
ΙΑΤΡΙΚΗ
ΠΕΡΙ ΤΗΝ
ΨΥΧΗΝ
ALFRED.M.HELLMAN

DURER (ALBRECHT). Alberti Dureri clarissimi pictoris et Geometrae de Sym(m)etria partium in rectis formis hu(m)anorum corporum libri in latinum conversi (by J. Camerarius).

Fol. 81b: Norimbergae excudebatur opus aestate Anni A Christo servatore genito M.D.xxxij. In aedib. viduae Durerianae.

Folio, Gothic types, with Greek pass., (81) ll., (1) bl. l. with sign. (A-E 6 F 4, G-O 6); xylographic monogram on title-page; 80 full-length woodcut human figures and numerous other diagrams; contemp. MS. marg. note. Fine, large copy.

For the widow of Durer, Noremberg, 1532.

FIRST LATIN EDITION of parts 1 and 2 of Herinn sind begriffen vier Bücher von menschlicher proportion durch A. D....Nuremberg, 1528.
Campbell-Dodgson, I, p. 265.

BOUND WITH

DURER (ALBRECHT). Clariss. Pictoris et Geometrae Alberti Dureri de varietate figurarum et flexuris partium ac gestib. imaginum, libri duo, qui priorib. de symmetria quondam editis nunc primum in latinum conversi accesserunt. Anno M.D.XXXiiij.

Fol. 59b: Finitum opus Anno a salutifero partu. 1534. 9. Cal. Decemb. Impensis viduae Durerianae per Hieronymum Formschneyder Norinbergae.

Folio, Gothic types with Greek pass., (59) ll., (1) bl.l. (cut away), with sign. (a- k 6); folios, sign. a 2 and 3; l 5 and 6 and f 1 and 2 remain connected and folded together as extended plates; 60 full-length woodcut human figures, extended and other woodcut figures; a fine large copy in calf, gilt, int. gilt dent., g.e.

Hier. Formschneyder for the widow of Durer, Noremberg, 1534.

FIRST LATIN EDITION of parts 3 and 4 of the original German work.

Campbell Dodgson, i, 265: "A continuation of the last, being a translation of Bks 3 & 4 of the original German edition, with the same cuts."

Frank-Choulant, Hist. and Bibl. of Anatomic Illustration, p. 145: "...These two volumes contain the complete translation of the original German edition, by Joachim Camerarius senior....the woodcuts are prints from the original blocks....This work...is technically interesting because it contains the first attempts to represent shades and shadows in wood engraving by means of crosshatching."

Albrecht Durer, painter and engraver, born Nuremberg, 1471; died 1528.

75812
75813

Alberti Dureri clariſſimi picto-ris et Geometræ de Sym̃etria partium in rectis formis hũanorum corporum, Libri in latinum conuerſi.

Lectori.

Si qui forte leges Germanæ audacia dextræ
Scripta per auſonios currere iuſſa ſonos
Da veniam erratis, neq; enim non eſſe veremur,
Et nouitate tibi concilietur opus
Nam labor exemplo caruit nec ſigna priorum
Vlla pedum per quæ nos graderemur erant
Si qua tamen namq; haud noſtra omnia dãno, placebũt
Scripta tuus decorans augeat iſta fauor.

Jo.

Cautum eſt D. Caroli. V. Imper. Rom. edicto Ne cui
Alberti Důreri ſcripta vel in hoc genere vel Geometrico-
rum elementorum, vel tichiſmatica, typis impune
excudere excuſa ue venditare liceat,
contra facientib. multa dicta
quæ in diplomate priuilegij continetur.

Aequis et Studioſis bonarum artium Lectorib:

Si quid de pictura hoc loco dicendum duxiſſem, Non tam laudibus illam q̄ȝ deploratione fuerā celebraturus. Cui enim veſtrum ignota eſſe poſſunt laudatiſſ: artis encomia. Me vero et florentis amiſſionem, et repululantis neglectionem, quis daturus vitio ſit ac non arbitraturus potius debuiſſe dolore et lacrimis pſequi? Sed mihi conſilium nō fuit de arte nunc quidem verba facere, de artifice autore huius libri, deqȝ opera noſtra, neceſſitate quadam non nihil diſputaturo. Ac illum quidem confido virtute meritisqȝ innotuiſſe, non ſuæ modo patriæ ſed exteris etiam nationib. Satisqȝ intelligo non expectare laudes ipſius noſtra præconia, præſertim cum eximia opera ſempiterna gloria auctum ornatumqȝ relinquant. Conueniens tamen iudicauimus, cum quod illius inuenta ederemus, tum quod occaſio data eſſet mandandi litteris præclari viri nobisqȝ amiciſſ. vitā ac mores, pertexere quæ partim ſermonib. aliorum partim præſentes de ipſo cognouiſſemus, habitura prædicationem aliquam dexteritatis et ingenij ſingularis et artificis et hominis, atqȝ etiam allatura voluptatis nonnihil legentib. Albertum noſtrum e pannonia oriundum accepimus, Sed cuius maiores in Germaniam cōmigrarint, De origine igitur et natalib. illius copioſæ orationi locus non erit, Qui et ſi fuero honeſti, ab eo tamen maiorem ſplendorem accepiſſe conſtat quam tribuiſſe. Dederat huic natura corpus compoſitione et ſtatura conſpicuum, aptum qȝ animo ſpecioſo quē cōtineret, vt iuſticiæ ſuæ quam ſolet extollere Hippocrates etiam in hoc nō oblita fuerit, quæ vt ridicule animato ſimiæ ridiculum quoqȝ corpus texuit, ita præclaris mentib. conuenientia corpora circumdare conſueuit. Erat caput argutum. oculi micantes. naſus honeſtus et quem greci τετράγωνον vocant. pceriuſculū collum. pectus amplum. caſtigatus venter. femora neruoſa. crura ſtabilia. Sed digitis nihil dixiſſes vidiſſe elegantius. Sermonis autem tanta ſuauitas atqȝ is lepor, vt nihil eſſet audientib. magis contrariū q̄ȝ finis. Litterarum quidem ſtudia non attigerat, ſed quæ illis tamen traduntur, max. naturalium et mathematicarum rerum ſcientiæ, fere didicerat. Eqȝ is præcipua vt intelligebat et re explicare nouerat, ita et oratione ſciebat declarare. Teſtātur hoc ſcripta eius Geometrica, in quib. quid de illa ſcientia poſſit requiri, quatenus quidem tractandam ſibi iudicauit, nō video. Ferebatur autem magno quodam ardore animi ad omnem honeſtatem morum et vitæ complectendam, quam ita præſtitit vt vir optimus merito haberetur. Nō tamen erat aut triſti ſeueritate aut grauitate odioſa, quin etiam quicquid ad ſuauitatem hilaritatemqȝ facere putatur neqȝ ab honeſto nec recto alienum, et ipſe per ætatem nō neglexerat, et probabat etiā ſenex, cuiuſmodi ſunt gymnaſtices et Muſice reliquiæ. Sed præ cæteris eū ad picturam natura finxerat, quare et illius ſtudium totis virib. complexus, et vbiqȝ gentium laudatorum pictorum opera, et rationum illorum cognoſcendi, et imitandi quæ probaſſet cura tenebat. Inter quæ et max. regum ac principum ipſiusqȝ adeo Maximiniani et huius nepotis Caroli AVGG. et benignitatem expertus et fauorem conſecutus eſt, affectus ab illis non aſpernando ſalario. Sed vbi iam habuit illius manus, vt ita loquar, maturitatem, tum max. de operib. intelligeres ingenium ſublime et virtutis amans. talia enim omnia faciebat grandia et laudabilis argumenti. Extant encomia Maximiniani, extāt et hiſtoricæ aſtronomicæ opera inmortalia de quib. quæ memoraui

æſtimare licebit, vt alia non dicam, quorum eſt nullum quod non vel ex veterib. aliquis, vel noſtra ætate quacunq; in gente pictor ſuum dici optaturus videatur. Eſt autem nulla profecto certior neq; verior naturæ vniuiusq; indicatio quam quæ ab operibus fit quæ quiſq; pro artificio ſuo effecit. Quorum duo genera quo reliquis longius preſtant et quaſi ex ipſius naturæ officina prodeunt, hoc in eo quod diximus magis poſſunt pollentq;. Ea ſunt quæ μιμητικά et ποιητικά vocantur, id eſt repræſentate rerum ſimilitudines vel oratione vel manu. Quorum illa proprie poetica nominantur, hæc neſcio an generalem appellationem habeant, ſed quadrifariam fere intelliguntur; ſtatuarum picturæ. Scalpture. et plaſtices. Nunc vero de pictura loquamur vt propoſitum fert quæq; ipſa inter quatuor illa laudatiſſ. eſt, et ab aliquo græcorum poetice vocalis nuncupata. Tales igitur eſſe pictores prorſus quales ipſorum opera ſint vere arbitrabimur, non ſecus ac poetas. Polygnotum pinxiſſe ampliora õnia, Pauſona minora tradunt. Quis non ex hoc intelligit et illum fuiſſe ingenio altiore, et hunc humiliore Martialis negat ſe Maronem quidem, ſed Marſum tamen futurum ſi Mœcenatem ſortitus ſit, de quo ipſe viderit. Nam illud nemo ſperauerit, qui modo eius legerit verſus egregios in eo genere in quo epigrammata inſunt, ſed quib. non ſolum infirmæ ad maiora vires verum aliena ab illis quoq; omnia produntur, plæraq; etiam fœda et deformia. Qua propter non poſſum ſine riſu recordari catullianæ ſententiæ huius, caſtum eſſe decere pium poetam, ipſum verſiculos nihil neceſſe eſſe. Et quod ille alter probare voluit mores diſtare a carmine ſuo Sed poetas nunc dimittamus. Quot autē fuere, ac potius quis non fuit pictorum inq̄; omnium qui non declararet operibus naturam ſuam. Non iam veterum mentionem faciam, noſtrorum temporum exemplis contentus. Cui autem obſcurum eſt non paucos laudem et admirationem vulgi quæſiuiſſe obſcenitate pingendi, dum quæ non niſi occulte, fieri honeſte nequeant, immo quæ ne occulte quidem facta nefario ſcelere et probro vacent, tabulis expreſſa publicarunt, hos ne pudicos quiſq̄; credet, quorum mens et dextra talia fuerit molita. Vidimus etiam multorum minutulas et bene ſane coloratas picturas, quib. quidem non nihil ingenij et gnauitatis declararet̄ magiſtri, ſed ars requireretur Hoc igitur loco opt. iure admirabimur Albertum ſanctimonie et pudoris diligentiſſ. cuſtodem, et granditate picturarum proferentem ſe conſcium nimirum ſibi virium ſuarum. ſic tamen vt ex minorib. quoq; operib. ipſius ſperni nihil debeat. In quibus nullam lineam inuenias ductam temere aut peruerſe, nullum ſuperuacuum punctum. Quid ego de manus conſtantia et certitudine loquar. Iurares regula normaue aut circino perſcripta que nullo adiumento vel penicillo vel ſæpe calamo aut pēna deducebat, ingenti cum admiratione ſpectantium. Quid memorem qua dextræ cum animi conceptibus congruentia, ſæpe in chartas ſtatim calamo aut penna figuras quarumcunq; rerum coniecerit, ſiue vt ipſi loquuntur, collocarit. In quo hoc profecto legentib. incredibile futurum proſpicio, diſtantiſſ. non ſolum argumenti ſed et corporum partes inſtituiſſe uonnunq̄;, quæ coniunctæ ita inter ſe conuenirent, vt aptius fieri nihil potuiſſet. Nimirum ita mens artificis ſingularis inſtructa omni congnitione et intelligentia veritatis conſenſusq; inter ſe partium, ipſa moderabatur ac regebat manum, iubebatq; ſibi absq; vllis adminiculis fidere. Similis erat promptitudo peniculum tenentis, quo minutiſſ. quæq; in linteo tabellaue perſcribebat, nulla deſignatione præmiſſa, ſic vt non culpari modo poſſet nihil, ſed

laudem etiam omnia ſummam inuenirent. Maxime admirabile fuit hoc laudatiſſ. pic⸗
torib, quib. in illa re verſatis plurimum, difficultas non eſſet ignota. Hoc loco nõ poſſum
ſilentio præterire quod inter hunc et Joannem Bellinum accidit. Erat is venetiæ, inqꝫ
italia tota huius artis fama excellens. quo cum Albertus veniſſet facileqꝫ cum illo ſe con⸗
iunxiſſet, atqꝫ, vti fit, mutuæ operum iam oſtentationes extiſterent, admirante Alberto
candide et magni faciẽte Bellini omnia, Bellinus et ipſe ingenue cum alia, tũ pilorum
ſubtilitatem præcipue in Alberti operibus comprobaui. forte accidit, vt de arte inter ſe col
loquerentur, quib. ſermonib. finitis, facies ne inquit Bellinus, Alberte benigne et gratiſſi
cabere in re non magna amico. ſenties inquit Albertus ſi quidem quod præſtare valeam
a me petieris. Tum Bellin⁹ cupio a te ferre, inquit, dono vnum e penicillis tuis quib. ca⸗
pillamenta deducere ſoles. Jbi albertus nihil moratus cum plurimos ſimiles aliorum et
qualib. bellinus quoqꝫ vteretur, protuliſſet, eligere iuſſit qui maxime placerẽt, niſi auferre
mallet vniuerſos. Sed Bellin⁹ falli ſe ratus, non enim hos, inquit, aiebam, ſed quib. cri⸗
nes et pilos vnico ductu compluſculos exprimere conſueuiſti, quos ſparſulos et latiuſculo
diſcrimine eſſe oportet. Aliter enim in max. ſæpe longitudine tanta æquabilitas flexuum
et diſtantiæ ſeruari nequeat. Non alijs inquit Albertus q̃ꝫ his vtor, quod vt tibi probem
licet contemplere, et arrepto vno ex propoſitis penicillo, longiſſ. et flexulos crines quales
mulierum maxime ſunt, conſtantiſſ. ordine et ratione inſpectãte et ſtupente Bellino pro⸗
duxit, qui poſtea multis confeſſus fuit, nullius mortalium ſermonem, eius rei quam ocu⸗
lis vidiſſet, fidem ſibi facere potuiſſe. Tribuit hoc idem illi ingenuitate ſpectabili Andre⸗
as Montegna qui Mantuæ floruit reuocando ad ſeueritatem quandã et legẽ picturã,
quã quidem prim⁹ laudem meruit, dum diſiectas et fractas ſtatuas eruit et in exemplum
artis proponit. Cuius quidem ſunt omnia dura et rigida ſcilicet manu non aſſuefacta ſe⸗
qui animi intelligentiam et promptitudinem. Sed illis nihil putatur in arte melius neqꝫ
perfectius. Js ergo cũ Mantuæ decumberet et Albertum in Jtalia eſſe audiuiſſet, cura⸗
uit celeriter ad ſe accerſi. Jnſtructurus facilitatem eius et certitudinem manus rerum cog
nitione et arte. Nõ enim raro in ſermonib. familiarib. queſtus fuerat quod vel ſibi nõ con
tigiſſet illa, aut Alberto ſcientia ſua. Nihil moratus albertus poſthabitis reb. omnib. vbi
nuntium accepit ſtatim itineri ſe accinxit, ſed prius deceſſerat Andreas q̃ꝫ Mantuam
potuiſſet peruenire, neqꝫ quic q̃ꝫ dicere ſolebat in vita ſibi triſtius accediſſe. Quãuis enim
Albertus ſummus eſſet tamen aliquid animo ſuo magno et excelſo ſupra concupiſcebat
ſemper. Nos viri barbatam imaginem, ita vt diximus, in linteo ſtatim ipſo penicillo nul⸗
lis ante diſpoſitis, vt aſſolet delineationib⁹ ab eo expreſſam quaſi attoniti ſpectauimus.
Pili ſunt barbæ ferme cubitales, ita exquiſite et ſolerter ducti, ita vbiqꝫ diſcrimine et mo⸗
do ſimili, vt quo quis melius artẽ intelligeret, hoc magis cum admiraretur, tum incredibi⸗
le duceret in illis effingendis nulla alia ope manum adiutam fuiſſe. Cæterum nulla
ſpurcities nullum dedecus in ipſius operib. extat, refugientib. ſcilicet talia omnia caſtiſſi⸗
mi animi cogitationib. O dignum tali ſucceſſu artificem. Jam expreſſiones viuentium
vultuum, quæ contrafacta nunc vocant, quam ſimiles conficiebat, q̃ꝫ infallibiles, q̃ꝫ ve⸗
ras? Quæ omnia eo conſequebatur quod ad artem et rationem vſum reuocarat, ingno
tam hactenus et inauditam pictoribus noſtratibus ſaltem. Quis enim illorum fuit, qui
operis ſui quo maximam quoqꝫ famam adeptus eſſet, rationẽ explicare poſſet, vt magis

ſcientia quam caſu laudem inueniſſe crederetur. Sed Alberto parata, certa ſiqꝫ prõptu erant omnia, quod picturam in viam præceptionum induxerat et reuocarat ad rationem doctrinæ, Sine qua, vt Cicero ſcripſit, etiam ſi quid bene fit adiuuãte natura, Tamen id quia fortuito fit, ſemper paratum eſſe non poteſt. Hæc ſibi ipſi primum elaborauit, Mox, vt erat liberaliſſ. et candidiſſ. explicare in ſcriptis libris Cl. ac doctiſſimo viro Vuilibaldo pircamero aggreſſus eſt, cui et elegantiſſ. epiſtola illos dicauit, quam nos latine reddere intemerata illius natiua quaſi facie, cum ſupra vires nrãs eſſe ſentiremus, intactã reliquimꝰ. Sed priuſq̃ꝫ abſoluere õnia et correcta edere, vt cupierat poſſet, morte eſt ereptus, placida illa quidem et optabili, ſed profecto, noſtro quidem iudicio, præmatura. Erat autem ſi quid omnium in illo viro quod vitij ſimile videretur, vnica infinita diligentia, et in ſe quoqꝫ inquiſitrix ſæpe parum æqua. Hunc igitur mors ab incepta editione operis ſuſtulit, quam tamen conſumarũt amici ex illius perſcriptione. De qua nunc deinceps et de noſtra verſione pauca dicimus. Ipſum quidem opus geometrico quodam modo elaborari ab illo coeptum, paulo vt non perpolitũ et expers tincture literarum, rudiuſculum videtur, ſed hoc facile ipſius rei bonitate compenſatur. Hoc ipſe vt ſe elimante etiam latinum facere vellem, paucis ante q̃ꝫ fato ſuo fungeretur dieb⁹ a me petierat, Neqꝫ ego grauatim detuleram illi operam et ſtudiũ meum, Sed hãc ei curam et elimandi operis facultatem quæ fert omnia mors abſtulit. Poſtea amici nõ ſolum precib. ſed autoritate ſua, cum opus edidiſſent, a me obtinuerunt, vt vertendum in linguam latinam ſuſciperem, hancqꝫ operam receptam viuo Dũrero, nauarẽ mortuo. Equidem nõ ignorabã quantum oneris ſuſciperem in tractanda re nec ſatis mihi perſpecta neqꝫ in cuius tractatione haberem in lingua latina quicq̃ꝫ quod pro exemplo ponere imitariqꝫ poſſem, Non etiam fugiebat me ~~quanto difficilior eſſet~~ occupatus alijs ordinarijs negocijs, videbam non poſſe me tantum diligentie et aſſiduitatis huic cõuerſioni impendere, quantam et cuperẽ et ipſa mereretur. Sed quid agerem? Et mortui amiciſſ. mihi hõinis reſpectu, et amicorum illius cum voluntate erga me tum quaſi quodã iure imperandi mihi, rapiebar contra omnes difficultates, ad ingrediendum iter, neqꝫ planum neqꝫ expeditum mihi. Itaqꝫ libris duob. totius voluminis tantum tribui quantum quidem potui ocij ſubtrahere ocupationib. neceſſarijs meis, et conatus ſum quomodocunqꝫ latine docere. de quib. ille in teutonica lingua optime præceperat. Cuius facti cõfido me veniam apud vos bonos et ſtudioſos artium facile inuẽturum, quod neqꝫ ego defendere aut velim aut poſſim quo minus audax videar. Sed non modo ignoſci alicubi audacie, verum ſuccurri etiam oportere cenſeo. Quot ſi cognouero induſtriam et ſtudium hac in parte meum, gratũ nobis fuiſſe, animabor et ad id quod reliquũ eſt Alberti de pictura preceptionum laitnũ faciendũ, non pauloq̃ꝫ hæc vt exquiſitius ita etiam operoſius. Non autem expectabitis modo in hoc argumento ſcripta illius, ſed etiam cum Geometrica tum tichiſmatica, in quibus vrbium munitiones, vt horum temporũ ratio ferebat deſcripſit. Hæc autem fere ſunt de quib. libros ille compoſuit. Nam quod audio quoſdam in vulgus promittere, vel ſcriptis vel ſermonb. ſuis, Libellum Alberti de ſymmetria partiũ in equorum corporibus, equidem miror, vnde poſt mortem illius allaturi ſint, quæ viuus nunq̃ꝫ perfecerit. Etſi me elam non eſt Albertum in hoc etiam genere rationem cepiſſe exquirere veritatis, neqꝫ ~~labor futurus mortui autore quã fuiſſet viuo.~~

~~Et, quod maxime, contrarium eſſet~~/ nihil menſurationum confeciſſe, verum quicquid fuerit effectum amiſiſſe ſcio quorundam perfidia, per quos factum ſit vt commentarij ſurriperentur autori, itaq; ille nunq̃ poſtea de integro voluit illam rem aggredi. Neq; non ſuſpicabatur vel potius compertum habebat, vnde in ſuos labores fuci inuolaſſent, ſed opt. vir maluit diſſimulare cum detrimento et dolore ſuo, q̃ in illis perſequẽdis mãſuetudinis et lenitatis obliuiſci. Huius igitur quicquid erit non patiemur in Albertum autorem conferri, futurum, vt apparet, illo tanto artifice indignum. Exierunt etiam ante aliquot annos paucule quedam charte teutonice, commendicatas et in conuenientes fere præceptiones illa de re continentes. de quib. in præſentia verba facere nõ fert animus, ſed niſi admodũ fallor, non ſemel penituit autorem editionis. Ceterum illa quorum fecimus paulo ante mentionem, quæ non modo quia editioni comparauit ipſe, ſed etiam quia eximia ſunt, facile probant Alberti eſſe, nõ paulo hinc, vt arbitror, q̃ aliunde meliora accipietis, Non quod ſint apud nos paratiores ab eruditione et doctrina q̃ alibi, ſed quia in officina illius hæc interpretatẽs, et inter chartarũ αὐτογράφων augmenta et correctiones exemplorumq; varietates, quaſi in luce multorum verſantur, quæ alijs quamuis doctis, obſcura videri neceſſe eſt. Oſtendet hoc Geometricus illius liber, quẽ iam doctiſſ. vir in manibus habet emiſſurus ꝓpediẽ ornatiorẽ et explicatiorem q̃ nunc legitur multipliciter, nõ enim minus viginti ſex σχημάτων ſeu figurarum additionem habebit, correctiones autem vel caſtigationes priorum innumerabiles ita ipſe relegens emiſſa iam in vulgus meliora locupletioraq; reddiderat, et quaſi diuinans ſe iterũ non editurum, præſcripſerat quid publicaturis de ſcriptura deq; figuris faciendum eſſet, neq; nõ etiam in teutonica lingua, vt ab autore eſt volumen confectum, vbi primum poterimus, curabimus typis excudendum. Hæc æquum fuerit vobis accepta eſſe, referentib. hanc gratiam et autoris ſingularis viri ardentiſſ. ſtudijs ad publicam aliquid vtilitatem conferendi, inuentionum ſuarum, et noſtris laborib. ac cupiditati, illa quæ vni dũtaxat nationi ſcripta videntur, propagandi in omnes.

In libros συμμετριῶν Alberti Dúreri προλεγόμενα ad Criſtophorum, Colerum V. C. et doctiſſ.

Cum tuo max. impulſu hos libros Alberti cariſſ. tibi amicorum, tranſferendos in linguam latinã ſuſcepiſſem, cõueniens viſum fuit, de tota cõuerſione noſtra rationem tibi reddere, vt et tuo iudicio commendaretur lectorib. et ego quaſi te duce huius editionis viam minus timide ingrederer. Cum igitur intellexiſſem noſtrã operam, quam in trãſferendo ſumpſiſſemus, tibi non diſplicere, placuit illas rationum quaſi tabulas hoc loco exponere, vt a te quæ geſſiſſem comprobata oſtenderem, fieretq; hoc modo ſpecioſius opus. Allaturum etiam non nihil hoc vtilitatis lectorib. ſperabã, cõmunicatione quadam animi et cogitationum noſtrarum, Quib. ſi quid hac in parte gratæ a nobis opere nauatum fuerit, id omne tibi v. cl. debebunt referre acceptum, qui non modo autor mihi extiteris, ſed etiam impulſor.

Criſtophoro Colero V. Coſ.

Cum tuo ſuaſu vertendi Dúrerianos libros de pictura prouinciam ceperim, quid in toto opere max. appellandis reb. ſecuti eſſemus, placuit exponere tibi ante editionem de tua ſententia vel retenturi illa vel mutaturi.

Quod autor exquiſiuit in aptis et concinnis corporib. effingendis q̃z longe quæ partes a quib. diſtare deberẽt, Quæ elegans et venuſta membrorum compoſitio pulcritudo eſt, ideo nos interpretantes titulum, Symmetriam in his libris doceri prænotauimus. Hãc picturæ dedit, vt Plinius ait, Primus parraſius, vſurpauit autem plurimum Euphranor, qui et volumina de ipſa cõpoſuit. Latinũ nomen etſi habere negat nos tamen interpretemur cõmenſum cõmenſurationẽue. Aq; ita arte, quæ naturã ſequitur, ratio veſtigatur qua quicq; tale fiat in exprimẽdis rerum formis, quale re vera fuiſſet. Dimetiendarum autem partium in corporib. cum duplex ſit via, vna altitudinis, altera latitudinis, vt ſcis, hanc bifariam accepimus, Nam quum in obliquis etiam imaginib. vt in plano notaretur, ſatis intellectum iri putabam hanc denſitatis eſſe ſi ad ſoliditatem corporis reſpectum eſſet. Eodem pertinet et quã profunditatem vocant cum a dextris partib. retro quaſi ceditur vt in obliquo capite, verbi gratia, ab oculis ad aures. Altitudinis quidẽ ratio longitudinis eſt. Sed in pede ſeu calce peculialiter cõſiderauimus. Nam ille trãſuerſus longus eſt. ita obliquo deſignatis datur perpendiculariter altitudinis. Neq; te fugiat ſi quando nominentur a nobis ſimpliciter partes, illarum initia ſeu ſumitates accipiendas, ſicut fere adiecimus, cum non fuerit vt opinor neceſſe, alicubi etiã ſuperuacuũ. Nobis tamen vt in alieno opere non nimium audendum duximus. Quis autem requirat cum ſinciput dicatur ſummi adiectionem, præſertim hac voce facta e ſummo capite, niſi fallor? Cæterum cum autor curioſa pene diligẽtia exquiſiuerit partium in corpore humano nomina, quo mẽſurationes certiores eſſent, quibusdam etiã noua impoſuerit, confido fore vt ſtudioſi verſionis vel hac in parte difficultatem intelligãt, Nam reliqua prætereo quæ et ipſa nõ poſſint facilia videri fuiſſe, cum in hoc genere quod imitarenur,

antiquorum extaret nihil. Conquiſiuimus autem et nos non mediocri cura neq; modico tempore nomina quibus latine reddere Dűreriana poſſemus, quæ q̃; appoſita ſint, non nos quidē præfari decuerit, ſed legentium erit iudicium. Quæ velim tu qualia ſint perpendas, cui ſi ſatisfecero bona erit et de aliorum indicationib. ſpes. Quos tamen equum fuerit, vt arbitror, erratorum etiam nobis cum tali volũtate gratiam libenter facere, atq; hæc noſtra emendantes ipſos aliquid melius proferre, quod quidem non ſolum non offendet nos, ſed etiam voluptatem cum vtilitate nobis afferet. Ne quid autem diſſimularemus, ſubiecimus appellationes partium in humano corpore latinas, quibus addidimus teutonicas Dűreri, vt perſpiceretur quid e quo feciſſemus.

Partium humani corporis nomina quarum in his Libris mentio fit.

Sinciput græci vocant βρέγμα. intelligenda eſt capitis ſummitas pro qua veteres verticem poſuere. Die ſchaytel.
Vertex vbi in media calua capilli girantur. Der hinderſt wirbel.
Occiput et occipitium. Hinden der kopff ob dem genigk.
Radices capilli. Harwachs. Accipiuntur autem ſupra frontem et tempora.
Frons. Die ſtiern.
Supercilia. Augpraen.
Palpebræ. Augſchedel.
Naſus. Die naſe.
Nares. Naſlöcher.
Bucca. munde. Sic enim viſum in ore nominare coniunctionem labiorum, id iſt, vt græci vocant, συναρμογήν vel συμβολήν
Gene ſiue malæ. Item bucce. Die packen.
Tempora. Neben das haubt.
Collum. gula. guttur. ceruix. Der hals.
Scapulæ. Schulterflayſch.
Humeri. Achſel. Ibidemq; notantur extare humeri oſſa, id eſt capita inſerta τῆ ὠμοκοτύλῃ id eſt acetabulis. Die achſelbain.
Iugula et iuguli. Halſgrűblein. Intelligenda autem eſt ἡ σφαγή, id eſt lacuna in medijs iugulis. Iugulum etiam latini dixere.
Pectus Die pruſte.
Alæ ſiue Axillæ űchſen. Notantur autem in aduerſo et auerſo corpore.
Mamæ. prűſte. Papillæ. die tűtlein.
Infra mamas. vndern prűſten. Ibidemq; nominatur alicubi imus thorax.
Lumbi. latera. ſub coſtis. vbi præcingimur. Cinctus. die waychen.
Sinus coxarum, quod ſupra illas concauitates extat, in quas coxæ caput inſeritur quæ ſunt κοτύλαι id eſt acetabula. Græci vocant plane ἰσχία. Der huft art.
Sūmum femur ſeu coxa. der huft ende. Alicubi coxendices diximus. Quas tamen fere

poſuimus pro capitib. coxæ, id eſt die peyn in hůften.
Aluus End des pauchs.
Verenda. pudenda. pubes die ſcham. huc pertinet glans et ſcrotum et virgula et teſticuli. Sed in mulierib. initium pubis diximus, pro nature initio ideſt χίσματος. et imam pubem vbi deſineret id tamen non nuſq̄ʒ interpretantes, his verbis. vbi corpus bifidum ſit. Den ſpaldt des weybs.
Extremæ nates. Vnd des hindern. Femur das ober peyn.
Feminum ſulci. Einpeiſung des peins.
Supra genu. Ob dem knie. Supra genu interius. poplites.
Medium genu. In der mitte. Infra ipſum Vnder dem knie.
Sura. waden. Eſt et illa notata, media et ima. Itemqʒ exterius et interius.
Tibię Schinpein.
Tali. Die knorren. gemini et ipſi interius et exterius.
Mons pedis ſiue conuexus pes. Des fues ritz.
Planta. Die ſolen. Calcem diximus den fues. Calcaneum die ferſen.
Brachium. Arm. Humeri. achſel. Ale ůchſen. Muſculi id eſt tori die mauſe.
Nexus cubiti qui grecis eſt ἀγκών, vbi cubitus in obliquum flectitur der elnpogen.
Iunctura manus grecis καρπος. Das gelengk der hand.
Manus hand. Palma die offen hand. Digiti. finger vnd zehen.
Articuli Gelengk.
Hec ſunt de quibus quaſi referre ad te voluimus. que tu diligenter. v. cl. conſiderabis, et voluntatem erga nos ſtudiaqʒ noſtra tuam conſeruabis.

Io. Ca. Qu.

H. Eobanus Heſſus hæc quoqꝫ Dürero faciebat.

Nunc noua nobilibus ſymmetrica ducta parergis
Plurima in exiguo codice lector habes
Quæ dum forte leges, ſimul hoc quoqꝫ foꝛte notabis
Pictoris tantum non habuiſſe manus
Omnia iudicio certo cognouit, et acri
Ingenio, nihil hunc quod latuiſſet erat
Siue mathematicas res eſſet agenda per artes
Nemo hoc iudicio dexteriore fuit.
Siue forent aptis cingendæ moenibus vrbes
Dürerí potuit pingere docta manus.
Nec tantum pinxit, docuit quoqꝫ, qnalia bello
Sæpe etiam clari non potuere duces.
Non tamen illius hic locus eſt deſcribere laudes
Quas alio ſcriptas carmine vulgus habet.
Tu modo Düreri decora inmoꝛtalia lector
Qui ſapis eximij muneris inſtar habe.
Illius et patriæ grates age Noridos vrbi
Tradita per quam ſunt hæc monumenta tibi.

Et hæc.

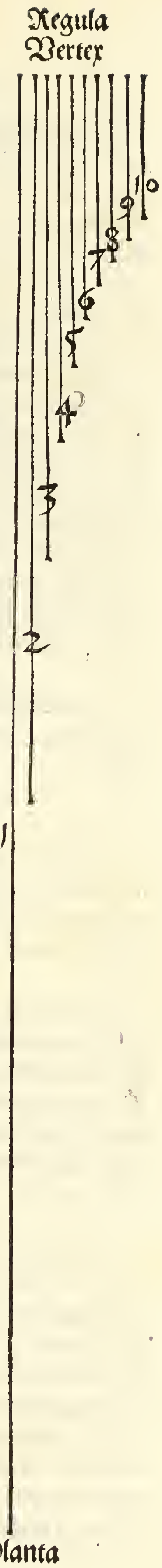
Quanta ſuæ monumenta reliquerit artis Apelles
Teſtantur varijs vtraqꝫ ſcripta locis
Illius at nullum ſupereſt quod dicere poſſis
Artificis pictum nobilis eſſe manu
Falloꝛ an Hæc tiam Dürero fama futura eſt
Et poterunt tanti facta perire viri?
Non equidem credo quoniam quæ perdidit illum
Hunc eadem ratio viuere poſſe facit.
Viuere non poterãt quæ plurima ſcripſi Apelles
Quod calamo tantum ſcripta fuere leui
Nos nitido plures conſcribimus ære libellos.
Quos fati ſeries perdere nulla queat.

Pauca vt credibile eſt exempla reliquit Apelles.
Perdere quæ potuit quælibet hora nocens.
Nos damus exiguo tot milia tempore, quot nec
Per tres vlla manus ſcribat Olimpiades.
Hæc michi millo alios Dürerum poſſe per annos
Viuere conditio ſpem facit eſſe ratam
Quamuis arte ſua ſibi iam monumenta parari
Quæ ſine digna libris ne morerentur erant.
Namqꝫ quis hoc melius pingendi calluit artem?
Quis fuit ingenio promptior atqꝫ manu?
Omnib. ille prior fuit. omnes ille reliquit,
Quiqꝫ coæui aderant quiq fuere prius.
Sicut in hunc mihi ſcripta docent, Epicedia, veris
Facta magis tanti laudib. apta viri.

Alberti Dureri clariſſ: pictoris et Geometræ de Symmetria liber primus.

Depicturus humanam effigiem, hanc rationẽ ſequitor. In ꝓpoſi-
tam regulam quæ effigiem quam facere vis longitudine ſua excedat,
lineam ducito, eius cuius picturam eſſe placuit altitudinis. Sic vt lineæ
primꝰ punctus verticem, extremus calcem deſcribat, proque diuerſitate
formarum, vt illas longas aut breues in animo cõcepiſti, ſingulis ſuas
lineas accommodato, eaſdemq; ſingulatim partitor. Quare quoties-
cunq; in ſequentibus partium numeros audies, eos petendos ſcias, ex
ſtatura totius altitudinis a vertice ad calcem vſq; eiꝰ cuius effigies inſti-
tuta ſit, cuius vnica illa linea diligentia ſumma diſtinguenda eſt, quæ
diſtinctio perueniat a duabꝰ partibus ad partes aut quinquaginta, aut
centum aut quotcunq; tandem partib: vſus ſit. Eas partes omnes ſuis
numeris notatas ad illam longam in regula ductam lineam referes,
ſic vt cum eius primo ſiue initiali puncto conſentiant, deinceps vero pro
ſua quæq; diuerſitate diſcrepent, vt neceſſe eſt. Atq; hac via paucioribꝰ
numeris longiores partes notabuntur et contra pluribus breuiores. fiet
autem de tota lõgitudine, dimidium lineę. 2. pars tertia. 3. pars quarta
4. atq; ita conſequenter. Quas etiam ipſas hęc modo notatas partes ſi
res popoſcerit vlterius pro tuo arbitrio, dimidiato in alios ſiue pares ſiue
impares numeros. Nam qui aliq̃; rem accurate metiri cupit, dum vna
certa partitione comprehendere omnia nequit, neceſſitate ad partium
cõminutionem defertur. Quod a me factum poſtea apparebit ſepe enim
duplices, ſepe triplices numeros collocatos videbis/ magnos/ medios/
pares/ impares, q̃bus prox: ad veritatem rei pertingere poſſe viſus ſum
Cæterum numerorum eorum qui a me deſignati ſunt, compoſitio,
mutari et pro alterius ingenio aliter vſurpari poterit, Vt autem omnia
quæ et dicta hactenus a nobis ſunt et poſtea dicentur melius intelligan-
tur, Illam regulam cum ſuis partib: et partium notis quomodo facere
docui hic appingam. ante enim omnia huius rectitudinem cõſtare opor-
tet abſq; quo immenſus labor et temporis infinitas, vix omnium parti-
um nominatas lõgitudines in totius longitudinis ſtatura a vertice ad
calcem vſq; perqueſitura videatur.

B

Nunc quomodo inſtitutam effigiem metiri poſſis oſtendam. Sit autem verbi cauſſa prima effigies uirilis depingenda hominis bene habiti et agreſtis/cuius ſtaturæ caput ſeptimæ ſit partis/ Lineam rectam tranſuerſam ducito, in eam perpendiculares lineas tres imponito, eius ſpacij cuius effigiem futuram propoſuiſti. Harum autem linearum trium prima obliquæ imagini tribuet, altera aduerſæ, Tertia, auerſæ. His lineis paralelis hoc quo dixi modo diſpoſitis, Menſuram adhibeto altitudinis membrorū id eſt partium notabilium a ſum̄o capite uſq; ad imam plantā. Eaq; ratione animaduertes in exemplis nos per lineas perpendiculares tranſuerſis equaliter ſiue directe ductis, peruestigatam membrorū altitudinem, ſuiſq; numeris diſtinctā notaſſe, ubiq; ad menſurā partis. numero adiecto quo intuenti ſtatim innoteſceret totius huiuſce rationis certitudo, præcipuas vero tranſuerſarum linearum has inuenies/ſæpe tamen plures ſæpe pauciores, nominari. Primo et ſum̄o loco verticem, prox: infra hāc lineā fronti locus, Infra hanc ſuperciliis, in inferiore, naſo, in hac etiam inferiore, mento, Atq; hoc pacto deſcendetur ad ſum̄os humeros, ad iugula, ad pectus, alas, ſcapulas, mamas, infra mamas, lumbos vbi incingimur, vmbilicum, ſinus coxarum, coxendices, aluum, pubem, extremam glandem, extremas nates, feminum ſulcos, ſupra genu, ſupra poplites, medium genu, infra poplites, imum ſuræ exterioris, imum ſuræ interioris, montem pedis, imum tali exterioris, plantam.

Hec nomina ſuo loco in exemplis perpendicularib: lineis addemus qbus membrorū longitudo indicetur, Quo huius rationis quam in toto opere ſecutus ſum euidentia conſtet.

His ſic ordinatis ita longitudinem membrorum metieris.

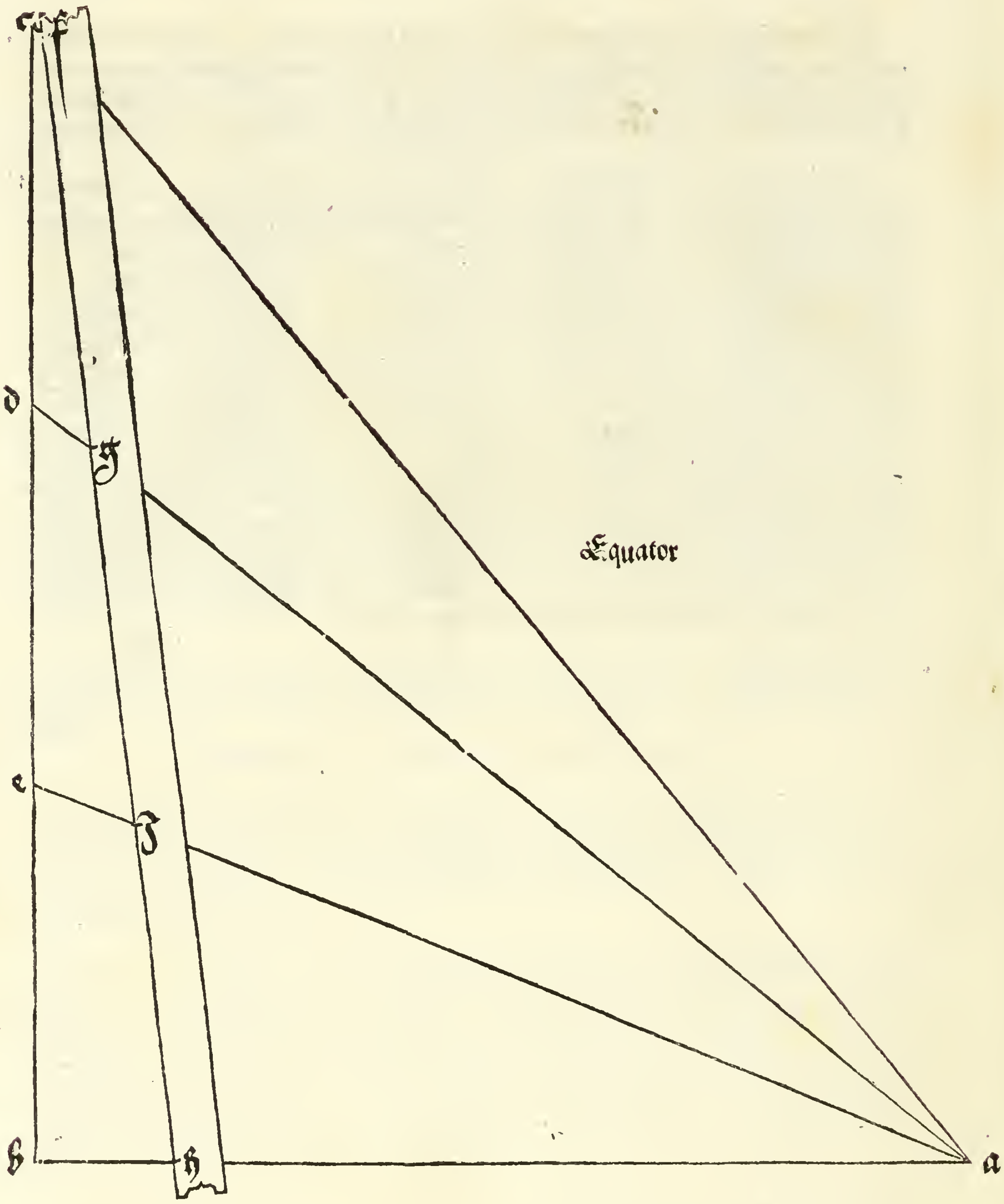
A ſincipite quod bregma dicitur vſq; ad medij iuguli ſummitatem vna pars eſto decima et vna vndecima Ad ſummos humeros due partes. 11 Ad imum mentum vna pars. 7 Sumitas verticis media eſt inter ſynciput et frontem A mento vſq; ad radices capilli vna decima.

Hanc ſi partitus fueris in tria æqualia ſpacia, primū frontem, ſecundum oculos et naſum, tertium os et mentum deſingnabit. A iugulo vſq; ad ſum̄um pectus vna. 30 Sub alas vna. 13. Ad mamas vna. 10. Infra mamas vna. 8. lumbos due. 11. A lumbis ad vmbilicum vna. 40 ſinus coxarum vna. 30 Imas coxendices vna. 10 Pudenda vna. 8 extremam glandam, vna. 6 Imas nates vna decima et vna. 11 Ab imis natibus vſq; vbi femina quaſi ſulcantur id eſt ad medium femur vna. 18 A planta ad imum talum vna. 28 A planta ad montem pedis vna. 20.

Atq; ita corporis longitudinē dimenſus ad imum vſq; femur, ſupereſt vt genu quoq; ſuo loco collocetur. Quod vbi factum erit de tota corporis ſtatura tres inæquales menſiones exiſtent. Nempe a ſummitate medij Juguli ad imum vſq; femur vna et longiſ:, ab imo femore ad medium vſq; genu, altera et qdem minus longa a medio genu ad imam vſq; tibiam tertia et breuiſs: Superiora enim membra/quod in homine obſeruatu per eſt facile, longiora et firmiora eſſe conſueuere. Corpus, quod nomen ſæpe audis, accipe ex partib: compoſitam et aptam longitudinem, compotem motionis. Nunc ad illas tres menſiones redeo, eas ſcito inter ſe certa proportione conuenire oportere, ſic ut qua proportione corporis longitudo cōgruat cum longitudine coxæ, ducta ratione a ſummo femore ad genu medium, ea proportione hæc cum tibia comparetur.

Cæterum hoc, quod equidem non vbiq; ſequor ita conſtitues. Triangulum ducito a.b.c. a.b. latus eſto tranſuerſum. b.c. rectum ſic vt.b. rectum angulum faciat mox rectum latus.b.c.diuides punctis duobus.d.e.in tria æqualia ſpacia, Et ab angulo.a.duces lineas duas rectas ad puncta .d.e.quibus proportionem eam quam dixi erues hoc modo.

In regula duob: punctis deſignabis totius corporis longitudinem inter medium jugulum et jmum femur. Similiter inferius imum talum ſub tibia notabis, punctum autem juguli aſcribes.f.jmi femoris.g.jmi autem tali.h.poſtea regulam ſic applicabis vt punctum.g.tangat lineam.a.d.ſupra memorati trianguli, et iſtud punctū neutiq; a dicta linea dimouebis, Regulam tamen ſuper ea linea tantiſper verſabis dum punctum.f. pertingat ad lineā trianguli.a.c.et dum infimum punctum.h.pertingat ad trāſuerſam lineam.a.b Quib: ita perfectis ſecabit linea.a.e regulam inter.g.h et ad.d punctum J aſcribes inueniesq; deſignatas cum corporis longitudine tres menſiones analogicas, Quæ enim eſt proportio ſpacij.f.g.ad ſpatium.g.J.ea eſt a ſpatio.g.J.ad ſpatium.J h. de puncto autem.f. ſummitatem medij juguli intelliges, de puncto.g. jmum femur de puncto.J.medium genu de puncto.h.jmum talum ſub tibia, inter hæc animaduertes regulam ad triangulum applicatam inflectendam eſſe cum puncto.f. ſurſum verſum recte ſtans latus.c.b Talem triangulū licet æquatorem nomines, et hanc rationem contrariam cum aliquid inuertere voles facere poteris, Sane plurimam ad multarum rerum effectum vtilitatem recte vſurpantib: ſuppeditabit.

Poſt hac deinceps peruenitur ad b:achij menſuram ita vt ſubiecimus
Ab humero enim vbi illius caput ad jugulum annectitur ad cubitum vſqз, duæ.11.
Cæterum ab humero ad imos muſculos vna .10.
A cubito ad extremos vſqз digitos vna.4
Ab extremis digitis retro ad extremam manum vna.10. Et ſi in vnam.9 produci non eſt inconcinnum ſi cui forte ita libeat.

Atq; ita ſeſe habet omnium membrorum altitudinis menſura, Nunc latitudinem de tranſuerſis lineis ductis per obliqua effigiei membra, indicabimus.

Caput per verticem ſupra ſinciput diduces in vnam nonam
Per frontem jmam .14 et .15.
Per palpebras vnam .7
Per naſum vnam .8
Per mentum ac jmum collum ſimiliter .8. vnam.
Per collum ipſum vnam 12
Per Jugula vnam 9
Per ſummum pectus duas 13
Per alas vnam 6
Per mammas vnam ſimiliter 6
Infra mamas vnam .12 vnamq; 13
Per lumbos vbi precingimur vnam ſimiliter 12 et 13.
Per ſinus coxarum vnam 6
Per femur ſummum ſiue coxendicem perq; aluum ac nates vnam .11. et 12
Per pubem ſimiliter vnam .11 et 12
Per ſumma fœmina ſub natibus vnā. 7
Per media fœmina vnam 14 et 15
Supra genu vnam 10
Per medium genu vnam 12
Infra genu vnam item 12
Per mediam ſuram vbi latiſ: eſt vnam 20. et 21.
Per jmam ſuram vnam 13
Per talum vbi cum calce tibia connectitur vnam. 13
Pedem ipſum ſiue calcaneum ad vnam. 6 produces.

Poſt hæc brachium obliquum per partes ſuas ita denſabis
Humerum duab: 21
Sub alis vna 13
Nexum cubiti vna 18
Muſculos cubiti vna 18
Juncturam manus vna 32
Ipſam manum ſic dependentem vna. 30.

Ceterum in exemplis brachiorum menſura ſeperatim a corporibus demonſtrabitur quo planior res minuſq; inuoluta ſit

Ac nunc deinceps de latitudine aduerſorum membrorum ſingulatim pcipiemus.

Capitis per verticem latitudo ſit vna 10.
Per frontem vna 8
Per palpebras vna 9
Per aures vna 8
Per naſum vna 10
Ipſius ſub mento colli latitudo vnam 12 habeat
Per jugula vna 5
Per pectus tres 10
Intra alas ſpatium vnam 5 habeat
Intra mammas duas 15
Per lumbos vnam 5
Per ſinus coxarum vnam 9 et duas 19
Per femur vnam 4.
Vbi et coxendices notabuntur diſtantes quidem inter ſe vna .6
Per pubem vnam 4
Per ſub ipſis ſtatim natib9 femur duas 17.
Per medium femur vna 10

Hoc loco illum quas, vt diximus ſulcum id eſt interius notabis.

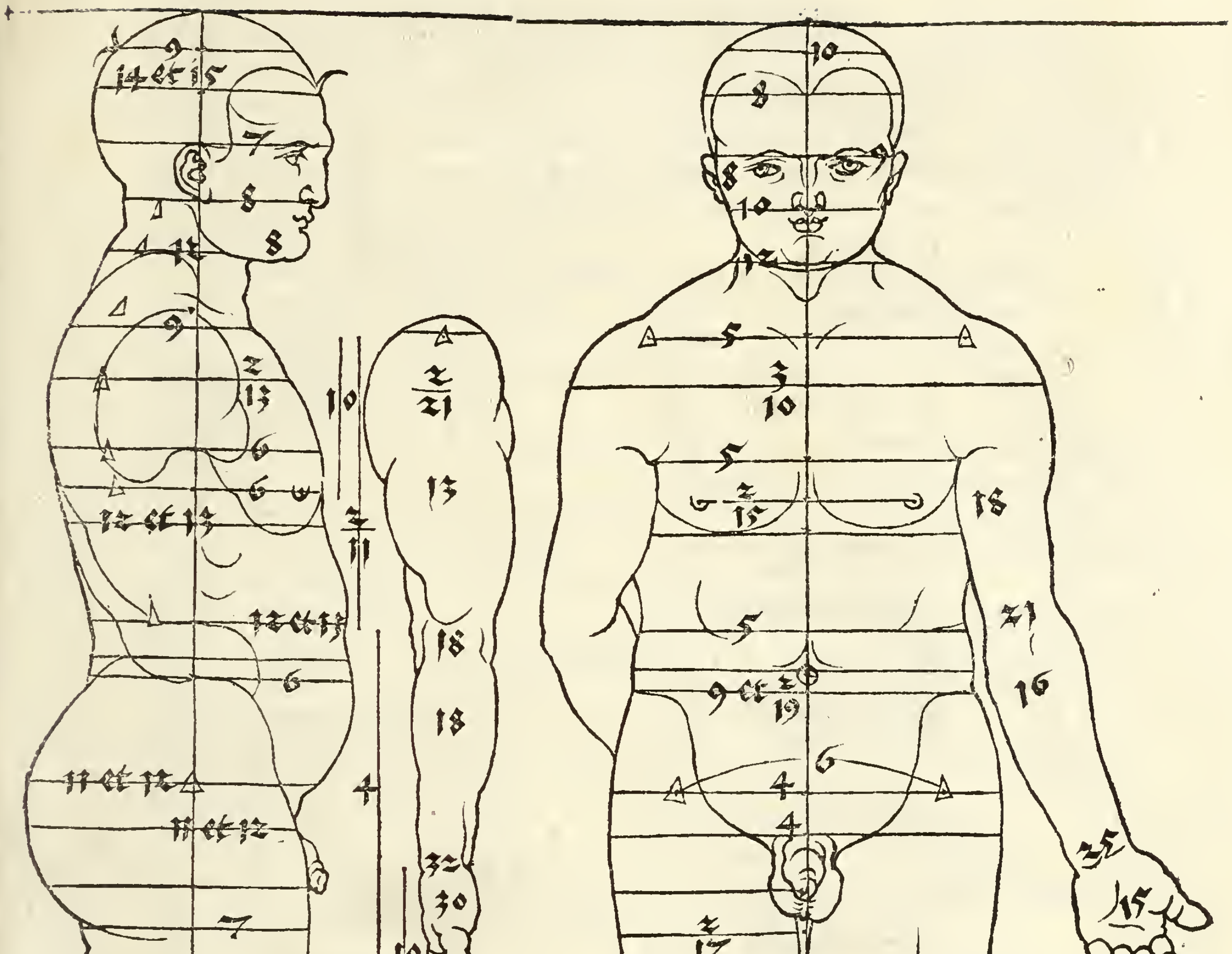
Supra genu vnam 12
Per genu vnam 14
Sub genu duas 26
Per mediam ſuram vnā 22 et vnam 24.
Per jmum ſuræ interioris vnam 14
Per tibiam ſupra talum vnam 27
Per talos vnam 22
Ipſum per extremos digitos pedem dilatabis in vnam 15
Jam brachium deinceps huius forme ita deſcribes
Per alas vna 18 erit
Supra cubiti nexum vna 21
Infra vna 16.
Per cubitum ante iuncturam manus vna

25 palmam ipſam explanabis vna 15
Poſtremo ad tertiam lineam effigiem auerſam per ſcapulas, id eſt intra alas, latam facies, vna 4.

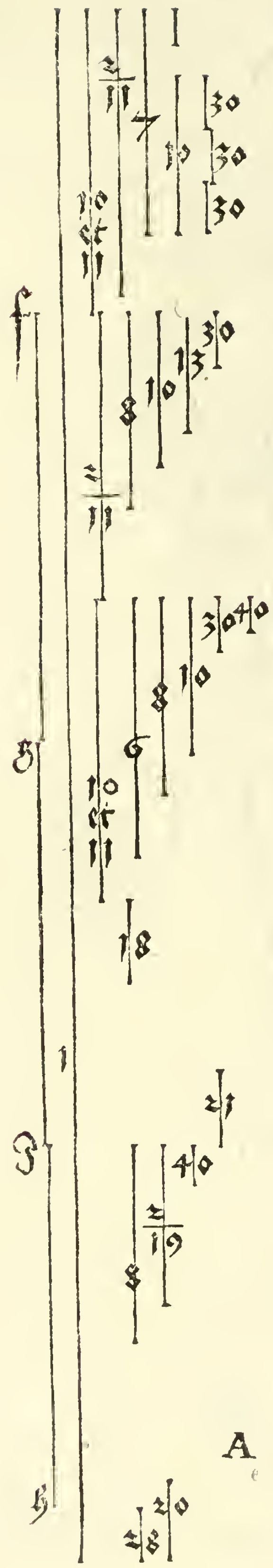
Ipſum podicem intra nates fiſſum deſignabis altitudine vnius octauæ
Calcaneum latum facies vna 24.

Atq; hac ratione et via altitudine et latitudine omnium huius corporis membrorum tripliciter deſcripta, conſequenter delineationis habitus et figuram inſcribes pro tuo quidem ingenio q̄ȝ appoſitiſſime Neq; eſt parum vtile, id quod libenter ſoleo facere, vt ille delineationes et figura ſecundum propoſitam viui hominis ſimilis ſtaturæ Imaginem inducantur, ita cadent aptius ac venuſtius, quam ſi temere exarentur.

Equidem quam potui exactiſſime in exemplis omnia expreſſi Atq; eſt in hac parte ſpectabile præ cæteris, quanto artificio natura hominem, quaſi compactum duabus partibus fabricata ſit, vtq; in coxendicis tanquam baſin truncum impoſitum agglutinarit Quo loco in exemplis diligenter circum ventrem ſacrumq; os, talem habitum deſignantes curuauimus. Quæ quidem vt primæ effigiei exempla quo omnia ſint diſtinctiora, ſigno licet aliquo notes vt verbi gratia. A.

A

Altitudines membrorum Virilium.

Sinciput ſum̃um
Vertex
Frons

Supercilia
Naſus
Mentum

Summi humeri
Juguli
Pectus
Alæ
Mamæ
Infra mamas
Lumbi vbi incingi-
mur
Vmbilicus
Sinus coxarum
ſiue acetabula

Coxendices
Pubes

Extrema glans
Extremæ nates

Feminũ ſulci ſiue
medium femur

Supra genu

Medium genu
Infra genu

Imum ſure exteri
oris
Imum ſure interi
oris

A

Mons pedis
Imum tali exteri-
oris
Planta

Poſt hec deſcribemus effigiem mulieris craſſulæ valentulæq; ac agreſtis cuius forma ſit ſuperius demonſtrate virilis max. conſimilis, ponaturq; et huius altitudo ipſius capitum ſeptem. Igitur ſuperius traditam rationem ſequere, ſecundum quam etiam huius corporis partes dimetiare. Cæterum in exemplis placuit latitudinum lineas tranſuerſas deinceps omittere, ſolosq; numeros illius latitudinis indices inſcribere, notatis tamē locis omnibus punctulis appoſitis, quod quidem ideo putaui faciendum, vt odium crebritatis in lineationibus vitaremus. Membra ergo talis muliebris corporis ad talem commenſurationem formabis.

Inter ſinciput et ſummos humeros eſto vna decima et duæ vigeſimæ tertie

Atq; hoc item et inter iugula duæ 11

Atq; hoc etiā inter et imum mentū vna 7

Inter mentum et verticem vna 8

Inter mentum ſurſum et ſummam frontem vna 10

Quam qdem decimam diuides in partes æquales tris quarum ſumma habeat Frontem, media naſum, oculos/aures, ima buccam et mentum

Cæterum ſub mento carnoſum quaſi palear circum duces

Inter iugula et lumbos vna 5

Inter iugula et vſq; infra mām̄as vna 7

Inter iugula et papillas vna. 9

Hecq; ipſa inter et axillas vna 15

Hæcq; item inter et pectus vna 28

Hoc loco obſeruabis alarū poſteriores partes id eſt quæ a tergo ſunt demiſſiores eſſe prioribus

Inter lumbos et vmbilicum vna 22

Inter lumbos et coxendices ſiue ſummum femur vna 9

Eoſdem inter et imam aluum vna 8

Inter eoſdem item et imam pubem due 11

Item inter eoſdē et extremas nates vna 5

Inter plantam et conuexitatem pedis vna 20

Eam ipſam inter et talum exteriorem vna 28

Inter imum talum et medium genu due 9

Vel ſane facies hæc, quo modo fieri per æquatorem ſolere oſtendimus. Tum quidem genu paulo quam prius ſtabit inferi⁹, ſed tu ſequare vtramlibet rationem licet.

Inter medium genu et imam ſurā vna 8

Cæterum calces longos facies vnam 6

Deinceps longitudinem brachij a ſummo humero vſq; ad cubitum extendes duab: 11

A cubito vſq; ad extremos digitos vna 4

Inde vero retro vſq; ad manus iuncturā vna 10

Atq; ita deſignata mēbrorum altitudine, conſequenter latitudinem notabis, Et quidem primum obliqui corporis hoc modo

Caput obliquum per verticem addenſabis vna 9

Cum verticem vel quam aliam partem nomino in exemplis, fac ad illarum puncta reſpicias ita res tibi erit plana

Per frontem vna 14 et 15

Per ſupercilia ſimiliter vna 14 et vna 15

Per naſum vna 8

Per mentum et ceruicem vna 12

Per iugula eſto latitudo vnius 10

Per pectus id eſt ſupra mam̄as vnius. 7

Per axillas duarum 13

Per papillas vnius 12 et vnius 13

Per imas mamas vnius 7

Per lumbos id eſt infra coſtas vbi præcingunt vnius ſimiliter 7

Per vmbilicum vnius 10 et vna 11

Per coxendices vnius 8 et 10

Ipſum ſtatim ſub natib: femur vnam 7. latum ſit

Supra genu latitudo eſto duarum 19

Per medium genu vna 12

Infra genu ſimiliter 12 vna

Per mediam ſuram vna 20 et vna 22

Per imam ſuram vna 12

Per imam tibiam vna 18

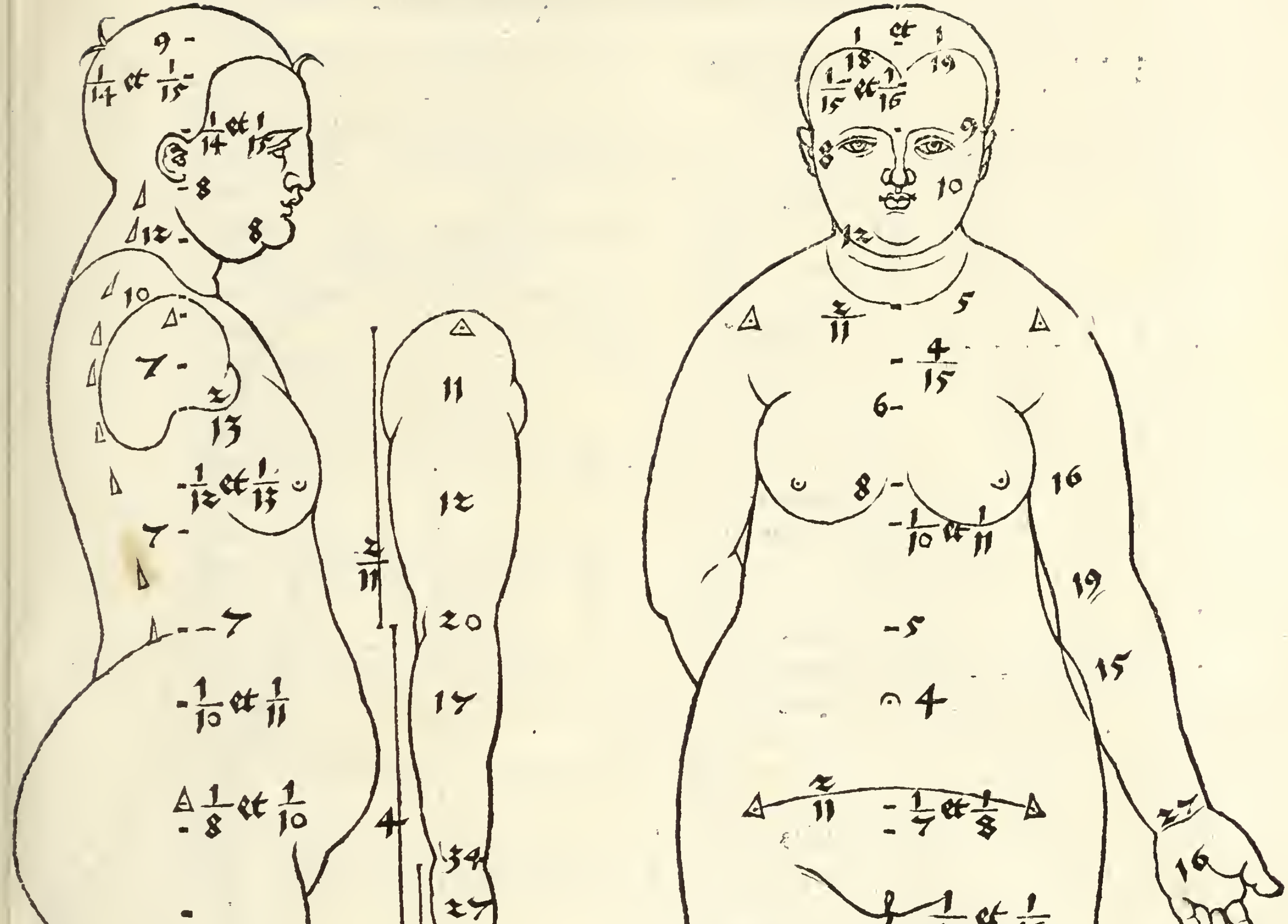
Ac deinceps brachij latitudinē ita notabis

Per humeros vt ſit vna 11

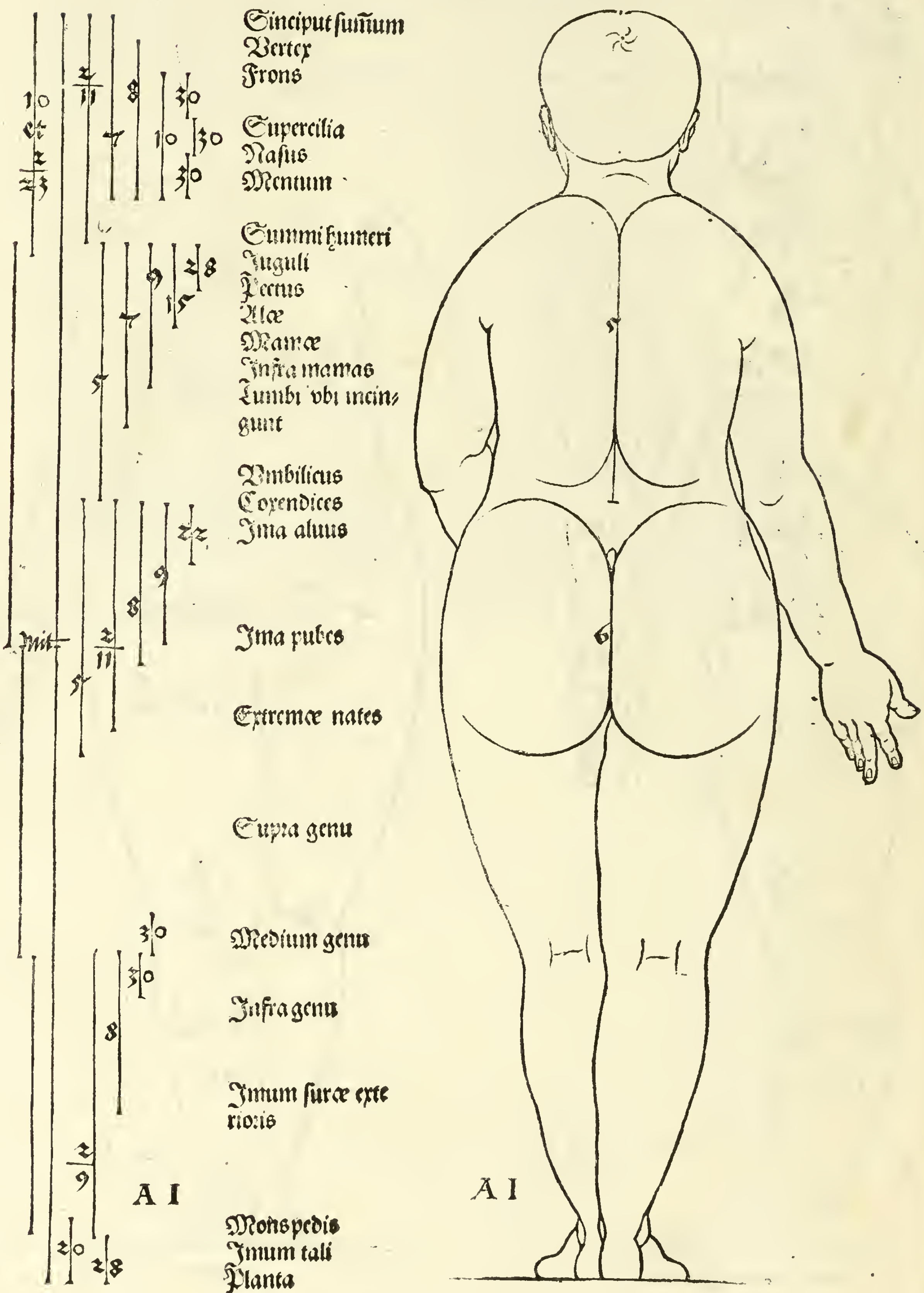
Per muſculos vna 12

Per nexum cubiti vna 20

Per muſculos cubiti vna 7
Per iuncturam manus vna 34
Per ipſam dependentem manum vna 27
Poſtea ſimiliter latitudinem muliebris ad
uerſæ formæ ita facies
Caput p verticem latum vnam 18 et vnã 19
Per frontem vnam 15 et 16
Per ſupercilia vnam 9
Per aures vnam 8
Per naſum vnam 10
Per gulam ſub mento vnam 12
Per iugula vnam 5
Vbi ſubſunt humeri oſſa ſiue acetabula
inter ſe diſtantia duas 11
Per pectus quatuor 15
Per ſummas mammas intra alas vnã 6
Infra papillas vnam 8
Per imas mammas vnam 10 et 11
Per lumbos id eſt infra coſtas vbi precin-
gunt vnam 5
Per vmbilicum vna 4
Per ſummum femur vnam 7 et vnam 8
Atq̃ ibidẽ intra coxendices facies duas 11
Per femur iuxta imam pubem vnam 15
et 16
Supra genu duas 21
Per medium genu duas 25
Per mediam ſuram vnã 22 et vnam 24
Per imam ſuram vnam 14
Per imam tibiam vnam 26
Per talos vnam 25
Ipſum pedem p digitos dilatabis vna 16
Et calcaneum vna 28
Iam auerſam muliebrem effigiem per qui
dem ſcapulas id eſt intra alas latam faci-
es vnam . 5 . in podice fiſſura obtinebit
ſpatium vnius 6
Verum brachium aduerſum per humeri
muſculos addenſabis vna 16
Per nexum cubiti vna 19
Per muſculos cubiti vna 15
Per iuncturam manus vna 27
Ipſam palmam vna 16
Atq; ita commenſuratis õnibus partib :
corporis formam aptam ac conuenientem
delineabis ac inſcribes Ita vt in exemplo
a nobis factitatum videre potes, diligenter
expreſſis omnibus flexibus et congruis duc-
tibus delineationum pro loco vbiq; ſuo,
Sicq; confecta etiam muliebri effigie exem
plum ſimiliter notabis, veluti ſupra, vt ver-
bi cauſa, A. I.

A I
A I

Altitudines membrorum Muliebrium.

Sequitur conmenſuratio membrorum virilis corporis, cuius altitudinis caput ſit partis octauæ. Vbi ſimili via procedes, ita vt altitudinem membrorum inſtituas iſto modo.

Inter ſinciput et iugula erit ſpacium vnius 6.
Inter ſinciput et mentum imum vna 8
Inter imum mentum et ſummã frontem vna 10
Per hanc decimam, faciem in tres partes diuides vt ſupra eſt oſtenſum.
Inter ſinciput et lumbos vbi precingimur vna 3
Inter iugula et alas vna 14. ceterum a tergo alæ ſunt demiſſiores
Inter iugula et mammas vna 10
Inter ſinciput et vbi in pedes corpus finditur vna 2
Inter lumbos et vmbilicum vna 29
Inter lumbos et ſinus coxarum vna 18
Inter eosdem et coxendices vna 20. et vna 18
Inter item illos et pubem duæ 13
Interq; eosdem et extremas nates vna 10 et 11
Inter extremas nates et imum ſcrotum vna 40
Indeq; etiã uſq; ad mediũ femur vna 15
Inter plantã et exteriorem talum vna 27
Inter talum et vbi pes conuexus fieri incipit vna 21
Interq; eundem et medium genu vna 4
In genu etiam conſtituendo ſuperius demonſtratam per æquatorem rationem ſequi poteris
Inter medium genu et ſupra genu vna 30
Inter medium genu et infra genu vna 30 atq; his partib: genu includetur.
Inter medium genu et imum ſuræ exterioris vna 9
Inter medium genu et imum ſuræ interioris 15 et 16
Atq; ita ad brachium tranſibis.
A ſummo humero ad cubitum vſq; vna 5
A cubito vſq; ad extremos digitos vna 4
Ab extremis digitis ad iuncturam manus vna 10

Deinceps obliquæ formæ latitudinem aggrediere hoc modo.

Per verticem latam caput facies vna 10
Per ſupercilia facies vna 8
Per naſum vna 9
Per mentum et collum vna 10
Ipſum vero infra mentum collũ vna 16 et paulo inferius vna 14
Corpus per iugula vna 12
Per pectus vna 7
Per mammas vna 7
Infra mamas vna 14 et 15
Per lumbos vna 16 et 17
Per vmbilicum vna 17 et 18
Per ſinus coxarum vna 8
Per coxendices vna 7
Per pubem ſeu nates et femur duab: 15 ipſumſub natib: femur in vnã 9 addenſabis.
Per medium femur vna 19 et 20
Supra genu vna 14
Per medium genu vna 15
Infra genu vna 16
Per mediam ſuram vna 13
Per imam ſuram vna 17
Supra montem pedis vna 24
Ipſum calcem in vnam 6 produces.

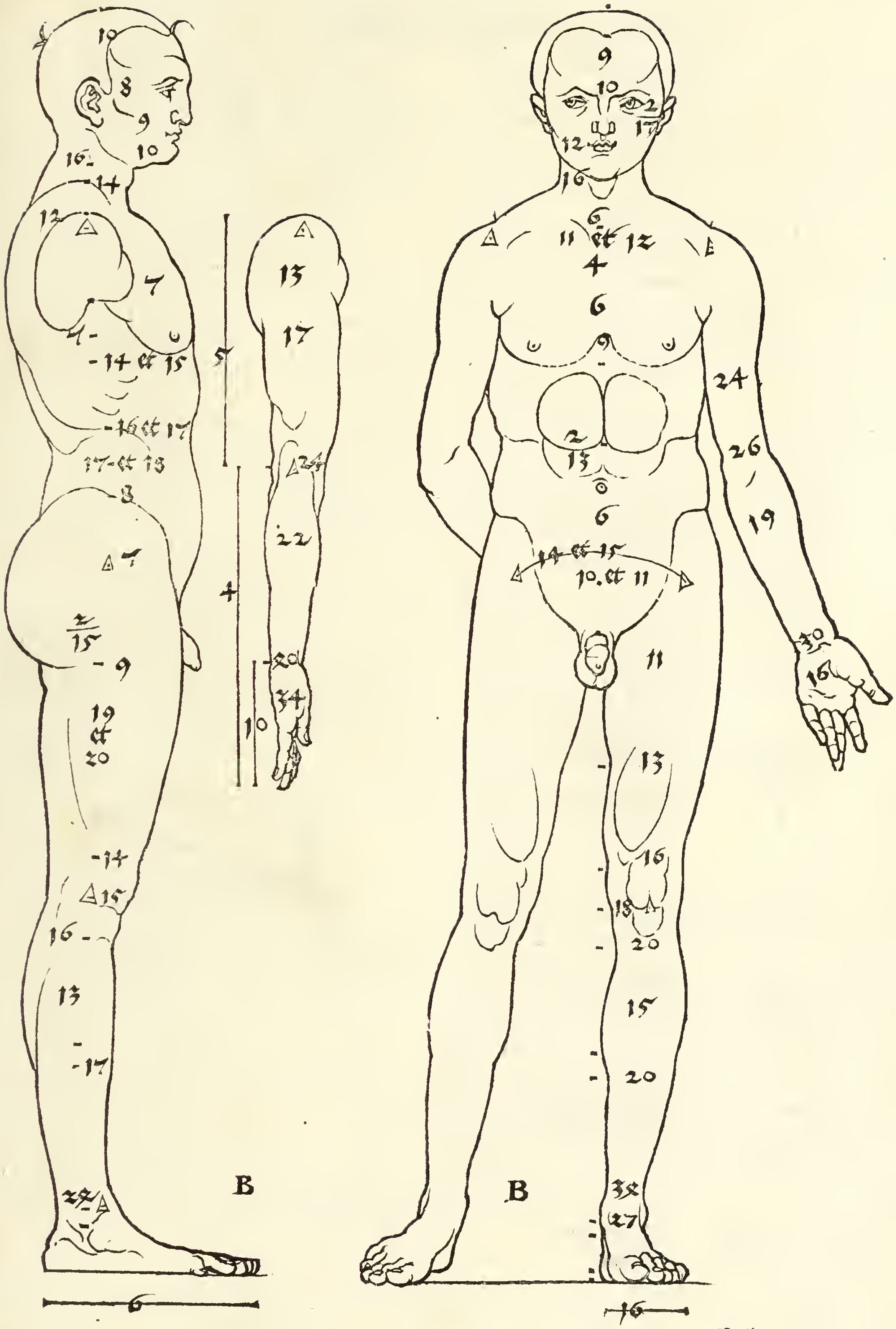
Deinceps obliquũ brachium ſic dilatabis
Per humerum vna 13
Infra alas vna 17
Per nexum cubiti vna 24
Per muſculos cubiti 22
Per manus iuncturam vna 10
Per ipſam ita manũ pendentem vna 34

Poſt hæc aduerſæ formæ latitudinem notabis. iſto modo.

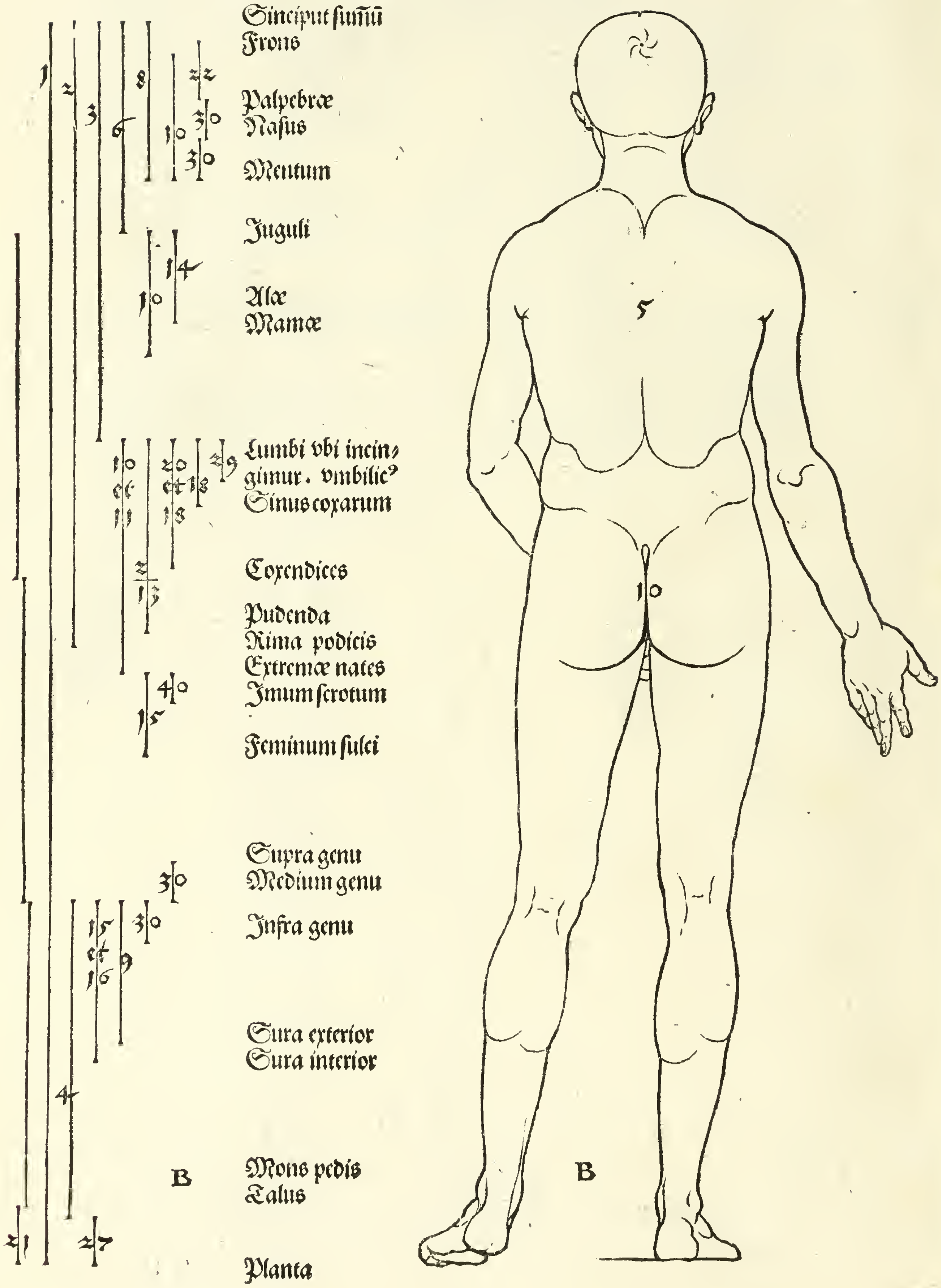
Caput per frontem dilatabis vna 9
Per ſupercilia vna 10
Per aures duabus 17

C

Per naſum vna 12
Ipſi⁹ colli ſub mento latitudo erit vni⁹ 16
Truncum per iugula latum facies vna
ſexta. ibiq; inter humerorũ oſſa pars
erit vna 11 et vna 12
Pectus humeroſq; facies latos vnam 4
Spacium intra alas erit vnius 6
Intra mammas vnius 9
Per lumbos duarum 13
Per ſinus coxarum vnius 6
Per ſi·minum femur vnius. 10 et 11. Atq;
ibidem diſtabunt. Coxendices inter ſe
vnius 14 et 15
Ipſum ſub natib: ſtatim femur vnius 11
latitudine facies, medium id eſt ſulcos
vnius 13
Supra genu vnius 16 erit.
Medium genu vnius 18
Infra genu vnius 20
Media ſura vnius 15
Ima ſura vnius 20
Ima tibia vnius 34
Per talos latitudo erit vnius 27
Pedis vero per extremos digitos vni⁹ 16
Atq; ita pergens ad brachium, per muſ-
culos illud infra alas addenſabis in
vnam 24
Supra cubitum vnam 26
Per cubiti muſculos vnam 19
Per iuncturam manus vnam 16
Palmæ latitudo eſto vnius 16
Auerſam formam per ſcapulas latam
facies vnam 5
Rima podicis erit vnius 10
Calcaneus pateſcet una 28
Quibus obſeruatis per cõmenſurationes
effigiem exquiſite deſcribes. vt quidem
nos in exemplo facere ſtuduimus.
Quod vt A. ſuperius, ſic litera. B.
poteris ſignare.

B
B

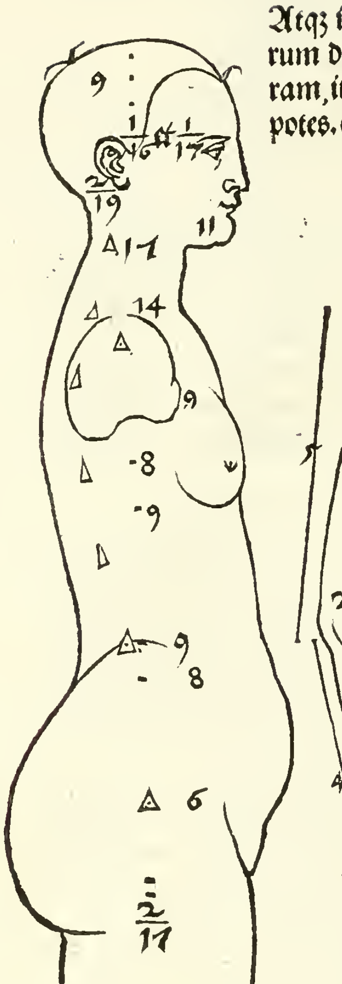
Altitudines membrorum Virilium.

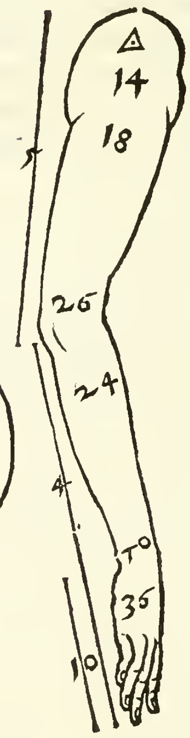

Huic virili formæ adijciemus, ſicut ante quoq; fecimus conſimilem mulicbrem, cuiꝰ ſit item altitudinis Caput partis octauæ. Eam igitur ita inſtitues.

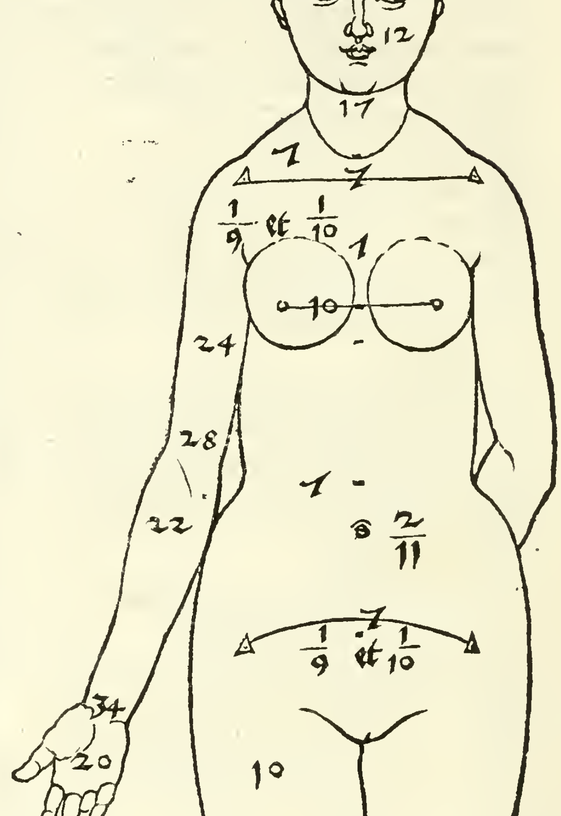
A ſum̄o capite vſq; ad iugula altitudo erit vnius 6
Atq; item inde ad imum mentū vnius 8
A mento ſurſum verſum ad ſum̄um frontē vniꝰ.10. Quam quidem decimā vti eſt ſupra oſtenſum in tria æqualia ſpacia diuides quæ tribuātur frōti, naſo, mento.
A iugulis ad lumbos vnius 5
Atq; inde ad alas vnius 16
Itemq; inde ad māmas vnius 11
Indeq; etiam vſque infra māmas vniꝰ 9
A lumbis ad extremas nates vniꝰ. 11 et 12
Indeq; ad imam pubem vnius 13 et 14
Atq; inde ad ſum̄um femur ſiue coxam vnius 10
Indq; etiam ad vmbilicum vnius 40
A plāta ſurſum verſum ad talum vniꝰ 30
Atq; inde item ad cōuexitatē pedis vniꝰ 21
Itemq; inde ad mediū genu vnius 8 et 9
Vel ſane genu per æquatorem impones, vt eſt traditum.
A medio genu vſq; ſupra genu vniꝰ 26. atq; ibi incipit genu exiſtere.
A medio genu ad imam ſuram vnius 8
Poſt hæc ad brachium accedes. ſic vt inter humerū et cubitū lōgitudo ſit vniꝰ partis 5
A cubito ad extremos vſq; digitos vniꝰ 4
Ab extremis digitis vſq; ad iuncturam manus vnius 10
Atq; ita per latitudinem obliquæ formæ mulicbris membra metieris.
Ea erit per frontem vnius 9
Per ſupercilia vnius 16 et 17
Per naſum duarum 19
Per mentum et ceruicem vnius 11
Ipſum ſub mēto collū addēſebis in vnā 17
Per iugula vnius 14
Per pectus ſiue ſupra mamas vnius 9
Per papillas vnius 8
Infra mammas vnius 9
Per lumbos ſiue infra coſtas vbi præcingūt vnius 9
Per vmbilicum voius 8
Per ſummū femur ſiue coxeam vnius 6
Per femur ſtatim ſub natib; duarum 17
Supra genu vnius 14
Per medium genu vnius 16
Per medium ſuram vnius 14
Per imam ſuram vnius 18
Per imam tibiam vnius 26
Per talos vnius 17
Ipſius calcis longitudo erit vnius 7
Brachiū aūt ꝑ hūcros latum facies vnā 14
Infra alas vnā.18 Supra cubitū vnā 26
Per muſculos cubiti vnius 24
Per iuncturam manus vnam 40
Ipſam ita ꝑpendentem manū vnam 36
Poſtea aduerſæ formæ latitudinem exquires, hoc modo.
Per frontem latitudo erit duarum 19
Per ſupercilia vniꝰ 10 Per naſum vniꝰ 12
Collum ſub mento addenſabit in vnā 17
Per iugula vnius.7. Vbi paulo inferius notabis acetabula humeri diſtantia inter ſe vna 7. Per pectus vnius 9 et 10
Intra alas vniꝰ 7 Intra papillas vniꝰ 10
Per lumbos id eſt vbi præcingunt vniꝰ 7
Per vmbilicum duarum 11
Per ſummum femur vnius 9 et 10. Vbi quidem impones coxendices diſtantes inter ſe vna 7
Per femina infra pubem vnius 10
Supra genu vniꝰ 15. Per mediū genu 18
Per medium ſuram vnius 16
Per imam ſuram vnius 19
Per imam tibiam vnius 34
Per talos vnius 29
Infra talos id eſt per cōuexū pedē vniꝰ 31
Ipſius quidem calcis erit per extremos digitos latitudo vnius 20
Cum brachium ſic exequere.
Per humeri muſculos latitudo habebit vnam 24. Supra cubitum vnam 28
Per muſculos cubiti unam 22
Per iuncturam manus vnam 34
Ipſa palma explanabitur in vnam 20
Poſtremo auerſam formā ꝑ ſcapulas hoc eſt intra a tergo alas latā facies duab; 13
In podice fiſſura erit vnius 9
Calcaneus pateſcet vna 30

Atq; ita effinges apte omnium membro-
rum ductus perſequendo. et iam hanc figu
ram, ita vt nos ſtuduiſſe in exemplo cernere
potes. quod quidem eſto.b.j.

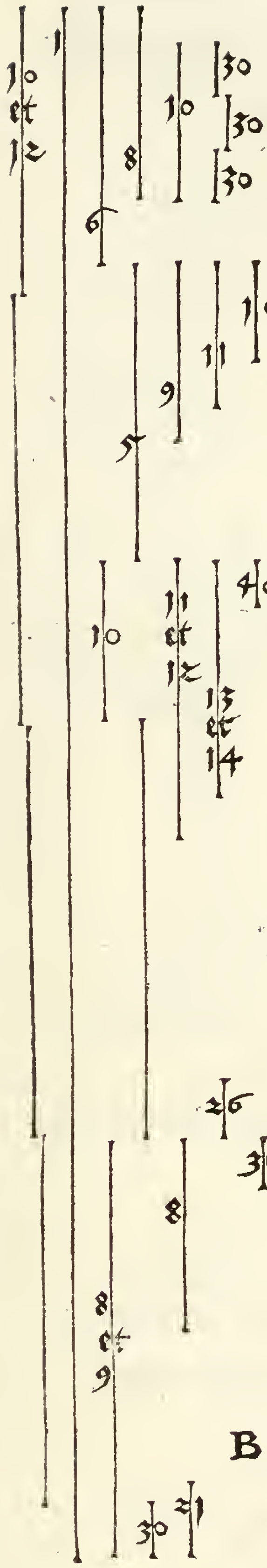

B I

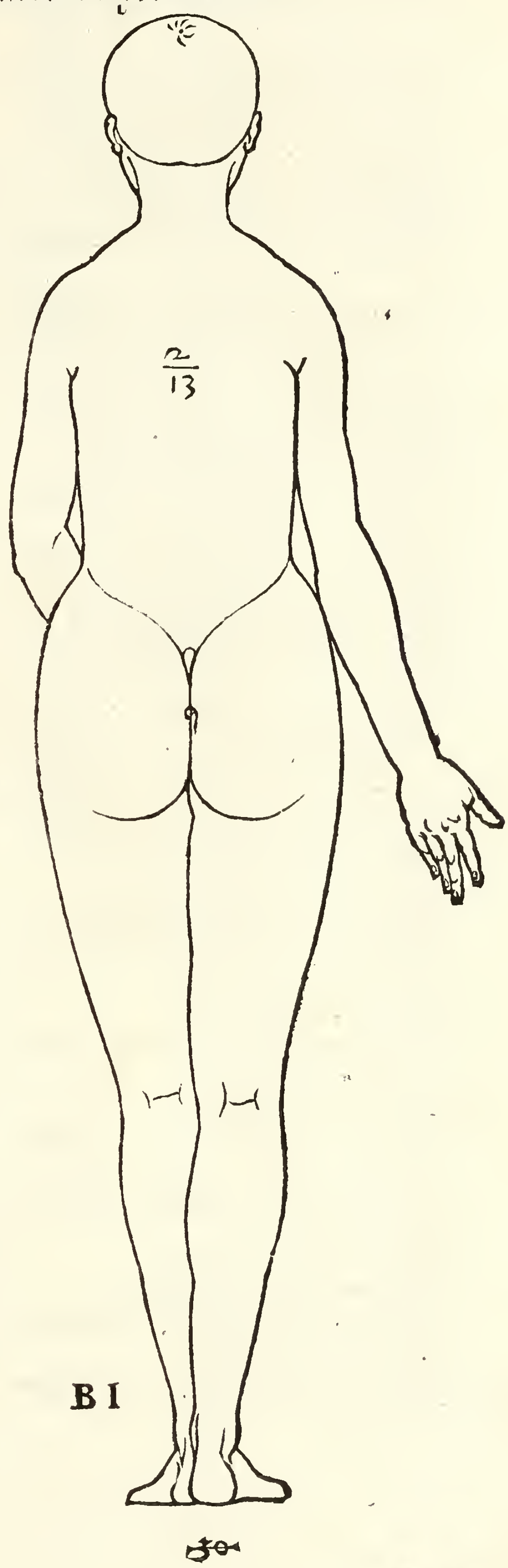

B I

Altitudines membrorum Mulierbrium.

Sinciput ſuſſium
Frons
Palpebræ
Naſus
Mentum
Juguli
Allæ
Mentum
Infra mamas
Lumbi vbi incin-
guntur.
Vmbilicus
Sumū femur
Ima pubes
Extremæ nates
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura
B I
Mons pedis
Imus talus
Planta

B I

Licet etiam has prox: deſcriptas effigies alicubi mutes quo quidem modo ſequit.

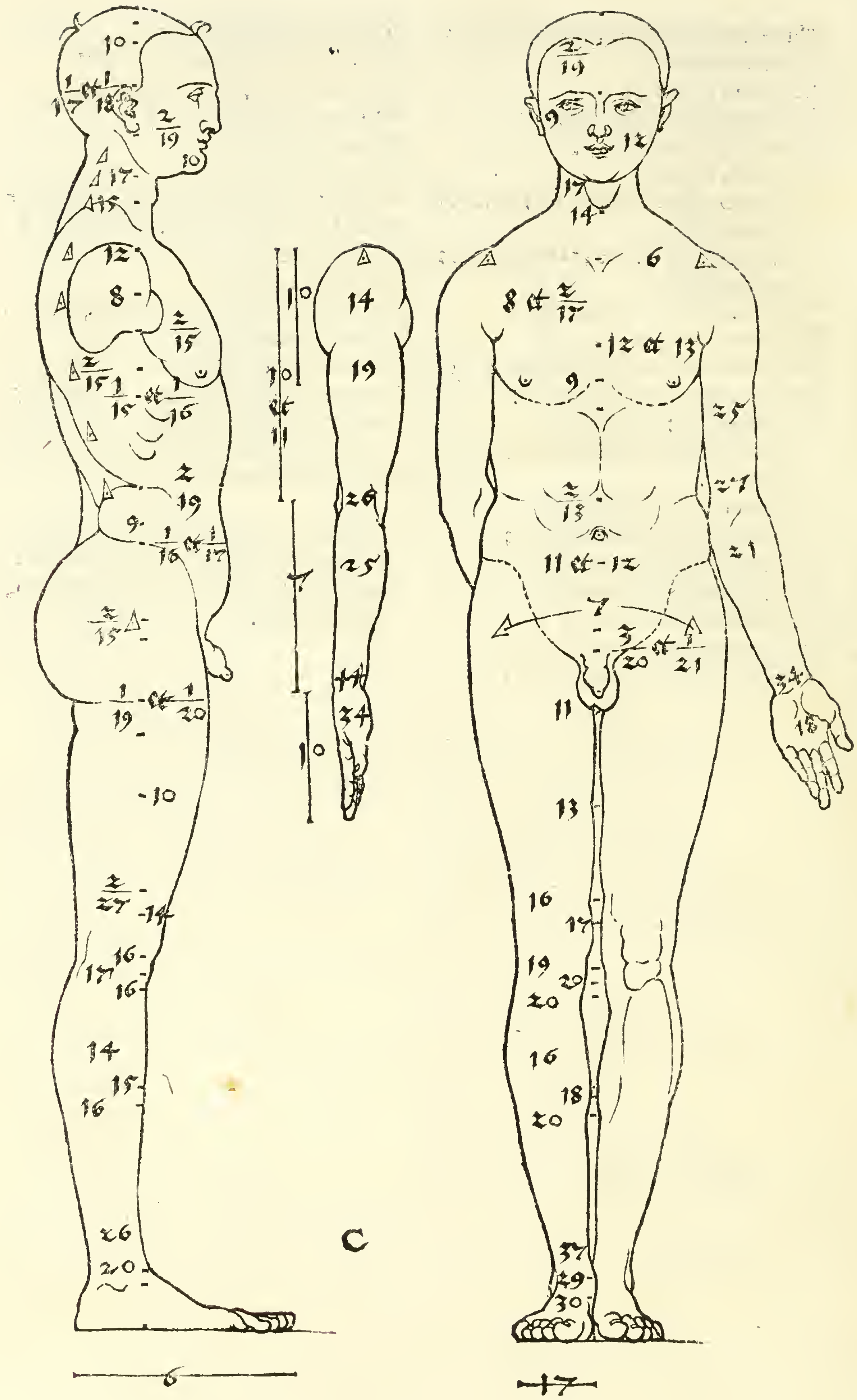
Ac primum quidem viri vſq; vbi in pedes corpus findit altitudinem facies vni⁹ 2
Inter ſinciput et iugula duarum 11
Inter ſinciput et ſum̄os humeros vni⁹ 7
Inter idem et imum mentum vnius 8
Inter imum mentum et ſum̄am frontem vnius 10
Quod quidem ſpatium in tria æqualia diuides, ad frontem, naſum, et mentum, vti aliquoties iam eſt oſtenſum.
A iugulis ad lumbos duarum 11
Indeq; itiem vſq; infra mamas vnius 9
Itemq; inde ad mammas vnius 11
Atq; etiam inde ad alas id eſt vſq; ſupra mammas vnius 16
A lumbis ad extremas nates vni⁹ 12 et 13
Itemq; inde ad pubem vnius 17 et 18
Indeq; etiam ad ſum̄um femur vnius 10
Atq; inde item ad ſinus coxarum vni⁹ 24
Atq; etiam inde ad vmbilicum vnius 35
Ab extremis natibus vnius 40, ſulcatur femur ibi ſub natibus. Cæterum ab extremis natibus vnius 14 altitudine ille in medio femine id eſt interius ſulcus notabit, cuius ſæpe iam eſt facta mentio.
Ad planta ad Côuexitatis initiû vni⁹ 22
A planta ad imum talum vnius 32
Ab imo talo ad medium genu vnius 4
A medio genu vſq; ſupra genu exterius quidem unius 20
Verum interius vnius 30
Similiter a medio genu vſq; infra genu exterius quidem vnius 80.
Verum interius vnius 40
A medio genu vſq; ad imum ſure exterioris, vnius 10
A medio genu ad imum ſuræ interioris vnius 9
Longitudo calcis erit vnius 6
Longitudo autem brachij talis.
A iugulis vbi illis humerus annectitur ad cubitum vnius 10 et 11
A nexu cubiti vſq; ad iuncturam manus vnius 7
A iunctura manus ad extremos digitos vnius 10
Poſt hæc latitudinem etiam membrorum paulo diuerſiore modo notabis, ac primum obliquæ formæ.
Per frontem quidem vnius 10
Per ſupercilia vnius 17 et 18
Per naſum et tempora duarum 19
Per mentum et ceruicem vnius 10
Ipſi⁹ ſub mento colli latitudo erit vni⁹ 17
Per humeros vnius 15
Per iugula vnius 12
Per pectus vnius 8
Per alas id eſt ſupra mammas duarû 15
Per mammas duarum item 15
Infra mammas vnius 15 et 16
Per lumbos duarum 19
Per vmbilicum vnius 9
Per ſinus coxarum vnius 16 et 17
Per ſummum femur duarum 15
Ipſum ſub natibus femur latum eſto vnã 19 et 20
Per medium femur id eſt ſulcum feminis vnius 10
Supra genu exterius vnius 27
Supra genu interius vnius 14
Per medium genu vnius 16
Infra genu exterius unius 17
Infra genu interius vnius 16
Per mediam ſuram vnius 14
Per imum ſuræ exterioris vnius 16
Per imum ſuræ interioris vnius 16
Per imam tibiam id eſt ſupra côuexitatē pedis vnius 26
Per conuexitatem vnius 20
Tum brachium reſumes. facieſq; per humeros latum vnam 14
Infra alas vnam 19
Per nexum cubiti vnam 26
Per muſculos cubiti vnam 25
Per iuncturam manus vnam 44
Ipſam ita dependentem manû vnã 34

Atq; ita ad effigiē aduerſam accedes.

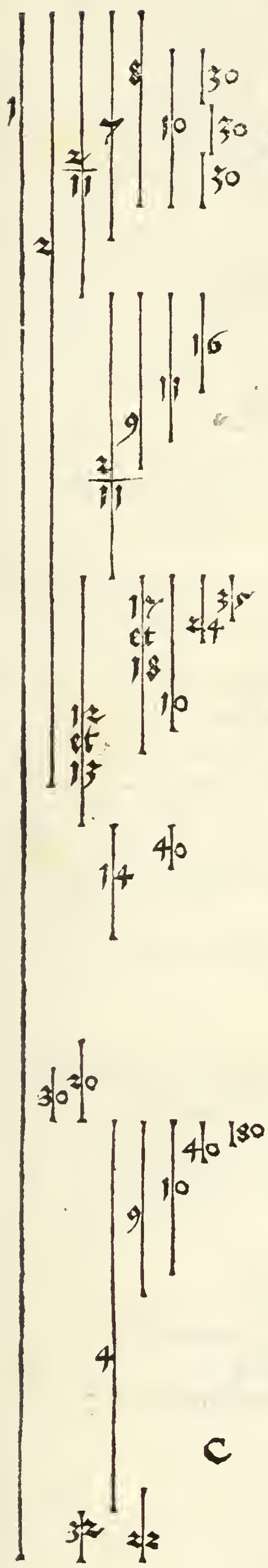
Illam facies per frontem latam duas 19
Per aures vnam 9
Per naſum vnam 12
Per collum ſub mento vnam 17
Supra iugula vnam 14
Per iugula vnam 6
Vbi paulo inferius humeri oſſa inter ſe diſtabant vna 6
Infra iugula per pectus et humeros vna 8 et duabus 17
Intra alas vna 12 et vna 13
Per mamas vna 9
Per lumbos vbi incingimur duabus 13
Per ſinus coxarum vna 11 et vna 12
Per femora trib: 20 et vna 21
Ibiq; coxendices inerunt diſtantes inter ſe vna 7.
Per femur infra nates vna 11
Per illum femoris ſulcum vna 13
Supra genu exterius vna 16
Supra genu interius vna 17
Per medium genu vna 19
Sub genu exterius vna 20
Sub genu interius vna item 20

Per medium ſuram vna 16
Per imum ſuræ exterioris vna 18
Per imum ſuræ interioris vna 20
Per imam tibiam vna 37
Per talos vna 29
Sub talis vna 30
Latitudo extremæ calcis ꝑ digitos vna 17
Brachium aduerſe imaginis ſic mutabis
Per muſculos latum eſto vna 25
Ante nexum cubiti vna 27
Poſt nexum vbi latiſſ: eſt cubitus vna 21
Per iuncturam manus vna 34
Palmam ipſam latam facies vnam 18
Aduerſam imaginē hactenꝰ demutabis, vti intra alas lata ſit duas 11. Vtq; po dicis rima habeat lōgitudinem vniꝰ 11
Calcem facies latam vna 33

Quibus confectis diligenti ſtudio lineas formationis inſcribes vt ſupra monui.
Atq; harum omnium rationum exemplo ſubiecta ſunt.

C

Sinciput
Frons

Supercilia
Naſus

Mentum
Summi humeri

Juguli

Alæ
Mame
Infra mamas

Lumbi vbi incin-
gimur.
Vmbilicus
Sinus coxarum
Femur
Pudenda

Extremas nates

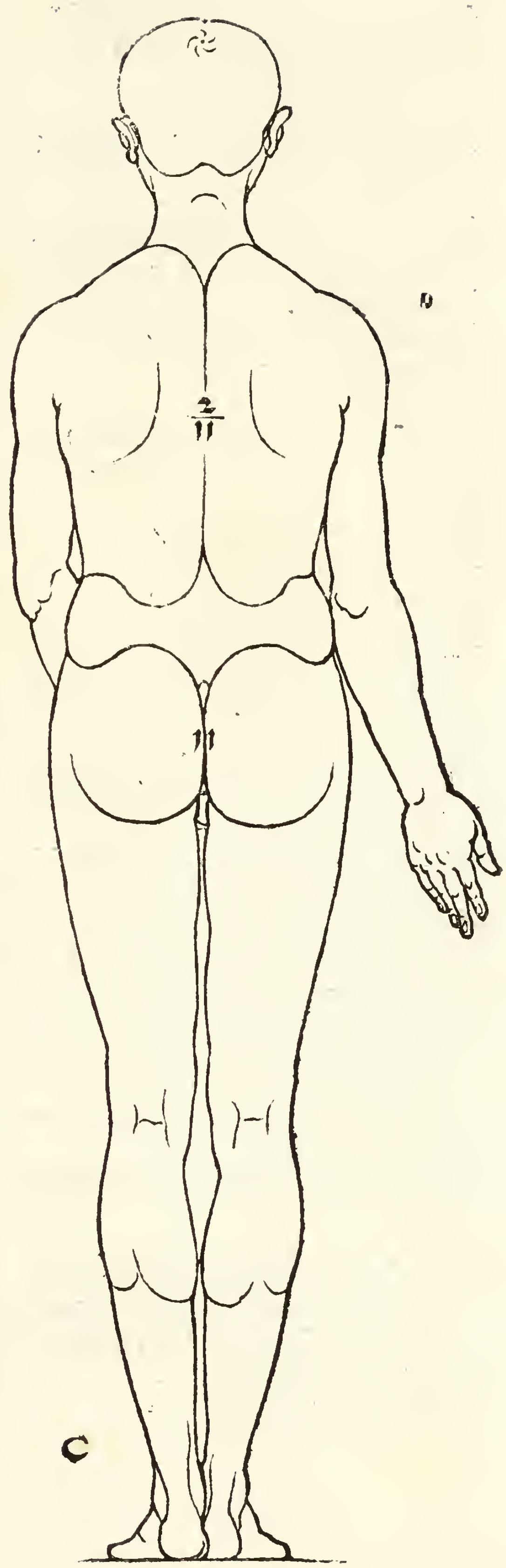
Sulcus feminũ
Supra genu exte
rius
Supra genu inte
rius

Medium genu
Infra genu exte-
rius. Infra genu
interius

Imum ſure exteri
oris
Imum ſure inte-
rioris

C

Mons pedis
Tali
Planta

Sed muliebrem effigiem ita mutabis.

A ſincipite vbi capilli diſcernuntur vſq; ad iugula erit altitudo duarum 11
Ad ſcapulas vnius 7
Adimum mentum vnius 8
Ab imo mento vſq; ſurſum ad verticem vnius 9
Ab eodem ad frontem vſq; vnius 10
Atq; hanc 10 diſtribues ſecundum demõſtratam ſupra rationem, pro poſitu oris ſiue faciei.
A iugulis infra alas vnius 17
Ad mammas vnius 11
Infra mammas vnius 9
Ad lumbos vbi incingunt duarum 11
Inde vſq; ad vmbilicum vnius 40
Ad femur vnius 10
Ad imam aluum duarum 17
Ad pubis initium vnius 7
Ad imam pnbem duarum 13
Ad imas nates vnius 11 et vnius 12
Præterea ab ima planta ſurſum verſũ ad mõtem vſq; pedis altitudo erit vniꝰ 23
Ad talum vnius 35
Ad medium genu vnius 4
Poteris etiam beneficio æquatoris genu ſuo in loco conſtituere.
A medio genu, vſq; ſupra illud vnius 25
Infra genu, vnius 36
Ad imum talum exteriorem vnius 11
Ad imum talum interiorem vnius 9
Longitudo pedis eſto vnius 12 et vnius 13
Sequitur brachium illud longum eſto a ſummo humero vſq; ad nexum cubiti duarum 11
A cubiti nexu vſque ad extremos digitos vnius 4
Hinc retro vſque ad iuncturam manus vnius 11

Sequit̃ mutata effigies muliebris per latitudinem. Primum quidem obliqua, ea eſto lata per frontem vna 18 et vna 19
Per ſupercilia vna 9
Per genas et naſum vna 10
Per mentum et gulam vna 11
Collum ſub mento latum eſto vnam 18
Per ſum̃as ſcapulas eſto latitudo vniꝰ 16
Per iugula vnius 14
Per mammas vnius 18 et vnius 19
Per papillas vnius 16 et vnius 17
Infra mamas vnius 18 et vnius 19
Per lumbos vbi incingunt vnius 9
Per vmbilicum vnius 8
Per femora vnius 6
Per aluum duarum 13
Femoris ſub natibus vnius 9
Snpra genu vnius 13
Per medium genu vnius 16
Infra genu vnius 17
Per mediam ſuram vnius 16
Per imum ſuræ interioris vnius 17
Tibiam ſupra calcem facies latã vna 26
Per montem pedis vna ducetur 24

Obliquæ imaginis brachium aliter quã ſupra demonſtratum eſt ita licet facias.

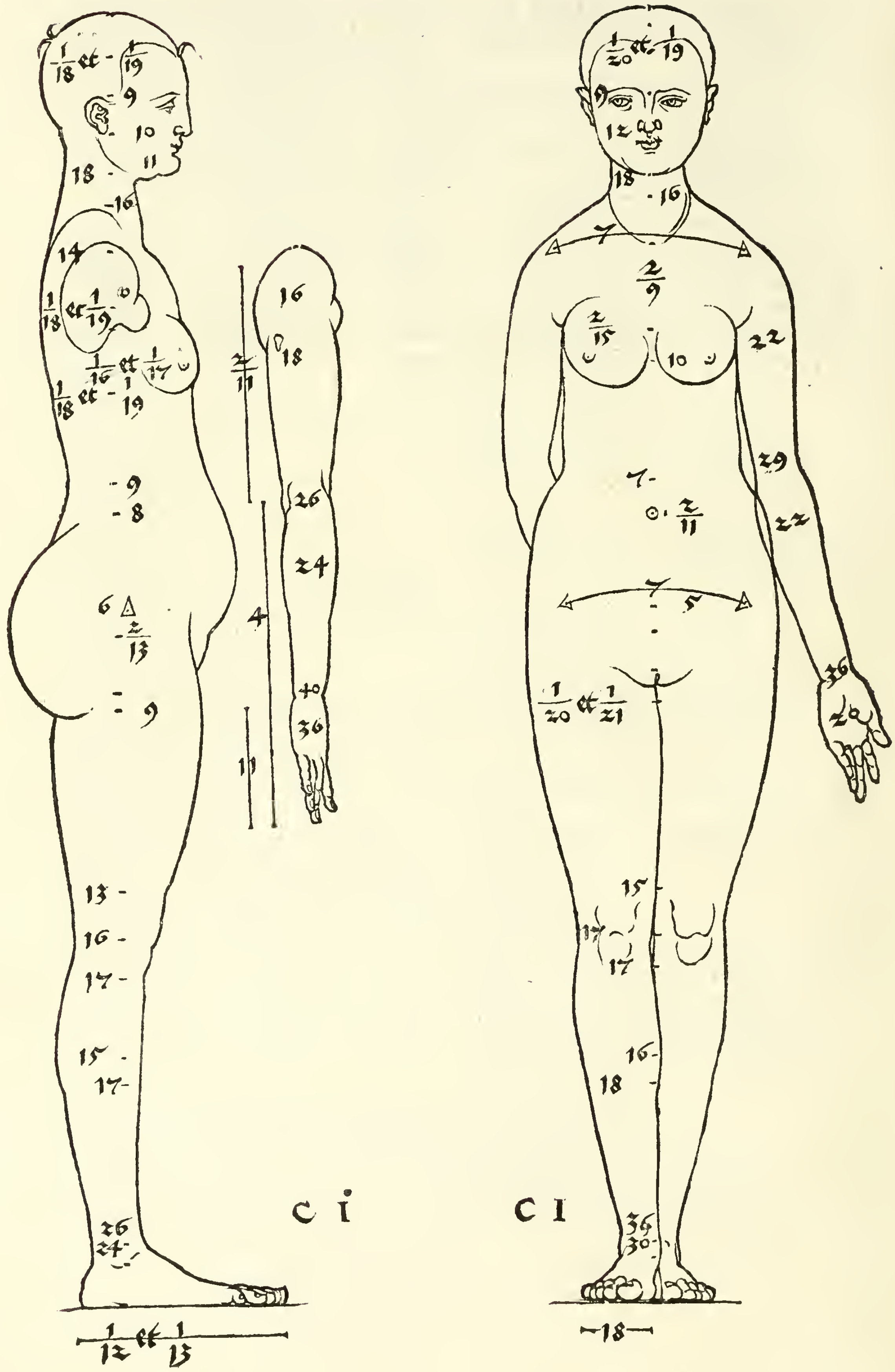
Sub alis latum eſto vnam 18
In cubiti nexu vnam 26
Proxime hunc per cubitum vnam 24
Per manus iuncturam vnam 24
Palma latitudinem habeat vnius 36

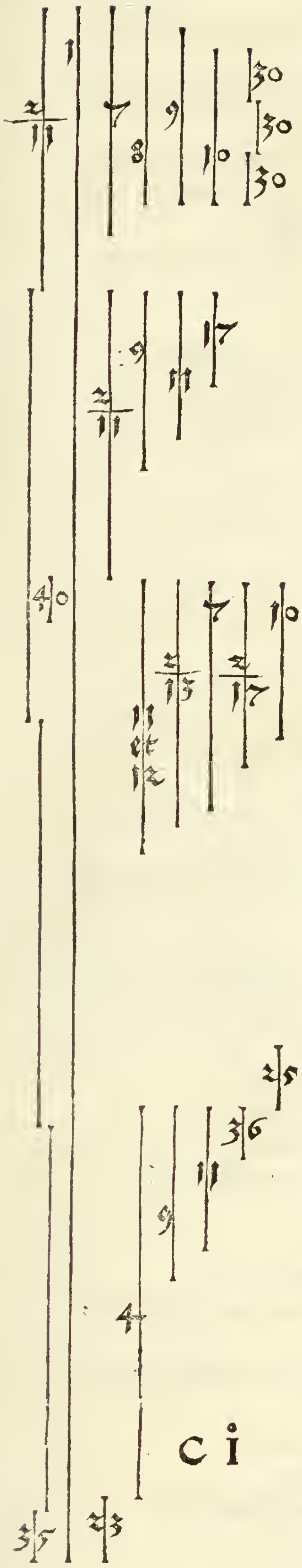
Sed aduerſæ formæ hec oſtendatur mutatio.
Caput aduerſum per frontem latum eſto vna 19 et 20
Per aures vna 9
Per naſum vna 12
Gulam ſub mento dilatabis in vnam 18
Per ſummas ſcapulas vna eſto 19
Oſſa humerorum ſiue acetabula iuxta iugula inter ſe diſiuncta ſint vna 7
Per pectus et humeros latitudo eſto duarum 6
Intra alas duarum 15
Intra mamas vnius 10
Per lumbos vbi incingunt vnius 7
Per vmbilicum duarum 11
Per coxas ſiue femur ſum̃um vnius 5

Per coxas ſiue femur ſumum vnius 5
Atq; ibidem inter ſe diſtantes coxendices
faties vna 7
Femur ſub natib: latum eſto vnam 20
et vnam 21
Supra genu latitudo ducatur vnius 15
Per genu medium unius 17
Infra genu ſimiliter 17 vnius
Per imam ſuram exteriorem vnius 16
Per imam ſuram interiorem vnius 18
Per imam tibiam vnius 35
Per conuexum pedem et talum vnius 30
Calcis extremitas id eſt digiti occupent ſpa
cium vnius 18

Brachium vero ſecundum hāc rationem
ſub alis quidem dilatabis in vnam 22
Supra nexum cubiti vnam 29
Infra eundem per cubitum vnam 22
Per iuncturam manus vnam 36
Sed manus ipſa lata eſto vnam 20
Poſtremo auerſam huiuſmodi effigiem
intra alas latam facies vnam 6
Podicis rima longa ſit vna 9
Calcaneus vni⁹ 34 latitudinem obtineat
Atq; ita inſtitutam imaginem formabis
omnibus in partib: ſuis conuenienti deline
atione, Exemplum etiam noſtrum ſubie-
cimus.

D

1/18 et 1/19
9
10
11
18
16
14
1/18 et 1/19
1/16 et 1/17
1/18 et 1/19
9
8
6
2/13
9
13
16
17
15
17
26
24
1/12 et 1/13
16
18
2/11
26
24
4
40
36
11
c i
1/20 et 1/19
9
12
18
16
7
2/9
2/15
10
22
29
22
7
2/11
7
5
36
20
1/20 et 1/21
15
17
17
16
18
36
30
18
c I

Sinciput vbi eſt capilli diſcretio
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſcapulæ
Juguli

Alæ
Mamæ
Infra mamas

Lumbi vbi incingunt
Vmbilicus

Summum femur ſiue coxa
Ima aluus
Summa pubes
Ima pubes
Extremæ nates

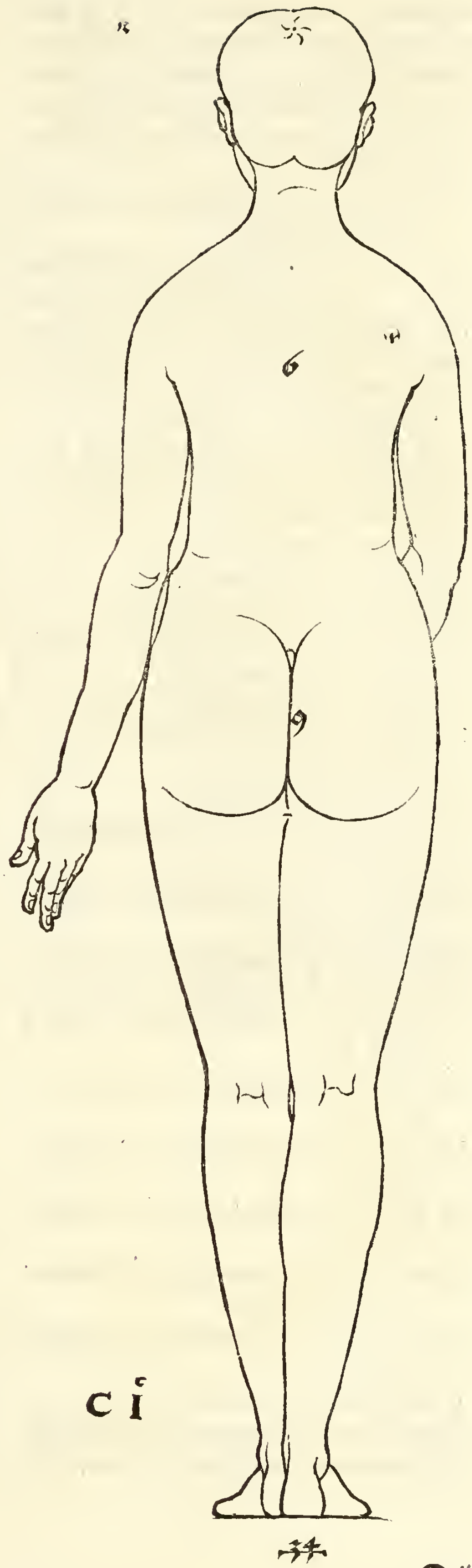
Supra genu

Medium genu
Infra genu

Imum ſure exterioris
Imum ſuræ interioris

c i

Conuexus pes
Ima tibia
Planta.

Sequitur commenſuratio Corporis virilis cuius longitudinis totius caput ſit nona pars. Eius ſimilis ratio tradet̃ atqȝ ſumus in ſuperioꝛib: ſecuti. Nam huiuſmodi imaginem ita ꝑ partes ſuas metieris, primũqȝ longitudinis.

A ſincipite ſum̃o vſqȝ ad imum mentum altitudo eſto vnius 9

Hinc ſurſum uerſum vſqȝ ad frontem vnius 10 Atqȝ hec ipſa altitudo erit verticis quoqȝ. In hancqȝ item 10 faciem diſtribues ſecundum ſupra oſtenſam rationem.

A ſincipite vſqȝ ad ſummas ſcapulas altitudo eſto vnius 15 et unius 16

Atqȝ item inde vſqȝ ad iugula vnius 6

A iugulis ad vſqȝ ſum̃um pectus vniꝰ 28

Infra alas vnius 14

Ad mamas vnius 12

Infra mamas duarum 19

Ad lumbos vbi incingimur vnius 6

Hinc vero uſqȝ ad vmbilicum vnius 26

Ad ſinus coxarum vnius 22

Ad ſum̃um femur ſiue coxas vnius 9

Ad extremum uentrem vnius 8

Ad pubem vnius 7

Ad extremas nates vnius 6

Ab extremis natib: vſqȝ ad feminum ſulcos vnius 11

A planta uſqȝ ad conuexitatem ſummam pedis vnius 23

Atqȝ item inde vſqȝ ad talum vnius 35

Ab imo talo ad medium genu vnius 4

A medio genu vſqȝ ſupra ipſum exterius vnius 20

A medio genu uſqȝ ſupra ipſum interius vnius 30

A medio genu vſqȝ infra ipſum exterius vnius 80

A medio genu uſqȝ infra ipſum interius vnius 40

Itemqȝ a medio genu vſqȝ ad imũ talum exteriorem vnius 10

Itemqȝ illinc vſqȝ ad imum talum interiorem vnius 9

Calcis vero longitudo ſit duarum 13

Poſt hęc brachij longitudinem notabis ſic ut ea ducatur ab humero uſqȝ ad cubiti nexum duarum 11

A nexu cubiti vſqȝ ad extremos digitos vnius 4

Ab extremis digitis retro ad iuncturam manus vnius 10

Deſignata autem partium altitudine latitudinem quoqȝ notabis. Primumqȝ obliquę imaginis hoc modo.

Caput per frontem latum eſto vnam 12

Per ſupercilia vnam 9

Per naſum vnam 10

Per gulam et mentum ducito duas 23

Per collum ſub mento vnam 18

Per ſummas ſcapulas vnam 17

Per iugula vnam 12

Per ſummum pectus vnam 8

Iuxta alas vnam 15 et vnam 16

Per mamas vnam 8

Infra mamas vnam 16 et vnam 17

Per lumbos vbi incingimur vnam 18 et vnam 19

Per vmbilicum vnam 18 et unam 20

Per ſinus coxarum vnam 18 et unam 19

Per coxas ſiue ſum̃um femur vnam 15 et vnam 16

Per extremum uentrem et nates vnam 8

Per pubem vnam 16 et vnam 17

Ipſum femur ſub natib: vnius 10 habeat latitudinem

Atqȝ inferius per ſulcum vnius 11

Supra genu exterius latitudo ſit vniꝰ 15

Supra genu interius duarum 31

Per medium genu vnius 18

Infra genu exterius unius 19

Infra genu interius vnius 18

Per mediam ſuram vnius 15

Per imam ſuram exterius vnius 16

Interius vnius 18

Imę tibię vnius 28

Per montem pedis unius 24

Sequitur deſcriptio brachij obliquę imaginis

Per humeros brachium latũ facito vnã 15

Sub alis vnam 20

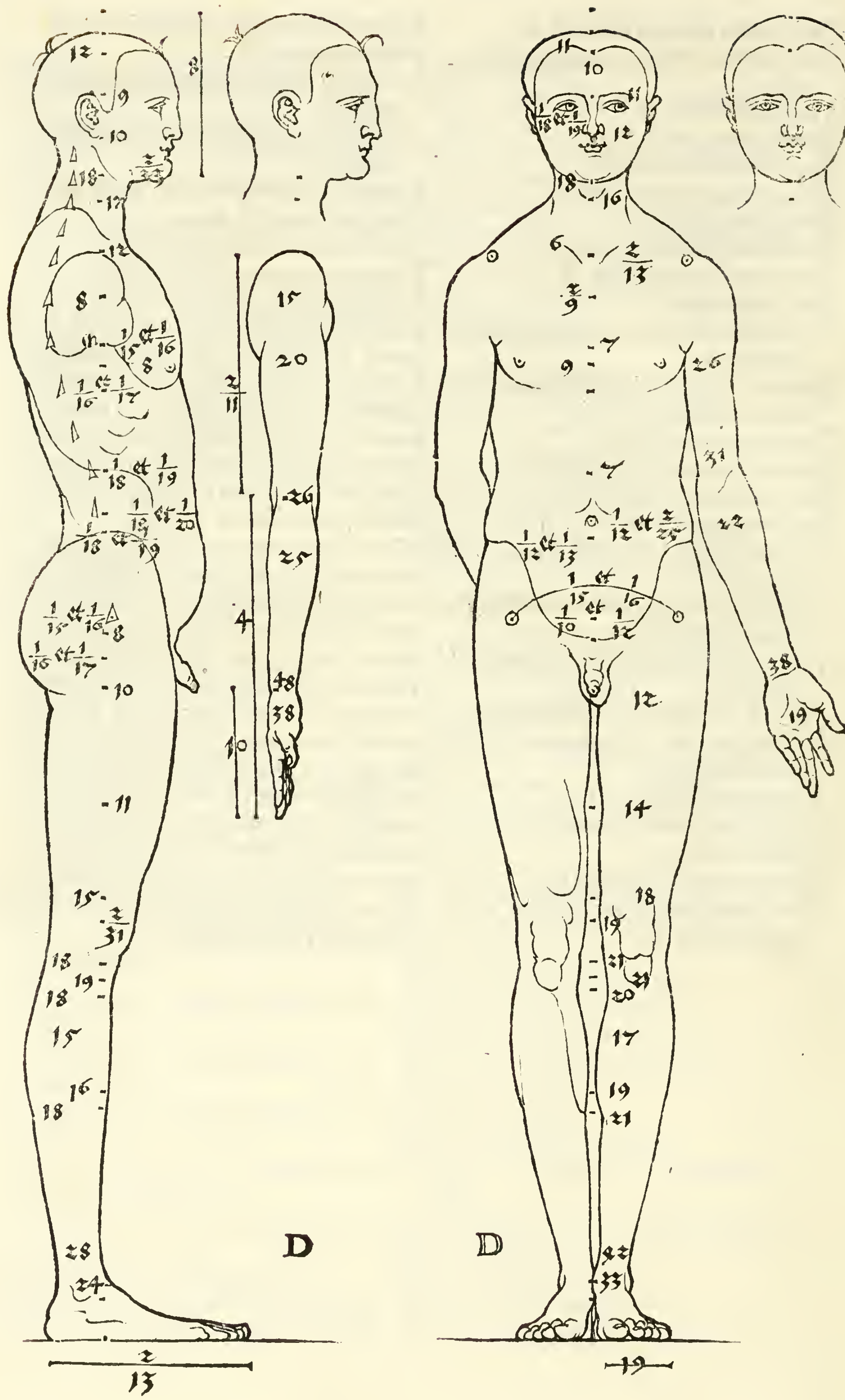
Per nexum cubiti unam 26

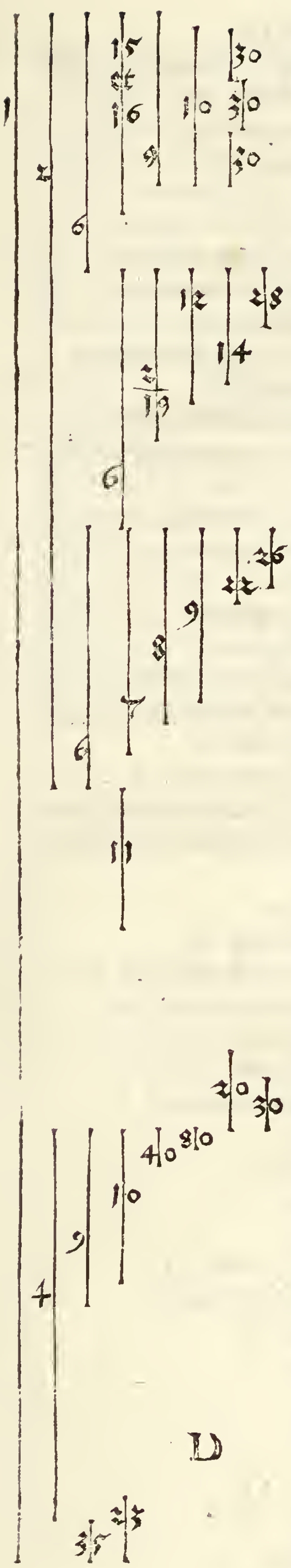
Supra illum vnam 25

Per manus iuncturam vnam 48

Ipſa palma dilatetur in vnam 38
Sed aduerſæ imaginis latitudines ſic notabis
Per frontem vnius 11
Pauloq; inferius vnius 10
Per Supercilia unius 11
Per aures vnius 18 et vnius 19
Per naſum vnius 12
Per collum ſub mento unius 18
Per ſum̃as ſcapulas vnius 16
Per iugula vnius 6
Sub quib: oſſa humeri inter ſe diſtabunt duabus 13
Per pect⁹ et humeros latitudo eſto duarũ 9
Intra alas vnius 7
Intra mamas vnius 9
Per lumbos vbi incingimur vnius 7
Per vmbilicum vnius 12 et duarum 25
Per ſinus coxarum vnius 12 et uni⁹ 13
Per ſum̃a femora ſeu coxas vnius 10 et vnius 12
Atq; ibidem deſingnentur coxendices diſtantes inter ſe vna 15 et vna 16
Femur ſub natibus habebit latitudinem vnius 12
Idemq; per ſulcum feminis vnius 14
Supra genu exterius latitudo erit vni⁹ 18
Interius vnius 19
Medium genu vnius 21
Infra genu exterius vnius item 21
Interius vnius 20
Per mediam ſuram vnius 17
Per imam ſuram exterius vnius 19
Interius vnius 21
Per imã tibiã vbi eſt coactiſſima vni⁹ 42
Per talos vnius 33
Per digitoꝝ pedis id eſt extremam calcem vnius 19
His adiungatur latitudo brachij aduerſæ imaginis
Erit igitur illud ſub alis latum vnam 26
Supra nexum cubiti vnam 31
Infra illum per cubitum vnam 22
Per iuncturam manus unam 38
Per palmam vna ducetur 19
Poſtremo effigiem auerſam intra alas in vnam 6 dilatabis. Ipſum calcaneum in vnam 35 Rime aũt podicis erit vna 11 Atq; his ſpacijs ita ut oſtenſum eſt punctis numeriſq; deſingnatis formam cõſequenter imaginis propoſitæ congrua delineatione exprimes. Cuius rei exemplum ſubiecimus notatum littera D.

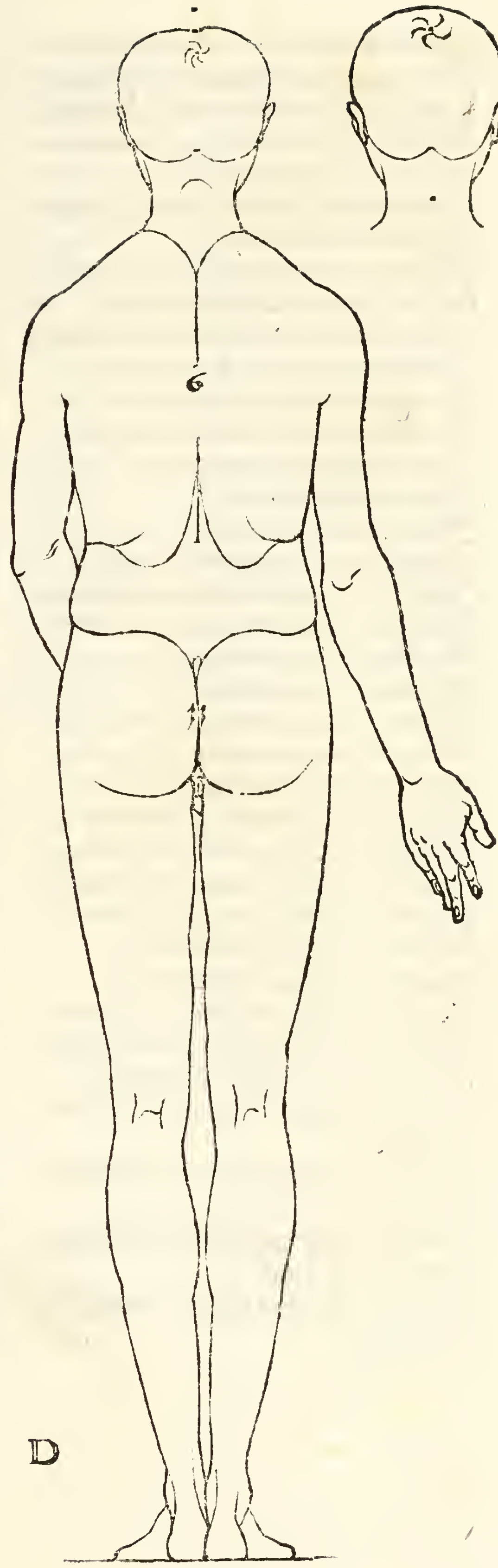
Quod ſi forte caput huius effigiei maiuſculum et altiuſculum facere collibitum tibi fuerit, licet ſumas totius longitudinis a vertice vel quo rectius ut hoc in argumento loquar, a ſincipite vſq; ad plantam, partem octauam, et ſecundum illã caput a mento ſurſum eminentiuſculum facias, reliquis omnib⁹ immutatis. Sic autem fiet vt verticis locus ea in altitudine inueniatur qua erat prioris capitis ſinciput. Conuenietq; in obliqua effigie frontem ſupra ſupercilia prominentiuſculam deſcribere. Atq; hoc modo erit huius corporis tota longitudo fere octuplex caput. Quod et ipſum ſubiectis exemplis declaratur.

D
D

Sinciput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sum̃æ ſcapulæ
Jugula
Sum̃um pectus
Alæ
Mamæ
Infra mamas
Lumbi ubi incin-
gimur
Vmbilicus
Sinus coxarum
Sumum femur
ſiue coxa
Ima aluus
Pubes
Extremæ nates
Sulcus ſeminis
Supra genu exte
rius
Supra genu inte
rius
Medium genu
Infra genu exte-
rius
Infra genu inte
rius
Imum ſure exte
rioris
Imum ſuræ inte
rioris
Mons pedis
Ima tibia
Planta

D

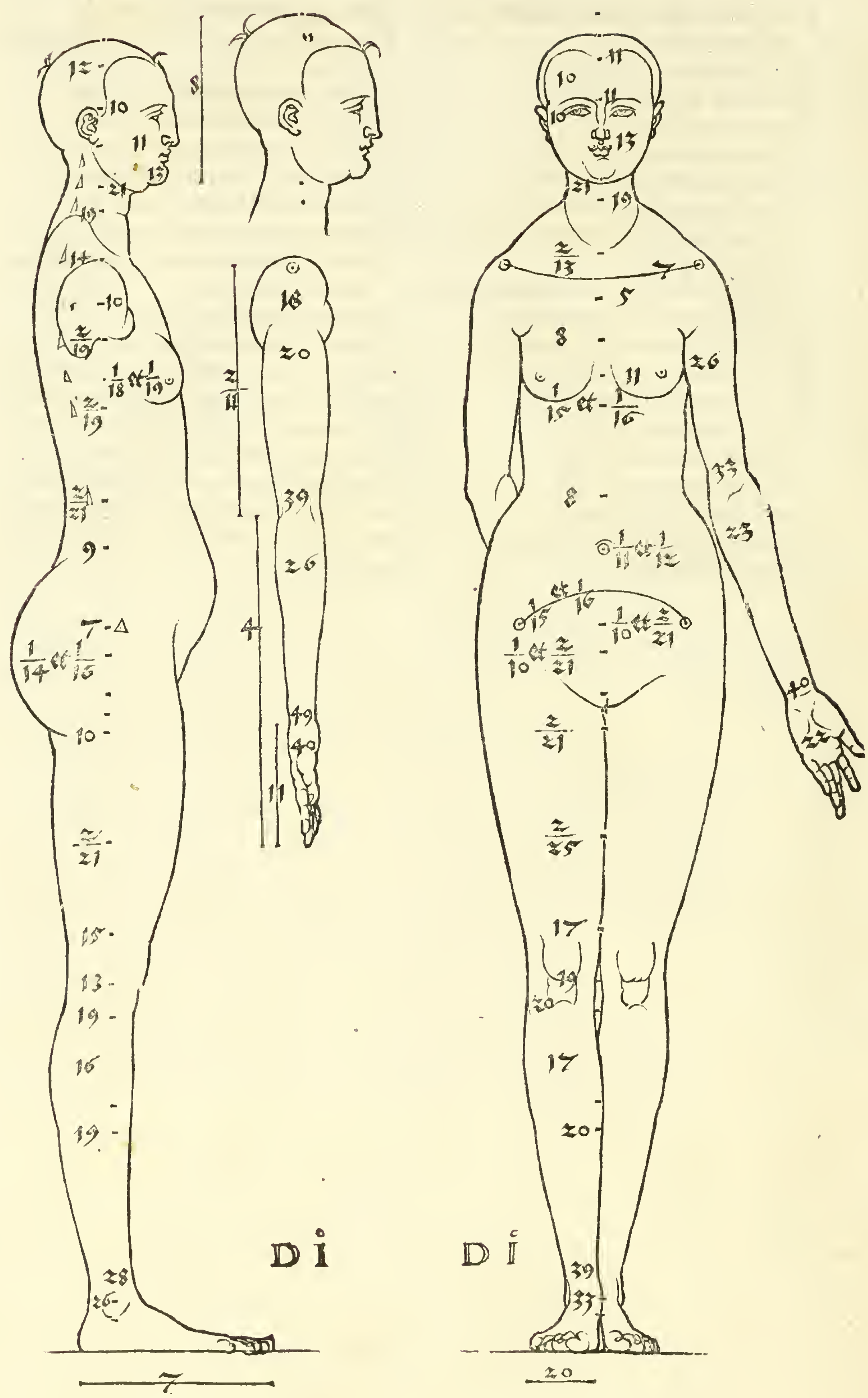

D

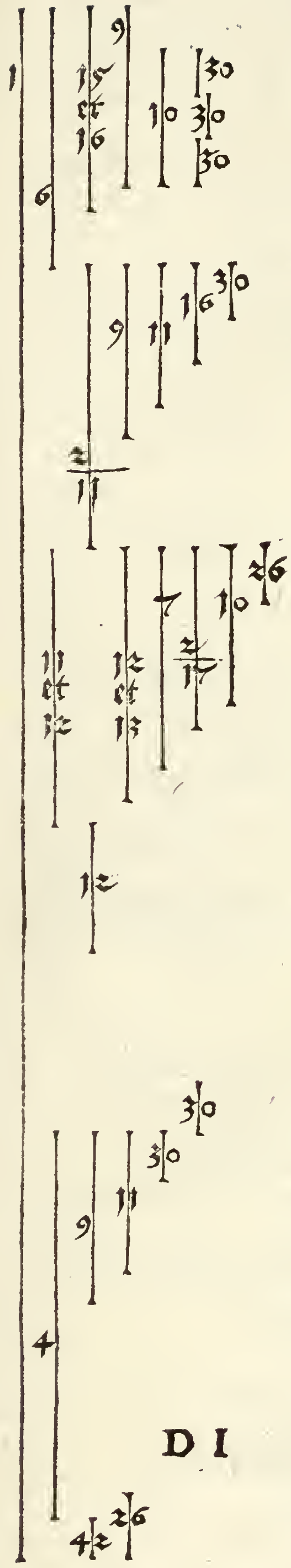
Huic virili corpori addat̃ conueniens mu-
liebre, cuius et ipſius altitudinis ſit caput
pars nona Quam per partes ita metieris.
A Sincipite ſummo vſqꝫ ad imum men-
tum longitudo eſto vnius 9
Ab imo mẽto ſurſum verſum uſqꝫ ad ſum-
mam frontem vnius 10
Ab hac 10 tria illa æqualia ſpacia pro ore
ſiue facie petes, vt ſæpe oſtenſum eſt.
A ſincipite vſqꝫ ad ſummas ſcapulas eſto
altitudo vnius 15 et vnius 16
Ab eodem vſqꝫ ad iugula vnius 6
Atqꝫ ab his vſqꝫ ad pectus vnius 30
Sed vſqꝫ infra alas vnius 16
Ad mamas unius 11
Infra mamas vnius 9
Ad lumbos vbi incingunt duarum 11
Illinc vero vſqꝫ ad vmbilicum vnius 26
Vſqꝫ ad ſum̃um femur ſiue coxã vniꝰ 10
Ad imam aluum duarum 17
Ad pubis initium vnius 7
Ad imam pubem vnius 12 et vnius 13
Ad extremas nates vnius 11 et vnius 12
Inde vero vſqꝫ ad medium femur vniꝰ 12
A planta vſqꝫ ad montẽ pedis vnius 42
Atqꝫ inde uſqꝫ in medium genu vnius 4
E medio genu uſqꝫ ſupra illud vnius 26
E medio genu vſqꝫ infra illud vnius 30
Ad imum ſuræ exterioris vnius 11
Ad imum ſuræ interioris vnius 9
Calcis vero ipſius longitudo eſto vnius 7
Brachij vero longitudo a ſummo humero
ad nexum vſqꝫ cubiti erit duarum 11
E nexu cubiti uſqꝫ ad extremos digitos
vnius 4
Hinc vero retro vſqꝫ in iuncturam manus
vnius 11
Imaginem vero obliquæ formæ ita ꝑ ſua
membra dilatabis.
Caput per frontem habeat latitudinem
vnius 12
Per ſupercilia vnius 10
Per naſum vnius 11
Gula et mentum vnius 13
Collum ſub mento vnius 21
Sũmæ ſcapulæ unius 19
Juguli vnius 14
Pectus vnius 10
Juxta alas ſpatium ſit duarum 19
Per papillas vnius 18. et vnius 19
Infra mamas duarum 19
Per lumbos vbi incingunt duarum 21
Per vmbilicum vnius 9
Per ſummum femur ſiue coxã vnius 7
Per imam aluum perqꝫ nates vnius 14
et vnius 16
Per femur ſub natib: vnius 10
Per medium femur duarum 21
Supra genu vnius 15
Per medium genu vnius 18
Infra genu vnius 19
Per mediam ſuram vnius 16
Per imam ſuram interiorem vnius 19
Per imam tibiam vnius 28
Per montem pedis et talum vnius 26
Hisqꝫ adijcies brachij quoqꝫ obliqui latitu
dines illudqꝫ facies per humerum latum
vnam 18
Sub alis vnam 20
Per nexum cubiti vnam 39
Infra eundem per cubitum vnam 26
Per iuncturam manus vnam 49
Palma autem occupabit vnam 40
Sed aduerſam effigiem ſic facies
Summam frontem latam vna 11
Mediam vna 10
Per ſupercilia vna 11
Per aures vna 10
Per naſum vna 13
Per collum ſub mento vna 21
Per ſummas ſcapulas vna 19
Per iugula duabus 13

Sub hoc loco oſſa humeri notabis inter ſe
diſtantia vna 7
Per pectus vna 5
Intra alas vna 8
Intra papillas vna 11
Infra mamas vna 15 et vna 16
Per lumbos vbi incingunt vna 8
Per vmbilicum vna 11 et vna 12
Per ſummum femur ſiue coxam vna 10
et duab: 21
Atq; ibidem deſingnentur coxendices di-
ſtantes inter ſe vna 15 et vna 16
Per imam aluum vna 10 et duab: 21
Per femur ſub natib: duab: 21
Per medium femur duab: 25
Supra genu vna 17
Per medium genu vna 19
Infra genu vna 20
Per mediam ſuram vna 17
Per imum ſuræ interioris vna 20
Per imam tibiam vna 39

Per montem pedis et talos vna 31
Calcis per extremos digitos latitudo eſto
vnius 20
His accedat et conſimile brachium.
Sub alis quidem latum vnam 26
Supra nexum cubiti vnam 33
Infra illum per cubitum vnam 23
Per manus iuncturam vnam 40
Palma autem lata erit vnam 22
Cæterum auerſum corpus intra alas la-
tum facies vna 7
Rimam vero podicis vnius 10
Calcaneus autem pateſcet vna 37
Atq; ita omnib: membris notatis formam
deſcribes conuenientem vt ſæpe monuim⁹
et in ſubiecto exemplo cernere eſt a nobis
factitatum, quod quidē ſignet litera D.j.
Jam ſi lubet caput grandiuſculum huiuſ-
modi corpori imponere, in proxima ante
hanc effigie demonſtratam rationem ſe-
quere.

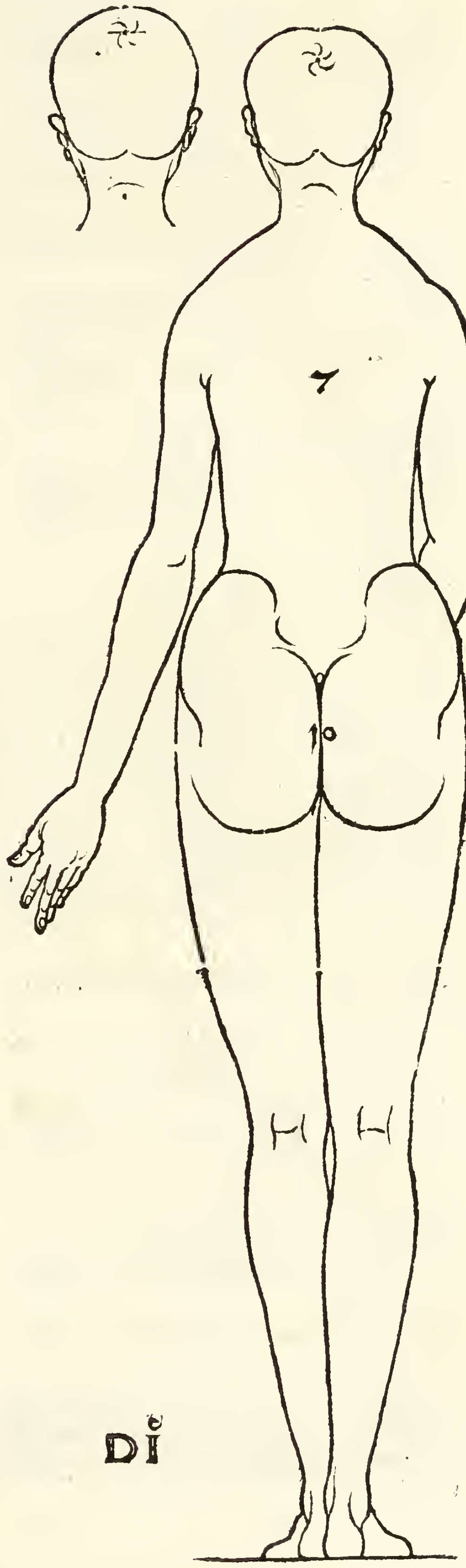
D i D í

Sinciput vbi cri-
nes diſcernuntur
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmæ ſcapulæ
Juguli
Sūmum pectus
Alæ
Papille
Infra mamas
Lumbi vbi incin-
gunt
Vmbilicus
Sūmum femur
ſiue coxa
Ima aluus
Initium pubis
Ima pubes
Extremæ nates
Medium femur
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imum ſure exte-
rius
Imum ſure inte-
rius

D I

Mons pedis
Imum tali
Planta

DI

Vnam ad huc proponam gracilem et pro ductioris ſtature effigiem cuius longitudi-nis ſit caput vna 10

Virile autem corpus prius facere docebo, illius altitudo talis erit.

A Sincipite vſq; ad imum mentum eſto vna 10

Inde vero ſurſum verſum uſq; vd ſum-mam frontem vna 11

In hoc ſpacium oris ſiue faciei forma in ſcribetur.

A ſincipite uſq; ad ſummas ſcapulas duæ 17

Ad iugula vna 13 et una 14

Vſq; ad humeros vna 6

Ab humeris uſq; ad ſummum pectus vna 25

Sub alas una 17

Ad mamas vna 13

Infra mamas duæ 21

Ad lumbos vbi præcingimur duæ 13

Hinc vero uſq; ad vmbilicum una 30

Vſq; ad ſinus coxarum vna 21

Ad ſummum femur ſeu coxam vna 8

Ad pudenda vna 14 et vna 15

Ad extremum ſcrotum duæ 13

Ad extremas nates duæ 11

Hinc vero uſq; ad ſulcum feminis vna 11

Inter extremas nates et plantam medium genu impones.

A planta ſurſum verſum ad imum talum vna eſto 35

Inde etiam vſq; ad montē pedis vna 26

A medio genu ſupra genu vna 30

Infra vero vna 40

A medio item genu vſq; ad imam ſuram exterius vna 10

Interius vna 9

Calcis ipſius longitudo erit vnius 7

Brachij autem longitudines deinceps ita metieris

Ab humeri nexu vſq; ad cubiti nexum duas facies 11

Longitudinem quæ eſt a nexu dupliciter no tabis. Vel enim facies a nexu totam vſq; ad extremos digitos quæ ſit 4 vniꝰ, et ab ex tremis digitis retro vſq; ad iuncturam ma nus vnam duces 11 Vel a nexu vſq; ad ex-tremos digitos duces 11 tres. et ab extremis digitis retro vſq; ad iuncturam manus duas 21

Poſt hæc latitudines quoq; primumq; effi giei obliquæ notabis iuxta puncta altitudi nis tali via.

Per frontem latitudo eſto vnius 13

Per ſupercilia vnius 11

Per naſum et tempora vnius 11

Per buccam et ceruicem vnius 13

Per mentum et gulam vnius 14

Per collum ſub mento vnius 22

Per ſummas ſcapulas vnius 20

Per iugula vnius 13

Per ſummos humeros vnius 11

Per ſummum pectus duarum 17

Iuxta alas vnius 8

Per mamas vnius ſimiliter 8

Infra mamas duarum 17

Per lumbos vbi præcingimur vnius 11

Per vmbilicum vnius itidem 11

Per ſinus coxarum vnius 10

Per ſummum femur vnius 17 et vniꝰ 18

Per pudenda vnius 9

Ipſum ſub natib: femur addenſeatur in vnam 11

Femur medium id eſt ſulcus in vnam 12

Supra genu eſto latitudo vnius 17

Per medium genu vnius 19

Infra genu vnius 20

Per mediam ſuram vnius 32 et vniꝰ 34

Per imam ſuram exteriorem vnius 17

Per imam ſuram interiorem vnius 19

Supra montem pedis vnius 32

Per ſummum montem vnius 29

Per eundem medium id eſt infra talum vnius 23

Brachium autem obliquum hanc menſu ram habebit

Per humerum vnius 17

Sub alis vnius 21

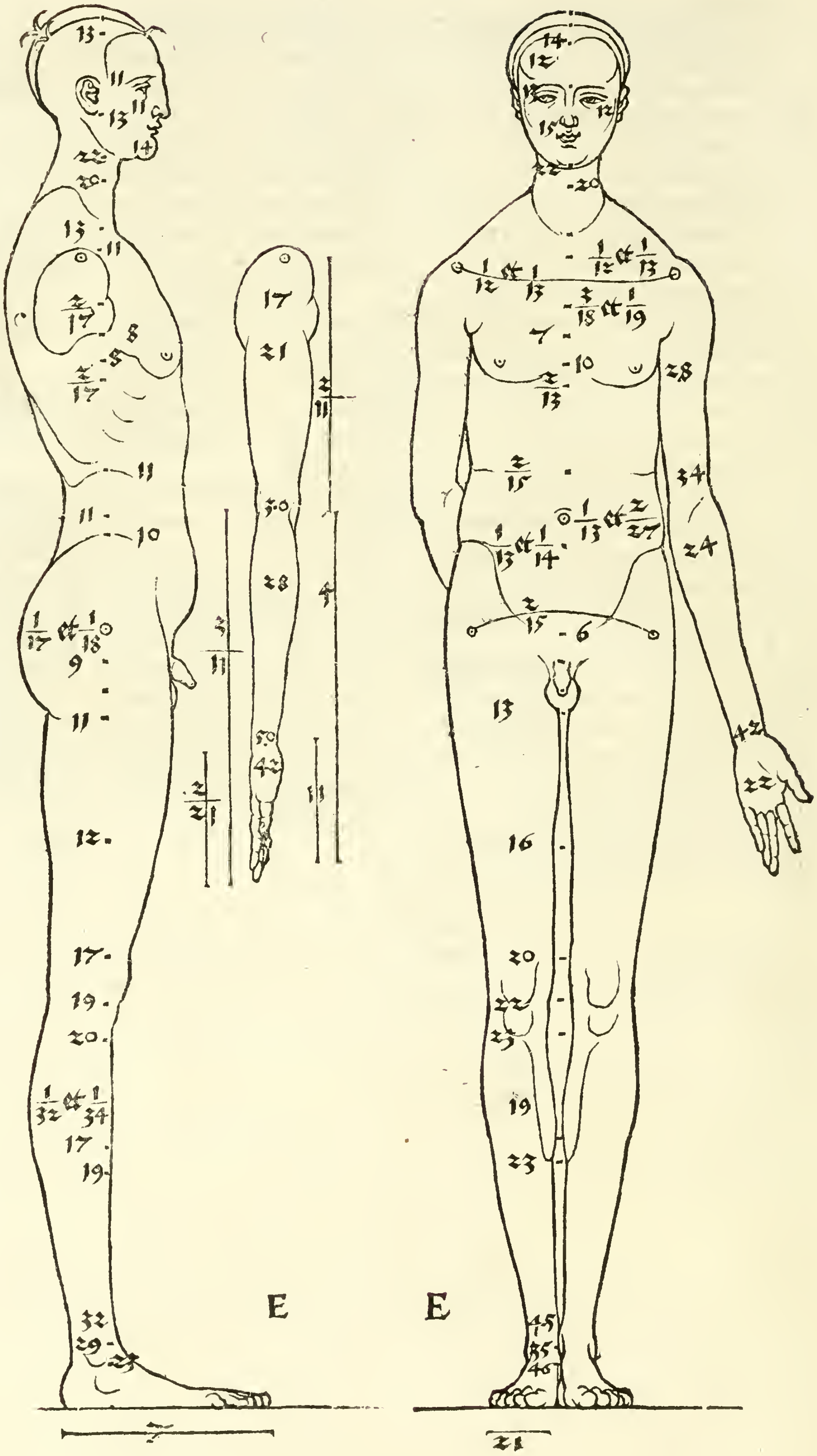
Per nexum cubiti vnius 30

Supra illum vnius 28

Per iuncturam manus vnius 50

Ipſa palma erit, vnius 24
Sequit̄ latitudo aduerſe imaginis. Eam latam facies.
Per frontem vna 14
Per ſumma tempora vna 12
Per ſupercilia vna 13
Per aures vna 12
Per naſum vna 15
Per collum ſub mento vna 22
Per ſummas ſcapulas vna 20
Per humeros vna 12 et vna 13
Ibidemq; infra notabuntur oſſa humerorum diſtantia inter ſe vna 12 et vna 13
Per pectus et humeros tribus 18 et vna 19
Intra alas vna 7
Intra mammas vna 10
Infra mamas duab: 13
Per lumbos vbi incingimur duab: 15
Per vmbilicum vna 13 et duabus 27
Per ſinus coxarum vna 13 et vna 14
Per ſummum femur vna 6
In hoc ſpatio diſtabunt coxendices inter ſe duabus 15
Femur ſub natibus latum eſto vna 13
Per ſulcum feminis vna 16
Supra genu latitudo ſit vnius 20
Per medium genu vnius 22
Infra genu vnius 23
Per mediam ſuram vnius 19
Per imam ſuram interius vnius 23
Per tibiam vnius 45
Per talos vnius 35
Infra talos vnius 46
Latitudo calcis p̄ extremos digitos vnī⁹ 21
Brachium vero aduerſum ſub alis latum facies vna 28
Supra nexum cubiti vna 34
Infra hunc per cubitum vna 24
Per iuncturam manus vna 42
Palma lata eſto vnam 22
Auerſa autem imago intra alas lata eſto vnam 12 et vnam 13
Podicis rima occupet ſpatium vnius 11
Calcaneum pandes vna 37
Atq; ita diſpoſitis omnib: partibus, delineationib: congruis has imagines effinges vt nos in exemplis ſtuduiſſe facere cernere potes.
Ceterum ſi forte libuerit huius corporis grandiuſculum caput efficere ſumes partem vnam 9 eiuſq; punctum inferius facies eſſe menti, et ſuperius ſinciput, ita altitudo capitis aliquantulū excreſcet. Quam cōſequetur quoq; vt par eſt maiuſcula latitudo. reliqua autem facies in demōſtrata forma remanebit. Quod nos et ipſum in exemplis expreſſimus. verum tum non magis erit ſtature huius corporis caput vni⁹ 10 ſed ferme vnius 9. Eſto huius imaginis nota. E.

E

E
E

Sinciput
Frons
Supercilia
Naſus
Imum mentum
Sũmæ ſcapulæ
Juguli
Humeri
Pectus
Ale
Mamæ
Infra mamas

Lumbi vbi incin-
gimur
Vmbilicus
Sinus coxarum

Sũmum femur
Pudenda
Imum ſcrotum
Extremæ nates

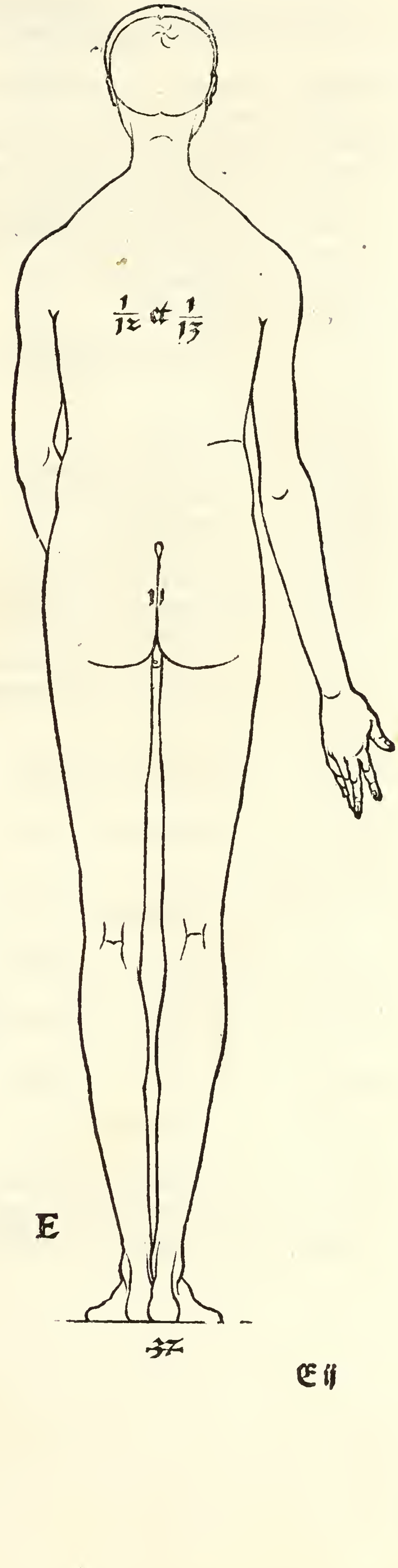
Sulcus feminis

Supra genu
Medium genu
Infra genu

Ima ſura exteriꝰ
Ima ſura interiꝰ

E

Mons pedis
Ima tibia
Planta.

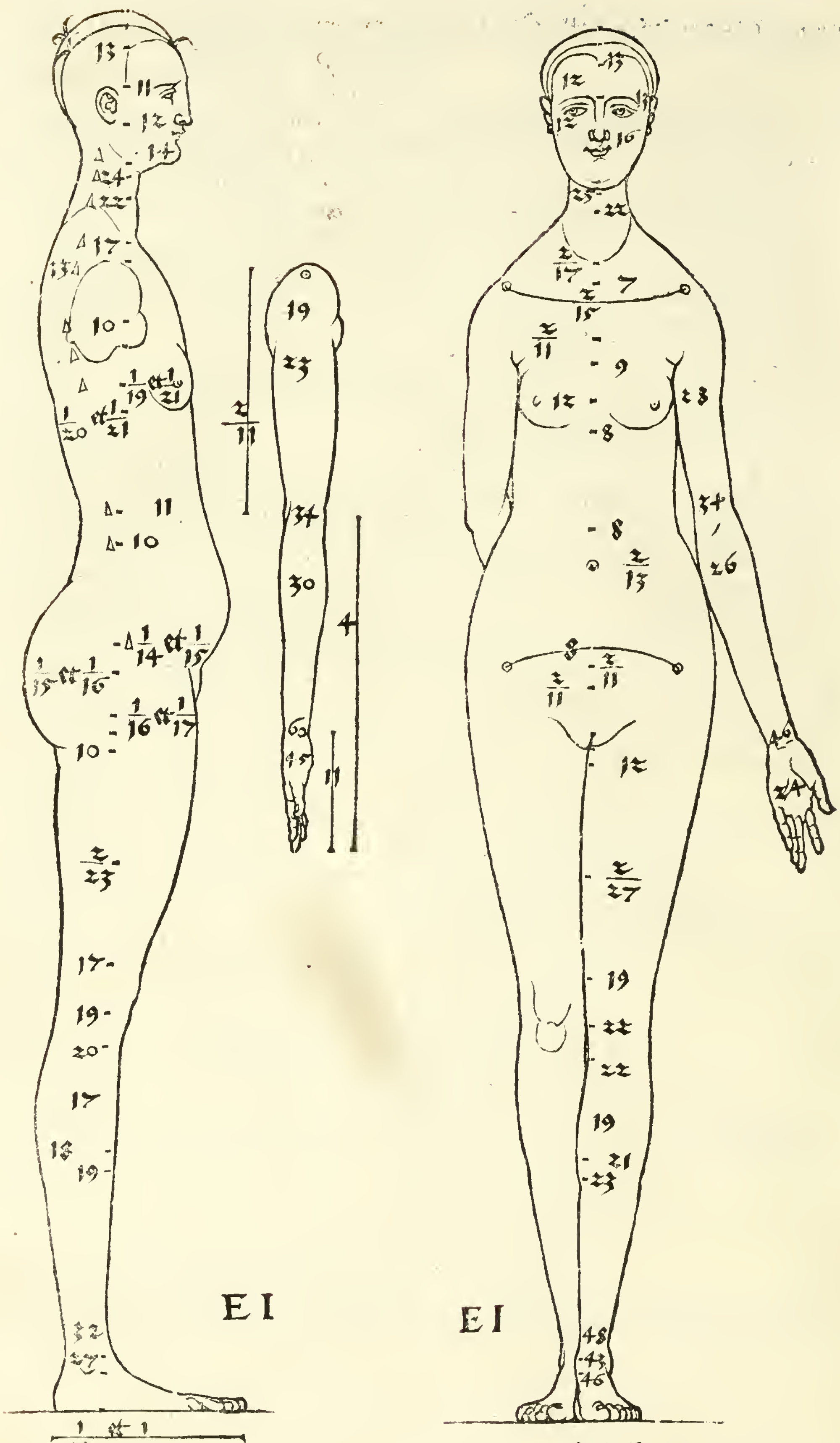
Conſequenter exponam commēſurationem muliebris corporis conuenientis deſcripte imagini virili. Illius igitur altitudo erit talis.

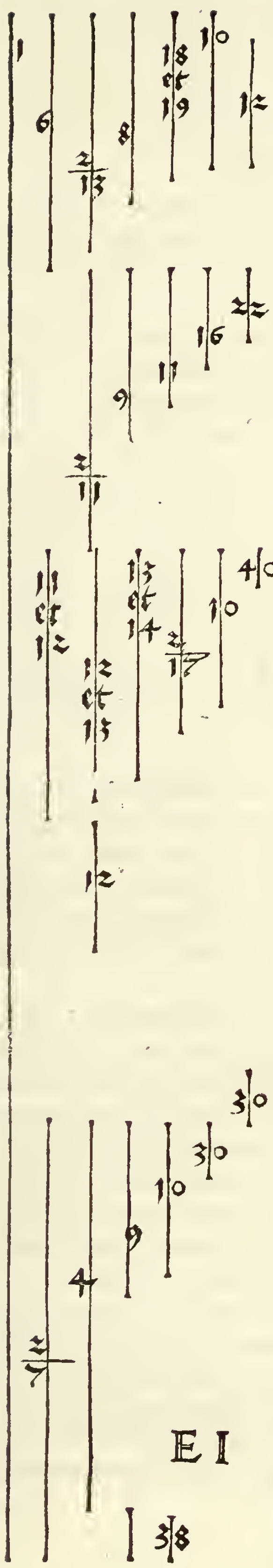
A ſincipite vbi crines diſcernunt vſqꝫ ad imum mentum vnius 10
Hinc vero vſqꝫ ad ſum̄um frontē vni⁹ 12
Inqꝫ hanc 12 facies vel poſitus totius oris diſtribuetur. vt ſæpe eſt oſtenſum.
A ſincipite vſqꝫ ad illud quaſi palear ſub mento vnius 18 et vnius 19
Ad ſummas ſcapulas vnius 8
Ad iugula duarum 13
Ad humeros vnius 6
Ad humeros ad ſum̄um pectus vni⁹ 22
Infra alas vnius 16
Ad papillas vnius 11
Infra mammas vnius 9
Ad lumbos vbi incingunt duarum 11
Hinc vero ad vmbilicum vnius 40
Ad ſummum femur vnius 10
Ad imum aluum due ducantur 17
Ad pubis initium vna 13 et vna 14
Ad imam pubem vna 12 et vna 13
Ad extremas nates vna 11 et vna 12
Hinc vero vſqꝫ ad medium femur vna 12
A planta vſqꝫ ſurſum ad medium genu due ſunto 7
Vſqꝫ ad imum talum vna 38
A medio genu vſqꝫ ad montem pedis vna 4
Vſqꝫ ad imam ſuram interius vna 9
Exterius vna 10
Infra genu vna 30
A medio item genu vſqꝫ ſupra illud vna 30
Longitudo autem calcis vni⁹ 14 et vni⁹ 15
Brachij autem longitudo hæc erit.
Ab humero vſqꝫ ad nexum cubiti duæ ponantur 11
A nexu cubiti vſqꝫ ad extremos digitos vna 4
Hinc vero retro ad iuncturam vna 11

Atqꝫ ita diſpoſita altitudine membrorum et vbiqꝫ notata locis ſuis, ipſa latitudinis quoqꝫ ſpatia ſingnabis. Ac obliquæ primum imaginis.
Per frontem igitur eſto latitudo vnius 13
Per ſupercilia vnius 11
Per naſum et ſupercilia vnius 12
Per gulam et mentum vnius 14
Collum ſub mento faties latum vnā 24
Per ſummas ſcapulas vna erit 22
Per iugula vna 17
Per ſummos humeros vna 13
Per pectus vna 10
Per papillas vna 19 et vna 21
Infra mamas vna 20 et vna 21
Per lumbos vbi incingunt vna 11
Per vmbilicum vna 10
Per ſummum femur ſeu coxam vna 14 et vna 15
Per imum aluum vna 15 et vna 16
Per pubem ſummam et nates vna 16 et vna 17
Femur ſub natib: vna 10
Atqꝫ ibidem inferius per ſulcum duæ 23
Supra genu vna 17
Per medium genu vna 19
Infra genu vna 20
Per mediam ſuram vna 17
Per imam ſuram exterius vna 18
Per imam ſuram interius vna 19
Per imam tibiam vna 32
Per conuexum pedem et talos vna 27
Sed brachium tale erit. Per humerum vnius 19 latitudine.
Sub alis vnius 23
Per nexum cubiti vnius 34
Supra illum vnius 30
Per iuncturam manus vnius 60
Palma quidem dilatabitur in vnam 45
Sequūtur latitudines aduerſe imaginis.
Per frontem eſto vna 13
Per ſumma tempora vna 13
Per ſupercilia vna 13
Per aures vna 12
Per naſum vna 16
Collum ſub mento latum eſto vnam 25

Per ſummas ſcapulas ducatur latitudo vnius 22
Per iugula duarum 17
Per ſummos humeros vnius 7. Ibideq̄ prope imponētur oſſa humeri diſtantia inter ſe duabus 15
Sed per pectus et humeros ducantur duæ 11
Iutra alas vna 9
Intra papillas vna 12
Infra mamas vna 8
Per lumbos vbi incingūt vna ſimiliter 8
Per vmbilicum duæ 13
Per ſummum femur duæ 11. Ibidemq; prope diſtabunt Coxendices inter ſeſe vna 8
Per imam aluum duæ erunt 11
Per femur ſub natib: vna 12
Per feminis ſulcum duæ 27
Supra genu vna 19
Per medium genu vna 22
Infra genu tantundem
Per mediam ſuram vna 19
Per imam ſuram exterius vna 21
Interius vna 23
Per imam tibiam vna 48
Per montem pedis et talos vna 43
Inferius autem vna 46
Ipſius calcis per extremos digitos latitudo eſto vnius 22
Ad hanc autem imaginē pertinens brachium latum erit ſub alis vna 28
Supra nexum cubiti vna 34
Infra hunc vna 26
Per manus iuncturam vna 46
Palma autem deducetur in vnam 24
Auerſæ vero imaginis latitudo intra alas erit duarum 15
Rima podicis vnius 10
Calcaneus vnius 40

Tum vero vt ſæpe dictum eſt formam his notationib: circum inq; ſcribes conuenīctem vnicuiq; faciej, obliquæ, aduerſæ, auerſæ. Quod ſi grandiuſculum facere volueris huius corporis caput, ita facies vt in virili corpore docuimus, et noſtrum exemplum quod ſubiecimus indicat. Eſtoq; huius imaginis nota E.1.

E I
E I

Sinciput vbi cri-
nes diſcernunt
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sub mento
Sūmæ ſcapulæ
Humeri
Juguli
Pectus
Alæ
Papille
Infra mamas

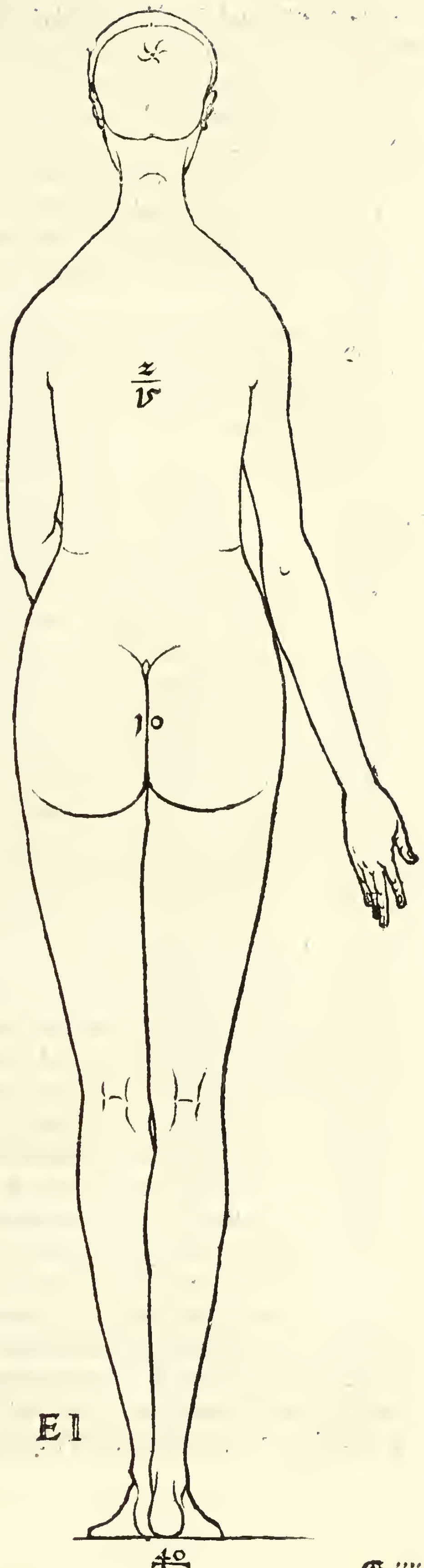
Lumbi vbi incin-
gunt
Vmbilicus

Sūmum femur
ſeu coxa
Ima aluus
Initium pubis
Ima pubes
Extremæ nates

Supra genu
Medium genu
Infra genu

Ima ſura exte-
rior
Ima ſura inte-
rior

Mons pedis
Ima tibia
Planta.

Has præſcripta ratione depictas imagines in ſpina et aliorum membrorum compagib:, quomodo flectende ſint, et ſi legentib: hæc prius notũ eſſe par erat, tamen quo illorum cognitioni omnia expeditiora eſſent quæ a nobis fuiſſent precepta, in ſupra depictis exempli loco obliquis imaginib: per ſpine longitudinem et flexum, in poſteriore ſemper lati corporis quarta parte, notulis triangulis deſignauiũs. Similiter et in aduerſis imaginib: non nihil artuum circulis alicubi notatum cernes.

Quanq̃; autem ſupra imagines eque longas omnes ſecundum vnam propoſitam regulam quo res minoris eſſet negotij, dimenſi ſumus, Si quo tamen in opere componendæ hæ fuerint non eſt ignorandum graciliorum quarumq; ſtaturas prolixiores eſſe debere.

Jam ſi viri forte ac foemine imagines vnius ſeu potius conuenientis modi conſtituende erunt, Linea quæ feminæ longitudinem metiatur breuior eſſe debebit parte vna 18 q̃; viri. Nam ſi hoc negligeretur maior viro femina appareret, propterea quod harum nuda corpora carnoſiuſcula et habitiora, q̃; virorum delineanda ſunt. Virilia vero q̃; illa compactiora et ſolida magis minusq; carnea.

Hanc vero tam remotam ſupra depictarum imaginum rationẽ, a grandiſſima ad exiliſs. eo ꝑ ſcripſimus, ut vnicuiq; facultas ſuppeteret copioſe et varie pro vt collibuiſſet, aliquod inſtitutum opus tractare. Qua de re in ſequẽtib: a nobis verboſius diſputabit̃.

Supra quidem, vt intellectum eſt, quatuor humanorum corporum diſcrimina deſignauimus, Nunc autem deinceps vnius partis ideſt capitis et primũ quidem virilis compoſitionem et lineamenta diligentius et exactius perquiremus. Sequemur tamen ſuperiorem rationẽ, Tantum modo ad longiorem regulam, quam in præ depictis imaginib: vſus ſum hanc deſcriptionem exigam, propterea quod minutiores partes indicande erũt cui rej regulæ breuitas obſcuritatem allatura fuerat.

Propoſita igitur virilis capitis obliqua figura ex corporis totius longitudine partis .8 deſcribes vndiq; æquale quadrilaterum, ideſt quadratum, Quo conſtituto latus illud quod naſum ſpectet facies eſſe.a.poſterius.b.ſuperius.c.inferius.d. Quib: confectis capitis vniuerſas particulas per longitudinem dimetieris eaſq; lineis paralelis tranſuerſis deſcribes, quib: ſingulis appones ſuas litterarum notas, ita facile totius capitis omnium partium menſurationem colliges, ſicut nos etiam in exemplis ſubiectis ob oculos poſuimus. Ratio autem talis inibitur.

Lineam tranſuerſam.e.duces a latere.d.remotã vna 10 ſicut faciendum ſupra quoq; in imagine virili longa ſpaciorum capitis ſui octo, oſtenſum eſt. Ea linea diuidet capillum et frontem. Sed verticem altiorem facies vna 3 inter.c.e.poſtea diuides.e.d.duabus lineis.f.g.in tria equalia ſpacia, atq; harum ſuperior.f.ſupercilia tanget et ſummas aures. Interior.g. imum naſum imaſq; aures. Jbidemq; occiput in collum deprimetur. Deinceps diuides.e.f.punctis duob.in æqualia tria ſpacia, et in puncto infimo duces lineam tranſuerſam.h.Ea linea tanget frontis initium ſupercilijs iminẽs, vnde frontis procurſus ad radicem vſq; capilli rotundabitur Deinceps diuides.f.g.punctis duob. in tria ſpacia equalia quorum ſupremum abſcindes linea tranſuerſa.J.atq; ita intra.f.J.oculus includetur, et oculi vterq; angulus id eſt interior et exterior in medio.f.J. porrigetur. item.f.g. diuides punctis trib: in æqualia ſpacia quatuor, quorum infimum abſcindes linea tranſuerſa.k.Hæc tanget ſuperius eminentiam narium.auricula etiam ima intra k.g.compræhendetur. Deinceps diuides.g.d.linea tranſuerſa.l.in duo æqualia ſpacia, quæ quidem linea tanget ſummum mentum, ſicut imum.d.deinceps diuides.g.l. linea m.ꝑ medium, quæ linea tranſibit buccam mediam. Cumq;.g.m.fueris partitus in tria

æqualia ſpacia, infimū occupabit labrum ſuperius, reliqua duo dabuntur illi, quæ ſub naſo cernitur, quaſi cannulæ. Cum autem fueris partitus.l.m.in duo æqualia ſpacia, vnum quod ſupra erit occupabit labrum inferius, alterum illam inter labrum et mentum quaſi conuallem, quam nympham dicunt. Atq; ita habebis præcipuas partes capitis ſecundum altitudinem quæ ſupra quæq; infra viſuntur notatas tranſuerſis lineis. ſequitur vt latitudinem denſitatē ve, ſiue, vt noſtri loquntur profunditatem capitis per ſuas partes oſtendam. Quod quidem per lineas perpendiculares faciemus. profunditatem autem accipies, quicquid a priore parte, in qua naſus eſt retro deducitur.

Duo latera.a.b.diuides perpendicularib: lineis ſex.n.o.p.q.r.s.in ſeptem æqualia ſpacia. Linea.n.tanget pupulam oculorum et buccæ angulos. Sed interiorem angulum oculorum vt nunc loquimur id eſt temporib. proximū terminabis in medio.n.o. Hec aūt bifariam accipientur ideſt vtroq; uerſum, pro eo ac ſpectabit facies huc vel illuc.

Poſt hæc duces diagonion id eſt obliquā lineam inde vbi angulum facit tranſuerſa c.et ꝑpendicularis.n. ad angulum quem facit.a.f.et notabis litera.t.poſtea duces aliam obliquam ex angulo item.c.n.ad angulum quem faciunt.a.g.apponeſq; notā.v.Per lineam ꝗdem.n.t. frons curuabit̃, ꝑ lineam vero.n.v.naſum figurabis. Jam qua tranſuerſa.e.obliquam.n.t. ſecat deſcribes ſupra frontem radicem capilli. Deinceps duces inter perpendiculares.a.n.interq; tranſuerſas.d.g.vnam perpendicularem.x, quæ tanget labri ſuperioris et mēti extremitates. Deinceps diuides.n.x.intra tranſuerſas.m.d.duabus perpendicularib: in tria æqualia ſpacia, quarum linearum prior tanget inferioris labri extremitatem, poſterior illam quam ſupra dicebam ſub hoc labro quaſi conuallem Supercilia deduces propemodum ad.o.ſic vt media extumeſcant pauliſper vltra tranſuerſam.f. Jntra vero perpēdiculares.q.r.et tranſuerſas.f.g.comprehendes aurem totā, Jmam tamē auriculam collocabis in ſpacij dimidiati priorē partem, quod eſt inter.q.r et.f.g.verticem capitis pones intra.s.b.et.c.e.iuxta quidem huius ſpacij partem tertiam eam quæ erit proxime.s.et item tertiam prox: tranſuerſam.e. Jn tranſuerſa.g.intra.s.b in huius ſpacij parte 4 prox: .s.caput in collum ſtatues. His ita diſpoſitis lineamenta obliqui capitis per iſtos linearū tanq̃z cancellos deſcribes, ſic vti ſummum caput tangat.c.inter.p.q.poſtremumq;.b.inter.h.f.ſic quidem circumductum in hoc quadrilatero vſq; ad collum, quod porro et ipſum ad inferius latus perueniet.

Poſtea ſinciput a ſummo ad frontem deduces, et conſequenter hanc et naſum et buccam figurabis. Extremus naſus tanget.a.inter.f.g Hoc modo totum caput in quadratum illud incluſum ſingula eius latera attinget. Cæterum maxillam ſurſum verſum retroq; poſt aurem abduces, Et aures ac palpebras ſuis locis expꝛimes. Frontis autem totum ambitum ſubter radices capillorum et ſinciput deduces per.e.intra.p.q.interius quidem ad mediam aurē vſq;. At gulam de linea.d.deoꝛſum, intra.o.p.deſcribes ſumpto initio ſpatij parte quarta prox: o.collum autem ſi lubebit vel vnam 14 uel duas 27. latum facere poteris. Qui has res tractabis magna diligentia obſeruato lineamentoꝝ ductus, quod qui neglexerit cito aliqua defoꝛmitate opus vitiabit, et ſi linearum ſupra demonſtratarum iuncturæ et cancelli non longe aberrari patiuntur.

Hac via obliqui capitis forma perquiſita, ſequitur vt aduerſi eodem modo demonſtremus, in quadrilaterum rectangulū et ipſum conſtituentes quod quidem erit altera parte ſui longius æque altum quidem ſed minus latum.

Lineas tranſuerſas ſecundum eam rationem q̃z in obliqua facie ſecutus es, ordine produces per quadrilaterum propoſitum, ab.c.ad vſq;.d.iuxta diſpoſitas litterarum notas.

De his lineis animaduertes ſummas imaſqꝫ faciei partes. poſtea eaſdem perpendicularib: tranſcindes de quib: latitudo appareat.

Duas perpendiculares .a.b. adiunges vtrinqꝫ tranſuerſis propoſitis, quæ inter ſeſe diſtent vna parte 10 Deinde hoc ſpatium diuides alijs perpendicularib. quatuor .c.d.e.f. equaliter. In medio .d.e. conſtitues ſinciput intra tranſuerſas .c.e. Poſtea naſum ſic inſcribes vt narium eminentia attingat vtrinqꝫ .d.e, intra tranſuerſas .f.g. Buccæ vero angulos adduces per tranſuerſam .m. ad .d.e. interqꝫ caſdem et mentum figurabis. At oculos ſic collocabis vt quatuor ſuis angulis pertingant ad .c.d.e.f. intra trãſuerſas .f.i.

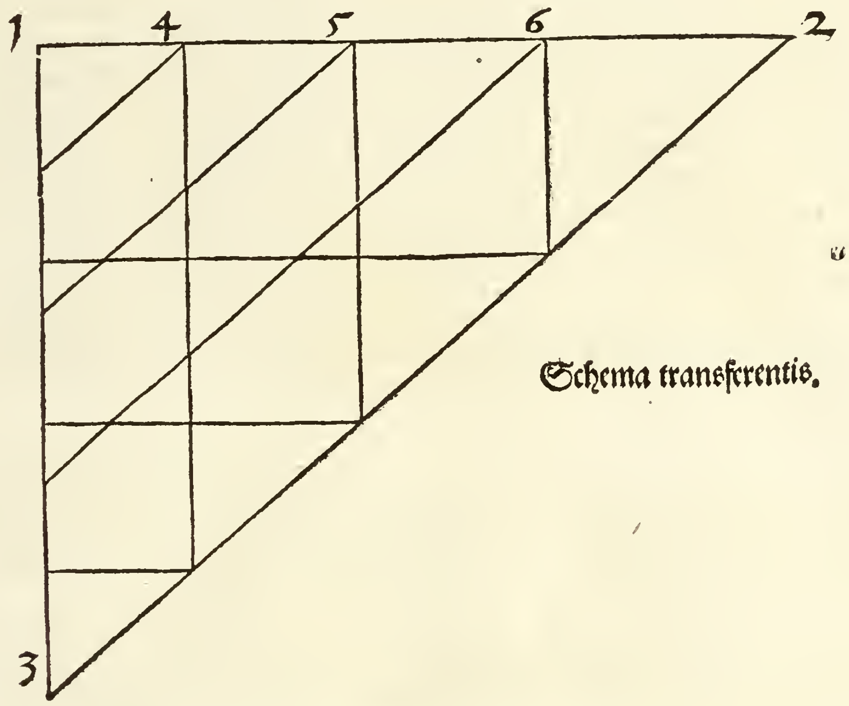
Poſt hæc diuides perpendiculares .a.c. et .f.b. duabus alijs perpendicularib: g.h. p medium. has duas lineas tangẽt vtrinqꝫ ſum̃æ genæ, per tranſuerſam .k. Cæterum ſupercilia deſinent vtrinqꝫ inter .g.c. et .f.h. ſub tranſuerſa .f. Præterea diuides .a.g. et .h.b. per medium duab: item perpendicularib: i.k. Atqꝫ his ſeparabitͅ quaſi apertum æquor frontis a radice capillorum vtrinqꝫ inter tranſuerſas .e.f. Porro tempora has vtrinqꝫ lineas tranſcendent ſic vt dimidium aurium contegatur et ſubducatur conſpectui, intra tranſuerſas .f.g. At aures afformabis vtraſqꝫ inter .a.i. et .k.b. et tranſuerſas .f.g. ita vt ſupra excedant perpendiculares .a.b. infra tendant ad perpendiculares .i.k.

His omnib: perfectis lineamenta addes ſic vt ubi ſummum caput tranſuerſam c tangat intra perpendiculares .d.e. inde vtrinqꝫ rotundetur .a.b. verſus perpendiculares, et tranſuerſam .h. indeqꝫ ad aures iuxta tranſuerſam .f. vtrinqꝫ inter medias .a.i. et .k.b. Deinceps patentẽ frontem nec non maxillas duces per .g.h. perpendiculares et tranſuerſam .m. ac mento concludes. Itemqꝫ ab .m. tranſuerſa collum deduces ad infimã tranſuerſam .d. et latum facies vnã 15 vel paulo plus. Mox faciem, oculorum, naſi, buccæ menti et aliarum partium expreſſione congruenter inſignies.

Poſtremo peruenies ad tertium quadrilaterum rectangulum, inqꝫ illo deſcribes auerſum caput. Quod ſecundum deſcriptionem et ambitum linearum capitis aduerſi exprimes, et verticem conſtitues loco ſuo quaqꝫ infra parte caput rotundatur ibi apte et compoſite in ceruicem collocabis.

Caput vero iſta quam præſcripſimus, ratione effictum, proiecturus ſic vt illius partium omnium circumductus et fines ac ſuperficies per tranſuerſas lineas appareant, veluti ſi caput cuius picturam demonſtraui e cera forte fictum, per aliquam tranſuerſarum linearum quæ indicate ſunt, amputaretur, iam qualis huius amputationis planicies futura eſſet, ſciretur, quod quidem verbo ſibi vſitato pictores hodie in fundamentum deprimi vocant, Hoc igitur aggreſſurus triangulo te inſtrues vti docebo. per quem, quoniam id quod eſt propoſitum, in aliud tranſferri mutariue poterit ſeruata proportionis rectitudine, placuit transferentem nominare. Hunc ita parabis. triangulum cuius vnus rectus ſit angulus notabis, vt his numeris 1 2 3. Rectus autem omnino, vt dixi angulus vnus erit; vti vſus quoquo verſus eſſe poſſit, ſeu æqualia, ſiue inæqualia, longa vel breuia latera contineat. Huius trianguli latus vnum quodlibet, nihil enim reffert, punctis diſcernes, vt verbi gratia, in præſentia, 4 5 6. Ex quibus æquediſtantes lineas ad alterum trianguli latus deduces quib: ſimiliter et ipſum diuidatur, ex cuius diuiſionis nouis punctis duces alias æque diſtantes in nondum diuiſum latus reliquum, quo facto et illius ſimiliter diuiſio facta erit.

Ex hoc ſchemate multarum rerum diſcrimina proferre poteris, quod prius ſubiecimus delineatum, quam quomodo ad capitis depreſſionem quam diximus, accomodari poſſit, docere aggrederemur.

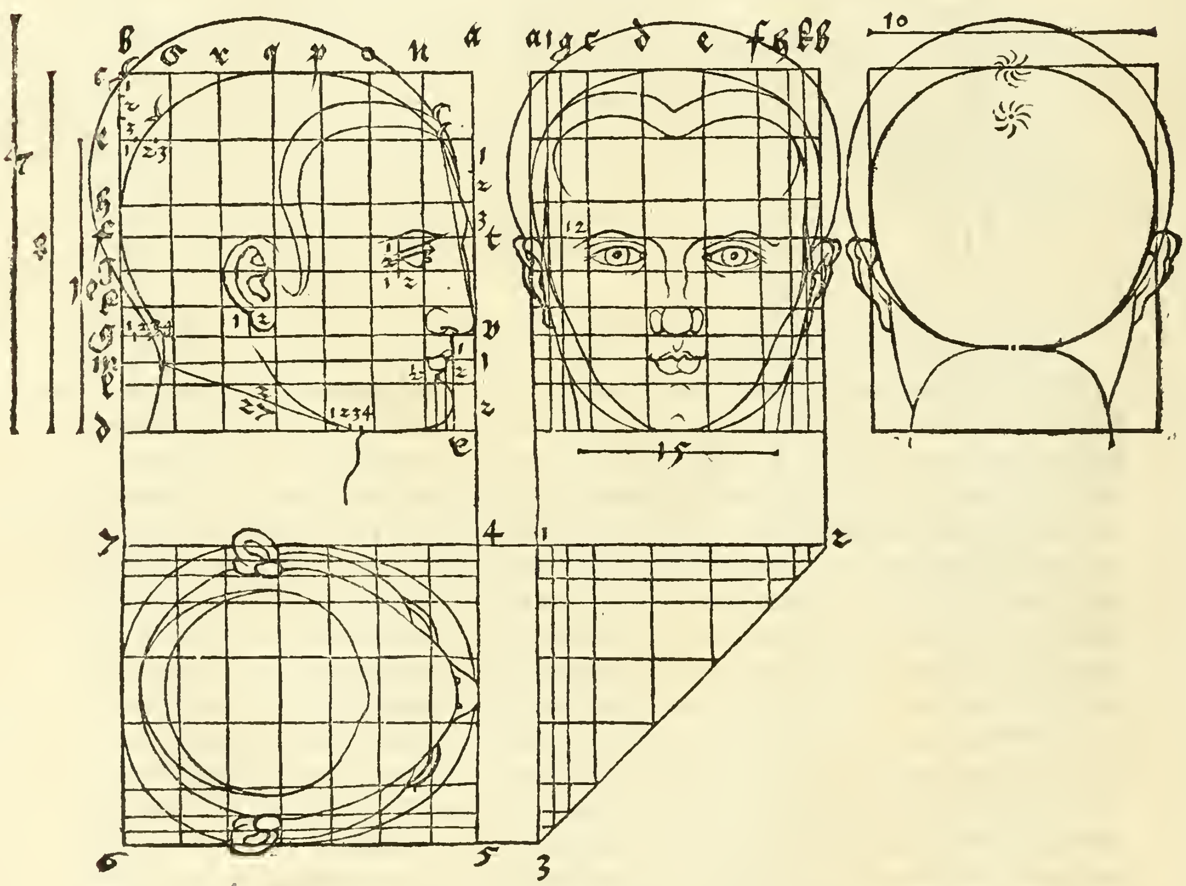

Schema transferentis.

Ad illam igitur depreſſionem ſicut vocamus, hunc transferentem, ſic accomodabis. Capitis tam obliqui q̃z aduerſi ſupradicto modo confectas in ſuis quadrilateris formas propones, Tum ex quadrato obliqui capitis deduces lineas perpendiculares omnes .a.n.o.p.q.r.s. eo vſq; deorſum quo vſus poſcet. Similiter ex quadrilatero aduerſi capitis deduces perpendiculares omnes .a.i.g.c.d.e.f.h.k.b. poſthæc per omnes hoc pacto pro tractas lineas infra capitum memoratorum formas, tranſuerſam rectam lineam æqualiter duces, Quo facto notabis qua partæ hæc tranſuerſa linea ſecet perpendiculares .a.b. capitis aduerſi et iuxta lineam .a. ſcribes .1. iuxta .b.2. Deinde de nota .1. deorſum verſum metieris ſpacium quantum aduerſi capitis latitudo continet, inq; fine illius ſpacij aſcribes .3. et .2.3. obliqua id eſt hypotenuſa linea iunges, et triangulum quem ego transferentem nominauj abſolueris. Poſt hæc animaduertes vbi obliqua linea .2.3. ſecet perpendiculares ex capitis aduerſi figura protractas, eque illius ſectionis punctis tranſuerſas equediſtantes duces per eas perpendiculares quæ ſunt protracte ex capite obliquo, Quoq; in loco tranſuerſa linea .2.1. et linea .3. tranſibunt perpendiculares duorum laterum obliqui capitis .a.b. illis appones priori in loco notas .4.5. poſteriore vero .6.7. Hoc erit quadrilaterum oblongum, in qua compræhendetur capitis, quam dixi, depreſſio.

Qua confecta et notata numeris . 4 . 5 . 6 . 7 . adminiculo præparati trianguli, inductis lineis aduerſi et obliqui capitis, iã de incluſis quadrangulis quæ in illo cernes, indicabitur quo omniũ capitis partium quaſi deſecturæ cadant, Nam ſingula illa quadrãgula minutiora ſuarum partium loca obtinebunt, veluti oculorum, naſi , bucce, menti, auriũ, colli, et vt dicam ſemel, lineamẽtorum totius capitis. Subiecimus autem horum quoq;, omnium exempla, capitis obliqui, aduerſi, auerſi, et depreſſi, vt nos loqui, diximus. Per q̃; vtile eſt hæc explorata et partium planas ſuperficies, ſic ut dixi, cognitas habere.

Cæterum ſi cui magis libeat caput ita deſcribere , vt longitudinis corporis totius ſit pars ſeptima, cum nos in hac depictione octauam fecerimus, Js cõſeruatis alijs omnibus partibus, caput primum obliquum ad illam ſaltem menſuram producet et dilatabit. Collum fatiet latum duas 27. Similiter et aduerſum caput conuenienter diſtendetur vt ſpatium per frontem ſit quaſi duarum. 17. iuxta vero aures rurſus contrahetur, quæ et ipſe iam magis eminebunt. Jtem capillorum radices et frontis quaſi campus longius. aperietur , quæ omnia in ſubiectis exemplis licet ſtudioſi harum rerum contemplentur Sane ignorandum non eſt corporis cuius longitudinis totius caput vna ſit . 7 . exquiſitam commenſurationem, neuti q̃; eſſe contemnendam.

Qua vero ratione caput in fundamentum deprimi debere docui, eadem totam imaginem ſiue rectam ſiue aliquo in geſtu deprimere poteris.

Nunc etiam palmam viri ualidi exactius per omnes ſuas particulas deſcribā eamq; ita vt ſupra poſui facio longā vna.10. Lineas duas tranſuerſas duces.c.d.et eas perpendiculari diſcludes cuius vnius.10.ſit altitudo, et notæ.a.b. Itemq; altera perpendiculari mediocri ſpacio ab illa diſtanti e.f. Tum.a.b.diuides punctulis ſeu ſignis.18.in æqualia ſpacia.19.ſed.e.f.ita collocabitur vt mediam tranſeat palmā, tendens ab extremitate medij digiti vbi tangat.c.ad lineam.d.quæ manus cum cubito compagem id eſt carpon. findat. Deinceps ex puncto.1. produces tranſuerſam lineam.g.ea tanget extremum digitum eum qui eſt minimo proximus Græci vocant parameſon. Deinceps ſcribes inter.12. medium punctum exquo produces tranſuerſam.h. ea tanget extremitatem indicis. Deinceps ex puncto.4.duces lineam tranſuerſam.J.ea tanget extremitatem digiti minimi. poſtremo duces ex puncto.7.tranſuerſam.k.ea tanget extremitatem pollicis.

Poſtea q̃ȝ ſummitates digitorum notatas habueris imas quoq; illorum partes quaſi radices vnde e manu enaſcantur conſtitues. hoc modo. Ex puncto.11.duces lineā tranſuerſam.l.ea tranſibit per imos articulos indicis et medij digiti, quorum poſitura in manu exæquata cernitur. Atq; ita fiet medius digitus longior, quā inferior reliqua pars tota manus. Vbi vero linea.l. perpendicularē.e.f. ſecuerit, illic inſcribes.m.et circini vnū brachium impones in punctum.f.alterum in.m. Indeq; promouebis recta per manum a medio digito minimū verſus, quatenus vſus indigebit. inq; huius lineæ flexum inſcribes imos articulos minimi digiti et proximi huic id eſt parameſi. Horum enim poſitura quam priorum demiſſior eſt. Poſt hæc duces ex ſigno.14.lineam tranſuerſam.n. quæ per inferiorem pollicis articulum curret.

Jamq; emetitus manus digitorumq; altitudines conſequens erit vt articulorum omnium ſitus ordines hoc modo.

Ex ſigno.10.lineam tranſuerſam duces.o.quæ pollicis articulum ſuperiorem percurret. Deinceps inter.h.l.linea tranſuerſa medium indicē diuides, ea tranſibit per eius medium articulum. Ab hoc quantū ſupra digiti eſt id punctis.6.diſtingues in æqualia ſpacia.7. Tum e puncto.3. tranſuerſam duces lineam, ea tranſibit per ſummum articulum indicis. linea vero tranſuerſa.p.ducta e puncto.6.tranſibit articulum medium digiti medij. Item ſpacium inter.c.p.tranſuerſas, diſtingues in partes.7. punctis.6. æqualiter, et lineam tranſuerſam duces e puncto.3. ea tranſibit articulum ſummum medij digiti. Linea vero tranſuerſa.k. cernetur tranſire medium articulum parameſi. Inde quantum ſupra huius digiti eſt.8.punctis in.9.æqualia ſpacia diſtingues, et ex puncto.4.lineam tranſuerſam duces ea tranſibit ſummum articulum digiti eiuſdem.

Digiti minimi longitudinem vel relinques ita vt ſecundum ſuperiorem rationem cecidit, vel ſane facies eam quæ eſt a medio articulo digiti medij ad illius imum. Sed hanc longitudinem diſtingues punctis.10.in æqualia ſpacia.11.eq; puncto.6. tranſuerſam duces, ea tranſibit medium articulum minimi digiti. Mox huius longitudinis ſpacium ſuperiorum punctorum.6. de integro punctis.10. diſtingues in.11. æqualia ſpacia. Et ex puncto.6. duces tranſuerſam ea per digiti minimi articulum ſum̄um tranſibit. Inter hæc fac animaduertas qui numeri quæq; menſuræ, aſſumantur e perpendiculari.a.b. quæ ve ex alijs minutiorib: ſpacijs.

Vnguium altitudinem facies ſingulorum digitorum eam, quæ habeat dimidium eius ſpacij, quod a ſui digiti extremitate eſt vſq; ad primum id eſt ſummum articulum.

Præterea aduertendum, ab vtraq; medij digiti parte digitorum ſciſſuram in manus media longitudine inueniri, ſed eam quæ inter minimū et hinc proximum eſt aliquanto inferius, hac etiam inferius eam quæ eſt pollicis.

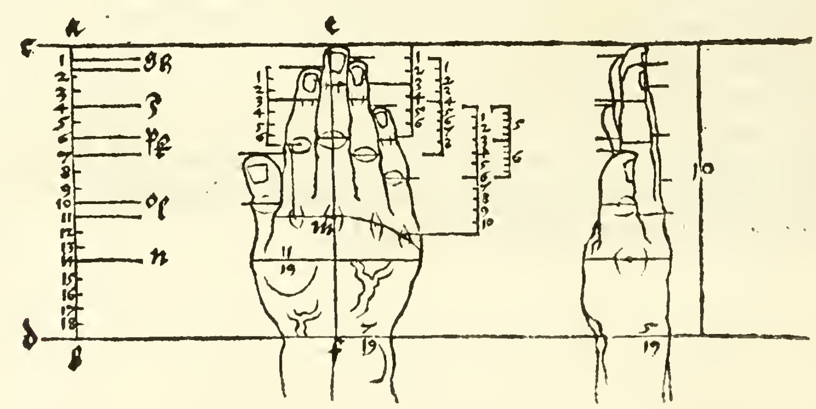
Vbi vero iam manus illiuſqꝫ partium altitudinem conſtitueris, latitudinem quoqꝫ deinceps perquires. Cæterum rationem quam ſupra in imaginum picturis ſequendam propoſui, nempe vti primo loco figuræ obliquæ habitudo veſtigaretur, eam hoc loco rei proprietate ſeruata tenere non poteris. Itaqꝫ priore loco palmæ explicatæ quæ oblique ſtature non eſt latitudines, per ſuas partes diſpones hoc modo. Palmam per iuncturam vbi cum brachio committitur facies in tranſuerſa. d. latam ſeptem. 19. eius longitudinis quæ eſt in ſpacio. a. b. Palmam vero per tranſuerſam. m. facies vndecim. 19. huiuſmodi partib: Nam per pollicis articulum latiſſ: eſſe debebit. Cæterum eam latitudinem man⁹ quæ ſit ab extremo indice per lineam tranſuerſam. l. perqꝫ imos digitorum articulos, eius cuius ſupra facta eſt mentio circinationis fragmentum verſus, iuxta radicem minimi digiti, eam inq̄ꝫ latitudinem indicis longitudine metieris. Medium digitum qui longiſſ: eſt, ima ſui parte latum facies vna. 5. parte propriæ longitudinis. Summa vero ſui parte, eam latitudinem coactiorē facies ſubducta vna. 4. Indicem imum tam latum facies quam medium digitum feceras, Sum̄um vero paulo contractiorē. Digitum minimum huicqꝫ proximum ſingulos latos facies imos vna. 5. proprie longitudinis, ſed ab hac latitudine detrahes ſummis vnam. 4. pollicem medium vna. 3. ſuæ longitudinis dilatabis.

Digiti imi in manu ita infixi ſunt vt ſingulorum radices in eorum latitudinum media penetrent, quod ipſum in exemplis paruulis circulis notatum expreſſimus.

Conſiderandum, hoc loco nullum digitum in manu alteri ſimiliter et conformem inueniri, quod cuiuis inquirenti facile apparebit. Etiam hoc animaduertendum, palme totius non eſſe directam extenſionem ſed iuxta minimū digitum hanc quaſi extrauagari.

His confectis etiam obliquæ manus latitudinem ſiue denſitatem exquires. ea eſto per compaginem vbi cum brachio coniungitur lata quinqꝫ. 19. longitudinis. a. b. Per pollicis imum articulum et tranſuerſam. n. dimidium duces eius latitudinis quam palmæ explicatæ eſſe debere ſupra demonſtrauimus. Tantum duces et iuxta volam per pulpulam. Sed quia illa parte manus in volam quaſi concauatur intus conuergentib: imis partibus pollicis et minimi digiti, fit vt obliquæ manus tanta denſitas non ſit atqꝫ apparet, et extremæ lineæ exprimunt. Per priorem articulum facies pollicem ita denſum vti ſpacium eſt minimi digiti a ſum̄o articulo ſurſum. ſed in faſtigio contrahes ſubducta ex hac denſitate vna. 4. Rurſus qua ad inferiorem articulum tendit bene craſſiulum facies digitorum omnium ea forme erit obliqua latitudo id eſt denſitas, quam oſtendimus in explicata palma. in articulis tantum alicubi hoc fallit.

Atqꝫ hoc modo notata manus longitudine, latitudine, et denſitate conſequenter formam illius in ſcriptis conuenienter lineis effinges, cuius rei exemplum a nobis ſubiectum vides. Quod ſi quis imitari uolet, ei magna cenſeo diligentia allaborandum nequid deprauet neue in linearum ductib. deliret. Quandoquidē has congruenter depingere non vulgaris opere neqꝫ ignauæ manus eſt.

Nunc deinceps pedem ſiue calcem hominis validi exactius et perquiſitius deſcribã, vt de manu feci, ducta ſimiliter ratione ad longitudinem corporis cuius caput inueniatur vna. 8.

Huius igitur vna .6. pedi dabitur, qui dilatabitur in vnam.17. Quod ſpatium in vnum quadrilaterum includito, quod pro rei natura oblongum ſit, Quod qua parte ſuperiore ſui erit longius ad eam aſcribes notam .a. ad huic reſpondentem inferiorem longiorem partem . b. laterum vero breuiõrum prius hoc eſt dextrum qua digiti ſpectant, ſignato littera .c. poſterius iuxta calcaneum.d. In hoc quadrilaterum depingetur pes ſic, vti planus depreſſusq; poſitus omnia latera ipſius attingat. Huius autem quadrilateri longitudinem diuides primum inter .c.d. lineis duabus.e.f. in æqualia ſpatia tria, ita vti e. præponatur. Quo loco obſeruandum, quamuis literarum notæ promiſcue poſitæ fuerint, tamen priores cenſeri ſemper, quarum nomina priora ſint prolata. Atq; ita iſtis ſpacijs diſpoſitis, In primũ inter.c.e. conſtitues digitos pedis, In mediũ inter.e.f. quicquid eſt pedis patentis inter digitos et talos ubi ſunt oſſa et nerui. In poſtremũ calcaneum et iuncturam cruris cum pede. Poſtea diuides lineam.d. punctis ſex.g.h.i.k.l.m. In ſeptem æqualia ſpacia, et ex puncto.g. rectam lineam duces ad lineam.e. ubiq; illa hanc attigerit ſcribes notam.n. Vbi uero ſciderit perpendicularem.f. ſcribes.o. Poſtea diuides.l.m. per mediũ puncto.p. ex quo puncto ducetur paralellos ad perpendicularem.f. ubiq; eam attigerit, eo pones.q. Atq; inde mox ad.k. obliquam lineam duces. Poſtea punctum.r. collocabis in medio latere.c. medium inter.a. b. ac mox.r.b. diuides duobus punctis. S.T. in æqualia tria ſpacia. Poſtea diuides.b.e. punctis duobꝰ .v.x. in tria æqualia ſpacia. Atq; etiam diuides.c.f. lineis duabus.y.z. in æqualia tria ſpacia. Etiamq; diuides.f.d. punctis duobus. ſt . ß. in æqualia tria ſpacia. Mox ubi lineam. g. uideris ſecantem lineam.e. ibi aſcribes notam. ʒ. Poſtea ex puncto. h. duces tranſuerſam lineam, ad lineam. f. Vbiq; attigerit aſcribes.a j. Poſtea diuides.r.s. punctis duobus.1.2. in tria æqualia ſpacia. Diuides etiã.x.e. duobus punctis.1.2. in tria æqualia ſpacia. Ac deinde diuides.ß. d. punctis quatuor.1.2.3.4. in quinq; æqualia ſpacia. Ex q; puncto. 3. lineam duces perpendicularẽ ad tranſuerſam.h.a j. ibiq; appones notam.b j. Hoc loco ſciendum, ſecundum hanc noſtram rationem breuiorũ linearum notas omnes reperiri inſcriptas tranſuerſæ lineæ. a. Vnde deducantur et obliquæ aliquot, vna.e. n. diagonios. Item vna.r.ʒ. Itemq; vna a puncto. 2. inter. r. s. ad puctum. y. Item vna. t.z. Itemq; vna.b.o. et ipſa diagonios. Item vna.v.a j. Poſtea duces a puncto.ſt. rectam lineam ad obliquam .k.q. vbiq; attigerit, aſcribes.c .i. Poſtea circini pedem vnũ infiges puncto.ʒ. attingente altero punctũ .n. Hunc igitur in illo vt dictum eſt fixo in.ʒ. circumages deorſum uerſum ad obliquam vſq; lineam .r.ʒ. Atq; ita etiam num retento fixo pede illo circini circumages vlterius ab obliqua.t.z. ad obliquam . b.o. Præterea eodem in loco fixo vno circini pede, paululum ad duces alterum vt attingat punctum . 2. in linea.b. intra. x.e. atq; inde prorſus circum ages vſq; ad obliquã . b.o. Deinceps adhuc quidem illum vnum pedem circini infixum relinques puncto.ʒ. uerum paululum diduces circinum, vti pes alter tangat punctum. r. atq; inde circumages deorſum uerſum ad vſq; obliquam. t.z. Atq; his curuis lineolis digiti pedis illorumq; extremitates notabuntur. Quorũ quidem imi articuli, et cũ pede iuncturæ ita diſponentur, punctum ſtatues in linea.e. mediũ inter obliquas. b.o. et. v.a j. Ibidemq; collocabis digiti pedis qui minimo eſt proximus imũ articulum. Poſtea circini vnum pedem infiges puncto. z. et alterum in iſtum iam factum punctum in linea. e. Et fixo illo pede in.z. circumages hunc ſurſum uerſum vſq; ad tranſuerſam. g. n. vbiq;

illam circini circumactus pes attigerit, ibi locus erit articuli inferioris, digiti pedis maximi. Mox in ſurſum uerſum hac modo ductam curuam lineā impones puncta duo media intra obliquas. S.y. T.z.b.o. Ibidemq; collocabis articulos imos digiti medij in pede, et eius qui eſt proximus maximo. Quorum loca in exemplo indicata circulis ob longulis ſubiecta cernes. Minimi digiti imum articulū puncto notabis poſito ſuper linea. e. medio inter tranſuerſam. b. et obliquam. v. a j. Maximi autem digiti in pede in quo articuli duo inſint priorem partem animaduertes eſſe longiuſculam. Digitos tres medios diuides per ſpacia quæ ſunt intra ipſorū articulos, ita vt imū quodq; reliqua duo æquet longitudine ſua. Cæterum ſumma horum ſpacia excedent vna. 4. media ſpacia, quod fit propter illam ſub vnguibus carnis quaſi excreſcentiam. Minimo digito iuxta imum articulum appones valentiuſculum callum, et illius extremitatē definies ad lineam. x. imam: etiam partem huius facies q̃ reliquas longiuſculam. Vngues ſingulos digitorum facies dimidio minus longos q̃ eſt eius partis ſpacium cui inſunt. Poſt hæc circini vnū pedem conſtitues in punctum. y. alterū vero paulo ſupra punctū imi articuli, digiti minimi ſuper linea. e. Atq; ita hinc circumagens ſurſum verſum annotabis paruis lineolis, vbi pes in digitos findi incipiat.

Cæterum retro aliquanto longius fiſſuræ formas, et quaſi excauationes abduces. Poſt hæc animaduertes lineam. f. attingere pedis ſupremā partem, vbi cruri agglutinatur, nunc montem vocant. Verum ſectionis ſiue abſciſſionis, id eſt, plani hac in parte figura, inferius excedet lineam. f. duabus. z. verſus lineam. z. Poſtremo diuides. ß. d. quatuor punctis, in tria æqualia ſpacia: Et ex puncto. z. duces rectam lineam perpendicalariter, ea attinget poplitem iuxta calcem, quem græci tenonta vocant.

Atq; ita diſpoſitis trāſuerſis paralelis, perpendicularibus, Item obliquis, diagonijs et curuis lineis, quibus habitus ita proiecti in planum pedis deſcriberetur: Conſequenter exprimes figuram, tali quodam modo.

Digitum maximum ab linea. e. paululum ſupra lineam obliquam. e. n. extendes, ſicuti illius inferior articulus prominet. Mox inflectes paululum infra lineam obliquam e. n. Ac rurſus, vti illius ſuperior articulus vtrinq; prominet, reflectes ſurſum ad lineam. e. n. Inde recta produces illum, dum in prænotatam curuaturam includatur, intra. n. r. Atq; totum retro duces ſuper linea. r. ß. vſq; eo vbi pes in digitos finditur.

Poſtea ſimiliter in præſcriptas ſuas digitos ſingulos curuaturas, intra ꝑductas obliquas lineas includes. Quo loco obſeruabis maximum digitum, non recta protendi in bene compoſito pede, ut in quibuſdam inuenuſtis corporibus fit. Quod quo melius intelligeretur, ſitus digitorū per illas obliquas lineas in exemplo deſcripſi, quibus digiti plus minusue deprimerentur, pro eo ac venuſtas et ratio compagū exigeret. Itaq; animaduertes inter maximum digitum, illiq; proximū ſpacium relictum, Cum reliqui omnes ad minimū vergant, minimuſq; in aduerſos nitatur, ſuper obliqua linea. v. a j. Eum autem minimū digitum longum facies vna tertia parte lineæ. b. ducta menſura a puncto. c. vbi ſtat illius imus articulus.

Velim diligenter cognoſcas et contemplere ſingulorum digitorum facies inter ſe diſſimiles, articulorumq; tuberculos, et aliarum partium formas quas nominatim omnes dicere poſſit nemo. Quare ad exemplum, ubi et debuere et potuere exprimi, te dimitto. Poſt hæc ab imo digito minimo retrouerſus pedis, quaſi exceſſum rotundabis ad angulum. b. y.

Pedis autē interiora lineamēta duces peculiariter, deflexa ad lineam. y. Intra tranſ-

uerſas. a. et. n. g. et retro longe repanda ad lineam. f. intraq; .f. o. reflexa, uſq; ad calcaneũ. Eunq; hinc incipies rotundare donec pertingat ad lineam. d. et puctum. h. Unde porro calcanei imparilem curuaturã deduces uſq; ad obliquam. k. q. Et iuxta lineam. ſt. ſurſum verſus curuaturam inſcribes. Sed a puncto. q. perges formare pedem, dum ad illum, quẽ dixi, quaſi exceſſum perueniatur, qui ſecundum minimum eſt digitum, ad. y. b. Plantam ſeu ueſtigium in exemplo animaduertes ſignatum certis quibuſdam punctulis. Jam pedis quaſi cæſuræ ibi vbi cum calce crus cõmittitur, ſiue vbi pes conuexus fit, intra utrumq; talum, in linea. ſt. ſpacium erit vnius. 26. Infra vero talos vnius, 31. Et illius quaſi, quam diximus, cæſuræ formam, produces vltra lineam. f. duabus. 3. verſus lineam. ʒ. Talum etiam interiorem facies planiuſculũ, exteriorem acutiuſculũ. Itemq; interiorem longiuſcule diſtantem a calcaneo q̃ exteriorem. Ita exiſtet illa intra talum interiorem et poplitem, iuxta calcaneum ſiue tenonta concauitas planior et longior. q̃ ea quæ eſt inter hunc et interiorem. Poſt hæc in pedem illum, quaſi ſingularem callum a linea. f. ad lineam. ʒ. quo fiat aſpectu venuſtior, Illumq; etiam callum minimi digiti inſcribes, per lineam. y. retroducens vſq; ad dimidiatum ſpaciũ quod eſt inter. y. et. ʒ. Inter hæc diligenter dabis operam, ne detortis lineamentis ſpecies deprauetur.

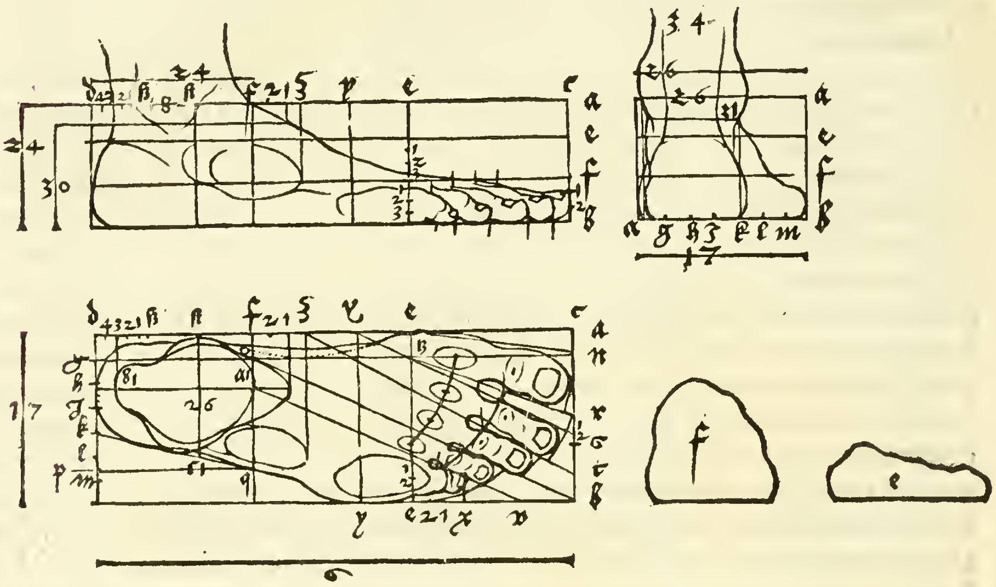
His ita perfectis, ne illas quidem quaſi cæſuras, per. e. itemq; per. f. quales in plano appareãt, ſeorſim figuratas, proponere neglexi, quo melius noſtra tota hæc ratio p̃ ſpicretur. Nam quo ego modo has duas præciſiones perſcripſi: Eo cæſuras omniũ partiũ totius corporis ueſtiges licet, quamcunq; in formam cadant ſeu rectam ſiue obliquam.

Nunc uero deinceps pedem iacentem in planicie, et quaſi preſſum extructurus, ut obliquæ effigiei fiat, ita facies. Locum notabis, ut a me factum videbis in exemplo, ſupra ſpacio vnius. 24. Ibi educes ex deſcripta forma ſecundũ transferentẽ lineas. c. e. y. ʒ. f. d. et alia, quæ huc pertinebunt, ordine ſimili et modo ſuperioris deſcriptionis. Has lineas perpendiculariter eductas, duabus tranſuerſis claudes: Ita ſpacium quadrilaterũ altera parte ſui longius effeceris, longitudine quidẽ ut dictum eſt, in ſuperioris pedis forma, altitudine vero vnius. 24. Atq; huic inſcribes hanc pedis extructionem. Poſtmodo latus a. b. diuides duab' trãſuerſis. e. f. in ſpacia æqualia tria Ita illæ perpendiculares lineæ. indicabunt tibi ſitus omniũ partium pedis in longitudinem, vtpote digitorum extremitates, deinde articulos ac fiſſuras, mox vnguium poſitus. Poſtremo totius pedis faciem, quomodo, vt dixi, quaſi extruatur: Et illius cæſuram, vbi tibia ſiue crus in calcem defigitur. Uerum tranſuerſæ, altitudinem quæ eſt in hoc loco denſitatis, tibi demonſtrabunt hoc modo. Plantam ſiue veſtigium in lineam. b. plane colloca. Mox latus. c. intra tranſuerſas. f. b. diuide punctis duobus. 1. 2. in tria æqualia ſpacia. Poſtea perpendicularẽ. e. diuide in quatuor æqualia ſpacia, punctis tribus. 1. 2. 3. intra tranſuerſas. e. f. Præterea tranſuerſam ducito aliam intra tranſuerſas. a. e. et perpendiculares. ʒ, d. Atq; ita ſecundum has notas lineamenta pedis inſcribito, ordiens ab angulo. a. f. producere montem pedis vſq; ad perpendicularem. e. in punctum. 3. Abhinc illam inferioris articuli in maximo digito prominentiã, deflectes ad tranſuerſam. f. Ac inferius paulo iuxta punctum. 1. terminabis maximum digitum. Sed inferiorẽ articulum in minimo digito illiuſq; prominentiam ſurſum obduces in quartam partem ſpacij quod eſt inter. f. b. Cæterum reliquos digitos dabis operam, ut decenter inſcribas, ita vt in ordine quiſq; longior, denſitate quoq; proximum ſibi excedat, ita fit vt minimi extremitas valde attenuanda ſit. Uerũ huius circa inferiorem articulum exceſſum, et quaſi euagationẽ retro ſane abduces vltra lineam. y. Jam illum alterum et ſingularem callum pedis, ſupra quidem ad tranſuer-

ſam.e. adduces: Infra vero ad primū ex tribus ſpacijs deſignatis intra tranſuerſas. f.b. Qua vero digitos ſpectat, attingere debebit angulum tranſuerſæ. f. et recte. z. Calcaneū autem verſus, excedere rectam. ſt. intra tranſuerſam. e. f. Poſt hæc calcaneum ita rotundabis vt in tranſuerſa. f. attingat per pendicularē. d. Et ſupra adduces ad angulum qui efficit linea de puncto. 3. decidente in tranſuerſam. e. intra. ß. d. in tranſuerſa. a. In denervium tibiæ ſeu tenonta ſurſum educes. Talum exteriorem, id eſt, qui apparet, duces a puncto. ß. infra paulo lineam tranſuerſam, eam quæ ſit media intra trāſuerſas. a. e. et ſupra quidem pedis montem, ac talum latitudo ſiue denſitas erit vnius. 24. Tibiaqꝫ deſcribetur ſurſum a perpendiculari. f. vtrinqꝫ. Calcanei autem formam in pede et ſub talo produces prorſum deorſumqꝫ a tranſuerſa. e.

Conſequenter etiam auerſi pedis deſcriptionem proponemus. Hic includetur et ipſe in quadrilaterum congruum pedis altitudini ſiue denſitati, itemqꝫ latitudini, ſecundum transferentem vero lineæ et puncta inducentur, quibus omnes pedis partes diſcernantur et declarentur. Sed in figuratione ſeruabitur ſitus diuerſus talorum: interior enim erit elatior, exterior depreſſior. Latitudem vero in monte per talos facies vnius. 26. per lineam uero mediam intra tranſuerſas. a. e. vnius. 31. Verum tibiam ſupra talos diduces in vnam. 34.

Simili ratione et aduerſum pedem poteris exprimere. Quæ quidem omnia, ita ut a nobis præceptis ſunt comprehenſa, ſtuduimus depicta quoqꝫ omnibus lineamentis ſuis ſubijcere oculis, cupientium hæc cognoſcere, quo præceptis quaſi lumen quoddam inferretur. Quantopere enim cognitionē exempla inſtruere poſſint, conſtat compertūqꝫ eſt.

Explicata etiam pedis ratione, in ſequentibus caput muliebre exactius q̃ ſupra deſcribam. Ingrediar autem eam viam qua ſuperius capitis virilis exquiſitionẽ veſtigaui. Sicut igitur in imaginibus altum te facere alicubi iuſſimus muliebre caput vnã. 8. Ita nunc quoq; facies, inq; hac exactione quantitatem accomodabis ad virilis capitis accuratum modum. Tota autem res ita peragetur.

Quadrilatera tria collocabis, transferentis vſus adminiculo: Horum vnumquodq; altitudinem habebit vnius. 8. Primum etiam ſimilem latitudinem, ſicq; erit quadratũ, Reliquorum vtriuſq; latitudinem facies vnius. 10. Quadratum dabitur obliquo capiti, E reliquis vnum aduerſo, alterum auerſo aſcribetur. Bina vero latera literis inſignies, dextrum quidẽ qua naſus oſq; ſpectat litteræ. a. nota, ſed ſiniſtrum litteræ. b. Deinceps lineis perpendicularib: alijs, intra. a. b. totam diſcernes capitis latitudinem, ſiue vt diximus profunditatem, omnium partium quas ab aſpectu ordiens retroq; quaſi abiens, notabis. Eas ſingulas appoſitis notis inſignies, menſurationis autem numeri, erunt particulæ e totius imaginis longitudine. Itaq; primam lineam. c. pones poſt. a. ſpacio vnius. 80. Quam attinget pars ea ſupra frontẽ vbi capilli radices ſunt, attingent etiam extrema ſupercilia, quæ ſupra naſum non debent coniungi. Eandem attinget et ſuperiꝰ labrum. Deinceps aliam lineam pones. d. vna ab. a. 64. eam lineam exttremæ palpebræ tangant. Item labrum inferius. itemq; extremũ mentum. Deinceps pones lineam aliam. e. ab. a. vna. 56. Ad eam attinget illa ſupra palpebras quaſi concauitas, et extremitas pupillæ. item narium intima eminentia. anguluſq; etiam buccæ, et ea quam diximus nympham. Deinceps pones aliam lineam. f. vna ab. a: 40. eam tangent oculorum anguli iuxta tempora. Deinceps lineam pones aliam. g. vna ab. a. 32. eam tangẽt intima ſupercilia iuxta tempora, et illi ſub maxillis quaſi receſſus. Deinceps lineam pones aliam. h. vna ab. a. 22. eam tanget extremum collum. Deinceps pones aliã lineam i. vna ab. a. 14. eam tanget enaſcens auris. Deinceps pones aliam lineam. k. vna ab. a. 11 ad quam extrema auris pertinget, ſed ima auricula intra hãc et. i. appendetur. Deinceps pones aliam lineam. l. vna ab. a. 9. eam tanget capitis verter et commiſſio occipitij cum ceruice. Quam etiam hinc deorſum abduces. Poſtremo lineam. m. pones ab. a. duabus. 17. hæc definiet mediæ ceruicis extremitatem.

Deductis autem perpendicularib: omnibus, et notatis partib. quæ quas attingere debeant, conſequenter altitudinẽ, id eſt caput ſupra ac infra diſcernes, quod fiet lineis tranſuerſis paralelis.

Quarum primam, quæ erit lateris ſuperioris, facies. n. ad eam ſumũum caput attinget. vltimam, et lateris inferioris. y. facies. Deinceps duces tranſuerſam. o. vna infra. n 80. eam tanget vertex. Deinceps duces tranſuerſam. p. vna ab. n. 30. eam tanget ſupra frontem capillorum origo. Deinceps duces aliam lineam. q. vna ab. n. 16. eam ſummæ palpebræ tangent. Item ſummæ aures. inq; eadẽ ſupercilia iacebũt, in medio ſui pauliſper ſurſum excurrentia. deinceps aliam duces. t. mediam intra. q. y. eam tanget imus naſus, et incidet in eandem, commiſſura ceruicis cum occipitio. Deinceps aliam duces. r. qua deſecabitur ſuprema pars. 3. æqualiter diuiſi ſpatij quod eſt intra. q. t. eam tangent palpebre ſiue genæ inferiores. Sed angulum oculi vtrunq;, itemq; pupillam in medio conſtitues, intra. q. r. Deinceps lineam aliam duces. s. qua deſecabitur infima pars. 4.

æqualiter diuiſi ſpacij intra .q.t. eam tangent ſummæ eminentiæ ille narium, et ima auriculæ. Deinceps diuide.t.y.linea.x.per medium, eam atinget ſummum mentum. deinceps diuides.t.x.linea.v.per medium, quæ tranſibit per buccam mediam. Deinceps diuides .t.v.in tria æqualia ſpacia, in quorum infimum pones labrum ſuperius. verũ alijs duobus inſcribes illam ſub naſo quam diximus quaſi cannulam, a græcis philtrum dici inuenis, Itidem.v.x.diuides in partes duas, quarum ſuperiori labrum includes inferiꝰ, inferiori dictam nympham illam intra labrum et mentum valliculam.

Poſt hæc obliquam duces diagonion ex angulo quem faciunt lineæ .c.p. ad angulum a.y.quam intra quidem .p.q.frons tranſcendet, naſus autem ſubter deſcendet intra.q.t.

His ita confectis, prox: conſtitutum quadrilaterũ aggrediere illud et ipſum inſignies tranſuerſis lineis indicio transferentis, et duorum quidem laterum longiorum vnum litera notabis.a.alterum litera.b. Deinceps perpendiculares inſcribes nouem, quib. totum illud ſpacium intra.a.b. diuides in decem æqualia ſpacia, hæc et ipſa totidem literarum notis diſcernentur, nempe, d.e.f.g.h.i.k.l.m. Deinceps diuides.a.d.et.m.b.alijs duabus lineis.c.n.vtraſq; per medium.

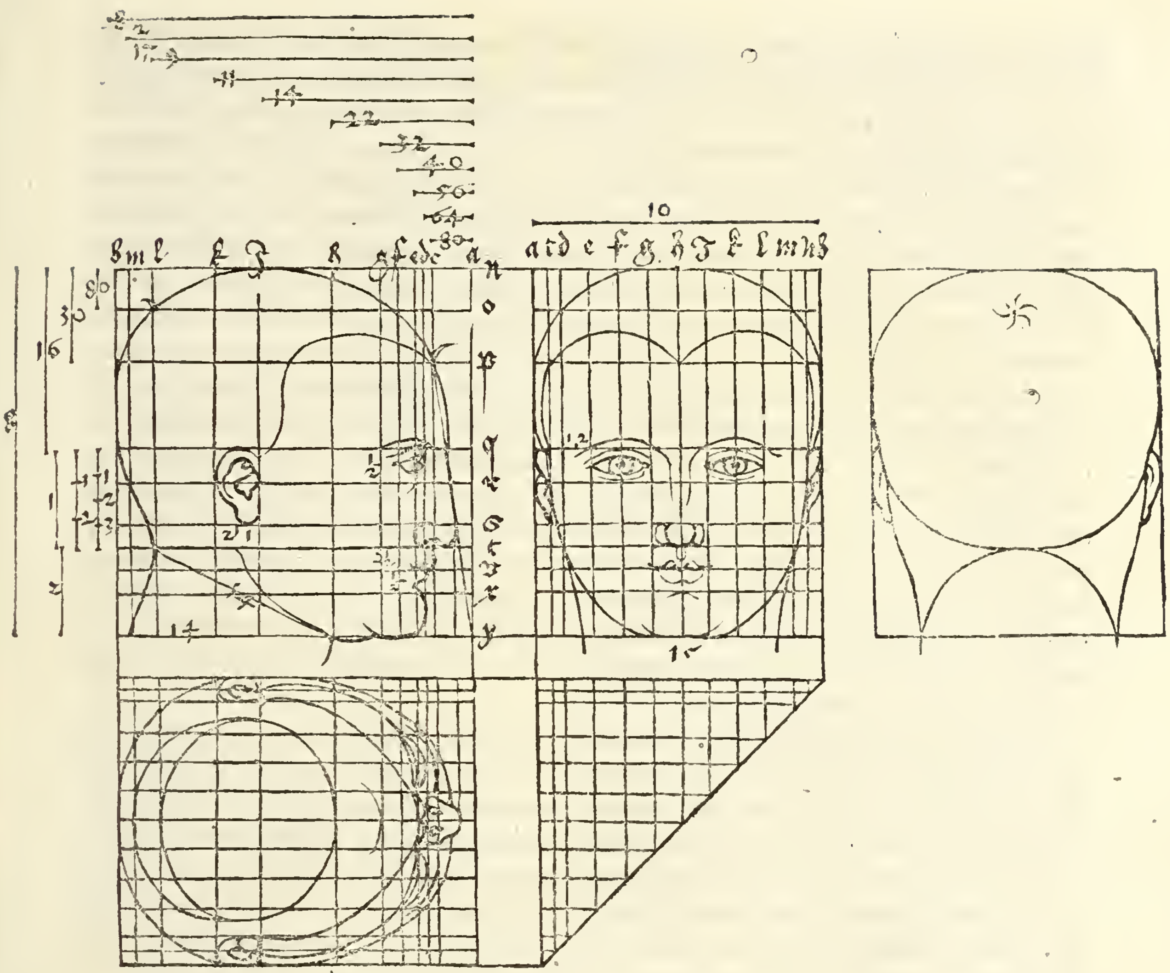
Atq; ita omnibus diſpoſitis et deſignatis partib.faciei, in præparata quadrilatera formam conſequenter exprimes, ſed tenuiorib. lineamentis et quaſi molliorib. minuſq; validis q̃; fuere virilium imaginum. Primum obliquum caput ita deduces, vti ſum̃um attingat lineam tranſuerſam.n.iuxta perpendicularem .I.vtq; occiput incumbat in latus.b.intra.p.q.Tum deinceps inſcribes, ſinciput, frontem, naſum, buccam, mentum, genas, aures, oculos, patentem frontem, ſingula ſuis ante notatis ſedibus collum autem addenſebis in vnam.14.

Mox effinges etiam aduerſum caput. ſic vti ſummum mediam lineam.n.radat. tempora autem deſcendant ad.a.b.latera, quibus vtrinq; applicentur intra.p.q.poſtea deducetur maxillarum rotundatio ab perpendicularib.c.n. Sub tranſuerſa.r.dum in mento coeat. Ambæ aures exprimantur intra.a.c.et.n.b.et tranſuerſas, q.s. Sed imæ auriculæ decliuiuſculæ hinc vltra.c.illinc vltra .n. porrigantur. Tum deinceps collũ ab aurib. deducatur, ad inferius vſq; latus.y.ibidemq; latitudinem habeat vnius.15. Poſtea aperiatur frons vtrinq; intra perpendiculares.a.c.et.n.b.et tranſuerſas.p.q. Radices autẽ capillorum deſcribantur ex angulo.h.p.vtrinq; ſurſum in medio.p.o.tranſuerſarum Oculi ſic imponantur vt angulos definiant lineæ.e.g.et.i.l. Supercilia in.f.k. tranſcendant media tranſuerſam .q.et vtrinq; iuxta tempora deſinant intra perpendiculares.d.c.et.l.m. Deinceps naſus inſcribatur, ſed narium eminentes vtrinq; quaſi tubuli, cohibeantur a perpendicularib.g.i. hinc et illinc, ad quas quidem anguli buccæ penitus attingent.

Poſt hæc, inq; illud, quod reſtat quadrilaterum, ſimile iſti in quo aduerſum eſt caput effictum, impones capitis auerſi figuram, et formationem. Atq; ita tandẽ ad illam proiectionẽ in planum, et ſuperficies ſingularum altitudinis partium exquirendas accedes, ea prorſus via quã ingrediendũ tibi eſſe ſupra oſtendimus, in tractatione capitis virilis.

Atq; hæc vniuerſa ea diligentia et attentione ſtudui in exemplis ꝓponere, vt ſine ſcriptura quoq; præceptionum facile intelligi a modo non penitus excordib. poſſe confidam.

Cæterum in exaltando muliebri capite, ſequere quidem ſupra in virili oſtenſam rationem, ſed eam tamen moderabere, pro eo ac debent minus grandia apparere huius ſexus omnia.

His imaginib: vtriuſq; ſexus adultorum corporũ adiiciam et tenellæ id eſt infantilis ætatis corpuſculi deſcriptionẽ. Cuius ratio erit ſuperiorum ſimilis. Nam ad effigies tres, vt ante oſtendi, ita etiam hoc loco proponendæ erunt longitudinis tres lineæ, quarũ vna ſit formæ obliquæ, altera aduerſæ, auerſæ, tertia. His ſupra infraq; tranſuerſæ ducæ lineæ apponentur, quarum ſuperioris nota eſto. a. inferioris. z. Atq; ita deinceps altitudines corpuſculi tranſuerſis lineis diſcernentur hoc modo Propoſitæ lineæ longitudinis cum ſpacium occupent corpuſculi a ſummo capite ad imam plantam, vt ſummi capitis ſit. a. plantæ. z. primum metiere a ſummo capite, quod ſinciput diximus, vnam. 4. ibiq; duces tranſuerſam vnam. b. hæc ſcindet imum collum a capite per iugula. Hoc ſpacium includes in quadratum quo caput comprehendatur, quod placuit exactius per omnes ſuas partes deſcribere priuſq̃ ad alias mẽſurationes accederem. Eſto autem huius quadrati latus rectum illud qua naſus ſpectat ſiue prius, itidem. a. alterum ſiue poſterius. b Exquires autem primum altitudines partium notatione tranſuerſarum, vt de ſuperioribus quoq; imaginib. præcepimus, duceſq; vna ab. a. tranſuerſa. 24. trãſuerſam aliã, ea tanget ſummam extremamq; frontem. Mox ab. a. vna. 16. ducetur tranſuerſa. c. ea tranſibit per capitis verticem. A qua vna. 6. ducito aliam tranſuerſam. d. quæ tanget imum mentum et commiſſionem occipitii cum ceruice. Et ad hanc etiam extumeſcent ſumme ſcapulæ. Nam ita fit de circumductione colli, cum illud curuis lineolis expri-

mendum ſit. poſt hæc diuides. a. b. punctis duob⁹ inæqualia ſpacia tria, quorū infimū abſcindes linea. e. cui incumbet illud ſub mento palcarculū, atq; ita vides huiuſmodi corpuſculorum colla breuiſſima deſcribi. preterea diuides. a. b. linea. f. per medium. Huic inſiſtent extremitates ſuperciliorum, eandēq; in medio ſurſum paululum tranſcendent. Eadem attinget ſummas aures. Et in hac occipitium inclinabitur in latus. b. præterea diuides. f. d. linea. g. per medium, eam attingent imæ nares et ima auricula. Præterea f. g. diuides lineis duab. h. i. in tria æqualia ſpatia, harum ſuperior. h. tranſibit oculi pupillam et ambos angulos. Totus autem oculus includetur intra tranſuerſas. f. i. ipſaq; linea. i. eminentes ſupra narium quaſi tubulos tanget. Jma vero aricula cōpræhendetur intra. i. g. poſtea diuides. g. d. quatuor tranſuerſis. k. l. m. n. in quinq; ſpacia equalia, Harum linearum. k. tanget labrum ſuperius. l. tranſibit buccam. Tum. l. m. per medium diuides, ſupraq; impones labrum inferius, infra vſq; ad. m. illa vallicula id eſt nymphula inſcribetur. Ceterum in linea. l. occiput ſingulariter incuruabitur, quod in exēplo certius cognoſces. Linea. n. per medium vadet mentū vbi illud quaſi cauulum cernitur. Jtemq; imas malas, et ſum̄um tollum. Deinceps per tranſuerſas has lineas perpendiculares ducentur indices partium omnium latitudinis ſiue vt dixi, profunditatis, hoc modo. Jn medio laterum. a. b. inſcribes perpendicularē. c. Ea tranſibit enaſcentem aurem, et inſiſtet in medium trunculum corporis. Aliam deinde duces inter. a. c. lineā. d. Hæc deſcendet per extremitatem ſupercilij et tempuſculum iuxta frontem, vſq; eo dum collum incipiens deſignet.

Poſt hæc diuides. a. d. quatuor lineis. e. f. g. h. in quinq; ſpacia æqualia. Linea. e. tanget labrū ſuperius, naſum q; vbi illa ſupra depreſſulus cernitur. Linea. f. tanget extrēa ſupercilia naſiq; eminentiam, malarum etiam lunulam iuxta bucculam, et illā ſupra mentum quam diximus nymphulam. Linea. g. radet capillum ſupra frontem, itemq; cauulum palpebrarum, item pupillam oculi, et imum intimūq; mentum. Linea. h. tanget angulum oculi iuxta tempora. Sed alter medius erit intra. g. f. Poſt hæc diuides a. e. linea. i. per medium, ea tanget extremam frontem, hanc naſus paululum excedet. Poſt hæc diuides. e. f. alia perpendiculari. l. d. per medium, ea tanget extremitatē labri inferioris et menti. Poſt hæc conſtitues ab. a. interuallo trium. 20. lineam. k. ea finietur auris. ſed ima auricula deſcribetᷓ in altera parte ſpacij inter. c. k. ea quæ quidē erit. c. proxima. præterea pones ab. a. interuallo vnius. 5. lineam. l. Hæc attinget ad imum occiput vbi illud cum quaſi ſubſidente ceruice cōmittitur. Ceruix autem finietur in medio ſpacio k. l. poſtremo diuides. l. b. punctis trib: in æqualia ſpacia quatuor. quorum tertiū deſignabit verticem. Atq; ita notatis omnibus partib. capitis in conſtituto quadrato, altitudidinum et latitudinum, priuſq̄; eas expreſſas, ſubiciam relliquorum partium cōmenſurationem huius ſtaturæ imagunculæ itemq; aduerſæ auerſæq; perſequar.

Primū infra. b. vna. 60. ſummi notentur humeri.
Sed ad ſum̄um pectus eſto vna 16
Sub alam vna 10
Ad mamulas vna 9
Jnfra eaſdem vna 7
Ad lumbulos vbi incingimur vna 5
Hinc vero vſq; ad vmbilicum 21
Ad ſinus coxarum vna 14
Ad ſummum femur vna 15
Ad imam aluum vna 6
Ad virgulam vna 10 et vna 11
Ad extremos teſticulos duæ 9
Ad extremas nates vna 4
Atq; hinc inferius vna 50. incipies femina corrugare, Nam ita eſt hæc ætas impariter fartula. Poſtea iterum ſupra genu corrugabis, a natib. vna 18

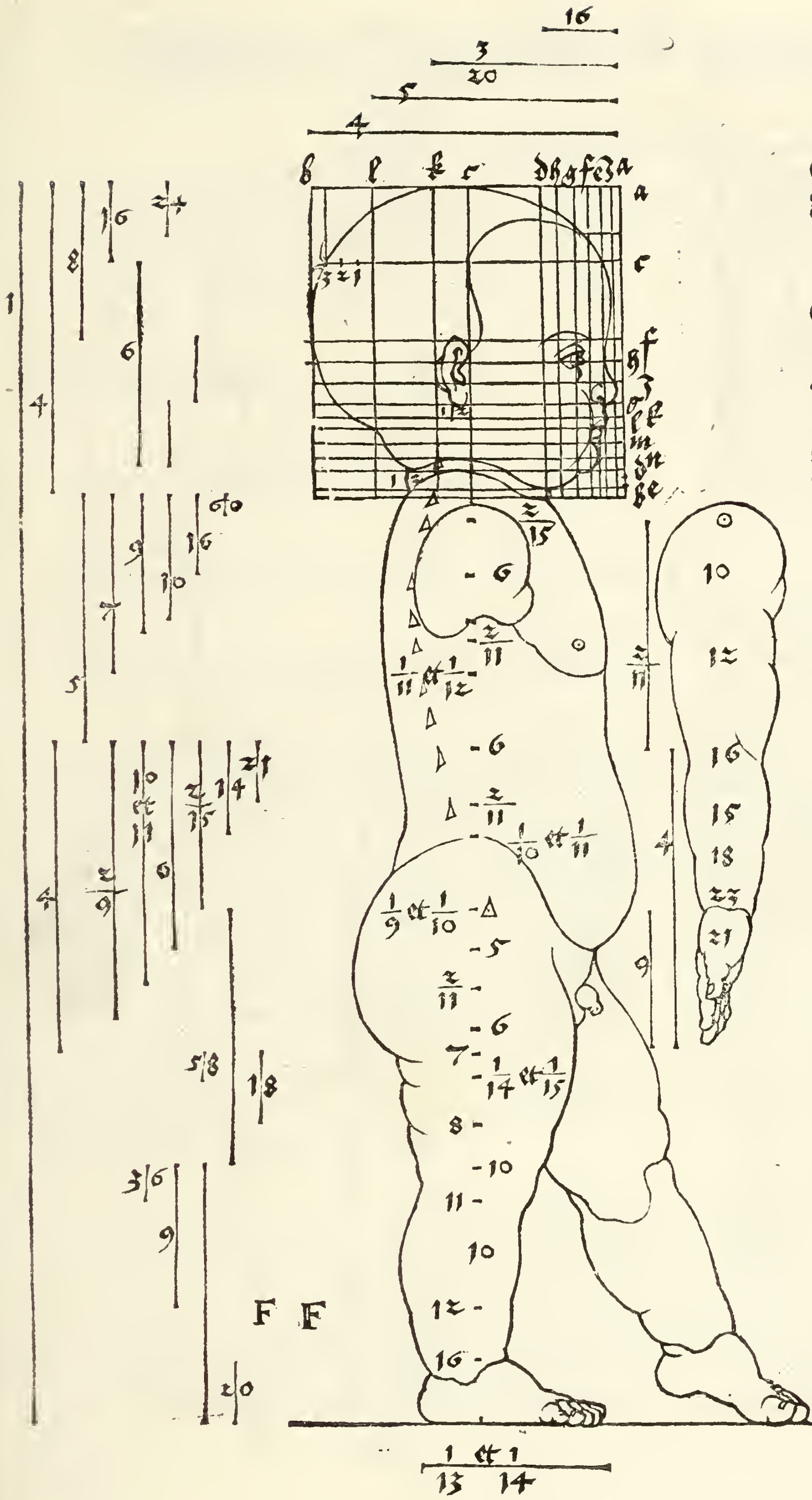
Intra femur ſum̃um ſeu coxam et plantã medium genu inſcribes.
A medio genu vſq; ad imos talos interius eſto vna 36
Itemq; inde ad imam ſuram vna 9
A planta ſurſum vna.20.eſto locus ſum̃i montis in pede. Brachium autem ſic deſcribitur.
Ab humero vſq; ad nexum cubiti ducantur duæ 11
A nexu cubiti vſq; ad extremos digitos vna 4
Hinc vero retro vſq; ad iuncturã manus vna 9
Sequunt̃ notaiones partium p latitudinem obliquæ imaginis, quæ ſunt craſſitiei.
Per humeros ſunto duæ 15
Per ſummum pectus vna eſto 6
Per mamulas duæ 11
Infra easdem vna 11 et vna 12
Per lumbos vbi incingimur vna 6
Per vmbilicum duæ 11
Per ſinus coxarum vna 10 et vna 11
Per ſummum femur vna 9 et vna 10
Per imam aluum et nates vna 5
Per extremos teſticulos vna 6
Ipſius femoris ſtatim ſub natib. denſitas eſto vnius 7 et paulo inferius vnius 14 et vnius 15
Supra genu eſto vnius 8
Per genu medium vnius 10
Infra genu vnius 11
Per mediam ſuram vnius 10
Per imam ſuram vnius 12
Supra montem pedis vnius 16
Calcis autem longitudo erit vnius 13 et 14
Sed obliqui brachij partes ſic dilatabuntur.
Per humeros eſto vna 10
Sub ala vna 12
Per nexum cubiti vna 16
Per cubitum proxime nexum vna 15
Paulo vlterius vna 18
Paulo ſupra manum vna 23
Sed Palma addenſabitur in vnam 21

Atq; ita omnib.partib.obliqui corporis notatis,tranſibis ad locum aduerſe imaginis,eoq; deduces ex obliquo corpore per transferentem omnes lineas lõgitudinis. Atq; ita deinceps latitudines quoq; ſcrutabere. Ac primum quidem in capite exacti⁹ veſtigabis conſtituto hic quoq; quadrilatero, quod iam tamẽ quadratũ eſſe deſinet, nam latitudo erit duarum.9.atq; ita aliquanto breuior quã lõgitudo. Hui⁹ quadrilateri altitudinis latera ideſt recta,notẽt̃ literis.p.b. Tum diuides ppendiculari linea c. per mediũ,quæ quidem tranſibit p ſinciput, naſum, buccam et mentum. Poſtea diuides.a.c.et.c.b.duab. lineis. d.e. vtraq; ſpatia per medium. Hæ duæ lineæ definient extrema ſupercilia iuxta tẽpora .itemq; collum. Poſtea diuides.d.e.duab.lineis.f.g in tria æqualia ſpacia. Huc attingent anguli oculorum iuxta naſum, Eminentiæ extremæ narium. anguli buccæ. atq; his etiam mentum definietur. poſt hæc diuides.a.d.lineis duab.h.i. in ſpacia æqualia tria. Itemq;.c.b.lineis totidem.k.l.in totidem æqualia ſpacia. Lineæ.h.l.latitudinẽ faciei definient in tranſuerſa .h. Aures quidem ſic inſcribentur, vt ſum̃æ tendant vtrinq; ad.a.b. Imæ vero auriculæ vt decliues cadãt intra.h.l. Duæ ppendiculares i.k.tangent lunulas malarũ. ideſt quaſi inflatas bucculas. Poſt hæc diuides. a.h. itemq;.l.b.vtrasq; in quinq; æquala ſpacia punctis quatuor. Et vtrinq; de duab. punctis proximis.a.et.b. perpendiculares duas deduces. m. et. n. Hæ latitudinem capitis definient intra tranſuerſas. c. f. frons autem aperietur vtrinq; vltra. h. l. intra.c.f.tranſuerſas. Supercilia vtrinq; deſinent intra .i.d. et.c.k. infra tranſuerſam .f.

Atqꝫ ita diſpoſita et in hoc quadrilatero
omnium partium notationē, progrediere
ad veſtigandes latiudines reliquas huius
corpuſculi. Idqꝫ facies latum per hume-
ros vna. 4. Atqꝫ ibidem impones humeri
oſſa, diſtantia inter ſe duabus. 9
Per ſum̃um pectꝰ erit latitudo duarum. 7
Intra alas vnius 5
Intra mamulas vnius 7
Per lumbos vbi incingimur vnius 5
Per vmbilicum quatuor 17
Per ſinus coxarum tantundem.
Per coxam viniꝰ. 15 et trium. 16. Atqꝫ ibi-
dem diſtabūt coxendicees inter ſe duabꝰ 11
Per imam aluum quatuor 15
Iuxta extremos teſticulos latitudo erit fe-
moris vnius 15 et vnius 16
Per extremas nates vnius 8
Per ſulcum feminis duarum 17
Supra genu vnius 19 et vnius 20
Per genu medium vnnius 12
Infra genu vnnius 13
Per ſuram mediam duarum 23
Per imam ſuram vnius 16

Per tibiam ſupra monticulū pedis vniꝰ 19
Calcis autem per extremos digitos latitu
do erit duarum 27
Brachium autem accomodabitur tale.
Sub ala latum vnam 17
Per nexum cubiti vnam 16
Infra illum vnam 14
Per iuncturam manus vnam 20
Palma autem lata eſto vna 13

Huius autem modi corpuſculi tota lō-
gitudo ſit pars tertia longitudinis corpo-
ris materni. Quo ſicut præſcriptum eſt
dimenſo, conſequenter forma conueniens
exprimi debebit, obliquo, aduerſoqꝫ, atqꝫ
etiam auerſo. Quemadmodum non mi-
nus, q̃ꝫ ſcriptura, atqꝫ etiā aliquanto eui-
dentius ſubiectis exemplis oſtēdimus. V-
bi et illi ſpine flexus et reliquorum arti-
um ſitus, ſunt indicati. Ceterū auerſum
corpuſculum extremas lineas easdem ha-
bebit quas aduerſum. Intra alas vero la
titudo erit paulo diductior quam vnius. 5
Sed rima podicis obtinebit vnam 9
Calcaneus pateſcet vna 22.

Sinciput
Frons

Supercilia

Naſus

Mentum
Palearculnm ſub
mento
Juguli
Summi humeri
Summū pectus
Alæ
Mamille
Infra mamillas

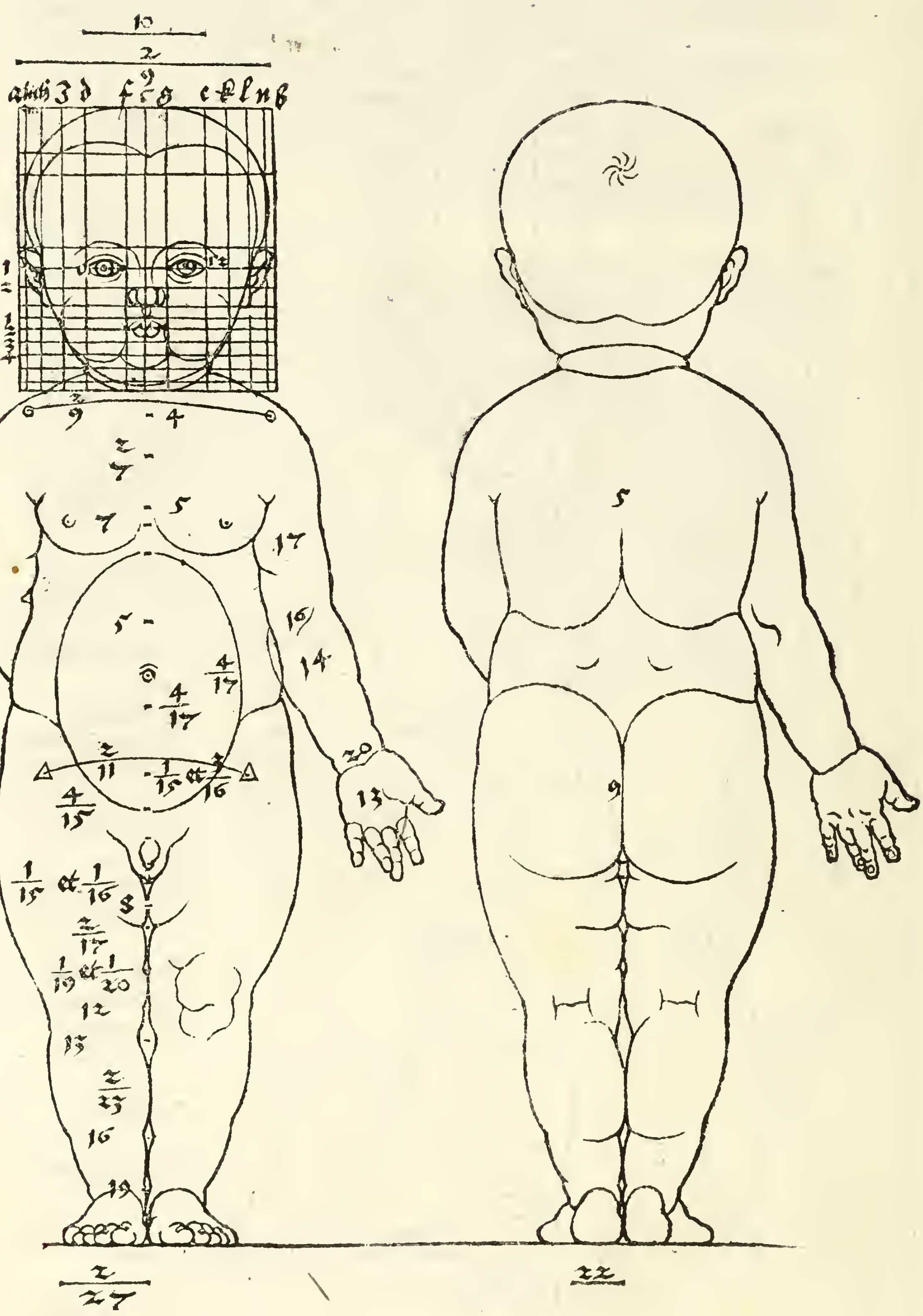
Lumbi ubi incin-
gimur
Umbilicus
Sinus coxarum
Sūmum femur
ſeu coxa
Ima aluus
Virgula.
Extremi teſticuli
Extremæ nates

Supra genu.
Medium genu
Infra genu

Ima ſura

Sūmus mons
pedis

Planta

10
2
9
4
5
17
14
13
12
16
19
2
27
22

Alberti Dureri de Symmetria liber ſecundus.

Hic ſecundus liber commenſurationum membrorum humani corporis continebit eandem quidem rem quam in ſuperiori tractauimus, ſed aliam viam oſtendet qua ad conuenientes magnitudines partium in humano corpore perueniatur. Erit autem hæc aliquãto exquiſitior, pageturq; menſuraria perticula, et illius diſtinctionibus hoc modo.

Perticulam parabis cuius longitudo ſit pars tertia totius ſtature cuius imaginem eſſe volueris. huius in præceptionib. noſtris ſignum vel notam fecimus talem. —— Ƭ

Hanc diſtingues in decem ſpatia æqualia. quorum quidem vnumquodq; numerus dicatur et hoc ſigno notetur. ———————————— ɛ

Deinceps numerum quem dixi partiere in decem itidem ſpatia æqualia. Et horum ſane vnumquodq; portio nominetur. habeatq; tale ſignum. ———— ⊥

Harum poſtremo portionum vnã diuides in æqualia ſpacia tria, Quorum vnumquodq; appelletur fruſtulum et hoc ſigno intelligatur. ———— ⁒

Hac autem via ſic incedes. Cum opus aggredi volueris, habebis ad manum aptã tabellam, In qua quaſi colũnulas rectis lineis quinq; duces, ita erunt columnularum quæ dixi ſpacia quatuor, Illis ſigulis ſua ſingna aſcribes. Primo quidem perticulæ tale Ƭ. Secũdo numeri ita ɛ Tertio portionis. ſic. ⊥. Quarto fruſtuli hoc modo. ⁒ Cumq; cœperis exquirere altitudines, latitudineſq; ac craſſities, corporis per õnes partes ſuas et mẽbra, Singulis illis perſcriptis addes notis numerorũ cõuenientem menſurationem, inſcriptam ſuo ſpacio, in quodcũq; illa inciderit, ſeu perticulæ, ſiue numeri, ſiue portionis, ſiue fruſtuli. Si quod autem forte in ſpacium nihil ceciderit, notabis ita. o. progredieris autem in cõmenſurationib. ordine ſuperius demõſtrato. Lineaſq; tres ppones lõgitudinis totius ſtature faciende imaginis. Quorum vna deſeruiat obliquo corpori, altera aduerſo, tertia auerſo. His ſuper ſum̃is appones ſubicieſq; imis trãſuerſas duas protractas lineas. Poſtea definies omnes partes altitudinis in obliquo primum corpore tranſuerſis paralellis lineis, vnde produces et in aduerſum, quas res poſtulabit. nam altitudinis eſt ſimplex ratio.

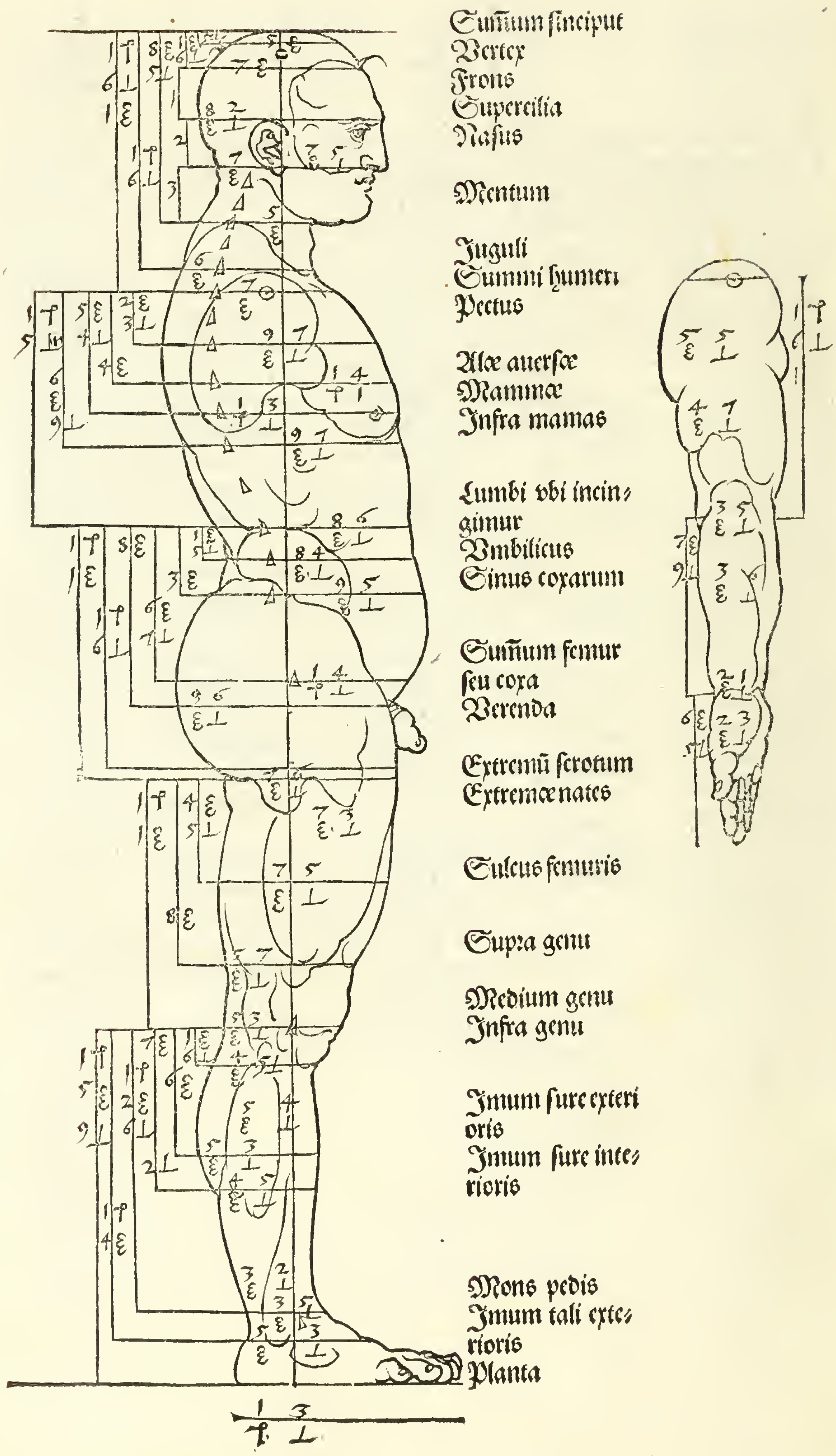
Hæc vti ante quoq; fecimus et faciemus vbiq;, exemplis ſubiectis declarauim⁹. in quibus cernes ſingulis obliquis corporib: adiectas in margine longitudinum ſiue altitudinẽ menſuras extractas de ſingulis tranſuerſis lineis indicibus, vt dictum eſt, illarum Habebunt autẽ menſuræ ſignationes vna queq; ſuas, ex illis quas memorauimus. perticulæ. numeri. portionis. fruſtuli. Similiter videbis et latitudinum ſiue craſſitudinis notata ſpacia. His igitur præmiſſis et explanatis pergam menſurarum rationem ſubijcere. precipiens vſurpato modo. ac primum altitudinis.

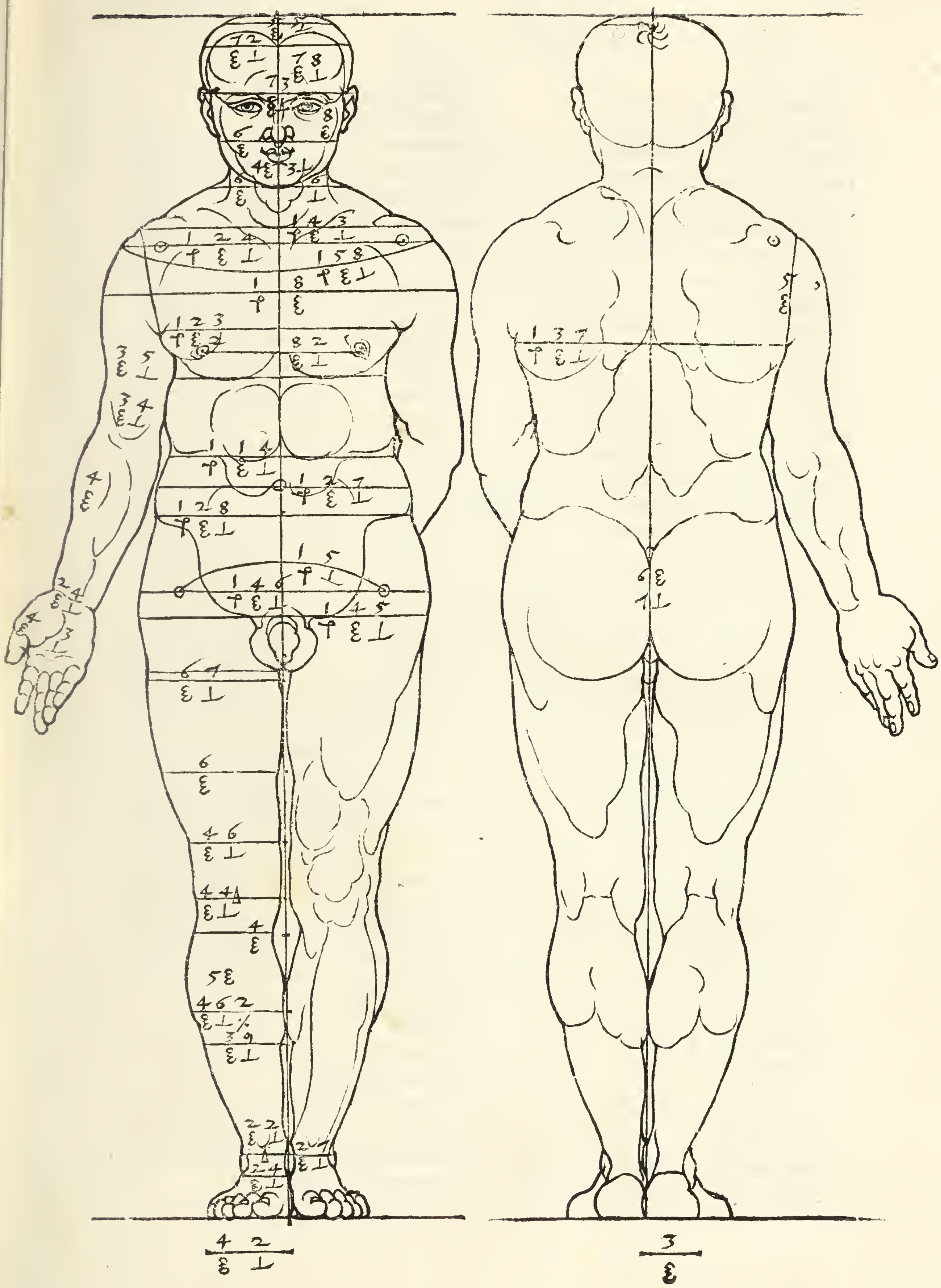
	particula	numerus	portio	fruſtulũ
Eam facies a ſincipite ad verticem	0	0	5	0
Ad frontem	0	1	6	0
Ad imum mentum	0	8	5	0
Ad iugula	1	0	6	0
Ad ſummas ſcapulas	1	1	6	0
Spatium quod intra ſummã frontem erit et imum mẽtum diuides lineis duabus in tria æqualia ſpatia, eorumqꝫ ſupremo patentem frontẽ inſcribes medio naſum, infimo buccam et mentum.				
A ſummis ſcapulis vſqꝫ ad pectus	0	2	3	0
Ad alam auerſam	0	4	0	0
Ad mamas	0	5	4	0
Infra easdem	0	6	9	0
Ad lumbos vbi precingimur	1	5	0	0
Hinc vero vſqꝫ ad vmbilicũ	0	1	5	0
Ad ſinus coxarum	0	3	0	0
Ad ſummũ femur ſeu coxam	0	6	7	0
Ad verenda	0	8	0	0
Ad extremum ſcrotum	1	0	6	0
Ad extremas nates	1	1	0	0
Ab extremis natib. ad ſulcum feminis	0	4	5	0
Supra genu	0	8	0	0
Ad medium genu	1	1	0	0
Hinc autem vſqꝫ infra genu	0	1	6	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	0	0
Interius	0	7	2	0
Ad ſummum montem pedis	1	2	6	0
Ad imum talum exteriorem	1	4	0	0
Ad imam plantam	1	5	9	0
Sed calcis longitudo erit	1	0	3	0
Brachiũ autẽ ita permetieris				
Ab humero vſqꝫ ad nexum cubiti	1	0	6	0
A nexu cubiti ad iuncturam manus	0	7	6	0

	particula	numerus	portio	fruſtulũ
Atqꝫ hinc vſqꝫ ad extremos digitos	0	6	5	0
Verum latitudines ſiue denſitates obliqui corporis tales facies.				
Per verticem	0	5	0	0
Per frontem	0	7	0	0
Per ſupercilia	0	8	2	0
Per naſum	0	7	5	0
Per labrum	0	7	0	0
Per mentum et ceruicem	0	7	0	0
Vbi quidẽ colli craſſitudo erit	0	5	0	0
Per iugula	0	6	0	0
Per pectus	0	9	7	0
Iuxta alam	1	0	4	0
Per mamas	1	0	3	0
Infra easdem	0	9	7	0
Per lumbos vbi incingimur	0	8	6	0
Per vmbilicum	0	8	4	0
Per ſinus coxarum	0	9	5	0
Per femur ſummum ſeu coxã	1	0	4	0
Per verenda	0	9	6	0
Iuxta extremas nates craſſitudo eſto femoris	0	7	6	0
Proxime ſub natibus	0	7	3	0
Iuxta ſulcum feminis	0	7	5	0
Supra genu	0	5	7	0
Per medium genu	0	5	3	0
Infra genu	0	4	5	0
Per mediam ſuram	0	5	4	0
Per imam ſuram exterius	0	5	3	0
Per imam ſurã interius	0	4	5	0
Per imam tibiã vbi coactiſſ. eſt	0	3	2	0
Per montem pedis	0	3	5	0
Per imum talum exteriorem	0	5	3	0
Sequitur brachii obliqui latitudines.				
Hoc erit per humeros latum	0	5	5	0
Per muſculos humeri	0	4	7	0
Per nexum cubiti	0	3	5	0
Per cubitum	0	3	6	0

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Per iuncturam manus	o	2	1	o
Palma aũt addenſebitur in	o	2	3	o
Poſt hęc iuxta propoſitarũ linearum ſequentem, quam ſeruire aduerſe imagini diximus notabis latitudinum ſpacia linearum hoc pacto.				
Caput per verticem habeat	o	5	5	o
Per frontem	o	7	2	o
Per tempora	o	7	8	o
Per ſupercilia	o	7	3	o
Per aures	o	8	o	o
Per naſum	o	6	o	o
Gulæ autem eſto latitudo	o	4	3	o
Per imum mentum	o	6	6	o
Per iugula	1	4	3	o
Per humeros	1	5	8	o
Atqꝫ ibidem impones oſſa humerorum diſtantia inter ſe	1	2	4	o
Per pectus	1	8	o	o
Intra alas	1	2	3	o
Intra mamas	o	8	2	o
Per lumbos vbi incinguntur	1	1	4	o
Per vmbilicum	1	2	7	o
Per ſinus coxarum	1	2	8	o
Per ſummum femur ſiue coxã	1	4	6	o
Atqꝫ ibidem infigentur coxendices diſtãtes inter ſe	1	o	5	o
Per pubem	1	4	5	o
Femur ſub natib.	o	6	7	o
Per ſulcum feminis	o	6	o	o
Supra genu	o	4	6	o
Per medium genu	o	4	4	o
Infra genu	o	4	o	o

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Per mediam ſuram	o	5	o	o
Per imam ſuram exterius	o	4	6	o
Interius	o	3	9	o
Per imam tibiam	o	2	2	o
Per montem pedis et talos	o	2	7	o
Infra talos	o	2	4	o
Extremi digiti pateſcent	o	4	2	o
Sed brachium aduerſum facies latum.				
Sub ala	o	3	5	o
Supra nexum cubiti	o	3	4	o
Infra eundem per cubitum	o	4	o	o
Per iuncturam manus	o	2	4	o
Palmæ autem erit latitudo	o	4	3	o
Atqꝫ ita omnib. partibus cõmenſuratis conuenientem formã vtriqꝫ corpori inſcribes, poſteaqꝫ progreſſus ad tertiã lineam deſtinatam auerſæ imagini, accomodabis illi extremas eaſdem lineas quam auerſæ circumdediſti.				
Sed intra alas latam facies	1	3	7	o
Atqꝫ tali in figura ideſt auerſa cũ ſint demiſſiores alæ quã in auerſa, ideo pones a ſummis.				
Humeris ad alas	o	5	o	o
Podicis autem rimæ dabit	o	6	7	o
Calcaneus pateſcet	o	3	o	o
Quæ omnia ſubiecta exempla ob oculos ponent.				

Summum ſinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Juguli
Summi humeri
Pectus
Alæ auerſæ
Mammæ
Infra mamas
Lumbi vbi incin-
gimur
Vmbilicus
Sinus coxarum
Summum femur
ſeu coxa
Verenda
Extremũ ſcrotum
Extremæ nates
Sulcus femuris
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imum ſure exteri
oris
Imum ſure inte-
rioris
Mons pedis
Imum tali exte-
rioris
Planta

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Huic corpori virili adijciatur cõſimile muliebre, In quo dimetiendo ſuperiorẽ modum tenebis. primumqȝ partes altitudinis notabis.				
A ſummo ſincipite vſqȝ ad verticem capitis	o	o	8	o
Ad frontem	o	1	6	o
Ad imum mentum	o	8	3	o
Ad ſcapulas ſummas	o	9	o	o
Ad iugula	1	1	4	o
Sed ſpacium a ſũmo fronte ad imum vſqȝ mentũ partiere in tres æquales partes lineis duabꝰ, Supreme dabit̃ frõs proxime naſus, oculi, aures. Infimæ bucca et mentum.				
A ſũmis iugulis ad humeros				
Ad ſummum pectus	o	o	6	o
Ad alam aduerſas	o	2	7	o
Ad alas auerſas	o	4	4	o
Ad papillas	o	4	8	o
Infra mamas	o	6	7	1
A d lumbos vbi incingunt	o	8	2	o
A lumbis vero vſqȝ ad vmbilicum	1	2	5	o
Ad ſũmum femur ſeu coxam	o	1	6	o
Ad imum aluum	o	5	6	o
Ad pubis initium vbi ſit biſidum corpus	o	7	2	o
Ad imam pubem	o	9	o	o
Ad extremas nates	o	9	5	o
Ab extremis natib. vſqȝ ad feminis ſulcum	1	1	1	o
Hinc vero vſqȝ ſupra genu	o	3	5	o
In medium genu	o	7	2	o
A medio genu vſqȝ ad illud	o	9	5	o
Ad imam ſuram exterius	o	2	o	o
Interius	o	6	4	o
Ad montem pedis	o	8	2	o
Ad imum talum exteriorem	1	2	6	o
Ad plantam	1	3	6	o
Calcis autem lõgitudo erit	1	5	5	o
Sed brachiũ facies longum	1	o	o	o

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Ab hũero vſqȝ ad nexũ cubiti	1	o	2	o
Ab eodem vſqȝ in iuncturam manus	o	7	6	o
Manus autem obtineat	o	6	8	o
His apponantur menſuræ latitudinis obliqui corporis quæ eſt denſitas. Hãc igitur facies.				
Per verticem	o	5	3	o
Per frontem	o	6	9	o
Per ſupercilia	o	8	1	o
Per naſum	o	7	o	o
Per labrum	o	6	5	o
Per mentum	o	6	o	o
Atqȝ ibidem dabitur collo	o	4	o	o
Per ſummas ſcapulas	o	4	4	o
Per iugula	o	5	5	o
Per humeros	o	6	6	o
Per pectus	o	8	3	o
Per alam	o	9	2	o
Per papillas	o	9	o	o
Infra mamas	o	8	5	o
Per lumbos vbi incingunt	o	8	o	o
Per vmbilicum	o	9	3	o
Per ſũmum femur ſeu coxam	1	2	o	o
Per imam aluum	1	1	o	o
Per pubis initium femurqȝ ac nates	1	4	o	o
Per imam pubem	1	o	3	o
Femoris autẽ iuxta extremas nates erit	o	8	5	o
Per ſulcum feminis	o	7	8	o
Supra genu	o	6	4	o
Per medium genu	o	5	o	o
Infra genu	o	5	o	o
Per mediam ſuram	o	5	2	o
Per imam ſuram exterius	o	5	o	o
Interius	o	4	2	o
Per imã et coactiſſimã tibiã	o	3	1	o
Per montem pedis	o	3	1	o
Per imum talum exteriorem	o	5	7	o

Calcem autem muliebrem minꝰ facies quam virilem craſſulum. Sed brachium obliquum ita addenſeatur.

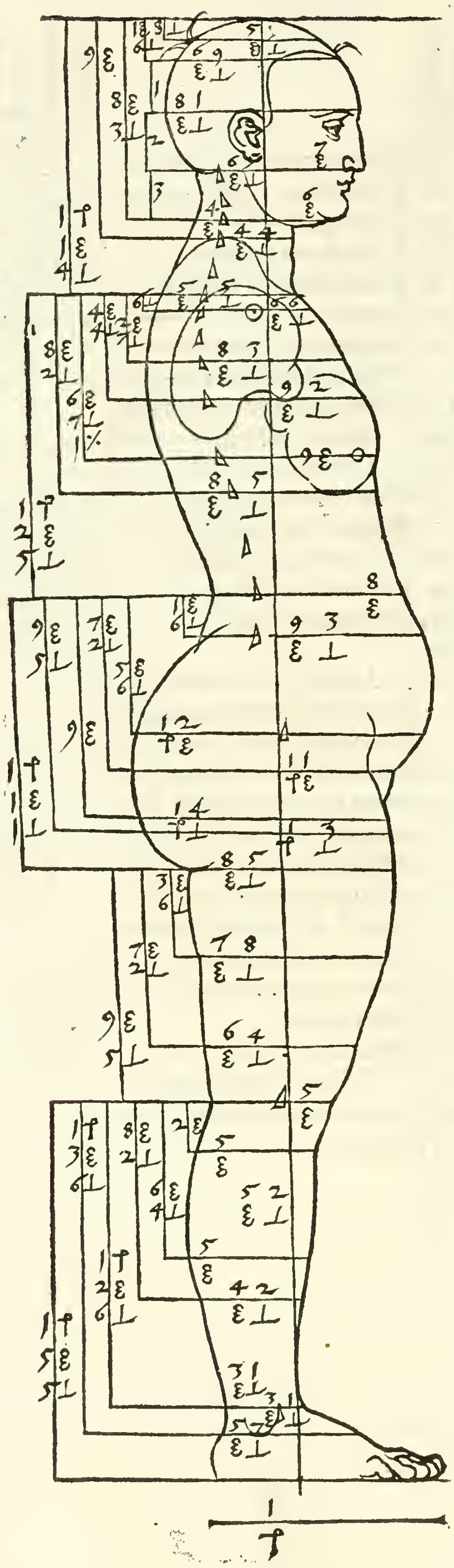
	particula	numerus	portio	ſuſulū
Per humerum	0	5	3	0
Per muſculos humeri	0	4	5	0
Per cubiti nexum	0	3	3	0
Infra eundem	0	3	7	0
Paulo etiam inferius	0	2	7	0
Per iuncturam manus	0	2	0	0
Palmæ autem menſura erit	0	2	4	0
Conſequenter notabis et aduerſi corporis latitudines.				
Per verticem eſto	0	5	2	0
Per ſummam frontem	0	6	9	0
Per mediā et apertam frontē	0	7	5	0
Per ſupercilia	0	7	2	0
Per aures	0	8	0	0
Per naſum	0	5	6	0
Gulæ ſub mento latitudo erit	0	4	0	0
Per ſuñas ſcapulas	0	4	2	0
Per iugula	1	1	0	0
Per ſuños humeros	1	2	2	0
Ibidemq; diſtabunt oſſa humerorum inter ſeſe	1	0	1	0
Per pect⁹ et humeros	1	4	8	0
Intra alas	0	9	6	0
Intra papillas	0	7	2	0
Per lumbos ubi præcingunt	1	0	2	0
Per vmbilicum	1	3	7	0
Per ſummum femur ſeu coxā	1	5	2	0
Atq; ibidem diſtabunt inter ſe ſe coxendices	1	1	1	0
Per imam aluū	1	5	4	0
Per pubis initiū	1	5	6	0
Per imam pubē	0	7	6	0
Per extremas nates ſimiliter	0	7	6	0
Per ſulcum feminis	0	6	9	0

	particula	numerus	portio	ſuſulū
Supra genu	0	5	3	0
Per medium genu	0	4	5	0
Infra genu	0	4	5	0
Per mediam ſuram	0	5	0	0
Per imā ſuram exterius	0	4	5	0
Interius	0	3	8	0
Per montem pedis	0	2	5	0
Infra talos ſimiliter	0	2	5	0
Calcis autē per extremos digitos latitudo erit	0	4	0	0
Brachij vero talis.				
Sub alis per muſculos	0	3	4	0
Supra nexum cubiti	0	3	0	0
Infra eundē per cubitū	0	3	8	0
Per iuncturam manus	0	2	4	0
Palma autē patebit	0	3	9	0

His perfectis tum vero deinceps delineationib. congruis forma effingetur tam obliqui q̄ȝ aduerſi corporis. Auerſum autem comprœhendetur iiſdē extremis lineis, quibus aduerſum incluſum eſt. Alæ autem inferiores demiſſiores cū ſint, ſupra eſt indicatum ſpacium intra has et humeros.

	particula	numerus	portio	ſuſulū
Intra alas vero latitudo erit	1	2	0	0
Rima podicis	0	7	5	0
Calcaneus pateſcet	0	2	5	0

Quæ in exemplis expreſſa ſumma diligentia oculis ſubiecimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus

Mentum
Sūmæ ſcapulæ
Juguli
Summi humeri
Pectus
Alæ aduerſæ

Papillæ
Infra mammas

Lumbi vbi incin-
gunt
Vmbilicus

Summū femur
ſeu coxa.
Ima aluus
Initium pubis
Ima pubes
Extremæ nates

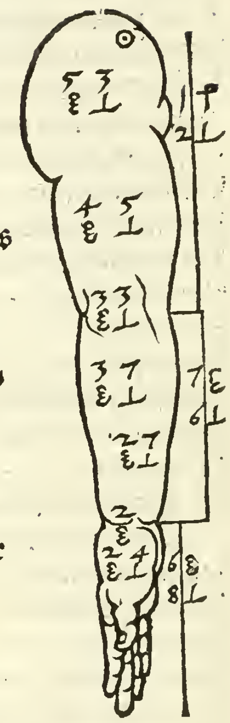
Sulcus feminis

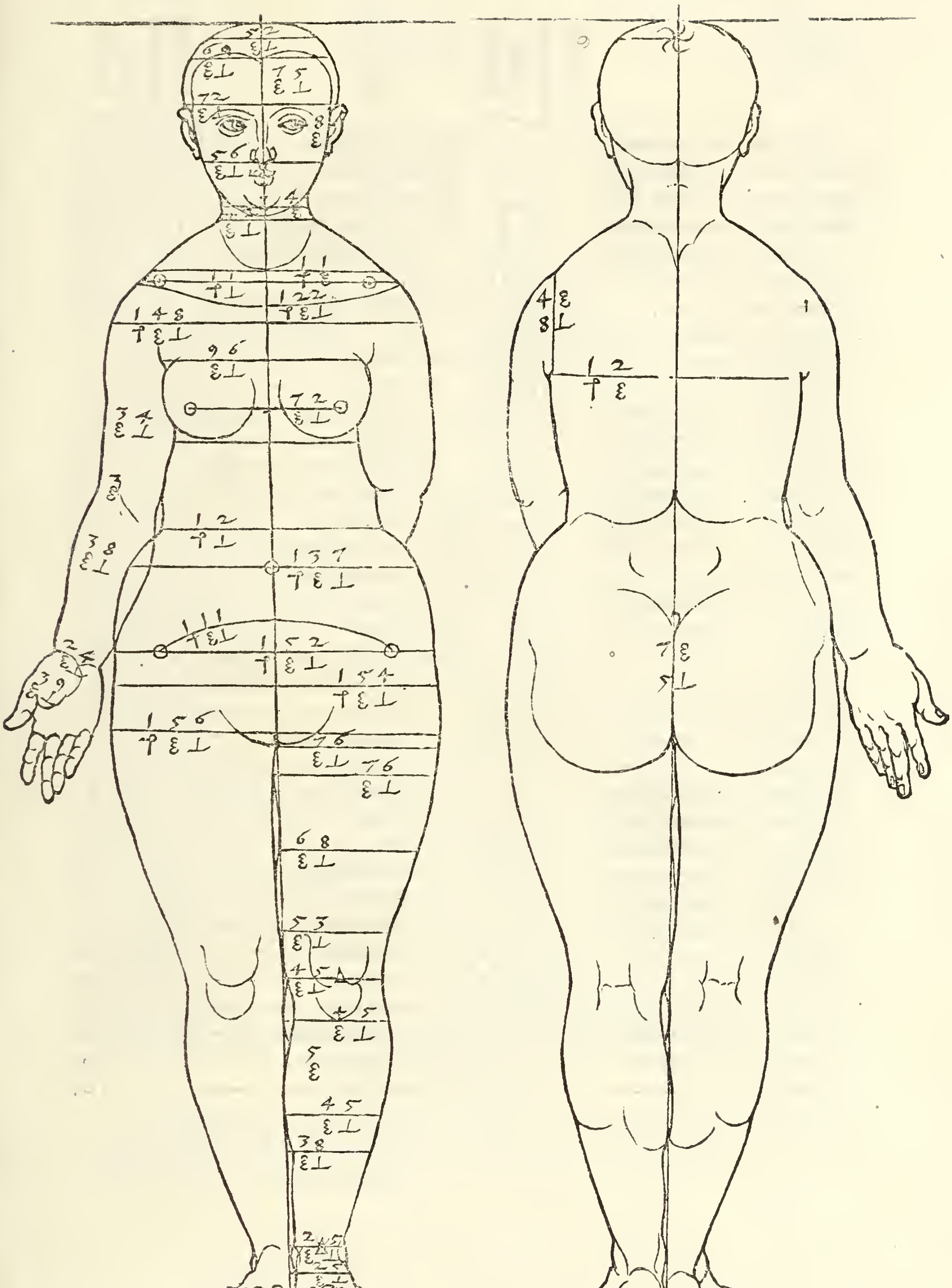
Supra genu

Medium genu
Infra genu

Imum ſuræ exte-
rioris
Imum ſuræ inte-
rioris

Mons pedis
Imum tali exteri-
oris
Planta

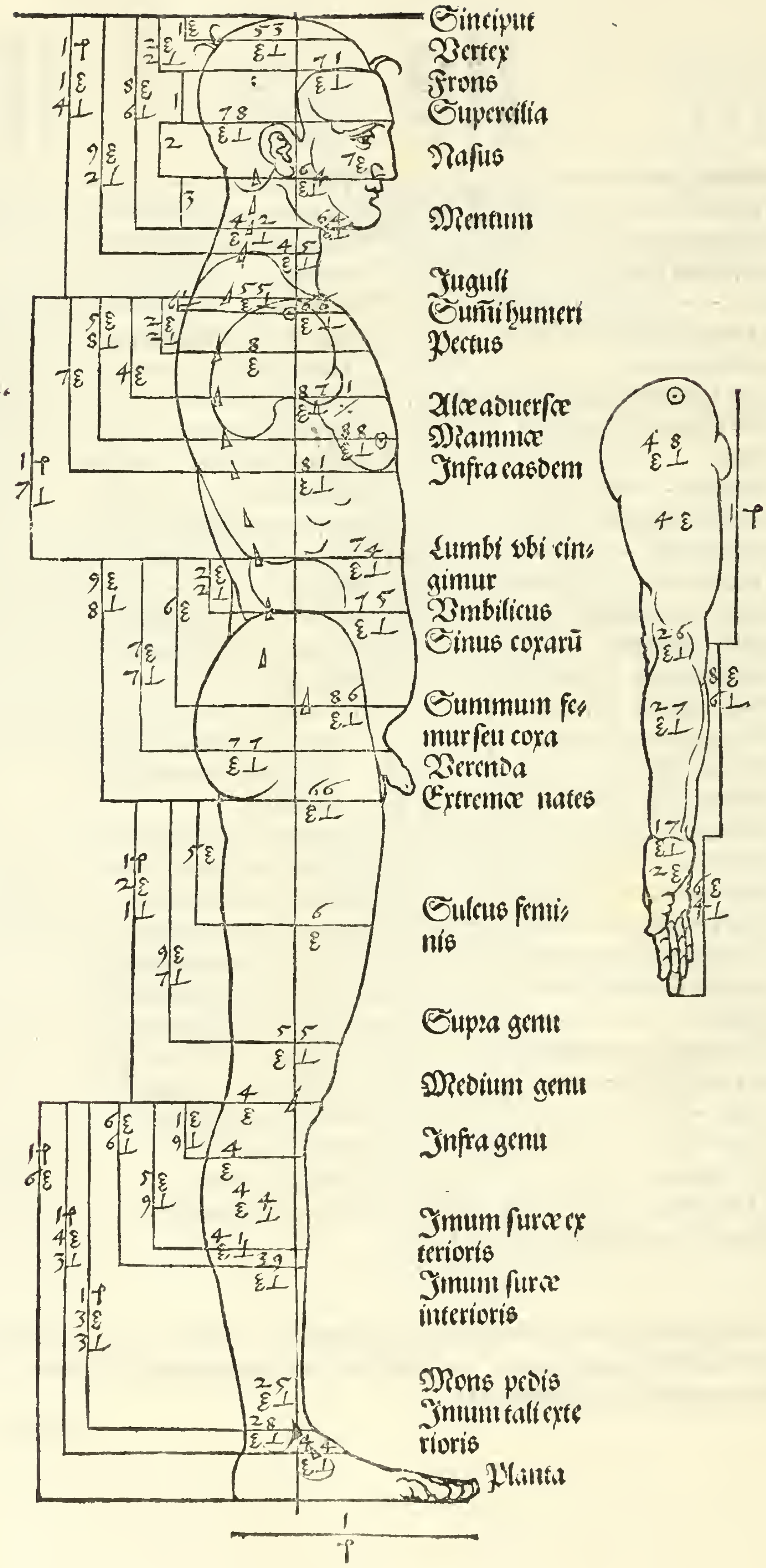
	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Sequitur alia commenſuratio virilis corporis modo ſupra oſtenſo et ſeruato. Primumq; longitudines metiere.				
A ſincipite vſq; ad verticem faciesesſe	0	1	0	0
Ad frontem	0	2	2	0
Ad imum mentum	0	8	6	0
Ad ſumñas ſcapulas	0	9	2	0
Ad iugula	1	1	4	0
A ſumma fronte ad vſq; imum mentum fient duabus lineis æqualia tria ſpacia, quorum vni inſcribetur frons, alteri, naſus, oculi, aures. Tertio bucca ac mentum, poſtea perges menſurare.				
A ſummis iugulis ad humeros	0	0	6	0
Ad pectus	0	2	2	0
Ad alas aduerſas	0	4	0	0
Ad alas auerſas	0	5	0	0
Ad mammas	0	5	8	0
Infra easdem	0	7	0	0
Ad lumbos vbi incingimur	1	0	7	0
Hinc vero vſq; in vmbilicum	0	2	2	0
Ad femur ſummum ſeu coxã	0	6	0	0
Ad verenda	0	7	7	0
Ad extremas nates	0	9	8	0
Hinc autem vſq; ad ſulcum feminis	0	5	0	0
Supra genu	0	9	7	0
In medium genu	1	2	1	0
E medio genu vſq; infra illud	0	1	9	0
Ad imam ſuram exterius	0	5	9	0
Interius	0	6	6	0

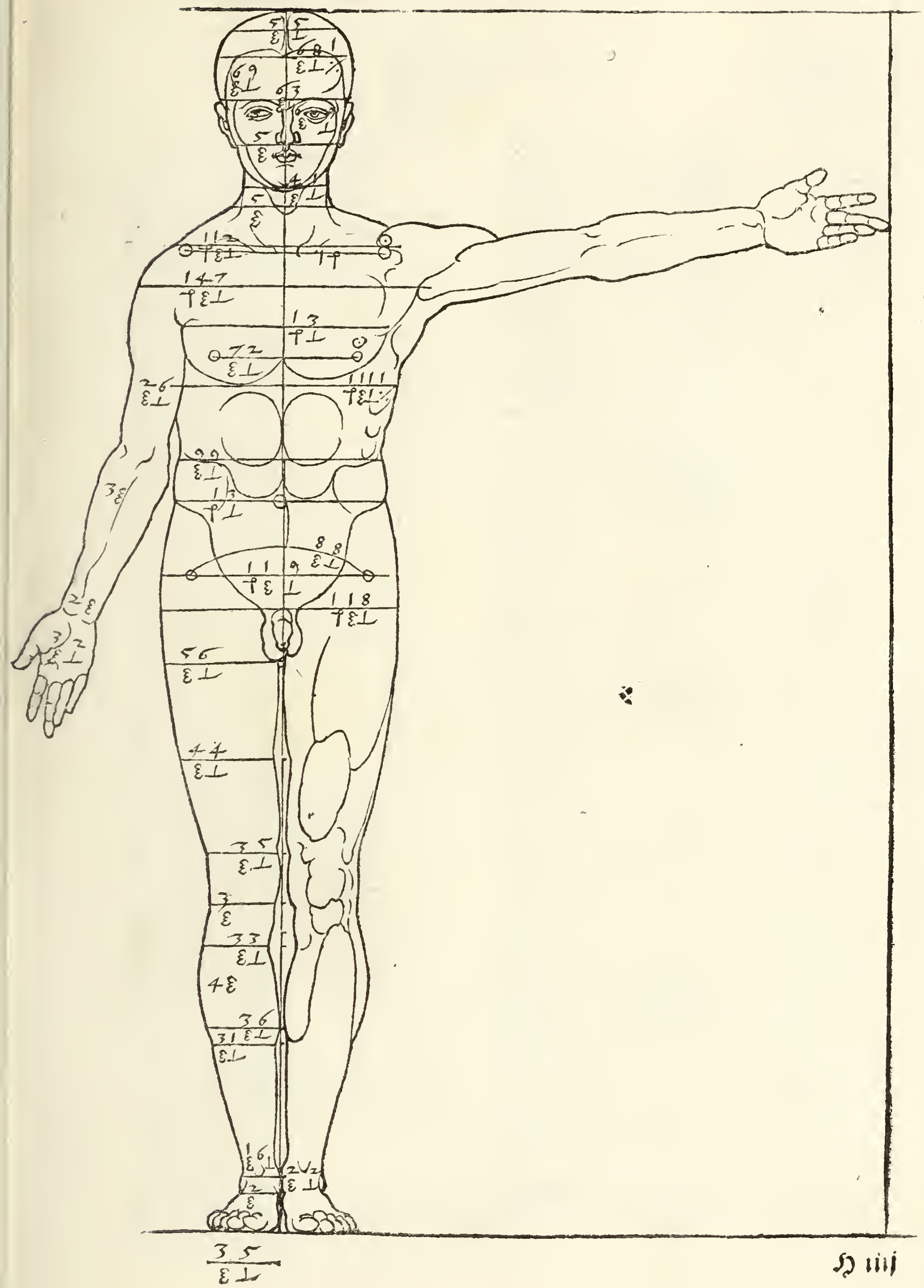
	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Ad montem pedis	1	3	3	0
Ad imũ talum	1	4	3	0
Ad imam plantam	1	6	0	0
Calcis autem longitudo erit	1	0	0	0
Sed brachium ſic menſurabitur.				
Ab humero vſq; ad nexum cubiti	1	0	0	0
A nexu vſq; in iuncturam manus	0	8	6	0
A iunctura vſq; ad extremos digitos	0	6	4	0
Poſt hæc notabuntur obliquæ latitudines, hoc modo.				
Per verticem eſto	0	5	3	0
Per ſummam frontem	0	7	1	0
Per ſupercilia	0	7	8	0
Per naſum	0	7	0	0
Per labrum	0	6	4	0
Per gulam et mentum	0	6	4	0
Collum quidem erit latum hoc loco	0	4	2	0
Per ſummas ſcapulas	0	4	5	0
Per iugula	0	5	5	0
Per humeros	0	6	6	0
Per pectus	0	8	0	0
Per alam	0	8	7	1
Per mammas	0	8	8	0
Infra easdem	0	8	1	0
Per lumbos vbi incingimur	0	7	4	0
Per vmbilicum	0	7	5	0
Per coxam	0	8	6	0
Per verẽda	0	7	7	0
Femoris ſub natibus erit	0	6	6	0
Per ſulcum feminis	0	6	0	0
Supra genu	0	5	5	0

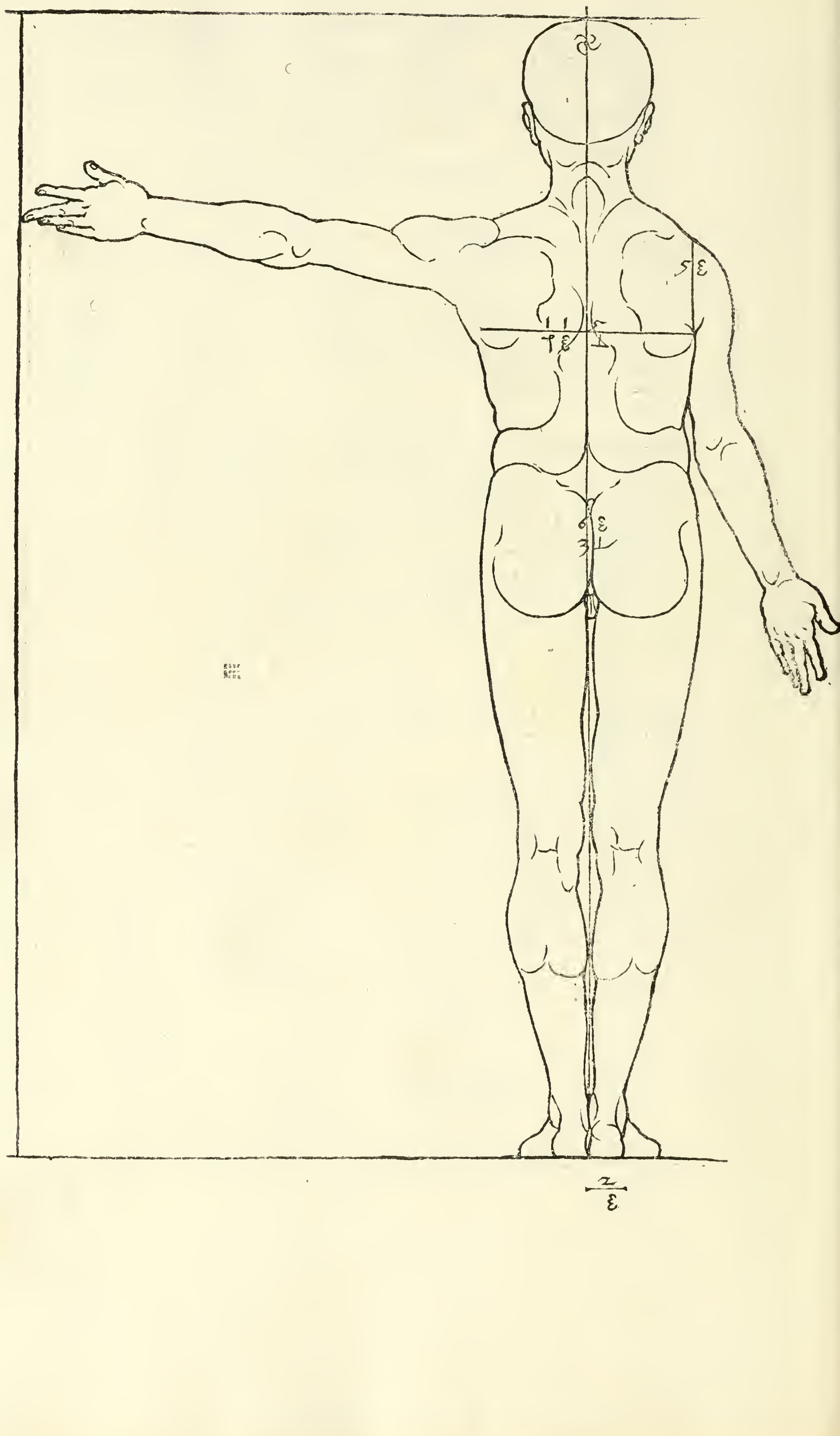
	perticula	numerus	portio	puſillū
Per medium genu	o	4	o	o
Infra genu	o	4	o	o
Per mediam ſuram	o	4	4	o
Per imā ſuram exterius	o	4	1	o
Interius	o	3	9	o
Per imam et coactiſſimā tibiā	o	2	5	o
Per montem pedis	o	2	8	o
Per imum talum exteriorem	o	4	4	o
Sed brachium ita incraſſabitur.				
Per humerum	o	4	8	o
Per muſculos humeri	o	4	o	o
Per nexum cubiti	o	2	6	o
Infra eundem	o	2	7	o
Per iuncturam manus	o	1	7	o
Palma vero obtinebit	o	2	o	o
Atqȝ ita perges ad proximam lineā corporis aduerſi. Atqȝ illius etiam latitudines perſcribes tali ratione.				
Per verticem eſto	o	5	5	o
Per ſummam frontem	o	6	8	1
Per ſupercilia	o	6	3	o
Per aures	o	6	9	o
Per naſum et genas	o	5	o	o
Collū iuxta mentū latum erit	o	4	1	o
Per ſummas ſcapulas	o	5	o	o
Per iugula	1	1	2	o
Vbi ſuberūt oſſa humeri diſtantia inter ſeſe	1	o	o	o
Per pectus	1	4	7	o
Intra alas	1	3	o	o
Intra mammas	o	7	2	o
Infra mammas	1	1	1	1
Per lūbos vbi cingimur	o	9	9	o

	perticula	numerus	portio	puſillū
Per vmbilicum	1	3	o	o
Per coxam	1	1	9	o
Ibidēqȝ diſtabunt coxendices inter ſe	o	8	8	o
Per verenda	1	1	8	o
Femur iuxta extremas nates latum erit	o	5	6	o
Per ſulcum	o	4	4	o
Supra genu eſto	o	3	5	o
Per medium genu	o	3	o	o
Infra genu	o	3	3	o
Per mediam ſuram	o	4	o	o
Per imam ſurā exterius	o	3	6	o
Interius	o	3	1	o
Per imā ac coactiſſimā tibiā	o	1	6	o
Per montem pedis et talos	o	2	2	o
Infra talos	o	2	o	o
Sed calcis latitudo per extremos digitos erit	o	3	5	o
Brachium autem ſic dilatabitur.				
Per muſculos humeri eſto	o	2	6	o
Infra nexum cubiti	o	3	o	o
Per iuncturam manus	o	2	o	o
Palma autem patebit	o	3	2	o
His deſignatis cōſequenter figuratio congrua accommodabitur obliquo aduerſoqȝ corpori. Auerſum autem circundabitur extremis lineis aduerſi. Latitudoqȝ erit.				
Intra alas	1	1	5	o
Rima podicis erit	o	6	3	o
Calcaneus pandetur	o	2	o	o

Hoc corpus ſi quatuor lineis incluſeris quadratis ad normam, attinget pedibus, et ex paſſis manibus ſingula latera. Ita ſecundum hoc quadratum deſcribi poterit, ſicut et ipſum in exemplis annotatum cernes.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Juguli
Sūmi humeri
Pectus
Alæ aduerſæ
Mammæ
Infra easdem
Lumbi vbi cin-
gimur
Vmbilicus
Sinus coxarū
Summum fe-
mur ſeu coxa
Verenda
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imum ſuræ ex
terioris
Imum ſuræ
interioris
Mons pedis
Imum tali exte
rioris
Planta

Huic corpori virili in ſequẽtibus adiungam conueniens muliebre. Quod quidem et ipſum ſimili ratiõe iuxta primam propoſitarum trium linearum per longitudinẽ metiere hoc pacto.

	particula	numerus	portio	frustulū
A ſincipite vſqȝ ad verticẽ eſto	o	1	o	o
Ad frontem ſummã	o	2	4	o
Ad imum mentum	o	8	6	o
Ad ſum̃os humeros	1	1	o	o
Ad iugula	1	2	o	o

Intra ſummam frontem et imum mentum deſignabis tria æqualia ſpacia lineis duabus, horũ ſupremo includes frontẽ, medio naſum, et oculos, infimo buccam et mentũ. Atqȝ ita menſurare perges.

	particula	numerus	portio	frustulū
A iugulis ad ſummũ pectus eſto	o	1	5	o
Ad alas aduerſas	o	3	4	o
Ad alas auerſas	o	4	o	o
Ad papillas	o	6	o	o
Infra mammas	o	7	4	o
Ad lumbos vbi præcingunt	1	1	6	o
Hinc vero vſqȝ ad vmbilicum	o	1	9	o
Ad ſummum femur ſeu coxã	o	6	3	o
Ad pubis initiũ vbi fit bifidũ corpus	o	9	1	o
Ad imam pubẽ	1	o	o	o
Ad extremas nates	1	1	o	o
Sed hinc vſqȝ ad ſulcum feminis	o	2	6	2
Supra genu	o	7	7	o
In medium genu	1	o	1	o
Hinc autem vſqȝ infra genu	o	2	o	o
Ad imã ſuram exterius	o	6	3	o
Interius	o	7	4	o
Ad montem pedis	1	2	7	o
Ad imum talum	1	3	5	o
Ad imam plantam	1	5	3	o
Longitudo autem calcis erit	o	9	8	o

Sed brachium ita metiere

	particula	numerus	portio	frustulū
Ab humero in cubiti nexũ eſto	1	o	o	o
E nexu vſqȝ in iuncturam manus	o	7	6	o
E iũctura ad extremos digitos	o	6	2	o

Atqȝ ita notatis partium altitudine tranſuerſis lineis iuxta primam quidẽ propoſitam obliquæ ſtaturæ lineã, traductiſqȝ et in aduerſam et auerſam ex illis quantũ quidem requireretur, tum deinceps et latitudines notabunt, primumqȝ obliquæ imaginis quæ ſunt denſitates. Eſto igitur latitudo.

	particula	numerus	portio	frustulū
Per verticem	o	4	6	o
Per frontem	o	7	1	o
Per ſupercilia	o	7	2	o
Per naſum et ceruicẽ	o	6	5	o
Per ſupius labrũ itẽqȝ ceruicẽ	o	6	o	o
Collum iuxta mentũ habeat	o	4	o	o
Per ſummos humeros	o	5	o	o
Per iugula	o	5	5	o
Per pectus	o	7	o	o
Per alam	o	8	o	o
Per papillas	o	8	2	1
Infra mammas	o	7	4	o
Per lumbos vbi incingũt	o	6	4	o
Per vmbilicum	o	8	o	o
Per coxam	1	o	4	o
Per pubis initium	o	9	o	o
Per imã pubem et nates	o	8	5	o
Femur ſub natibus habeto	o	7	2	o
Per ſulcum feminis	o	7	1	o
Supra genu	o	5	1	o
Per medium genu	o	4	1	o
Infra genu	o	4	o	o
Per mediam ſuram	o	4	4	o
Per imam ſuram exterius	o	4	o	o
Interius	o	3	5	o
Per imam et coactiſſimã tibiã	o	2	5	o

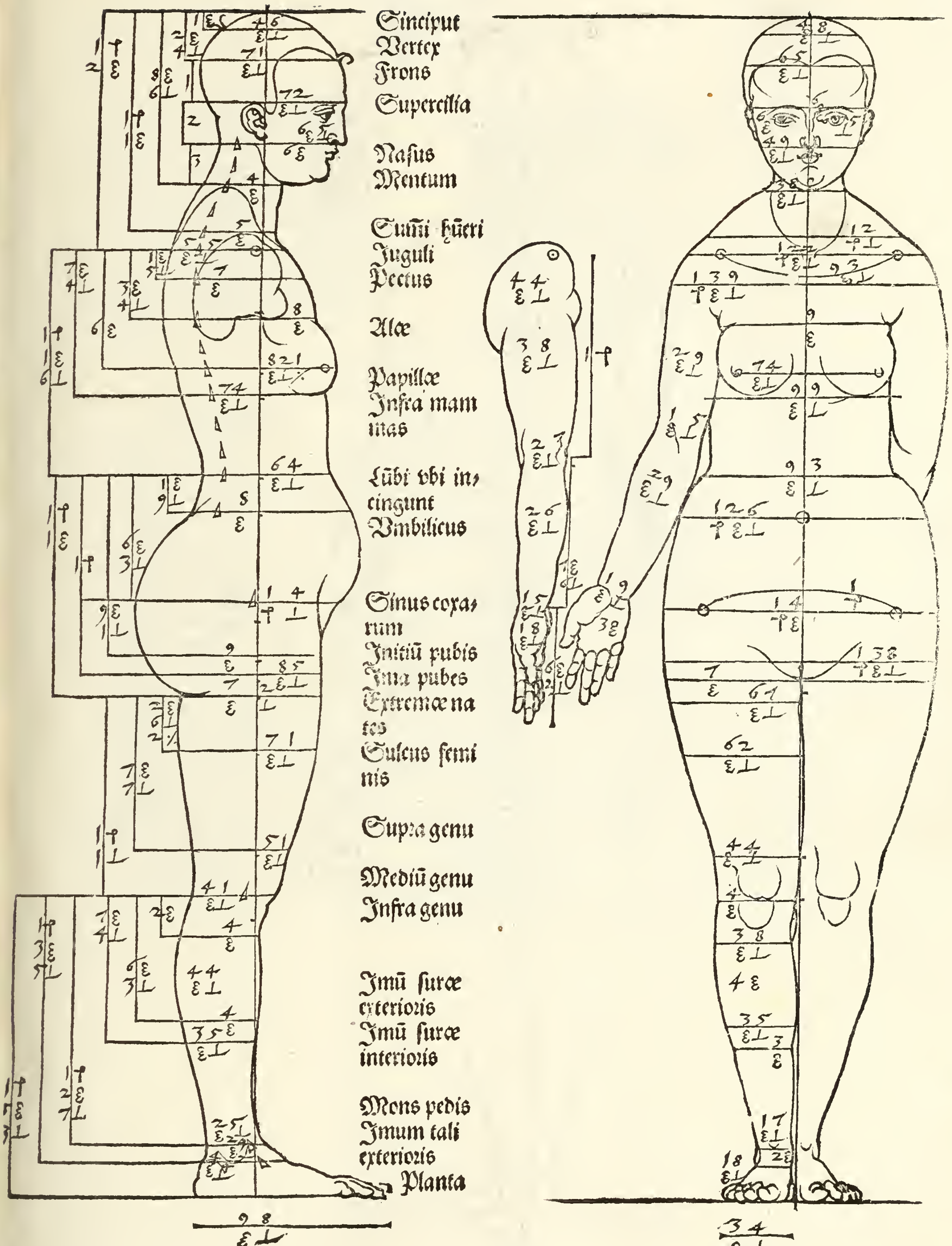
	particula	numerus	portio	frustulum
Per montem pedis	0	2	9	0
Per talum imū exterius	0	4	4	0
Brachij autē latitudo erit talis.				
Per humerum	0	4	4	0
Sub alis per muſculos	0	3	8	0
Per nexū cubiti	0	2	7	0
Infra illum per cubitum	0	2	6	0
Per manus iuncturam	0	1	5	0
Palma autē habebit	0	1	8	0
Poſt hæc iuxta ſecundam propoſitam lineam aduerſæ imaginis latitudines ſic deſcribes.				
Per uerticē latitudo ducatur	0	4	8	0
Per frontē	0	6	5	0
Per ſupercilia	0	6	0	0
Per aures	0	6	5	0
Per naſum et genas	0	4	9	0
Collum iuxta imum mentum obtineat	0	3	8	0
Per ſummos humeros eſto	1	0	2	0
Per iugula	1	2	2	0
Atq; ibidem diſtabunt inter ſe humeri oſſa	0	9	3	0
Per pectus et humeros	1	3	9	0
Intra alas	0	9	0	0
Intra papillas	0	7	4	0
Infra māmas	0	9	9	0
Per lumbos vbi incingūt	0	9	3	0
Per vmbilicum	1	2	6	0
Per ſummū femur ſeu coxam	1	4	0	0
Atq; ibi inter ſe diſtabunt coxendices in perpēdiculari ſupra talum exteriorem	1	0	0	0
Supra pubem vbi fit corpus bifidum	1	3	8	0

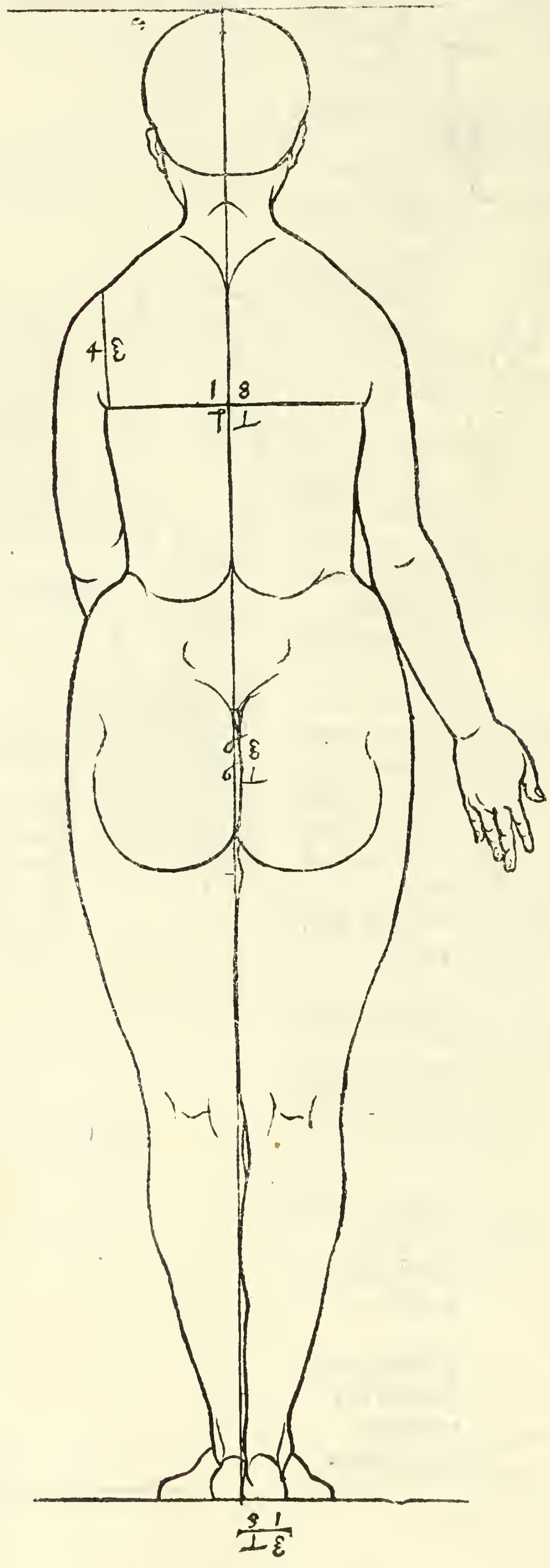
	particula	numerus	portio	frustulum
Femur iuxta imam pubem latum erit	0	7	0	0
Idem iuxta extremas nates	0	6	7	0
Per ſulcum feminis	0	6	2	0
Supra genu	0	4	4	0
Per medium genu	0	4	0	0
Infra genu	0	3	8	0
Per mediam ſuram	0	4	0	0
Per imam ſurā exterius	0	3	5	0
Interius	0	3	0	0
Per imam et coartiſſimā tibiā	0	1	7	0
Per talos	0	2	0	0
Infra eoſdem	0	1	8	0
Calcis autem latitudo per extremos digitos erit	0	3	4	0
His addātur brachij aduerſi latitudines.				
Per muſculos eſto	0	2	9	0
Supra nexū cubiti	0	1	5	0
Infra eundem per cubitum	0	2	9	0
Per manus iuncturam	0	1	9	0
Palma autem explanabitur	0	3	0	0

His peractis figurationē huius etiam corporis notationibus accommodabis, ſicut decebit obliquā aduerſamq; ſtaturam. Sed auerſam circūduces extremis auerſæ lineis. Cæterum ſpacium altitudinis intra iugula et alas auerſas, ſupra indicatum eſt.

	particula	numerus	portio	frustulum
Sed latitudo intra alas erit	1	0	8	0
Sed podicis rima obtinebit	0	6	6	0
Calcaneus patebit	0	1	8	0

Hæc omnia et ipſa exemplis ſubiectis explanauimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmi hūeri
Juguli
Pectus
Alæ
Papillæ
Infra mam
mas
Cubi vbi in-
cingunt
Vmbilicus
Sinus coxa-
rum
Initiū pubis
Ima pubes
Extremæ na
tes
Sulcus femi
nis
Supra genu
Mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ
exterioris
Imū ſuræ
interioris
Mons pedis
Imum tali
exterioris
Planta

In ſequentibus aliud diuerſumqꝫ a ſuperioribus corpus virile a nobis deſcribetur, ſeruato modo ſuperiori. Primumqꝫ de lōgitudine partiū, quæ eſt altitudo præcipiam, conſcribenda quidem iuxta lineam primam obliqui corporis, traducenda tamen et ad alias quantum ſcilicet requiretur.

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
A ſincipite vſqꝫ ad verticem longitudo fiat.	0	0	7	0
Ad frontem	0	1	4	0
Ad imum mentum	0	7	8	0
Ad ſummas ſcapulas	0	8	4	0
Ad ſummos humeros	1	0	0	0
Ad iugula	1	0	6	0
Hinc autem ad pectus	0	2	7	0
Ad alas aduerſas	0	3	5	0
Ad alas auerſas	0	4	3	0
Ad mammas	0	5	0	0
Infra eaſdem	0	6	2	0
Ad imum thoracem	0	7	5	0
Ad lumbos vbi incingimur	1	1	0	0
Hinc vero ad vmbilicum	0	1	9	0
Ad ſummū femur ſeu coxam	0	5	9	0
Ad verenda	0	7	3	0
Ad extremas nates	1	0	0	0
Ab extremis natibus ad ſulcum feminis	0	4	5	0
Ad vſqꝫ ſupra genu	0	9	0	0
In medium genu	1	1	6	0
E genu medio vſqꝫ infra illud	0	1	7	0
Ad imum ſuræ exterioris	0	6	2	1
Ad imum ſuræ interioris	0	7	0	0
Ad montem pedis	1	4	3	0
Ad imum talum exteriorem	1	5	0	0
Ad imam plantam	1	6	8	0
Calcis autem longitudo erit	0	9	[illegible]	0
Brachium autem facies tali longitudine				
Ab humero vſqꝫ ad nexum cubiti eſto	1	1	2	0
E nexu vſqꝫ in iuncturam manus	0	8	0	0
E iūctura ad extremos digitos	0	6	5	0

Atqꝫ ita altitudine deſignata exquirentur et latitudines ac denſitates hoc modo.

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Caput obliquæ imaginis eſto denſum per verticem	0	4	7	0
Per frontem	0	6	0	0
Per ſupercilia	0	7	2	0
Per naſum et tempora	0	6	1	0
Per labrum ſuperius et ceruicem	0	5	7	0
Collum autē iuxta mentum obtineat	0	3	8	0
Per ſūmas ſcapulas ducatur	0	4	0	0
Per ſummos humeros	0	4	5	0
Per iugula	0	4	9	0
Per pectus	0	7	0	0
Per alam	0	7	7	0

	particula	numerus	portio	frustuli
Per mammas	0	7	9	0
Infra eaſdem	0	7	7	0
Per imum thoraca	0	7	8	0
Per lumbos vbi cingimur	0	6	4	0
Per vmbilicum	0	6	5	0
Per coxam	0	7	6	0
Per verenda	0	7	0	0
Femur ſub natibus habeat	0	5	7	0
Pauloqz inferius	0	5	5	0
Per ſulcum feminis eſto	0	5	5	0
Supra genu	0	4	0	0
Per medium genu	0	3	6	0
Infra genu	0	3	6	0
Per mediam ſuram	0	4	0	0
Per imam ſuram exterius	0	3	6	0
Interius	0	3	3	0
Per imam tibiam vbi fiet coactiſſima	0	2	2	0
Per montem pedis	0	2	5	0
Per imum talum exteriorem	0	3	6	0

Brachium autem ſic addenſebitur.

	particula	numerus	portio	frustuli
Per humeros	0	4	1	0
Sub alis per muſculos	0	3	6	0
Per nexum cubiti	0	2	5	0
Infra eundem per cubitum ſimiliter	0	2	5	0
Per iuncturam manus	0	1	4	0
Palma autem obtinebit	0	1	7	0

Poſt hæc deſcribantur latitudines aduerſi corporis.

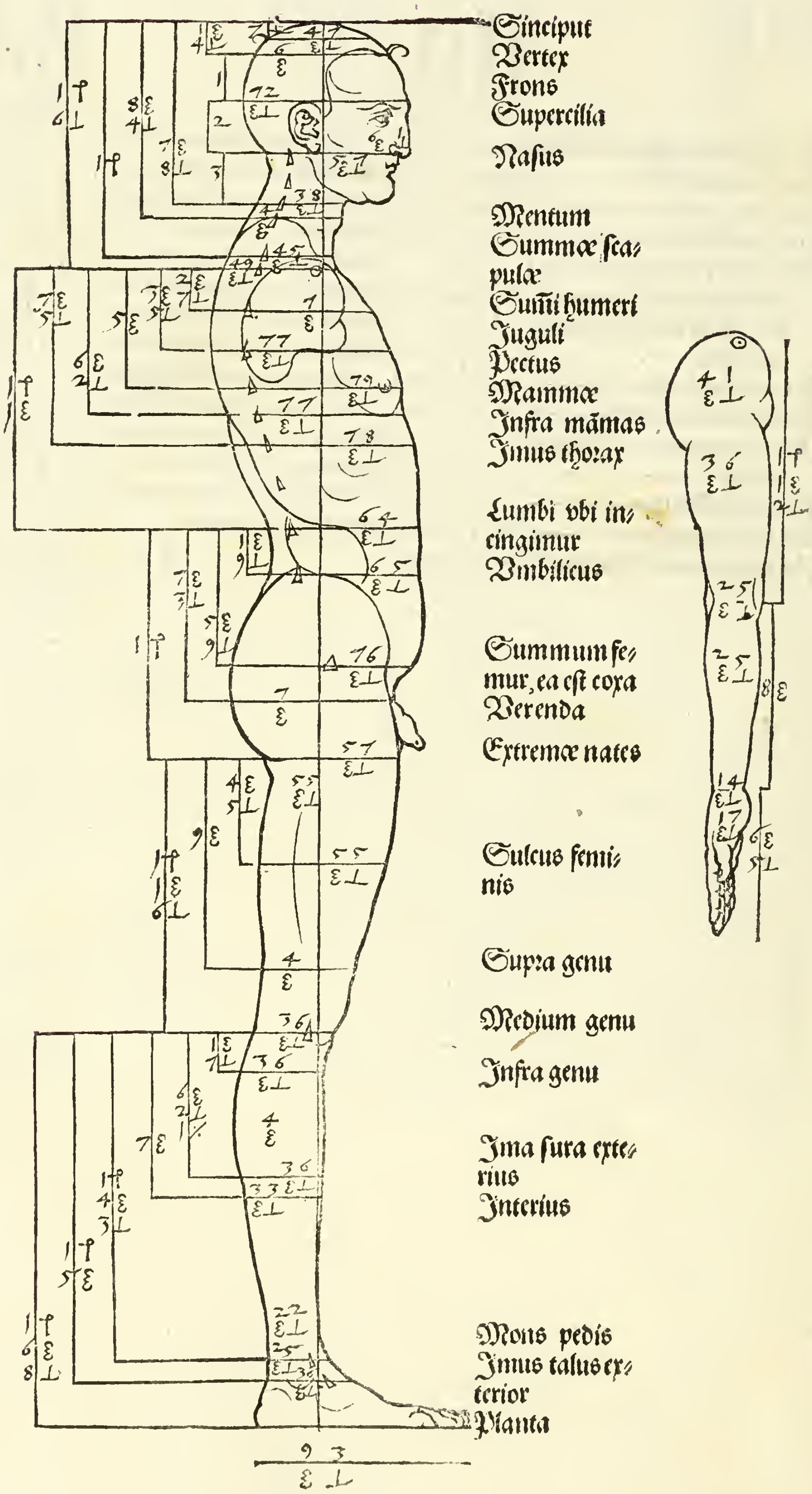
	particula	numerus	portio	frustuli
Per verticem eſto latitudo	0	4	5	0
Per frontem	0	5	8	0
Per frontem mediam	0	6	2	0
Per ſupercilia	0	6	0	0
Per aures	0	6	4	0
Per naſum et genas	0	4	8	0
Collum iuxta mentum occupabit	0	3	7	0
Per ſummas ſcapulas eſto	0	4	2	0
Per ſummos humeros	0	9	5	0
Per iugula	1	1	3	1
Ibidemqz oſſa humerorum diſtabunt inter ſeſe	0	9	6	0
Per pectus et humeros ducatur	1	4	0	0
Inter alas	0	9	7	0
Intra mammas	0	6	5	0
Per imum thoracem	1	0	2	0
Per lumbos vbi incingũt	0	9	2	0
Per vmbilicum	0	9	7	0
Cæterum intra lumbos et vmbilicum caro nonnihil quaſi extumeſcens deſcribetur, erit igitur ibi latitudo	0	9	9	0
Per coxam	1	8	0	1
Ibidemqz coxendices diſtabunt inter ſe	0	7	9	0
Per verẽda latitudo ſignetur	1	0	7	0
Femoris aũt ſub natibus	0	4	8	0
Per feminis ſulcum	0	4	0	0
Supra genu	0	3	2	0
Per medium genu	0	3	0	0
Infra genu	0	3	0	0
Per mediam ſuram	0	3	7	0
Per imam ſuram exterius	0	3	2	0
Interius	0	2	8	0

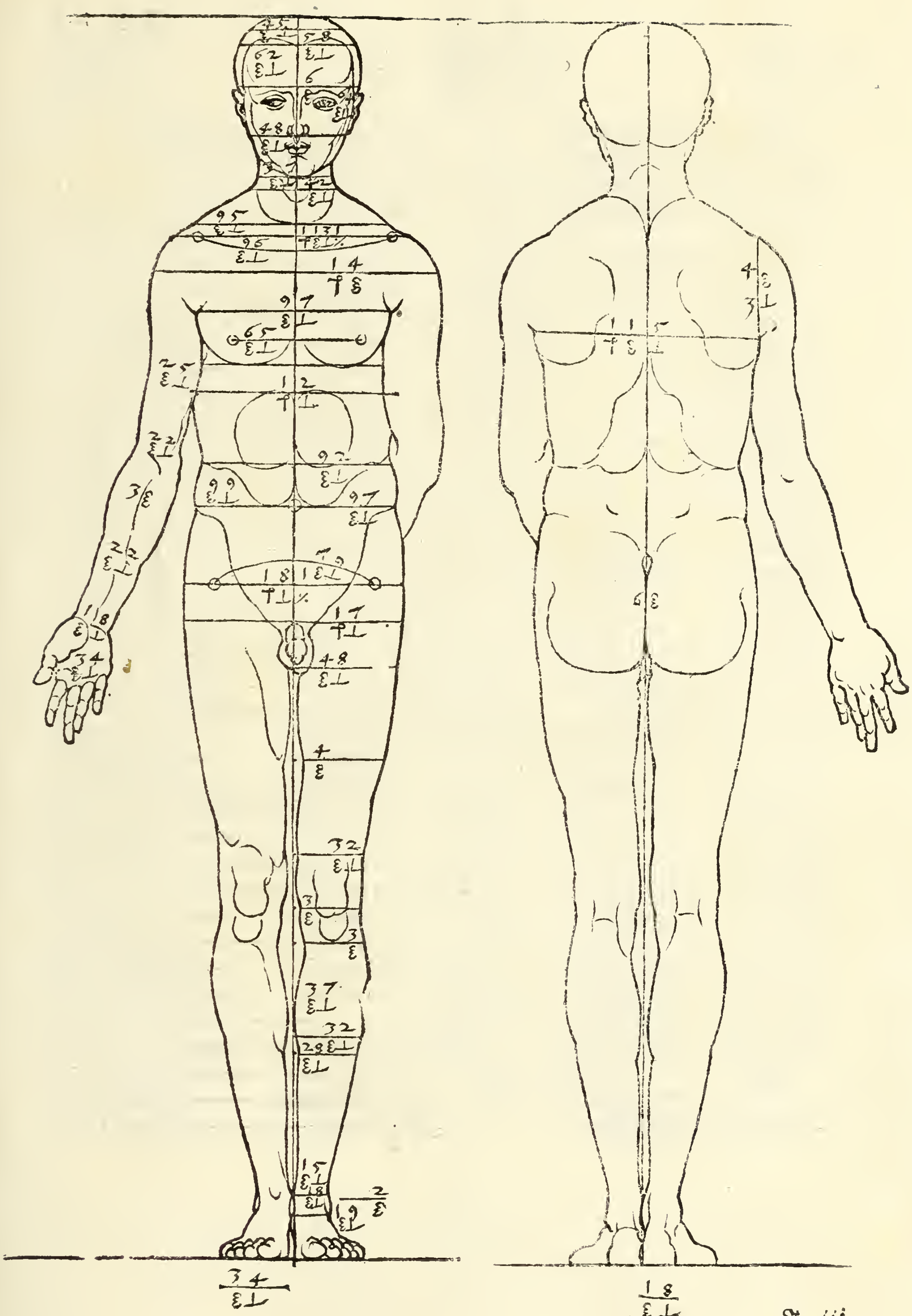
	ꝑ perticula	ε numerus	⊥ portio	⁒ fruſtulũ
Per imã et coactiſſimam tibiã	o	1	5	o
Per montem pedis	o	1	8	o
Per talos	o	2	o	o
Infra eosdem	o	1	9	o
Sed calcis per extremos digitos latitudo erit	o	3	4	o
Sequitur brachij aduerſi latitudo.				
Per muſculos eſto	o	2	5	o
Supra nexum cubiti	o	2	2	o
Infra eundem per latum cubitum	o	3	o	o
Pauloq; inferius	o	2	2	o
Per manus iuncturam	o	1	8	o
Palma autem explicabitur	o	3	4	o

Atq; ita altitudine et latitudine partium notatis, conſequenter figuram obliquam aduerſamq; accurate effinges. Auerſæq; accomodabis extremas lineas aduerſæ, vt iã ſæpe eſt dictum. Sed huius

	ꝑ perticula	ε numerus	⊥ portio	⁒ fruſtulũ
Intra alas latitudo erit	1	1	5	o
Hæc vero quantum diſtent a iugulis ſupra eſt oſtẽſum.				
Rima podicis habeat	o	6	o	o
Calcaneo vero detur	o	1	8	o

Secundum hæc exempla confecta ſubiecimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Sũmi humeri
Juguli
Pectus
Mammæ
Infra mãmas
Imus thorax
Lumbi ubi in-
cingimur
Umbilicus
Summum fe-
mur, ea eſt coxa
Verenda
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exte-
rius
Interius
Mons pedis
Imus talus ex-
terior
Planta

Huic viro conueniens mulier adiungatur. Cuius corpus primum quidem vt alia ante, per longitudinem metiere hoc pacto.

	perticula	numerus	portio	frustulū
A ſum̃o ſincipite vſqꝫ ad verticem eſto	o	o	6	o
Ad frontem	o	2	o	o
Ad imum mentum	o	7	7	o
Ad ſummas ſcapulas	o	8	3	o
Ad ſummos humeros	1	o	4	o
Ad iugula	1	1	1	1
Hinc vero ad pectus	o	1	7	o
Ad alas aduerſas	o	3	2	o
Ad alas auerſas	o	4	o	o
Ad papillas	o	6	1	o
Infra mammas	o	7	6	o
Ad lumbos vbi incingunt	1	1	3	o
A lumbis vſqꝫ ad vmbilicum	o	2	1	o
Ad coxam	o	6	1	o
Ad imam aluum	o	7	o	o
Ad initium pubis vbi corpus findi incipit	o	8	5	o
Ad imam pubem	o	9	6	o
Ad extremas nates	1	o	3	1
Hinc autem vſqꝫ ad ſulcum feminis	o	4	5	o
Supra genu	o	9	o	o
Medium in genu	1	1	2	1
Hinc vero vſqꝫ infra genu	o	2	o	o
Ad imam ſuram exterius	o	6	4	o
Interius	o	7	2	o
Ad montem pedis	1	3	4	o
Ad imum talum exteriorem	1	4	4	o
Ad imam plantam	1	6	o	o
Calcis autem longitudo ponatur	o	9	o	o

Sed brachium erit tale.

	perticula	numerus	portio	frustulū
Ab humero vſqꝫ in nexum cubiti	1	o	6	o
E nexu vſqꝫ in iuncturã manus	o	8	8	o
E iunctura ad extremos digitos	o	5	8	o

His addantur latitudines primumqꝫ corporis obliqui.

	perticula	numerus	portio	frustulū
Per verticem ducatur	o	4	5	o
Per frontem	o	6	7	o
Per ſupercilia	o	7	o	o
Per naſum	o	6	o	o
Per labrum et ceruicem	o	5	6	o
Per mentum et collum	o	5	5	o
Ibidemqꝫ collum occupabit	o	3	5	o
Per ſum̃os humeros	o	4	4	o
Per iugula	o	5	o	o
Per pectus	o	6	6	o
Per alam	o	7	3	o
Per papillas	o	7	6	1
Infra mammas	o	7	o	o
Per lumbos vbi incingũt	o	6	1	o
Per vmbilicum	o	8	o	o
Per coxam	1	o	o	o
Per imam aluum	o	9	3	o
Per initium pubis	o	8	o	o
Per imam pubem	o	7	6	o
Per femur iuxta extremas nates	o	6	9	o
Per ſulcum feminis eſto	o	6	o	o
Supra genu	o	4	5	o
Per medium genu	o	3	9	o
Infra illud	o	3	8	o
Per mediam ſuram	o	4	1	o
Per imam ſuram exterius	o	3	4	o
Interius	o	3	2	o
Per imam tibiam vbi eſt coactiſſima	o	2	3	o
Per montem pedis	o	2	6	o
Infra talum	o	4	1	o

	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Brachium autem obliquū ita addenſebitur.				
Per humerū eſto	0	4	0	0
Per muſculos	0	3	5	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra hunc	0	2	4	0
Per iuncturā manus	0	1	3	0
Ipſi Palmæ dabitur	0	1	6	0
Latitudines autem aduerſæ imaginis erunt tales.				
Per verticem latitudo eſto	0	4	5	0
Per frontem	0	6	2	0
Per ſupercilia	0	5	7	0
Per aures	0	6	4	0
Per naſum et genas	0	4	8	0
Collum iuxta imum mentū habeat	0	3	3	0
Per ſumās ſcapulas	0	3	6	0
Per ſummos humeros	0	8	7	0
Per iugula	1	0	2	2
Ibidemqꝫ diſtabunt inter ſe humerorum oſſa	0	8	3	0
Per pectus et humeros	1	2	6	1
Intra alas	0	8	6	0
Intra papillas	0	5	6	0
Infra mammas	0	9	0	0
Per lumbos vbi præcingunt	0	8	5	0
Per vmbilicum	1	1	4	0
Per coxam	1	2	5	0
Ibidemqꝫ diſtabunt inter ſe coxendices	0	8	7	0
Per imam aluum erit	1	2	4	0
Per initium pubis	1	2	3	0
Femur iuxta imam pubem obtineat	0	6	1	0
Iuxta extremas nates	0	6	0	1
Per ſulcum feminis	0	5	5	0
Supra genu eſto	0	4	2	0
Per medium genu	0	3	5	0

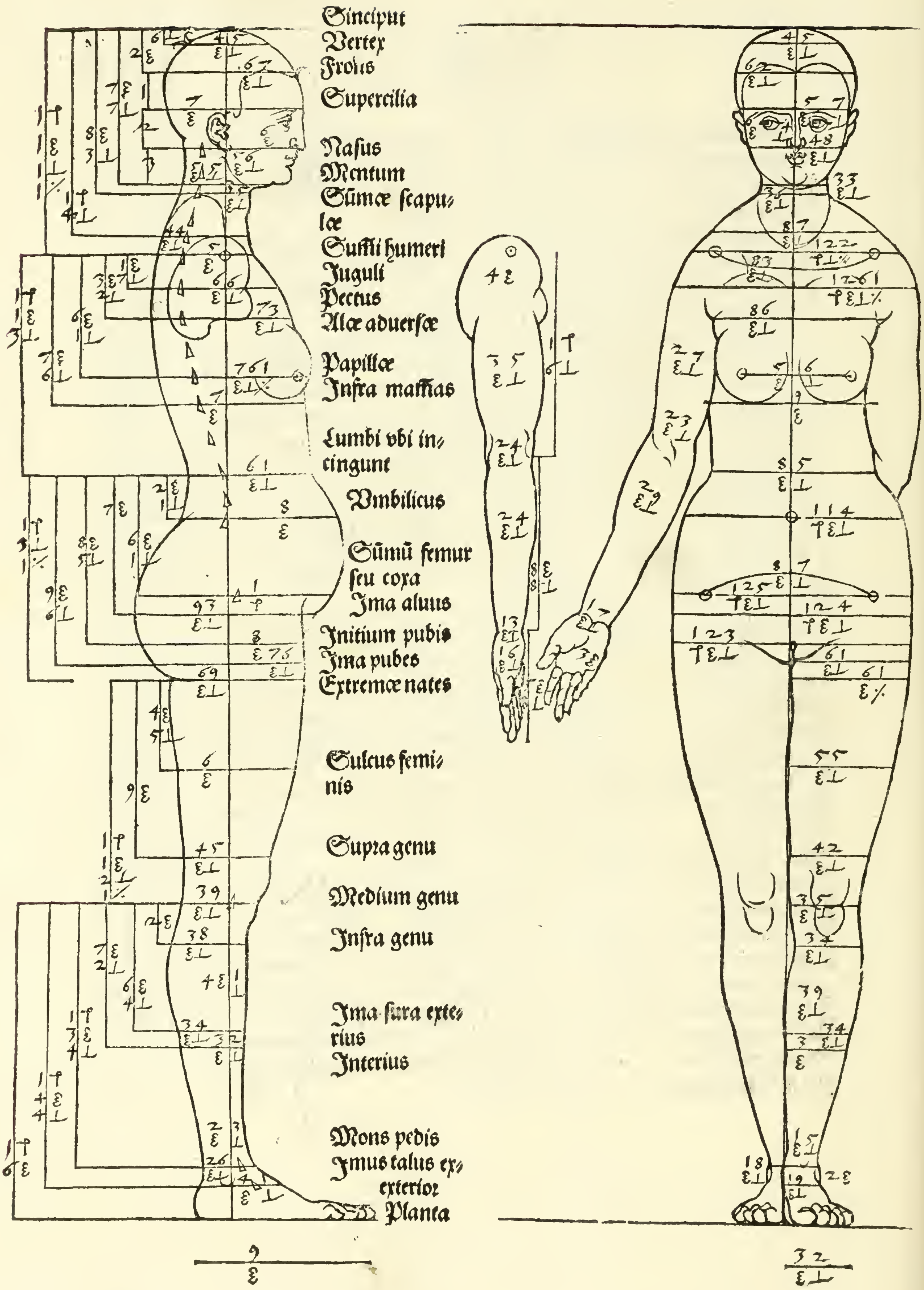
	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Infra genu	0	3	4	0
Per mediam ſuram	0	3	9	0
Per imam ſuram exterius	0	3	4	0
Interius	0	3	0	0
Per imam et coactiſſimam tibiam	0	1	5	0
Per montem pedis	0	1	8	0
Per talos	0	2	0	0
Infra eoſdem	0	1	9	0
Calcis autem latitudo per extremos digitos erit	0	3	2	0
Brachium vero aduerſum ita facies.				
Per humeri muſculos latum	0	2	7	0
Supra nexum cubiti	0	2	3	0
Infra illum per cubitum	0	2	9	0
Per manus iuncturā	0	1	7	0
Palma autem patebit	0	3	0	0

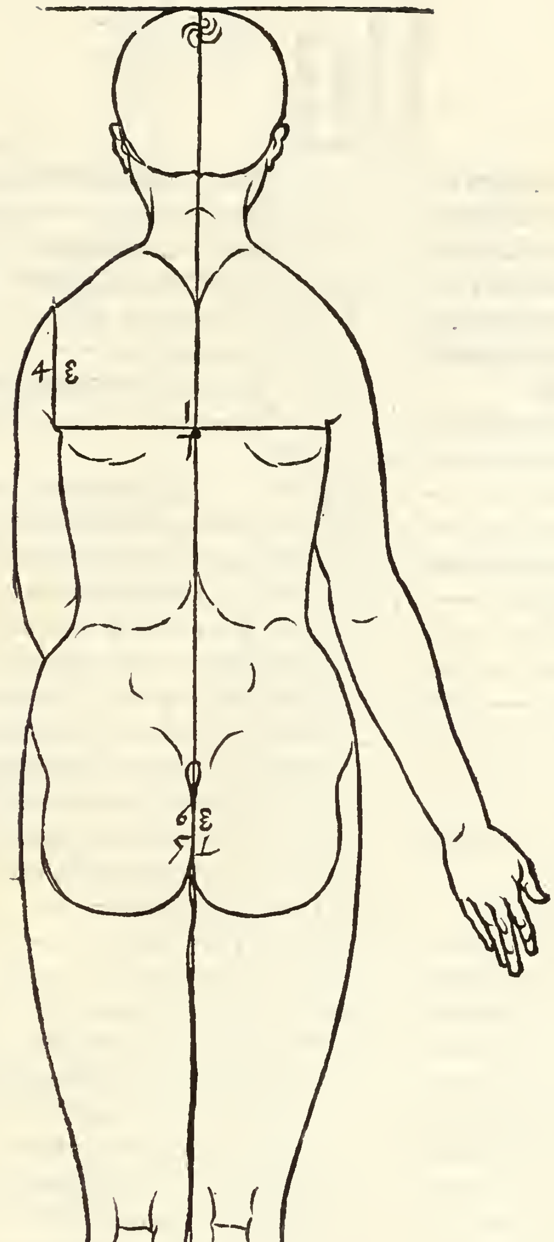
His omnibus hoc modo conſtitutis forma etiam corporum exprimetᷓ, ita vt obliqua aduerſaqꝫ ſtatura poſtulat. Erunt etiam lineamenta bellula, quomodo debent eſſe in corpore muliebri. Cæterum auerſum corpus extremas lineas habebit eaſdē cum auerſo. Intra alas autem erit ſpacium — 1 0 0 0

Auerſas autem alas q̃ꝫ aduerſas demiſſiores eſſe diximus, harumqꝫ diſtantiā a iugulis ſupra indicauimus.

	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Sed podicis rima obtinebit	0	6	5	0
Calcaneuſqꝫ pateſcet	0	1	7	0

Hæc in exemplis contemplanda vniuerſa ſubiecimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmæ ſcapulæ
Suſſi humeri
Juguli
Pectus
Alæ aduerſæ
Papillæ
Infra maſſas
Lumbi vbi incingunt
Vmbilicus
Sũmũ femur ſeu coxa
Ima aluus
Initium pubis
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus feminis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exterius
Interius
Mons pedis
Imus talus exexterior
Planta

In ſequentibus conſeruato quidem ſuperiore ordine et modo aliam commenſurationem exponam muliebris corporis, adiungendi proxime deſcripto virili. Cuius quidem longitudo ſit talis.

	perticula	numerus	portio	minutum
A ſincipite ſum̃o vſqꝫ ad verticem eſto	0	0	5	0
Ad frontem	0	1	9	0
Ad imum mentum	0	7	6	0
Ad ſummas ſcapulas	0	8	6	0
Ad ſummos humeros	1	0	2	0
Ad iugula	1	1	0	0
A iugulis ad pectus	0	2	0	0
Ad alas aduerſas	0	3	3	0
Ad alas auerſas	0	4	0	0
Ad papillas	0	6	2	0
Infra mammas	0	7	3	0
Ad lumbos ſeu latera vbi cingunt	1	1	4	0
Hinc vero ad vmbilicum	0	1	9	0
Ad ſummum femur	0	6	7	0
Ad pubis initium vbi corpus ſit bifidum	0	8	6	0
Ad imam pubem	0	9	7	0
Ad extremas nates	1	0	4	0
Ab extremis natibus vſqꝫ ad ſulcum feminis	0	4	4	0
Supra genu	0	8	9	0
Ad medium genu	1	1	1	0
E medio genu vſqꝫ infra illud	0	2	2	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	3	0
Interius	0	7	1	0
E medio genu vſqꝫ ad montem pedis	1	3	5	0
Ad imum talum exteriorem	1	4	3	2
Ad plantam	1	6	1	0
Calcis autẽ longitudini detur	0	9	2	0

Sed brachiũ fiat hoc modo.

	perticula	numerus	portio	minutum
Ab humeris vſqꝫ ad nexum cubiti eſto	1	0	8	0
E nexu ad iuncturam manus	0	8	7	0
E iũctura ad extremos digitos	0	5	7	0

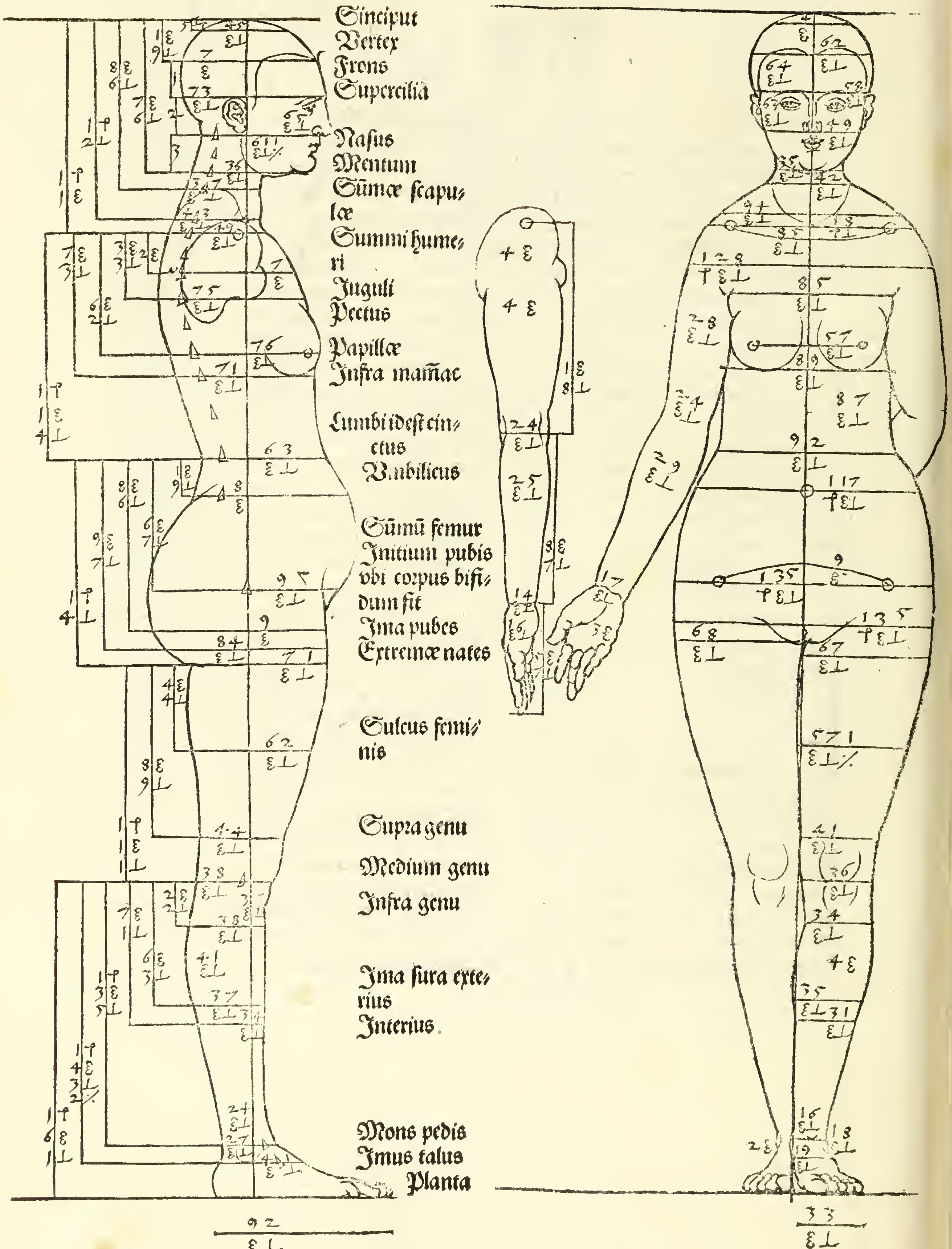
Poſthæc per has tranſuerſas longitudinis lineas, notabuntur et latitudines, primũqꝫ obliquæ tali pacto.

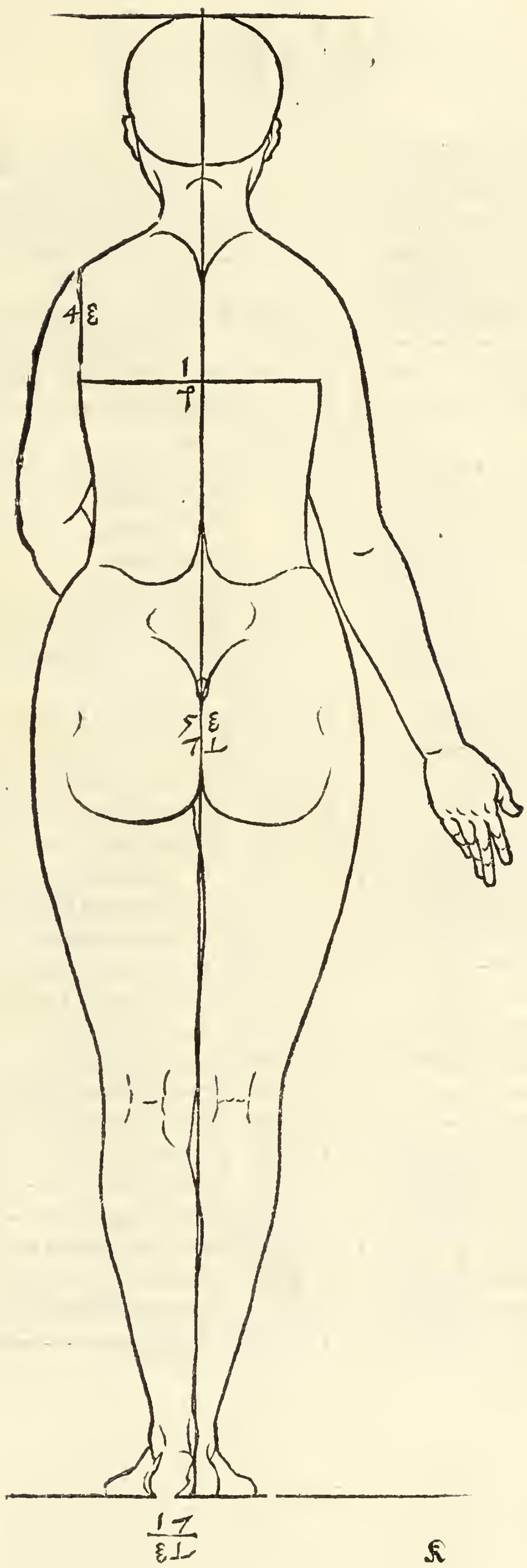
	perticula	numerus	portio	minutum
Per verticem ducatur	0	4	5	0
Per frontem	0	7	0	0
Per ſupercilia	0	7	3	0
Per naſum	0	6	5	0
Per labrum ſuperius et ceruicẽ	0	6	1	1
Collum iuxta mentũ habeat	0	3	6	0
Per ſum̃as ſcapulas eſto	0	3	7	0
Per ſummos humeros	0	4	3	0
Per iugula	0	4	9	0
Per pectus	0	7	0	0
Per alam	0	7	5	0
Per papillas	0	7	6	0
Infra mammas	0	7	1	0
Per lumbos vbi cingunt	0	6	3	0
Per vmbilicum	0	8	0	0
Per ſummum femur	0	9	7	0
Per pubis initium	0	9	0	0
Per imam pubem	0	8	4	0
Femur ſub natibus obtinebit	0	7	1	0
Per ſulcum feminis	0	6	2	0
Supra genu eſto	0	4	4	0
Per medium genu	0	3	8	0
Iuxta imam patellam	0	3	7	0

	perticula	numerus	portio	ſuſulu
Inferius	0	3	8	0
Per mediam ſuram	0	4	1	0
Per imam ſuram exterius	0	3	7	0
Interius	0	3	4	0
Per imam tibiam	0	2	4	0
Per montem pedis	0	2	7	0
Per imũ talum	0	4	1	0
Sed brachium obliquum facies latum.				
Per humerum	0	4	0	0
Per muſculos ſub alis	0	4	0	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	2	5	0
Per iuncturam manus	0	1	4	0
Palmæ aſſignetur	0	1	6	0
Sequuntur latitudines aduerſi corporis, quæ iuxta ſecũdam lineam ex propoſitis tribus, vt ſæpe dictum eſt, notabuntur hoc modo.				
Per verticem eſto	0	4	0	0
Per frontem	0	6	2	0
Per mediam frontem	0	6	4	0
Per ſupercilia	0	5	8	0
Per aures	0	6	3	0
Per naſum et genas	0	4	9	0
Collum iuxta mentum habeat	0	3	5	0
Per ſummas ſcapulas	0	4	2	0
Per ſummos humeros	0	9	4	0
Per iugula	1	0	8	0
Ibidemq; diſtabunt oſſa humerorum inter ſe	0	8	5	0
Per pectus eſto	1	2	8	0
Intra alas	0	8	5	0
Intra alas auerſas	1	0	0	0

	perticula	numerus	portio	ſuſulu
Intra papillas	0	5	7	0
Infra mammas	0	8	9	0
Pauloq; inferius	0	8	7	0
Per lumbos id eſt cinctũ	0	9	2	0
Per vmbilicum	1	1	7	0
Per ſummum femur	1	3	5	0
Ibidemq; diſtabunt inter ſe coxendices	0	9	0	0
Per initium pubis	1	3	5	0
Iuxta imam pubem femur habeat	0	6	8	0
Sed iuxta extremas nates	0	6	7	0
Per ſulcum feminis eſto	0	5	7	1
Supra genu	0	4	1	0
Per medium genu	0	3	6	0
Infra genu	0	3	4	0
Per mediam ſuram	0	4	0	0
Per imam ſuram exterius	0	3	5	0
Interius	0	3	1	0
Per imam tibiam	0	1	6	0
Per montem pedis	0	1	8	0
Per talos	0	2	0	0
Infra eoſdem	0	1	9	0
Calcis quidem per extremos digitos latitudo erit	0	3	3	0
Calcaneus autem obtinebit	0	1	7	0
His omnibus præparatis formæ corporum apte exprimentur, ſingulæ iuxta ſuas lineas, vt ſæpe monuimus. ſimiliter et includetur auerſa extremis aduerſæ lineis, vbi quidẽ podicis rimæ dabitur	0	5	7	0

Quarum rerum exempla confecta ſubiecimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmæ ſcapu-
læ
Summi hume-
ri
Juguli
Pectus
Papillæ
Infra mam̃ac
Lumbi ideſt cin-
ctus
Umbilicus
Sũmũ femur
Initium pubis
ubi corpus biſi-
dum fit
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exte-
rius
Interius.
Mons pedis
Imus talus
Planta

𝔎

Nunc deinceps alterius cō menſurationis corpus virile ſubijciam, ſeruans ſupra vſurpatum ordinem, primumq; exponens altitudinē. Quæ erit

	perticula	numerus	portio	fuſillus
a ſummo vſq; ad verticem	o	o	5	o
Ad frontem	o	1	5	o
Ad imum mentum	o	7	6	o
Ad ſum̃as ſcapulas	o	8	3	o
Ad iugula	1	o	6	o
Tum inter ſummam frontem et imum mentum duab. lineis æqualia ſpacia tria deſignabis. Quorum in ſupremo frontem collocabis, in medio naſum, oculos, aures. Infimo buccam et mentum. Atq; ita perges metiri.				
A iugulis ad caput humeri	o	o	6	o
Infra alas aduerſas	o	3	6	o
Infra alas auerſas	o	4	2	o
Ad mammas	o	5	4	o
Infra eaſdem	o	6	3	o
Ad lumbos ideſt cinctum	1	o	3	o
Hinc autem ad vmbilicum	o	2	2	1
Ad ſummum femur	o	6	5	o
Ad imam aluū	o	7	2	o
Ad verenda	o	8	2	1
Ad extremas nates	1	o	o	o
Hinc vero ad ſulcū in femine	o	5	o	o
Supra genu	o	9	8	o
In medium genu	1	2	3	o
E medio genu vſq; infra illud	o	1	7	o
Ad imum talum exteriorem	o	7	o	o
Ad imum talum interiorem	o	7	6	o
Ad montem pedis	1	4	3	o
Inde vſq; ad plantam imam	o	2	5	o
A planta vero ſurſum ad talum exteriorem	o	1	7	o

	perticula	numerus	portio	fuſillus
Longitudo autem calcis erit	o	9	4	o
Sed brachij talis.				
Ab humero ad nexum cubiti	1	o	6	o
E nexu vſq; in iuncturam manus	o	9	3	1
E iūctura ad extremos digitos	o	6	1	o

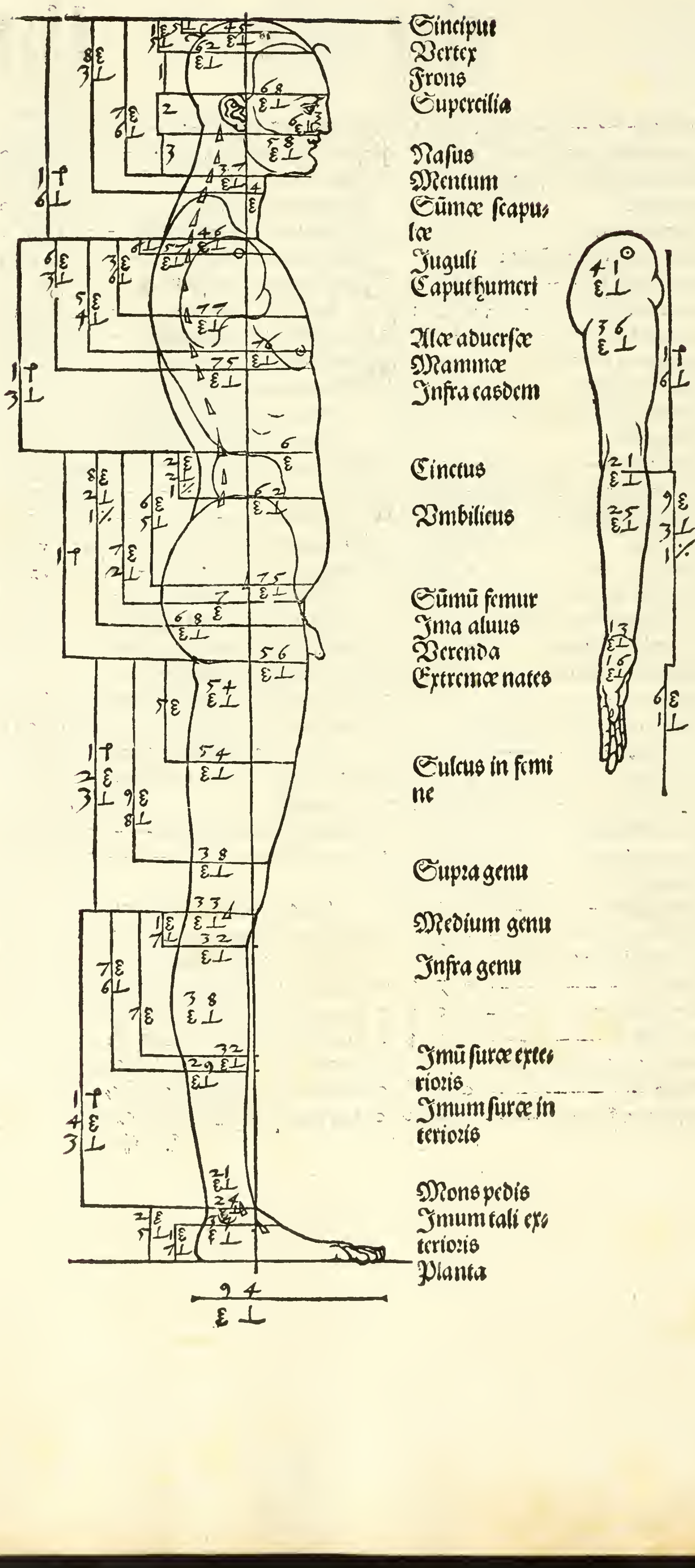
His deſignatis adijciantur et latitudines primumq; obliqui corporis quæ eſt craſſitudo.

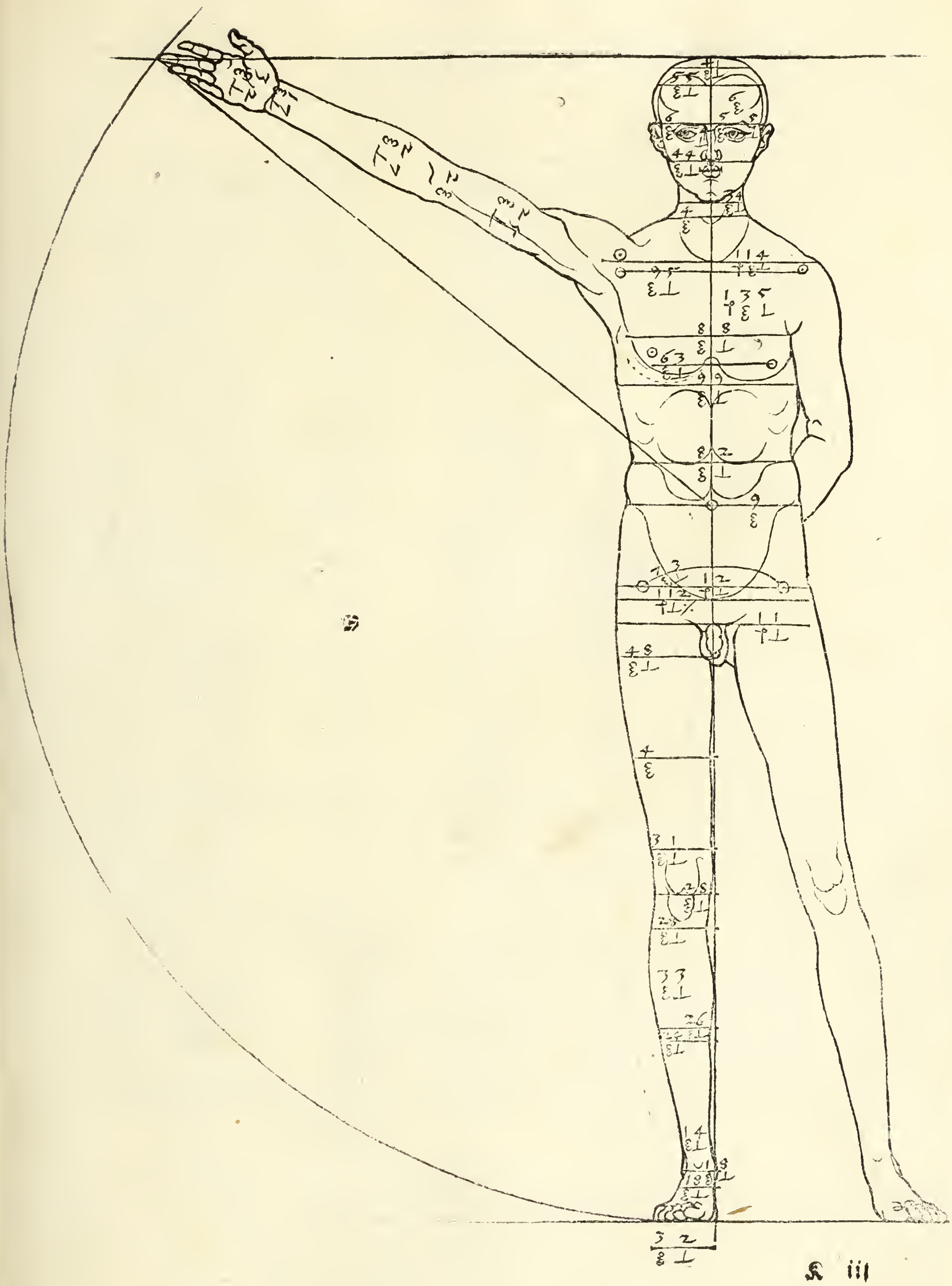
	perticula	numerus	portio	fuſillus
Per verticem eſto	o	4	5	o
Per frontem	o	6	2	o
Per ſupercilia	o	6	8	o
Per naſum	o	6	3	o
Per labrum ſuperius et ceruicē	o	5	8	o
Collum iuxta mentum habeat	o	3	7	o
Per ſum̃as ſcapulas ducatur	o	4	o	o
Per iugula	o	4	6	o
Per ſummos humeros	o	5	7	o
Per alam	o	7	7	o
Per mammas	o	7	6	o
Infra eaſdem	o	7	5	o
Per cinctum	o	6	o	o
Per vmbilicum	o	6	2	o
Per ſummum femur	o	7	5	o
Per imam aluum	o	7	o	o
Per nates et verenda	o	6	8	o
Femoris iuxta extremas nates denſitas erit	o	5	6	o
Pauloq; inferius	o	5	4	o
Per ſulcum in femine	o	5	4	o
Supra genu eſto	o	3	8	o
Per medium genu	o	3	3	o
Infra genu	o	3	2	o
Per mediam ſuram	o	3	8	o
Per imam ſuram exterius	o	3	2	o
Interius	o	2	9	o
Per imam et coactiſſimam tibiam	o	2	1	o

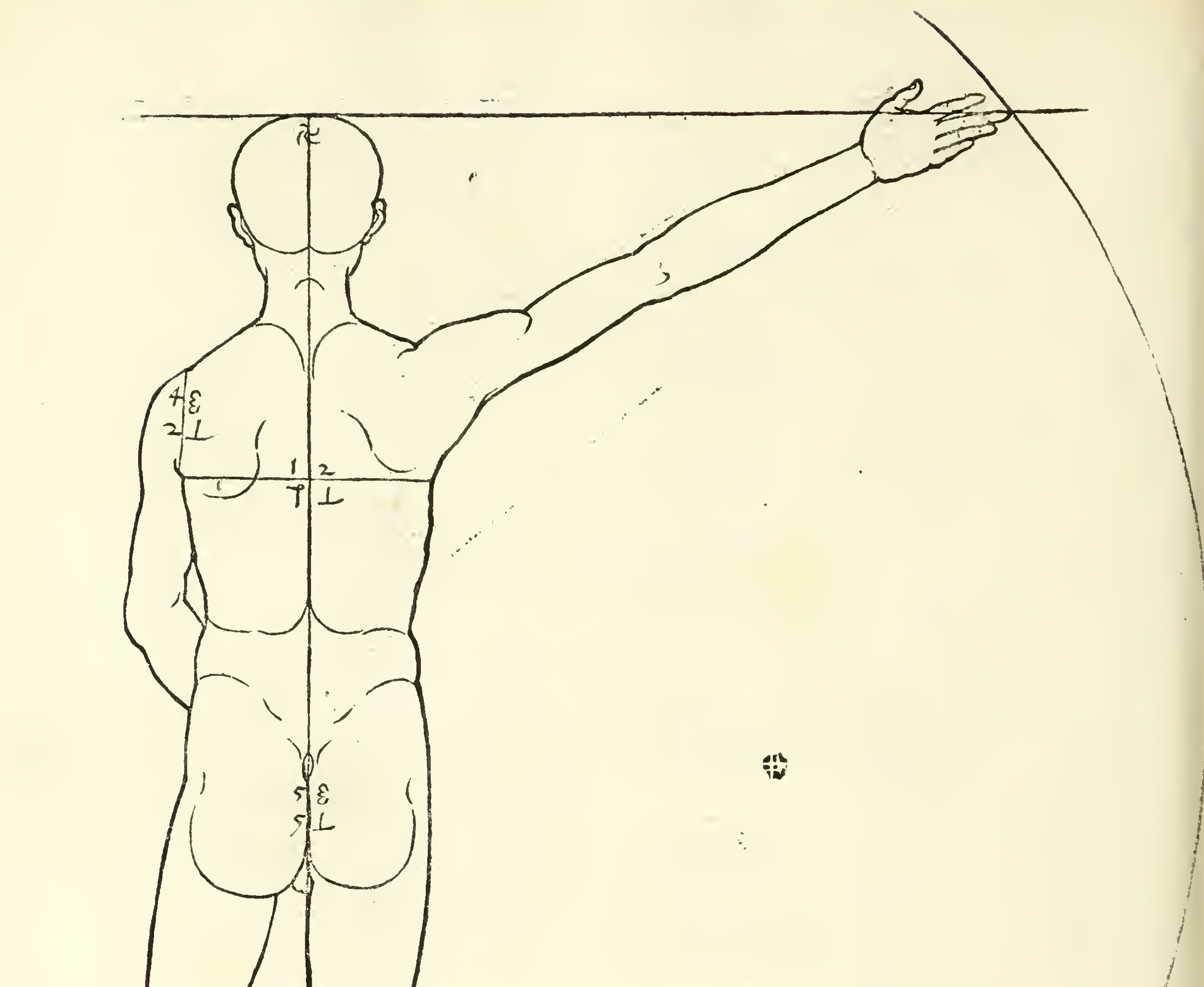
	perticula	numerus	portio	fuſtuſū
Per montem	0	0	4	0
Per imum talum exterius	0	3	7	0
His adiicies et brachij craſſitudinem.				
Per humerum eſto	0	4	1	0
Iuxta alam demiſſiorē qua tergum ſpectat	0	3	6	0
Per nexum cubiti	0	2	1	0
Infra eundem	0	2	5	0
Per iuncturam manus	0	1	3	0
Sed palmæ dabitur	0	1	6	0
Sequūtur latitudines aduerſi corporis.				
Per verticem eſto	0	4	1	0
Per frontem ſummam	0	5	5	0
Per mediam frontem	0	6	0	0
Per ſupercilia	0	5	5	0
Per aures	0	6	4	0
Per naſum et genas	0	4	4	0
Colli autem iuxta imum mentum latitudo erit	0	3	4	0
Per ſummas ſcapulas	0	4	0	0
Per iugula	1	1	4	0
Sed intra oſſa humerorum ſpacium ſit	0	9	5	0
Per pectus eſto	1	3	5	0
Intra alas	0	8	8	0
Intra mammas	0	6	3	0
Infra mammas	0	9	9	0
Per cinctum	0	8	2	0
Per vmbilicum	0	9	0	0
Per ſummum femur	1	0	2	0
Ibidemq; diſtabunt coxendices inter ſe	0	7	3	0
Per imam aluum	1	0	1	2
Per verenda	1	0	1	0
Femur iuxta extremas nates habeat	0	4	8	0
Per ſulcum in femine	0	4	0	0

	perticula	numerus	portio	fuſtuſū
Supra genu eſto	0	3	1	0
Per medium genu	0	2	8	0
Infra genu	0	2	8	0
Per mediam ſuram	0	3	3	0
Per imam ſuram exterius	0	2	6	0
Per imam ſuram interius	0	2	4	0
Per imam et coactiſſimam tibiam	0	1	4	0
Per montem pedis et talos	0	1	8	0
Infra talos	0	1	8	0
Sed calcis per extremos digitos latitudo erit	0	3	2	0
Tum brachium facies latū.				
Per muſculos humeri	0	2	5	0
Supra nexum cubiti	0	2	0	0
Infra eundem	0	2	7	0
Per iuncturam manus	0	1	7	0
Palma explanabitur	0	3	2	0
Poſthæc accurate viriles imagines obliquam aduerſamq; ſuo quamq; loco effinges. Auerſamq; includes extremis aduerſæ lineis. Et intra alas facies latam	1	0	2	0
Sed alæ quantum a iugulis abeſſe debeant indicatum eſt.				
Rima podicis obtinebit	0	5	5	0
Calcaneus vero	0	1	6	0

Huic corpori ſi circini pedem in vmbilicum vt centrum defixeris, rotundationis linea quæ pedis extenſi digitos tanget, manus etiam, expaſſis brachijs et ſurſulum elatis, extremos digitos radet. Quæ omnia contemplanda ſubiectis exemplis propoſuimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmæ ſcapu-
læ
Iuguli
Caput humeri
Alæ aduerſæ
Mammæ
Infra easdem
Cinctus
Vmbilicus
Sũmũ femur
Ima aluus
Verenda
Extremæ nates
Sulcus in femi
ne
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imũ ſuræ exte-
rioris
Imum ſuræ in
terioris
Mons pedis
Imum tali ex-
terioris
Planta

	⅃ particula	ω numerus	⊥ portio	% fuſtulū
Tali viro conformis mulier addatur, cuius corpus trifariam ſupra ſeruato modo deſcribemus. Longitudines igitur ita ſeſe habebunt.				
A ſum̃o id eſt ſincipite ad verticem	o	o	6	o
Ad frontem	o	1	6	o
Ad imum mentum	o	7	7	o
Ad ſum̃as ſcapulas	o	8	7	o
Ad iugula	1	4	o	1
Quod intra frontem ſummam imumq; mentum erit, id diuides lineis duabus in cœqualia ſpacia tria, quorū primo comprœhendatur frons, Secundo naſus, oculi, aures. Tertio mentū et bucca. Tum menſurare perges.				
A iugulis ad humeros	o	1	o	o
Ad ſummum pectus	o	2	4	o
Ad alas aduerſas	o	3	7	o
Ad alas auerſas	o	4	4	o
Ad papillas	o	5	o	o
Infra mãmas	o	6	6	1
Ad cinctum	1	1	4	o
Hinc autem in vmbilicum	o	2	2	o
Ad ſummum femur	o	6	3	o
Ad pubis initiū	o	8	2	o
Ad imam pubem	o	9	2	o
Ad extremas nates	1	o	o	o
Hinc vero vſq; ad ſulcum feminis	o	4	3	1
Supra genu	o	9	7	o
In genu medium	1	2	2	1
E medio vſq; infra illud	o	1	4	o
Ad imam ſuram exterius	o	6	2	o
Interius	o	7	o	o
Ad montem pedis	1	3	6	1

	⅃ particula	ω numerus	⊥ portio	% fuſtulū
A monte ad imam plantam	o	2	3	o
A planta ſurſum ad talum exteriorem	o	1	4	o
Calcis autem longitudo erit	o	8	4	o
Sed brachium ſic facies.				
Ab humero ad nexum cubiti	o	9	6	o
E nexu ad iuncturam manus	o	9	1	o
E iūctura ad extremos digitos	o	5	9	o
His conſtitutis latitudines adijcies, facieſq; obliquū corpus.				
Per verticem	o	4	4	o
Per frontem	o	6	2	o
Per ſupercilia	o	6	7	o
Per naſum	o	6	o	o
Per labrum ſuperius	o	5	5	o
Per collum et mentum	o	5	3	o
Ibidemq; collo dabitur	o	3	3	o
Per ſummas ſcapulas	o	3	8	o
Per iugula	o	4	7	o
Per humeros	o	6	o	o
Per pectus	o	7	o	o
Per alam	o	7	3	o
Per papillas	o	7	5	o
Infra mammas	o	7	o	o
Per cinctum	o	5	6	o
Per vmbilicum	o	7	8	o
Per ſummum femur et nates	o	9	4	1
Per pubis initium	o	8	o	o
Per imam pubem	o	7	5	o
Sed femur iuxta extremas nates eſto	o	6	5	o
Per ſulcum feminis	o	5	8	o
Supra genu	o	4	o	o
Per medium genu	o	3	5	o
Infra genu	o	3	3	o
Per mediam ſuram	o	3	7	o
Per imam exterius	o	3	2	o
Interius	o	2	9	o

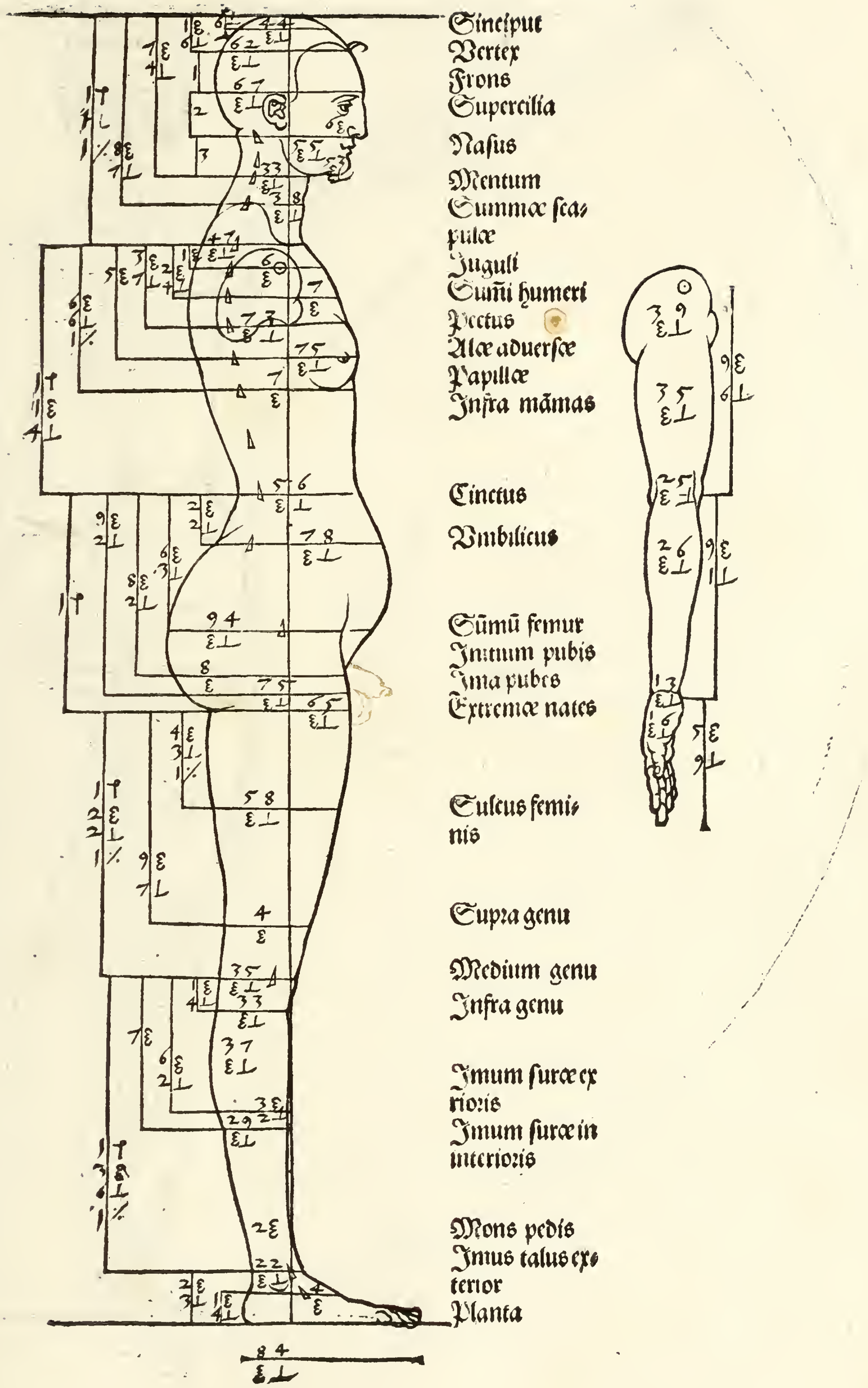
	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Per imam tibiam vbi coactiſſima eſt	0	2	0	0
Per pedis montem	0	2	2	0
Infra talos	0	4	0	0
Poſtea brachium obliquū ita addenſebis.				
Per humerum eſto	0	3	9	0
Per muſculos	0	3	5	0
Per nexum cubiti	0	2	5	0
Infra eundem	0	2	6	0
Per manus iuncturam	0	1	3	0
Sed palma obtinebit	0	1	6	0
Sequuntur aduerſæ latitudines.				
Per verticem eſto	0	4	2	0
Per ſummā frontem	0	5	4	0
Per mediam frontem	0	6	0	0
Per ſupercilia	0	5	8	0
Per aures	0	6	2	0
Per naſum et genas	0	4	8	0
Collum iuxta imum mentū habeat	0	3	3	0
Per ſummas ſcapulas ducatur	0	3	7	0
Per ſummos humeros	1	1	2	0
Ibidemqꝫ diſtabunt coxendices inter ſe	0	8	5	0
Per pectus et humeros	1	3	0	0
Per alas aduerſas	0	8	5	0
Sed per illas auerſas	0	9	4	0
Intra papillas	0	6	5	0
Infra mammas	0	8	5	0
Per cinctum	0	7	8	0
Per vmbilicum	1	1	0	0
Per ſummum femur	1	1	9	0
Ibidemqꝫ coxendices diſtabunt inter ſe	0	8	6	0
Per pubis initium	1	2	5	0
Per pubem imam	0	6	2	0

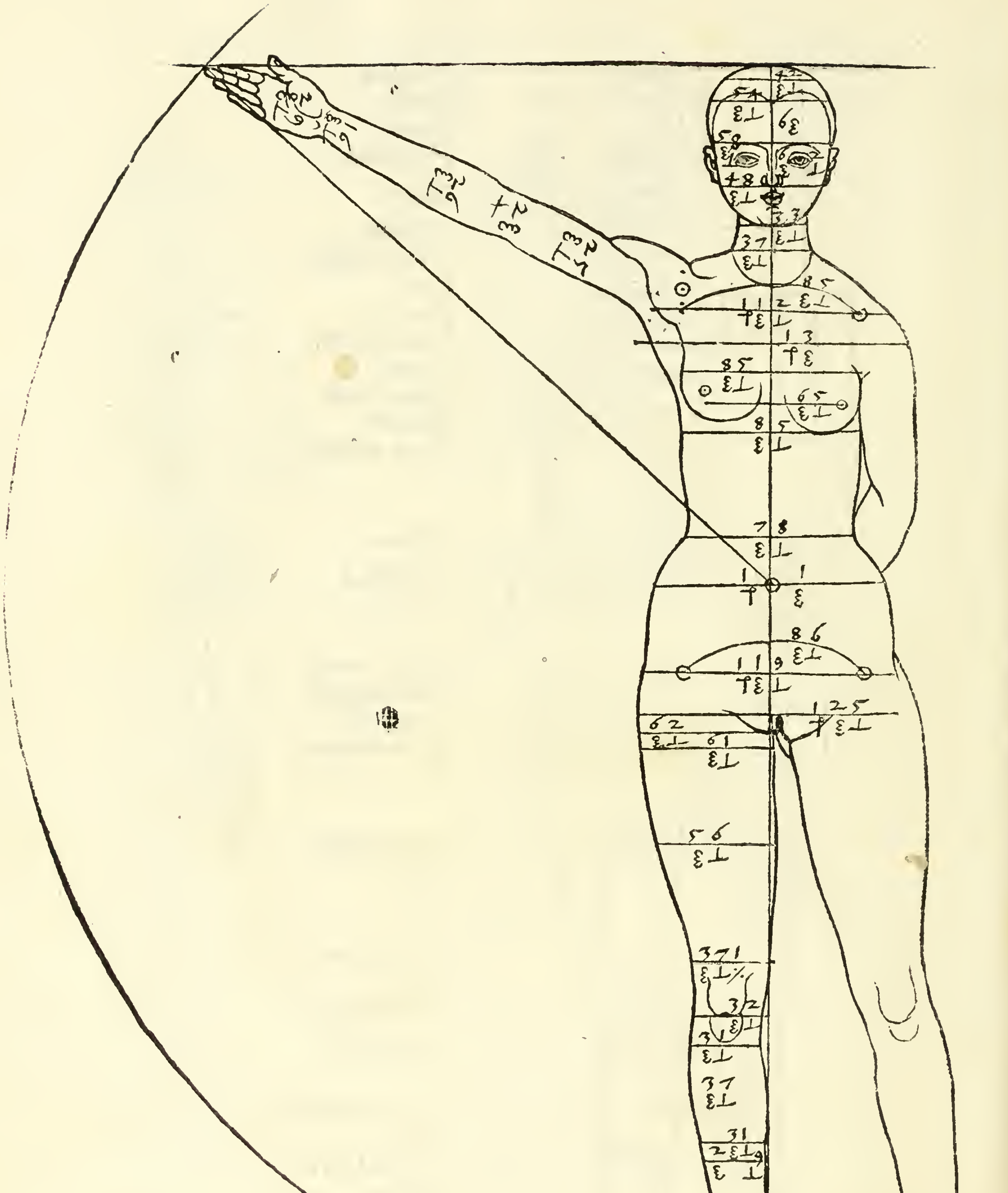
	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Per extremas nates	0	6	1	0
Per ſulcum feminis	0	5	6	0
Supra genu	0	3	7	1
Per medium genu	0	3	2	0
Infra genu	0	3	1	0
Per mediam ſuram	0	3	7	0
Per imam ſuram exterius	0	3	1	0
Interius	0	2	9	0
Per tibiam	0	1	2	0
Per montem pedis	0	1	7	0
Infra talos	0	1	8	0
Et calci per extremos digitos dabitur	0	2	9	0
Brachium autem ita fiet.				
Per muſculos humerus latus	0	2	5	0
Supra nexum cubiti	0	2	0	0
Infra eundem	0	2	6	0
Per iuncturam manus	0	1	6	0
Palma aperietur	0	2	9	0

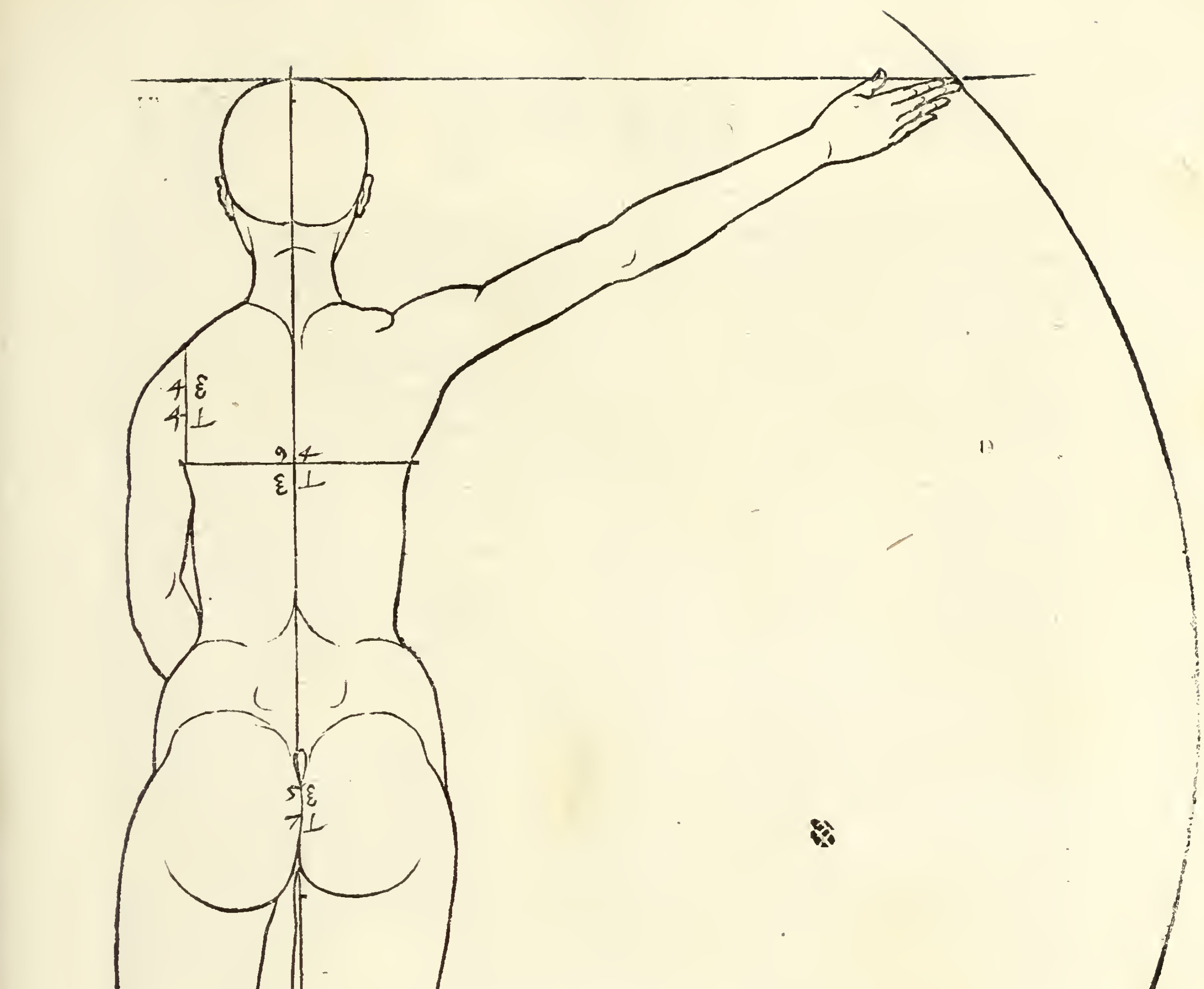
His deſignationibus partium triplicis ſtaturæ corporū muliebrium conuenientes ſuo cuiqꝫ in loco figuras accomodabis, Auerſam etiam, quod ſæpe monuimus, circūſcribes iiſdem, quas auerſa habuerit, extremis lineis. Sed rima podicis obtinebit — 0 5 7 0

Et calcaneus — 0 1 5 0

Hoc corpus extenſis pedibus et manibus ſurſum expaſſis, ſi in vmbilicum circini pedem fixeris, ita poteris circumagere vt extremitates digitorum manus et calcis, orbis circuli attingat. Sicut et ipſum in exemplis declarauimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Juguli
Sūmi humeri
Pectus
Alæ aduerſæ
Papillæ
Infra mãmas
Cinctus
Vmbilicus
Sūmū femur
Initium pubis
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imum ſuræ ex
rioris
Imum ſuræ in
interioris
Mons pedis
Imus talus ex-
terior
Planta

Duo item corpora, viri vnū et alterum mulieris deſcribam primumq; altitudines partium, vt ante conſueui, exequar.

In viri a ſummo ſincipite ad imum mentum eſto longitudinis ſpacium

	perticula	numerus	portio	fuſulū
In viri a ſummo ſincipite ad imum mentum eſto longitudinis ſpacium	0	7	0	0
Hinc vero ſurſum ad ſummā frontem	0	6	0	0
A fronte ſumma ad ſupercilia	0	2	0	0
A ſupercilijs ad imum naſum	0	2	0	0
A naſo ad imum mentū	0	2	0	0
A ſummo ſincipite itē ad ſummas ſcapulas	0	7	7	0
Ad ſumos humeros	0	9	5	0
Ad iugula	1	0	4	0
Hinc autem ad ſummū pectus	0	2	0	0
Infra alas	0	3	6	0
Ad mammas	0	5	0	0
Infra mā̄mas	0	6	0	0
In cinctum	0	9	6	0
E cinctu ad vmbilicum	0	2	0	0
Ad ſinus coxarum	0	2	7	0
Ad coxam	0	6	5	0
Ad imam aluum	0	7	6	0
Ad verenda	0	8	6	0
Ad extremas nates	0	9	7	0
Hinc vero aliquantulum infra	0	0	6	0
Atq; hinc etiam inferius	0	2	5	0
Ad ſulcum in femine	0	5	6	0
Ad medium genu	1	2	8	0
A medio genu vſq; ſupra illud exterius	0	2	8	0
Interius	0	1	9	0
A medio item genu vſq; infra illud exterius	0	0	7	0
Interius	0	1	5	0
Ad imam ſuram interiorem	0	6	2	0
Ad imam ſuram exteriorem	0	6	9	0

	perticula	numerus	portio	fuſulū
Ad montem pedis	1	4	7	0
A monte ad imam plantam	0	2	8	0
A planta ſurſum ad talum exteriorem	0	1	8	0
Sed calci longitudo dabitur	0	9	0	0
Brachio autem talis.				
A ſumis iugulis ducatur longitudinis ſpacium vſq; in nexum cubiti	1	1	4	0
E nexu vſq; in iuncturā manus	0	8	5	0
Palmæ autem dabitur	0	6	0	0
His ſubijciantur latitudines viriles, primūq; obliquæ.				
Per frontem eſto	0	5	1	0
Per ſupercilia	0	6	6	0
Per naſum et ceruicem	0	6	0	0
Per labrum et ceruicem	0	5	4	0
Per mentum et collū ſimiliter	0	5	4	0
Ibidemq; collū obtinebit	0	3	4	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	5	0
Per ſummos humeros	0	4	4	0
Per iugula	0	5	3	0
Per pectus	0	7	4	0
Iuxta alā	0	8	2	0
Per mammas	0	8	3	0
Infra eaſdem	0	7	6	0
Per cinctum	0	6	5	0
Per vmbilicum	0	6	3	0
Per ſinus coxarum	0	6	5	0
Per coxam	0	8	0	0
Per imam aluum	0	7	2	0
Per verenda et clunes	0	6	9	0
Femori autem dabitur iuxta extremas nates	0	5	9	0
Infraq; aliquantum	0	5	9	0
Atq; etiam inferius	0	5	8	0
Per ſulcum in femine	0	5	4	0
Supra genu exterius eſto	0	4	0	0

	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Interius	0	3	7	0
Per medium genu	0	3	5	0
Infra genu exterius	0	3	4	0
Interius ſimiliter	0	3	4	0
Per mediam ſuram	0	4	0	0
Per imam ſuram exterius	0	3	7	0
Per imam ſuram interius	0	3	4	0
Per imam tibiam	0	2	1	0
Per montem pedis	0	2	4	0
Infra talos	0	4	0	0
Sequuntur brachij obliqui latitudines ſiue denſitates.				
Per humeros eſto	0	4	5	0
Infra alam per muſculos	0	3	3	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	2	4	0
Pauloq; inferius	0	1	7	0
Per manus iuncturam	0	1	4	0
Sed palma obtinebit	0	1	5	0
Tum latitudines aduerſæ deſignentur hoc modo.				
Per ſummam frontem eſto	0	5	1	0
Per frontem mediam	0	5	8	0
Per ſupercilia	0	5	5	0
Per aures	0	6	0	0
Per imum naſum	0	4	6	0
Collum iuxta imum mentum habeat	0	3	3	0
Per ſummas ſcapulas eſto	0	4	0	0
Per ſummos humeros	0	9	2	0
Per iugula	1	2	4	0
Ibidemq; diſtabunt oſſa humerorum inter ſe	0	9	7	0
Per pectus et humeros	1	4	4	0
Intra alas	1	0	2	0
Intra mammas	0	7	0	0
Per cinctum	0	9	0	0
Per vmbilicum	1	0	2	0
Per ſinus coxarum	1	0	0	0

	perticula	numerus	portio	fruſtulū
Per coxam	1	1	3	0
Ibidemq; diſtabūt coxendices inter ſe	0	8	5	0
Per imam aluum	1	1	4	0
Per verenda	1	1	3	0
Per femur iuxta extremas nates	0	5	5	0
Infraq; aliquantum	0	5	1	0
Pauloq; etiam inferius ſimiliter	0	5	1	0
Per ſulcum in femine	0	4	2	0
Supra genu exterius	0	3	2	0
Interius ſimiliter	0	3	2	0
Per ſummum genu	0	2	9	0
Per medium genu	0	2	9	0
Tantundem latitudinis habebunt et duo inferius notata ſpacia. Sed cum figurabitur corpus tum erunt hac in parte delineationes curuulæ.				
Per mediam ſuram eſto	0	3	5	0
Iuxta ſuram exterius	0	3	0	0
Iuxta ſuram interius	0	2	8	0
Per imam tibiam	0	1	4	0
Per talos et montem pedis	0	1	9	0
Infra talos ſimiliter	0	1	9	0
Calcis per extremos digitos latitudo erit	0	3	0	0
Sed brachium ſic fiet.				
Brachij aduerſi per muſculos ſub alis latitudo erit	0	2	5	0
Supra cubiti nexum	0	2	1	0
Infra eundem	0	3	0	0
Pauloq; etiam inferius	0	2	2	0
Per manus iuncturam	0	1	6	0
Manus autem obtinebit	0	3	1	0

Tum deinceps et muliebris corporis commenſurationem exequere facieſq; primum alti-

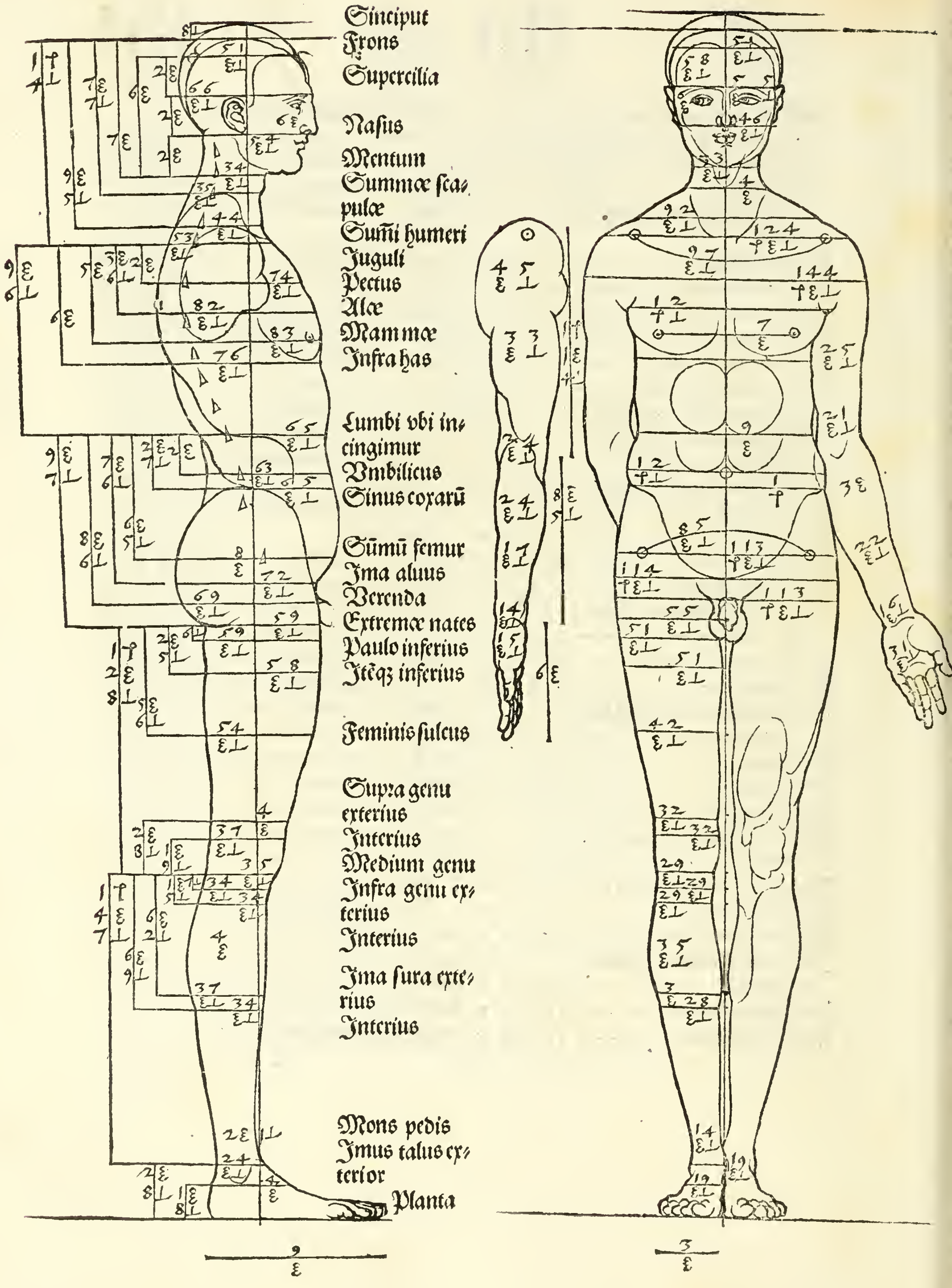
	perticula	numerus	portio	frustulū
tudines ita.				
A ſincipite ad ſummum colſlum eſto	0	7	0	0
Hinc vero ſurſum vſq; ad ſummam frontem	0	6	0	0
A fronte ſumma ad ſupercilia	0	2	0	0
A ſupercilijs ad imum naſum	0	2	0	0
Hinc ad collum ſimiliter	0	2	0	0
Atq; inde mentū ſurſum paululum circumducendum erit.				
A ſincipite ad ſummas ſcapulas	0	7	9	0
Ad iugula	1	0	0	0
A iugulis ad ſummum pectus	0	2	1	0
Infra alas	0	3	7	0
Ad papillas	0	5	5	0
Infra mammas	0	7	0	0
Ad lumbos vbi incingunt	1	1	2	0
Hinc vero in vmbilicum	0	1	5	0
Ad ſummum femur	0	6	0	0
Ad imam aluum	0	7	0	0
Ad pubis initium vbi corpus bifidum fit	0	8	8	0
Ad imam pubem	0	9	6	0
Ad extremas nates	1	0	4	0
Ab extremis natibus aliquāto inferius	0	2	3	0
Ad ſulcum feminis	0	4	3	0
Supra genu	0	9	2	0
Medium in genu	1	1	3	0
E medio genu vſq; infra illud	0	2	0	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	0	0
Interius	0	7	2	0
Ad montem pedis	1	4	5	0
Hinc vero ad imam plantam	0	2	6	0
A planta ſurſum ad talum exteriorem	0	1	8	0
Longitudo calcis erit	0	8	5	0

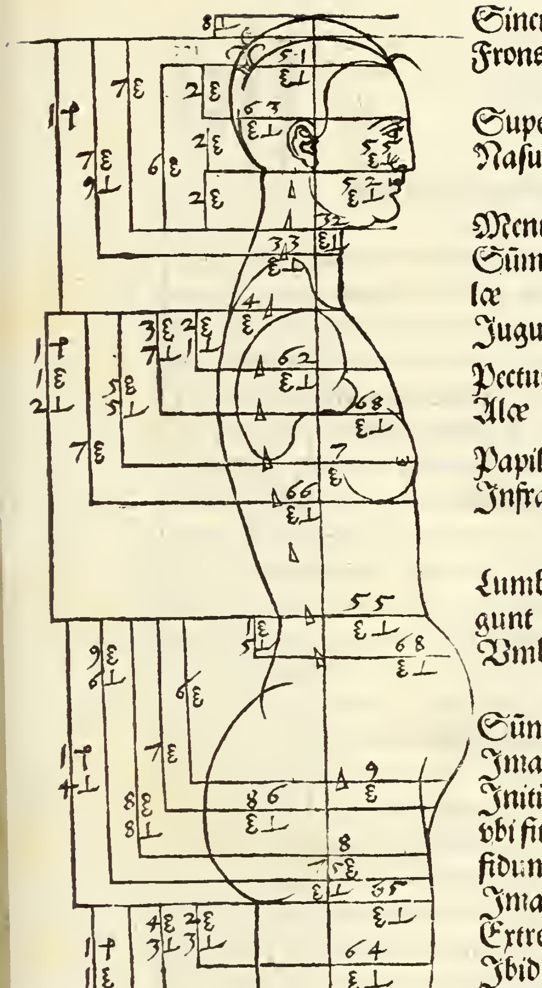
	perticula	numerus	portio	frustulū
Brachium autē ſic facies.				
Ab humeris quæ altitudo iugulorum eſt ponatur vſq; ad nexum cubiti	1	1	5	0
E nexu vſq; in iuncturam manus	0	8	5	0
Spacium palma obtinebit	0	5	8	0
Poſt has altitudinum notationes deſcribes et latitudines. Eæ erunt obliqui corporis tales.				
Per frontem denſum eſto caput	0	5	1	0
Per ſupercilia ponatur	0	6	3	0
Per ceruicem et naſum	0	5	5	0
Per labrum et ceruicem	0	5	2	0
Per mentum et collum ſimiliter	0	5	2	0
Sed ibidem collum obtinebit	0	3	2	0
Per ſum̄as ſcapulas	0	3	3	0
Per iugula	0	4	0	0
Per pectus	0	6	2	0
Iuxta alam	0	6	8	0
Per papillas	0	7	0	0
Infra mammas	0	6	6	0
Per lumbos vbi incingunt	0	5	5	0
Per vmbilicum	0	6	8	0
Per ſummum femur	0	9	0	0
Per imam aluum	0	8	6	0
Per pubis initium	0	8	0	0
Per imam pubem	0	7	5	0
Per femur iuxta extremas nates	0	6	5	0
Inferiuſq; paulo	0	6	0	0
Per ſulcum in femine	0	5	4	0
Supra genu	0	4	0	0
Per medium genu	0	3	5	0
Infra genu	0	3	5	0
Per mediam ſuram	0	3	9	0
Per imam ſuram exterius	0	3	6	0

	perticula	numerus	portio	frustulũ
Interius	0	3	2	0
Per imam tibiã	0	2	0	0
Per mõtem pedis	0	2	2	0
Infra talos	0	3	5	0
Sed brachium ita denſebitur.				
Per humerum	0	4	4	0
Infra alam	0	3	3	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	2	4	0
Per iuncturam manus	0	1	3	0
Manui autem dabitur	0	1	4	0
Tum notabis iuxta proximam lineam et aduerſas latitudines hoc modo.				
Per ſummam frontem eſto	0	5	1	0
Per mediam	0	5	7	0
Per ſupercilia	0	5	3	0
Per aures	0	5	8	0
Per naſum et buccas	0	4	5	0
Collum iuxta mentum obtinebit	0	3	0	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	5	0
Per iugula	0	8	7	0
Sub his oſſa humerorum diſtabunt	0	8	5	0
Per pectus	1	2	2	0
Intra alas	0	8	2	0
Intra papillas	0	6	0	0
Thoracis infra mammas latitudo eſto	0	8	4	0
Per lumbos vbi incingunt eſto	0	7	7	0
Per vmbilicum	1	4	0	0
Per ſummum femur	1	2	0	0
Ibidemq; diſtabunt coxendices inter ſe	0	8	4	0
Per imam aluum	1	1	3	0
Per pubis initium	1	2	4	0

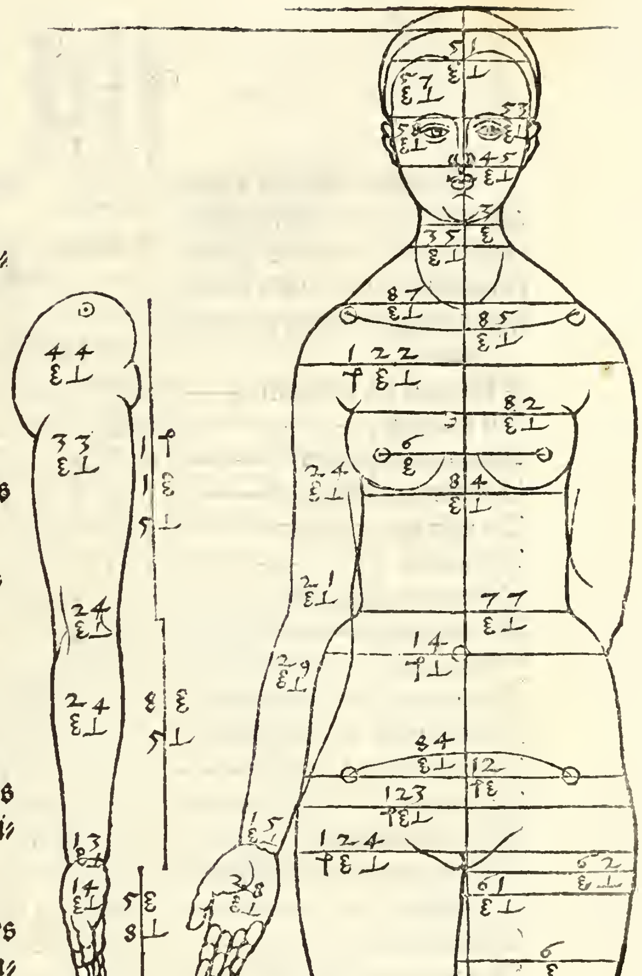
	perticula	numerus	portio	frustulũ
Iuxta imam pubẽ dabitur femori	0	6	2	0
Per extremas nates	0	6	1	0
Pauloq; inferius	0	6	0	0
Per ſulcũ feminis	0	5	3	0
Supra genu	0	3	8	0
Per medium genu	0	3	5	0
Infra genu	0	3	1	0
Per mediam ſuram	0	3	5	0
Per imam ſuram exterius	0	3	4	0
Per imam ſuram interius	0	3	0	0
Per imam tibiam	0	1	4	0
Per montem pedis	0	2	6	0
Infra talos ſimiliter	0	2	6	0
Sed calcis per extremos digitos latitudo erit	0	2	9	0
Tum brachiũ accomodabis huiuſmodi.				
Infra alas latum	0	2	4	0
Supra nexum cubiti	0	2	1	0
Infra eundem	0	2	9	0
Per iuncturam manus	0	1	5	0
Sed palmam facies latam	0	2	8	0
His notationibus circumſcribes figuram virilis muliebriſq; corporis cõuenientibus et aptis flexibus, vt nos facere ſtuduiſſe in exemplis poteris cernere. Sed ſi volueris his corporis caput maiuſculum imponere, produces ipſum in altitudinis linea.	0	0	8	0

Atq; ita prolongatum pariter et denſiuſculũ et latiuſculum in obliquo aduerſoq; corpore facies, ita vt et ante fieri debere oſtendi et a nobis in exemplis demonſtratum eſt.

Sinciput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſcapulæ
Sum̃i humeri
Juguli
Pectus
Alæ
Mammæ
Infra has
Lumbi vbi incingimur
Vmbilicus
Sinus coxarũ
Sũmũ femur
Ima aluus
Verenda
Extremæ nates
Paulo inferius
Itẽq; inferius
Feminis ſulcus
Supra genu exterius
Interius
Medium genu
Infra genu exterius
Interius
Ima ſura exterius
Interius
Mons pedis
Imus talus exterior
Planta

Sinciput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmœ ſcapu-
lœ
Juguli
Pectus
Alœ
Papillœ
Infra mãmas
Lumbi vbicui-
gunt
Vmbilicus
Sũmũ femur
Jma aluus
Initium pubis
vbi fit corpus bi-
fidum
Jma pubes
Extremœ nates
Jbidemqȝ pau-
lo inferius
Sulcus in femi
ne
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Jmũ ſurœ exte-
rioris
Interioris
Mons pedis
Jmus talus ex-
terior
Planta

Sequitur alterius virilis corporis menſuratio. Cuius latitudinis præcipuæ partes ſeu membra iuxta primam obliquæ effigiei lineam ita notabuntur.

	perticula	numerus	portio	fuſtuli
A ſincipite ad verticem	0	1	0	0
Ad frontem	0	2	2	0
Ad imum mentum	0	8	4	0
Ad ſummos humeros	1	0	1	0
Ad oſſa humerorum	1	1	0	0
Ad iugula	1	1	5	0
Hinc vero vſq; ſub alam	0	2	1	0
Ad mammas	0	4	0	0
Infra easdē	0	5	3	0
In cinctum	1	0	0	0
Hinc autem in vmbilicum	0	2	3	0
Ad ſummum femur	0	7	5	0
Ad verenda	0	8	5	0
Ad extremas nates	1	1	0	0
Ab extremis natibus ad ſulcū feminis	0	3	2	1
Supra genu	0	7	4	0
In medium genu	1	0	5	0
E medio genu vſq; infra illud	0	1	6	0
Atq; inde quoq; ad imam ſuram exterius	0	6	8	0
Interius	0	7	7	0
Ad montem pedis	1	4	6	0
Ad imam tibiam	1	5	4	0
Ad imam plantam	1	7	0	0
Calci autē longitudo dabitur	1	0	0	0

Sed brachium huiuſmodi erit.

	perticula	numerus	portio	fuſtuli
Ab humero ad nexum cubiti eſto	1	0	0	0
A nexu vſq; in manus iuncturam	0	9	0	0
A iunctura manus ad extremos digitos	0	6	0	0

Atq; ita deſignatis altitudinibus partium primum obliqui corporis denſitas, deinde et latitudo aduerſi exquiretur.

Denſitas ita.

	perticula	numerus	portio	fuſtuli
Per verticem eſto	0	5	2	0
Per frontem	0	7	0	0
Per ſupercilia	0	7	5	0
Per naſum	0	7	0	0
Per labrum ſuperius et ceruicē	0	6	2	0
Collo iuxta mentum dabitur	0	4	2	0
Per ſummos humeros	0	4	6	0
Per oſſa humerorum	0	5	0	0
Per iugula	0	6	7	0
Per alam	0	7	9	0
Per māmas	0	8	5	0
Infra easdem	0	8	3	0
Per cinctum	0	7	3	0
Per vmbilicum	0	6	7	0
Per ſummum femur	0	8	4	0
Per verenda	0	7	6	0
Per femur iuxta extremas nates	0	6	1	0
Per ſulcum feminis	0	6	1	1
Supra genu	0	4	7	0
Per medium genu	0	3	8	0
Infra genu	0	3	7	0
Per mediam ſuram	0	4	4	0
Per imam ſuram exterius	0	4	0	0
Interius	0	3	7	0
Per imam tibiam	0	2	5	0
Per montem pedis	0	3	0	0
Infra talos	0	4	9	0

Brachium autē accomodabis tale.

	perticula	numerus	portio	fuſtuli
Per humerum denſum	0	5	0	0
Per muſculos	0	7	3	0
Per nexum cubiti	0	2	6	0
Infra eundem	0	2	8	0
Inferiuſq; etiam	0	2	0	0
Per iuncturam manus	0	1	6	0
Sed palmæ denſitas erit	0	1	9	0

Aduerſæ latitudines hæ erunt.

	perticula	numerus	portio	fuſtuli
Per verticem eſto	0	5	5	0
Per frontem	0	6	6	0

	particula	numerus	portio	fruſtulũ
Per ſupercilia	0	5	8	0
Per aures	0	6	5	0
Per naſum et buccas	0	4	8	0
Collo iuxta mentum dabitur	0	4	0	0
Per ſummos humeros	1	0	0	0
Sed inter oſſa humerorum relinquetur ſpacium	1	0	0	0
Per pectus et humeros iuxta iugula	1	5	0	0
Intra alas	1	0	0	0
Intra alas auerſas	1	1	8	0
Intra mãmas	0	7	6	0
Infra mam̃as	1	1	6	0
Per cinctum	0	9	6	0
Per vmbilicum	1	0	0	0
Per ſinus coxarum	1	1	7	1
Ibidemq; diſtabunt coxendices inter ſe	0	8	5	0
Per verenda	1	1	9	0
Per femur iuxta extremas nates	0	5	4	0
Per ſulcum feminis	0	4	5	0
Supra genu	0	3	5	0
Per medium genu	0	3	1	1
Infra genu	0	3	0	0
Per mediam ſuram	0	3	8	0
Per imam ſuram exterius	0	3	4	0
Interius	0	3	0	0
Per imam tibiam	0	1	6	0
Per montem pedis	0	2	0	0
Infra talos	0	2	2	0
Sed calcis per extremos digitos latitudo erit	0	3	9	0

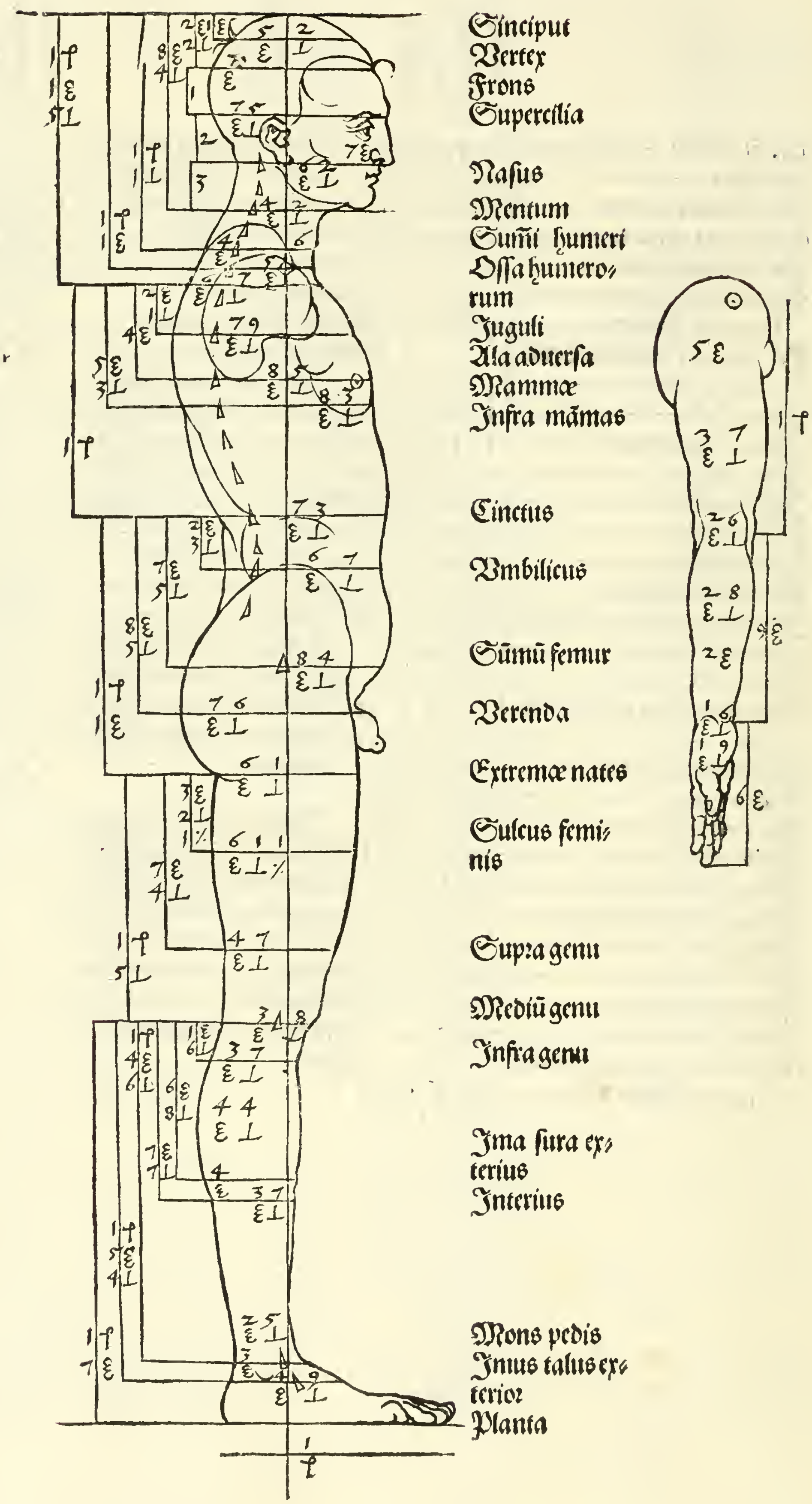
Tum deinceps et brachij latitudines deſcribentur.

	particula	numerus	portio	fruſtulũ
Per muſculos humeri eſto	0	2	6	0
Supra nexum cubiti	0	2	3	0
Infra eundem	0	3	0	0
Inferiuſq; etiam	0	2	3	0
Per iuncturam manus	0	2	0	0
Palma obtinebit	0	3	2	0

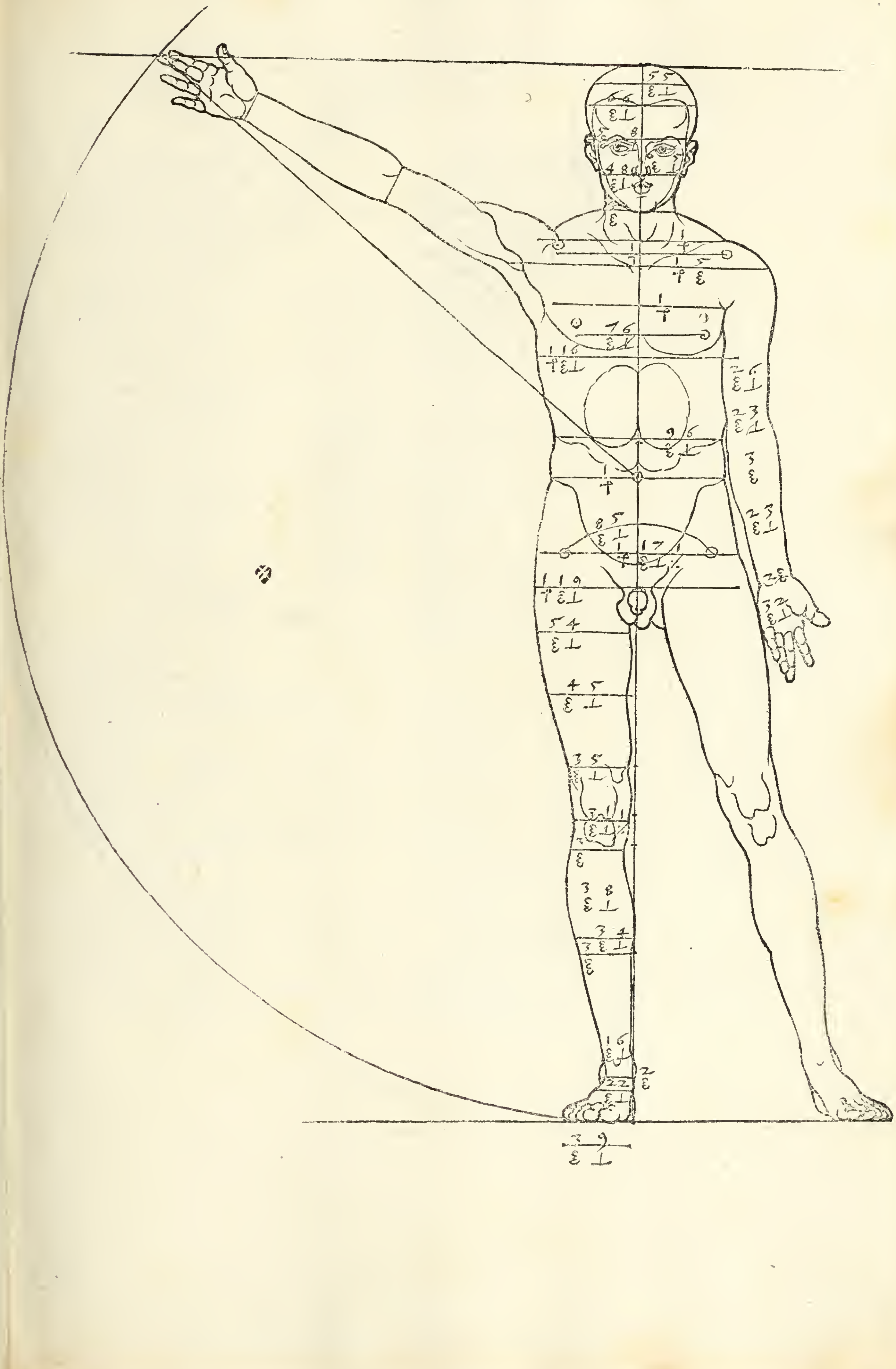
Atq; ita effinges ſcite convenientibus delineationibus obliquum aduerſumq; corpus vt ſæpe monuimus, et a nobis factitatũ cernere eſt. Itemq; circumdabis auerſum corpus extremis aduerſi lineis.

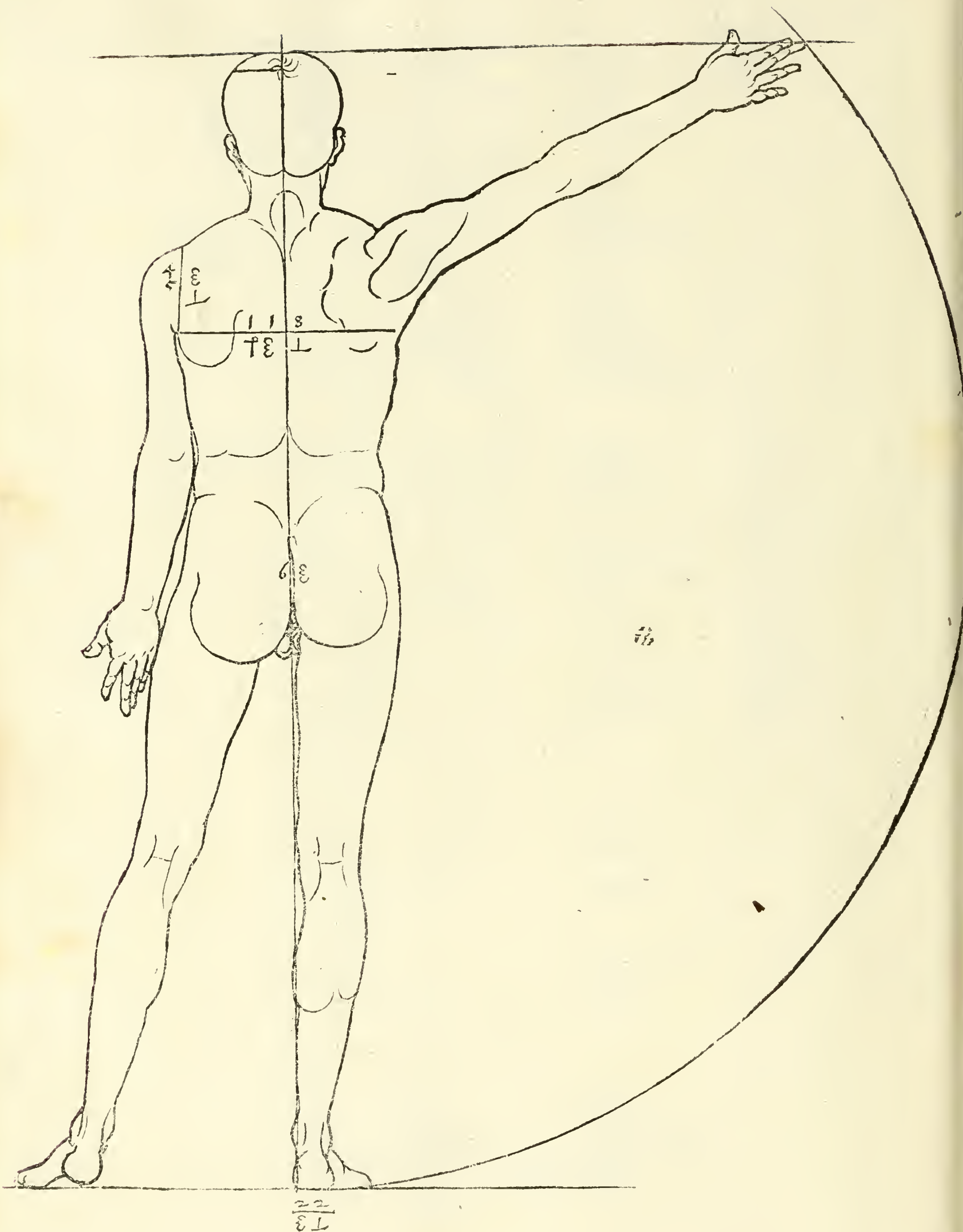
	particula	numerus	portio	fruſtulũ
Rima autẽ podicis obtineat	0	6	0	0
Calcaneuſq; pateſcet	0	2	2	0
Sed alæ in auerſo corpore hoc eſt a tergo demittende erũt vt ſæpe diximus, Erit igitur a ſummis iugulis ad alas auerſas.	0	4	5	0

In hoc corpore extenſo brachio vt extremi digiti altitudinem ſummis capitis æquent, et impoſito circini pede in vmbilicũ rotundationis linea ad extrema in capite manibus et pedibus attinget, quod et ipſum licet in exemplis contemplere.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmi humeri
Oſſa humero-
rum
Juguli
Ala aduerſa
Mammæ
Infra mãmas
Cinctus
Vmbilicus
Sūmū femur
Verenda
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Mediū genu
Infra genu
Ima ſura ex-
terius
Interius
Mons pedis
Imus talus ex-
terior
Planta

Deſcripto virili corpori addatur et muliebre. Cuius altitudinem ſupra oſtenſo modo metiere iuxta primam lineam obliqui corporis ita.

	perticula	numerus	portio	frustulū
A ſincipite ad verticē eſto	0	0	6	0
Ad frontem	0	2	4	0
Ad imum mentum	0	8	4	0
Ad ſummos humeros	0	9	8	0
Ad iugula	1	1	0	0
Hinc autem vſq; ad alam	0	2	8	0
Ad alam vero a tergo	0	3	7	0
Ad papillas	0	4	5	0
Infra mammas	0	6	0	0
Ad cinctum	1	0	7	0
E cinctu in vmbilicū	0	2	6	0
Ad ſummum femur	0	6	2	0
Ad pubis initium	0	8	3	2
Ad imam pubem	0	9	0	0
Ad extremas nates	1	0	5	0
Hinc autem ad ſulcum in femine	0	4	5	0
Supra genu	0	9	0	0
Ad medium genu	1	1	6	0
E genu medio vſq; infra ipſum	0	1	9	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	4	0
Interius	0	7	3	0
Ad montem pedis	1	3	3	0
Ad imam tibiam et talum	1	4	2	0
Ad plantam	1	6	2	0
Sed calcem longum facies	0	9	4	0
Sequuntur brachij longitudines.				
Ab humero ad nexum cubiti eſto	0	9	4	0
E nexu vſq; in manus iuncturam	0	8	4	0
E iunctura ad extremos digitos	0	6	1	0

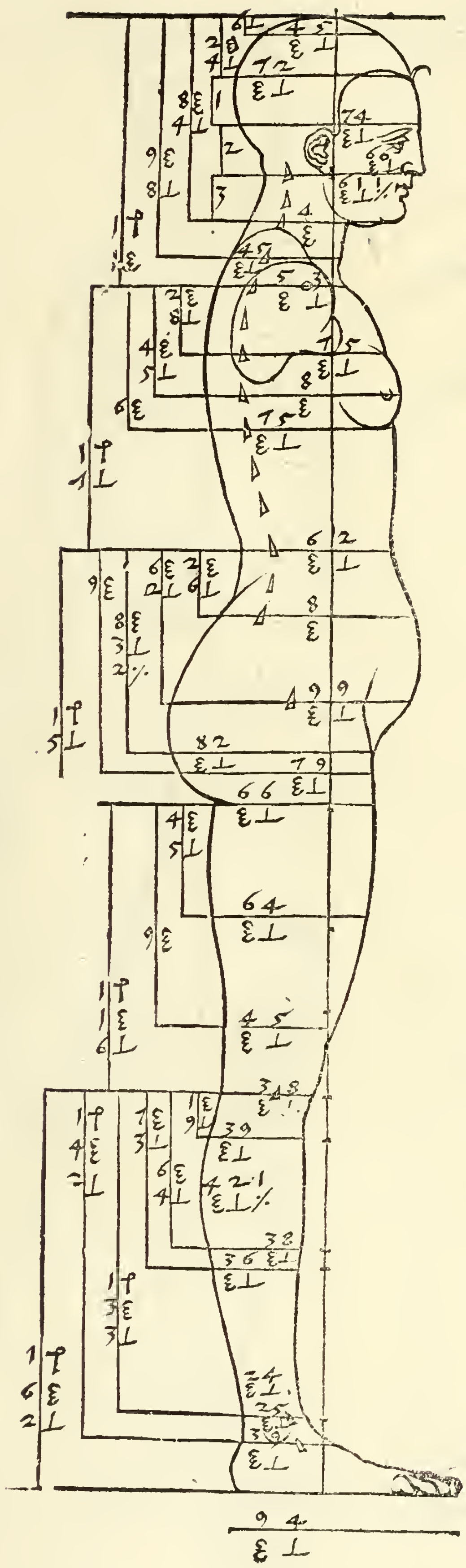
Poſt notatas vt indicatæ ſunt altitudines partium appones illis et denſitatum et latitudinum menſuras, denſitates quidem obliqui corporis tales.

	perticula	numerus	portio	frustulū
Per verticem eſto	0	4	5	0
Per frontem	0	7	2	0
Per ſupercilia	0	7	4	0
Per naſum	0	6	6	0
Per labrum ſuperius et ceruicem	0	6	1	1
Collum iuxta mentum erit	0	4	0	0
Per ſummos humeros	0	4	5	0
Per iugula	0	5	3	0
Per alam	0	7	5	0
Per papillas	0	8	0	0
Infra mammas	0	7	5	0
Per cinctum	0	6	2	0
Per vmbilicum	0	8	0	0
Per ſummum femur	0	9	9	0
Per pubis initium et clunes	0	8	2	0
Per imam pubem	0	7	9	0
Per femur iuxta extremas nates	0	6	6	0
Per ſulcum in femine	0	6	4	0
Supra genu	0	4	5	0
Per medium genu	0	3	8	0
Infra genu	0	3	9	0
Per mediam ſuram	0	4	2	0
Per imam ſuram exterius	0	3	8	0
Interius	0	3	6	0
Per imam tibiam	0	2	4	0
Per montem pedis	0	2	5	0
Per imū talum	0	3	9	0
Brachium poſt hæc obliquum ita facies.				
Per humerum denſum	0	4	6	0
Per muſculos	0	3	6	0
Per nexū cubiti	0	2	8	0

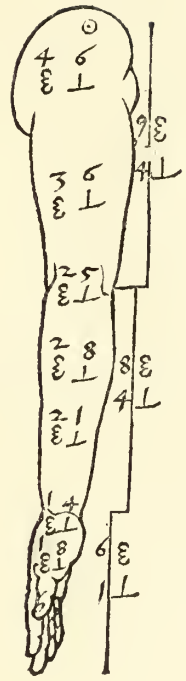
	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Per manus iuncturam eſto	0	1	4	0
Palmæ autem detur	0	1	8	0
Latitudines vero aduerſi tales.				
Per verticem eſto	0	4	8	0
Per frontem	0	6	4	0
Per ſupercilia	0	5	8	0
Per aures	0	6	2	0
Per naſum et buccas	0	4	8	0
Collo iuxta mentum aſſignetur	0	3	9	0
Per ſum̃os humeros	0	9	5	0
Per iugula	1	1	8	0
Ibidemqꝫ oſſa humerorum diſtabunt	0	9	5	0
Intra alas erit ſpacium	0	8	7	0
Sed a tergo	1	0	4	0
Intra papillas	0	5	7	0
Per mãmas et humeros	1	3	2	0
Infra mãmas	1	0	2	0
Per cinctum	0	9	4	0
Per vmbilicum	1	1	7	1
Per ſummum femur	1	2	4	0
Ibidẽqꝫ diſtabunt coxendices	0	9	0	0
Per pubis initium	1	2	8	0
Per imam pubem	0	6	1	0
Per extremas nates	0	6	1	0
Per ſulcum in femine	0	5	2	0
Supra genu	0	3	9	0
Per medium genu	0	3	2	0
Infra genu	0	3	1	0

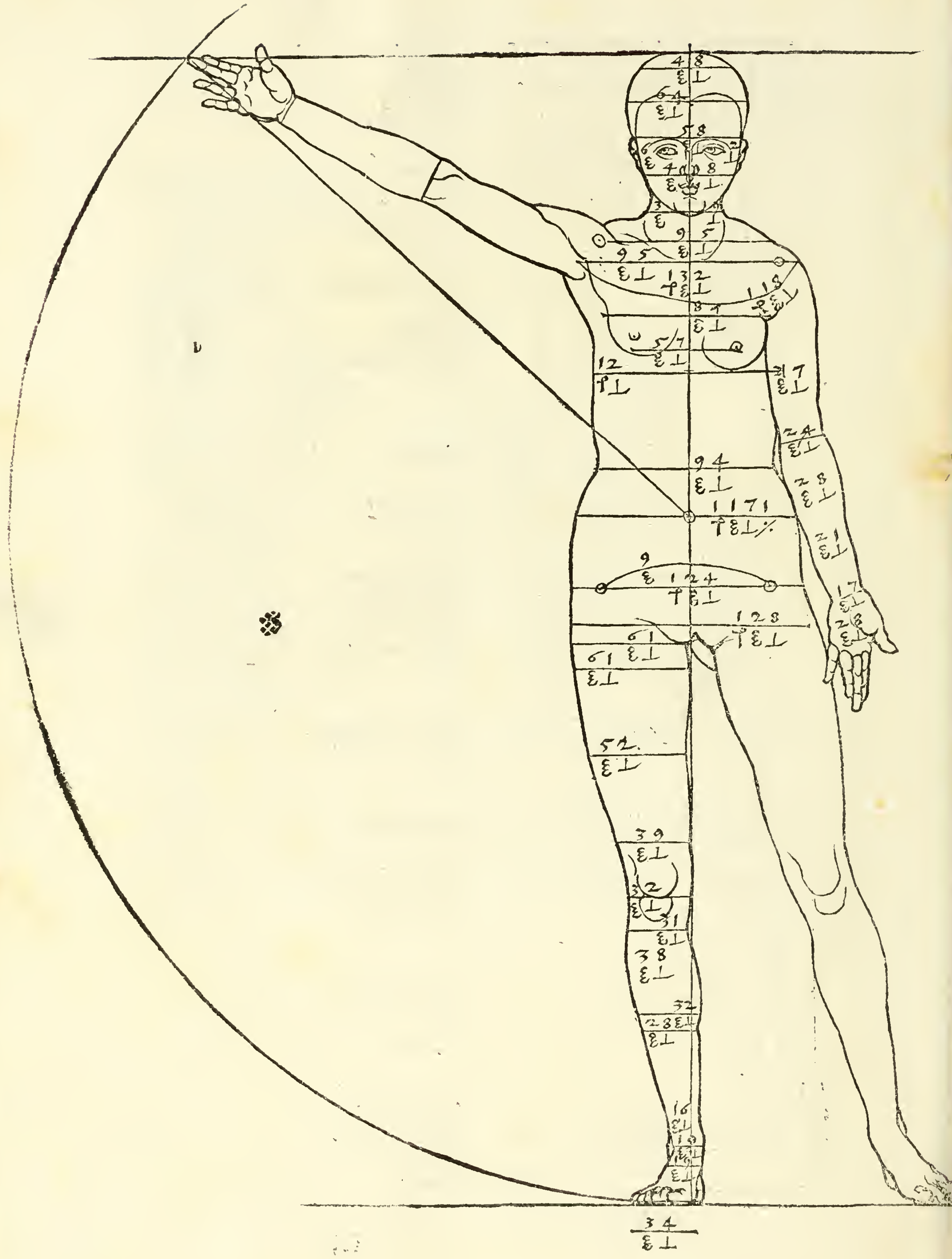
	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Per mediam ſuram	0	3	8	0
Per imam ſuram exterius	0	3	2	0
Interius	0	2	8	0
Per imam tibiam	0	1	6	0
Per talos	0	1	9	0
Infra talos	0	1	9	0
Per extremos digitos erit calcis latitudo	0	3	4	0
Sequitur brachij deſcriptio, hoc erit latum.				
Per muſculos humeri	0	2	7	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	2	8	0
Inferiuſqꝫ etiam	0	2	1	0
Per manus iuncturam eſto	0	1	7	0
Palmæ autem detur	0	2	8	0
Atqꝫ ita partium altitudinibus et latitudinibus deſignatis inſcribetur conueniens obliquo aduerſoqꝫ corpori ſuis in locis forma. Sed auerſum includetur in extremas lineas aduerſi.				
Rima autem podicis obtinebit	0	6	2	0
Sed calcaneus patebit	0	1	9	0

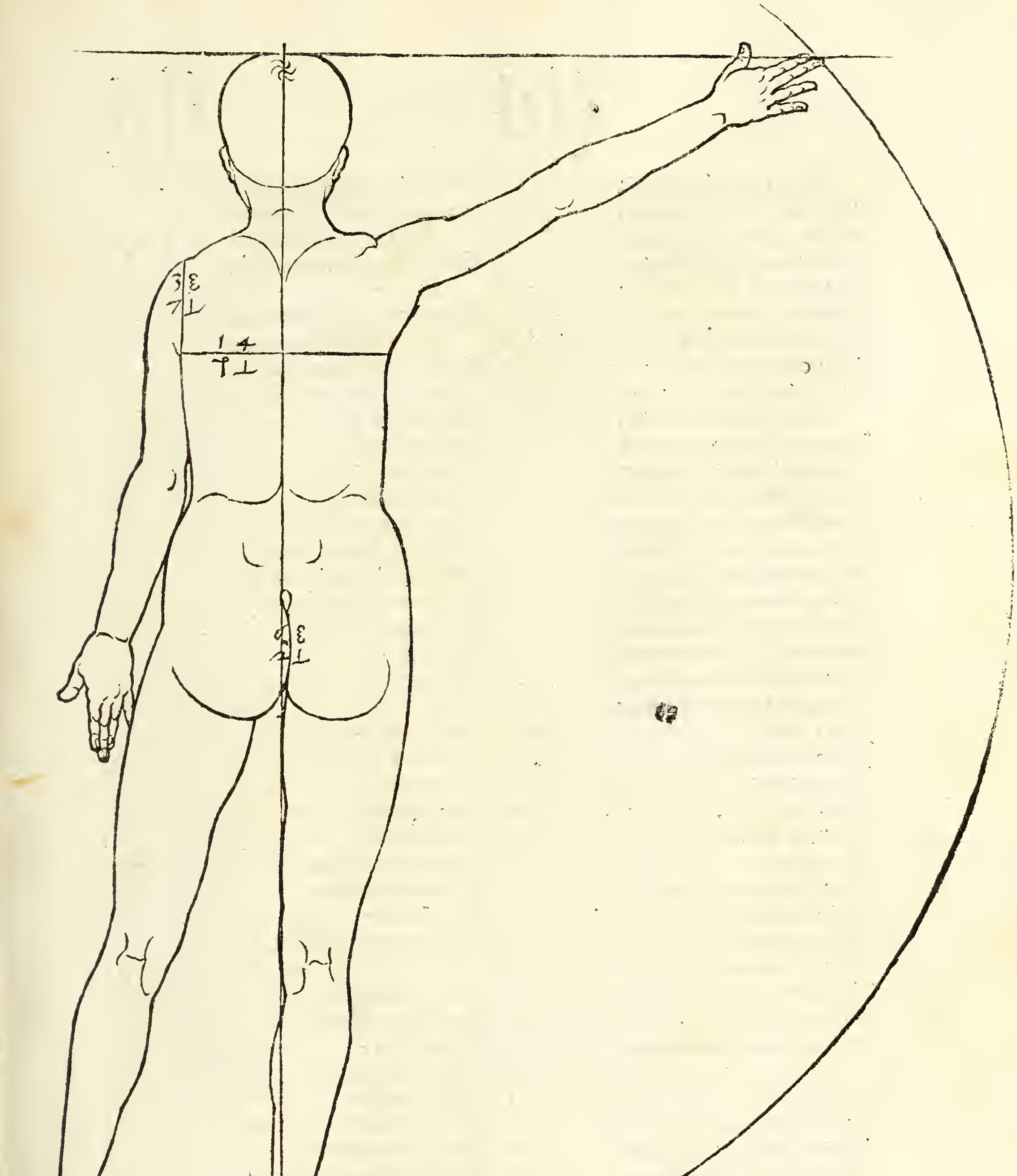
Hoc ſimiliter corpus expaſſis manibus propoſitum vt de virili diximus, in circuli lineam includere poteris ſicut in exemplis fecimus.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmi humeri
Iuguli
Infra alas aduerſas
Papillæ
Infra mãmas
Cinctus
Vmbilicus
Sūmū femur
Pubis initium
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus in femine
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exterius
Interius
Mons pedis
Imus talus exterior
Planta

Iterum deſcribam virile corpus qua ratione alia ſupra facienda oſtendi. Cuius quidē ſit commenſuratio talis.

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
A ſincipite ad verticem	0	1	0	0
Ad imum mentum	0	7	6	0
Ad ſummas ſcapulas	0	8	6	0
Ad ſum̄mos humeros	1	0	6	0
Ad iugula	1	1	5	0

Tum quicquid erit intra ſummam frontem et imum mentum diuides in ſpacia æqualia tria lineis duabus. Supremo dabitur frons, proximo oculi, naſus, aures, Infimo bucca et mentum. Atq; ita faciē vbiq; in imaginibus effingere rectum eſt, nos non vbiq; meminimus. Tu tamē ex vno transferre in omnia poteris.

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
A iugulis ad ſummum pectus	0	2	0	0
Infra alam	0	3	9	0
Infra alas auerſas	0	4	2	0
Ad mammas	0	5	1	0
Infra has	0	6	1	0
Ad imum thoraca	0	7	1	0
Ad cinctum	0	9	2	0
Hinc vero in vmbilicum	0	2	9	0
Ad ſinum coxæ	0	4	7	0
Ad ſummum femur	0	6	9	0
Ad imam aluum	0	7	9	0
Ad verenda	0	8	6	0
Ad extremas nates	1	1	5	0
Hinc autem ad ſulcum feminis	0	4	4	0
Supra genu	0	9	1	1
In medium genu	1	1	0	0
E medio genu vſq; infra ipſum	0	2	5	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	4	0
Interius	0	7	2	0
Ad montem pedis	1	3	9	0
Ad talum imum exterius	1	4	7	0
Ad imam plantam	1	6	8	0

	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Longitudo autem calcis erit	0	9	5	0
Sed brachij talis, Ab humero vſq; in nexum cubiti eſto	1	0	4	0
E nexu vſq; in iuncturam manus	0	8	3	0
E iūctura ad extremos digitos	0	6	6	0

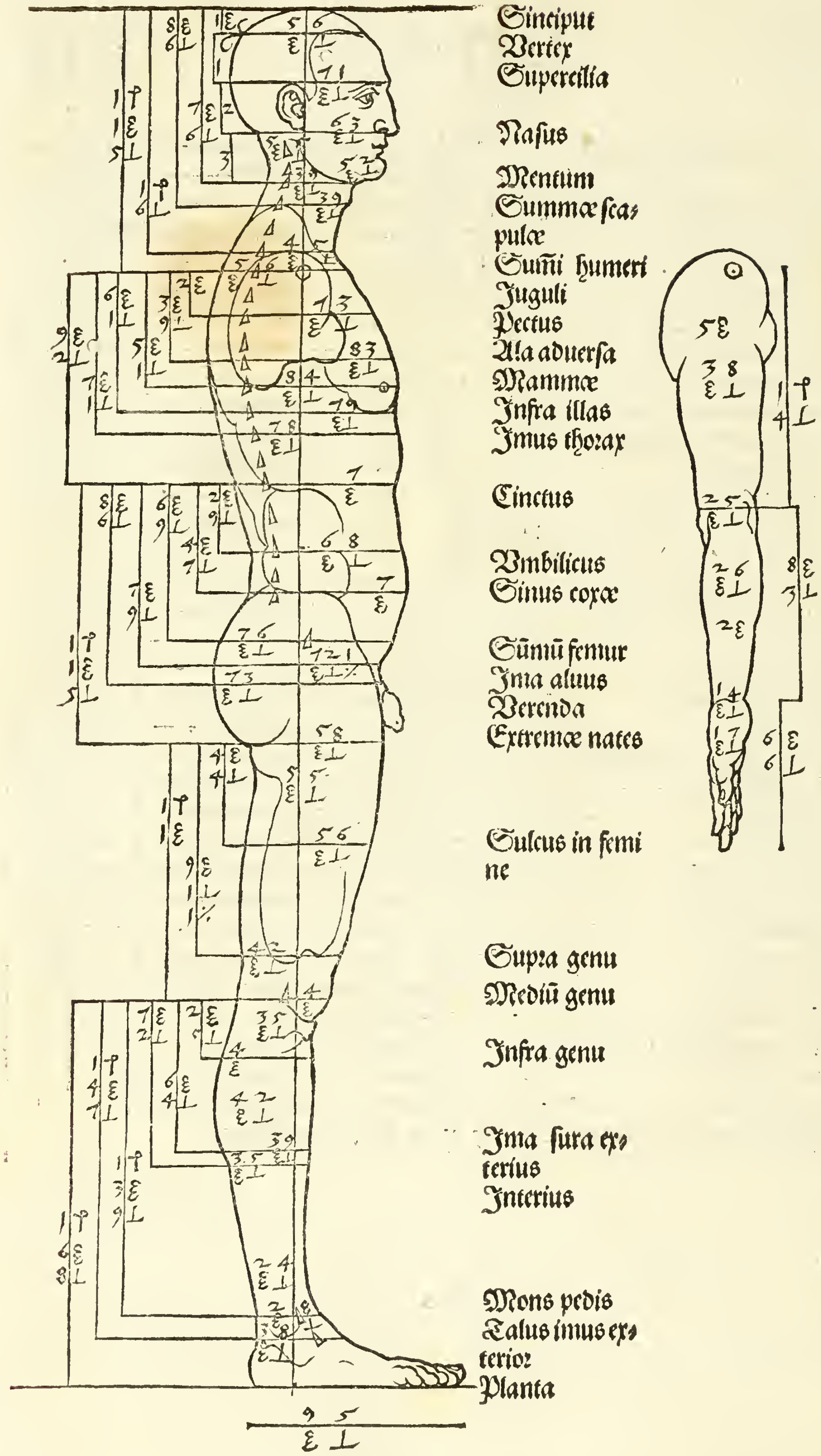
His ita diſpoſitis altitudinibus addes et latitudines primumq; obliquas ita.

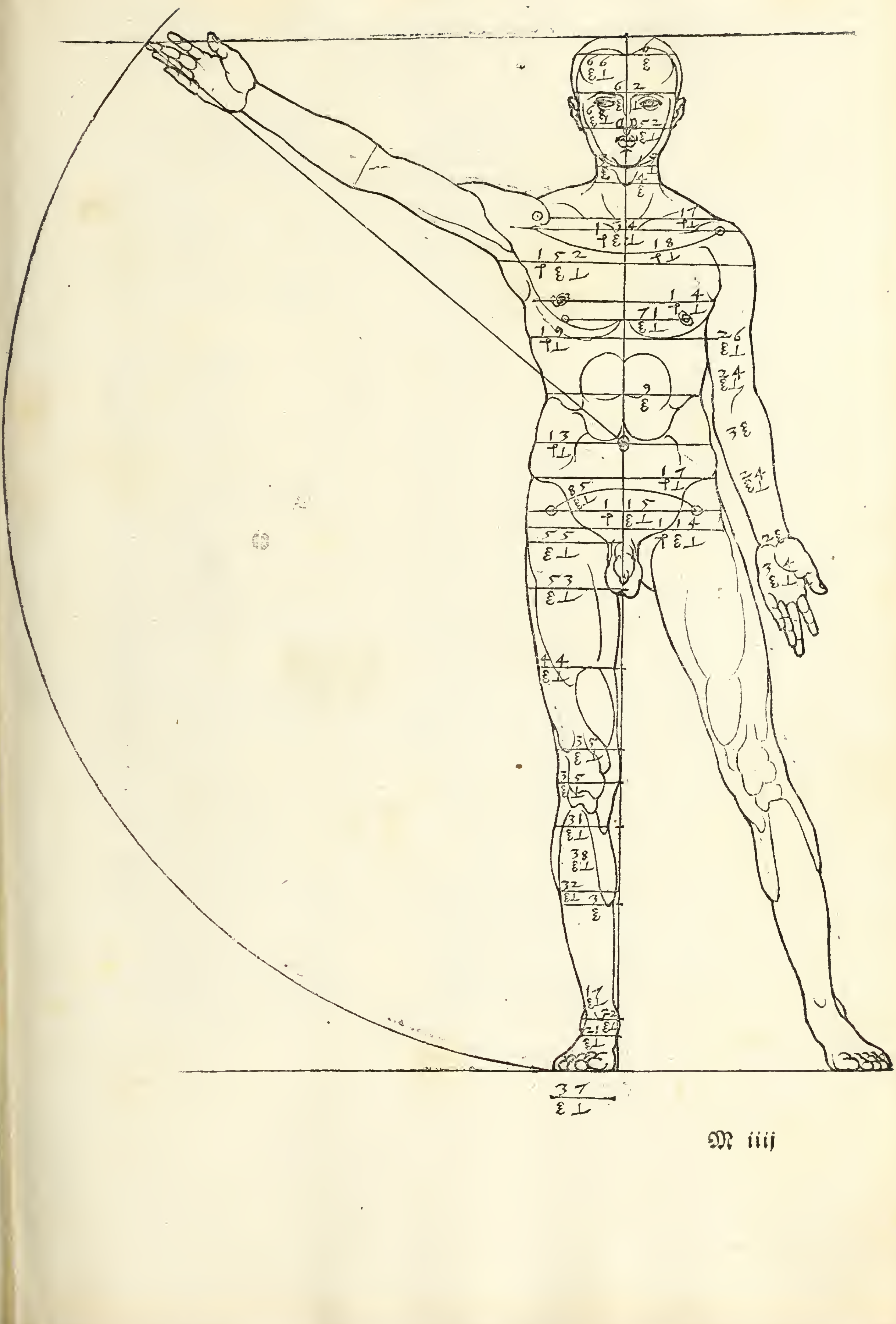
	perticula	numerus	portio	fruſtuli
Per verticem eſto	0	5	6	0
Per ſupercilia	0	7	1	0
Per naſum	0	6	3	0
Per labrum ſuperius	0	5	5	0
Per mentum et collum	0	5	2	0
Ibidemq; collum obtinebit	0	3	9	0
Per ſum̄as ſcapulas ſimiliter	0	3	9	0
Per ſummos humeros	0	4	5	0
Per iugula	0	5	6	0
Per pectus	0	7	3	0
Per alam	0	8	3	0
Per mammas	0	8	4	0
Infra has	0	7	9	0
Per imum thoracem	0	7	8	0
Per cinctum	0	7	0	0
Per vmbilicum	0	6	8	0
Per ſinum coxæ	0	7	0	0
Per ſummum femur	0	7	6	0
Per imam aluum	0	7	2	1
Per verenda	0	7	3	0
Per femur iuxta extremas nates	0	5	8	0
Pauloq; inferius	0	5	5	0
Per ſulcum in femine	0	5	6	0
Supra genu	0	4	2	0
Per medium genu	0	4	0	0
Infra patellam	0	3	5	0
Per altitudinem infra genu	0	4	0	0
Per mediam ſuram	0	4	2	0
Per imam ſuram exterius	0	3	9	0
Per imam ſuram interius	0	3	5	0
Per imam tibiam	0	2	4	0
Per montem pedis	0	2	8	0
Infra talos	0	3	8	0

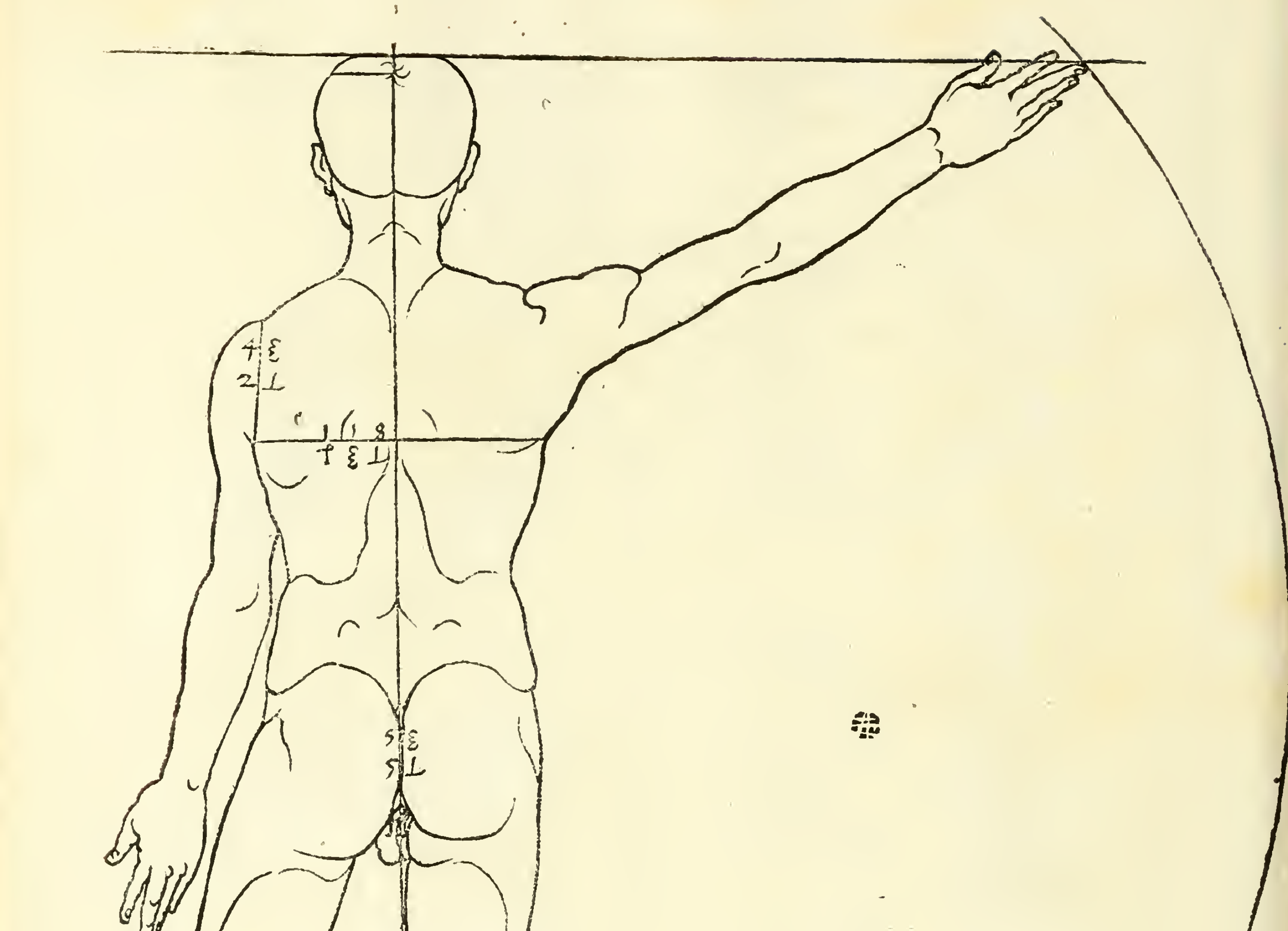
	particula	numerus	portio	ſcrupulū
Brachium autem obliquū ſic fiet.				
Per humerum latum	0	5	0	0
Per alam a tergo	0	3	8	0
Per nexum cubiti	0	2	5	0
Infra eundem	0	2	6	0
Pauloq; etiam inferius	0	2	0	0
Per iuncturam manus	0	1	4	0
Sed palma obtinebit	0	1	7	0
Latitudines autem aduerſæ huiuſmodi notabuntur.				
Per verticem eſto	0	6	0	0
Per mediam frontem	0	6	6	0
Per ſupercilia	0	6	2	0
Per aures	0	6	8	0
Per naſum et buccas	0	5	2	0
Collo autem iuxta mentum detur	0	3	5	0
Per ſummas ſcapulas	0	4	0	0
Per ſummos humeros	1	0	7	0
Per iugula	1	3	4	0
Ibidemq; oſſa humerorū diſtabunt	1	0	8	0
Per pectus	1	5	2	0
Intra alas	1	0	4	0
Intra alas auerſas	1	1	8	0
Infra mammas	1	0	9	0
Per cinctum	0	9	0	0
Per vmbilicum	1	3	0	0
Per ſinum coxæ	1	0	7	0
Per ſummum femur	1	1	5	0
Ibidemq; diſtabunt coxendices inter ſe	0	8	5	0
Per imam aluum	1	1	4	0
Per femur iuxta verenda	0	5	5	0

	particula	numerus	portio	ſcrupulū
Per extremas nates	0	5	3	0
Per ſulcum in femine	0	4	4	0
Supra genu	0	3	5	0
Per medium genu ſimiliter	0	3	5	0
Infra genu	0	3	1	0
Per mediam ſuram	0	3	8	0
Per imam ſuram exterius	0	3	2	0
Interius	0	3	0	0
Per imam tibiam	0	1	7	0
Per talum et montem pedis	0	2	2	0
Infra talos per pedem	0	2	1	0
Calcis per extremos digitos latitudo eſto	0	3	7	0
Brachium autem tale facies.				
Per muſculos humeri latum	0	2	6	0
Supra nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	3	0	0
Inferiuſq; etiam	0	2	4	0
Per iuncturam manus	0	2	0	0
Palma autem obtineat	0	3	4	0
Poſt hæc forma apta locis ſuis virilium corporum hoc eſt obliqui aduerſiq; deſcribetur. Sed auerſo accomodabunt extremæ lineæ aduerſi. Et rima podicis tenebit	0	5	5	0
Calcaneuſq; pateſcet	0	2	2	0

Hoc etiam corpus in circuli lineam includes, quæ extenſas manus extremas itēq; pedes radat, centro conſtituto in vmbilico, vt ſupra et in aliis oſtēdimus et expreſſimus quoq; ſubiectis exemplis.

Sinciput
Vertex
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Sūmi humeri
Juguli
Pectus
Ala aduerſa
Mammæ
Infra illas
Imus thorax
Cinctus
Vmbilicus
Sinus coxæ
Sūmū femur
Ima aluus
Verenda
Extremæ nates
Sulcus in femi
ne
Supra genu
Mediū genu
Infra genu
Ima ſura ex-
terius
Interius
Mons pedis
Talus imus ex-
terior
Planta

Deſcribamus et muliebre congruæ ſtaturæ corpus. Eſto igitur altitudo a ſincipite.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Ad verticem	0	0	9	0
Ad frontem	0	1	8	0
Ad imum mentum	0	7	5	0
Ad ſummas ſcapulas	0	9	0	0
Ad iugula	1	1	0	0
Hinc vero ad ſum̃os humeros	0	0	5	0
Ad pectus	0	2	8	0
Ad alam aduerſam	0	3	7	0
Ad alam auerſam	0	4	6	0
Ad papillas	0	5	6	0
Infra mammas	0	7	2	0
In cinctum	1	1	8	0
E cinctu in vmbilicum	0	1	2	0
Ad ſummum femur	0	6	1	0
Ad imam aluum	0	7	0	0
Supra pubem	0	8	4	0
Ad pubis initium	0	9	5	0
Ad imam pubem	1	0	2	1
Ad extremas nates	1	1	1	0
Hinc ad ſulcum in femine	1	3	8	0
Supra genu	0	7	9	0
Medium in genu	1	0	0	0
E medio genu vſq; infra illud	0	1	0	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	0	0
Ad imam ſuram interius	0	7	0	0
Ad montem pedis	1	3	1	0
Ad talum exteriorem	1	4	0	0
Ad imam plantam	1	6	1	0
Longitudo autem calcis erit	0	9	0	0
Brachij vero talis.				
Ab humero ad cubiti nexum	1	0	0	0
A nexu in iuncturam manus	0	8	3	0
E iunctura ad extremos digitos eſto	0	5	8	0

Poſt hæc notabuntur denſitates et latitudines corporis.

Denſitates iuxta primam lineam obliqui corporis ita.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per verticem eſto	0	5	0	0
Per frontem	0	6	4	0
Per ſupercilia	0	7	3	0
Per naſum	0	6	4	0
Per ſuperius labrum	0	5	8	0
Per mentum et collum	0	5	6	0
Collum ibidem obtinebit	0	3	4	0
Per ſummos humeros	0	3	7	0
Per iugula	0	4	8	0
Iuxta oſſa humerorum	0	5	8	0
Per pectus	0	7	4	0
Iuxta alam	0	7	5	0
Per papillas	0	7	8	0
Infra mammas	0	7	2	0
Per cinctum	0	6	2	0
Per vmbilicum	0	7	2	0
Per ſummum femur	1	0	5	0
Per imam aluum	1	0	0	0
Supra pubem	0	9	2	0
Per pubis initium	0	8	7	0
Per imam pubem	0	8	2	0
Per femur iuxta extremas nates	0	7	0	0
Per ſulcum in femine	0	6	7	0
Supra genu	0	4	8	0
Per medium genu	0	4	0	0
Infra genu	0	3	8	0
Per mediam ſuram	0	4	4	0
Per imam ſuram exterius	0	4	1	0
Per imam ſuram interius	0	3	6	0
Per imam tibiam	0	2	5	0
Per montem pedis	0	2	6	0
Per imos talos et pedem	0	3	8	0
Brachium obliquum ita facies.				
Per humerum denſum	0	4	4	0
Per muſculos	0	3	8	0
Per nexum cubiti	0	2	6	0
Infra eundem	0	2	7	0
Inferiuſq; etiam	0	2	0	0
Per iuncturam manus	0	1	5	0
Sed palmæ dabitur	0	1	8	0

At latitudines iuxta alteram lineam aduerſi ita.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per verticem eſto	0	5	0	0
Per ſummam frontem	0	6	4	0
Per mediam frontem	0	6	5	0
Per ſupercilia	0	6	0	0
Per aures	0	6	5	0
Per naſum et buccas	0	5	0	0
Collo iuxta mentum dabitur	0	3	2	0
Per ſummas ſcapulas	0	5	6	0
Per iugula	1	0	6	0
Per oſſa humerorum	1	2	0	0
Ibidemqꝫ diſtabunt ipſa inter ſe	0	6	5	0
Per pectus et humeros	1	3	7	1
Intra alas	0	9	1	0
Intra alas a tergo	1	0	5	0
Intra papillas	0	6	8	0
Infra mammas	0	9	7	0
Per cinctum	0	8	8	0
Per vmbilicum	1	1	2	2
Per ſummum femur	1	3	0	0
Ibidemqꝫ coxendices diſtabũt	0	9	5	0
Per imam aluum	1	3	2	1
Supra pubem	1	3	5	0
Per pubis initium	1	3	4	0
Per femur iuxta imam pubem	0	6	6	1
Iuxta extremas nates	0	6	6	0
Per ſulcum in femine	0	5	6	0
Supra genu	0	4	2	0

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per medium genu	0	3	8	1
Infra genu	0	3	7	0
Per mediam ſuram	0	4	3	0
Per imam ſuram exterius	0	3	9	0
Interius	0	3	4	0
Per montem pedis	0	1	7	0
Per imos talos et pedem	0	2	1	1
Sed per extremos digitos calcis latitudo erit	0	3	5	0

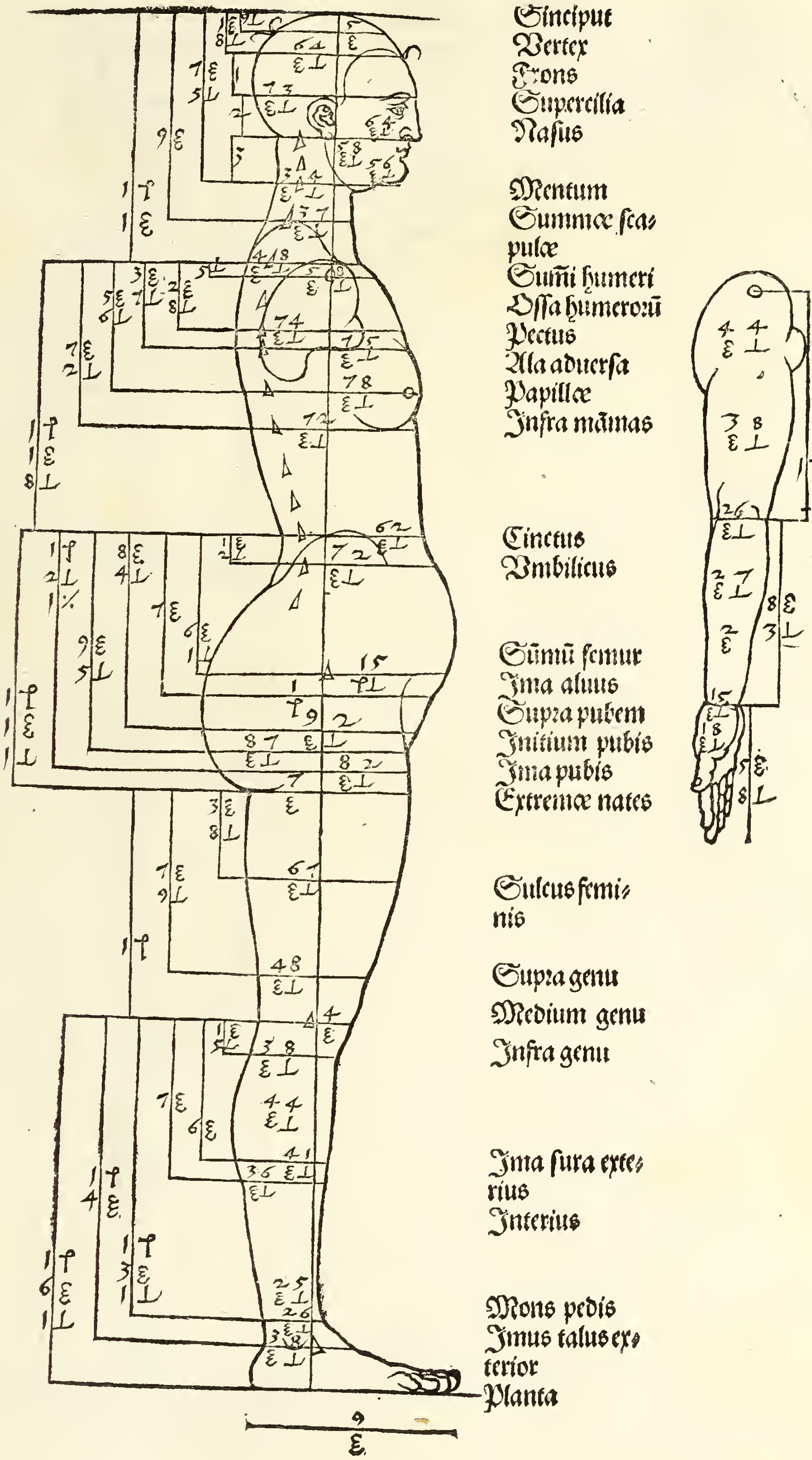
Tum brachium tale adiunges.

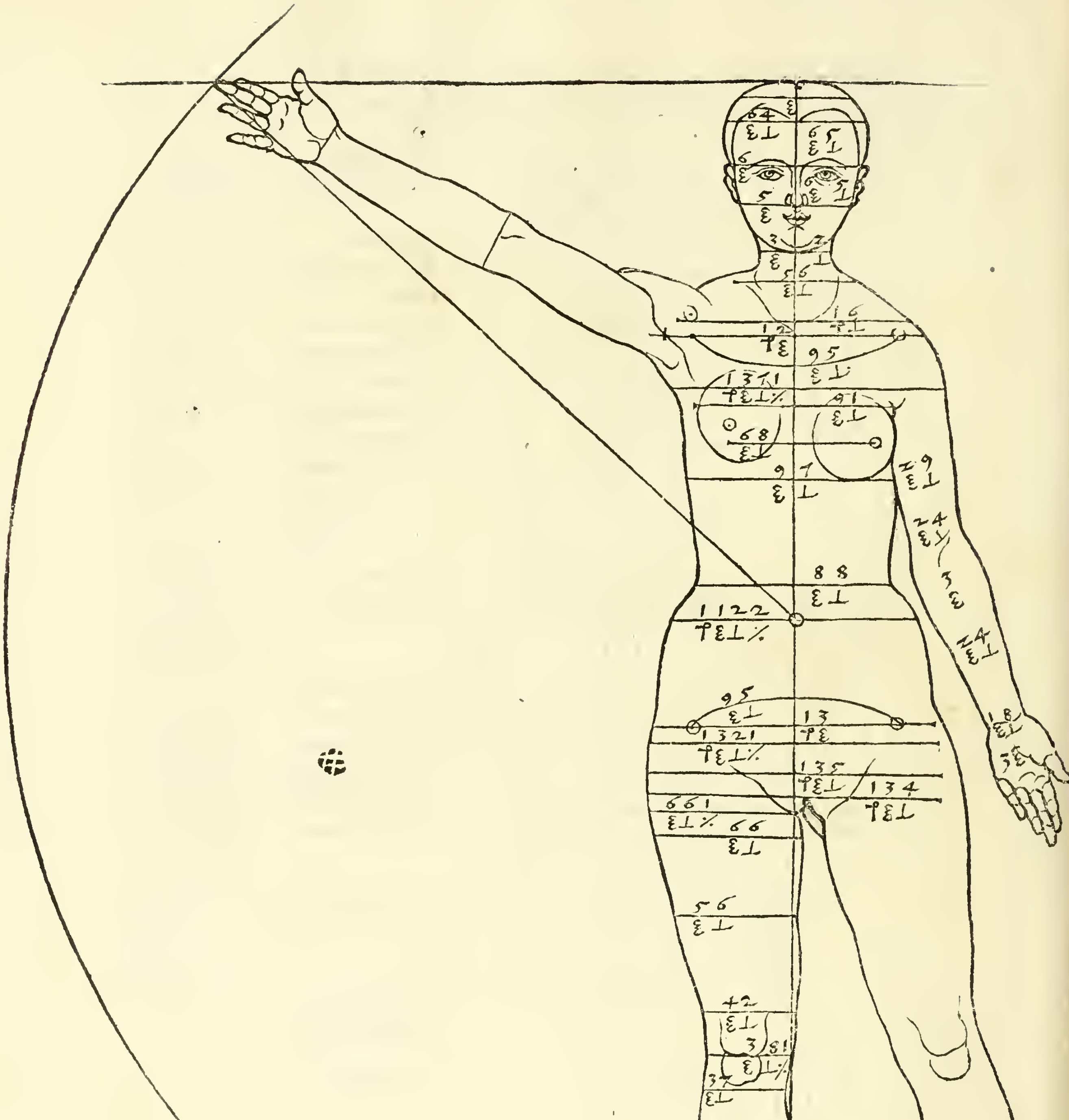
	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per muſculos humeri latum	0	2	9	0
Supra nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	3	0	0
Atqꝫ etiam inferius	0	2	4	0
Per manus iuncturã eſto	0	1	8	0
Per palmam	0	3	0	0

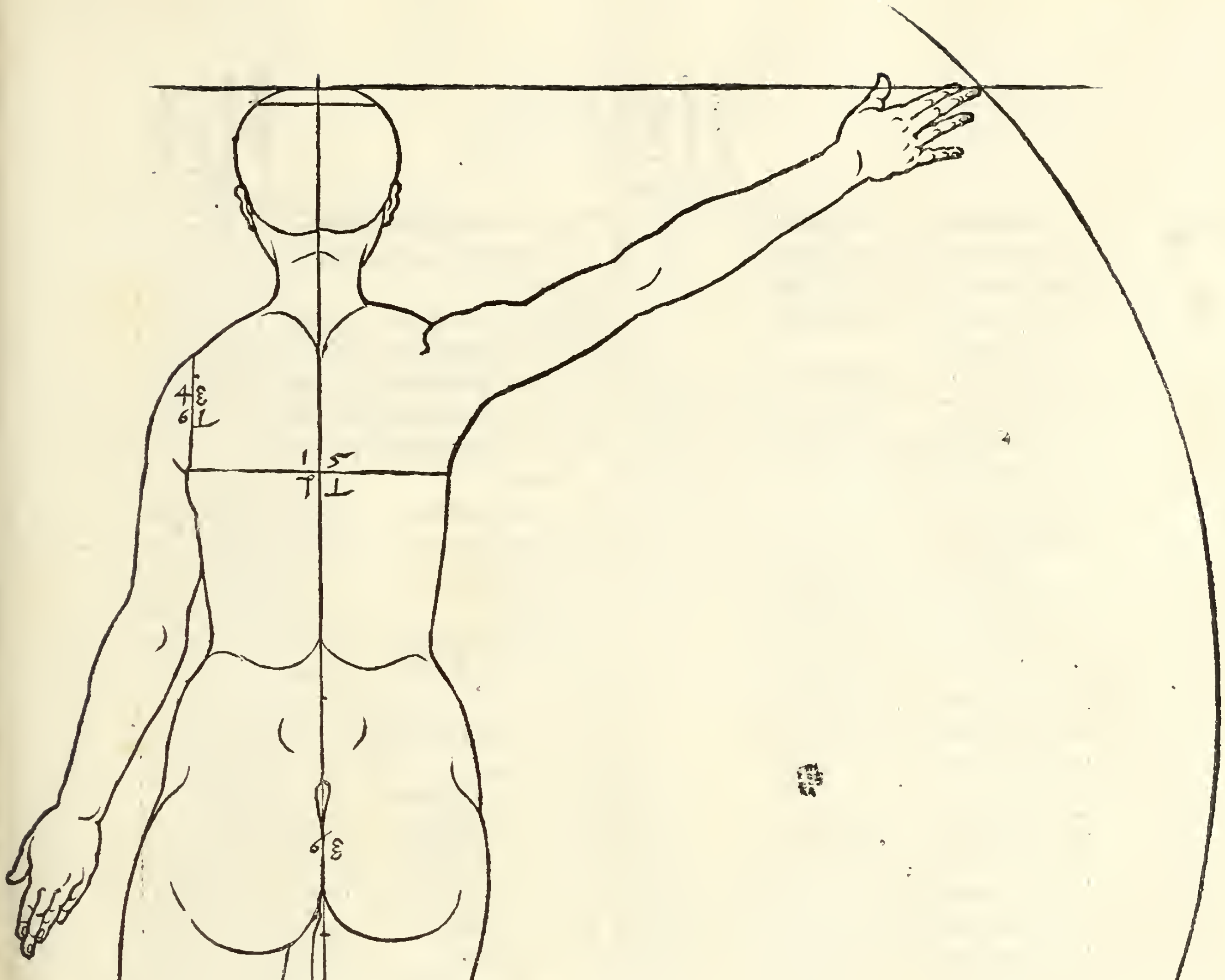
Tum deinceps his ita perfectis forma muliebris vtriuſqꝫ corporis modi bellula et ſcitula deſcribetur. Deqꝫ auerſo facies vt ſæpe monuimus includens extremis lineis aduerſi.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Podiciſqꝫ aſſignans rimæ	0	6	0	0
Et pandens calcaneum	0	2	0	0

Hoc corpus in circuli lineam centro facto in vmbilico includes, vt aliquoties iam de alijs diximus, et in exemplis noſtris conſpicere eſt.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Sūmi humeri
Oſſa humerorū
Pectus
Ala aduerſa
Papillæ
Infra mãmas
Cinctus
Vmbilicus
Sūmū femur
Ima aluus
Supra pubem
Initium pubis
Ima pubis
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exte-
rius
Interius
Mons pedis
Imus talus ex-
terior
Planta

Sequitur alterius mulie-bris corporis deſcriptio congruentis cum ſuperius deſcripto virili. Eius igitur altitudines tales erunt.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
A ſincipite ad verticẽ eſto	o	o	7	o
Ad frontem	o	1	6	o
Ad imam mentum	o	6	4	o
Ad ſummas ſcapulas	o	8	7	o
Ad iugula	1	o	2	o
A fronte ad ſupercilia	o	2	2	o

Poſtea per medium vna tranſuerſa linea diuides ſupercilia a mento, ita deſcriptis duobus ſpacijs aequalibus ſuperiori attribues naſum, oculos, aures. Altero buccam et mentum. Atq; ita menſurare perges.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
A iugulis ad ſummos humeros	o	o	8	o
Ad oſſa humerorum	o	1	5	o
Ad alam aduerſam	o	4	7	o
Ad alam auerſam	o	5	7	o
Ad papillas	o	6	5	o
Infra mammas	o	8	o	o
In cinctum	1	2	5	o
Inde vero in vmbilicum	o	1	6	o
Ad ſummum femur	o	6	5	o
Ad imam aluum	o	7	5	o
Ad pubis initium	o	8	7	o
Ad imam pubem	o	9	6	o
Ad extremas nates	1	o	8	o
Atq; hinc vſq; ad ſulcum in femine	o	4	5	o
Supra genu	o	8	7	o
In medium genu	1	o	9	o
E medio genu vſq; infra illud	o	1	5	o
Ad imam ſuram exterius	o	5	8	o
Ad imam ſuram interius	o	6	7	o
Ad montem pedis	1	3	o	o
Ad imum talum exteriorem	1	3	9	o
Ad imam plantam	1	5	6	o

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Sed calcis longitudo erit	o	9	o	o

Brachium autem huiuſmodi.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Ab humero ad nexũ cubiti eſto	1	o	o	o
E nexu in iuncturam manus	o	8	3	o
E iũctura ad extremos digitos	o	5	8	o

Tum primum denſitatem notabis in obliquo corpore talem.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per verticem eſto	o	4	5	o
Per frontem	o	6	1	o
Per ſupercilia	o	7	2	o
Per naſum	o	6	o	o
Per ſuperius labrum et ceruicẽ	o	5	7	o
Sed collum iuxta mẽtum habeat	o	3	2	o
Per ſummas ſcapulas	o	3	5	o
Per iugula	o	4	2	o
Per ſummos humeros	o	5	5	o
Per oſſa humerorum	o	6	2	o
Per alam aduerſam	o	7	7	o
Per papillas	o	7	5	o
Infra mammas	o	7	o	o
Per cinctum	o	6	1	o
Per vmbilicum	o	7	1	o
Per coxam	o	9	8	o
Per imam aluum	o	9	2	o
Per initium pubis	o	8	6	o
Per imam pubem	o	8	7	o
Iuxta nates extremas femori dabitur	o	7	3	o
Per ſulcum in femine	o	6	o	o
Supra genu	o	4	3	o
Per medium genu	o	3	7	o
Infra genu	o	3	6	o
Per mediam ſuram	o	4	o	o
Per ſuram imam exterius	o	3	6	o
Interius	o	3	4	o
Per imam et coactiſſimam tibiam	o	2	3	o
Per montem pedis eſto	o	2	5	o
Per imum talum exteriorem et pedem	o	3	7	o

Sequitur brachium id facies denſum.

	particula	numerus	portio	frustuli
Per humerum	0	4	4	0
Per muſculos	0	3	7	0
Per nexum cubiti	0	2	4	0
Infra eundem	0	2	6	0
Per iuncturam manus	0	1	5	0
Manus ipſa obtinebit	0	1	8	0

Deinde latitudines aduerſas ita notabis.

	particula	numerus	portio	frustuli
Per verticem eſto	0	4	9	0
Per ſummam frontem	0	6	3	0
Per mediam	0	6	5	0
Per ſupercilia	0	6	0	0
Per aures	0	6	5	0
Per naſum et buccas	0	4	8	0
Collum iuxta mẽtum habebit	0	3	3	0
Per ſummas ſcapulas	0	4	0	0
Per iugula	0	8	2	0
Per ſum̃os humeros	1	0	5	0
Per oſſa humerorum	1	2	2	0
Interq; hæc ſpacium fiet	0	9	6	0
Intra alas	0	8	9	0
Intra alas auerſas	0	9	9	0
Supra vero per pectus et humeros eſto	1	3	5	0
Intra papillas	0	6	4	0
Infra mammas	0	9	4	0
Per cinctum	0	8	4	0
Per vmbilicum	1	1	1	2
Per coxam	1	2	8	0
Ibidemq; diſtabunt inter ſe coxendices	0	9	1	0
Per imam aluum eſto	1	3	0	0
Per pubis initium	1	2	9	0
Iuxta imam pubem habeat femur	0	6	4	0

	particula	numerus	portio	frustuli
Iuxta extremas nates	0	6	3	0
Per ſulcum in femine	0	5	3	0
Supra genu	0	4	0	0
Per medium genu	0	3	6	0
Infra genu	0	3	5	0
Per mediam ſuram	0	4	0	0
Per imam ſuram exterius	0	3	8	0
Per imam ſuram interius	0	3	4	0
Per imam et coactiſſimam tibiam	0	1	6	0
Per montem pedis	0	1	7	0
Infra talos per pedem	0	2	0	0
Sed per extremos digitos erit latitudo pedis	0	3	3	0

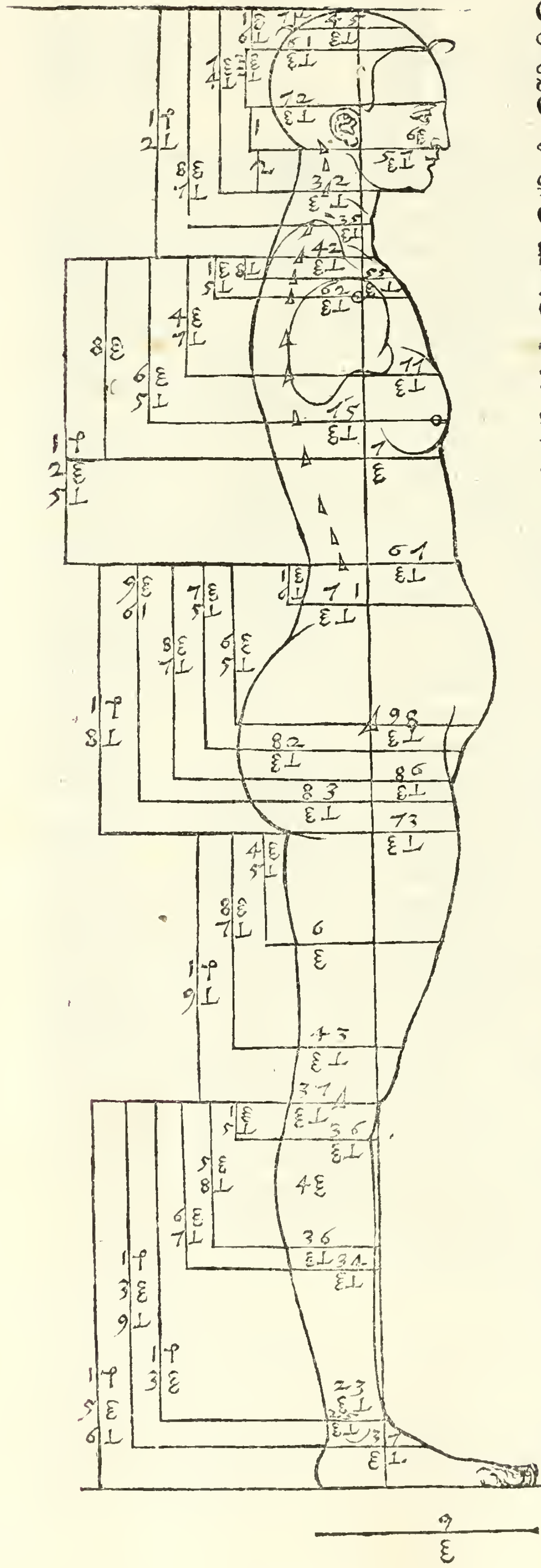
Brachij autem talis eſto.

	particula	numerus	portio	frustuli
Per muſculos humeri	0	2	7	0
Supra nexum cubiti	0	2	3	0
Infra eundem	0	2	9	0
Inferiuſq; etiam	0	2	3	0
Per iuncturam manus	0	1	6	0
Palmæ autem dabitur	0	3	0	0

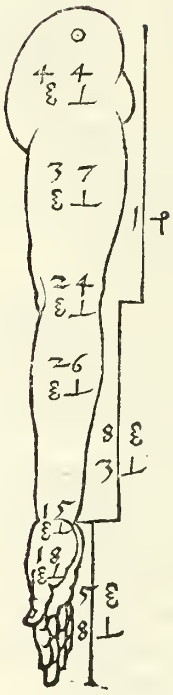
Atq; ita deinceps accomodabis præſcriptis notatiõibus tenui ductu muliebrem effigiẽ locis ſuis obliqui aduerſiq; corporis. Auerſum autem habeat extremas lineas aduerſi. Sed

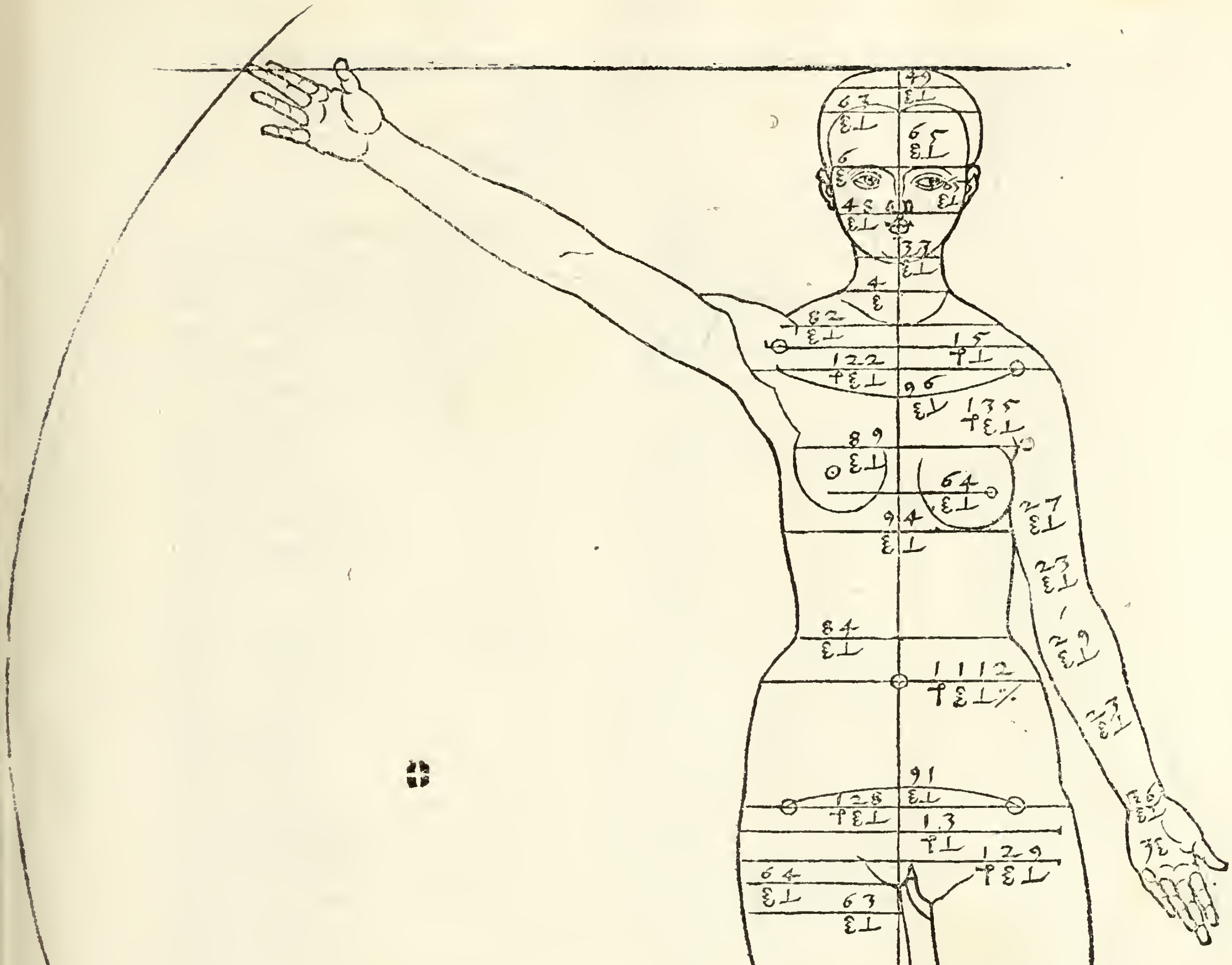
	particula	numerus	portio	frustuli
ibidem rima podicis	0	6	8	0
Calcaneus autem	0	1	9	0

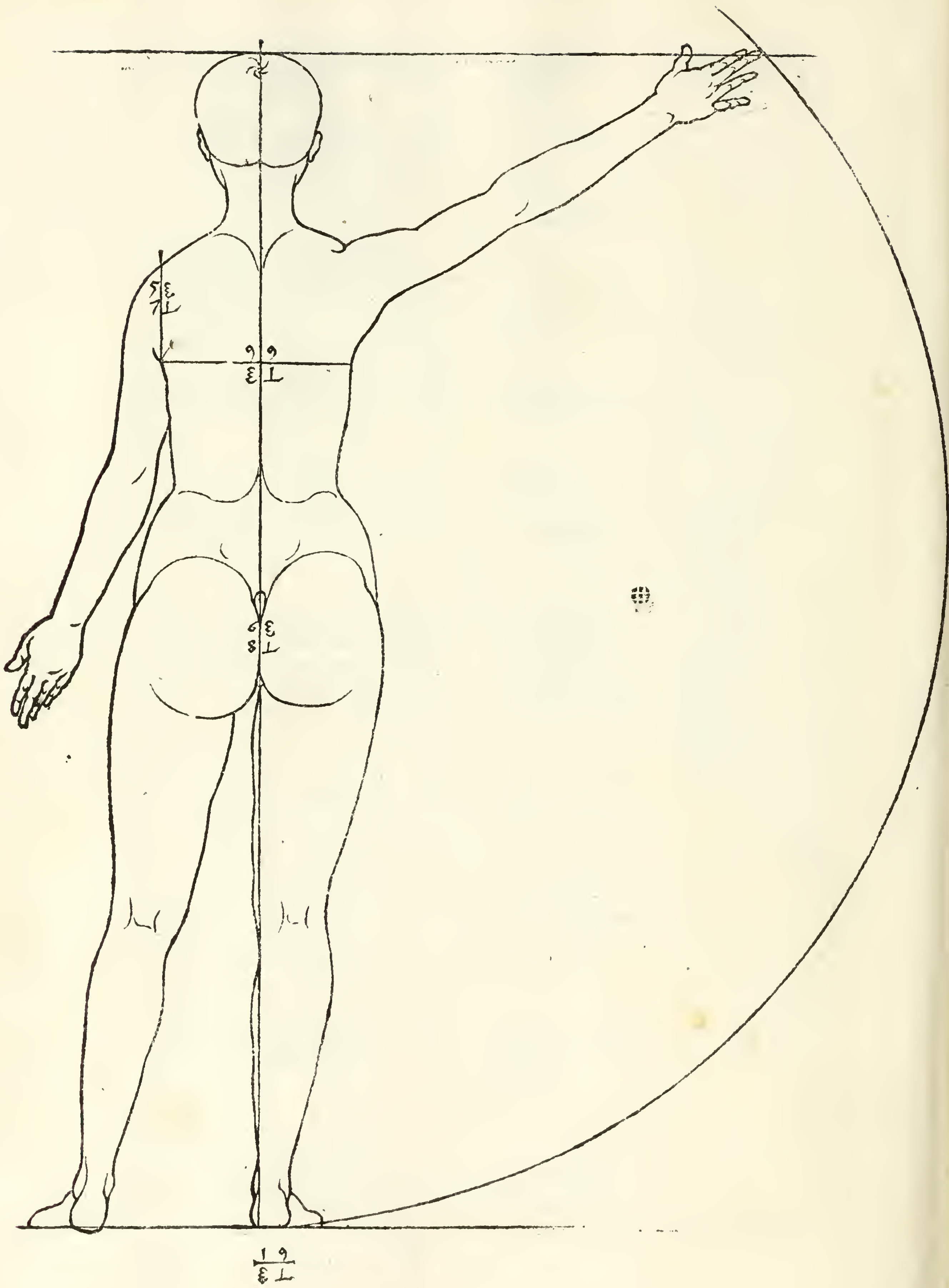
Hoc item corpus in rotundationis lineam circini, quæ extremitates manuũ pedumq; attingat includi poterit, vt et de alijs ſupra aliquoties dictum, et a nobis in exẽplis expreſſum eſt.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Iugula
Sũmi humeri
Oſſa humerorũ
Alæ
Papillæ
Infra mãmas
Cinctus
Vmbilicus
Sinus coxæ
Ima aluus
Pubis initium
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus in femi
ne
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Ima ſura exte-
rius
Inteirus
Mons pedis
Imus talus
Planta

In ſequentibus deſcribam effigiem viri bene longa ſtatura et gracilis quœ exemplo eſſe poſſit volenti lõgiuſculum corpus depingere. Huius igitur commenſuratio talis erit.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
A ſincipite ad verticem eſto	0	0	7	0
Ad frontem	0	1	8	0
Ad imum mentum	0	7	0	0
Ad ſummas ſcapulas	0	8	0	0
Ad ſummos humeros	1	0	0	0
Ad iugula	1	0	9	0
Hinc vero ad ſummum pectus	0	1	9	0
Infra alam	0	3	3	0
Infra alam aduerſam	0	3	8	0
Ad mammas	0	4	4	0
Infra has	0	5	5	0
Ad imum thoraca	0	7	0	0
In cinctum	1	0	0	0
Hinc autẽ in vmbilicum	0	2	0	0
Ad ſinum coxœ	0	2	5	0
Ad ſummũ femur ſeu coxam	0	5	9	0
Ad verenda	0	7	5	0
Ad extremas nates	1	0	0	0
Atq; hinc vero ad ſulcum feminis	0	4	5	0
Supra genu	0	9	1	1
Medium in genu	1	1	8	0
Sed hinc infra genu	0	1	6	0
Ad imam ſuram exterius	0	6	2	0
Interius	0	6	8	0
Ad montem pedis	1	4	8	0
Ad imum talum exteriorem	1	5	6	0
Ad imam plantam	1	7	3	0
Sed calcis longitudo erit	0	8	5	0
Brachij vero talis.				
Ab humero ad cubiti nexũ eſto	1	0	6	0
E nexu in manus iuncturam	0	8	5	0
E iũctura ad extremos digitos	0	5	4	0

His altitudinibus ita vt demonſtratum eſt notatis, deſignabuntur et obliqui corporis et aduerſi latitudines, primũq; obliqui.

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Eſto per verticem	0	4	7	0
Per frontem	0	6	1	1
Per ſupercilia	0	6	7	0
Per naſum	0	5	8	0
Per labrum ſuperius	0	5	2	0
Sed collum iuxta mentũ obtineat	0	3	4	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	7	0
Per ſummos humeros	0	4	3	0
Per iugula	0	5	0	0
Per pectus	0	7	1	0
Iuxta alam	0	7	5	0
Per mammas	0	7	6	1
Infra has	0	7	1	0
Per imum thoracem	0	7	0	0
Per cinctum	0	5	8	0
Per vmbilicum	0	5	8	0
Per ſinum coxœ	0	6	0	0
Per coxam	0	7	7	0
Per verenda et clunes	0	7	0	0
Ibidemq; femori dabitur	0	5	4	0
Per ſulcum feminis	0	5	2	0
Supra genu	0	3	8	0
Per medium genu	0	3	2	0
Infraq; ipſum	0	3	0	0
Per mediam ſuram	0	3	6	0
Per imam ſuram exterius	0	3	4	0
Interius	0	3	0	0
Per imam tibiam	0	2	0	0
Per montem pedis	0	2	3	0
Per imum talum exteriorem et pedem	0	3	5	0
His addes et brachium huiuſmodi.				
Per humerum eſto	0	4	0	0
Per muſculos	0	3	0	0
Per nexum cubiti	0	2	1	0
Infra hunc	0	2	2	0
Per manus iuncturam	0	1	2	0
Sed palma obtinebit	0	1	4	0
Aduerſas vero latitudines facito tales.				
Per verticem eſto	0	4	4	0

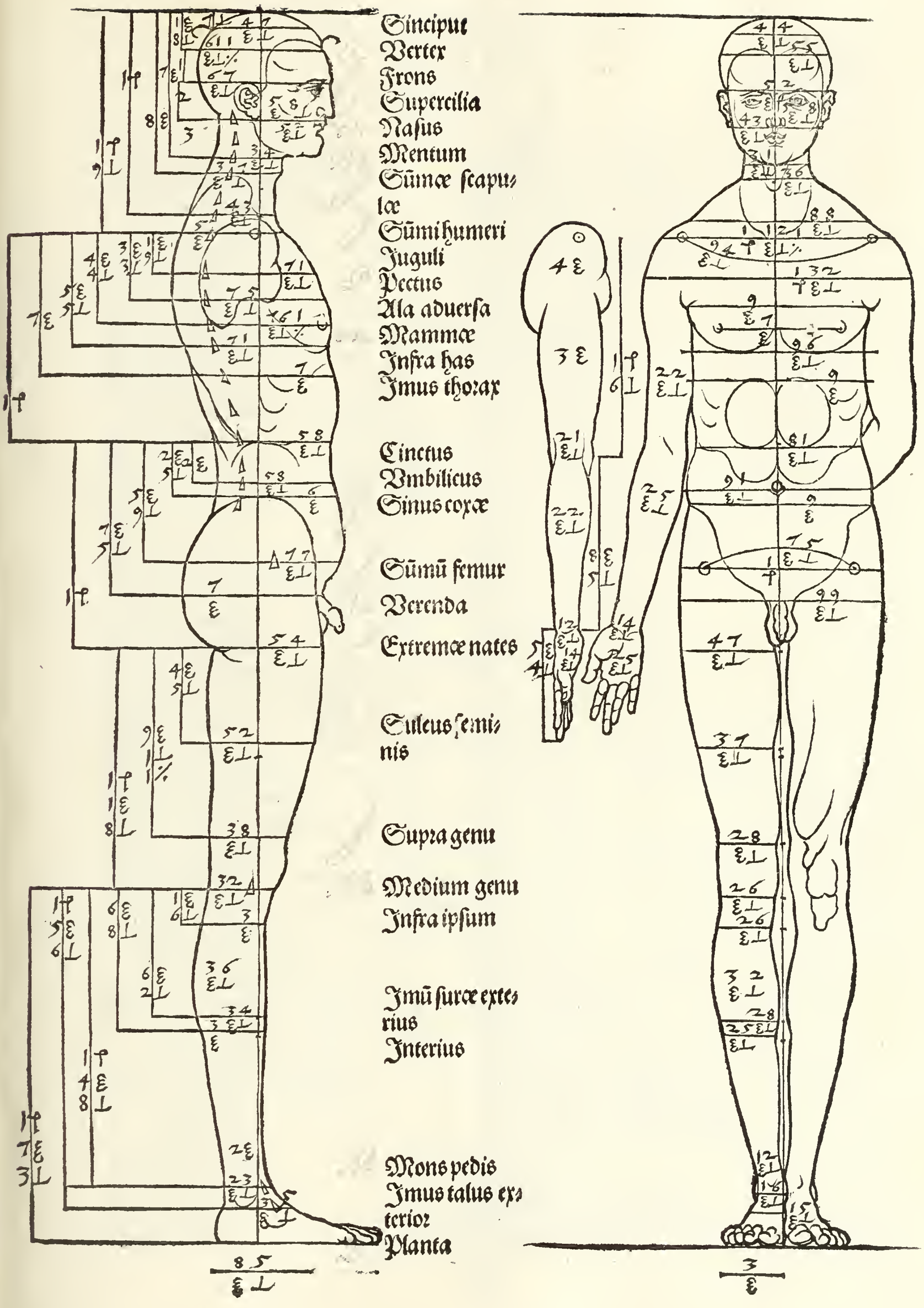
	pertica	numerus	portio	frustulū
Per frontem	0	5	5	0
Per ſupercilia	0	5	2	0
Per aures	0	5	8	0
Per naſum et buccas	0	4	3	0
Per collum iuxta mētum	0	3	1	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	6	0
Per ſummos humeros	0	8	8	0
Per iugula	1	1	2	1
Atq; ibidem diſtabunt oſſa humerorum	0	9	4	0
Per pectus et humeros eſto	1	3	2	0
Intra alas	0	9	0	0
Intra alas a tergo	1	4	0	0
Intra mamas	0	7	0	0
Infra has	0	9	6	0
Per imum thoraca tantum	0	9	0	0
Per cinctum	0	8	1	0
Per vmbilicum	0	9	1	0
Per ſinum coxæ	0	9	0	0
Per coxam	1	0	0	0
Ibidemq; coxendices diſtabūt	0	7	5	0
Per verenda eſto	0	9	9	0
Per femur iuxta nates extremas	0	4	7	0
Per ſulcum feminis	0	3	7	0
Supra genu	0	2	8	0
Per medium genu	0	2	6	0
Infra ipſum	0	2	6	0
Per mediam ſuram	0	3	2	0
Per imam ſuram exterius	0	2	8	0
Interius	0	2	5	0
Per imam tibiam	0	1	2	0
Per montem pedis et talum	0	1	6	0
Infra talos per pedem	0	1	5	0

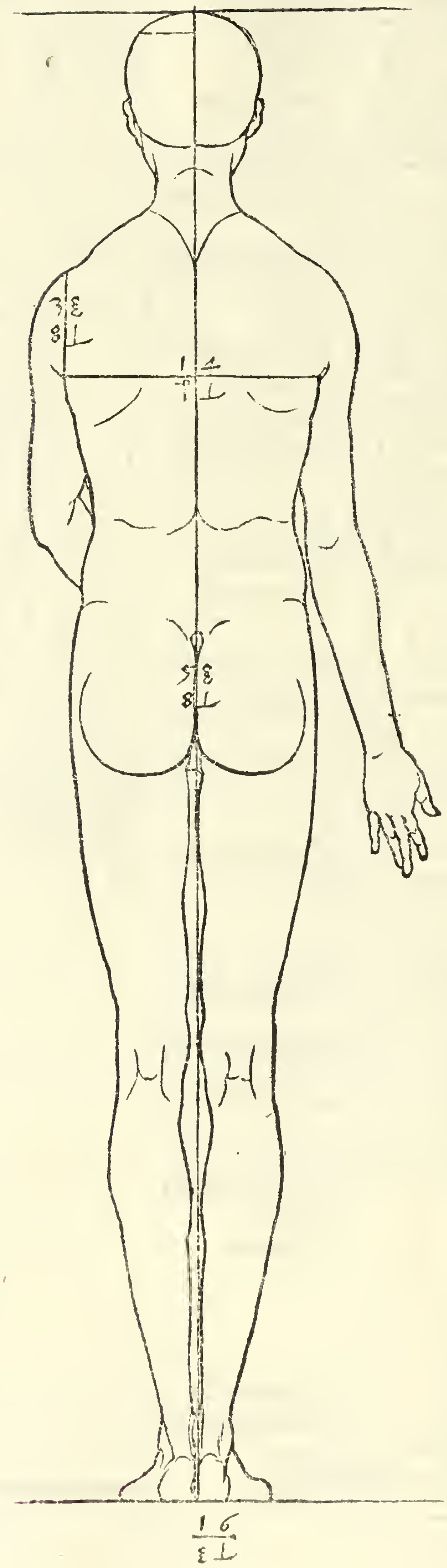
	pertica	numerus	portio	frustulū
Sed calci per extremos digitos dabis	0	3	0	0
Brachium autem ſic fiet.	0	2	2	0
Per muſculos humeri latum				
Infra nexum cubiti	0	2	5	0
Per iuncturam manus	0	1	4	0
Palma autem habebit	0	2	5	0

Atq; ita conſequenter effigiem delineationibus congruis exprimes, triplicis corporis, vt ſæpe monuimus et nos fecimus ſubiectis exemplis. Auerſum etiam corpus aduerſi extremis lineis comprehendens, dabis.

	pertica	numerus	portio	frustulū
Rimæ podicis	0	5	8	0
Calcaneo vero	0	1	6	0

In huiuſmodi commenſurationibus animaduertent harum rerum ſtudioſi, Obliquas latitudines quæ ſunt dēſitates, per totū corporis truncum minores eſſe aduerſis, ſed per totum pedem id eſt femur et crura maiores. Præterea ſciendum non magni negocij futurum ſi cui effigies deſcriptas libro priori numerorum partiū mēſuris, lubeat etiam hoc modo exquirere. Memineris et variationis capitis quā aliquoties expoſui, nam cum caput aliter ſit tota effigies corporis diuerſa apparet.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmæ ſcapu-
læ
Sūmi humeri
Juguli
Pectus
Ala aduerſa
Mammæ
Infra has
Imus thorax
Cinctus
Vmbilicus
Sinus coxæ
Sūmū femur
Verenda
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra ipſum
Imū ſuræ exte-
rius
Interius
Mons pedis
Imus talus ex-
terior
Planta

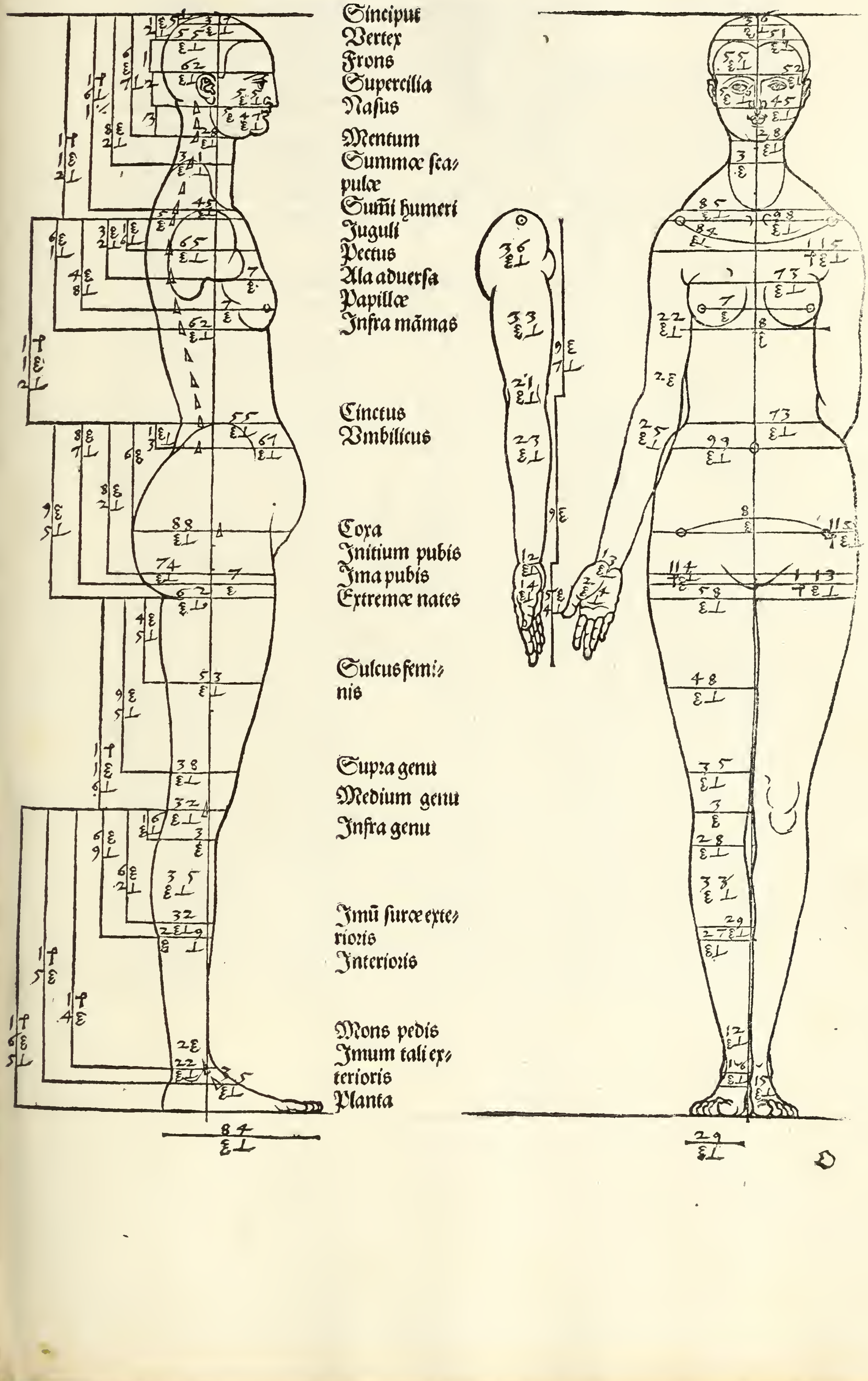
	particula	numerus	portio	ſuſula
Præ deſcripto corpori virili conueniens in ſequẽtibus muliebre adijciam cuius altitudines ſunto huiuſmodi.				
A ſincipite ad verticem	0	0	5	0
Ad frontem	0	1	2	0
Ad imum mentum	0	6	7	0
Ad ſummas ſcapulas	0	8	2	0
Ad ſummos humeros	1	0	6	1
Ad iugula	1	1	2	0
Hinc vero ad ſummum pectus	0	1	6	0
Infra alam	0	3	2	0
Infra alam a tergo	0	3	9	0
Ad papillas	0	4	8	0
Infra mammas	0	6	1	0
In cinctum	1	1	2	0
Hinc autem ad vmbilicum	0	1	3	2
Ad ſummum femur ſeu coxã	0	6	0	0
Ad pubis initium	0	8	2	0
Ad imam pubem	0	8	7	0
Ad extremas nates	0	9	5	0
Sed hinc ad ſulcum feminis	0	4	5	0
Supra genu	0	9	5	0
Medium in genu	1	1	6	0
E medio genu infra illud	0	1	6	0
Ad imum ſuræ exterioris	0	6	2	0
Ad imum ſuræ interioris	0	6	9	0
Ad montem pedis	1	4	0	0
Ad imum talum exteriorem	1	5	0	0
Ad imam plantam	1	6	5	0
Sed calcis longitudo erit	0	8	4	0
Brachij vero talis.				
Ab humero ad nexũ cubiti eſto	0	9	7	0
E nexu ad iuncturam manus	0	9	0	0
E iũctura ad extremos digitos	0	5	4	0
Poſt hæc deſcribes et latitudines primumq; obliqui corporis quæ ſunt vt ſæpe diximus denſitates.				
Per verticem eſto	0	3	7	0
Per frontem	0	5	5	0
Per ſupercilia	0	6	2	0
Per naſum	0	5	5	0

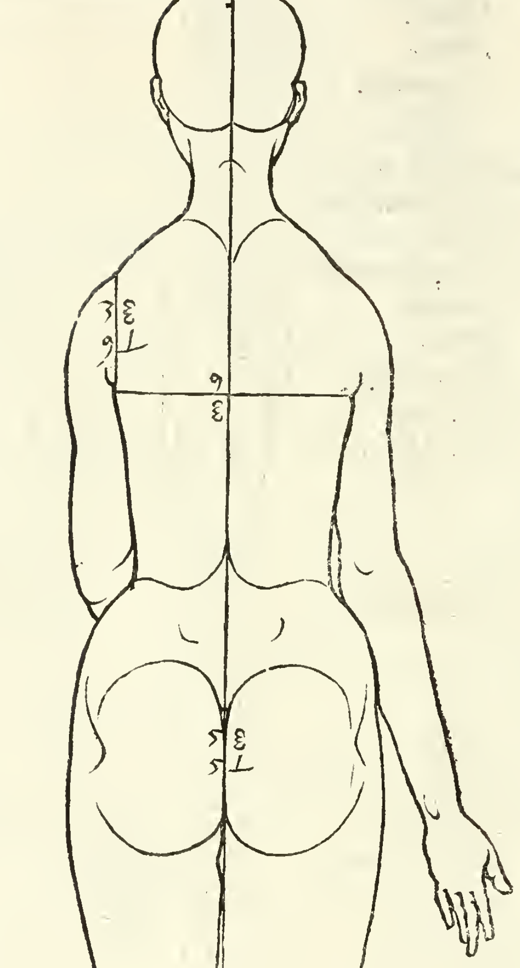
	particula	numerus	portio	ſuſula
Per ſuperius labrum et ceruicẽ	0	5	0	0
Per mentum et collum	0	4	7	0
Ibidemq; obtinebit collum	0	2	8	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	1	0
Per ſummos humeros	0	4	5	0
Per iugula	0	5	0	0
Per pectus	0	6	5	0
Iuxta alam	0	7	0	0
Per papillas	0	7	0	0
Infra mammas	0	6	2	0
Per cinctum	0	5	5	0
Per vmbilicum	0	6	7	0
Per coxam	0	8	8	0
Per pubis initium	0	7	4	0
Per imam pubem	0	7	0	0
Femori iuxta extremas nates detur	0	6	2	0
Per ſulcum feminis	0	5	3	0
Supra genu	0	3	8	0
Per medium genu	0	3	2	0
Infra illud	0	3	0	0
Per mediam ſuram	0	3	5	0
Per imum ſuræ exterioris	0	3	2	0
Interioris	0	2	9	0
Per imam et coactiſſimam tibiam	0	2	0	0
Per montem pedis	0	2	2	0
Per imum talum exteriorem et pedem	0	5	3	0
Cum brachium accomodabis.				
Per humerum denſulum	0	3	6	0
Per muſculos	0	3	3	0
Per nexum cubiti	0	2	1	0
Infra eundem	0	2	3	0
Per manus iuncturam	0	1	2	0
Sed palma obtinebit	0	1	4	0
Atq; ita perges ad latitudines corporis aduerſi, facieſq; ita.				
Per verticem eſto	0	3	6	0
Per ſummam frontem	0	5	1	0
Per mediam	0	5	5	0

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Per ſupercilia	0	5	2	0
Per aures	0	5	6	0
Per naſum et buccas	0	4	5	0
Collo iuxta mentum dabitur	0	2	8	0
Per ſummas ſcapulas	0	3	0	0
Per humeros	0	8	5	0
Per iugula	0	9	8	0
Ibidemqꝫ diſtabunt inter ſe coxendices	0	8	4	0
Sed per pectus et humeros eſto	1	1	5	0
Intra alas	0	7	3	0
Intra alas a tergo	0	9	0	0
Intra papillas	0	7	0	0
Infra mammas	0	8	0	0
Per cinctum	0	7	3	0
Per vmbilicum	0	9	9	0
Per coxam	1	1	2	0
Ibidemqꝫ relinquetur intra coxendices	0	8	0	0
Per pubis initium	1	1	4	0
Per imam pubem	1	1	3	0
Iuxta extremas nates dabitˉ femori	0	5	8	0
Per ſulcum feminis	0	4	8	0
Supra genu	0	3	5	0
Per medium genu	0	3	0	0

	perticula	numerus	portio	fruſtulũ
Infra genu	0	2	8	0
Per mediam ſuram	0	3	3	0
Per imam ſuram exterius	0	2	9	0
Interius	0	2	7	0
Per imam et coactiſſimam tibiam	0	1	2	0
Per talos et montem pedis	0	1	6	0
Infra eosdem et pedem	0	1	5	0
Sed calci dabitur per extremos digitos	0	2	9	0
Verum brachium tale fiet.				
Per muſculos latum	0	2	2	0
Supra nexum cubiti	0	2	0	0
Infra eundem	0	2	5	0
Per iuncturam manus	0	1	3	0
Palma autem habebit	0	2	4	0
Atqꝫ ita deinceps congruentes et locis ſuis et ſexui effigies exprimes, Auerſumqꝫ corpus in extrema aduerſi includes, aſſignabiſqꝫ.				
Podicis rimæ	0	5	5	0
Calcaneo vero	0	1	6	0

Quæ omnia licet ſubiectis in exemplis contemplere.

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſca-
pulæ
Sum̄i humeri
Juguli
Pectus
Ala aduerſa
Papillæ
Infra mām̄as
Cinctus
Vmbilicus
Coxa
Initium pubis
Ima pubis
Extremæ nates
Sulcus femi-
nis
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imū ſuræ exte-
rioris
Interioris
Mons pedis
Imum tali ex-
terioris
Planta

In fine huius libri propoſitis duob⁹ capitibus virilibus, illorum figurationem exquiſitius et certius quam hactenus feci, docebo. hoc modo.

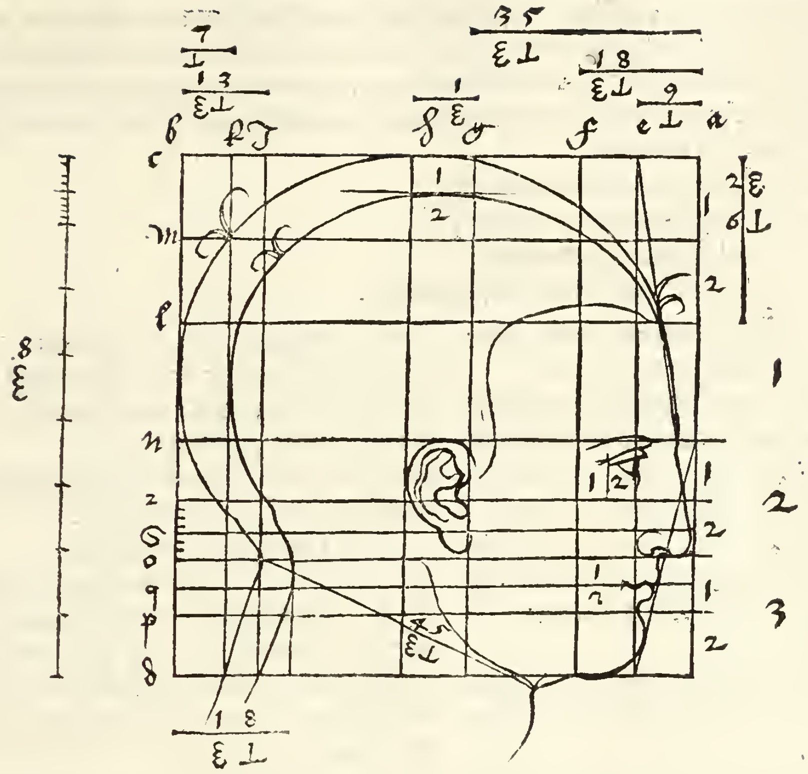
Principio quadratum conſtitues vt ſuperiori libro prœcepimus, hoc ſeruiet obliquo capiti. Sed huius laterum ſpacia erunt vnius partis ſeptimœ de altitudine totius imaginis. Poteris tamen et octauœ partis facere omnibus ſimiliter conſeruatis, quœ de ſeptima parte prœcipientur. Atq; ita notabis quadrati conſtituti latus rectum prius ſigno. a. poſterius. b. Latus vero ſuperius tranſuerſum. c. Inferius. d. Tum deinceps ſeptimam illam partem quam diximus diuides in œquales partes. 8. id eſt numeros quos vt meminiſſe debes hac nota innuimus ξ. et numerum in decem portiones huius notœ. ⊥ Atq; his menſurationes partium in capite exequemur, primum perpendiculares deſignantes lineas iſto pacto.

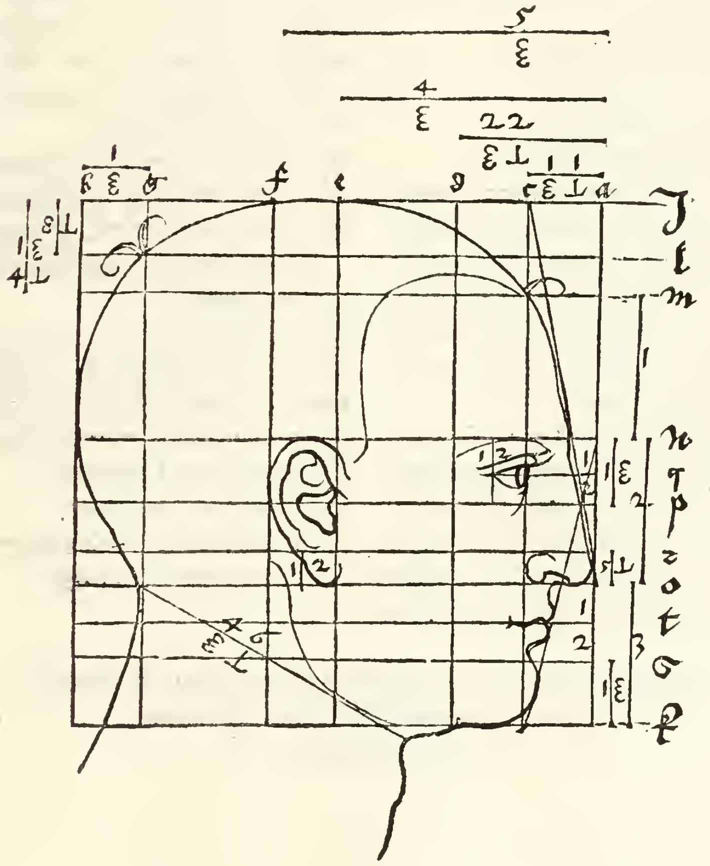
Ab. a. lineam perpendiculariter retroduces ξ. 0. ⊥. 9. Ea eſto. e. tangatq; extremam pupillam et intimas nares. Poſtea pones lineam. f. ab. a. ξ. 1. ⊥. 8. Ea tanget extrema ſupercilia iuxta tempora. Sed oculi proximus angulus conſtituetur in medio e. f. Tum pones tertiam perpēdicularem eaq; eſto. g. ab. a. retro. ξ. 3. ⊥. 5. Hœc definiet aurem iuxta tempora. At quarta quœ ſit. h. ab. g. retro poſita. ξ. 1. ⊥. 0. extremā aurem deſcribet. Poſt hœc pones lineam quœ ſit. i. prorſus ab. b. ξ. 1. ⊥. 3. Iuxta hanc inſidet in ceruicem occiput. Tum. k. produces ab. b. ξ. 0. ⊥. 7. Hœc tanget ſupra verticem et infra ceruicem iuxta tranſuerſam. d. Ac tranſuerſas paralellos quidem ita deinceps impones. Infra. c. ξ. 2. ⊥. 6. ponatur linea tranſuerſa. l. hœc deſignabit radicē capilli ſupra frontem. Tum diuides. c. l. alia tranſuerſa. m. per medium. Eaq; tranſibit iuxta perpendicularem. k. per verticem. poſtea diuides. l. d. duabus lineis. n. o. in tria œqualia ſpacia. Linea quidem. n. per ſupercilia curret et ſummam attinget aurem. Sed o. imum naſum imamq; aurem. Poſtea diuides. o. d. linea. p. per medium. hœc tanget ſummum mentum. Poſtea diuides. o. p. per medium linea. q. Ita ſuperius labrum intra o. q. ſtabit, et inferius intra. q. p. tranſibitq; linea. q. buccam mediam ideſt oris ſynarmogen. Poſtea diuides. n. o. linea. r. per medium. Inq; ſuperius ſpacium totum oculum impones. Tum. r. o. diuides in ſeptem ſpacia œqualia, et infima tria abſcindes linea. s. Hœc attinget ad ſummas narium eminentias. Sed ima auricula comprœhendetur intra. ſ. o. Tum obliquœ duœ lineœ ducentur, vna ex angulo qui clauditur linea perpendiculari. e. et tranſuerſa. c. in angulum perpendicularis. a. et tranſuerſœ. o. Supra hanc frons deducetur intra tranſuerſas. l. n. Sed naſus infra, intra tranſuerſas. n. o. Altera obliqua deſcendet ab angulo lateris recti. a. et tranſuerſœ. n. retro ad angulum perpendicularis. e. et tranſuerſœ. d. hac definietur vtrunq; labrum itemq; extremum mentum. Atq; his confectis capitis forma deinceps exprimetur. Ita vt ſummum caput ad. h. perpendicularem et latus. c. rotundet. Occipitiū autem intra tranſuerſas. l. n. ad latus. b. Colli autem decliuis erit denſitas ideſt ab occipitij et ceruicis commiſſura ad guttur. ξ. 4. ⊥. 5. Quœ omnia diligentiſſime ſtuduimus oculis in ſequentibus exemplis ſubijcere. Sed fieri poſſit vt tale caput alicubi maiuſculum videatur quam latura ſit propoſitœ imaginis ratio. Poteris igitur facere minus hoc modo. Sinciput in medio tranſuerſarū c. m. rotundetur iuxta perpendiculares. g. h. Et occipitium ad. k. in medio tranſuerſarum l. n. Tum iuxta occipitij commiſſuram curuabis ceruicem in linea. o. facta diſtantia ab latere. b. ξ. 1. ⊥. 8. Tum retro abduces ad latus. d. et perpendicularem. i. Velim vtran-

q; rationem diligenter cognoſcas, nō enim temere huiuſmodi variationem expoſuimus. Atq; hæc eſto vnius capitis deſcriptio. Alterius vero talis.

Quadratum ſimiliter conſtitues vt ſupra monui faciens rectorum laterum prius.a. poſterius.b. Sed tranſuerſorum ſuperius eſto.i. inferius.k. Hoc quadratum primum perpendicularibus lineis inſignies, ponesq; vnam ab.a. ductam retro. ʒ.j.⊥.j. quæ ſit.c. Hæc tanget extremam pupillam et intimas nares. Iterum duces retro ab.a. ʒ.2.⊥.2. lineam.d. hæc ſupercilia definiet, et ſuper linea.k. intimum mentum. Oculorum autem anguli iuxta tempora terminabuntur in medio.c.d. Iterum pones retro ab.a. ʒ.4.⊥.o. lineam.e. Hæc attinget aurem vbi e temporibus enaſcitur, iuxtaq; illam ſinciput radit latus.i. Iterum duces lineam.f. retro ab.a. ʒ.5.⊥.o. Hæc terminabit aurem. Tū pones lineam.g. prorſus a latere.b. ʒ.j.⊥.o. hæc tanget ceruicem, deſcribetq; commiſſuram occipitij cum ceruice. Tranſuerſas autem paralellos vt diximus ſic facies. Ab tranſuerſa.i. deorſū ʒ.o.⊥.8. ponatur alia trāſuerſa.l. hæc tanget verticē iuxta ppendicularē.g. Iterum pones infra.i. lineam tranſuerſam.m. ʒ.j.⊥.4. hæc tanget radicem capilli ſupra frontem. Poſtea diuides.m.k. duabus lineis.n.o. in tria æqualia ſpacia. Linea quidem.n. tranſibit per ſupercilia et ſummam aurem. Sed linea.o. tanget imum naſum et aurem. Iuxtaq; hanc occipitium in ceruicem inſidet. Eritq; hinc collum denſum vſq; ad guttur. ʒ.4.⊥.6. Iterum duces lineam.p. infra.n. ʒ.j.⊥.o. Interq;.p.n. totus oculus compræhendetur et anguli ſtabunt in medio. Iterum pones lineam r. ſupra.o. ʒ.o.⊥.5. hæc tanget ſummas narium eminentias, at ima auricula peculiariter exprimetur intra.r.o. Iterum pones lineam.ſ. ſupra.k. ʒ.j.⊥.o. Hæc tanget ſummum mentum. Tum diuides.o.ſ. linea.t. per medium, hæc tranſibit per mediam buccam. Atq; ita et duas obliquas duces. Vnam ex angulo perpendicularis.c. et tranſuerſæ.i. ad angulum perpendicularis.a. et tranſuerſæ.o. Alteram vero ex angulo perpendicularis.a. et tranſuerſæ.n. ad angulum perpendicularis.c. et tranſuerſæ.k. Suprā priorem deducetur frons intra.m.n. Infra autem naſus, intra.n.o. Iuxta alteram exprimetur labrum, bucca, mentum. Atq; ita omnibus partibus rectis lineis notatis, tum deinceps formam capitis inſcribes, ita vt nos ſubiecto exemplo declarauimus. Neq; ignorandum ſimiliter poſſe omnium membrorum mēſurationes ſingulatim exquiri de eorū altitudinibus. vt, exempli cauſſa, Ponatur crus a medio genu ad imum talum. hæc erit altitudo. de hac exquires latitudines, vt verbi cauſſa, Suram facies latam parte vna.4. altitudinis, huiuſq; quartæ dimidium duces per talos. Ita vt dixi arbitrio tuo facere in ſingulis membris et exacte omnia exquirere licebit.

Atq; hic eſto finis libri ſecundi, cōmenſurationum rectarum formarum. Vbi a lectoribus veniā petere libuit erratorum ſi qua forte in picturis exemplorum occurrerint. Neq; enim nos celaturæ vitia, neq; typorum ligneorum deprauationem præſtare aut æquum aut virium noſtrarum fuit. Sed de ſcriptura tamen poterint et illa emendari quam ōni ſtudio et diligentia q̄ emendatiſſime curauimus edi, correctis inter relegendum excuſorum peccatis. Lector bonus et æquus gratam vt ſpero operam noſtram acceptamq; habebit, malignos et obtrectatores non curat vt Græci aiunt Hippoclides.

Rogo te qui hæc leges, ne alicubi inter excudendum admiſſis erratis offendare, max. que ex ſubiecta correctione emendare liceat. Hanc autem veniam a te debet exorare cū chalcographo inſueta res, Tum interpretis in tanta varietate diſtractus cogitatonibus animus, preſertim cum neq; illi neq; huic laboris ſocius cōtigerit, Nam, vt apud Homerum eſt Diomedis ſententia.

Duo cum ſocias operas iunxere manuſq;
Multiplici vnum conſilio præuerterit alter
Vtiliter, ſed ſolius eſt pectuſq; animuſq;
Tardior, atq; acies infirmæ improuida menttis.

Charta. B. facie poſteriori verſu a fine ſeptimo lege minus longa, A medio.
B. ij. poſt impreſſam ſcripturā hæc deſunt.
Atq; ita conſtituto genu loco ſuo in propoſita imagine, quæ ſuper ſunt, ita metiere.
E genu medio vſq; ſupra illud eſto vna. 21
Infra vero vna. 40. Atq; ita genu cōcludit, Medio, et quod ſupra et quod infra eſt.
Ad imam ſuram exterius duæ ſunto 19
Interius vna 8
Sed prius quam in hoc opere pergam ſubiciam trianguli, cuius mētionem feci, figurationem.
B iij facie priori, itemq; columnula verſu 3. lege verticem infra.
Ver. 5. lege ſummam frontem.
Ver. 21. malo per pudenda.
Colū. 2. ver. 24. le. vnam 10
ver. 25. lege quaſi, vt diximus,
A tergo ver. 4. ab vltimo lege coxendices.
C iij fa. col. q; priore ver. 6. lege ſummam.
ver. 18 lege indeq;. ver. 29 lege A cubito
ver. tertio ab vltimo le. vnius. penultimo le. coxam. ver. 5. col. ſecunda lege mediam.
Fa. poſteriore ver. 2. perſequendo etiam.
C iiij vocem. 8. fac. Alæ
In poſteriore. f. col. prima ver. 14. lege item
ver. 23. lege ſulcaturq; peculiariter femur.
C. v. f. et col. prima ver. 8 lege diſtabunt.
Col. ſecunda. v. l. mediā. ve. 14. l. Auerſam.
C. vltimo a tergo. col. pri. ver. 20. le. pubem
D. vltimo ver. penultiō lege Infra illum
E fa. et col. prima ver. 7. lege vna
E ij f. 2. col. 1. ver. 5 lege infra illum
F fa. 1 ver. 8. ab vltimo lege puncto. 6
ver. penultimo lege huic prox.
Fa 2 ver. 8. ab vltmo lege. Digitorum.
ver. ſeqnente lege ea ferme erit.
F ij fa. 1. ver. 18. lege parallelos
F iij ft. 2. ver. 7 ab vltimo lege latitudinē
G fa. 2. ver. 1. lege in æqualia ſpatia
ver. 9 lege auricula. ver. 15 lege ſummum collum. ver. 20. lege deſignet. vert. 22. lege vbi ille ſup. ver. 25. lege expreſſas ſubijciam, reliq.
G ij fa. col. q; 1. ver. 15 lege notatiōes. col. 2. ver. 14 lege. a. b. A tergo col. 1. ve. 3. lege veſtigandas latitudines. ver. ab vltimo quarto quintoq; lege vnius. col. 2 ab vltiō ver. 7. lege artuum ſit.
G iiij fa. 1. ver. 17. lege ſingulis. A tergo col. 2 ver. ab vltiō 5 lege ſequuntur.
G 5 fa. 1. col. 1. ver. 7 dele linearum.
A tergo. vox. 10. eſto alæ aduerſæ. 20. l. ſulcus femoris.
G. 6. a tergo col. 1. ver. 20. lege aduerſam.
ver. 28. le. imam. ver. 8. ab vltiō le. ad illud imum. Col. 2. v. 11. ab vltiō. le. genu.
H 5 fa. 1. col. 2. ver. 12. lege requiretur. fa. poſter. col. 2. v. 11. l. coactiſſ.
L iij voce. 12. l. cingunt.
L iiij fa. pri. col. 2. v. ab vltiō. 7. l. ſumī cap
v. 4. l. in coaptatis manib.

Norimbergæ excudebatur opus æſtate Anni A Chriſto
ſeruatore genito M. D. xxxij. In ædib.
viduæ Durerianæ.

Clariſſ. Pictoris et Geometræ Alberti Dureri/de varietate fi-
gurarum et flexuris partium ac
geſtib. imaginum/libri duo/qui
priorib. de ſymmetria quon-
dam editis/nunc primum
in latinum conuerſi
acceſſerunt.

Anno M.D.XXXiiij.

Ad lectores in ſequentes libros prefatio.

Cum de artificio picturæ cõpoſitos libros ab Alberto Durero, partim voluntate erga ipſum mea adductus, partim etiã coactus amicoꝝ precibus quæ imperij vim habere viderent, in manus accepiſſem conuertendos in linguam Latinam, Senſi fortunam ſucceſſus non ſane reſpondere ſtudio meo, eoqꝫ ſingulari cum mihi tum illis ſatisfaciendi qui nobis hunc laborem impoſuiſſent. Neqꝫ id adeo mirum mihi cogitanti viſum, quod non ſatis explorato pondere ſubiiſſem ſub materiam cui ferendæ parũ ſufficerent vires meæ. Id me ſiue in cupiditate gratificandi petentibus a me hoc opus, ſiue negligentia mea principio ſane fugerat. Quare fuimus eo maiore anxietate in proceſſu quo minus et prouiſa grauitas et integrũ iam erat abiicere ſemel ſuſceptum onus, Quod ipſum ſi facere licuiſſet, expedita via fuerat qua nos cura moleſtiaqꝫ liberare potuiſſemus. Atqꝫ in hac hæſitatione et depreſſione noſtra, vt fieri ſole, progreſſi ſumus lentiore gradu, et quaſi pedetentim. Itaqꝫ libros primos duos tanq̃ꝫ recidentes, ſeparatim latinos factos emiſimus, Simul vt daremus ſpecimẽ induſtriæ noſtræ lecturis, ſimul vt hac in parte decurſi ſpatij pauliſper acquieſceremus, Simul etiã, quia eſſet in reliquis maiore attentione opus, quod ſciremus primum quidem librum ab authore diligenter recognitum, ipſoqꝫ illum viuo typis excuſum fuiſſe, cum reliquorum editioni et caſtigationi morte præreptus deceſſerit. Atqꝫ vtinam Deo viſum eſſet, vt illo ſuperſtite nobis hæc prouintia data eſſet, gerere et cupide et vt confido, cum laude voluiſſemus, Nunc illius deſiderio, et fuit non nullum tædium, et occaſio certe laudis morte ipſius amota eſt. Hoc autem cum opto, non modo reſpicio ad me et res meas, ſed potius etiam ad illum et famam mortui, a quo ſenſi me valde diligi, quemqꝫ ego merito ipſius feci maximi, Nec non ſtudioſis quoqꝫ harum rerum vtilia vota facio. Extarent enim profecto hæc ſcripta ab authore ipſo edita, nõ minima parte ſui ſed vniuerſa, ad eum modũ compoſita, vt maxime et doctis admirationi, et ſtudioſis omnibus fructui eſſent. Nunc etſi neqꝫ illi paruipendere, neqꝫ hi parum adiuuari poterunt, Tamẽ illa excellentia curæ et elaborationis fortaſſe requiratur, qua nihil eſt pulchrius neqꝫ præſtabilius. Videre etiam hoc amici Dureri noſtri, qui inchoata iam excuſione operis, et abſoluto primo libro cũ authtor diem ſuũ obiiſſet, perduxere ad finem hunc laborem, cũ accurata admonitione, authorem editioni non affuiſſe. Hæc ego etiam hoc loco, in quo, vt dixi, quaſi poſito onere aliquantulum acquieui, recœpturus illud duxi lecturis ſignificandum, vt ſcirent quid a Durero tantum modo informatũ, quid per politum haberent. De nobis deque opera noſtra ſuperſedebimus in præſentia verba facere, Neque enim cum laudem nullam affectemus, metuendũ vt opinor, ne quis qui repræhendere velit, futurus ſit. Vt enĩ ille apud Virgilium ad maximam ſpem natus puer, imbelles feras nihil moratur.

Spumantemque dari pecora inter inertia votis.
Optat aprum, aut fuluum deſcendere monte Leonem.

Ita libenter prætereunt huiuſmodi ſcripta facileque patiuntur latere Ariſtarchi, a quibus non celebratum ſed obſcuratum iri nomen ſuum perſpiciant. Quid eſt autem hoc genere ſcriptorum, quod ad orationem quidem attinet, non ſolum ieiunius, ſed pene dixerim infelicius, vt miſericordia digni, ſi quid ad hæc forte cõpulſi ſint, eſſe videantur, inuidiæ certe obnoxij eſſe non poſſint. Sed hæc ipſa pluribus memoraui-

mus quam neceſſe fuerit. Quod autem de miſeria horum ſcriptorum dixi quæ tali argumento taliq; fortuna ſua traductorē plane ſeruū accipiūt, ſi quis minus eſſe verū putat, licet periculum paucis ipſe verſibus faciat, nimirum intelliget multo me, quam res ſit, parcius locutum. Quod ſupereſt ſi qui illa priora forte legiſtis, facite et hæc cognoſcatis, Quæ profecto ſunt ab arte inſtructiſſima, quo etiā nomine ſi quid com poſitioni defuerit, facile compenſari pati debebitis, Et, ſi nihil ad hoc vſque tempus vidiſtis in lucem emiſſum his de rebus melius, æquum fuerit hactenus quidem optima gratis animis amplecti nihil vidiſſe autem certum habeo. Vt enī reſtare huius artis eximia quædam ad huc præcepta veterum, neque funditus illa deleta eſſe, Ita etiam ſumma cum cura aſſeruari arbitror, magis quam vllam Virginem, quas tamen poeta magiſter morum cuſtodiri iubet multifariam communitis in thalamis. Quod ſi quando horū prodierit, Deo bene volente, aliquid, etſi, quicquid fuerit relinquet, etiā Durcriana non nullo in numero, Tunc tamen licet antiquitati venerabili priores iure optimo deferatis. Interea cum quod præ Durerianis petat, nihil extare compertum habeamus, officium veſtrum feceritis ſi hæc vt optima amplexi, meliora cum veſtigare tum ſperare non deſinatis, Quas proferri ille etiam cum obſcuratione ſuorum vellet mortuus. Cum enī facile præſtiterit multa variaque rerum ſcientia reliquis, tamen hanc etiā ipſam vicit illo in viro animi probitas, ingenuitas, liberalitas, moderatio, ſanctitas. De quibus etſi rei magnitudinis exuperante, multo minus, multoq; exilius quam par erat, cum a nobis alibi dictum ſit, nunc quidem verba facienda nō putauimus. Cæterꝝ hanc doctrinam non poterint, vt opinor, contemnere eruditi, cum enī eſt arte exculta, tum in vſu iucunda, non hoc modo operæ et manuū, ſed intelligentiæ potius et iudicij. Quis eſt enim tam ruſticus aut alienus ab omni elegantiæ ſenſu, qui non libenter bonam pulchramq; picturam cōtemplari ſoleat. Sed inter ſpectatores diſcrimē eſt ingens. Nā imperiti artis nihil neq; exquiſite neq; cū certitudine aliqua cognoſcunt, Sed coloribus et nitore tabularū tantummodo capiuntur, horum etiam humaniores argumento. Docti vero etiam particulas et ſingilatim omnia percenſent, iudicioq; ſuo diſcernunt et perſpiciunt. Vt illi eorum qui magnam hominum turbam ſimul ſalutent, hi autem eorum qui ſingulos appellent, ſimiles eſſe videantur. Sed quoniam exiſtimo ſtatim vbi huic opus exierit futuros aliquos qui in ipſum quaſi irruant, ſubq; ſua præla abſtrahant, Quantum quidem interfuerit ſtudioſorum illud hinc accipere quam aliunde ubiſecundū noſtra expreſſum fuerit, Nō tam dicere facile eſt atq; ipſa re declaratur. Cum enim pene maior claritas et certitudo conſiſtat in exemplis quā præceptis, neque fieri poſſit, vt illa traductionibus crebris nō violent, ſiue ipſis typis vitiatis, ſiue neglīgēter explicatis, vt vſum et ſcientiam concedam maximam iis qui tranſferre velint, quis non videt quam in procliui errores pendeant, cum nobis compertum ſit ab iiſdem typis ipſis, expreſſas iterum figuras diuerſas exiuiſſe. Corrumpi autem aliorum authorum ſcripta ſola in ſcriptione conſueuere, huiuſmodi in pictura etiā. Quo in genere quoq; ſunt coſmographica illa phenomenon et Geographiæ. Sed de hoc ipſi viderint, ne ſi in hac parte immoremur, magis diſtractioni librorum, quam legentium comodis voluiſſe conſulere videamur. Atq; hinc igitur deinceps Alberti doctrinam exponere aggrediemur.

Alberti Dureri mathematici et pictoris. De fig:irarum varietate libri duo.

Hoc in libro qui de pictura tertius a nobis inſtituitur, propoſitum eſt demonſtrare rationes quaſdam, quibus ſuperius deſcriptæ figuræ corporum ſecundum membrorum et ſuam et inter ſe conuenientiam variari pro arbitrio vniuſcuiuſq; poſſint, Siue cui opus grandius ſeu magis exilius forte placeat, Ita quidem vt omnia, alia quam dudum, et diuerſa, neq; figuram neq; iam commenſurationem priſtinam retinere videantur. Atq; hæc ſimiliter in virilibus ac muliebribus nec non puerorum imaginibus exponere decreuimus.

Principio notum intellectumque eſſe debebit, Quibus de rebus figurarum variationes exiſtere ſoleant, Harum genus eſt vnum in commenſurationibus contrarietas. Cum autē contraria iunguntur magis illuſtria fiunt, quod in ſimilibus non accidit. Huic generi hæc ſubijciuntur.

Magnum.	Paruum.
Longum ſiue prolixum	Breue ſeu curtum.
Diſtenſum ſeu dilatatum	Contractum.
Craſſum	Gracile.

Quæ quidem differentiæ quantitatis ſunt, Et in adijciendo detrahendoue, in multo ac modico verſantur.

Alterum eſt genus qualitatis in quo ſunt differentiæ ætatum vt iuuentæ, Senectæ. Conſtitutionis corporis et modi vt macilentum pingue, durum, leue, Forme vt venuſtum amabile, Turpe ingratum, Itemque habitus vt curuum, rectum, æquale, inæquale, ſublime ſiue excelſum, humile ſeu demiſſum, Rotundū, Anguloſum, Acutum hebes, ſimiliter et erectum, Tranſuerſum, Obliquum, item poſitus vnd dextrum, Læuum, aduerſum, Auerſum, ſupra, infra.

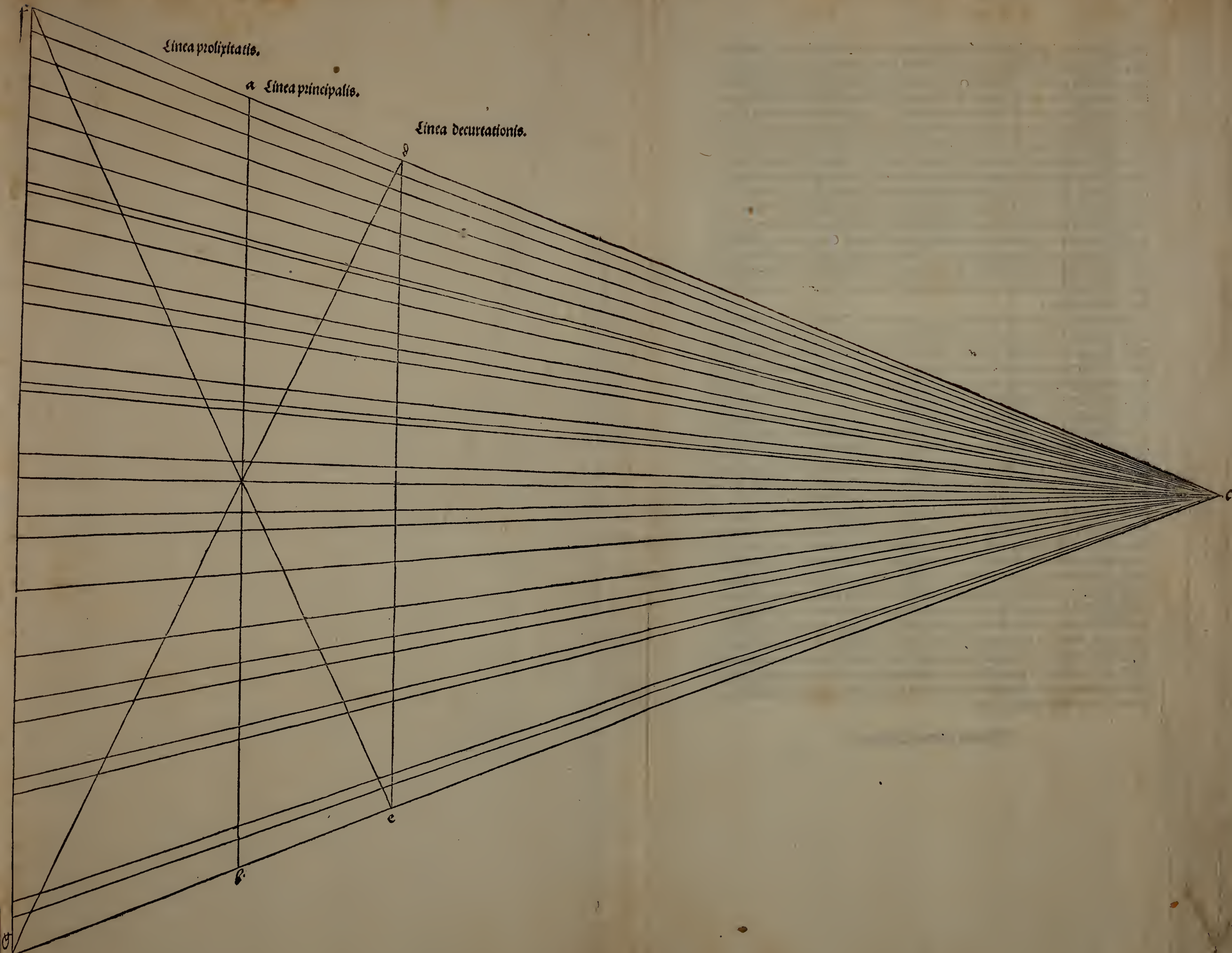
Per hæc diſcrimina diuerſitates figurarum exquiri poterunt. Quarum nunc deinceps exempla ſubijciemus, quibus præcipua ac pene ſola harum rerum doctrina continetur. Ac primū proponatur differentia magni et parui. De qua dupliciter cogitandum. Primū quatenus hæc eſt totius erga totum, Quaꝝ vnū magnum dicatur, paruum alterum, in quibus ſimilitudo tamen et quaſi eadē facies cōſtare poteſt. Ita in quibus eadem ratio et conuenientia partium ponitur, grandia poſſunt vel parua deſcribi. Vt in delineationib. fieri videmus. Volūt em̄ ſimiles vel Regias edes de forma adumbrata in cartis, extrui ita et globum longioris diametri ſimilitudinem habere cum altero cuius diameter multo ſit breuior, nemo non dicit et ſentit. Sed cum hec differentia animaduertitur in partibus tum conſequitur diſſimilitudo totius erga totum. Vt ſi quis truncū corporis conſtituat grandiuſculum, inferiora autem minuſcula. Hocque ipſum vſurpari poterit omnibus in membris, Quæ variationes ſunt infinite. Atq; his appellationibus magni ac parui vtimur reſpectu earum rerum de quibus rebus ille ponuntur inter ſe.

Proxima erat differentia propoſita longitudinis et breuitatis. Volet igiť aliquis certam effigiē producere aut corripere, vt, exempli gratia, illā quæ virilis in primo libro et loco a nobis deſcripta eſt, is igitur animaduertet in prolixitate gracilitatē et contractionem, in breuitate vero craſſitiem et diſtenſionem ſecundum propriam com

menſurationem, Atque hæc cum fiunt utraque in ratione latitudinis et denſitatis, ſpacia quæ in principali figura notata cernētur, retinēda erunt, Si uero utraque effigies illa inq̃z producta et correpta hæc, accomodata fuerit ad altitudini principalis imaginis, Tum illa latitudinis et denſitatis ſpacia pro utriusque conſtitutione, longe diuerſiſſima exiſtent, At altitudinis ſpacia iam cōgruentia maximam diſſimilitudinē præ ſe ferēt, propterea quod a principali figura hinc ad proceritatem illinc ad humilitatem diſceſſum, Deque illa graciliora omnia et contractiora cū hac craſſiora et diſtenſiora facta fuerint. Atque hac uia ſingularū partiū altitudines in corpore conuenienter produci aut corripi poterūt intra notatas tranſuerſas lineas, deſignatrices altitudinis partium, Quarū ſi maiora inter ualla feceris effigies productior ſin minora correptior exibit, Quibus, ut dictum eſt, ratio denſitatis et latitudinis nō uariatur, Sed illud productū et hoc correptum unam ab altera effigie diſcerni, Quarū poſtea in noua cōmenſuratione a principali deſcriptione longe abitur. Id ipſum uero minutim perque ſingulas partes in producēdo ac corripiēdo exquirere et nimiū laborem et tædij haberet plurimū, Quare tota in hanc rationem certa doctrina ſumus complexi de qua miniſterio unius trianguli hæc quæ dixi recte et facile perficiantur. Hoc ita deſcribes.

Lineam unam punctis duobus deſignabis, ſecūdum quam altere duæ longitudinis et breuitatis deſcribantur. Hæc eſto. a. b. tantæ altitudinis quanta fuerit primæ uirilis figuræ in primo libro. Hanc diuides per altitudinem ſpacijs linearum tranſuerſarū, Nam illis ſcis oſtendi altitudines partium. Ab huius lineæ punctis a. b. deduces in propoſitū aliū ad dextram punctū c. lineas duas quæ in illo cōcurrētes, triangulū deſcribant de baſi. a. b. et ſimiliter in eodē pūcto c. productæ altitudinē oīm partiū lineæ cōcurrent poſtea iuxta hanc mediam lineā παραλλήλκοσ unā prolixitatis f. g. ad ſiniſtram cōſtitues, alteram decurtationis d. e. ad dextram uerſus punctū c. Quoq; a media uel hanc uel illam remotius poſueris, hoc erit maius prolixitatis uel decurtationis diſcrimē. per has igit̄ et ipſas tranſcūtes illē altitudinis medie lineæ diuidēt et ipſas pro unius cuiusque ratione conueniēter, itaque uti res fieri poſtulat. Huius trianguli figuram expreſſam ſubiecimus manu noſtra. utilē futuram multis et uarijs uſibus Eſtoque nomē illi uarianti, Nam uariantur huius adiumēto partes rerū et admirabiles mutationes efficiuntur uel augmentatione ſtaturarum uel diminutione, ut ſi propoſitā aliquam effigiem cuius altitudo complectatur ſpacia quæ eſſent illius capitis ſeptena ad altitudinē capitis ſpaciorum octonū nouenū, denū ue producere libeat adijcentes nimirum altitudini quæ fuerit intra caput ſumum et plantam imam unius, du ū triumue capitum ſpacia Quod idem et diminuenda ſtatura accipiendū. Sed ſi ſtaturam forte ut diximus prolongaris, accomodabis iam etiam productiuſculū caput pro eo ac forma exiget propoſita imaginis, ut conuenientia et decor cuſtodiatur, idem pro natura rei et in decurtarione ſeruabitur, Sed tum ſi metiri uelis, altitudo non paria ſpacia capitum atque prius habebit, Hoc loco moneo uolentes urſurpare hanc a nobis demonſtratam rationem mutationis, ut in manibus et pedibus ſeparatim a nobis ſuperius deſcriptis cum magna diligentia et attentione, ut in re neutiquam facili uerſari uelint.

Sequitur forma. Variantis.

Linea prolixitatis.
a Linea principalis.
Linea decurtationis.
d
c
e
b.

Ita igitur diſtinctis his omnibus lineis vt eſt præceptum, deinceps forma imaginis ſua cuiuſq; inſcribetur, Quod nos in præſcriptis linearum exemplis ob cartæ paruitatem facere non potuimus, Sed fecimus per æqualia et congruentia altitudinis ſpacia in ſequentibus, conſeruatis debitis commenſurationibus ſingulorum, hac via et ratione quæ exponetur, qua in omnibus volentes mutationibus vtantur licebit. Figura autem efficta ad lineam.f.g.erit gracilior et contractior, ad lineam autem d.e.craſſior et diſtenſior. Nec minus vſus erit huius variationis in illis gracilitatis ac craſſitudinis, et contractionis ac diſtenſionis modis, q̃ in his prolixitatis ac breuitatis. Non autem eſt ab re et inconſentaneum, cunctas imagines quaſi æquali in exemplis altitudine deſcribi, hoc eſt, vt vnius altitudo tantum cartæ occupet quantum alterius, q̃tumuis ſtaturæ diſſimiles ſint, Ita enim in comparatione omnia illuſtriora et magis euidentia futura ſunt. Hac eadem ratione poterit aliquis et in ſeparatis partibus imaginum vti, ſic vti aliquid illarum variet, aliquid non variet, Et tunc quidem quicquid vni detrahitur, alteri adijciatur neceſſe eſt. Idem intelligendum de ſingulis etiam in imaginis altitudine tranſuerſis lineis, Et iuxta has attenuationis aut denſationis, itemq; contractionis aut diſtenſionis. Quoties enim iuxta vnam propoſitam et principalem lineam in Variante hinc atq; illinc alias duas ſtatueris, declaratur omnibus in locis permutatio conueniens, illinc in prolixitate hinc in breuitate. Sed nunc deinceps, quo quiſq; modo officinam ſuam hoc triangulo inſtruere illoq; ſi res poſcat vti poſſit oſtendam.

Principio ducatur linea tranſuerſa de puncto.a.in punctum.b. quæ certo loco fixa ſit, Ex huius puncto. a. producetur alia. a. c. quæ quidem fixa ſit illo in puncto.a. ſed ab altero puncto.c.mobilis, ita vt cum tranſuerſa.a. b.in eodem loco iungatur, ab puncto vero.c.remoueatur propius aut longius. Neq; quiſq̃ ſuſpicatus ſit me nunc ſic de lineis ac punctis loqui, quemadmodum Geometræ conſueuere, quibus hæc omnia cogitatione modo complectenda proponuntur. Nos enim nunc manuũ operibus conſulimus, Sed nihilo tamen minus, q̃uis exprimi hæc omnia velimus, debebunt ipſa ad illorum quæ indiuidua et vnica ſola mente intelliguntur, exactam et inuariabilem certitudinem referri. Sed eorum quæ diximus talis vſus erit. In tabella huic rei comparatæ tranſuerſam lineam.a.b.inſcribes, et in puncto.a. acum ſeu clauiculum firmiter affiges, huic annectes filum æquabile et validiuſculum vt ſericum; illudq; intendes in altero puncto.c.quod repræſentet illam ab eodem puncto c.mobilem lineam. Poſthac impones perpendicularem.d. c.in mediam tranſuerſam a.b. His ad hunc modum præparatis ſcito in linea perpendiculari. d.e. ſtatuendam propoſitam partem quam producere aut corripere velis, ita vt finiatur inſidens lineæ tranſuerſæ.a.b.poſtea filum quod eſt pro linea.a.c.intendes, vt ſupra attingat ſummitatem conſtitutæ partis in linea.d.e. Deinde quantum volueris prolixiorem illam partem facies. Hoc pacto. Ante lineam.d.e.prolixitatis quæſitæ lineam duces ſimiliter perpendicularem quæ ſupra extento filo lineæ.a.c.infra tranſuerſa. a.b. definiatur, Hæc ſit exempli cauſſa.f.g.ſin correptiorem facere volueris propoſitam partem, conſequeris hoc ipſum de breuitatis linea, quæ perpendiculariter et ipſa ſtatuatur in tranſuerſam.a.b. poſt perpendicularem.d.e. verſus. a. et ſupra definiatur filo lineæ.a.c. Sitq; hæc, verbi gratia, h. I.

Hoc pacto tribus perpendicularibus ordine in tranſuerſam ſubiectam impoſitis, Statuetur in media.d.e.propoſitæ et principalis longitudinis ſpacium, In citeriore f.g. illud ipſum productum, In vlteriore. h.i. correptum. Atq; hæc ipſa conuenienter vtrumq; deſignat linea fili.a.c.cum ad ſummitatem lineæ. e.d. intenditur. Horũ vſus eſſe poterit in rebus innumerabilibus, etiã vbi ſpacioꝝ nomina dici nõ poterunt. Vt ſi nõ ſit nominabile quota quæq; alicuius nota longitudinis pars ſit, veluti vna 2.vna.2.5.6. Huius præcepti exẽplũ expreſſimꝰ inferius, vt oculis etiã legentiũ doctrina noſtra ſubijceretur, Atq; huic inſtrumento nomen placuit indere Deligenti, quod ſeruiat delectui coꝝ quæ in quaq; propoſita re maiora aliquis minoraue facere velit. Atq; ex his præceptis et huius Deligentis adminiculo deſcriptæ ſunt paulo poſt expreſſæ figuræ viriles gracilitatis et craſſitudinis. In his variationibus animaduertendum, omnia corpora in productione, addenſatione, dilatatione grandeſcentia, partes habere diſtantiores et quaſi vaſtiores, contra quæcunq; corripiantur concurrentes magis et propinquas. Itaq; graciliores ſtaturas aſpectu etiam molliores exiſtere craſſioribus. Hoc inſtrumentum quadrantis plane figuram modumq; præ ſe fert, quod nos et ipſum curuis lineolis deſignauimus.

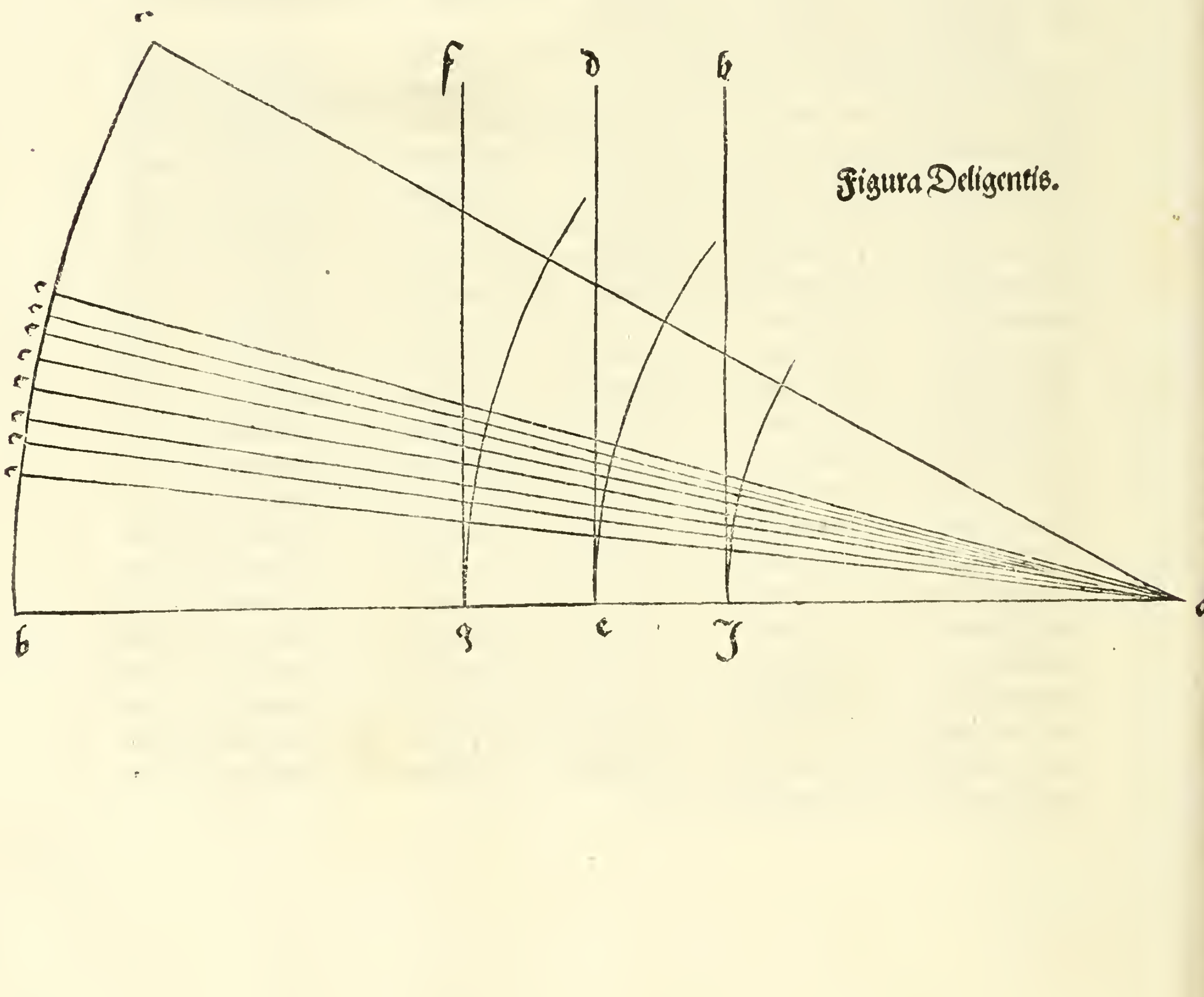
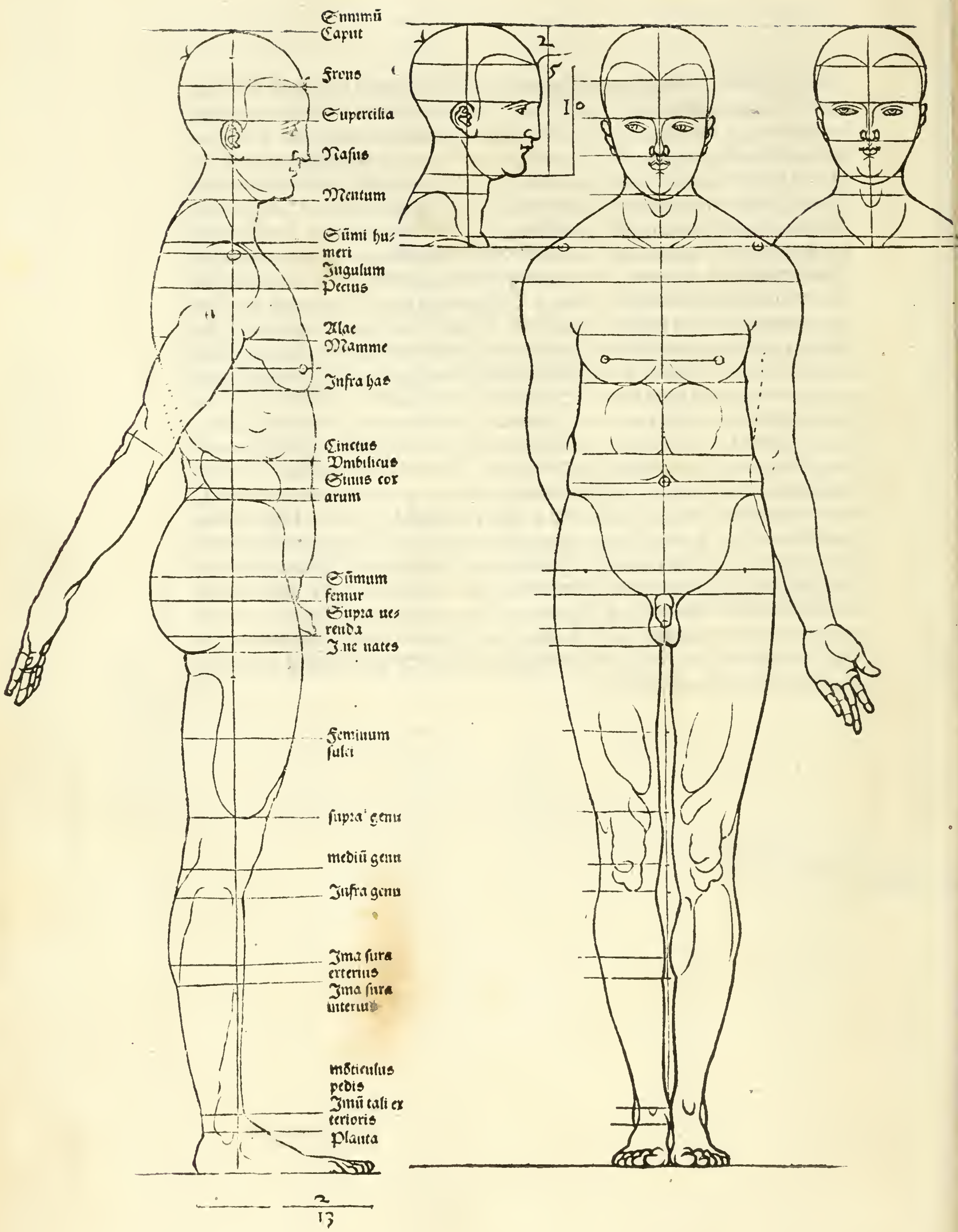
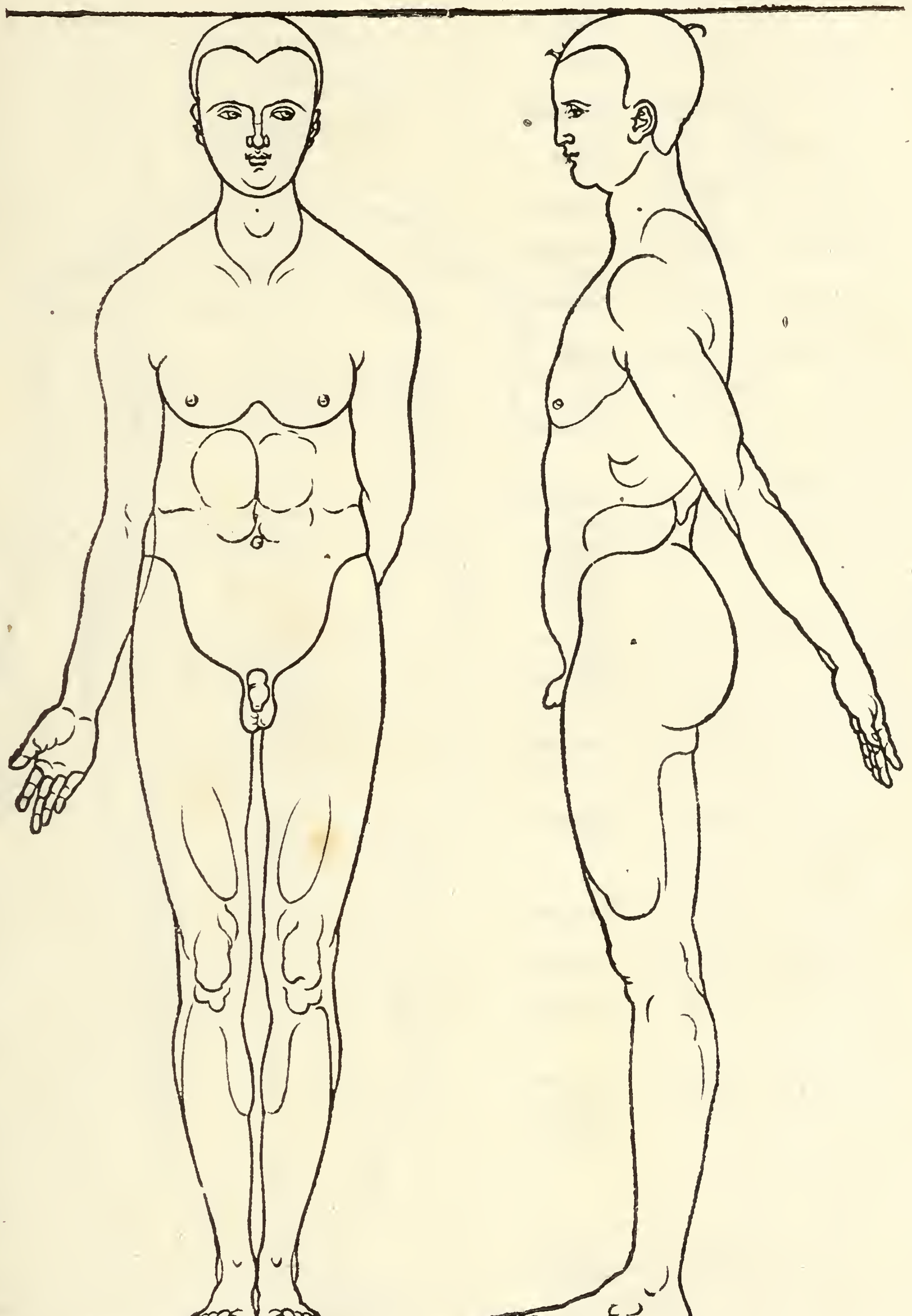

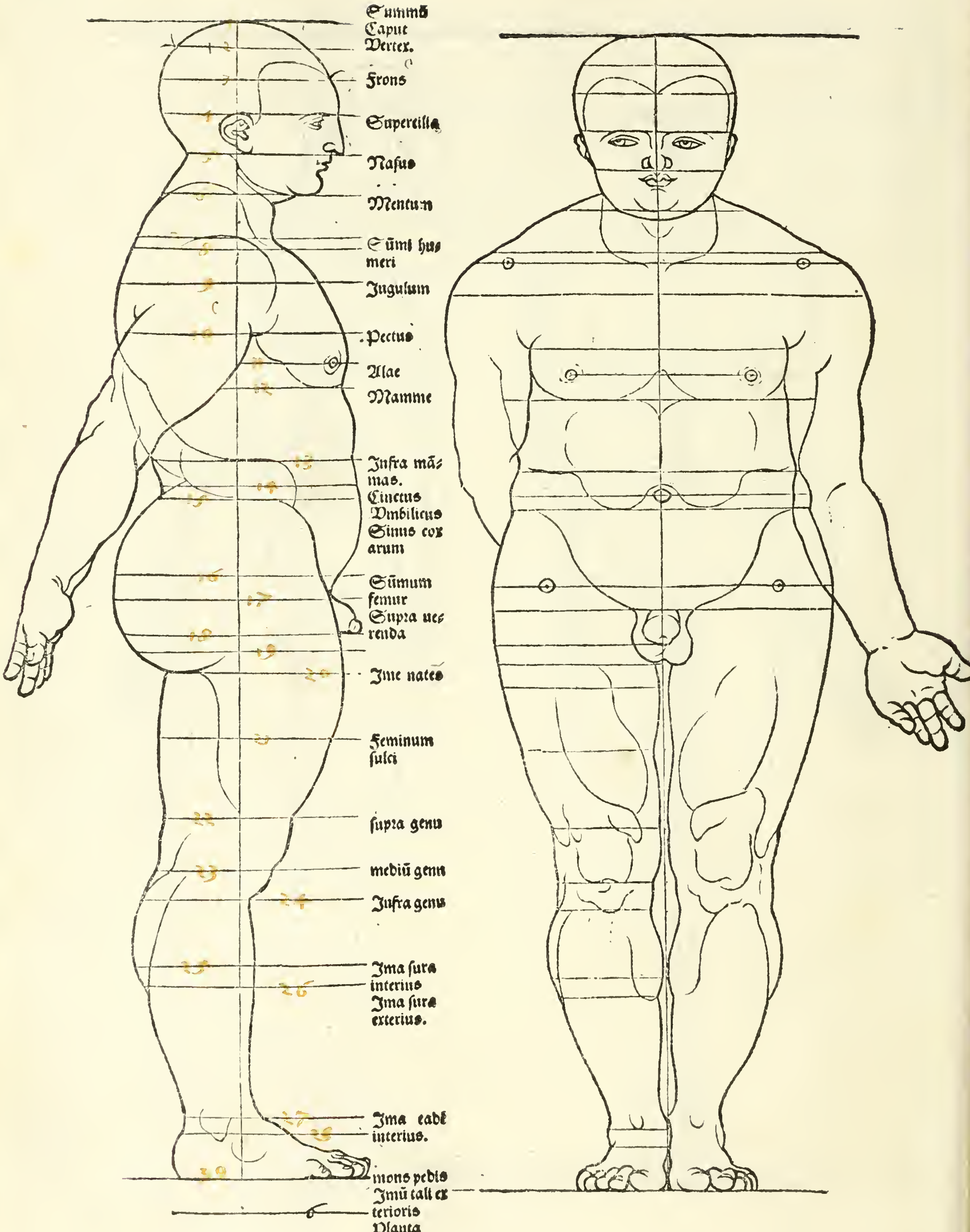
Figura Deligentis.

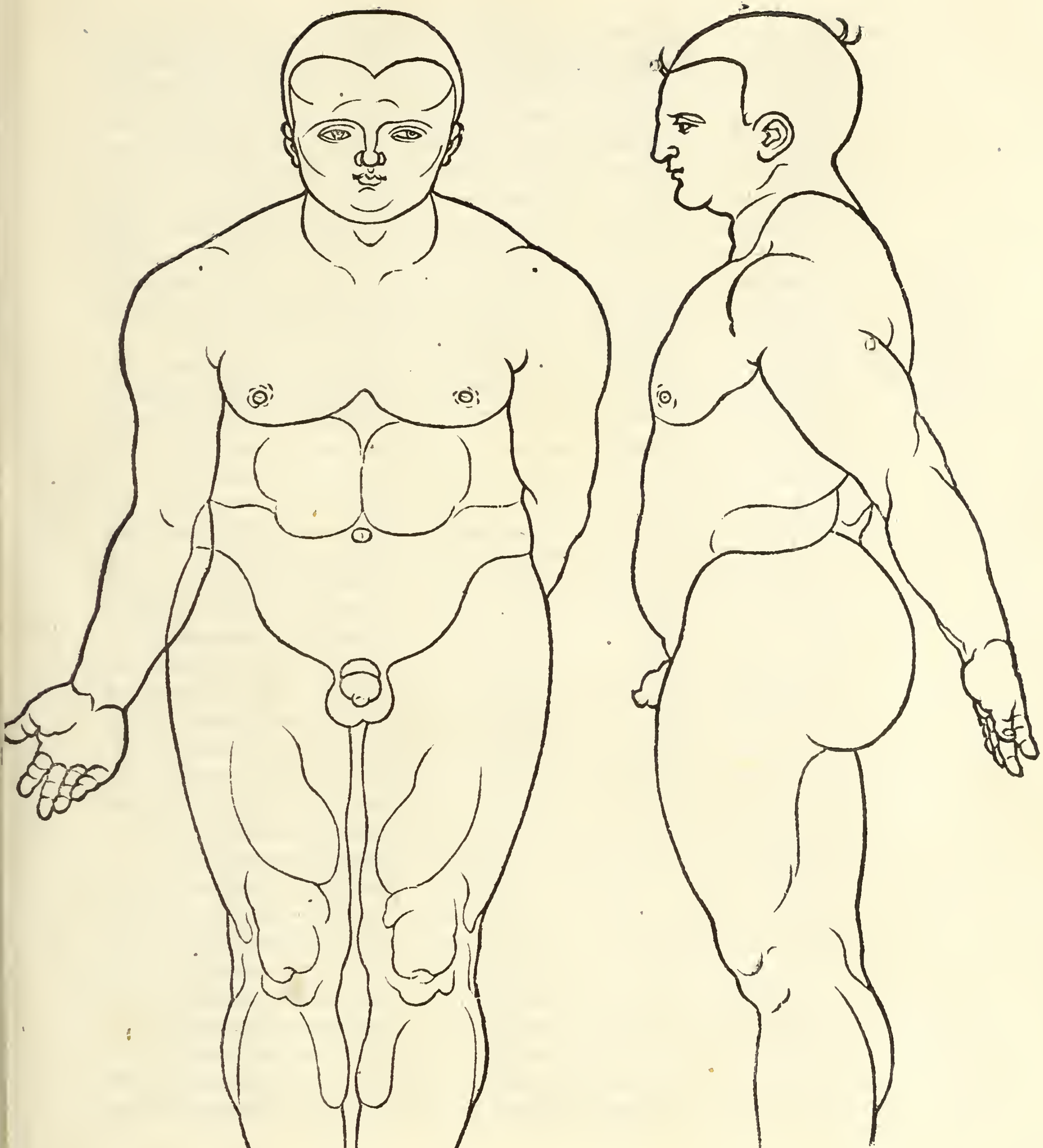
Sed ſequentium imaginum productoribus ſtaturis ſciendũ adiectum eſſe ipſarꝝ
altitudinis partem vnam 4. Etiam ſi quis vti hac ratione volet, is debebit caput pau
lo argutius accomodare, quo neglecto tota figura apparebit inuenuſtior. Surſum
igitur verſum mento leuato, aut ſupra aliquantulo de capitis ſummitate dempto, de-
ligentis beneficio partes cõmenſurabuntur. Nos in exemplis de ſumitate nihil dem
pſimus, ſed inde ad imum vſque mentum fecimus ſpacium duarum 15. ab ſummo
autem mento ad ſummam vſq; frontẽ vnam. 10. diſtributis deinceps beneficio deli-
gentis omnibus altitudinis partibus, latitudo enĩ iam inducta et denſitas retinetur.
Huiuſmodi etiam capitum ipſorum exempla iuxta effigies exemplorum, appoſui-
mus. Spaciũ pedis feci obtinere duas. 13. Nam exierat breuiuſculus iuſto, ſimiliter
et monticulũ pedis non nihil cõplanauimus. Exigebat etiã figure venuſtas vt cru-
ra quæ ratio variationis ſubiecerat nũc etiam graciliora et contractiuſcula deſcribe-
rentur. Et huius imaginis denſitatis commenſurata ſpacia minus habent ſpacijs
principalis imaginis parte vna. 5. Hæc autem omnia quomodo recte fieri poſſe pu-
tarim, omnibus in partibus ac locis, diligenti et ſtudioſa manu in exemplis delinea
uimus, quo non verbis modo, ſed re etiam ipſa inſtruerem legentes. De figura autẽ
correptiore monere hoc eſt viſum. In deſcriptione Variantis per conſtitutam lineam
principalis altitutidinis a.b. duxi lineas duas obliquas, quæ in medio lineæ a.b. ſe
mutuo ſcinderent, Eæ igitur productæ a linea prolixitatis f.g. ſupra et infra, attin-
gunt lineas c.f. et c.g. atq; ex huius attingentiæ punctis ducta eſt decurtationis linea
d.e. Cuius decurtationis figura ſi ad principalem altitudinem effingatur admodum
craſſeſcet, ſicut hoc Deligentis inſtrumento efficitur. Capitis tamen et altitudo et la-
titudo ac denſitas minuenda eſt, ſiquidem ad humanum modum reſpondere volu-
mus. Pedis autem ſpacium vnam. 6. obtinebit. Horum et ipſorum ſubiecimus exem
pla, De quibus itemq; noſtra doctrina facere quiſq; poterit quod libuerit, ſeu produ-
ctiora ſiue correptiora placuerint.

Summũ
Caput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmi hu-
meri
Jugulum
Pectus
Alae
Mamme
Infra has
Cinctus
Umbilicus
Sinus cox
arum
Sũmum
femur
Supra ve-
renda
Inc nates
Feminum
ſulci
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Ima ſura
exterius
Ima ſura
interius
mõticulus
pedis
Imũ tali ex
terioris
Planta
2
13

b

Summũ
Caput
Vertex.
Frons
Supercilla
Naſus
Mentum
Sũmi hu-
meri
Jugulum
Pectus
Alae
Mamme
Infra mã-
mas.
Cinctus
Vmbilicus
Sinus cox
arum
Sũmum
femur
Supra ue-
renda
Ime nates
Feminum
ſulci
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Ima ſura
interius
Ima ſura
exterius.
Ima eadẽ
interius.
mons pedis
Imũ tali ex
terioris
Planta

De differentia prolixitatis et breuitatis viſum eſt, nunc quoqꝫ tractare ſupra in libro primo deſcriptum caput in cubico quadrilatero per tranſuerſas et perpendiculares diſpertitum lineas, Hoc eſt, ſi illud intelligatur in cubo, qua ratione hic extendi, hoc eſt altior depreſſiorue reddi, nec non cognoſci poſſit, quid accedente altitudine, latitudinis decedat ſpacijs, et illa decedente, quid his accedat. Hæc communi voce ἑτερομήκη σχήματα dicuntur, Nos diſtinguimus, docendi cauſſa, ob longo et prominente. De his talis eſto doctrina. Proponatur cubus quadratus, id eſt, æquilaterum quadrangulum ſolidum concipiatur animo, huius enim cubi propria eſt appellatio, Sed altitudo eſto ſpacium altitudinis ſupra in primo libro deſcripti capitis, quod caput principale nominamus. De cubo autem prius ſeorſum nonnihil explicandum quam ad deſcriptionem capitis perueniatur. Eſto autem poſitum in vniuſcuiuſqꝫ arbitrio, quantum attollere ac deprimere quantumue producere illum velit.

Sciendum cubum nominari omne ἑξάεδρον id eſt ſolidum quadrangulū ab authore.

Principio propoſiti cubi recti lateris primorem lineam notabis infra litera. a. ſupra. b. hanc ipſam lineā quantū libebit attolles, quodqꝫ iā altius factū fuerit inſignies notis. a. c. poſtea lineā. a. c. tranſuerſam collocabis, et impones in illā perpēdiculariter a. b. ita vt norma hac conſtitutione lineaꝛ deſcribatur, et angulum. a. cōtineat, mox de puncto. a. retrorſum produces lineam. a. c. cuius productionis terminalis punctus ſit. d. Ita in tranſuerſa. d. a. c. impoſita perpendicularis. a. b. ad rectos vtrinqꝫ angulos apparebit. Tum obliqua linea ſupra triangulum concludes. Poſtea gnomoni ſeu æneí ſiue lignei modo ne fallacis, vnum latus accomoda ad obliquam lineam. b. c. ita vt angulus gnomonis attingat punctum. b. deinde normalem lineam ex angulo gnomonis deducito, quam vbi videris ad normam vt dixi deductam ſcindere tranſuerſam. d. a. c. ibi notam ponito. e. Quibus perfectis iam repertam ſcito conuenientem, id eſt, ἀνάλογον lineam ad lineam. a. b. et lineam. a. c. Ea eſt linea. a. e. Sed deinceps exquirenda linea eſt inter. a. b. et. a. e. hoc pacto. Ambas lineas. a. b. et. a. e. coniunge vt vnam tranſuerſam deſcribere videantur, Ea ſit. e. a. b. Deinde conſtitue perpendiculariter vnam lineam in punctum. a. et infige circini pedem in mediam lineam. e. a. b. et alterum pedem colloca ad punctum. e. atqꝫ inde circumage vſqꝫ ad punctum. b. vt ſemicirculus deſcribatur, Cuius circumferentia vbi ſecarit perpendiculariter in punctum a demiſſam lineam, ibidem appone notam. f. hoc erit ſpacium laterum latitudinis cubi qui principalis altitudinem exceſſerit, qui exceſſus deſignatus ſit linea. a. c.

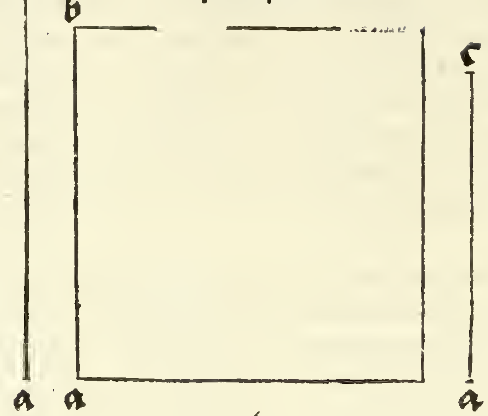
Similiter facies compreſſurus principalem cubum vt prominentiuſculus fiat, niſi quod exeunt omnia a prioribus diuerſa. Vt enim ſupra elatior fuit facta cubi altitudo ita fiet nunc humilior, Vt. a. b. deſcribat iam lineam decurtationis. Sed latitudinem ita inuenies. Latus. a. b. accomodetur ad tranſuerſam decurtationis lineam. a. c. normaliter. Poſtea vltra punctum. a. deducatur retrorſum linea. a. quæ deductio finiatur puncto. d. Mox obliqua etiam trahatur. b. c. Et poſtremo gnomonem vno latere ſui appone ad hanc ipſam obliquam. b. c. ita vt angulus normalis attingat punctum. b. Et lineam inde normalem deduc in tranſuerſam. d. a. c. Quam vbi hanc ſcindere videris, ibidem ſtatue punctum. e. Ita prior inuenta erit cōuenientiæ linea,

inter duas.a.b.et.a.c.eaq; eſto.a.c. Sed alteram conuenientiæ lineam ita exquires. Duas lineas. a.b.et.a.c. coniunge ita vt vnam tranſuerſam.c.a.b. facere videantur, poſtea in punctum. a. perpendicularem immittes, Et pedem vnum circini figes in mediam lineam.c.a.b.et altero pede ex puncto. c. ſemicirculum deſcribes. Et huius circumferentiam vbi cernes tranſcurrere perpendicularem impoſitam in punctum a.ibidem aſcribito notam. f. Eritq; hæc ipſa linea longitudo prominentiæ compreſſi cubi, cuius altitudo propoſita fuit linea. a.c. Quorum omnium figuræ ſingulatim, necnon delineationes omnium partium capitis in ſuo quoq; cubo expreſſæ ſubiectæ ſunt.

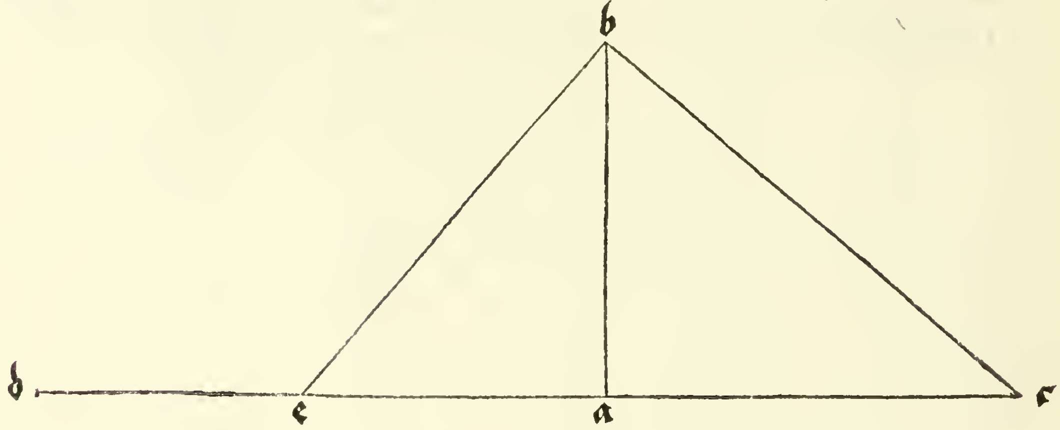
Sciendum in aduerſa facie capitis effingenda, detrahendam latitudinis ſuæ vnam. x.pro eo ac commenſuratio exigit. Vel licet ſane ſic facias. Propone latitudinem cubi prominẽtis ac compreſſi octies, Et diuide per decem æqualia ſpacia, Eritq; horum decem ſpaciorum vnum latitudo aduerſæ facici, ad quod contrahetur quadratura cubi, vnde oblongus et prominens factus fuit. Atq; ita formæ lineas adminiculo Deligentis diſtribues. Quam rationem ſequeris per variationes in toto corpore.

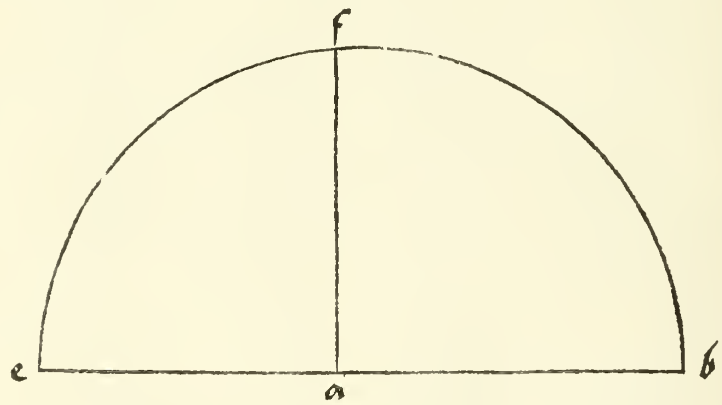
Cubus proprie et principalis.

Linea prolixitatis.a.c

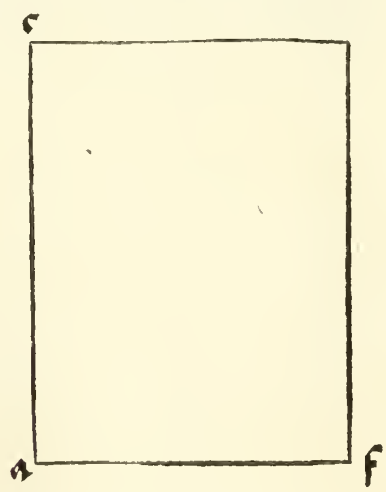

Linea decurtationis.a.c.

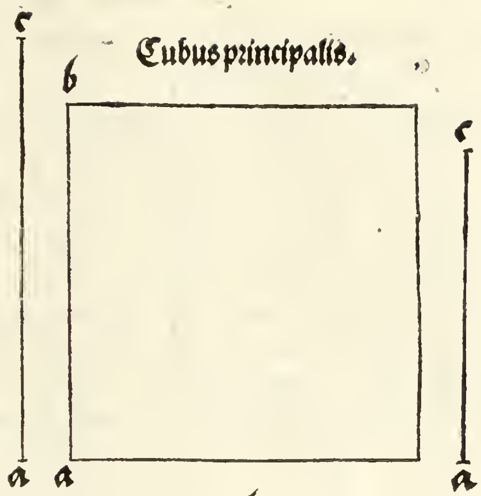

Cubus oblongus, id eſt, elatus.

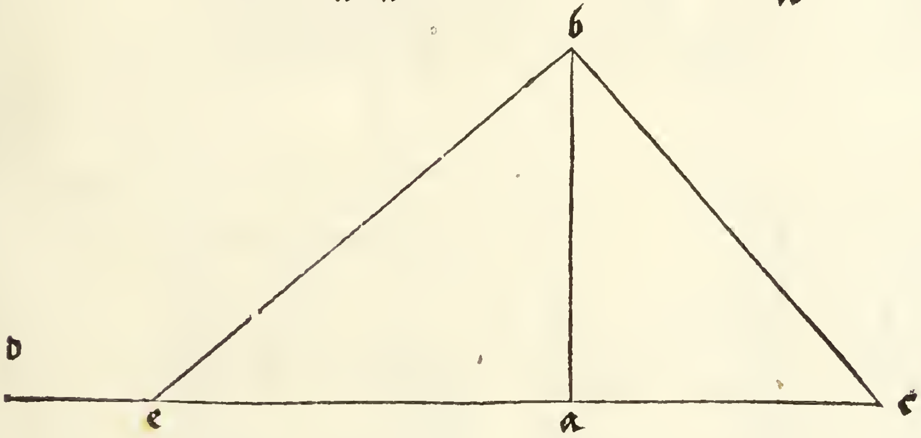

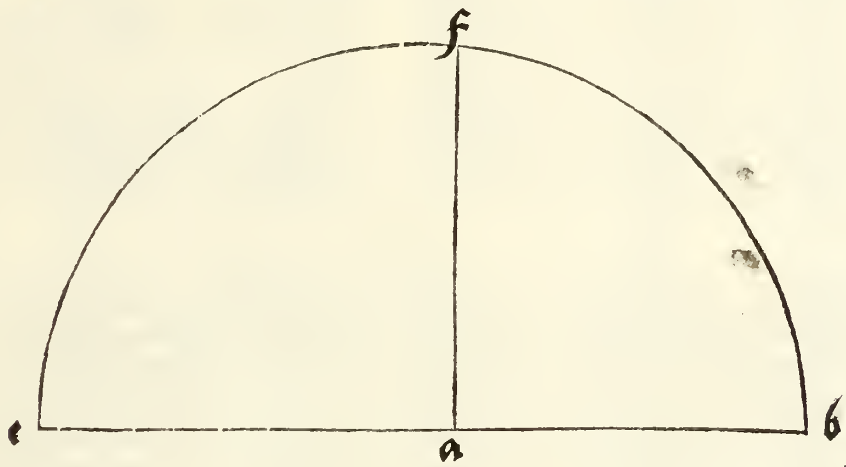
Cubus principalis.

Linea prolixitatis.a.c.

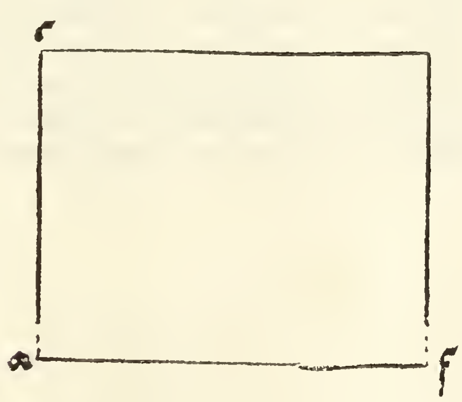

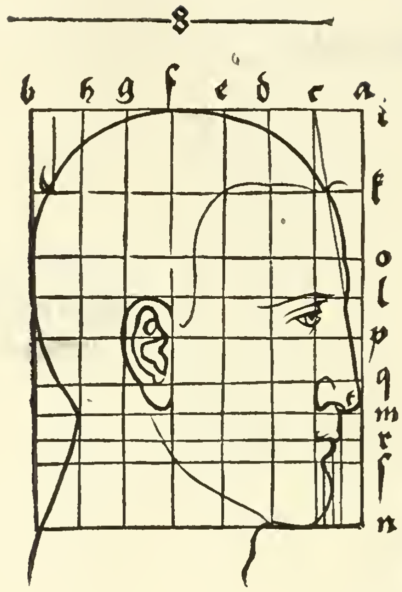
Linea decurta-
tionis.a.c.

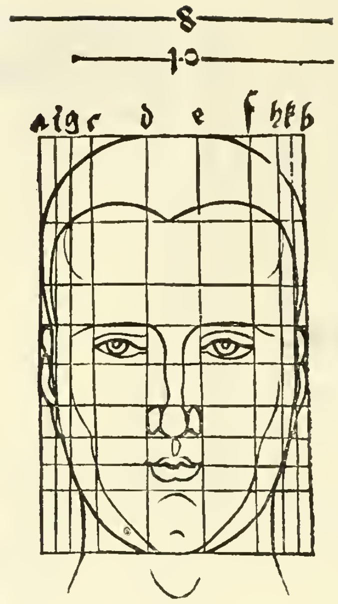

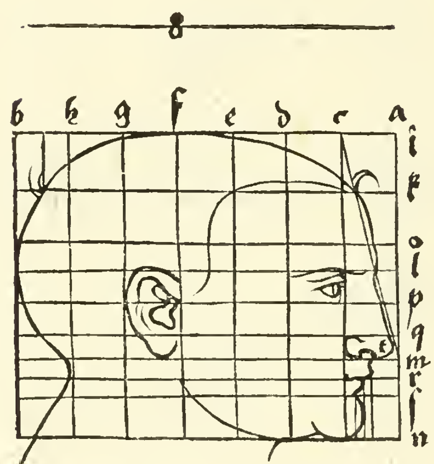

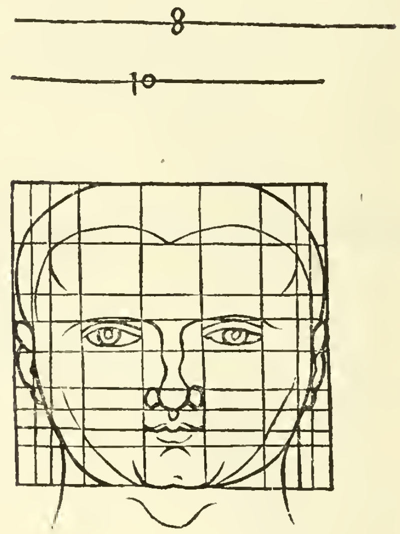
Cubus prominens,
id eſt, compreſſus.

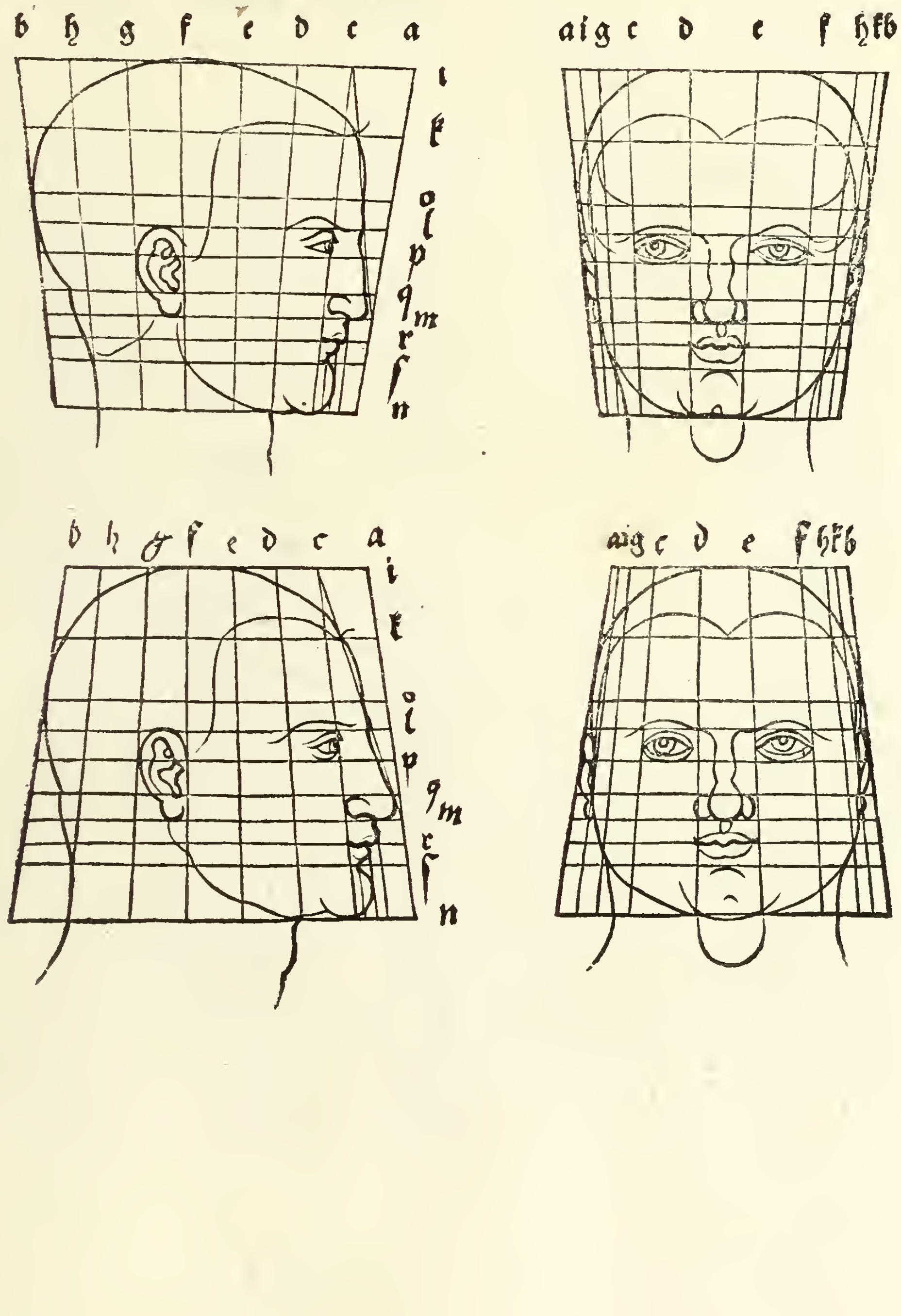

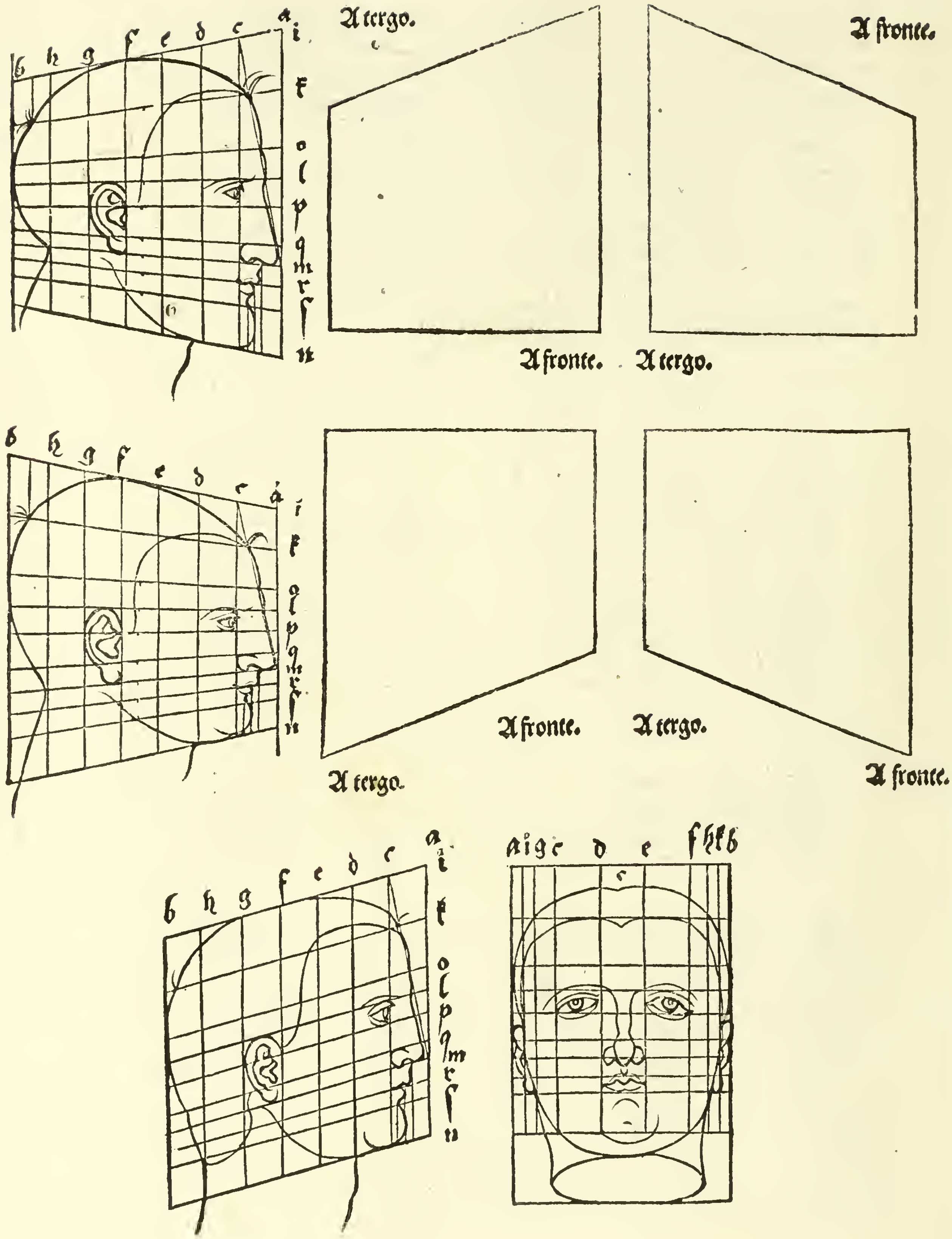

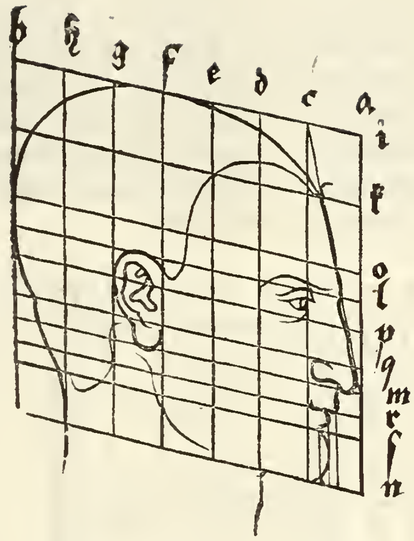
Sunt et alij cubi variationes, de quibus diuerſitas in faciebus capitum exiſtit huiuſmodi. Primum ſi ſuperiorem cubi ſuperficiem quadratã conſtituas et dilatatam, Infra autem tantum detrahas de quadrata ſuperficie, quanto ſuperior fuerit dilatatior. Idq; etiam ipſum poſtea inuertere poteris, Vt quanto fuerit infra cubus amplior hoc ſit ſupra anguſtior. Quibus conſtitutis poſtea lineæ partium inducentur auxilio Deligentis, et deinceps congruentia formæ. Ita exibit vna facies capitis ſupra amplioris, infra anguſtioris. Altera autem ſupra anguſtioris amplioris infra. Cuius et ipſius rationis vſus per totum corpus fuerit. Quemadmodum autem diximus bifariam ſuperficiem cubi ſupra et infra variatam efficere diuerſas facies, Ita hinc et illinc, id eſt, dextri ac ſiniſtri lateris mutata ſuperficies, diuerſas facies reddit. Nam ſi prior, id eſt, quæ ad dextram eſt ſuperficies dilatetur, poſterior, id eſt, quæ ad ſiniſtram contrahatur, Itemq; contra, ſi hæc contrahatur, dilatetur illa. Et partium

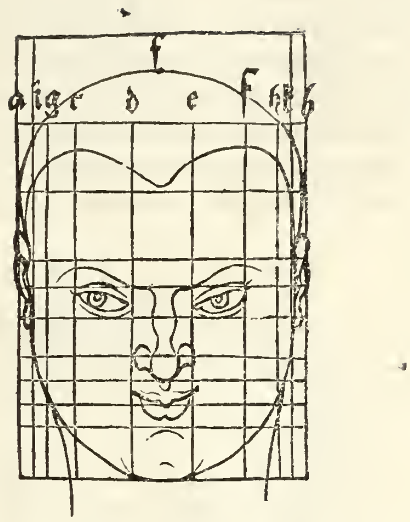
lineæ, itemq; formæ Deligentis adminiculo congruenter inſcribantur, Exit prioris modi facies, ante quidem ſeu a fronte amplior, poſt vero ſeu a tergo anguſtior, poſterioris autem modi facies, ante quidem anguſtior poſt autem amplior. Quæ omnia in ſubiectis exemplis cernere licet. Sed de hac ratione poteris vel ſuperne deminuere, vel inferne quaſi recidere quadraturã cubi, ſicut et nos hoc ipſum in exemplis effinximus.

Eſt et alia ratio ſi rhombum cubicum facias duobus angulis oppoſitis acutis, et alteris duobus oppoſitis obtuſis. Hæc bifariam vſurpari poterit. Primum vt anguli acuti ad frontem et ceruicem collocentur, caput poſteriore parte ſui ac mentum obtuſis accipientibus. Secundo ſi hoc inuertatur. Quorum omnium exempla habes ſubiecta. Sed prior facies acutam frontem, altera caput poſteriore parte ſui acutum exhibet. Atq; hæ facies a principali prorſus diſcrepant. Quicquid autem in cubo deſcriptum fuerit, id vniuerſum, variato illo, mutatur, ſiquidem diſtributio partium conueniens per Deligentem ſeu Variantem ſeruata fuerit.

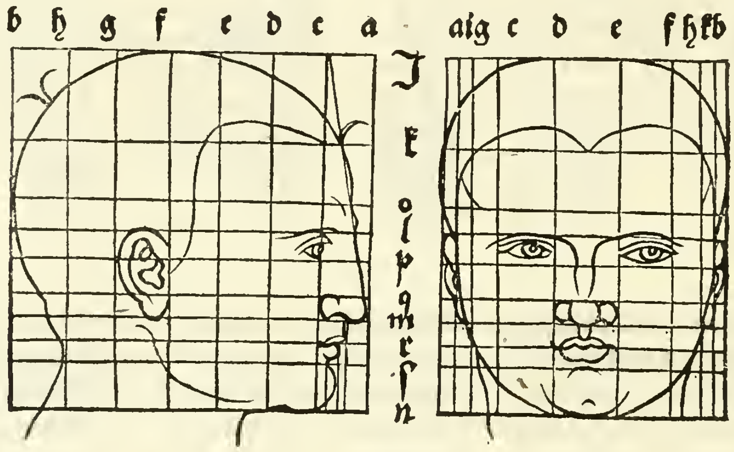

A tergo.
A fronte.
A fronte.
A tergo.
A fronte.
A tergo.
A tergo.
A fronte.

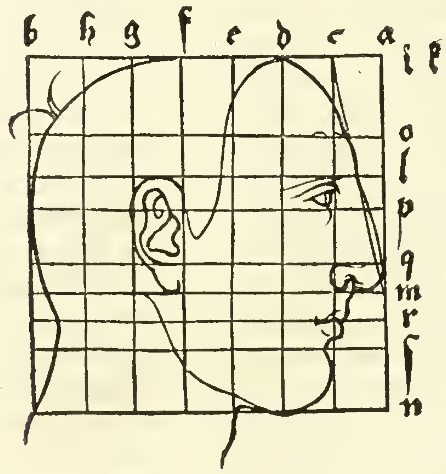

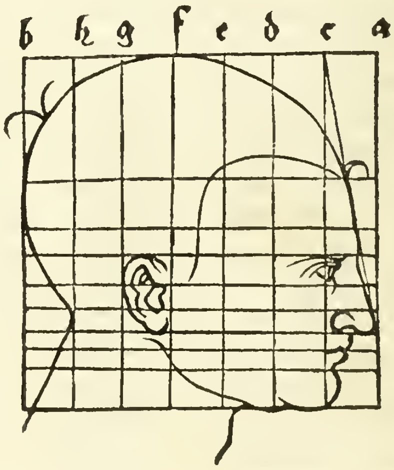
Variationes capitum ſupra poſitæ ex ipſius omnes cubi variatione ductæ ſunt, in de principali facie mutatam, omnibus partibus Deligentis miniſterio conuenienter expreſſis. In ſequentibus autē alias quoqȝ variationes demonſtrabimus in ipſius principalis capitis cubo, Qui quidem remaneat idem et æqualis, ſed partium poſitura diuerſa, motis loco ſuo lineis tranſuerſis ac obliquis, quibus illarum altitudines deſignari notum eſt. Quod ipſum tamen et in variato cubo fieri poſſit. Hæc via latiſſime patet ad innumerabiles differentias exprimendas. Sed vt ad rem veniamus. Proponatur principalis capitis facies, Inqȝ illo notentur primum præcipuarum partiū altitudinis trāſuerſæ lineæ, quæ ſunt numero tres. Vna.k. quæ eſt ſummæ frontis. Altera.l. quæ tranſcurrit ſupercilia et ſupra radit aures. Sed tertia.m. naſum definit. Hæ igitur lineæ cum loco ſuo mouentur ſurſum deorſumue interuallorum diſcrimina exiſtunt, fiuntqȝ ſpacia altiora aut humiliora, Quicquid autem hac motione linearum vni ſpacio deceſſerit, idipſum accedere alteri neceſſe eſt. Iſto modo attollere vel comprimere ſingulas partes in facie quiſqȝ poterit. Quod autem dictum eſt de motione trium nominatarū, Idem et de aliis. ſ. r. q. p. o. intelligendum, ſiue ordine illaꝛ conſeruato, id eſt, vt παράλληλοι maneant, Siue illis obliquatis, quo fit vt hinc ampliora, illinc anguſtiora ſpacia efficiantur. Secundum hanc rationem poterunt variari omnia, quæ de nominibus prolixitatis, breuitatis, diſtenſionis, contractionis, craſſitudinis, gracilitatis, diuerſa intelliguntur. Singulæ autem tranſuerſæ lineæ trifariam loco ſuo moueri ſolent, Surſum, deorſum, oblique. Licet etiam ſimul vniuerſas ſurſum deorſumue, aut dimidium harum ſurſum, dimidium item deorſum, fermeqȝ in omnes partes pro arbitrio, et tranſuerſas et perpendiculares moueas. Sed ſi quid mutaris, quod conueniens cum principali, id eſt, eo vnde mutatum fuit, eſſe volueris id Deligentis adminiculo componere debebis. Dici non poteſt quæ occurrant, quanqȝ admirabilia iis occurrant qui in haꝛ rerum exquiſitione cum ſtudio et induſtria verſentur. Pro eo autem ac faciem exprimendam propoſueris, deſcribes lineas rectas de quibus forma apta et reſpondens voluntati tuæ deſignetur. Diximus autem antea quoqȝ, pro motione tranſuerſarum interualla inæqualia exiſtere, Vnde ſi propinquas illas feceris, in quibus hoc partibus acciderit eæ breuiuſculæ fient, Si diſtantiores, haꝛ fient partes longiuſculæ, Quæ ad vtrūuis modum effictæ iuxta perpendiculares in obliqua facie craſſitudinis et gracilitatis diſcrimina afferūt.

Sed qui hæc in manus tractanda ſuſceperit, is etiam cogitabit quid quantumqꝫ ſibi mutationis, rerum natura permittat. Horum ipſorum quæ dicta ſunt tale eſto exemplum. Proponatur principale caput, quod libro primo, primo loco deſcripſimus, Huius perpendiculares lineæ omnes relinquantur immotæ, Sed cum tranſuerſis ſic ages, vt tres lineas. k. l. m. diſtribuas intra. J. n. In quatuor æqualia ſpacia, quibus præcipuæ partes includantur, Poſtea beneficio Deligentis, repones conuenienter reliquas lineas, nempe. o. l. p. q. r. s. Hæc forma mihi propter æqualitatem elegans eſt viſa, Eamqꝫ obliqui aduerſiqꝫ capitis ſubiecimus expreſſam.

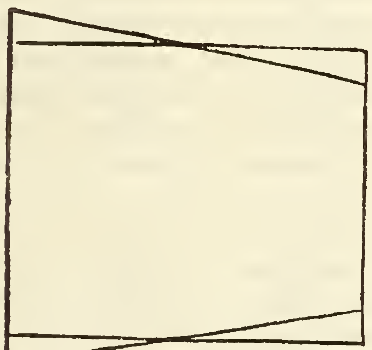

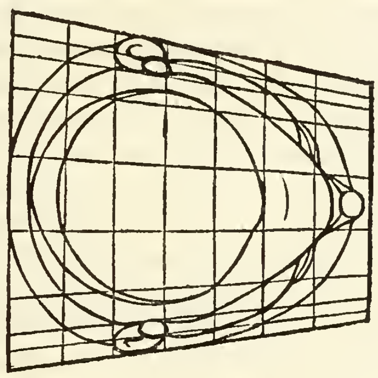
Sed obſeruandum faciem in capite alicubi longiuſculã, alicubi vero breuiuſculã eſſe. Quare ſcies ſi facies oris valde prolixa ſit, capitis teſtam effici compreſſiorem. Ponatur igitur in exeemplo tanta altitudo in facie oris, vt linea. k. imponatur in lineam J. vtqꝫ poſtea Deligẽtis adminiculo reliquæ Lineæ intra. k. n. nempe. o. l. p. q. m r. s. conuenienter diſtribuantur, Videbis igitur per hanc elationem, radicis capillorum deſignationem excludi. Contra ſi faciem oris malueris breuiuſculam, videbis teſtam altiorem, et exire acutulam. Sit igitur in iuxta poſito differentiæ exemplo, Ea breuitas in facie oris vt linea. k. ſtet infra. J. vna parte. 3. totius altitudinis. J. n. Vtqꝫ reliquæ lineæ. o. l. p. q. m. r. s. adminiculo Deligentis diſtribuantur, cerneſqꝫ effici quod in ſubiecto exemplo apparet.

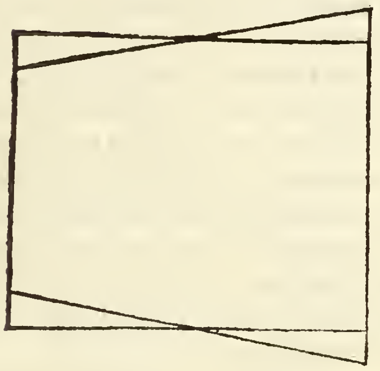

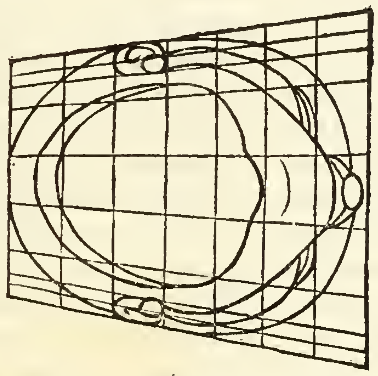

Eſt et talis capitum variatio, Vt quadrilaterum cubi, principalis ante, id eſt, ad dextram contrahatur, poſt, id eſt, ad læuam diſtendatur, itq; ἀναλόγως vt quantum vni loco deceſſerit tantum accedat alteri. Similis ratio eſt contrarij modi, Si ante diſtendas, poſt vero contrahas. Atq; in his ad hunc modum variatis quadrilateris, omnes partes conueniẽter, vt fieri debet, diſtributæ, tales facies repræſentabũt, quales in depreſſis, vt loquimur, fundamentis binis ſubiecimus.

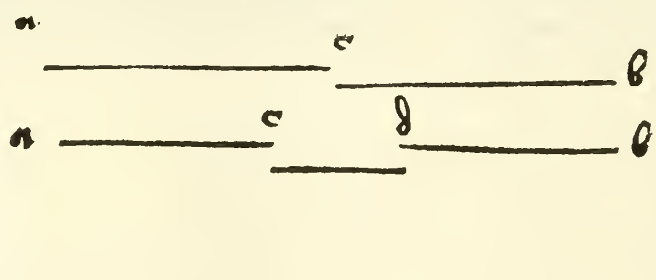

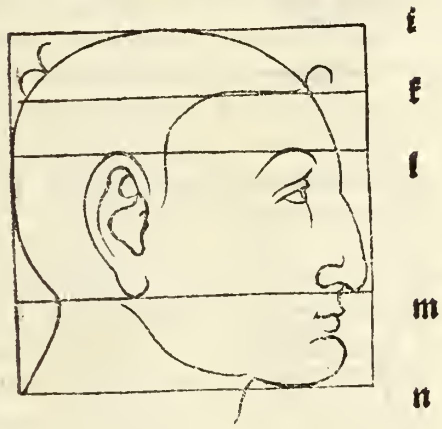
Hoc loco etiam ſciendum omnes tranſuerſas lineas, quadam certa quam paulo poſt explicabimus, ratione, poſſe dimoueri. Ita ;vt ſpacia ſupra fiant longiuſcula, Quod ipſum et inuertere liceat, et in vtralibet dimidia parte faciei, et in quibuſuis tranſuerſis lineis vſurpare. Sunt autem maxime euidentes contrariæ, Vt ſi nunc deorſum trahas, quam prius ſurſum moueris vel tranſuerſam vel perpendicularem lineam. Nunc igitur deinceps deſcribam aliquot capitum facies oſtenſurus exemplis quo modo de præceptis noſtris opus eleganter effingi poſſit. Quo ipſo confido me ſtudia cupiditatemq; multorum excitaturum ad alia et maiora et meliora inuenienda, q̃ nos demonſtrauerimus. Sed ad rem. Primum ſit hoc propoſitum mutare vniuerſas lineas ita vt nulla in parte cõgruentia remaneat. Seu frontem longam

vel breuem, Seu naſum longum vel breuem, Siue mentum ſimiliter longum vel breue eſſe velimus. Si igitur lineam tranſuerſam .l. multum ſurſum moueris verſus lineam .k. Deſignabitur frontis ſpacium breue naſi autem longiuſculum, intra l.m. contra ſi lineam .l. deorſum moueris verſus lineam .m. includet ſpacium .k.l. frontem longum, Sed .l.m. naſum breuiuſculum. Si relinquatur linea .l. et moueatur ſurſum linea .m. Naſus quidem erit breuior in ſpacio .l. m. ſed bucca et mentum longum. Sin linea .m. deorſum moueatur, Naſus erit longior in ſpacio .l.m. bucca vero et mentum aſtrictius. Iam fac vt diſtent longius inter ſe lineæ duæ .k. m. Ita vt .k. prope .J. ſtatuatur. m. vero prope. n. Tum erit caput ſummum et mentum ac bucca breuior, admodum autem frons et naſus longus. Fac contra vt. k.m. tranſuerſæ minus longe diſtent inter ſe, et cernes caput ſummum et mentum cum bucca longiuſculum euadere, ſed breuem frontem ac naſum. Rurſus moueantur ſurſum .k.l. et erit caput ſummum cum fronte breuius. Poſtea reliquis intra .l. n. lineis Deligentis ope diſtributis, exibit naſus longus. Itemq; longum mentum cum bucca. Inuerte hoc ipſum et habebis excelſum in ſummo caput, frontemq; longiorem, Sed naſum breuiorem ſicut et buccam cum mento. Rurſus eſto elatior .k. ad .J. linea autem .m. demiſſior ad .l. quæ ſit immota. His deſignabitur preſſum ſupra caput, frons longa, labra mentumq; maiuſcula. Inuertatur hoc ipſum, vt ſit demiſſior linea .k.l. et linea .m. ad n. Deſignabiturq; ſupra caput arduum, frons breuis, naſus longior, bucca et mentum breuiuſculum. Poſſem in harum rerum expoſitione perq̃ eſſe copioſus, ſed viſum eſt breuitati ſtudere. Hoc obſeruabis, qui hæc vſurpare voles, diligenter, Vt ita dimoueas admoueaſq; lineas inter ſe, ne rerum naturæ effingendaꝝ vis afferatur, vtq; facies inſtitutæ hominum humanum retineant modum. Sed quæ diximus de lineis tribus. k. l. m. eadem intelligi debent et de reliquis .o. p.q.r.ſ. Quin etiam perfectis his ad eũ variationis modũ qui cuiq; placuit, Sic tamen vt oẽs lineæ παράλληλοι remanerent, licet in ſuper aliquis variet propoſitas facies obliquandis iiſdem lineis, vt vel a fronte vel a tergo declinent, ſeu vniuerſæ ſiue aliquot harum. Præterea licet etiã mutetur poſitus lineæ obliquæ quæ in principali capite vna deſcripta fuit a radice capillorum ad extimum naſum. Licet etiam mutilentur tranſuerſæ particulis ſurſum deorſumue, et perpendiculares iiſdẽ prorſum aut retrorſum motis. Quod ipſum et in obliquis fieri poſſit. Sed et poſt has omnes pro cuiuſq; arbitrio inſtitutas mutationes liceat et ſpacia intra particulas tranſuerſarum, vbi mutilationes factæ fuerint mouere ſurſum, deorſum, prorſum, retrorſum. Hæc autem perſpicue ſatis dici nunq̃ poſſunt, quare ad exempla et opus cuiq; eſt accedendum.

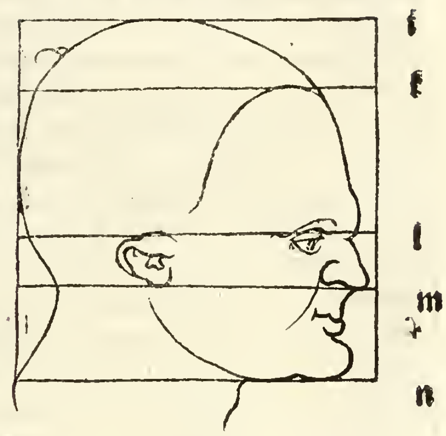
Quia autem dixi lineas mutilari, vt intelligatur quid ſenſerim, Sit exempli cauſſa propoſita linea .a.b. in qua vbicunq; lubitum fuerit notetur punctum .c. Vbi quaſi fractæ lineæ fruſtula dimoueantur vnum ſurſum, alterum deorſum. Ita erunt duæ particulæ mutilationis in quas longitudo propoſita quaſi fracta fuit. Item ſcribantur in propoſita linea duo puncta .c.d. et reſcindatur q̃tum his duobus punctis longitudinis occupatum fuit, eaq; quaſi defracta particula ſurſum deorſumue moueatur. Exemplum ſubiecimus de tranſuerſis, Sed eadem ſunt de perpendicularibus et obliquis etiam intelligenda, quarum ſimiliter particulæ prorſum aut retrorſum moueantur. Quo exemplo perſpecto poteris et ſupra deſcriptas facies aſpicere effictas ſecundum deſcriptionem et ſententiam noſtram.

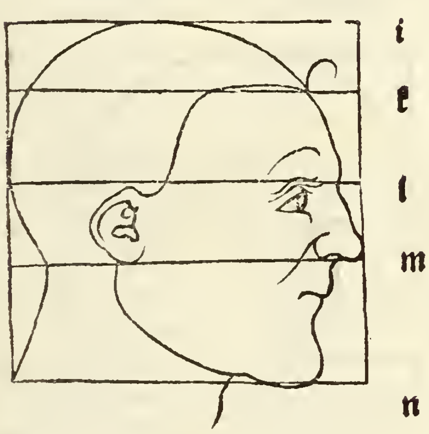
Hæc facies habet tantummodo ſurſum elatum lineam.l.

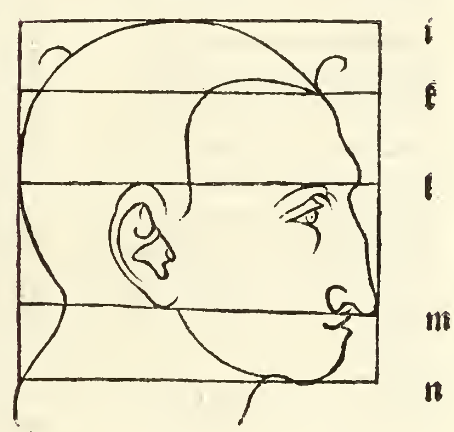
Hæc contra eandem ſolam demiſſam.

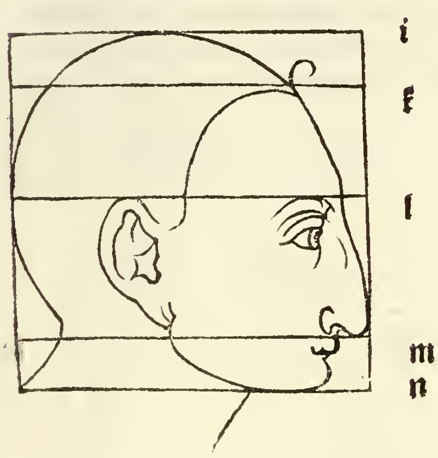
In hac facie ſurſum mota eſt ſola linea. m.

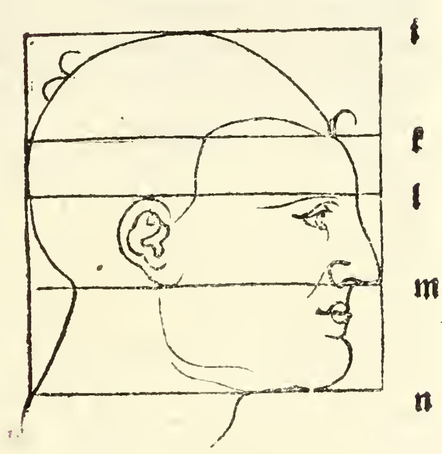
In hac eadem linea.m.ſola deorſum mota eſt.

In hac facie linea.k.elatior.m. vero demiſſior eſt.

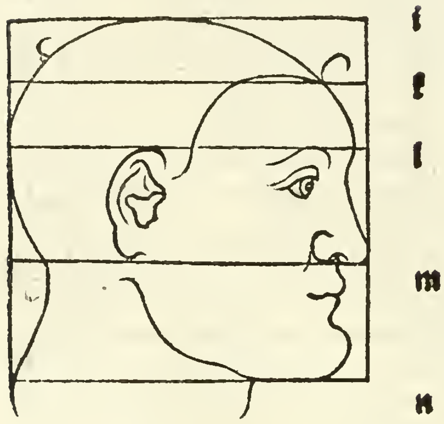

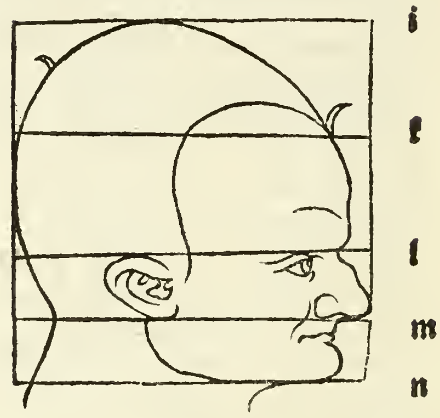
Contra in hac.m.elatior, k.vero demiſſior.

Hæc facies habet duas lineas k.l. valde elatas, ſed.m.in medio.l. n. ponitur.

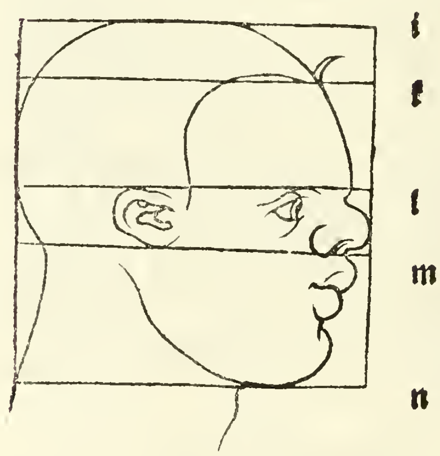
Hæc vero admodum demiſſam habet.l.et.m. ſed.k. ſiat in medio. J.l.

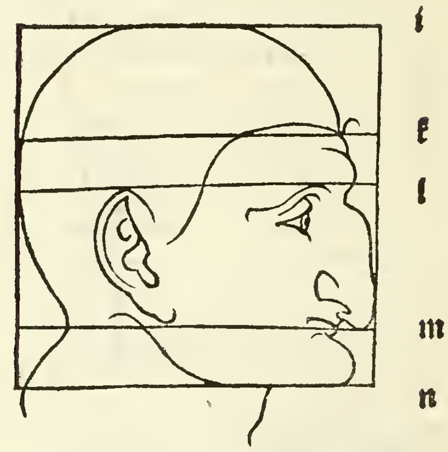

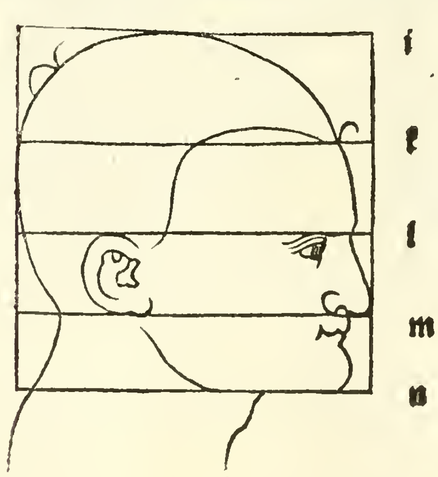
In hac facie eſt.k.et.m.ſurſum mota.

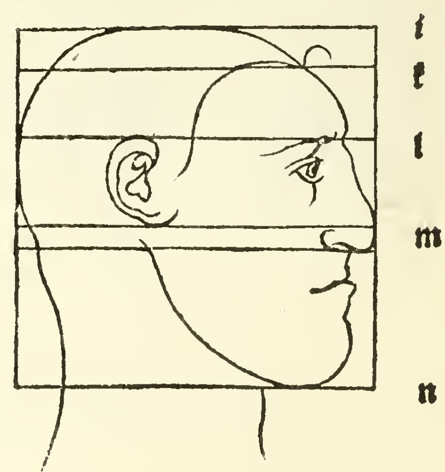
In hac contra.k.et.m.mota deorſum.

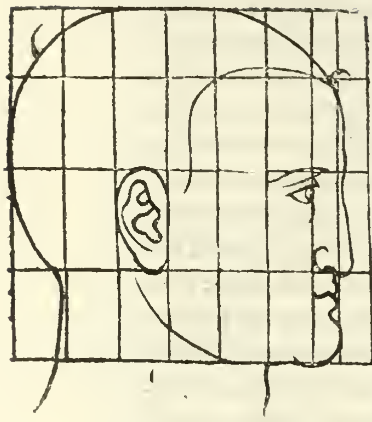
Sunt præter dictas motiones harum trium linearum.k.l.m. et hæ duæ, prior, vt ſummum ſpacium intra. J.k. ſit altiſſimum, proximum autem intra.k.l.minus altum, minus etiam ſequens intra.l.m.minime vero imum intra. m. n. In altera hæc mutantur ſed conuenienter, vt ſubiectis exemplis declaratur.

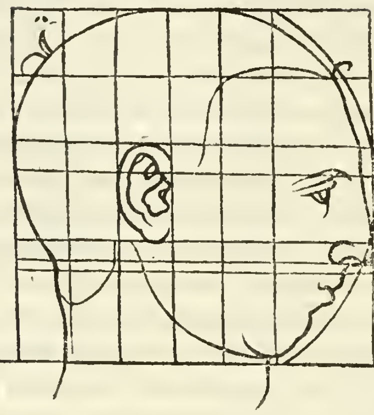

Maxime autem exiſtunt varietates ſi lineæ rectæ παράλληλοι cum tranſuerſæ tum perpendiculares mutilentur obliquenturue. Quare vbi vſus poſcet hæc quæ diximus mutilata et obliqua diligenter conſiderabuntur, quæ vt intelligi melius poſſint. Exponemus ſententiam noſtram exemplo obliquationis. Nam tranſuerſæ ſingulæ hinc vel illinc attolli demittiue poterunt, et perpendiculares ſupra vel infra promoueri retrahiue. Sed nondum rectæ tamen eſſe illæ deſierunt, Quare poſcente re tum inſuper et curuabuntur in ſurſum deorſumue, prorſum aut retrorſum flexos arcus. Nec non et in alternantes illas et quaſi reptiles curuaturas, mutilatione ne ipſa quidem præterita. Demonſtremus hæc in frontis et ſuperciliorum linea. Nam et illa hinc vel illinc attolli demittiue poterit. Et hæc quanta eſt intra perpendiculares defringi et ſurſum deorſumue moueri, Etiam ipſa in medio mutilari, atq; ita ſurſum deorſumue flecti in ipſius mutilationis loco, pro re enim nata oculum torquere in effictione ſurſum deorſumue licet. Sed et angulorum linea quāta fuerit defringi, et hinc attolli illinc demitti ſolet, vt obliqua fiat, Sicut videmus in horariolis, quæ compaſſa vocant, lingulam a linea meridiana oblique diſcedere, atq; hac ratione anguli interiores exterioresue profundi magis minuſue efficientur. Frangatur naſi linea, ita narium eminentiæ attollentur demittenturue, quod ipſum debet et de bucca intelligi, et maxillis poſteriore parte ſui ſurſum deorſumue motis. Eſt etiam admodum diuerſum in facieb. obliquis, collum propius admouere ad mentum, aut longiuſcule retro abductum obliquare, Quarum illæ quaſi humiles terram ſpectare, hæ ſublime et rectum intueri videntur. Supereſt aurium locus qui et ipſe ſimiliter moueri poterit, ſurſum, deorſum, prorſum, retrorſum. Itemq; obliquari in vtramq; partem pro cuiuſuis arbitrio. Hunc etiam ipſum locum ampliuſculum, anguſtiorem, breuiorem, longiorem, diſtenſiorem, contractiorem, facere licebit. Eſt enim in humanis faciebus cernere alicubi aures quaſi complanatas ad tempora alicubi erectas et eminentes, Ex his arbitror facile ſtudioſos lectores perſpecturos ſentētiam noſtram de mutationibus rerum propoſitarum, Nam cum viderint quibus rationibus recta et perpendicularia curuari obliquariue ac inæqualia fieri poſſint, ſine labore magno inuenient, et altitudinum decurtationes. Et craſſa quomodo gracilia faciant, et recta inflectant. In mutatas autem lineas ſicut oſtendimus, quis non intelligit, ſi forma deinceps deſcribatur, quanta diuerſitas futura ſit inter hanc et illam vnde hæc fuerit mutata? Inter hæc faciat quiſq; vt diligenter meminerit diſcriminum ſupra et initio memoratorū, ex quibus animaduertet triplicem maxime diuerſitatem aſpectuum in obliqua facie. Vnā rectā. Alterā procuruā et orbiculatā ſeu fornicatā, vt ſint omīa tanq̄ in lepuſculi ore quaſi proiecta. Tertiam incuruā, id eſt, lacunatā ſiue repandā. Sed hæ procuruationes et incuruationes nō modo curuis, ſed etiā rectis lineis deſignari poterunt, nec integris modo verum etiam mutilatis. Quæ tota ratio verſatur in additione et detractione. Et hæc triplicis modi diuerſitas, vt dictum eſt, ad infinitas mutationes faciet. Iam ipſas has facies aut argutius et acutiuſcule, aut contra ſpiſſius et planiuſcule effingi poterunt. Hæc autem diſcrimina triplicis modi ſubiectis exemplis propoſuimus.

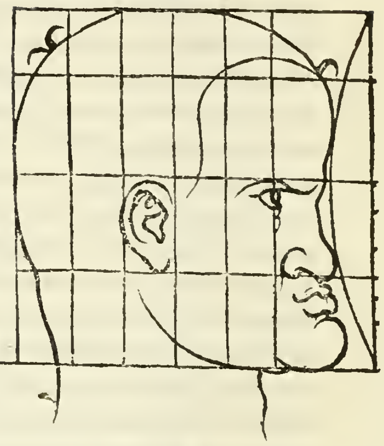
Recta facies.

Orbicularis ſeu fornicata.

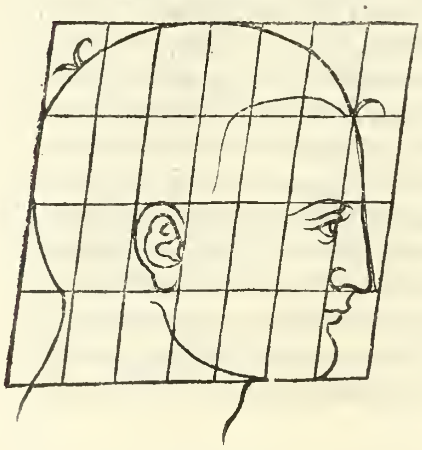

Lacunata ſiue repanda.

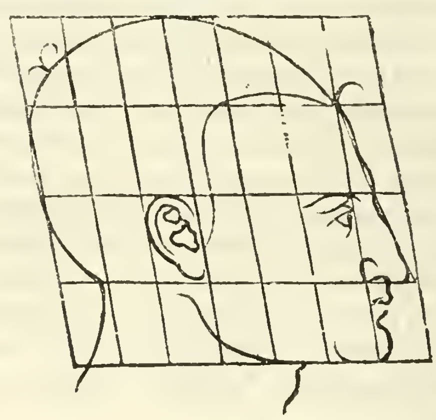

Sunt præterea duæ differentiæ obliquæ faciei quæ ſic quaſi in Rhombi figura deſignantur vt relinquatur transuerſa vtraqꝫ ſupra et infra παράλληλος, ſe duo recta latera obliquentur παραλλήλων tamen et ipſa, Ita vt in comparatione laterum obliquorum lineæ ſupra concurrant infra diſcedant. Ita erit in priore a fronte angulus ſupra acutus infra obtuſus, cui a tergo reſpondeat ſupra obtuſus, vt infra acuto acutus. In altera erunt hæc inuerſa. Quo facto debebunt de transuerſis omnes partes diſtribui, Sed tamen non quadrabunt ad perpendiculum demiſſæ per transuerſas lineæ, Verum obliquæ omnes exiſtent. In prioreqꝫ facie proniuſculam formam in altera ſupinulam lineamentis inductis exprimęt, Sicut in ſubiectis exemplis apret.

Facies prona.

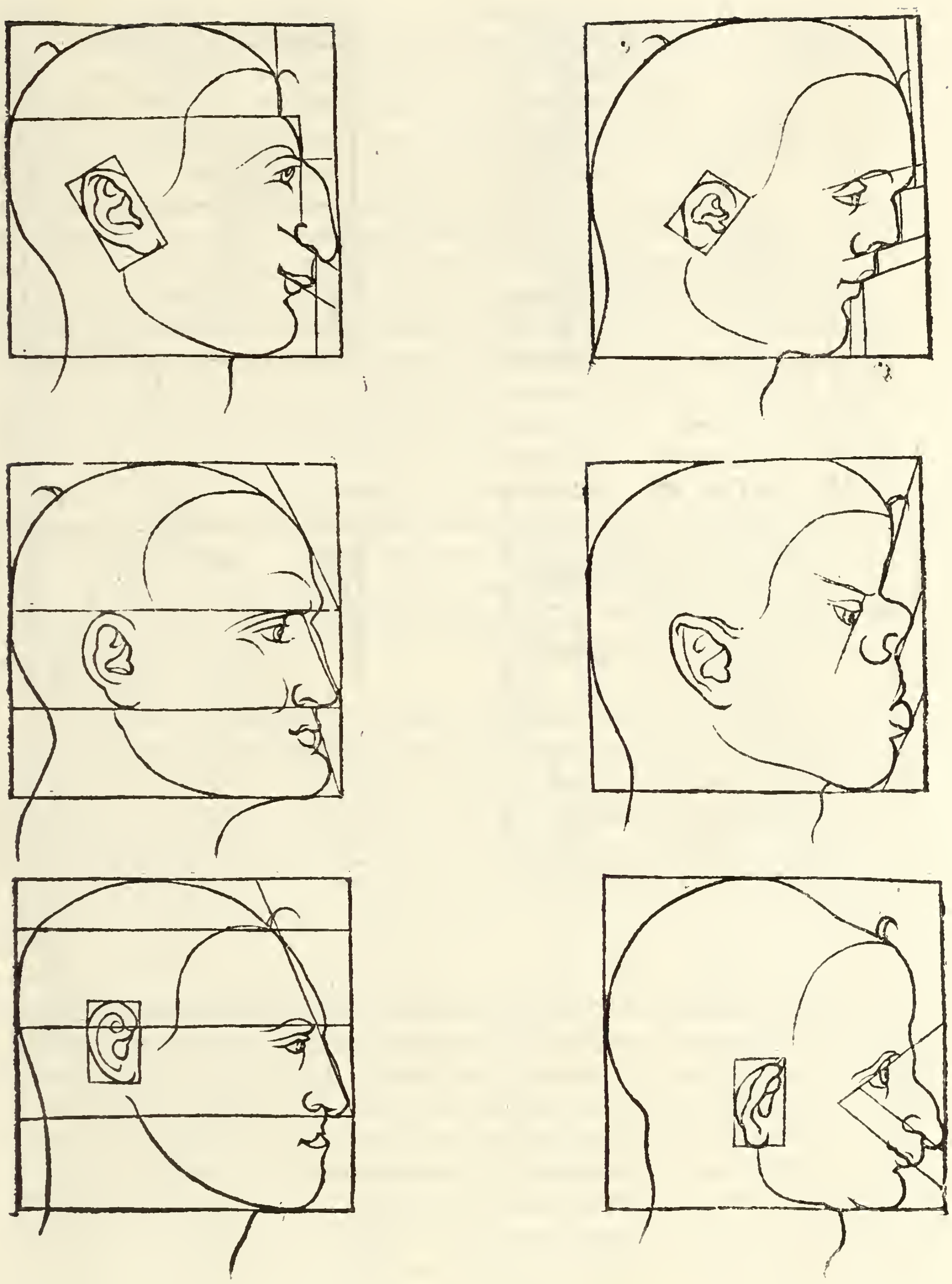
Facies reſupinata.

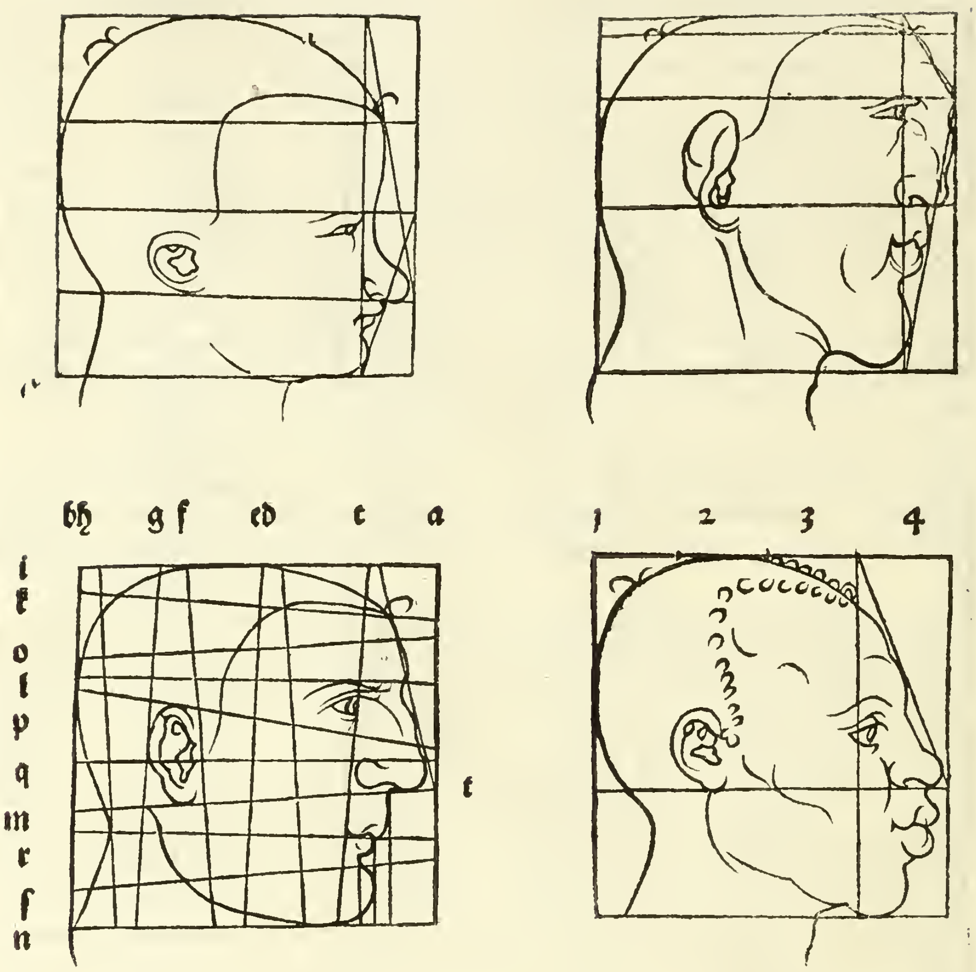

In his ſic quemadmodum oſtendimus mutatis faciebus, non ſecus atq; de ſuperioribus tradidimus, Tranſuerſæ omnes et per eas perpendiculariter aut oblique ductæ lineæ rectæ poterunt moueri locis ſuis. Sed et de motionibus earum linearum, quæ per tranſuerſas perpendiculariter obliquæue ductæ, partium in latum et denſum ſpacia demonſtrant, nunc quoq; deinceps explicandum reſtat, Nam cum in propoſito quadrilatero faciei aduerſæ latus prius erectum. a. poſterius. b. literæ nota inſignitum, Interq; hæc diſtributio partium per lineas ſex harum literarum notis c.d.e.f.g.h. in ſeptem æqualia ſpacia collata fuerit, pro vniuſcuiuſq; arbitrio poterũt et hæ lineæ protrudi aut retrudi vel omnes vel aliquot, poterunt et ipſis incluſa ſingilatim ſpacia prorſus moueri retrorſumue. Atq; ita exiſtent variationes latitudinum et denſitatum, vt facies craſſior, gracilior, diſtenſior, contractiorue appareat, quemadmodum de tranſuerſis longiores et breuiores partes fiebant, Itaq; ſimiliter et hac in rationem incidit addendi et demendi modus. Sed ſciendum, quicquid de rectis et perpendicularibus præcipitur idem et de curuis et obliquis lineis accipi debere. Atq; hæc requirunt attentionem non mediocrem, Velut, hinc enim ordiemur, de frontis circumductione et procurſu quicquid demitur, naſi prominentiæ adijciendum. Eadem erit et inuerſionis ratio. Sed hæc deſignari licebat per lineas curuas et arcuum huc et illuc cornibus verſis, itemq; per rectas mutilatas. Atq; ita omnibus partibus facere poteris in facie obliqua. Vnde apparet in mutatione figuræ contraria ſemper concurrere, Vt cum vnam partem protruſeris aliquam, alteram propinquam ſupra aut infra retrudi neceſſe ſit. Deq; hoc efficiuntur diſcrimina partium ad craſſitiem diſtenſionemue, gracilitatẽ vel contractionẽ, Iam vero variatis partibus in facie, vt in toto, per tranſuerſas lineas ductis perpendicularibus aut obliquis, Nõ ignorandũ vſum eſſe in ſingulis partibus etiã minutiſſimis nõ ſecus ac in tota facie horũ diſcriminũ qua de tota facie ſupra expoſuimus, Rectã illã eſſe aut orbicularẽ aut lacunatam Vt exempli cauſſa ſi frontẽ rectã, id eſt, planã orbiculatamue aut lacunatã eſſe velis. Aut naſum, labra, buccam, mentum, ſimiliterq; omnes partes alias. Sciendum etiam lineam qua capitis obliqui rotunditas deſignetur vario modo duci poſſe, Apparet enim in hominum figuris vnius caput planiuſculum, alterius acutius, alicuius etiam quaſi ſcrupoſum, Atq; omnino in tanto naturæ ſtudio diuerſa faciẽdi omnia, infiniti ſunt varietatis etiam iſtius modi. Dicamus deinceps de obliqua linea, quam naſi deſignandi cauſſa duci oſtendimus, Ea poterit ſupra reclinari ad lineam perpendicularem. d. Vt διαγώνιος inde ſit ad tranſuerſam. m. Poterit et erectiuſcula duci ex medio. a. c. poterit et proclinari ſupra ad perpendicularem. a. In huiuſmodi conuenientiam maxime probo, quæ venuſtatẽ complectitur, cum quaſi aliena et prærupta omnia inuſitata et admirabilia videantur. Ita licet, exempli gratia, Dicamus non eſſe venuſtam faciem cum elato aut preſſo vertice, quarum illa caput habet acutius, hæc planiuſculum. Relinquitur igitur in medio conueniens rotunditatis caput, quale venuſtum eſſe omnes ſentiunt. Quod vt dixi, exempli gratia noſtræ doctrinæ a nobis eſt poſitum, non probationis, media omnia eſſe optima, Sed, vt nunc, hoc recte dicitur. Vt autem in tota facie eſt inuenuſtum prolixam illam eſſe nimis aut minis curtã, Ita de partibus multa eſt deformitatis diſcrimina colligere. Veluti frontem eſſe longiorem, breuiorẽ, ſinuoſam, aut quaſi ſcopuloſam. Iam naſonibus iſtis videmus eſſe longos, nodoſos, propendulos naſos.

Contra alij naſis ſunt breuibus, intortis, ſimis, criſpis, glomeratis, ſupraqꝫ depreſſis alij, alij extantibus. At oculi alijs paruuli et quaſi deliteſcentes, alijs ſunt magni et exerti. Aliqui ſemi apertis quaſi ſuillum obtuentur, conniuentque magis ſuperiore q̃ inferiore palpebra. Aliqui latiſſime penitus patentibus oculis aſpiciunt. Sunt et quibuſdam alta, quibuſdam quaſi incumbentia palpebris, non etiam nullis propendula ſupercilia, quæ et ipſa tenuia alijs, alijs denſa inſunt. Sed labronibus craſſa, carnoſa, grandia, glomerata labra ſunt. In alijs arguta et gracilia.
Aliquibus ſuperius labrum elatius eſt inferiore, aliquibus contra hoc illo, craſſius eſt etiam ſæpe vnum altero. Sæpe intra naſum et labrum altiuſculum ſpacium, alicubi hic in labrum inſidere videtur. Præterea eſt vbi mentum obtuſum magnumqꝫ ſit, Eſt contra vbi acutum et paruum. Eſt et alicubi mentum a collo longius diſtans, Eſt et quaſi ad collum attritum, alicubi prolixum, alicubi curtum, Quæ ſuis lineis tranſuerſis, vt indicatum eſt, deſignantur. Sunt etiam nonnullæ facies ad ſcalarum modum inæquales, idqꝫ bifariam, Nam aut ſupra prominent maxime, Infraqꝫ magis ac magis retrahuntur, Aut inferne prominentes gradatim ſurſum ſcandendo recedunt. Hæc mutilatis lineis deſignantur. De quibus quamuis multa tradi poſſent, quo pacto etiam in minimis partibus vſurpari poſſint, Sed hæc tamen ipſa ſtudioſi experiundo facile inuenient.

Hoc loco ſciendum permitti vnicuiqꝫ plures facere numero q̃ nos fecerimus, aut etiam pauciores lineas tranſuerſas perpendiculares et obliquas. Siue maioris certitudinis, ſeu vitandi laboris cauſſa. Permittitur etiam rectas lineas, ſi res poſcere videatur, vnicuiqꝫ curuare pro arbitrio ſuo, Quæ omnia quo melius et rectius qua de ſententia animi mei præſcripta ſint, intelligi poſſit, ſubijcere placuit varia exempla figurarum de quibus memorauimus. Harum diuerſitates deſignatas apparet mutatis perpendicularibus tranſuerſis, obliquis, mutilis lineis nonnullis et curuis, ad quas poſtmodo congruentia formæ expreſſa fuerit. Hæc multum proderint iis qui abſqꝫ exemplo ſcripturam noſtram non facile potuiſſent intelligere. Sed variationis huius infinita eſt ratio. Nam et vnius forma transferri in alteram, et miſceri omniū a prima ad vltimā poterunt, omninoqꝫ difficile dictu eſt quid his in rebus licentiæ concedatur operi, quod quidem ipſum debet in frequentibus mutationibus verſari, Sicuti et nos in exemplis omnes perpendiculares et tranſuerſas temere dimouimus, Itemqꝫ eaſdē obliquauimus plane vt libido tulit audaciſſime. Tum deinde formam expreſſimus congruam vnde quid exierit licet intueare, Sed non obliuiſcendum, ſi quid oblique facici de denſitate detrahatur, id adijci latitudini aduerſæ. Et contra, Illi ſi quid adijciatur, huic detrahi oportere. Non autem ignorandum has varietates magis ſeruire diſcriminibus q̃ venuſtati formæ, Quas plurimas deſignare vſus cauſſa admodum profuerit. Neqꝫ adeo venuſta forma per ſe, et abſqꝫ comparatione ad inuenuſtam cognoſci queat. Qui igitur ſciet quid deceat, idem et quid deforme ſit ſciat neceſſe eſt.

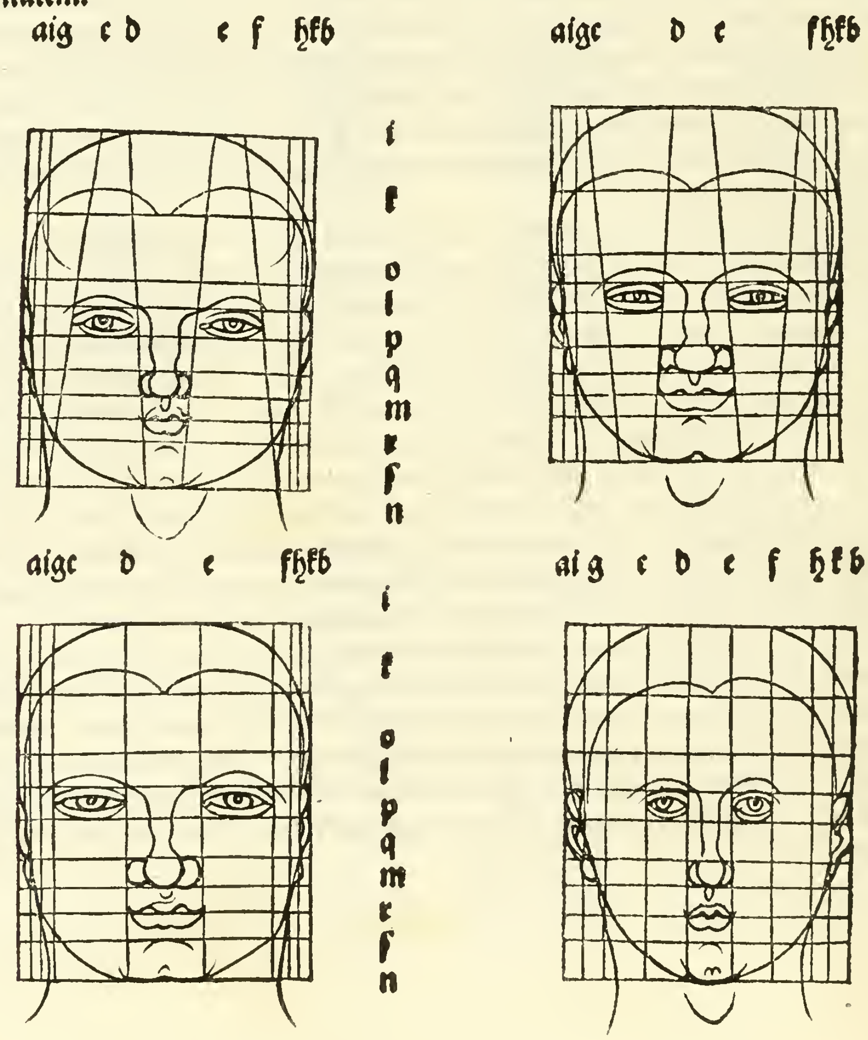
Reſtat vt de aduerſarum facierum mutatione, deqꝫ illarum varietatibus dicamus, Sed quia de omnibus obliquis faciebus in aduerſas, traducendi tranſuerſas lineas vna ratio eſt, beneficij nimirum transferentis, Ideo de varietatibus tranſuerſarum nunc quidem verba facere ſuperuacaneum fuerit. Tantum hoc monebo tranſuerſas et in aduerſa facie obliquari poſſe, vel omnes vel aliquot. Nam ita facies diſtorquentur, ſimiliter vt cum totius cubi vnum latus demittitur alterum attollitur. Pergamus igitur ad tractationem perpendicularium, quæ cum intra latera. a. b. his notentur literis de doctrina noſtra. I. g. c. d. e. f. h. k. Et præcipuas in facie partes deſignent, vt frontem, oculos, naſum, aures, buccam, mentum, Sciendum harum ſingulas aut aliquot ſimul, aut etiam vniuerſas moueri locis ſuis poſſe, Ita quo longius inter ſe diſtabunt, eo erit partium latitudo maior, quo aberunt propius, eo erit illa minor. Sed et ſic deſcribuntur ſupra vti quaſi concurrant, infra diſcedere a ſe videantur, aut contra.

Deſcribuntur et flexæ, Tum deſinunt perpendiculariter cadere, ſed aut obliquæ aut curuæ fiunt, De hac ratione in forma expreſſa cernes frontem diſtendi aut contrahi. oculorum inter angulos vaſtula aut anguſta ſpaciola, interq; eoſdem maiuſcula aut minuſcula interualla. Poterunt et inæqualiter magnitudine et loco deſignari oculi, palpebræ, ſupercilia, Cernes et naſum hic diſtendi illic contrahi, ſupra inq̃z vel infra Eundem et rectum et incuruum, glomeratulum aut acutulum, teretem aut nodoſulum, qua parte nares ſubſunt anguſtiorem naribus ipſis amplis. Vel contra ſupra nares diſtenſiorem, naribus ipſis contractis, Idem licet dicamus de diſtenſione aut contractione buccæ, menti, maxillarum. Idem et de ſingulis partibus quæ ſupra cōtrahantur, infra diſtendantur aut contra. Hac via inæqualis diſtributionis efficiuntur gibboſæ aut diſtortæ et alienæ multis modis facies, Veluti aut anguſto aut ſparſo ore. Curuis, craſſis, paruis, magnis labris, aut etiam inæqualibus. Maxillis diſtentis, contractis, acutis, obtuſis, apparente iunctura aut minus, Hæc omnia et huiuſmodi diuerſitates ſtudioſus et experiens lector debebit enucleare, Vnde multa admirabilia poterit eruere, quæ ſub his latent. Hoc vero certo nihil eſt certius, Intelligentes deformitatis et turpitudinis facile perſpicere, quid ſibi in opere ad venuſtatem inſtituto vitandum ſit. Quo quis autem longius a prauitate receſſerit, hoc propius ad pulchritudinem accedat neceſſe eſt. Cui hæc erunt manifeſta, Is quid a quo et qua ratione differat facile et plane intelliget, Idq; non ſolum in picturis, ſed illis etiam operibus quæ cælo et ſcalpello elaborantur accidere neceſſe eſt, Quæ qui tentarit hac ratione ignorata, quamuis aliquid concordans et æquale expreſſerit, tamen id fortuito non ex arte effectum conſtat.

Sed ad propoſitum reuertamur, Aliter apparet facies impoſita collo procero et gracili, aliter breui et craſſo, Præterea animaduertenda lineamenta oris, quæ alicubi ſunt grandia et plena oculis, naſo, mento, alicubi tenuia et preſſula. Facies etiam aliter apparent, Si capillatum ſit aut raſum caput, capillo criſpo aut recto, denſo aut tenui, promiſſo, tonſo, cincinato, laxo, humido, ſicco, Si barbatum ſit os aut imberbe. Deq; barba eadem quæ de capillo diximus intelligenda, Horum nonnihil exemplis ſubiectis declarauimus, Cæterum virilis et muliebris capitis mutandi ratio eadem eſt, Tantum cuſtodiri debet, vt ſui ſexus naturam vtrumq; referat. Talibus etiam mutationibus percurri totum corpus poterit, et illius omnes partes perquiri. Sed quod monui, videndū ne virilis ac muliebris ſexus confundatur, Neq; etiam ita mutabitur effigies viri, vt quaſi virilitas ipſa effeminetur, neq; muliebris, vt ex illo genere imago in virile tranſeat, abſq; enim etiam hoc latiſſima eſt mutationum via.

Cum autem omnes animantes in ſuo genere ſimiles inter ſe reperiantur, Sexus tamen diſcrimen fere euidens eſt, vt in hominum genere et beſtiarum. Præterea danda opera, vt hæc etiam ſexus diſcrimina in imaginibus hominum humanum modum retineant, Sicut et omnes beſtias naturæ ſuæ quendam modum retinere videmus. Nunq̃z enim Leo ita diſſimilis eſt aliorum leonum, vt aſinum referat, Neq; vulpecula, vt lupus eſſe videatur, Quare vbiq; generis et naturæ proprietas conſeruanda.

Quid autem dicunt? qui ſic loquuntur, vt inquiant leoninam aliquem tueri aut vrſinum, Lupum eſſe vel vulpeculam, vel canem, Cum non certe quadripedem eſſe ſentiant, Neqꝫ etiam ſimili corpore, aut membris ſimilibus eſſe aiunt, Sed ita notant animorum quandam ſimilitudinem, Dum ſignificant ſic ſe illos gerere vt certorum animalium naturas ingenijs ſuis referant, Quod ipſum ad membrorum ſtatum minine pertinet, neqꝫ permiſceri hœc debent. Non autem negari poteſt quin hominum maxima ſit inter ipſos diſſimilitudo, Sed tamen ita vt generis ſimilitudo ſibi conſtet, Jdipſum in canum etiam genere apparet, Alij enim grandes, alij parui ſunt, et ſexcentis diſcriminibus inter ſe differentes, glabri, piloſi, diuerſoꝝ colorum. Sed non ita tamen diſſimiles inter ſe ſunt, generis vt ſimilitudinem amittant, vtiue vulpes aut lupi eſſe videantur. Ex his patet mutationes et varietates rerum non ſtatim etiam naturas illarum euertere neqꝫ confundere, itaqꝫ facile eſt canis figuram a ferœ beſtiœ figura internoſcere, De qua differentia, ne iuſto ſim verboſior diſputandi finem faciam. Sed redeo ad illa quœ initio monui, vndeqꝫ hœc ſunt nata vitandam confuſionem ſexus, et in muliere virilitatem formœ, in viro muliebritatem.

Nunc deinceps monſtrabo aliam viam ad menſuram nouam propoſitæ imaginis, Si quis facere craſſiorem graciliorem ue, diſtenſiorem vel contractiorem voluerit. Hæc duabus lineis continetur, quibus mutatio efficitur, quomodo ſupra de longitudine et breuitate oſtendimus, ſed aliter, hoc q; modo. Si propoſitæ imaginis altitudinem habueris, vt illam quæ eſt eius vnde nouã effingere voles facturus per tranſuerſas craſſiorem aut graciliorem, diſtenſiorem contractiorem ue, Iam nota igitur eſt altitudinis habitæ linea. Aliam igitur conſtitues ad menſuram denſitatis et latitudinis, Si quidem imaginem volueris exire ampliorem, erit ea linea longior, breuior autem ſi anguſtiorem, quam diuides in ſuas præcipuas partes beneficio Variantis, atq; ita menſurationes accommodabis ad mutationes imaginis propoſitæ, Ita conuenienter exibunt de linea longiore omnia craſſiuſcula et diſtenſiora, de breuiore gracilia et contracta magis. Harum linearum duum figuram inferius expreſſimus, Indidimuſq; nomen Geminis, propter modum vſumq; duplicis lineæ ad vnam menſurationem. Hæc deſcriptio ita ſe habet. Primum Lineam ſtatues rectam ad perpendiculum altitudinis notæ, quæ ſit.a.b.hæc debebit omnium partium ſuarum diſtinctione eſſe inſignis, Tum infra tranſuerſam ad normam adiunges, eaq; erit breuior aut longior pro arbitrio tuo, ſintq; huius notæ.b.c. Ita habebis trilaterum rectangulum deſignatum.a.b.c. Hac tranſuerſa, beneficio Variantis, aut ſane diuidentis cuius ratio in primo libro explicata eſt, de nouo diſtincta conuenienter ſecundũ altitudinis lineam, figura iam erit Geminorum perfecta, qua poteris ad menſurationem omnium partium denſitatis et latitudinis vti.

Geminorum etiam vſus ad menſurationem altitudinis pertinebit. Nam linea erecta.a.b.ſi prolixior facta et beneficio Variantis de nouo diſtincta per altitudinem ſuam fuerit, Iam habebitur menſura longioris imaginis ſed gracilioris. Vtra igitur cunq; harum duum linearum fuerit mutata, in menſuratione propoſitæ imaginis diuerſitatem afferet. Si igitur voles ſuã propoſitæ imagini altitudinem conſtare, ſed graciliorem aut craſſiorem modo fieri, Tranſuerſa mutata pro voluntate tua vtere, Sin denſitatem et latitudinem retinere volueris, ſed longiorem aut breuiorem ſtaturam facere, vteris altitudinis linea ad expoſitum modum mutata. Ita vides vtrumq; latus Geminorum, rectum inq̃; et tranſuerſum, ſuas peculiares ſortiri diuiſiones, pro diuiſionis modo expoſito initio ſtatim libri primi, hoc etiam loco caue ob liuiſcaris harum particularum nimis et parum.

Hac in parte ſtudioſum lectorem admonitum velim, vt animaduertat, ſicut de vſus crebritate facile apparebit, q̃; admirabiles menſurationes de duarum linearum vnius breuitate, alterius longitudine perfici poſſint, Multoq; adeo ſi magis alterutra in metiendo punctim moueatur, multoq; maxime ſi vtraq;. Perſpicuũ hoc erit perito architecto quod dico, Et mirifice difficultates, vt videntur, hac ratione facillime explicabuntur.

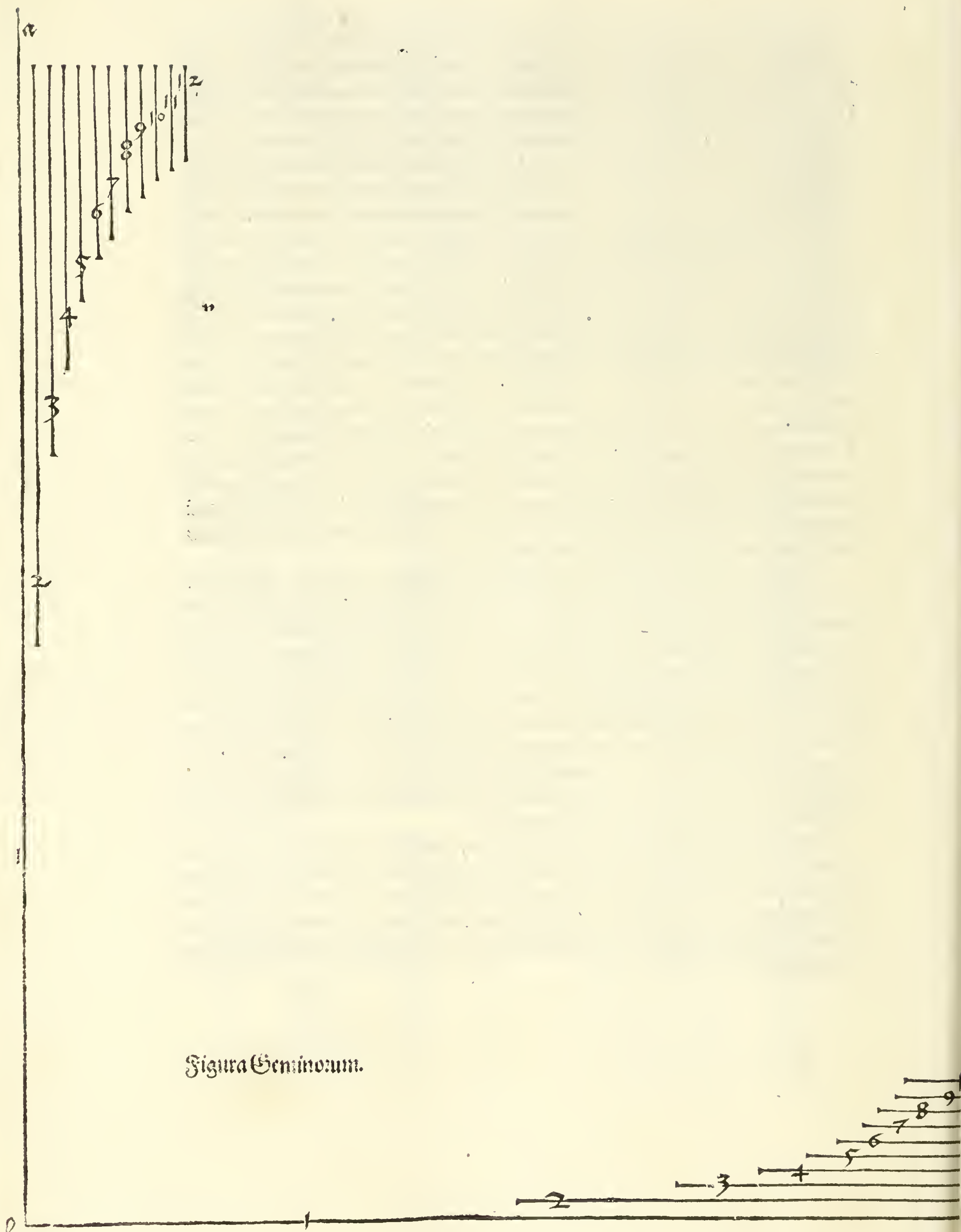
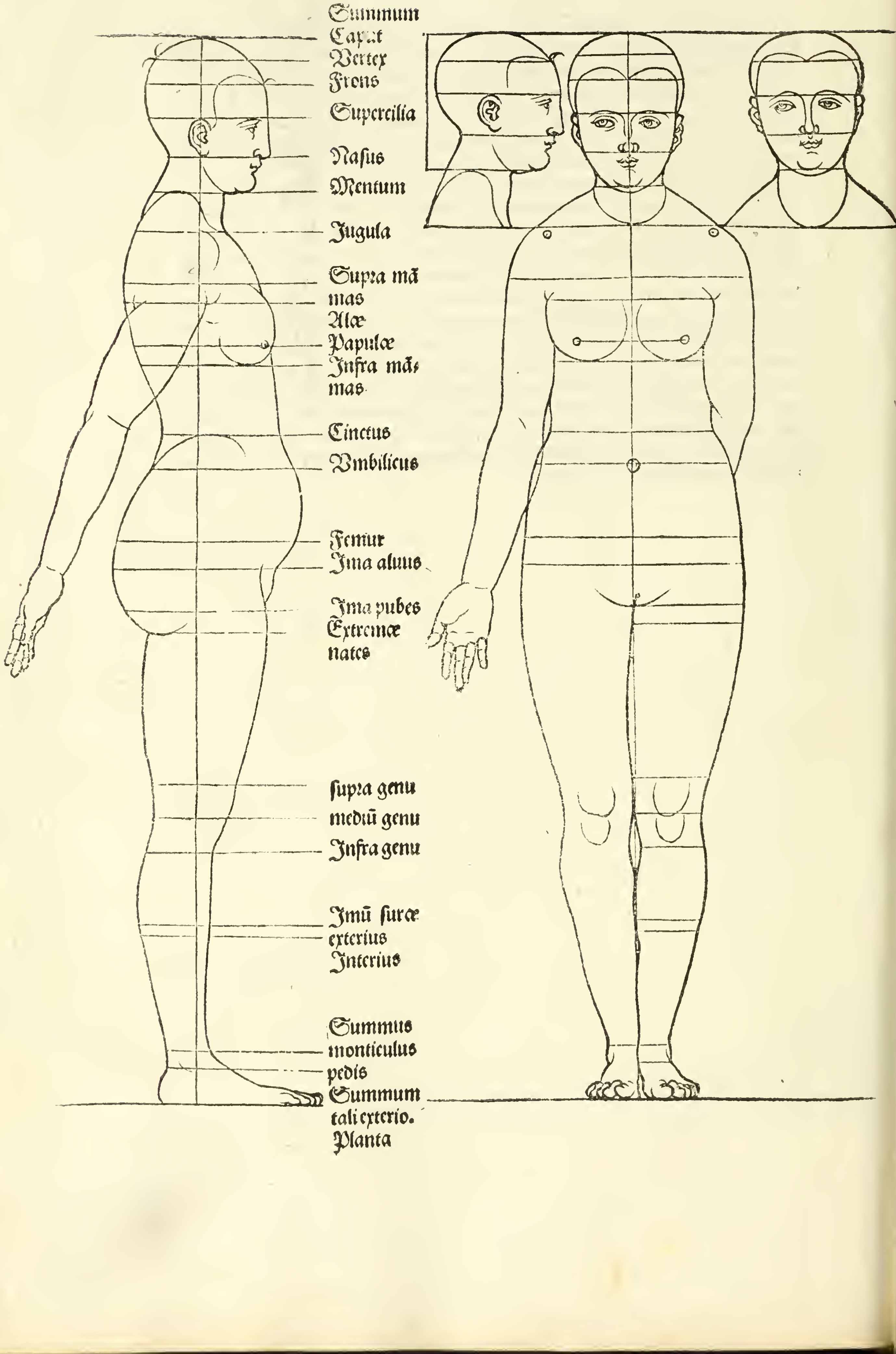
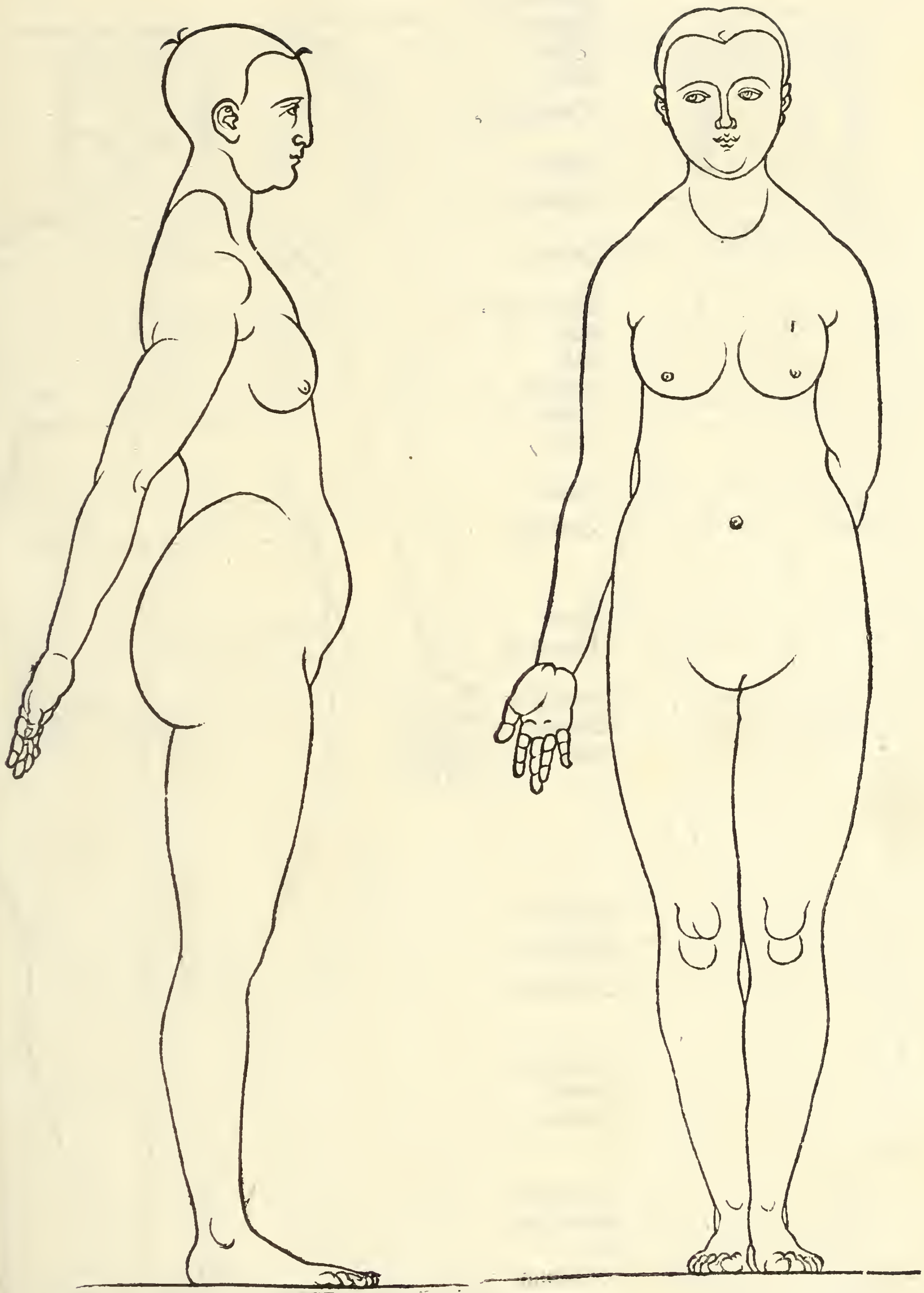
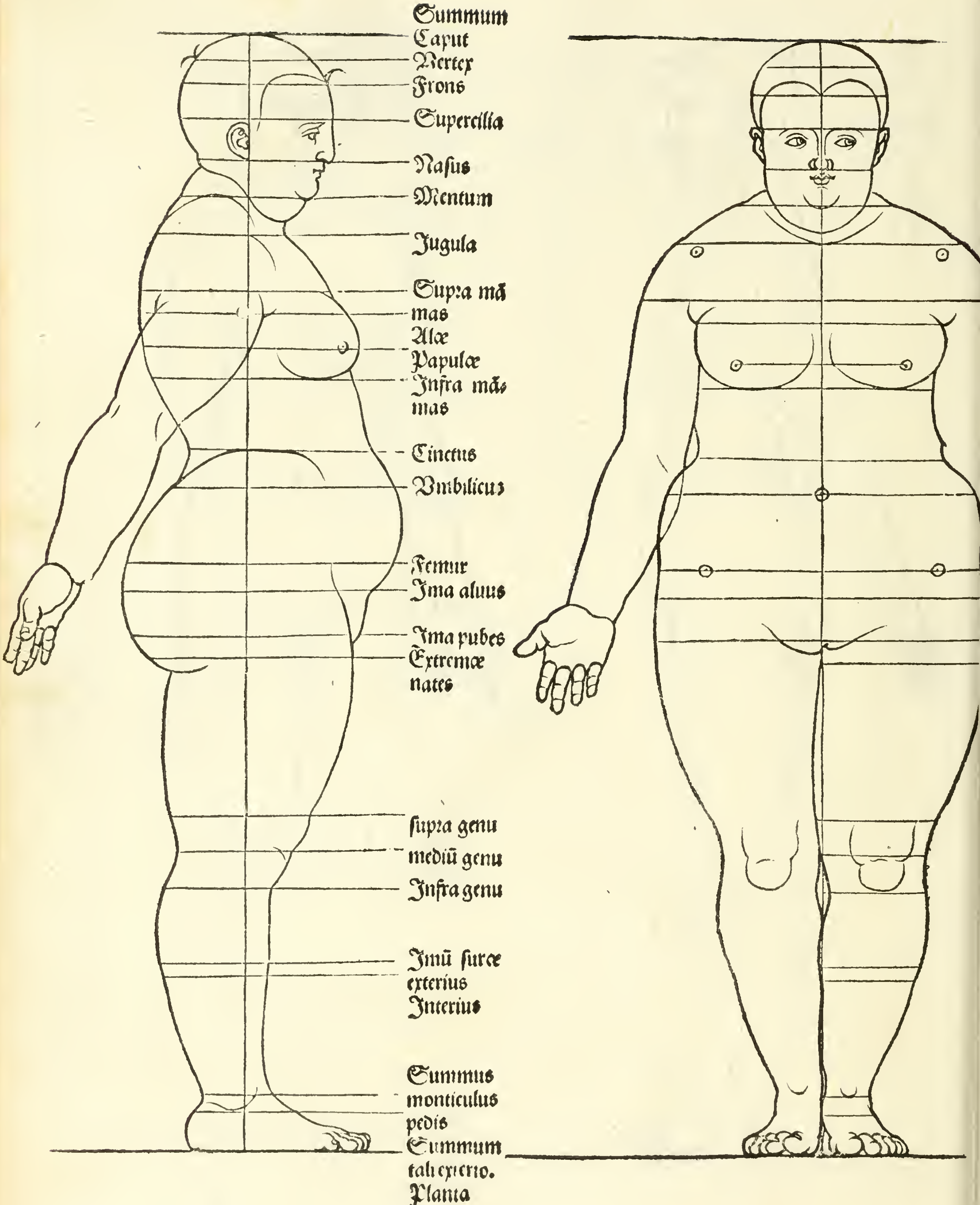

Figura Geminorum.

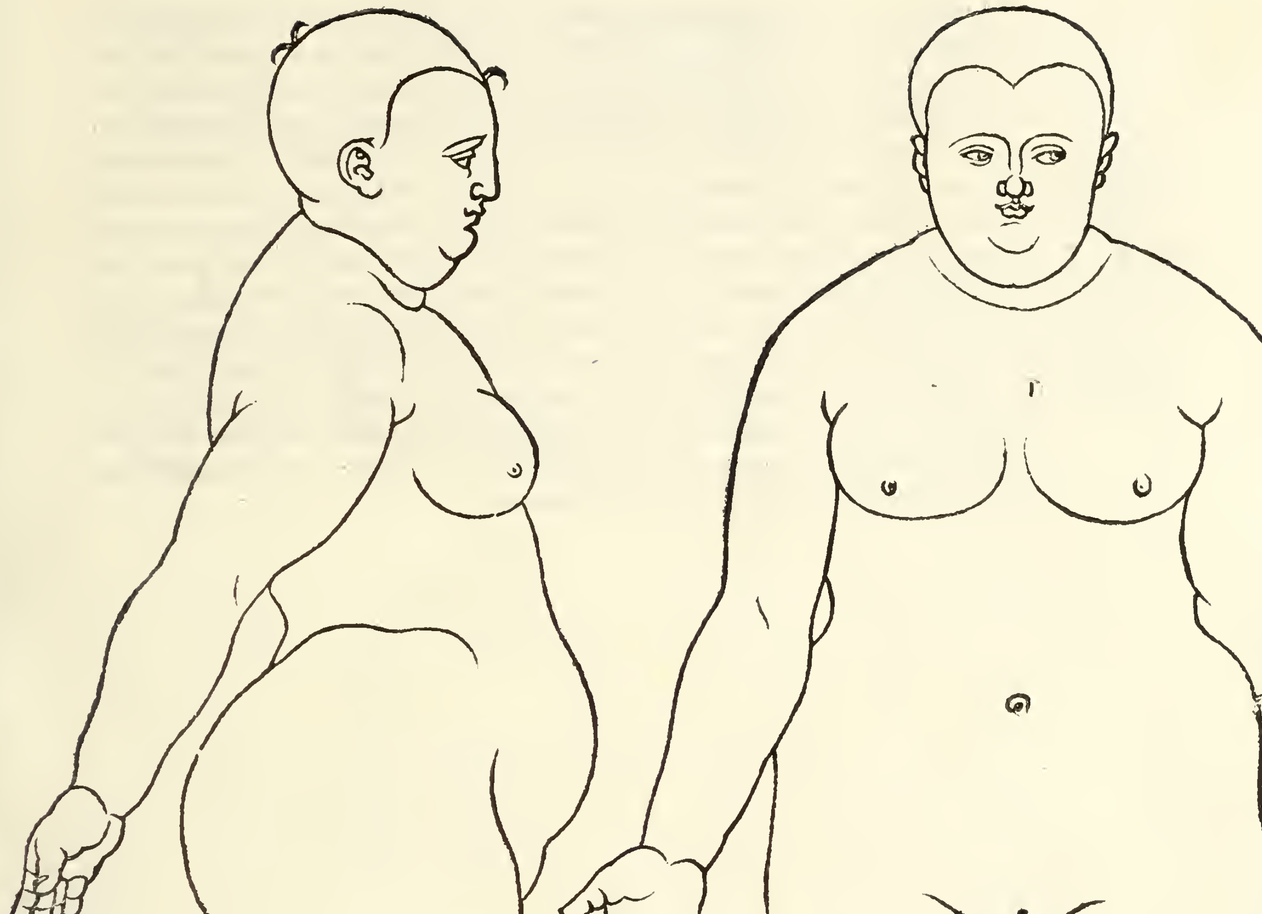
Ponatur autem a nobis exemplum huius rei. Sitqꝫ propoſita effigies illa in libro primo muliebris poſt primam virilem efficta. Hanc igitur Geminorum auxilio primum denſitate et latitudine contractiorem, deinde extenſiorem facere propoſitum ſit. Sed ſciendum ſi his mutationibus figura humana nimium forte a vero alienata fuerit ſuumqꝫ modum amiſerit, vt ſi quæ partes denſitate ac latitudine auctæ nimium, aut eiſdem minutæ ſint, Tum correctione harum corruptam figuram inſtaurari debere, addendo minuendoue, quod quale ſit de supradictis planum eſſe confido. Sic ergo principalem illam effigiem ad gracilitatem et craſſitudinem perfectam correximus, primum vt de capitis aliquantulum altitudine abſcinderemus, Non quidem ſupra deminuendo, ſed inferne ſurſum contrahendo, vt fieret a ſummo capite ad imum vſqꝫ mentum altitudo duarum. 15. Inqꝫ hanc altitudinem partes faciei æqualiter diſtribuimus. Scapulas a linea menti ad humeros apte protraximus. Sed pedem cuius quadrilaterum eſſet hac ratione abbreuiatum, produximus ad vnam. 13. et vnã 14. Femur etiã ac crus caſtigatiuſcula accomodauimus. In exemplo craſſioris imaginis reliquimus fere deſcriptionem principalis imaginis, Illud modo ſub mento palearculum maiuſculũ fecimus, Et ſcapulas ſurſum ab humeris ad collum abduximus, Sed et nates infra ſuam lineam aliquantulum rotundauimus, ne ſuccinctiores iuſto eſſent. Crura etiam obliqua nonnihil caſtigauimus. Similiter et aduerſa iuxta talos. Pedis autem longitudo obtinet vnam. 6. Cæterum de capite idem facere poteris, quod de virili modo factum a nobis oſtendimus, Vtriuſqꝫ autem modi gracilis inq̄ꝫ et craſſi effigies ſubiecimus.

Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Jugula
Supra mã
mas
Alæ
Papulæ
Infra mã-
mas
Cinctus
Vmbilicus
Femur
Ima aluus
Ima pubes
Extremæ
nates
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Imũ ſuræ
exterius
Interius
Summus
monticulus
pedis
Summum
tali exterio.
Planta

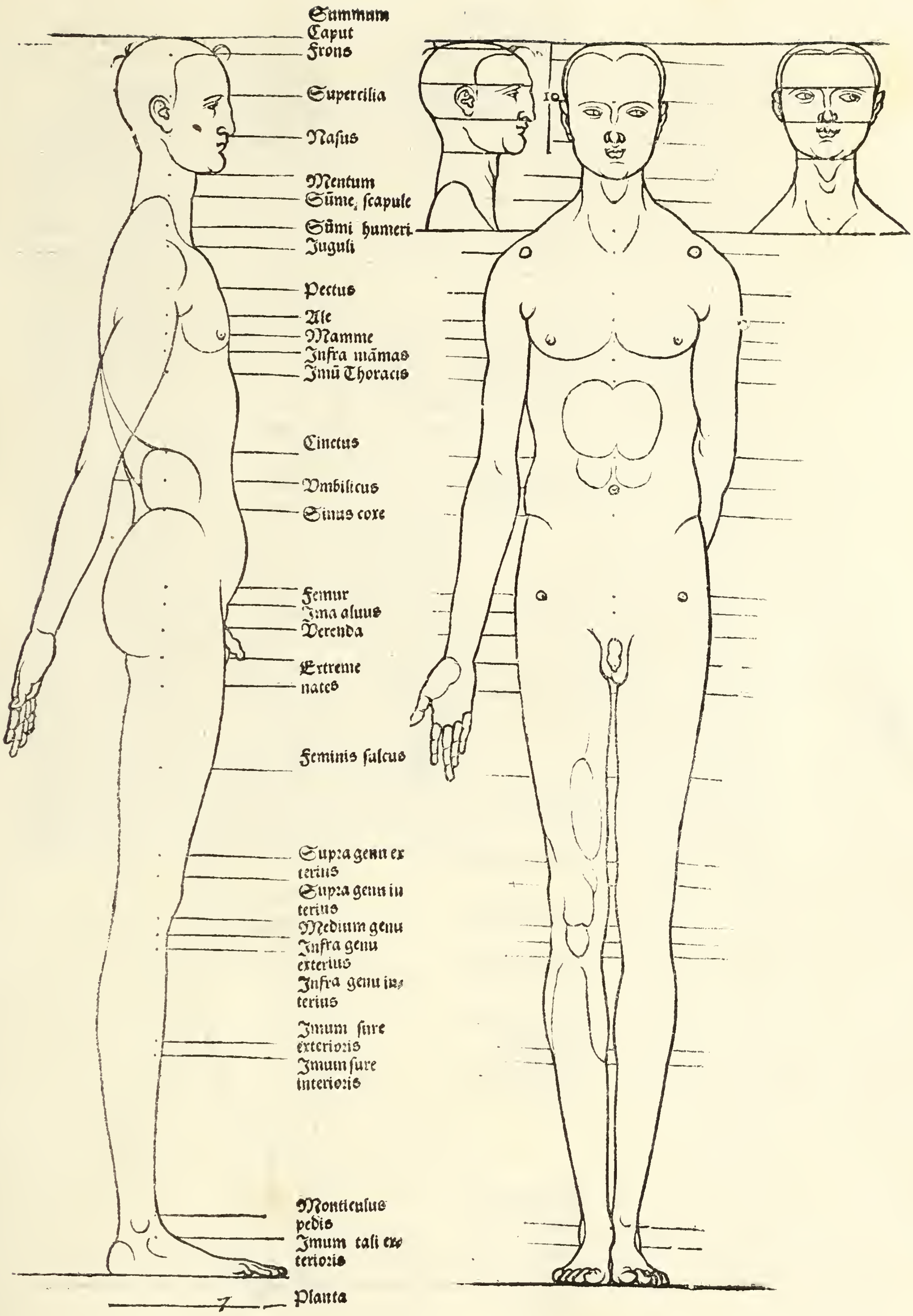

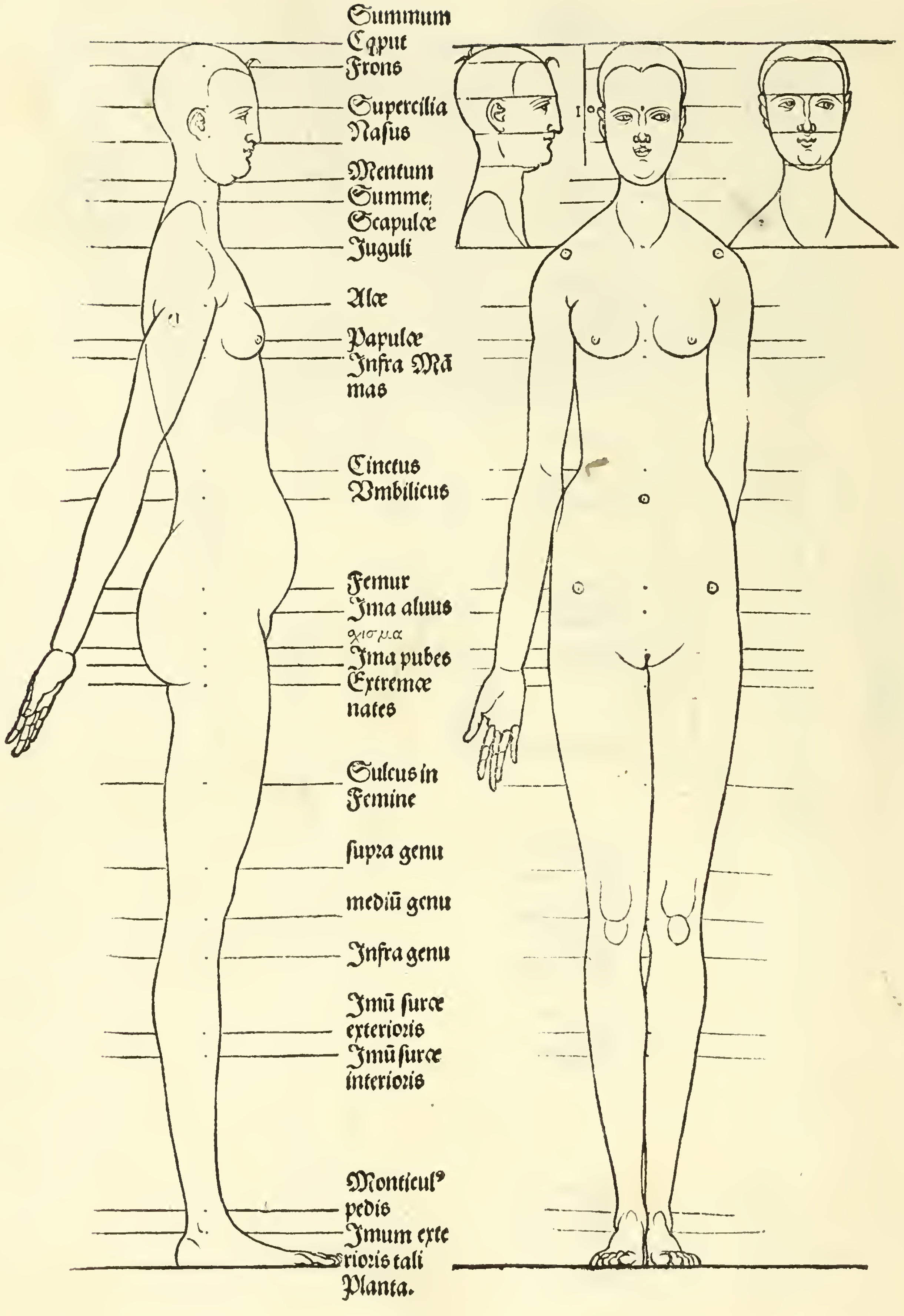
Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Iugula
Supra mā
mas
Alæ
Papulæ
Infra mā-
mas
Cinctus
Vmbilicuꝫ
Femur
Ima aluus
Ima pubes
Extremæ
nates
ſupra genu
mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ
exterius
Interius
Summus
monticulus
pedis
Summum
tali exterio.
Planta

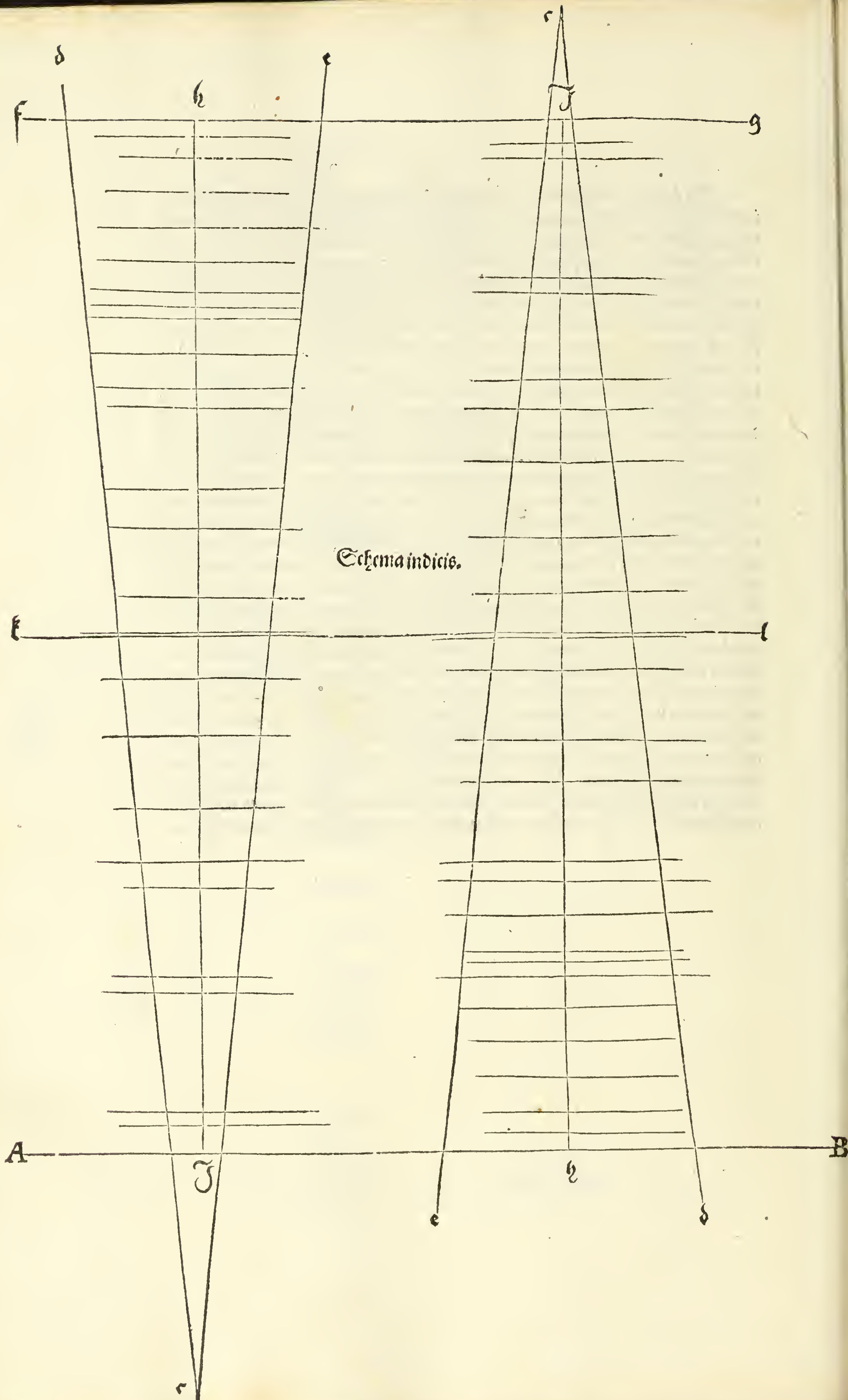
Ponam etiam exemplum gracilitatis alterum. Sit pꝛincipalis effigies vilrilie il‐la quarto loco expoſita in libro pꝛimo, Ad huius altitudinem adiunctam tranſuer‐ſam, facies parte vna. 6. q̃ʒ illa ſit breuioꝛem, Atqʒ ita partiere de nouo beneficio va‐riantis. Altitudinis quidem per tranſuerſas diſtinctæ partes remanent, vt deſigna‐tæ ſunt, Tantum alæ ſurſum nonnihil attrahentur, vt humeroꝛum ſit congruens effictio, neqʒ nimia craſſitudo. Pectoꝛis etiam inferioꝛ linea omittetur et mamınæ in alarum pꝛiſtina deſcribentur linea, vt ſuperiuſcule ſint. Tranſuerſas etiam ſupꝛa pe‐dem nonnihil depꝛimes, ne monticulus altioꝛ iuſto exiſtat. Atqʒ ita attribues ima‐gini de Geminis denſitatem et latitudinem ſuam, eamqʒ gracilem et exilem effin‐ges. Quam ſi longam eſſe volueris capitum pꝛopꝛioꝛum. 10. licet ita facias, Sed ſic vt frontis linea valde ſurſum moueatur, reliquis altitudinis huius æqualiter diſtribu‐t. 5. Hoc vero modo ſummoto capite, exit admodum pꝛoceri colli effigies, pedis autem longitudo eſto vnius. 7. Quæ quo facilius aſſequi quiſqʒ poſſet, ſecundum noſtram doctrinam expꝛeſſa ſubiecimus. In muliebri etiam effigie fiet de motione et omiſſio‐ne in tranſuerſis ſimiliter, vt de virili oſtendimus.

Neminē offendat plures nominari tranſuerſas in exemplo hoc quā in pꝛincipali pꝛopter illiꝰ pꝛoceritatē etſi diſertiꝰ poterant hec dici.

Summum
Caput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūme ſcapule
Sūmi humeri
Juguli
Pectus
Ale
Mamme
Infra mãmas
Imū Thoracis
Cinctus
Vmbilicus
Sinus coxe
Femur
Ima aluus
Verenda
Extreme nates
Feminis ſulcus
Supra genu exterius
Supra genu interius
Medium genu
Infra genu exterius
Infra genu interius
Imum ſure exterioris
Imum ſure interioris
Monticulus pedis
Imum tali exterioris
Planta

Summum
Caput
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summe;
Scapulæ
Juguli
Alæ
Papulæ
Infra Mā
mas
Cinctus
Vmbilicus
Femur
Ima aluus
χισμα
Ima pubes
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ
exterioris
Imū ſuræ
interioris
Monticulꝰ
pedis
Imum exte
rioris tali
Planta.

In ſequentibus alium etiam modum oſtendam mutandi imaginem propoſitam, qua illius altitudo, certa tamen ratione et via peruertatur, Eaq; menſurationū in ſingulis partibus pro cuiuſq; voluntate, ſupra aut infra altitudines extollūtur aut aſtringuntur, Remanentibus denſitatis et latitudinis per tranſuerſas ſpacijs inuariatis. Poſſet tamen imago quæ eſſet ſupra facta elatior, conuenienti etiam modo attenuari et contrahi, Sicut quæ ibidem eſſet facta aſtrictior, denſari et diſtendi. Quod quidem quo pacto futurum ſit primum exponemus. Ducatur linea tranſuerſa quæ ſit. a. b. Infra hanc ponatur punctum. c. Quod ſi volueris ſupra partes valde dilatare, facies eſſe. c. punctum propius lineam. a. b. Sin mediocriter voles dilatare facies longius abeſſe. Scies autem lineam. a. b. deſignare plantam imaginis. Tum aliam duces tranſuerſam παράλληλον, Ita longe remotam ab illa inferiore. a. b. quantæ volueris eſſe imaginem altitudinis, ea ſit. f. g. Ex hac perpendiculariter demittetur in inferiorem linea, in qua diſtinctio partium altitudinis conſtituatur, Ea ſit. h. J. Poſt hæc tranſuerſam facies tranſire hanc perpendicularem, quæ erit media intra. f. g. et a. b. ſitq; hæc. k. l. Quibus factis ducentur lineæ tranſuerſæ partium, per omnia puncta diſtinctionis in perpendiculari. h. J. Deinde ex puncto. c. quod ſtet infra perpendicularem educes ſurſum duas lineas tam longe q̃ȝ videbis ferre ipſam rem. Has oportet ſic ſe habere vt fixæ in puncto. c. ſupra diſcedant a ſe mutuo, mobiles enim eſſe debent. His menſura amplitudinis et anguſtiæ cõtinebit̃, harū notæ ſunto. d. e. Propoſita igitur parte quæ amplior anguſtiorue effingatur ſic facies, Partis illius mutandæ lineam tranſuerſam denſitatis aut latitudinis, vbicunq; illa ſita fuerit, ſiſtes in mediam. k. l. Ita vt. h. J. mediam ſecet tranſuerſam illam mutandæ partis lineam. Poſtea vtrinq; mobiles illas lineas, quas diximus in puncto. c. fixas a ſe mutuo diſcedere oportere, Illarum igitur vtrimq; vnam applicabis ad extremum lineæ tranſuerſæ partis mutandæ, Ita iacentis, vt eſt dictum in linea. k. l. Cum ergo illæ mobiles hanc tranſuerſam tetigerint vtrinq;, deſignabunt dilatationem partis in illo loco qui erit proprius huius tranſuerſæ cuius partem mutari volueris. Ita grandeſcunt et minuuntur omnes partes ſupra et infra lineam. k. l. Horum etiam inuerſorum vſus eſſe poterit, tum ſcilicet et diuerſa et contraria omnia extiſtent, pro eo vt ſchema quoq; huius deſcriptionis noſtræ expreſſum ſubiecimus, cui nomen fecimus Indici.

Schema indicis.

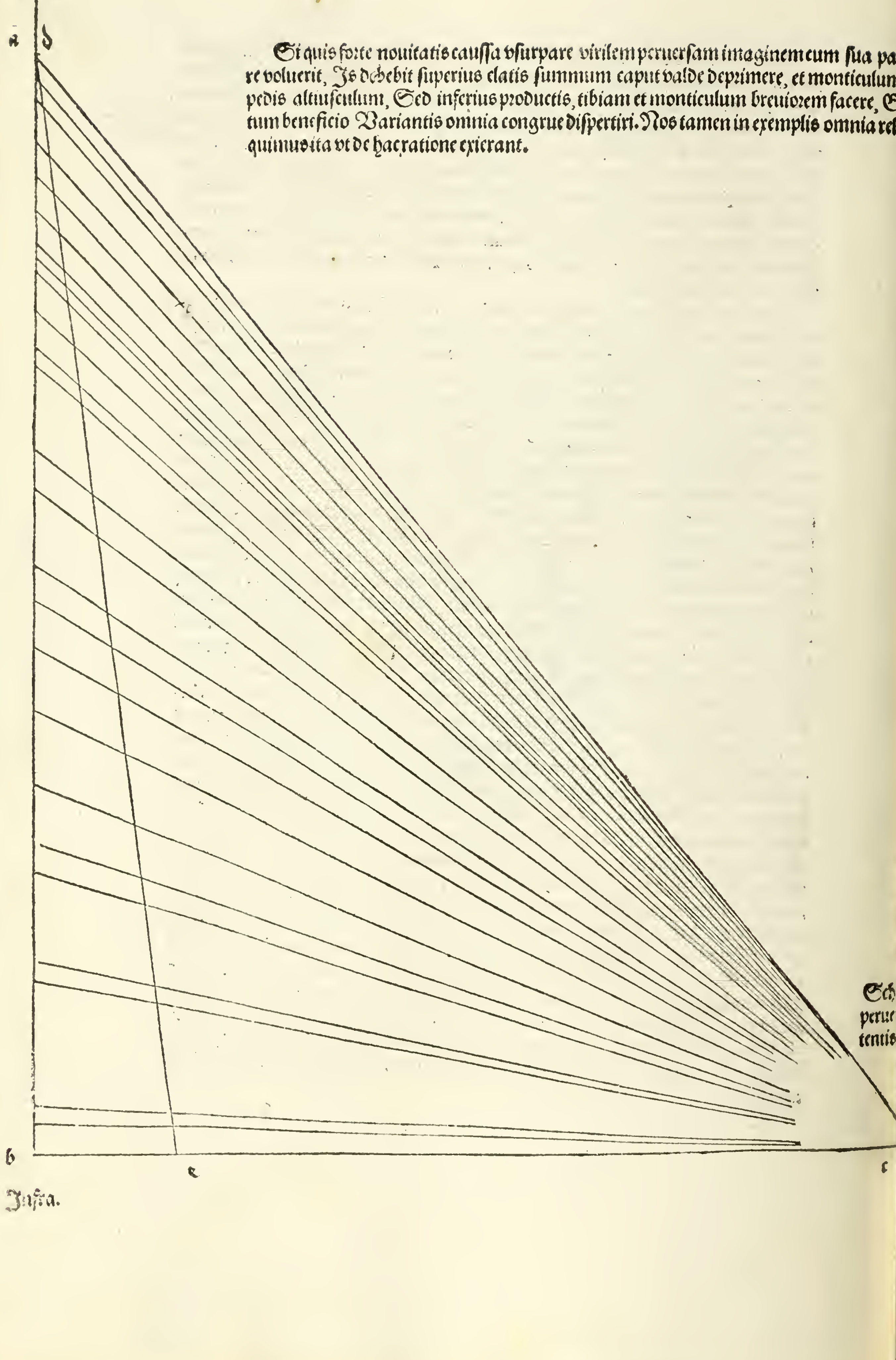
Sed vt redeamus ad peruerſionem imaginis præpoſitæ, ad quam et Indicis eius figura et ratio expoſita eſt, vſus requiritur. Proponatur exempli cauſſa Effigies virilis eidemq; adiuncta muliebris quinto loco expoſitæ in libro ſecundo. Harum vtriuſq; linea altitudinis inſigniatur punctis diſtinctionum ſuarum partium, Huiuſq; notæ ſunto.a.b.poſtea producatur ex puncto.b.normalis, cuius ſini apponatur punctum.c.poſtremo obliqua linea.a.c.latera iungantur. Tum vero de omnibus punctis diſtinctionum lineæ principalis deduces lineas recta in punctum.c. vbi oĩes hæc concurrere debebunt. Itaq; erit inſtrumentum perfectum ad peruerſionem imaginum, ſupra infraue extollendarum aut aſtringendarum. Hoc placuit nomine peruertentis appellare. Nam per ipſum dependente linea menſurationes peruerti conſueuere. Sed vſus erit talis.

Querendũ num verius ſit ſexto loco

Sumatur alia linea altitudinis eaq; ſit.d.e. Hæc conſtituatur inferius cum puncto ſuo.e.in tranſuerſam.b.c.punctumq;.e.remotum ſit ab angulo.b.vna parte.8.altitudinis effigiei faciendæ, ſupra autem debebit puncto ſuo.d. incumbere obliquæ.a.c. Ita cernes hanc nouam lineam et ipſam de nouo conuenienter diſtingui, per tranſuerſas ductas ex pũctis diſtinctæ altitudinis in linea principali, ſed cum peruerſione, partibus ſupra elatis, infra aſtrictis. Proponatur hæc igitur de nouo diſtincta linea, et tranſuerſæ per ſingula puncta diſtinctionis trahantur denſitatis et latitudinis principalis, et effingatur forma, et apparebit hæc, de qua loquimur, mutatio. Hoc inſtrumentum peruertentis infra bifariam figurauimus, priore quidem loco ſecundũ monſtratam rationem, poſteriore vero inuerſum. Nam ſi quis mutationem inſtituere velit contrariam expoſitæ, Is debebit et inſtrumenti contrario priori poſitu vti, cætera autem omnia facere ſimiliter vt oſtenſa ſunt. Subiecimus et exempla mutatæ imaginis virilis ac muliebris, ſed neq; ſupra neq; infra ampliora anguſtiora ue fecimus, quod quomodo fieri ſoleret, ſchema componentes Indicis docuimus, Et ſequi vniuſcuiuſq; voluntati permittitur. Peruertente autem ſiquis appoſitæ et cum ſingulari diligentia vſus fuerit, In cuius ſcilicet ratione diſcriminum ſupra expoſitorum omnium ſignificationes neceſſariæ ad occulta artis inueniunt̃, Is in admirabilib.rebꝰ ſucceſſum non pœnitendum experietur. Sed in opere tam longe a vero additionibus et detractionibus, vt in exemplis factũ eſt, diſcedere nemo debebit. Iam et has licet aliquis ita demutatas effigies de nouo et ipſas menſoria perticula dimetiatur, et fere vt ſupra a nobis factum eſt deſcribat, Corrigenda autem vbiq; deformitas quæ nimium abductis a veritate figuris extiterit. Hæc enim ad iſtum modum a nobis propoſita non ſunt quaſi aliter fieri non debeant, ſed magis docendĩ cauſſa vt eſſent omnia tantopere abhorrentia a vero, notabiliora, Omnino autem ſentiendum totius huius doctrinæ vſum neceſſitatis comodo, non deprauationibus applicandum. Cauebis igitur ne vnq̃ illam pendulam lineam nouitatis, ſiue vt priore loco deſcripſimus, ſeu etiam inuerſam, nimis longe remoueas ab angulo. b. Ne talis peruerſio monſtra pariat, Quantam autem vtilitatem rationis huius neceſſarius vſus afferre poterit, tantam immittet prauitatẽ operi curioſitas ſuperuacanea, cum non curabitur Ne quid ſine cauſſa nimis. Sciendum autem tam ſolere vſurpari hanc peruertentis rationem in partibus q̃; in toto. Cæterum de talibus mutationibus humanæ imaginis, perſpiciuntur et diuerſitates naturæ Roboris, Imbecillitatis, celeritatis, tarditatis, alacritatis, pigritudinis. Quare q̃; non ignorari hæc, a ſtudioſis huius artis debeant, cui dubium erit? maxime cum immenſum quantum latius pateant atq; hoc loco explicatum fuerit.

Supra.

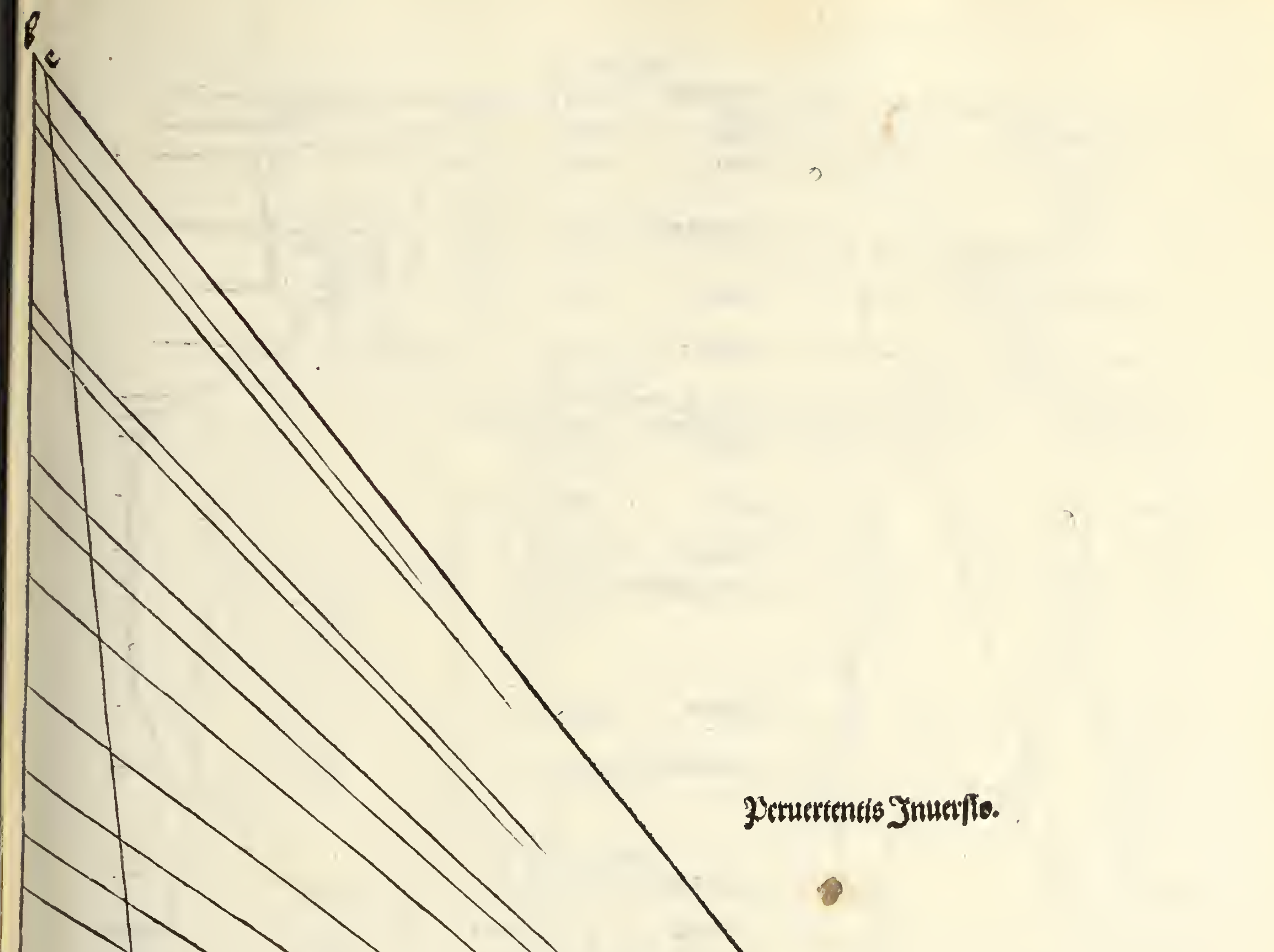
Si quis forte nouitatis cauſſa vſurpare virilem peruerſam imaginem cum ſua pare voluerit, Is debebit ſuperius elatis ſummum caput valde deprimere, et monticulum pedis altiuſculum, Sed inferius productis, tibiam et monticulum breuiorem facere, Et tum beneficio Variantis omnia congrue diſpertiri. Nos tamen in exemplis omnia reliquimus ita vt de hac ratione exierant.

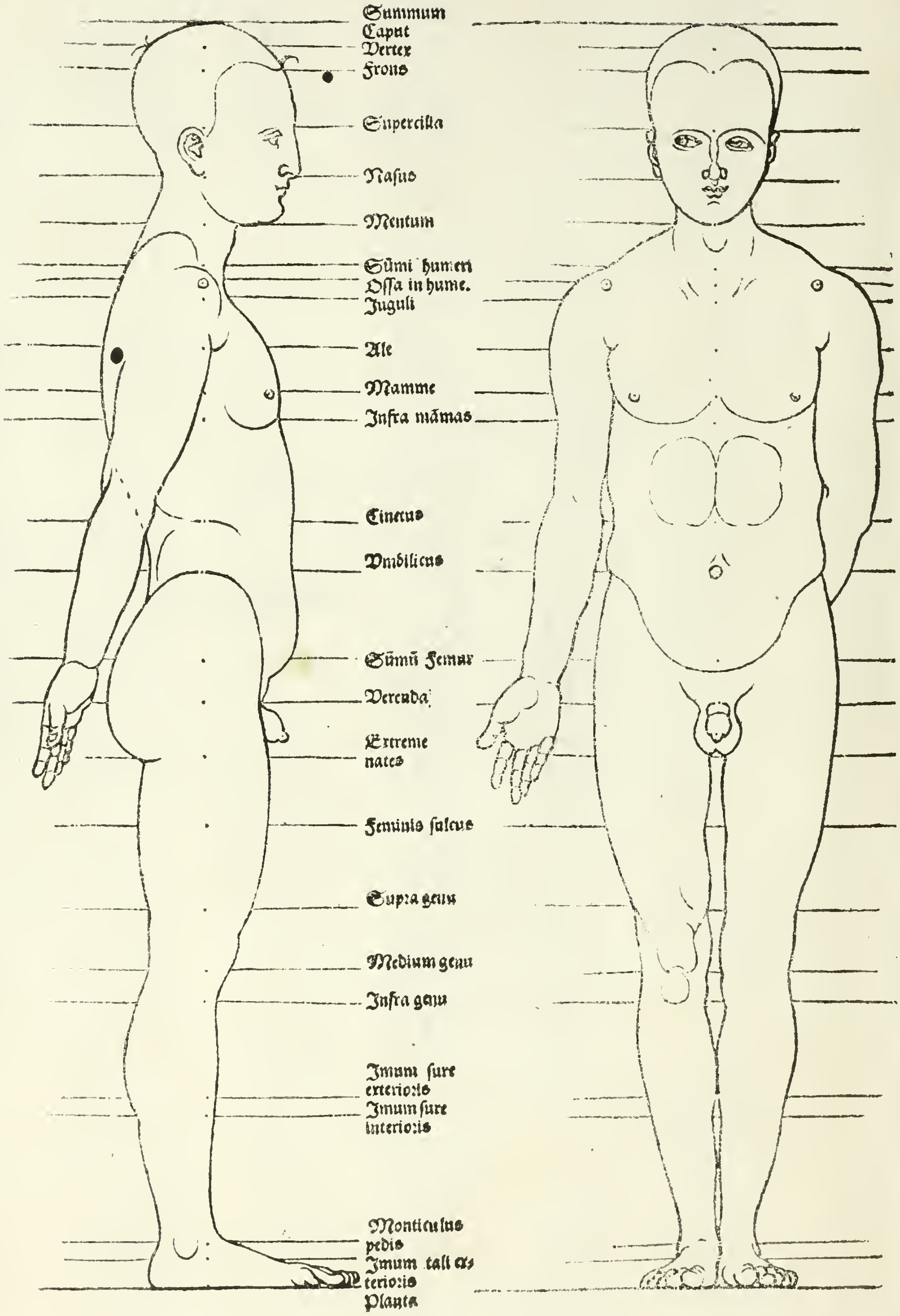
Sche
peruer
tentis.

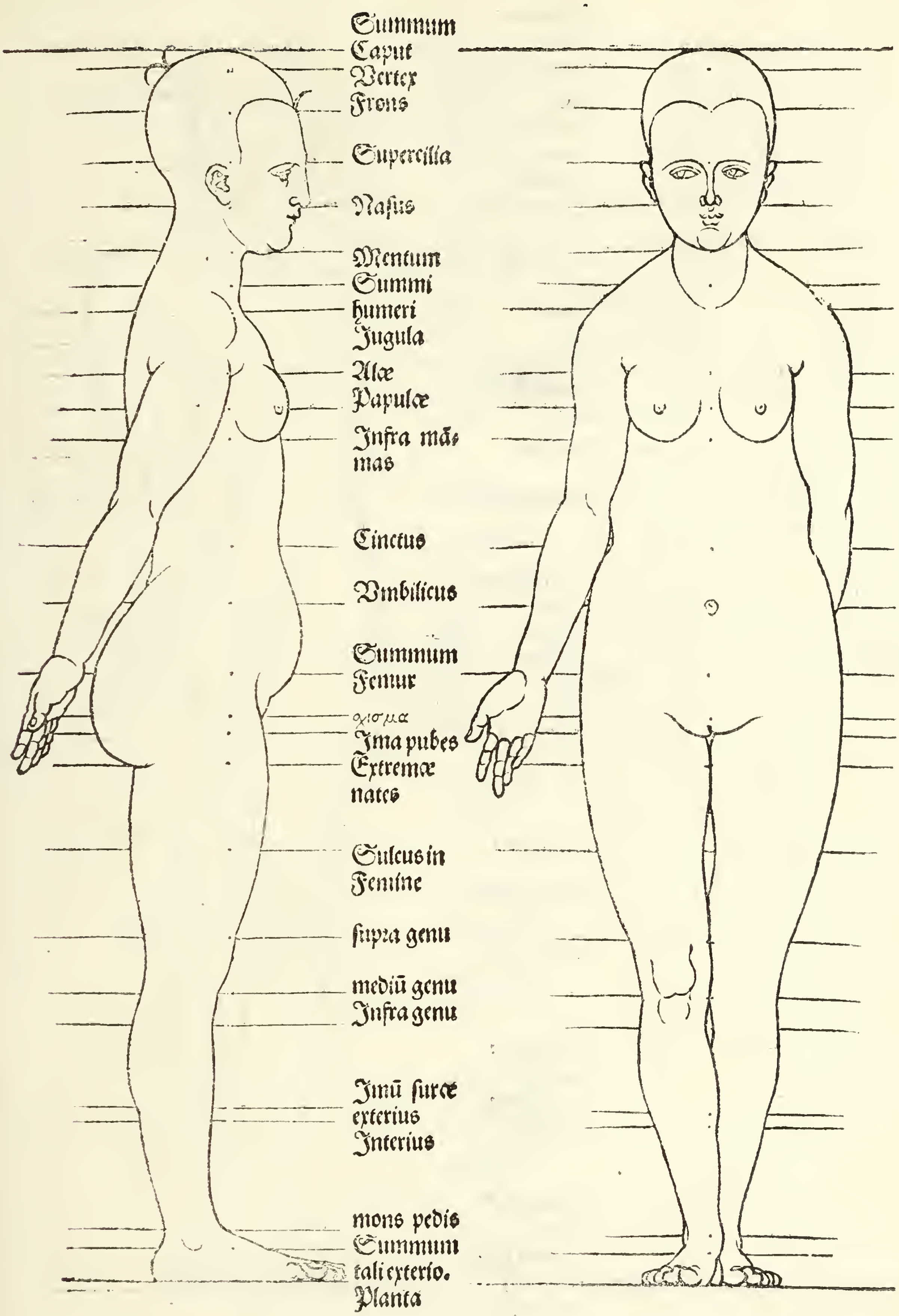
Infra.

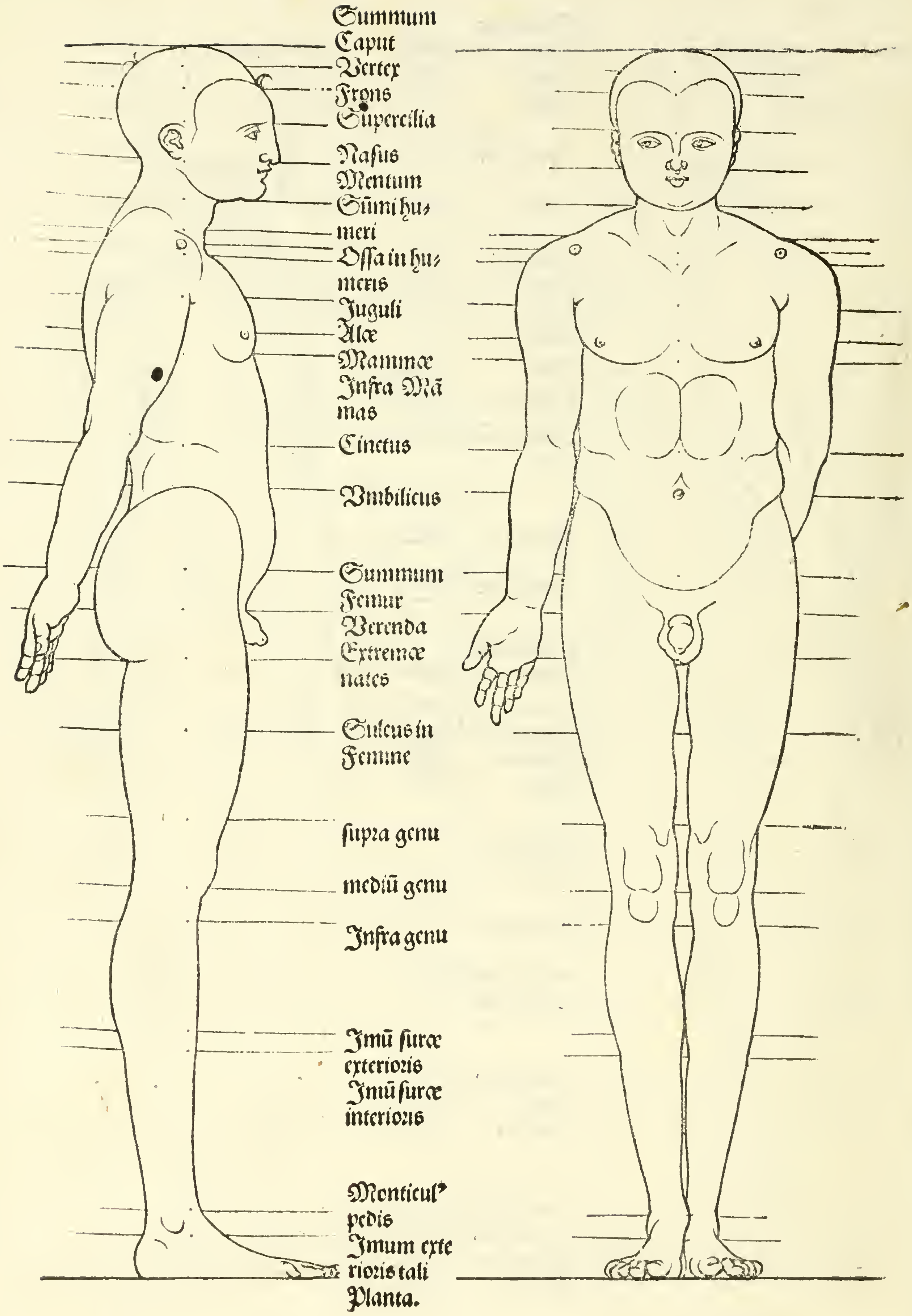
Infra.

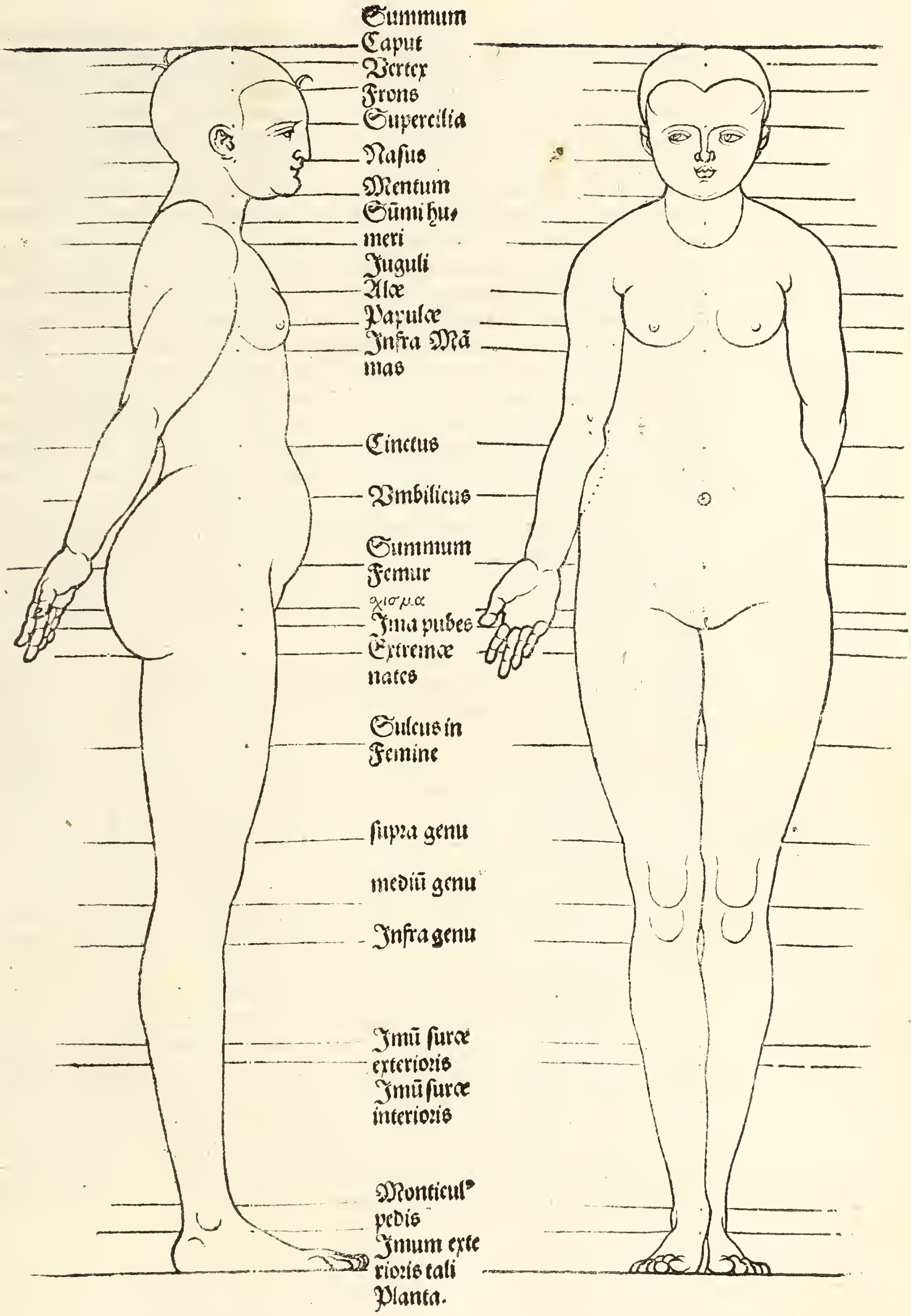

Supra.

Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmi humeri
Oſſa in hume.
Juguli
Ale
Mamme
Infra mãmas
Cinctus
Umbilicus
Sūmū Femur
Verenda
Extreme
nates
Feminis ſulcus
Supra genu
Medium genu
Infra genu
Imum ſure
exterioris
Imum ſure
interioris
Monticulus
pedis
Imum tali ex-
terioris
Planta

Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summi
humeri
Jugula
Alæ
Papulæ
Jnfra mã-
mas
Cinctus
Vmbilicus
Summum
Femur
σχισμα
Jma pubes
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediũ genu
Jnfra genu
Jmũ ſuræ
exterius
Jnterius
mons pedis
Summum
tali exterio.
Planta

Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sūmi hu-
meri
Oſſa in hu-
meris
Juguli
Alæ
Mammæ
Infra Mā
mas
Cinctus
Vmbilicus
Summum
Femur
Verenda
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ
exterioris
Imū ſuræ
interioris
Monticulꝰ
pedis
Imum exte
rioris tali
Planta.

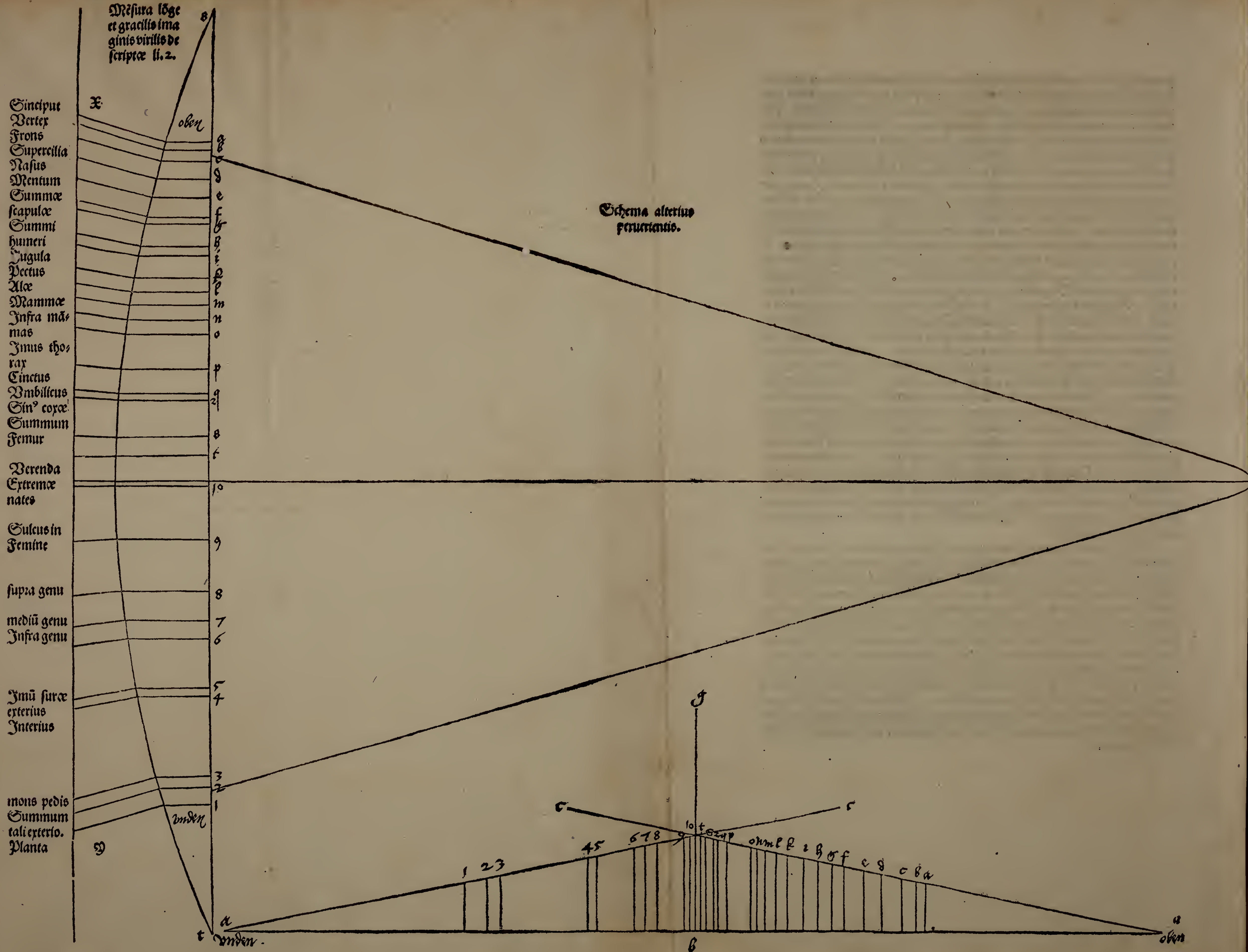

Summum
Caput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Sũmi hu-
meri
Juguli
Alæ
Papulæ
Infra Mã
mas
Cinctus
Vmbilicus
Summum
Femur
χισμα
Jma pubes
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Imũ ſuræ
exterioris
Imũ ſuræ
interioris
Monticul⁹
pedis
Imum exte
rioris tali
Planta.

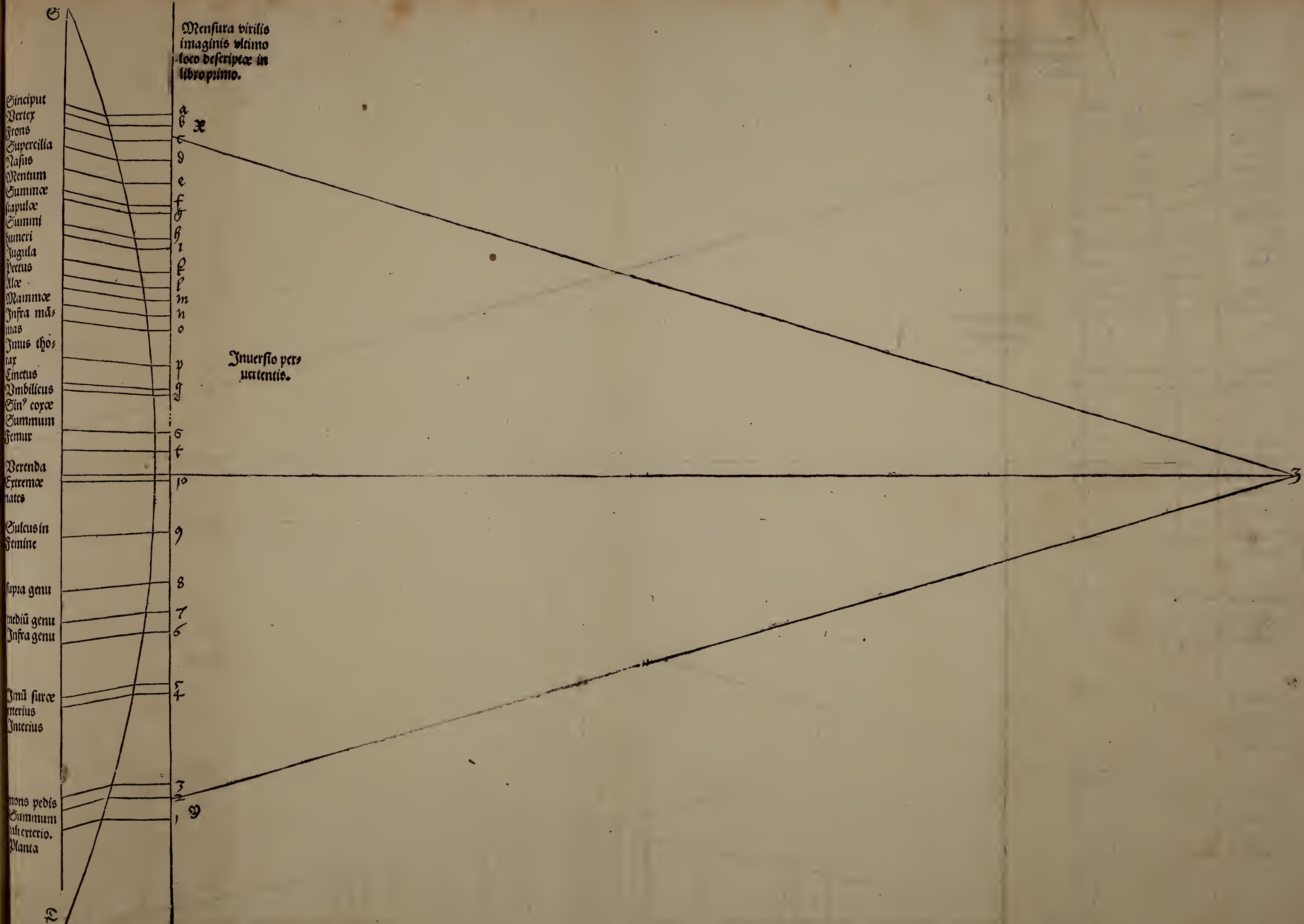
Superius demonſtratis peruertenti humanas imagines rationibus etiam nunc vnam adiiciemus, qua propoſitæ imaginis altitudo varietur, Sed mutatio denſitatis ac latitudinis ducetur recte ex Deligente. Huius igitur peruerſionis vbiq; eſſe vſus poterit, quæ eſt duplex, Vna habet circuli ſegmentum in cuius menſurationes conuexo, Altera in cuius cauo colliguntur. Qua vtraq; in via q̃z quiſq; longe voluerit progredietur. Qui autem perſpexerit hanc doctrinam facile vſum horum cognoſcet. Hincq; etiam aperitur cauſſa propter quam in conuexo ſpeculi regula erecta arcuata videatur, In medioq; ſui latiuſcula, contractior in extremis flexuris, circulo enim vt et aliæ res, obſequitur. Hæc intelligat qui conuenientibus picturis teſtudines et lacunaria inſignire voluerit, neceſſe eſt. Etſi perſpectiuæ hoc ſcientiæ nondum eſt, prope tamen accedit cum in ſpeculo conſideratur, Sed nos de menſurationibus per ſe verba facimus. Peruerſio enim iſta quam exponere inſtituimus menſuram recti ad conuexum aut concauum ſegmentum circuli complectitur. Cum vero quid de quoq; hac ratione efficiatur contuebere, cauſſa quoq; ſtatim apparebit, inq; ſe opere ipſo proferet. Hæc autem, quamuis mirifica in deſignatione et deſcriptione videantur, vſui accommodētur, Neceſſaria tamen eſt talium cognitio artifici, qui ex multiplici ſcientia deligat apta et conuenientia propoſito ac voluntati ſuæ, licet hæc et præſtantiora fortaſſe etiam imperiti derideant, Sed huius nunc deinceps peruerſionis ratio explicetur, qua ſi quis ſcite vſus fuerit, multa de principali aliqua figura meliora facere poterit. Dabitur ergo hac in parte quoq; diligens opera Ne quid nimis. Quod autem noſtra exempla ſecundum præſcriptū doctrinæ expreſſa, quod nimium eſſet non fugerunt, Non ſolum propter cartæ paruitatem, ſed etiam quo eſſet differentia mutationis euidentior factum eſt, In magno igitur opere qui vſurpare volet, modum ſeruet, Sed ad rem.

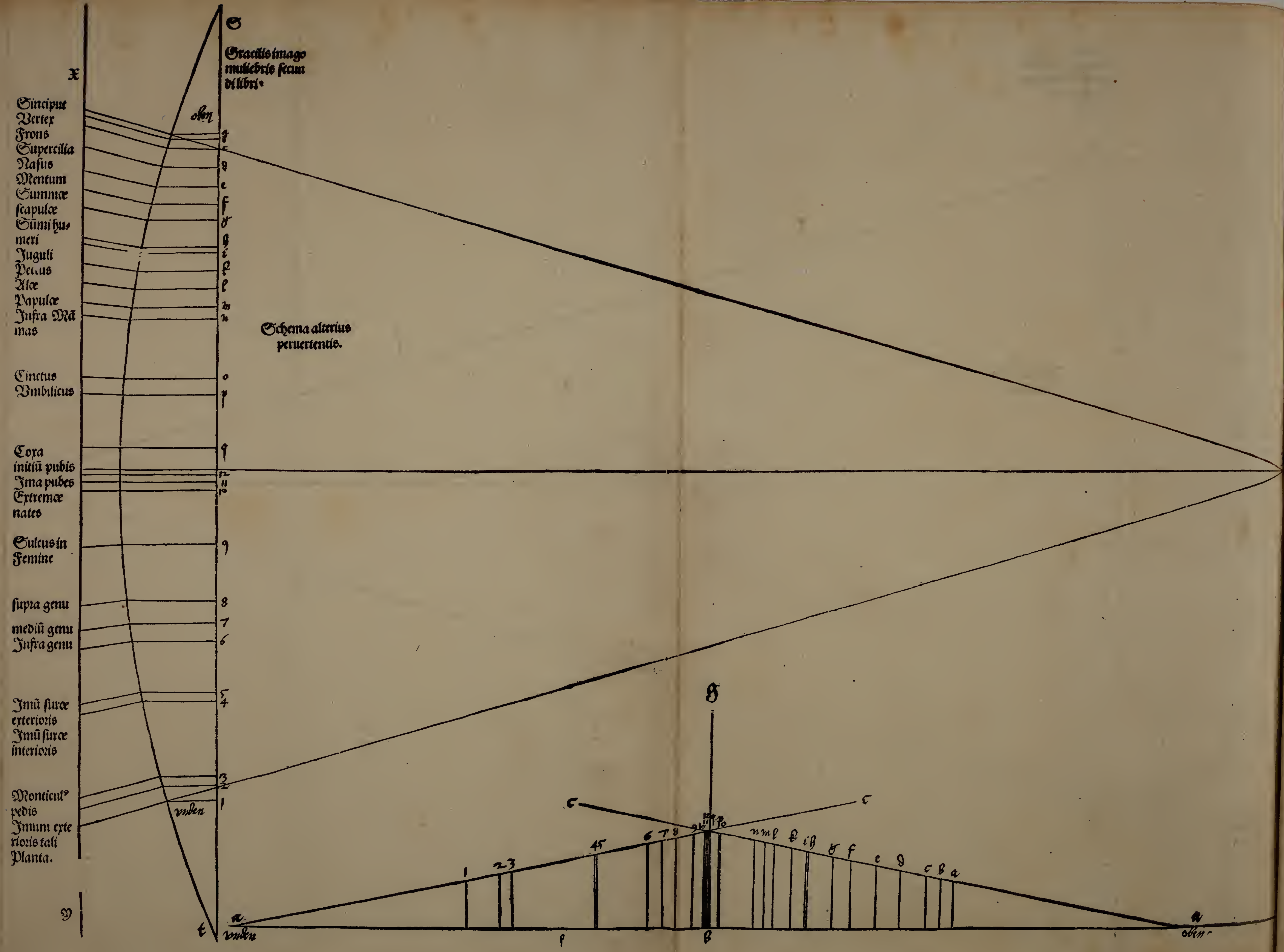
Principio proponatur linea altitudinis imaginis principalis diſtincta punctis ſuis hæc ſupra eſto. x. infra. y. Seceturq; in medio puncto. c. Ex quo linea tranſuerſa ad angulos æquales protrahatur cuius extremum notetur litera. z. Poſtea claudatur triangulum ἰσοσκελές. x. z. et. y. z. cuius acies ſit. z. Mox protrahes lineas ex omnibus punctis lineæ rectæ. x. y. punctum. z. verſus q̃z longe protractis fuerit opus. Deinde conſtitues παράλληλον poſt lineam. x. y. verſum punctum. c. quā quidem longa vſus indiguerit, nam multo erit q̃z prior illa, id eſt baſis trianguli altior. Poſt hæc circuli
Indiſerte hoc eſt dictū pro ceriuſculi vnum pedem figito in punctū. z. et altero deſcribe arcum, qui radat punctum medium lineæ trianguli principalis altitudinis et iunetur ad παράλληλον quam poſt illam lineam. x. y. trahi longe iuſſimus. Ad quam vbi ſe cornua huius arcus adiunxerint, ibi ſuperius. S. inferius. t. notam exponito. Qua autem idem arcus ſecabit et quaſi præcidet lineas ductas ex punctis altitudinis principalis verſus punctum z. Ex illis omnibus ſectionis punctis duces lineas tranſuerſas omēs παραλλήλους per lineam. ſ. t. ita illa de nouo diſtinguetur ex linea principali, ſed diuerſe. Nam et fit breuior, et habet circulum authorem diſtinctionis ſuæ. Ita omnia ſurſum deorſumq; a medio puncto magis decurtantur. His peractis appones omnibus nouæ diſtinctionis punctis ſuas quaſdam notas, Primum ſuperius ita. Summi puncti tranſuerſæ a. proximi. b. mox. c. atq; ita deinceps. d. e. f. g. &c. vſq; ad punctum medium. Inde vero ad imam vſq; tranſuerſam notis numerorum vtere. Ea igitur ima ſit. 1. et ab hac ſurſum. 2. 3. 4. 5. &c. Hæc erit igitur de nouo diſtincta altitudinis linea. a. 1. Quam duplicem propones vnam ad effigiem obliquam, alteram ad effigiem aduerſam, ſicut ſæpe præcepimus fieri, Et ita per diſtinctionum omnium puncta ſuas tranſuerſas

protrahes, Sed inuentis altitudinis partibus reſtat exquirenda latitudo et denſitas, quam conſtitues Deligentis beneficio de illius mobili linea, cuius vtrimq; vſum accipies, vt conuenientia ſuperiora ac inferiora deſignari poſſint, ad hunc modum. Primum producatur linea tranſuerſa quæ finiatur notis. a. a. In hanc mediam demittes aliam perpendiculariter, hæc eſto infra. b. ſupra. g. Tum deinde accommodabis vtrimq; mobilem lineam. a. c. Quibus ita vteris. Excipe ex præſcrtpto peruertente mediæ lineæ quæ recta, vt dictum eſt, tendit in punctũ. z. longitudinẽ quanta eſt illius maxi. intra lineam rectam eductam contra punctum. z. et arcum, Hanc igitur longitudinem, vt dixi, maximam, conſtitues rectã ſuper tranſuerſam. a. a. in perpendiculari. b. g. et in ſummitate illius applica vtrimq; mobiles. a. c. vt cancellatim ibidem diſparentur. Poſt hæc eximes omnes longitudines ſuperioris partis linearum tranſuerſarum intra arcum et rectam lineam, et notabis diligenter quibus quæq; literis inſcripta fuerit, Eaſq; inſtitues rectas in tranſuerſam Deligentis. a. a. ſic vt omnes ſupra παραλλήλως attingant impoſitam lineam. a. c. Ita fiet vt breues omnes tendant ad punctum Deligentis. a. quemadmodũ in arcus linea proxime fuere puncto. S. Sed ſpacia intercedentia non manent eadem propter diuerſitatem recti et curui. Vt autem præcepi in vnam partem Deligentis imponendas longitudines partium notatarum literis quæ eſſent ſuperiores, ita ſimili modo et inferiores in eiuſdem alteram partem conſtitues quas notari iuſſi numeris. Tum deinceps vnamquanq; partium ſingularum principalis imaginis latitudinem impones rectam in mediam lineam quæ in Deligente erigitur notata literis. g. b. Sic vt infra inſiſtat tranſuerſæ. a. a. Tum lineã mobilem ſiue filum. a. c. admoue ad hanc vt ſupra ipſam attingat, Ita fiet vt ordine omnes aliarum partium latitudines ad hanc conſequentiam definiantur, Et quancunq; principalem latitudinem in hanc impoſueris. Illius menſura in ſuo loco literis numeriſue notato conueniens mutationi ſuæ reperietur, definita per memoratam impoſitionem in tranſuerſam. a. a. et accomodationẽ lineæ ſeu fili. a. c. Quæ ipſa q̃; potui euidentiſſime deſcripta ſubieci, Et ad hanc rationem binas viriles itemq; muliebres imagines effinxi, quarũm ſupra eſſet in fine libri ſecundi commenſuratio expoſita. In brachijs tantummodo et pedibus hinc diſceſſi ſecutus congruentiam formæ, Nam peruerſio hæc in ſummis et imis ſeductionem immodicam complectitur.

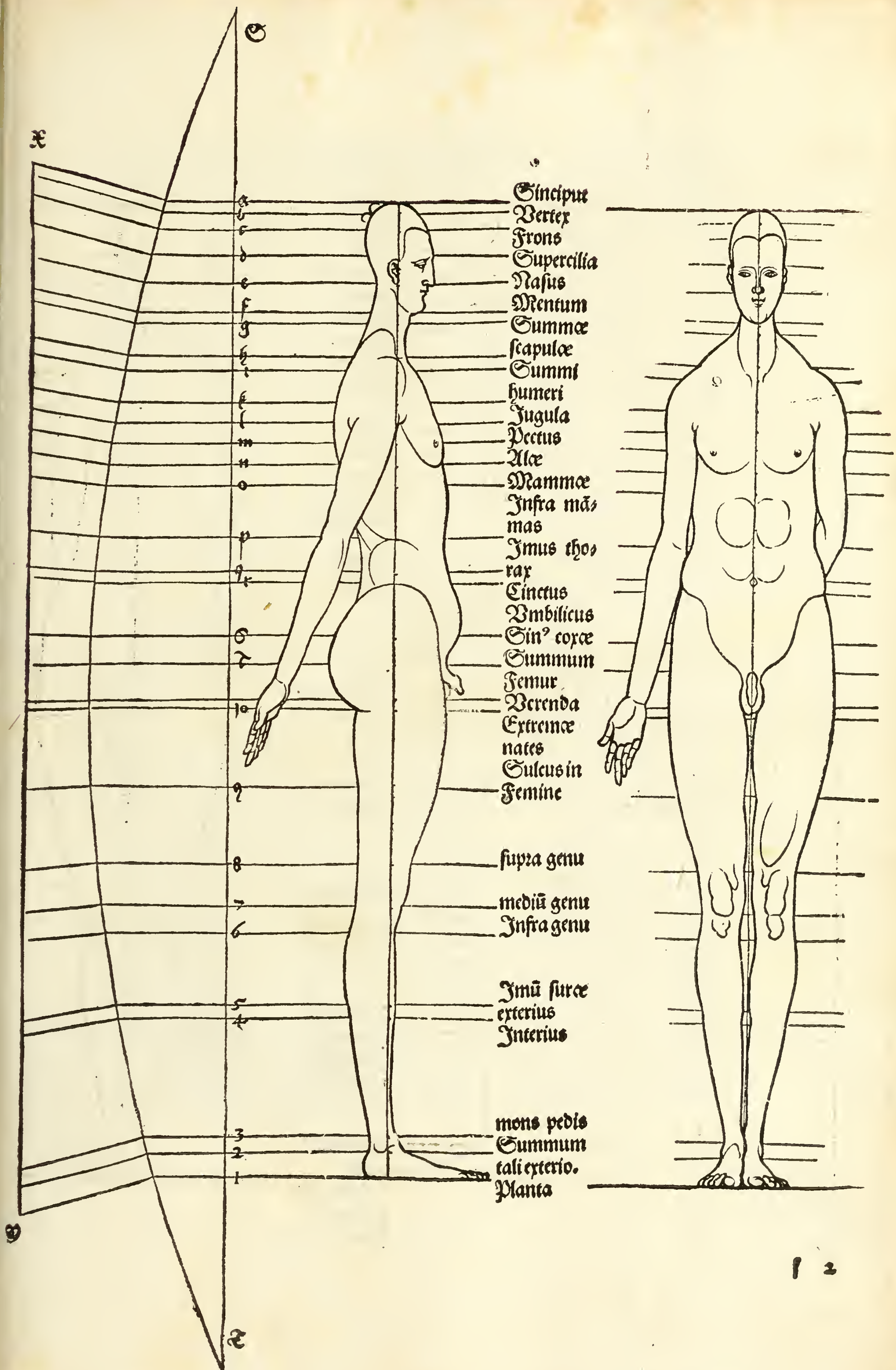
Hoc inſtrumentum peruertentis etiam cum inuerteris exibit de vſu imago in inferioribus et ſuperioribus partibus productior, In medijs contractior, vt in ſuperiori quoq; viſum. Hæc inuerſio ſic fiat. Reſumatᷣ linea diſtinctionis altitudinis, Et propoſitæ apponatur productionis. S. t. vt ante. Poſtea conſtitue et punctum. z. Et adiunge duas lineas. x. z. et. z. y. Mox producito lineas ex omnibus punctis diſtinctionis lineæ. x. y. in punctum. z. Poſtea ſcribito et punctum. c. reſpondentem a ſiniſtra puncto. z. Tum longioris circini ita pedem vnum figito ante lineam. ſ. t. vt ſegmentum circuli deſcribatur quod puncta. ſ. t. attingat, et arcuetur intra. x. y. et punctum. c. Quibus autẽ in locis cernes arcum tranſire lineas ductas in punctum. z. Ex illis ducentur lineæ παράλληλοι, quæ in linea ducta per ipſas poſt arcum verſus. z. Nouam et de integro comparatam diſtinctionem explicabunt. Quibus perfectis latitudines et denſitates beneficio Deligentis exquirendæ ſunt ratione ſuperius demonſtrata. Ad hanc peruerſionem quiſq; imaginem qui volet effingat, nos inſtrumentum expreſſiſſe ſatis habuimus.

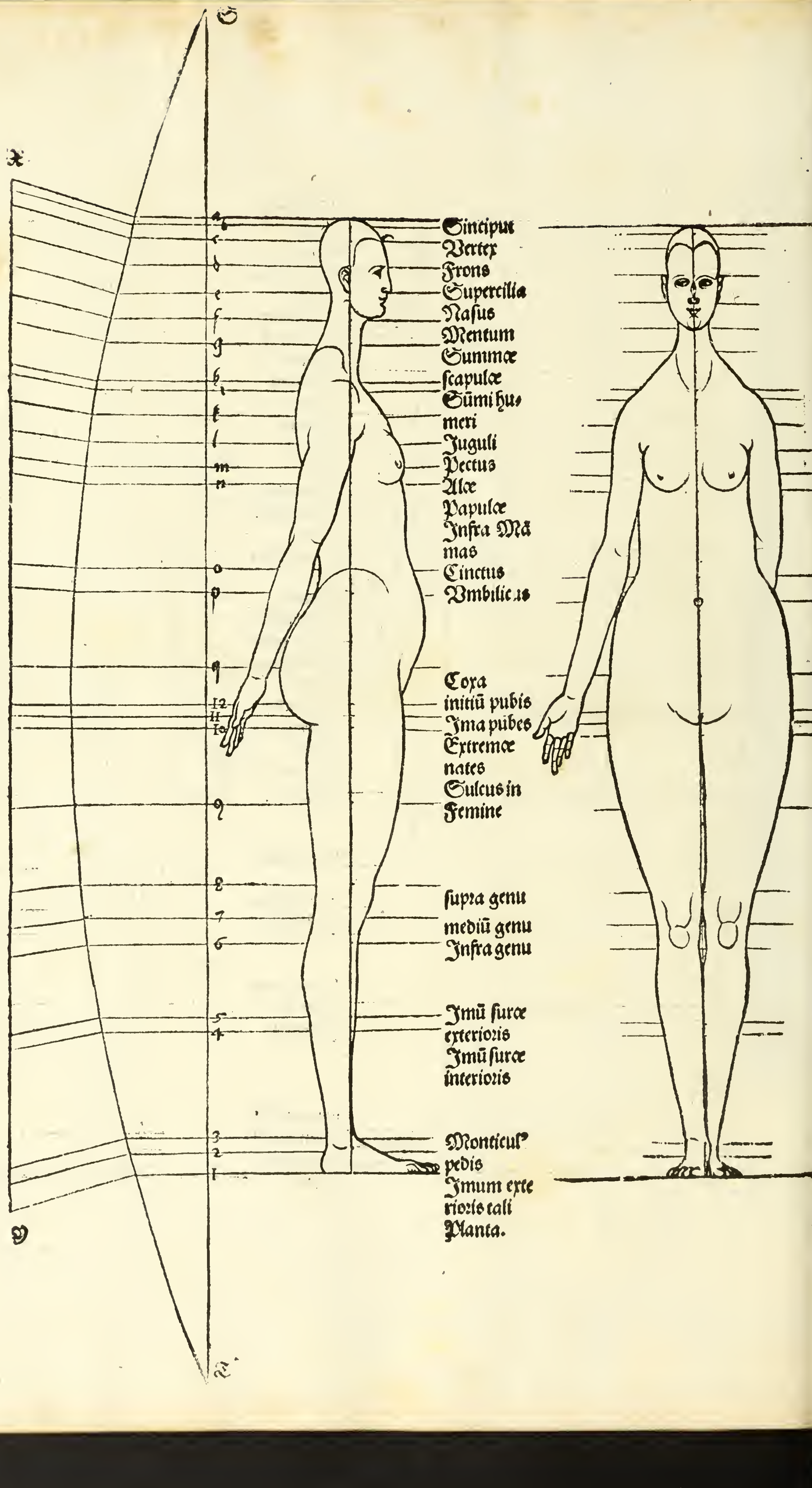

Mēſura lōge et gracilis ima ginis virilis de ſcriptæ li. 2.
Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſcapulæ
Summi humeri
Iugula
Pectus
Alæ
Mammæ
Infra mā‐mas
Imus tho‐rax
Cinctus
Vmbilicus
Sin⁹ coxæ
Summum Femur
Verenda
Extremæ nates
Sulcus in Femine
ſupra genu
mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ exterius
Interius
mons pedis
Summum tali exterio.
Planta
oben
vnden
Schema alterius percutientis.

Menſura virilis imaginis ultimo loco deſcriptæ in libro primo.
Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſcapulæ
Summi humeri
Iugula
Pectus
Alæ
Mammæ
Infra mãmas
Imus thorax
Cinctus
Umbilicus
Sin⁹ coxæ
Summum Femur
Verenda
Extremæ nates
Sulcus in Femine
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Imũ ſuræ exterius
Interius
mons pedis
Summum tali exterio.
Planta
Inuerſio peruertentis.

Gracilis imago muliebris ſecundi libri.
Schema alterius peruertentis.
X
Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ ſcapulæ
Sũmi hu-meri
Juguli
Pectus
Alæ
Papulæ
Infra Mã mas
Cinctus
Vmbilicus
Coxa
initiũ pubis
Ima pubes
Extremæ nates
Sulcus in Femine
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Imũ ſurcæ exterioris
Imũ ſurcæ interioris
Monticul⁹ pedis
Imum exterioris tali
Planta.
Y
oben
vnden
t

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ
ſcapulæ
Summi
humeri
Iugula
Pectus
Alæ
Mammæ
Infra mã-
mas
Imus tho-
rax
Cinctus
Vmbilicus
Sin⁹ coxæ
Summum
Femur
Verenda
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediũ genu
Infra genu
Imũ ſuræ
exterius
Interius
mons pedis
Summum
tali exterio.
Planta

Sinciput
Vertex
Frons
Supercilia
Naſus
Mentum
Summæ
ſcapulæ
Sūmi hu-
meri
Juguli
Pectus
Alæ
Papulæ
Infra Mā
mas
Cinctus
Umbilicus
Coxa
initiū pubis
Ima pubes
Extremæ
nates
Sulcus in
Femine
ſupra genu
mediū genu
Infra genu
Imū ſuræ
exterioris
Imū ſuræ
interioris
Monticul'
pedis
Imum exte
rioris tali
Planta.

Atq; hæc quidem variationes ita ſe habent, vt expoſuimus, Quas etiam ipſas effectas vel per variantem vel Deligentem, Geminos Indicem peruertentemue, conceditur vlterius etiam variare, accomodanti ſiue totis imaginibus ſeu certis partibus illarum, Quin et diuerſarum imaginum commenſurationes miſcere quis poterit, qua ratione rectiſſime hoc futurum iudicarit, dum quod ſibi quodq; alijs placiturum ſit, exquirat. Sed euadent de huiuſmodi miſtionibus monſtroſa, Quare attentione erit opus, et magna cura forma in menſuratas partes altitudinis latitudiniſq; ac denſitatis inducetur. Nam in extrema notatione altitudinis itemq; per finientes illam tranſuerſas indices latitudinis ac denſitatis, om̃ia certam deſcriptionem obtinent. Sed intra has procliues ſunt lapſus, quatenus aut interiora iuſto aut exteriora lineamenta exprimentur, Vnde partium conſequitur indebita craſſities aut attenuatio, diſtenſio aut contractio, quæ a nobis breuitati ſtudentibus penitus explanata deſcriptione noſtra non ſunt, ſicut manu ductione demonſtrari poſſent. Venit inter hæc igitur nobis in mentem, aliquot imperitos tentantes a nobis oſtenſam viam ingredi, et in opere aberrantes, facturos vt nobis culpam aſcribant, noſtramq; doctrinam repræhenſuros, Et omnino intelligo volentibus hanc noſtram rationem vſurpare primum omnia difficilia viſum iri. Verum his cenſeo faciendum vt tum viuum corpus ob oculos ponant q̃ maxime conueniens ad inſtitutæ effigiei commenſurationem, atq; ita contemplantes naturæ opus ſtudeant artis ipſe ſuum ad veritatem exprimere, pro viribus et intelligentia ſua, Laudantur enim imagines in quibus quaſi vita agnoſcitur, et ſimilitudo in exemplari eniteſcit, præſertim ſi venuſtas quoq; aſſit, nã ita maxime apographa laudantur et magni fiunt vt merentur. Sed in illis diſcriminum appellationibus quæ ſunt a nobis ſuperius expoſitæ, Quiſq; verſetur vt lubet. Nam et artem ſequi quæ veritatem complectitur, aſueſcere poterit, et abſq; illa libertate quadam ſeducendi omnia vti, Qui labor intelligentibus ridiculus eſt, Vt contra bene et diligenter facta, Deo ipſi honori, vtilia hominibus, perq; ſe grata ac iucunda eſſe ſolent, Ille vero contemnendus labor prauitatis in arte culpandus et noxius, et odioſus tam in paruis q̃ magnis operibus inuenitur. Quare cum cura et ratione perfici ea par eſt quæ in lucem quiſq; emittere cogitet. Videndumq; Nequid naturali veritati vel detrahatur vel apponatur intolerabile. Inuenias etiam qui variationes ac mutationes ſuas ita aſtringant, vt ægerrime illæ appareant, quod cum ſenſum ſubterfugiat, non minus q̃ vbi exceſſu peccatur, improbandum videtur. Media igitur quæq; optima ſunt. Nos vero quod in exemplis tantas contrarietates expoſuimus, Eo conſilio fecimus, quo eſſet in paruis euidentia maior et illuſtrior, quod ipſum in grandibus imitari velle non fuerit rectum. In ijs enim illa rigiditas corrigenda et molliendi erunt ductus, vt feritas vitetur et artificioſitas appareat. Quis autem differentias praue et abſq; arte deſignatas animaduertat? Cæterum nemo miratus ſit tot et tam diuerſa artifici perito in mentem venire poſſe, quibus elaborandis non vitæ ipſius ſpacium ſufficiat, quaſq; cogat omittere breuitas illius. Sunt enim illa quæ incidunt innumerabilia, et animus artificum ſimulacris eſt refertus, Quæ omnia incognita prius cum in humanis tum aliarum rerum effictionibus, indies prolaturus ſit, Si cui forte multorum ſeculorum vita, et ingenium ac ſtudium artis huius vſuſq; diuinitus contigerit. Diuino enim beneficio periti cum huius tum aliarum artium plurimum poſſunt. Sed cum de diuerſitatibus ac variationibus

multum verboꝝ fecerimus. Conſtat tamen et eſt in comperto, nullum opus nullamq;
omnino rem quam homines efficiant, inuariabilem ſimilitudinem alterius operis
aut rei obtinere, quin ſua ſponte diſcrepent, vt nemo viuat tam abſolutus artifex, qui
duo opera per omnia ſimilia, et quæ diſcerni inter ſe nequeant, efficere poſſit. Nihil
enim prorſus noſtrarum rerum ad tantam ſimilitudinem peruenerit, quantumuis
annitamur. Quin hoc videmus ſi in typum eundem vnam cartam imprimamus, et
mox alteram, aut in eandem argillam æs fundamus, quæ exeant in illis differen-
tiæ notas ineſſe quibus diſcerni multis de cauſſis poſſint. Quod ſi hoc vſu venit in
hac certitudine, quid in alijs accidere putandum. Verum de tali differentia non lo-
quimur in præſentia, Sed intelligi aliquam volo quam exprimendam aliquis ſibi
ſtudioſe propoſuerit, deq; hac ſuperiora omnia ſunt accipienda, Quotiens enim ani-
mo opus quis amplexus fuerit, ſubeunt ſtatim ſimulacra differentiæ, non illius in
euitabilis et neceſſariæ, ſed huius qua pulchra et turpia diſcernantur, Quam conſe-
quatur, de illis differentiæ vocabulis ſuperius expoſitis. Perfecto autem opere ſequi-
tur contemplationem oculorum animi iudicium, In quo ſententiæ diuerſorum fere
diuerſæ ſunt. Proinde in noſtris tantum volo eſſe cuiq; conceſſum vt, ſi ita viſum ſit,
mutet noſtra et moueat omnia, de quo paulo poſt diſertius loquemur. Hoc modo ca-
ueatur ne opus ad nimis alienum ac innaturalem modum adducat̃, niſi forte propo
ſitum ſit monſtra et quaſi ſomniorum gentem effingere, vbi omnium rerum natu-
ræ confundãtur. Sed vt ad inſtitutum veniamus. Conſtituatur principio Effigies
diſtincta per tranſuerſas ſuas in ſpacia altitudinis, Illæ igitur tranſuerſæ ſunt cer-
certo numero a nobis compræhenſæ, Sed conceditur cuiq; plures pauciores ue deſcri-
bere. Plures quidem facere exquiſitioni et certitudini ſeruit, quod diligentis artificis
fuerit. Pauciores vero qui fecerit laborem ſane moleſtiamq; minuerit, ſed ad eximiam
certitudinem non poterit peruenire, Jam licet valde exercitati ne lineas quidem
ducant, ſed punctis in diſtinctionibus ſolummodo vtantur, ſi hoc ipſorum intellectui
ſatis fuerit. Atq; hæc vna eſt linearis mutatio noſtræ rationis, Altera ſimilis eſt mo-
uendarum linearum per totum corpus, demonſtrate a nobis in varietatibus facierũ
in capitibus. Eodem enim et illæ totius corporis tranſuerſæ aut admouebuntur pro-
pius, aut longius dimouebuntur. Quoꝝ illud effecerit breuiores partes, hoc elatiores
idq; totum differentiæ eſt breuitatis et longitudinis.

Nõ autem negligenda denſitatis et latitudinis differentia, quæ et ipſa cum per-
eum intra tranſuerſas variat. Si enim tranſuerſas longiores feceris, per illas igitur
aucta exibit latitudo aduerſorum corporum, et denſitas obliquorum, Sin feceris bre-
uiores, erit vtraq; imminuta. Idemq; plane et intra illas partibus accidet vt maio-
res minores ue fiant. Sed hoc loco iterum moneo, Videas per omnia differentiæ vo-
cabula Nequid nimis. His autem noſtris præceptis ſi quis forte contigerit ingenioſus
Lector ac vſurpator, admirabiles perfecerit mutationes et variationes figurarum.
Atq; ex illis hæc exeunt, Humeri lati, Aſtricta ilia, et contracta femora, vel contra,
Aut breuiuſculus truncus, crura longa, vel diuerſa illa. Item recta corpora cum bra-
chijs et cruribus vel diſtorta. Omnino per menſurationem natura hominum pate-
ſcit. Quare inde formæ et deformitatis ratio petitur, vtq; opus venuſtum aut inuenu
ſtum fiat. Debet igitur artifici priusq̃ admoueat tabulæ manum conſtitutum de-
liberatumq; eſſe quid effingere velit, Vt cum fama quæratur opere, exquiſitis opti-

mis quibuſq; et conuenientiſſimis ad illud abſoluendũ vtatur. Et ſi peritus exercitatuſq; artifex in minime ſubtili ac in exiguo quoq; opere quid poſſit ingeniũ et ars magis ac melius probarit, q̃ alius in grandi et ſubtili. Hæc inuſitata nouaq; aliis facile ac ſoli intelligent potentes intellectu et manu artifices. Vnde fit vt ab aliquo diurno ſpacio de pennula in cartam coniiciantur, aut ſcalpello in ſurculo exprimantur, quæ laudabiliora melioraq; ſint, q̃ alterius grande et annui laboris opus. Quod ſingulare ſane Dei donum putandum. Sæpe enim contigit alicui ingenium et is ſucceſſus operis, vt neq; ipſius ſeculo, neq; multis ſequentibus ſimilem habeat, Quod intelligi poteſt de veterum monumentis, quorum etiamnum fragmenta eruuntur, In quibus tantum eſt artis, vt nihil noſtrarum rerum illis comparari poſſit. Sed ſi quis quærat quæ ſit ratio pulchritudinis in Imaginibus. Dicent fortaſſe aliqui, Quam iudicia hominum approbent, Quod alii non concedent, Neq; mihi videtur, ſi hominibus imperitis iudicium permittatur. Sed peritiam quæ ſufficiat quis definiet? In ea enim ego ſum opinione, Neminem viuere qui cõtemptiſſimi animantis ſummam perfectionem cogitatione animi ſui poſſit complecti, Quo minus hoc facturum quenq̃ putarim in homine, quem Deus ſingulari conſilio et modo fabricatus, omnibus aliis animantibus dominari voluit. Hoc non negauerim ab vno quam alio elegantiorem imaginem animo ſæpe concipi et exprimi manu, quod quare ita ſit optimis rationibus demonſtretur, Sed non ideo ad maximam perfectionem peruentum fuerit qua melius fieri quicq̃ nequeat. Hæc enim Ingenii humani viribus non comprehenditur. Diuina mens nouit, quæ ſola humanam ſimili ſcientia inſtruere poſſet, Veritatis enim hæc eſt regula, Quæ forma quæq; menſura pulcherrima et conuenientiſſima ſit, ad quam vnum quiddam non multa congruere neceſſe eſt. Sed quærentibus hominibus multa et diuerſa incidunt, ſectariq; contingit pulchra non vna via, deformia tamen vbiq; ſe magis offerunt, Atq; in his noſtris tantis erroribus, non inuenio quam demonſtrare veri modi abſolutamq; pulchritudinem poſſim, Cum nihil æque cupiam quam ruditatem et deformitatem niſi forte conſulto illa affectetur a noſtrorum hominum operibus recidi, ipſeq; ſi quid poſſim adiumenti afferre ſtudioſe facturus ſim.

Sed nunc ad illud de quo aiebam hominũ iudicium reuertor, quibus quæ nunc imago maxime pulchra viſa eſt, Ei mox aliam anteponũt. Is autem artifex laudem meretur, qui ſingulorum iudicio probatam effigiem perficere poſſit, ad quod multum vſus et experientiæ requiritur. Neq; quicq̃ melius ad hoc contingere illi poſſet, quam habere animo comprehenſum veritatis modum, vt rectam et aptam propoſito ſuo menſuram intelligeret, quam vnam et ſimplicem eſſe oportet. Hanc ſe ſi quis tenere profitetur, rem maximam præſtiterit ſi demonſtrauerit, Quod mihi in his tenebris et palpationibus noſtris vix poſſe fieri videtur. Quicquid tamen operis geometrica ratione explicatum confirmatumq; fuerit, Id tantum habet certitudinis, vt repræhenſioni nihil loci relinquatur, neq; enim illi contradici poteſt, Et talem artificem merito vt diuinum omnes venerabuntur, ſuntq; illæ explicationes auditu perq̃ iucunde, ſed opus ſpectatu multo iucundius eſt. Sed dixerit aliquis, Quin igit᷑ in hac optimorum a te inducta deſperatione ſtudium ſcientiæ ponimus? Inhumanum hoc, neq; par fuerit propoſitis bonis maliſq;, non meliora capeſſere, q̃uis optima negata ſint, Atq; vt quid melius ſit in noſtra re, id eſt, effigie quapiam demonſtremus, facien

dum ante omnia vt menſura omnium partium certa et conueniens exquiratur, qua conſtituta ordine ſuo ac modo, ſingilatim partes tam minimæ q̄ maximæ cum magna cura et diligentia perpolientur, ſi forte vere aliquid pulchritudinis reperire, et propius ad metam pertingere poſſimus. Cum autem, vt dictum eſt, humanum corpus multis ex partibus collectum compoſitumq; ſit, quarum ſingulæ ſuum quendā rectitudinis habent modum, Magnopere annitemur vt intelligamus quid illi ipſi modo contrarium ſit, quo melius vitare, et ad naturalem conſtitutionem quam proxime accedere concedatur, ad quam quaſi recta via omnibus viribus contendemus, ut opus arte decoreq; conſpicuum efficiamus, quæ omnia non mediocrem curam attentionemue vulgarem poſtulant. Primum enim animaduertat aliquis mihi illam ſeparatam deſcriptionem faciei in capitibus ſuperius expoſitam, certe ſubtilitatem deprehendet mirabilem, curuarum rectarumq; linearum et aliarum notationum quæ de regulæ ductu non poſſint deſcribi. Neq; oſcitantē perfecturum intelliget illas frontis, genarum, naſi oculorum, buccæ et menti, rotundationes ac quaſi globulos aut lacunulas, vt ne quid minutarum particularum omittat, quod non ſimili cum maximarum cura tractet. Neue minorem diligentiam in ſingulis effingendis, q̄ in vniuerſorum compoſitione et quaſi coagmentatione adhibeat. Sequitur collum, hoc quadrare ad caput debet, neq; breuitate aut proceritate, craſſitie aut gracilitate deformari. Atq; ita conſequenter videndum vt in pectoris, alui, tergi, natium, item crurum pedumq;, brachiorum et manuum lineamentis omnia diligenter et articulate effingantur. Quæ cum ipſa tum in his minutiſſima quæq; omnibus ſuis numeris abſoluenda ſunt diligentia maxima, neq; enim audiendi qui dicant ſe properantes non ſolere inſiſtere operi. Quod niſi in neceſſitate cum res ipſa aut ſtudium petentium moram non fert, concedi non debet. Hoc autē ſi forte acciderit, tum feſtinationi ignoſcendum, ſi tamen in hac ipſa vera ratio cuſtodita ſit, et artis cognitio eluceat. Itaq; tota erit imaginis facies a vertice ad calcem conſentanea, cuiuſcunq; illa modi ſit inſtituta, Seu rigidi, ſiue leuis, carnoſi ſeu macilenti, ne hac in parte carnibus excreſcere, illa vero deficere videatur. Vt exempli cauſſa, ſi brachijs tenuis, crura tumeant. Siue a fronte ſint omnia plena, a tergo vero minime, aut contra, partium enim volumus eſſe inter ſe conſenſum, non temere praueq; illas coaceruari. Quæ enim conuenientia, eadem et pulchra videri ſolent. Quare etiam ætatis forma tenebitur, Neq; caput iuuenis, pectus decrepiti, manus pedeſq; prouecta ætate hominis faciendum, Neq; a fronte adoleſcens, a tergo ſenex exprimetur, aut contra. Quæ enim naturæ non reſpondent, praua iudicantur. Proinde rectum fuerit in omnibus ætatibus conſtitutionibus et modis cuſtodire conuenientiam partium, In effigie, iuuenis, decrepiti, prouecta ætate hominis, macilenti, carnoſi, rigidi, mollis. Erit igitur adoleſcentiæ imago, nitida, ſucculenta, æquabilis. Senecta vero rugoſa, diſtorta, inæqualis, conſumpta carne. Ad hæc cum laude perficienda, expedit prius q̄ elaborentur ductibus et lineis ad menſurationem omnia deſcribi, vt cognoſci poſſit ſi quid forte rectitudini deſit. Hæc qui cum attentione et diligentia ſeruauerit, non illum facile pœnitentia operis ſui inſequetur. Qua de re poſtulatur ab artifice, delineationum exacta notitia, hæc enim ad artem momenti plurimum habet, Quod ſi maxime vera menſuratio deſignata fuerit, nihil citius eſt factu q̄ corrumpi rem, ab indocti alicuius delineationum manu, graſſante temere per altitudinem latitudinemq; ac denſitatem Imagi-

nis. At peritus harum bonam veramq; menſuram nactus, rem etiam in exprimenda forma meliorem fecerit. Cæterum quo veritatem menſurationis aliquam adipiſci, et quantum licuerit de illa in opera noſtra pulchritudinem inducere poſſimus, Nihil ego quidem conducibilius inuenio q̃ multorum viua corpora ob oculos ponere, Eq; formoſorum iudicio omnium menſuram colligere partium. Omnino enim artis intelligens non exquiſiuerit nihil conuenientiæ partium in magna hominum multitudine. Quis autem vnum aliquem oſtenderit in quo ad vnguem, vt dicitur, omnia perfecta ſint, ita vt nulla quicq̃ in parte requiratur? Sed hac quoq; in parte memineris, ne naturæ modos confundas, Sed vt om̃ia congruant, quod fieri debere paulo ante diximus, Vtere ad iuuenum imagines obſeruatione iuuenilium corporum, Similiterq; ſenilium ad ſeniles, Idemq; de prouecta ætate accipiendum, vt et ad macilentos, carnoſos, rigidos, molles, robuſtos, imbecilles, ſimiles in viuis naturas conferes. Non eſt dubium quin per ſingulas partes huic rationi ſtudentibus oblatura ſeſe plura etiam ſint quam quæſiuerint, et elaborare valeant. Nam formoſitatem rerum vix vnq̃ ars exprimit. Non iam dico eximiam et perfectam, ſed exploratam nobis, et tamen exuperantem vires ingenii et effugientem gnauitatem manuum noſtrarum.

Cum vero, vt diximus, diuerſas ad imagines, diuerſæ naturæ viuorum corporum exquirendæ ſint, offerunt ſe hominum duo etiam quaſi genera diuerſitatis. Noſtrorum inquam qui albi, et Auſtralium qui nigri a Græcis Aethiopes perhibentur. Horum facies inter ſe diſſimiles ſunt, Neq; Aethiopum corpora tam grata ſunt aſpectu q̃ noſtra, propter in illis naſi tantam depreſſionẽ, et labrorum craſſitiem, itemq; manus, genua, tibiæ, pedes, nodoſitate deformes habentur. Sed ego vidi horum corpora aliis in omnibus partibus tantæ conuenientiæ, et quæ tanto ſtudio naturæ perpolita eſſent, vt nihil perfectius fieri poſſe iudicarem. Verum et in ſuo genere multæ ſe diuerſitates offerunt formarum, vtilis ad imagines obſeruationis, pro conſtitutionum varietate. Ita robuſtiorum grandia ſunt in trunco omnia, et quaſi Leonina. At imbecilles leuia hæc habent, neq; toroſi ſunt, perinde vt illi. Minime igitur robuſti imagini mollitudinis, neq; imbecillioris, lineamenta rigiditatis accommodabuntur. Etſi autem macilentiæ ac carnoſitati interdum ſeruiendum, tamen huius rigiditatis et lenitudinis modus pro arbitrio cuiuſq; conſeruari poterit. Horum veritas in natura et vita pateſcit, Quibus inſiſtens et oculos intendens, neq; inde ad tuas opiniones diſceſſeris, quaſi melius quid effecturus, ſcito enim futurum vt fallaris.
Prorſus enim in natura demerſa eſt ars, quam ſi extrahere potueris, iam adeptus errores multos vitaueris in opere tuo, Cuius rectitudinem etiam magna ex parte Geometricis rationibus demonſtrare poteris. Sed ſi quo illæ non acceſſerint, hoc communi hominũ iudicio et ſententiæ relinquendũ eſt, Ita tamen vt vſum plurimum poſſe ſciamus. Nihil autem certius, q̃ quo propius ad vitæ ſimilitudinem opus tuum peruenerit, eo maiorem illud eſſe rectitudinis laudem inuenturũ. Quare aberit a te opinionis falſitas, Melius te facturum quicq̃, quam fabricato a ſe Deus operi ſuo largitus ſit. Ad hæc enim comparati conatus tui ſine viribus inuenientur. Ex quibus colligi poteſt, Neminem poſſe vnq̃ de proprio ſenſu et excogitatione, formoſitatem exprimere. Sed neceſſe eſſe vt quod ex animo ſuo formoſitatis deprompſerit, id totũ ante in illum repoſitum fuerit, ſtudio et ſedula diligentiq; imitatione. Quod proprium putandum non eſt. Sed acquiſitum ac comparatum ſtudio diligentiaq; artificium,

quod conſitum animo hos ſuos fructus protulerit. Atq; hinc ille reconditus in mente theſaurus, Et intus conceptæ ſpecies in opus producuntur, Qua etiam de cauſſa exercitatis artificibus opus non eſt ſemper habere viua et animalia exempla ob oculos poſita ad quæ imagines ſuas exprimant. Jam enim longo vſu ac ſtudio tantum in animum illoꝝ confluxit, vt hauriri inde quamuis multum poſſit. His ſunt omnia in expedito, ſed perpaucis tanta intelligentia cõtingit, Cõtra aũt ſunt plurimi, quibus magna aſſiduitate prauitas elaboratur. Illi vero, quos aiebam, exercitati artifices, iam arte et meditando exculti, etiam ad nullum aſpicientes exemplum præclarum opus facile effecerint, etſi profecto reddit omnia reſpectus ad vitam et naturam meliora. Verum indoctis ac imperitis talis ſucceſſus deſperandus eſt. Nihil eſt enim harum rerum fortuitum. Itaq; inuenire eſt aliquem interdum, qui per ſe deq; ſola animi ſui intelligentia, in nullum intuens oculis animale exemplum, præſtantiores effingat tamen imagines, q̃ꝫ alij quamuis ſedulo et ſtudioſe vitam et naturam coram contemplantes. Artis enim cognitio his deeſt. Laudem autem petenti cauendum eſt in primis ne qua deformitate opus implicetur, quam ob rem ſuperuacua ab iis imaginibus quas eſſe pulchras voluerit recidet, his enim illæ dedecorantur. Quod ſic licet intelligas, cœcitas, debilitas, tabes, claudicatio, contorſio deformis eſt, propter defectionem naturalis vſus, Sed non minus turpe fuerit ternis aliquem luminibus aut manibus pedibuſue totidem conſpici, non ob defectionem ſed ſuperfluitatem. Quo magis igitur huiuſmodi vitaris proq; illis effinxeris neceſſaria, recta, conſpicua, valentia, quæ omnibus grata ſunt et probantur, eo maiorem laudem conciliaris operi tuo. Ipſum quidem pulchrum in natura abſconditum, noſtra iudicia fere turbat. Inuenire igitur eſt duos aliquos per ambos pulchros et venuſtos, quorum tamen neutri quicq̃ꝫ cum altero cõmune ſit, neq; menſuræ nec conſtitutionis, neq; tamen planum eſt vter pulchrior dici debeat. Ecce ſunt tenebræ intellectus noſtri, quis igitur pronuntiarit verum de formæ excellentia? Sed quamuis nobis non appareat, veriſimile tamen eſt illorum peræque formoſorum vnum certarum partium perfectione alterum antecedere.

Ex his conficitur Ingenioſo artifici cauendum ne quod vnum modo genus in picturis ſequatur, ſed pertinere ad illum, vt multiplicibus et diuerſis modis exercitatus ſit. Vnde hoc conſequetur vt cuiuſcunq; conſtitutionis hominum imagines exprimere poſſit. Vt ſunt iracundorum mitiumq; aut alioꝝ quorumcunq;, quæ omnes in ſuo genere affabrefactæ probantur. Venit igitur aliquis et petit imaginem hominis infidi ac Saturnini aut Martialis, vel magis veneream amabilem et blandã, quid erit exercitato facilius, quam de ſupra expoſitis præceptis inuenire conuenientem et veram cuiuſq; illarum imaginum menſuram? inuentamq; apta forma illuſtrare? Nam omnium ita naturæ effingi poſſunt, Quæ ſint igneæ, aereæ, terreæ, moderante ſcilicet opus artis potentia. Neq; ſane diu intuentibꝰ manifeſta eſt peritis artificibus operis laus et decus, ſed et primo ſe momento oſtendit, et in ſui amorem incredibilem adducit intelligentes. Qui his in rebus multũ verſati ſunt, iis perſpicuum eſt quod dico, iidemq; ſcientiam veri vſus tenent. Scientia autem veritatem ſemper complectitur, cum opiniones ſæpenumero ab illa aberrent. Quapropter nemo etiam ſibi confidere nimium debet, ne hac re in opere ſeduci ipſum contingat. Ideoq; fecerit ſtudioſus huius artis precium operæ ſi multorum probatorum artificum opera

crebro contemplatus et depingendo imitatus fuerit, deq; illarum ratione artifices audierit diſputantes. Non tamen quemq̃ exiſtimare velim in quamuis laudabili opere non obſeruandos errores ſi qui forte inſint, quos et cognoſci et emendari rectum fuerit. Neq; tibi quisq̃ perſuadeat vt animum ad vnum certum genus et modum imaginum aſtringas, quas aliquem artificem cognoueris fere factitaſſe. Fert autem natura vt opus fere tale ſit quale eſt iudicium animi et ratio. Sed ego te varia iubeo contemplari, et ex multis eligere optima. Opinionum enim falſitas nemini ferme non obſtrepit. Et quis auſit dicere opus aliquod ita eſſe perfectum vt nihil melius fieri queat, cum nemo pronunciare poſſit, q̃uis formoſum hominem viderit, non illo tamen formoſiorem inueniri poſſe. Tutiſſimũ autem iter ingredi optimum fuerit, ſiue de aliorum doctrina, ſiue propria ad animale exemplum exquiſitione. Sed magiſtros illos non probo qui de arte cum verba ſine fine facere conſueuerint, ipſi ſuum opus laudabile nullum habent proferre, quales ego ſcio me vidiſſe non nullos. Nam hos ſi fueris ſecutus, in errorem laberis. Quod me etiam tacente clamat prauitas operum ipſorum, Separata enim hæc ſunt, de opere multum loqui, et illud facere. Non tamen ideo veto quenq̃ admittere inſtructiones imperitorum quoq;, fieri enim poſſit vt ruſtici tibi demonſtrent peccatũ quodpiam operis tui, etſi qua ratione corrigas docere te nequeunt.

Hoc loco monitos velim ignaros huius artis et diſcere de noſtra doctrina aggreſſos, vt diligenter cognoſcãt quæ a nobis tradita ſunt, primumq; pauca proponãt diſcenda et efficienda ſibi, quibus compræhenſis tum demum pergant ad alia. Debet enim ſcientia vna cum vſu creſcere, vt manus voluntati et intelligentiæ ſeruiat, vnde tandem artis et vſus magna certitudo exiſtit, Quæ duo et cõiungi debent, et ſeparata nihil valent. Jam imperiti et vulgus vt max. meliora a prauioribus diſcernere poſſe videantur, Tamen nemo eſt qui vere iudicare poſſit, niſi peritus artifex, qui et ipſe ſæpe laudem operibus ſuis conſecutus fuerit.

Sed dicent aliqui, Tantum ne igitur laboris ac operæ ponetur in his menſurationibus tantum impendetur temporis, vt ſingulatim omnes imagines ad hanc rationem exigantur? atqui paruo ſæpe tempore faciendæ plurimæ incidunt. Non hoc ne nos quidem præcipimus. Sed hoc doceo parandam ſtudio et diligentia quandã certitudinem quæ in his ſolum rationibus conſiſtit, aq; illã adeptis, in manus quadam infallibili libertate, nemo exegerit omnium corporum aut rerum menſiones. Quin etiã de arte oculi inſtructi pro regula eſſe incipiunt, manus autem obſequioſa eſt arti, quæ confidentiam parit et potentia ſua errores depellit, et falſitatem excludit operis. Tum et celeritas non deeſt, neq; ſcientia plenus diu queres quid facias, neq; ductum punctumue temere proieceris. Talia opera artis laudem merentur, quæ et amabilia, et libera, et minime anxia, rectaq; videantur. Talia probantur ab omnibus quod bonitatem diffuſam per omnes partes ſuas contineant. Sed imperiti et artis ignari nihil boni rectiq; vnq̃ elaborauerint, quamuis manus libertatem quæ maxima eſſe poſſit conſecuti fuerint, Quin illa tum libertas carcer putandus, cum ad errores deuinciat. Nihil igitur hoc poteſt abſq; arte, neq; hæc multum ſine vſu effecerit, coniuncta ergo, vt diximus, hæc eſſe debent. Vnde manifeſtum fit cognoſcendam ſtudioſis harum rerum, menſurationum rationem, qua perſpectæ admirabiles ſucceſſus conſequuntur. Neq; enim humanam effigiem regulæ aut circini vno

ductu deſignaris, quare ſingulatim punctis per partes ſuas, vt oſtendimus, deſcribi neceſſe eſt. Nihil autem quod menſurationis rectitudine caret probari poterit.

Video accidere poſſe, vt hæc noſtra præcepta aliqui in grandibus imaginibus ſecuti aberrent imperitia quidem ipſi ſua, ſed in me culpa translata, quaſi de illis parua quidem recte perficiantur, ſed grandia non item. Sed hoc fieri non poteſt. Nam ſi parua laudas, cur reprœhenderis grandia? Si enim illa improba ſunt, facile conceſſero grandia reijcienda, hæc enim diſſimilitudinem illam bonitatis et prauitatis non admittunt. Vt circulus non minus exiguus rotunditatem ſuam tuetur quam ingens, et quadratum ſimiliter breuibus et prolixis lineis recte clauditur. Congruunt enim proportionum rationes in magnis non ſecus ac paruis, velut in cantibus quam enim octauam vocant, vnius cuiuſdam toni eſt, ſiue vox tinnula ſeu obſcurior fuerit.

Poſtremo ſciendum demonſtratas imagines etiam inſuper ac multipliciter quidem variari poſſe, ſed ita vt menſuratio prorſus eadem et imperturbata relinquatur.

Finis libri Tertij.

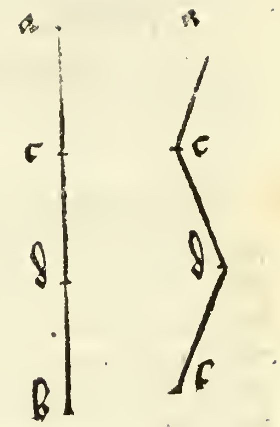
Alberti Dureri liber Quartus picturae de flexionibus et geſtu deſcriptarum Imaginum.

Demonſtratis ſuperioribus tribus libris aliquot rationibus effingendi imagines ad certos et debitos, eaſdemq; variandi ad diuerſos modos, Supereſt vt indicetur etiam via flectendi illas pro cuiuſcunq; voluntate, et vertendi in iuncturis artuum, inq; nexibus membrorum, ſic quidem vt natura ferre videatur. Quis autem vſus quæue pulchritudo ineſſet illis rectis et rigentibus formis ſicut doctrina noſtra ſuperiorum librorum deſignatæ fuerunt? Cæterum quamuis ſcitum membrum aliquod corporis præſtansue ſit, tamen deformi geſtu dehoneſtari, et ignobilius contemptiuſq; eleganti quaſi compoſitione commendari ſolet. Iam membrorum tractatus, q̃; admirabiliter a natura in ſe coagmentata et innexa illa ſint, non eſt huius operis neq; propoſiti noſtri. Eumq; relinquens anatomicis iſtis, nusq̃; niſi forte neceſſitate coactus attingam. Sciendum igitur ſic quemadmodum docuimus factas imagines, quæ quidem obliquæ ſint, flecti ſolere in ſpina tota a ceruice vſq; ad coxam per et intra omnes tranſuerſe ductas lineas. Ita tamen vt magis pronas q̃; ſupinas efficias. Hæc flexio vniuerſa deſignari debet in vltima parte 4. denſitatis verſus tergum, per et intra omnes, vt diximus tranſuerſas, præter q̃; vbi coxendicum flexura eſt in ſummi femoris media linea. Ipſum in ſua linea genu, pes iuxta tali lineam, et ſi vſus fuerit in medio ſui, Digiti per articulos ſuos flectentur. Brachium flectes in humero, cubiti nexu, iunctura manus. Digitos autem in ſuis quoſq; articulis ſiue nodis. Sed imago aduerſa vtrumq; in latus flecti conſueuit a collo per totam ſpinam dorſi, quæ vt facilius animaduerterentur flexionum notas in rectis imaginibus, ſuis vbiq; locis appoſuimus figura paruulorum triangulorum aut orbiculorum. Quia vero ſimplex flexionum ratio non eſt, quo diſertius omnia explicari poſſent, Differentias illarum aliquot proponendas duximus, de quibus pro intelligentia noſtra totam hanc doctrinam exponeremus. Eſt etiam magna cum cura animaduertendum ſtatus ipſe et facies imaginis quam velimus eſſe, ſiue ſeueram ſeu blandam, quarum illa horridior et aſperior, hæc amabilior et ſuauior eſſe debebit. Sed flexionis differentiarum hæc fere nomina ſunt.

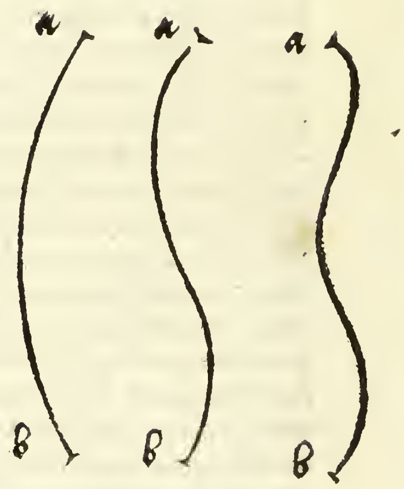
Inflexum	Directum
Curuatum	Contortum
Verſum	Dimotum.
Implexum	

Secundum has differentias quas ſex nominibus appellauimus corpus humanum flectitur, pluresq; ac pauciores ſimul pro motu ſuo. De quibus quæ fuerit ſententia animi mei lineis in ſequentibus declarabo.

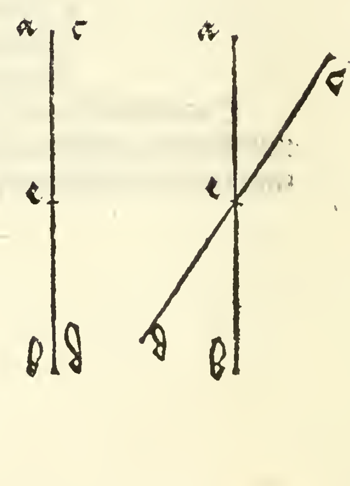
Primum igitur ſciendum me ſenſiſſe, Inflexum aliquid dici ad talem modum. Eſto linea recta.a.b.inq; illa notentur duo puncta.c.d.in quibus ſi inflexeris de rectitudine ſua lineam in quamlibet partem, ſic tamen vt intra puncta deſignata particulæ non curuentur, ſed ipſis quaſi articulis punctorum fiat inflexio, inflexum te feciſſe de noſtra intelligentia ſcias.

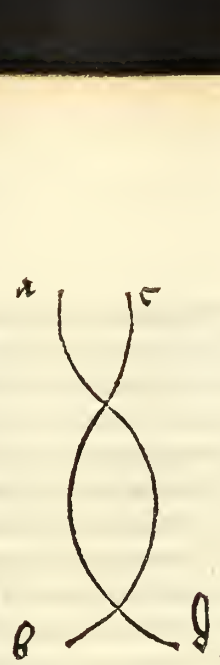
Secundo curuari aliquid accipiendum, quod rectitudinem ſuam prorſus amiſerit quocunq; modo, late enim patet. Vt eſto linea.a.b.circuli ſegmentum, aut ſupra ac infra, aut ſupra, in medio, et infra, proq; omnino vnius cuiuſq; arbitrio.

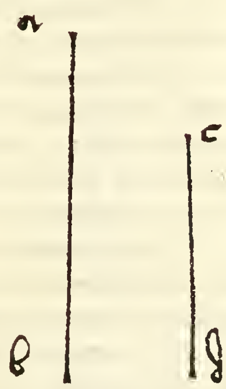
Tertio verſum dicimus tale. Eſto linea.a.b.et.c.d. quarum vna imponatur in alteram, vt ambæ vna eſſe linea videantur. Poſtea notetur in medio illarum punctum.e.et in illo cohærentes vertantur, ſic vti ſupra atq; infra diuaricentur.

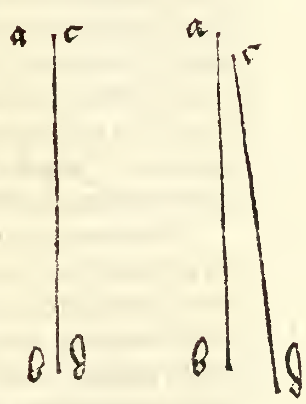
Quarto Implexum dico, vt.a.b.c.d. Implexas deſcripſimus quaſi terebellatim.

Quinto, Directum et contortum hoc voco, cum linea vel explicatur et erigitur, vel quaſi complicatur et corripitur, vt fiat aut longior aut breuior, quod aliter q̃ʒ duabus lineis vna longiore, breuiore altera, oſtendere non potui.

Sexto, Dimoueri intelleximus, cum duæ lineæ in ſe impoſitæ vt vna viderentur, ita ſeparatæ eſſent vt neutra contingeret alteram. Quod ipſum diuerſi modi eſt, Nam in paralelis in omnes partes et vna obliqua et in curuis accidere, et ſeparatio pro cuiuſqʒ arbitrio inſtitui poteſt. Huius rei exemplum appoſuimus, in deſignatis lineis.a.b.et.c.d.

Sed hæc vt in lineis demonſtrãtur ita memineris et in ſuperficie quam planam et in mollibus corporibus quæ inſuper lata denſaq; intelligimus, accidere. Talia eñ ſimiliter vt lineæ, quas et ipſas complectuntur, inflecti, curuari, verti, implecti, dirigi, contorqueri, dimoueriq; ſolent. In humano autem corpore quomodo ſingilatim vſurpentur nunc deinceps docebo.

Primum quod inflexum nominauimus, Eſt in corpore artuum, id eſt, iuncturarum. In illis enim membra inflectuntur, quæ tamen retineant rectitudinem ſuam, oſſa ſi flectere velis, frangas. Quare demonſtrauimus hoc de lineis mutilis quæ certis in punctis cohærerent et eſſent rectarum particularum.

Secundo curuantur in humano corpore veri et carnes. Nam cum in latus, aut prorſus retroue corpus flectitur, Nerui etiam et caro curuatur, vt alibi cauula, conuexula alibi appareat.

Tertio de membris verſionem nominauimus, vt cum caput vertitur, ſimiliter et brachia et pedes, et truncus ipſe, atq; adeo plæraq; omnia membra in corpore.

Quarto implexionem ſcies in neruis etiam et carne accidere in corporis verſione, cum mollia implexa in corpore fiunt, vt in collo, trunco, brachio pede.

Quinto notabis directionem et contorſionem in humano corpore per ſæpe vſurpari, quarũ illa extenuat, hæc inſpiſſat. Cuius rei tale detur exemplum. Si brachiũ extenderis vt directum ſit, Nimirum intenduntur et nerui, et carnem in longitudinẽ extenuant, Sed ſi idem contraxeris vt contortum ſit, contorquetur etiam et comprimitur, caro ad ſpiſſitudinem, idq; vſu venit et aliis in partibus.

Sexto dicimus in corpore vnam partem ab altera dimoueri, cum quaſi ſeparatæ diſcedere videntur in latus, aut prorſus, retrorſuſue. Itemq; in curuationibus et inflexionibus carnes dimouentur, et quaſi a ſeſe recedunt foras, intro, aut in latus.

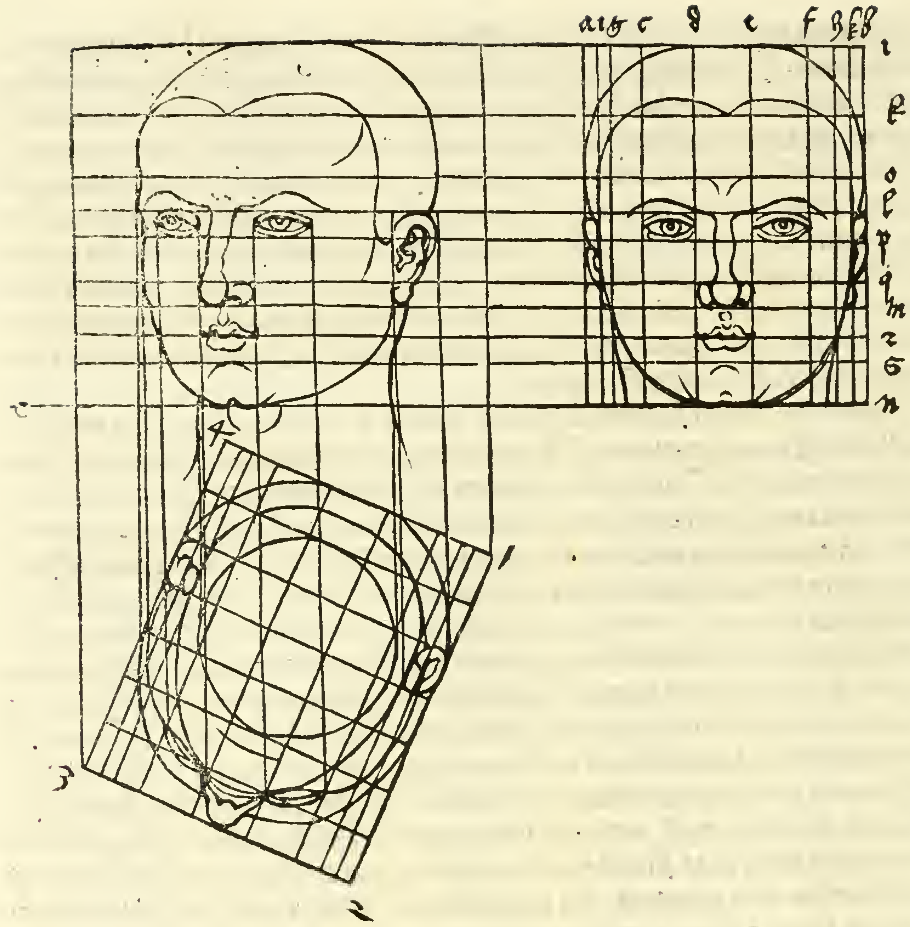
Cæterum ſex iſtæ differentiæ poſſunt et ſemel omnes in corporis motu accidere, ſic vti membra, inflecti, verti, et ſeparari dicantur. Interea caro et mollia in corpore curuantur, implectuntur, contorquentur, parteſq; a ſe mutuo naturaliter vrgeri cernuntur.

Ex his igitur quæ demonſtrata ſunt, ſuas quiſq; imagines, in quo voluerit, et vt res poſcet, geſtu conſtituere poterit. Sed cauendum ne a naturali conſtitutione diſcedatur. Quibuſcunq; autem rebus vis affertur, illas deformari neceſſe eſt. Vitabitur etiam hoc loco nimium et parum. Quibus aut furioſa aut ſomnolenta imago reddatur, quod eſt culpandum, niſi in propoſito forte faciendi ad hunc vel illum modum imaginem. Intelligendum autẽ horum omnium vſum eſſe in humanis et virilibus ac muliebribus, ſimiliter et beſtiarum, vt equoꝝ et aliarum animantum imaginibus.

Sciendum etiam ſupra deſcriptas imaginum ſtaturas, Non retinere in flexionibus omnium partium, neq; æquabilem menſuram latitudinis et denſitatis, Nam in motu apparet vni parti quaſi decedere aliquid ſpacij et accedere alteri, ita conſequitur in opere mutatio, quæ vt rectius perficiantur, elaborandum eſt ſtudioſis harum rerum in multis exemplis, quæ ad viuorum corporum ſimilitudinem exprimãt. Ita eñ facile depræhendent omnium partium modum, qui notiſſimus eſſe debet, ne in opere erretur.

Prætereа ad exquirendas flexionum effictiones, vna eſt maxime ſculptoribus vtilis via de multis, Si in deſignationibus præcipuæ partes imaginis intra tranſuerſas lineas, quadratis angularibus figuris includantur. Hæc fiunt apte in delineationibus et prima operis inſtitutione. Eodem autem modo et capitis ſpacium compræhendi ſolet, et colli, et particulatim totus truncus, vſq; in cinctum. Inde ad ſummum vſq; femur, et hinc vſq; ad genu, et conſequenter tibiæ et calces, Idem et de brachijs intelligendum. Nam angularibus figuris aptiſſime declarari poterunt omnia omnibus in corporis partibus lineatim punctatimq;, vt ſingulorum ſitus de paralelis lineis erectis et tranſuerſis intelligatur. Sed illæ omnes quadratæ aut rectangulæ fieri nequeunt, ſuntq; lateribus ac angulis ad ſubiectas partes corporis adaptandæ, vt intelligentiæ veræ adiumento eſſe poſſint.

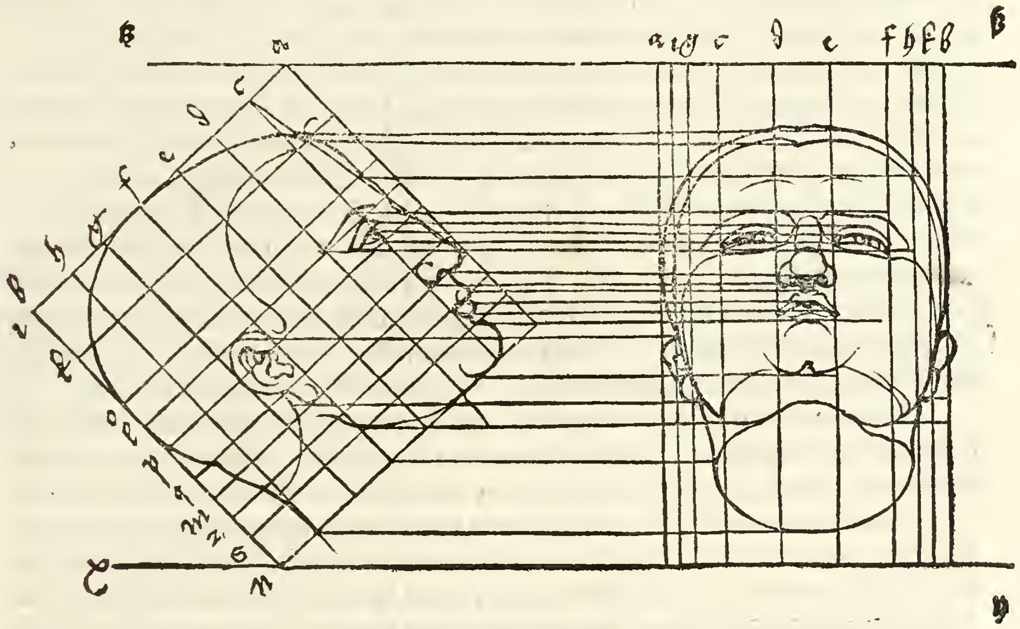
Verum vt præcepta flexionum exequar, faciam pro mea conſuetudine, vt exemplis explicem. Proponatur igitur Effigies virilis primo libro ac loco deſcripta, Seorſumq; primum caput. Quod quidem rectum ad perpendiculum in latus vertatur. Illam ſupra expoſitam depreſſam faciem conſtitues ita vt te ſpectet, ſed quaſi circum agendo in angulum propemodum collocabis, non tamē ita vt plane angulo inſiſtat, quo facto cum cernas angulos notatos ſuis numerorum notis. 1. 2. 3. 4. ex ijs ſingulis ſurſum lineas παραλληλους duces quam altis illis vſus egere videbitur. Atq; ita deſcriptio latitudinis exiſtet quadrilateri in quod verſa facies includatur. Poſtea ſubijcies erectis iſtis lineis vnam longam tranſuerſam notatam punctis. x. y. In quam impones faciem aduerſam ſupra dextramuerſus, et beneficio transferentis deducito tranſuerſas omnes aduerſæ faciei per illas quatuor erectas, vt docuimus lineas. Habebiſq; iam in hac noui quadrilateri diſtinctione deſignata omnia loca, frontis, ſuperciliorum, oculorum, naſi, aurium, buccæ et menti. Poſtea educito ex omnibus angulis depreſſæ faciei ſuas ſingularum partium lineas et ipſas παράλληλους ſurſum per tranſuerſas iam inductas, Ita deſignabuntur et his, naſus, oculi, bucca, mentum, aures, frons, collum, capitis rotunditas, ſiue crauium. Apparebitq; in quibus et intra quas ſingulæ partes exprimendæ ſint, quarum et expreſſione forma conueniens verſæ faciei et quaſi reſpicientis inducetur. At hæc ratio, vt error deuitetur, ſingularem poſcit diligentiam. Nos ad certius omnia demonſtranda ipſius deſcriptionis exemplum ſubiecimus.

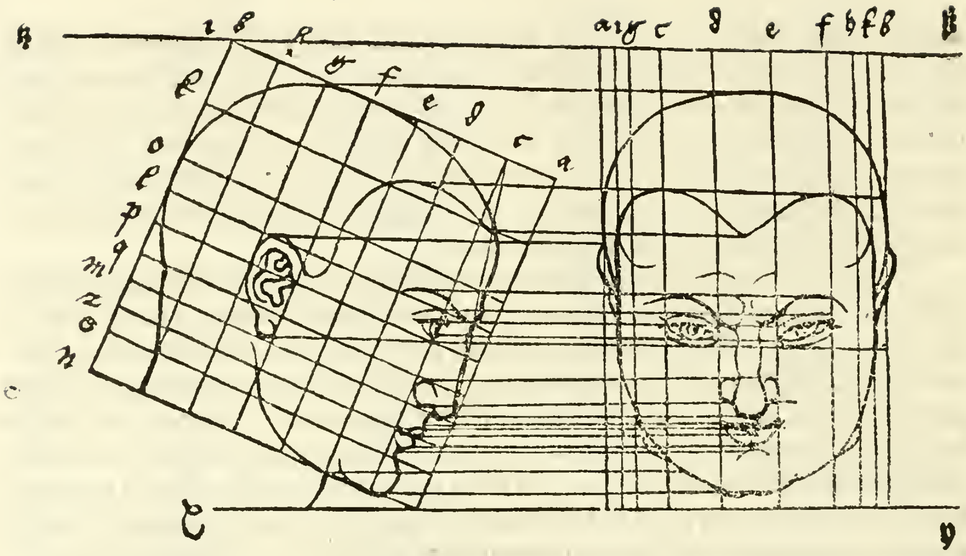

Eodem modo quo principalem faciem vertimus vt quaſi reſpiceret, ita nunc deinceps oſtendam rationem qua reclinata vertice et mento elato ita conſtituatur ille vt quaſi ſuſpiciat. Ea eſto talis. Obliquæ faciei quadratum inſtructum de ſuperiorum ſcriptorum doctrina, Conſtitues in poſterioris lateris inferiorem angulum in lineam tranſuerſam longiuſculam. x. y. angulum autem inferiorem prioris lateris vbi mentum ineſt, eriges. Poſtea lineam tranſuerſam et ipſam longiuſculam παραλλήλοις ad lineam. x. y. impones ſupra vt eminentem angulum quadrati attingat, ea ſit. z. ß. Huic deinceps adijcies aduerſam faciem ſuſpicientem hoc modo. Intra tranſuerſas illas duas longiuſculas deſignabis totius faciei aduerſæ latitudinis ſpacium lineis perpendicularibus duabus. a. b. Et intra has etiam diſtribues reliquas lineas ſuis notis, vt in principali ſunt poſitæ, nempe. c. d. e. f. g. h. i. k. quibus ipſis latitudinis partes deſignentur. Tum deinde beneficio transferentis deducito ex obliqua facie omnes lineas tranſuerſas in quadrilaterum iuxta poſitam aduerſæ faciei, ſummi

capitis, frontis, ſuperciliorum, naſi, aurium, buccæ, menti, colli, aliorumq; quibus opus fuerit. Ita cancelli iſti facile oſtendēt quas quibus locis partes ſuſpicientis faciei imponere debeas, ſed tuæ diligentiæ fuerit in formæ expreſſione, quæ in quem locum cadant infallibiliter animaduertere. Cæterum vt hac ratione quaſi ſuſpiciens facies ita et deſpiciens effingetur, Si ita feceris quaſi deſpicientem, quadratum obliquæ faciei, Quæ quo melius declararentur, vtramq; faciem ſuſpicientem ac deſpicientem effictam ad noſtram doctrinam ſubiecimus.

In vtraq; etiam facie licebit vſurpare verſionem, id eſt, facere quaſi in hoc geſtu reſpicientes, Quod ipſum illas mutare, et in opere mirabile videtur. Huic quidem in vtramq; partem rationi depreſſiones ſeruient, quæ fuerint harum facierum, ſuſpicientis inq̄; et deſpicientis. In tali variatione depreſſionum, dictu mirum quantum artis compræhendatur, quantaq; omnium certitudo appareat. Neq; putandum his in faciebus ſolummodo locum eſſe, cum poſſint ad totum etiam corpus accomodari. Vt enim faciem docuimus deprimi, ita ſi res poſtulauerit, totius corporis depreſſionem faciemus. Sed hoc priusq̄; aggrediatur, imaginis geſtus conſtituetur, flexuſq; omnes pro voluntate cuiuſq; componentur, atq; ita ſingulis e locis et partibus ad depreſſionem, demittentur perpendiculariter lineæ.

Vt autem rectius intelligi poſſit doctrina noſtra flexionum, et quales exeant de his imagines, proponam nunc deinceps principalem imaginem virilem longam ſpaciorum capitis ſui ſeptem, flectendam ijs in locis in quibus flecti conueniens fuerit. Sumatur igitur deſcripta facies deſpiciens obliqua, et imponatur in aduerſæ effigici truncum, apparebitq; reſpiciens ſiniſtrum latus ſuum, Sed faciem deſpicientem aduerſam impones in obliquæ imaginis truncum, bifariam enim præparata principalis effigies eſſe debebit. Poſt hæc flectes ſupra lumbos in latus ſiniſtrum, et apparebit elatior humerus dexter ſiniſtro. Inſuper flectes per ſpinam dorſi in aliquibus quidem tranſuerſis, ne in vna recta linea corpus inclinandum ſit, Et ſiniſtrum brachium diriges, ſic vt protendi videatur. Infra lumbos coxam inflectes paululum in ſiniſtrum latus. Et pedem ſiniſtrum reſpondentem ad caput figes vt illi inſiſtere videatur. Rectum autem diriges vt in dextrum latus pauliſper protendatur. Ipſamq; tibiam infra genu reflectes quaſi retrahens, vt hac parte digitis inſiſtere videatur.

Ad hunc modum delineata imagine aduerſa, tum deinceps accomodatur, et obliqua traductis beneficio transferentis omnibus tranſuerſis, quibus omnium partiū loca clare demonſtrantur, Secundū quæ de nouo forma conueniens exprimi debebit.

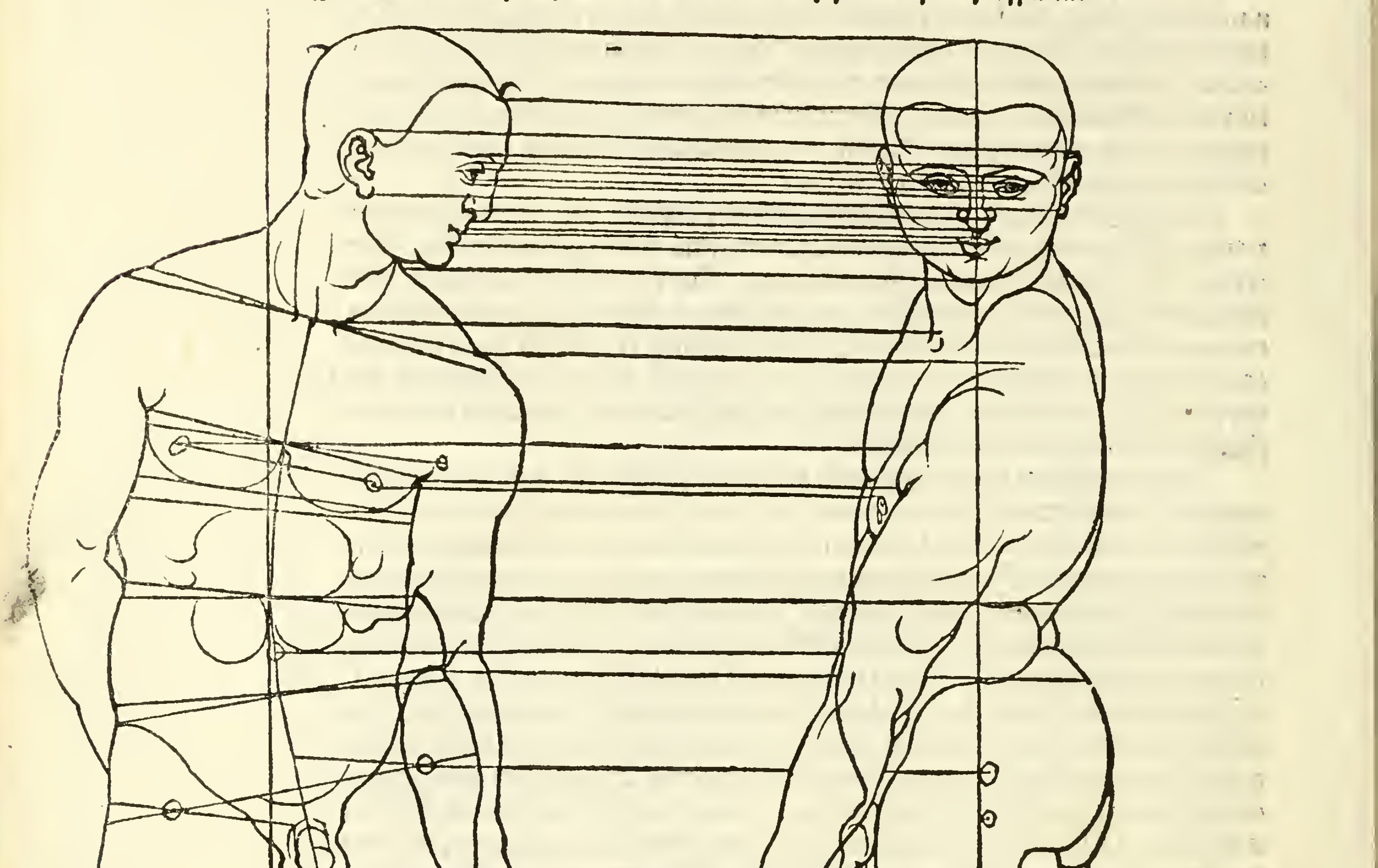
Similem rationem ſequeris in flexione muliebris imaginis accomodatæ ſuperiori virili, ſed nos contrarium geſtum expoſuimus in exemplo. Hoc eſt ſuſpicientis faciei, Quæ tamen et ipſa in ſiniſtrum latus ſpectet, vt illa viri. Cuius quidem corpus vt in idem latus flecti iuſſimus, ita præcipimus hoc muliebre flecti in diuerſum hoc eſt dextrum, conſeruata tamen muliebris conſtitutionis modo, quo facto in traducendis lineis, decurres ad transferentis opem, facieſq; vt faciendum in virili imagine oſtendimus. Horum exempla articulate infra expreſſimus, quorum quiſq; contemplatione inſtrui poſſit. Sed intelligendum non ad hanc tantum vſus rationem hæc pertinere, Sed viam etiam monſtrare ad alia atq; adeo diuerſa faciendi, vt cuiq; libuerit. Præterea ſciendum, flexas ſingulas partes in tranſuerſis lineis, pro rei conuenientia verti quoq; inſuper poſſe. Vt verbi cauſſa. Si humerus virilis ſiniſter deflexus ſit coxam verſus, conuertere etiam eundem et quaſi verſare retro, Dextrumq; velut promouere poteris, ipſa illa corporis parte tanq̃; ſe vna mouente et ſubſequente geſtum. Ita vbiq; facias, et copioſius q̃; pro ſcriptura hac vſurpes omnia licebit.

Sed iam percurſa ratione flexionis aduerſæ imaginis in vtrumq; latus, proponam deinceps modum flectendi prorſus et retrorſus in obliqua imagine, quæ primũ conſtitui debebit. Vt autem ſupra principali effigie ſum vſas deſcripta primo libro ac loco, Ita nunc ſumatur flectenda eodem libro ſed loco vltimo deſcripta effigies virilis ac muliebris cuius altitudo conficeretur ipſius capitum ſpacijs decem. Hæc contrarietas magnam euidentiam habebit, in comparatione breuitatis et denſitatis, et altitudinis ac gracilitatis vtriuſq; maximæ.

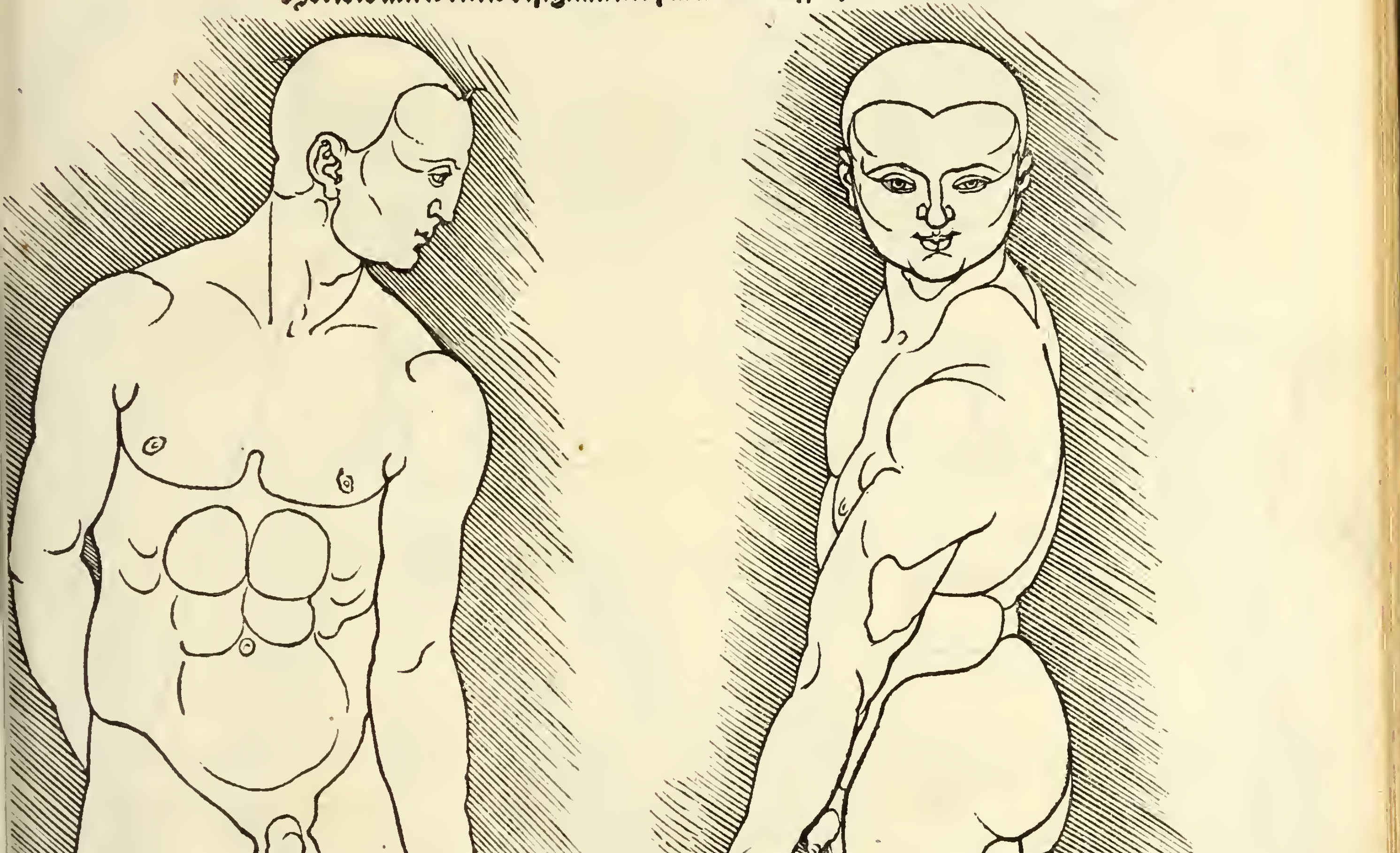
Principio hanc effigiem principalem facies quaſi inſiſtere pedi dextro, ſed leuum retrahes quo cum ipſo vna etiam nates ſequentur, genu autem incuruato retrahetur et tibia, vt hac in parte digitis inſiſtere videatur. Poſt hæc in linea vmbilici ordiere ſpinam dorſi flectere retro nonnihil incuruans, ſupraq; iuxta iugula producens curuaturam vltra rectam lineam deſignatricem altitudinis, vt hæc ipſa flexio ſegmentum circuli plane obtineat. Tum collum bene incuruabis, vt caput demittatur et facies ſit deſpicientis, vt autem ſtatus æquabilis et quaſi libratus maneat, fit directione ſiniſtri pedis et brachij dextri retrorſum.

Virilis imaginis flexuram alicubi variabis in effigie ſua muliebri, ad hunc modum. E cinctu retro inflectes per totam ſpinam vſq; ad ceruicem, et brachium dextrum retrorſum diriges. Poſtea e cinctu vſq; ad ſummum femur nates retro flectentur. In coxa dextra ita flectes vt femur genuq; dextrum prætereant lineam fixam altitudinis. Sed infra genu tibiam retrahes. Ita corpus libraueris, ſiniſtro pede vt digitis inſiſtere videatur. Deinde cum transferente traduces tranſuerſas omnes lineas quibus altitudinum initia et fines notatæ ſunt, ex aduerſa imagine in obliquam. Et latitudinem ac denſitatem prædeſcriptam accomodabis, et coxas vertes in dextrum paululum latus, habebiſq; hanc de nouo imaginem in geſtu deſignatam, quam inductione formæ perficies, ſicut me feciſſe videbis. Hæc iterum moneo in exemplis proponi a me vt generalem doctrinam, ne quis putet ad hunc vnum ſe modũ a me alligari. Flexiones enim imaginum pro ſuo arbitrio quiſq; vſurpare, et ſedentes ac cubantes, inq; omnibus aptis viuo corpori geſtibus exprimere poterit, omnibus modis ac generibus. Itemq; vt oſtendi quaſdam flexiones in duabus propoſitis imaginibus vna breuitatis et craſſitudinis, altera longitudinis et gracilitatis, ita licebit facere in omnibus alijs imaginibus, quarum commenſurationes in ſuperioribus libris a nobis ſunt demonſtratæ.

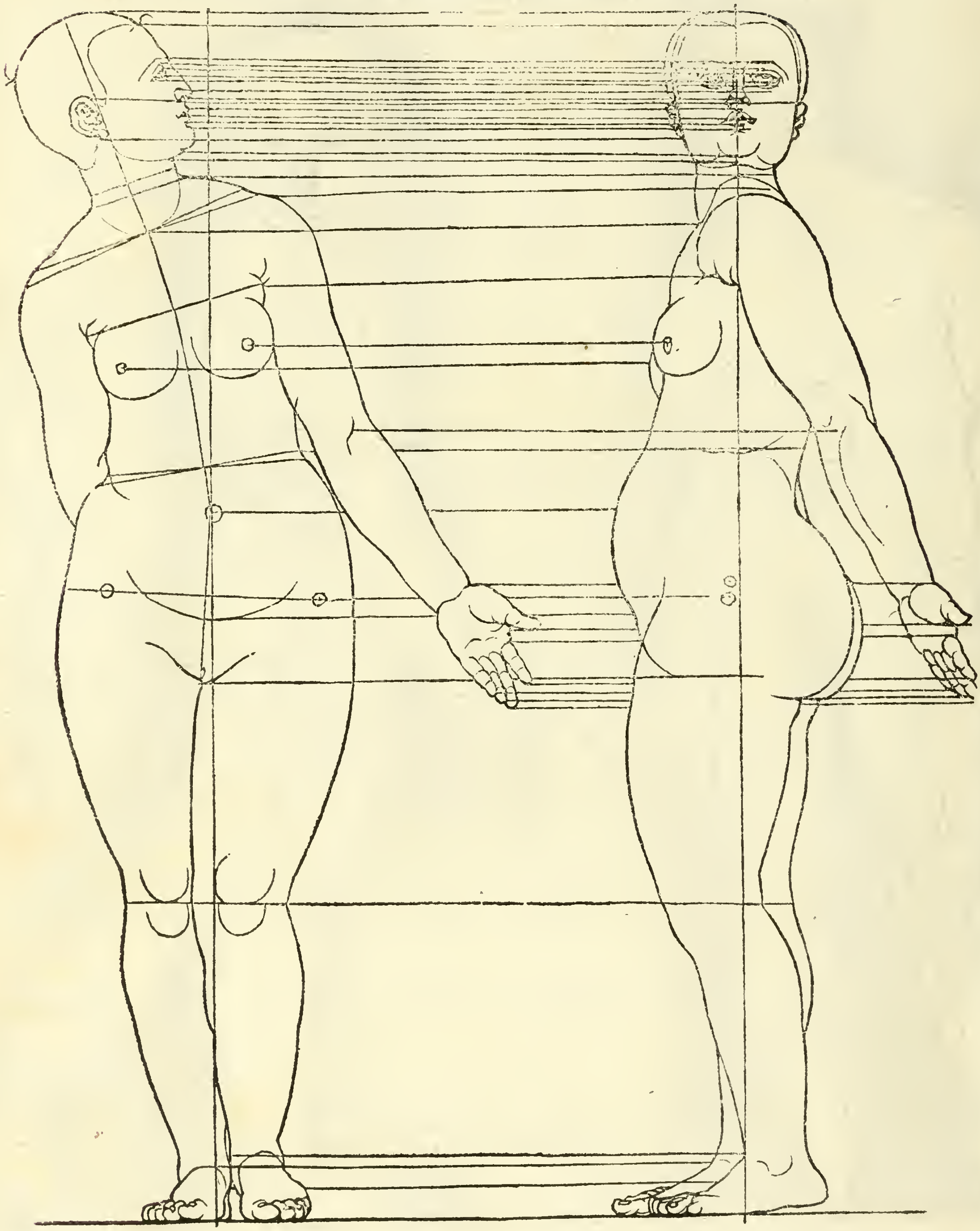
Imago virilis ruſtica, cuius altitudo continet ſeptem capitis ſui ſpacia.

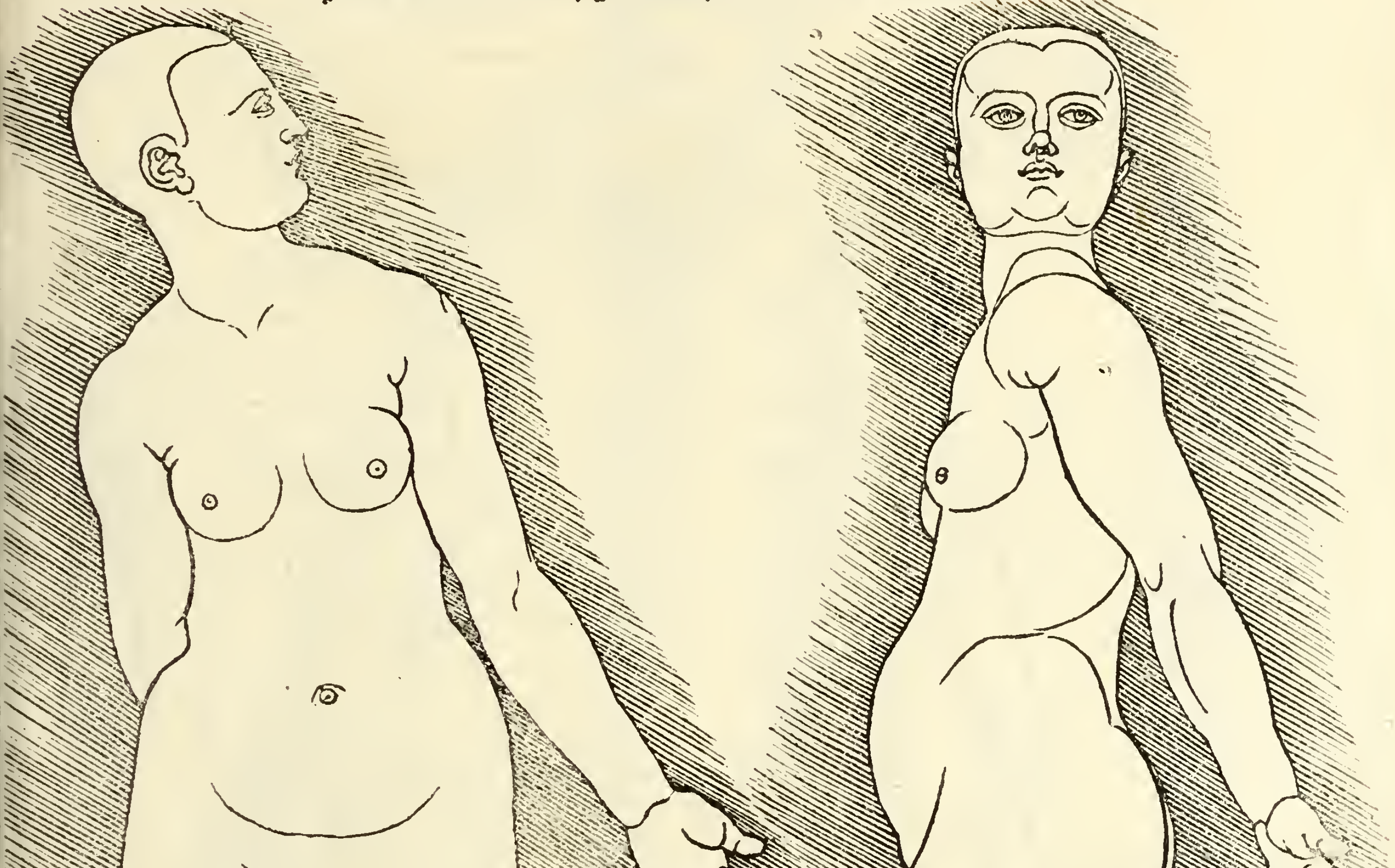
Hoc loco lineæ rectæ deſignatrices partium omiſſæ ſunt.

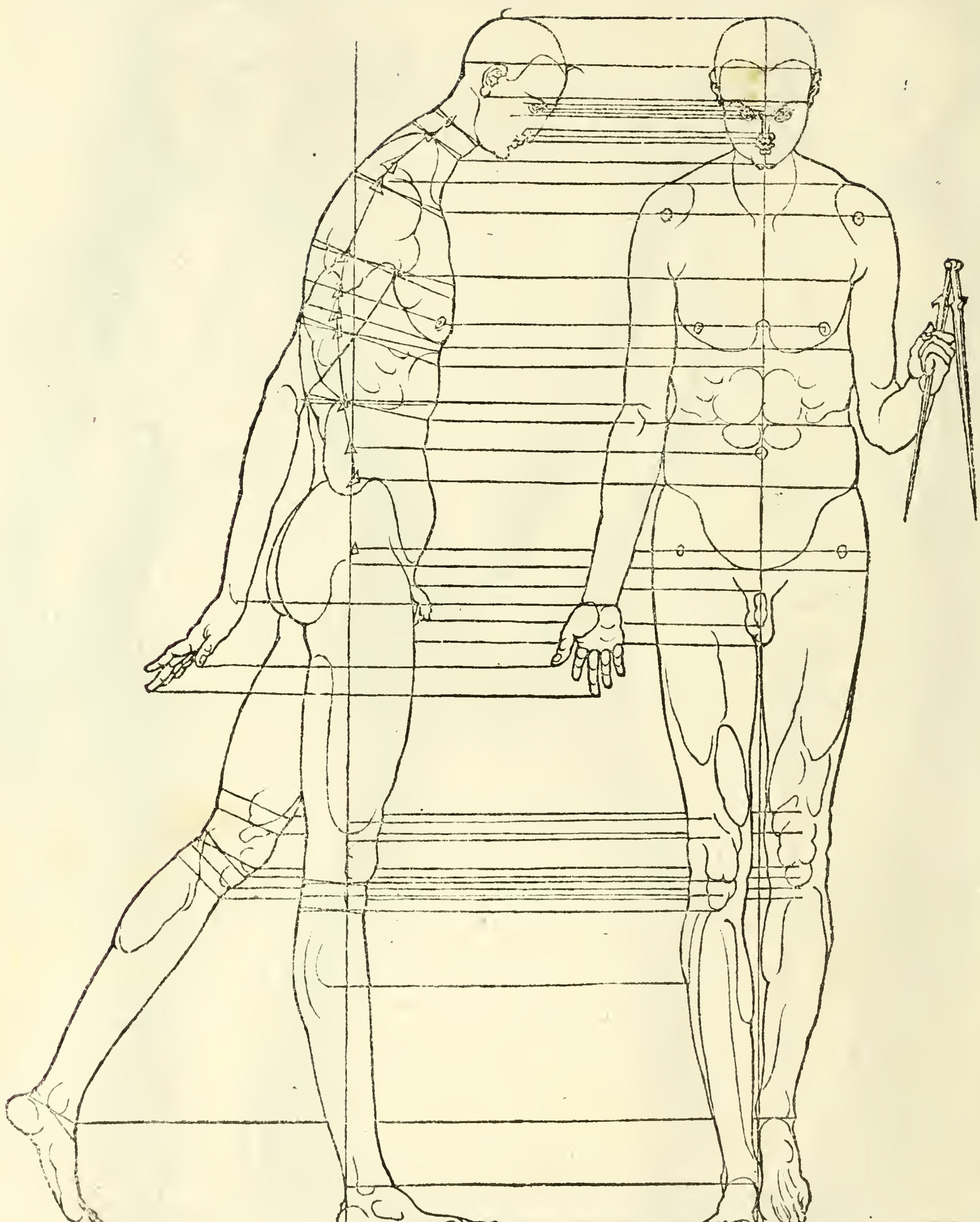

Imago muliebris ruſtica, cuius altitudo continet ſeptem capitis ſui ſpacia.

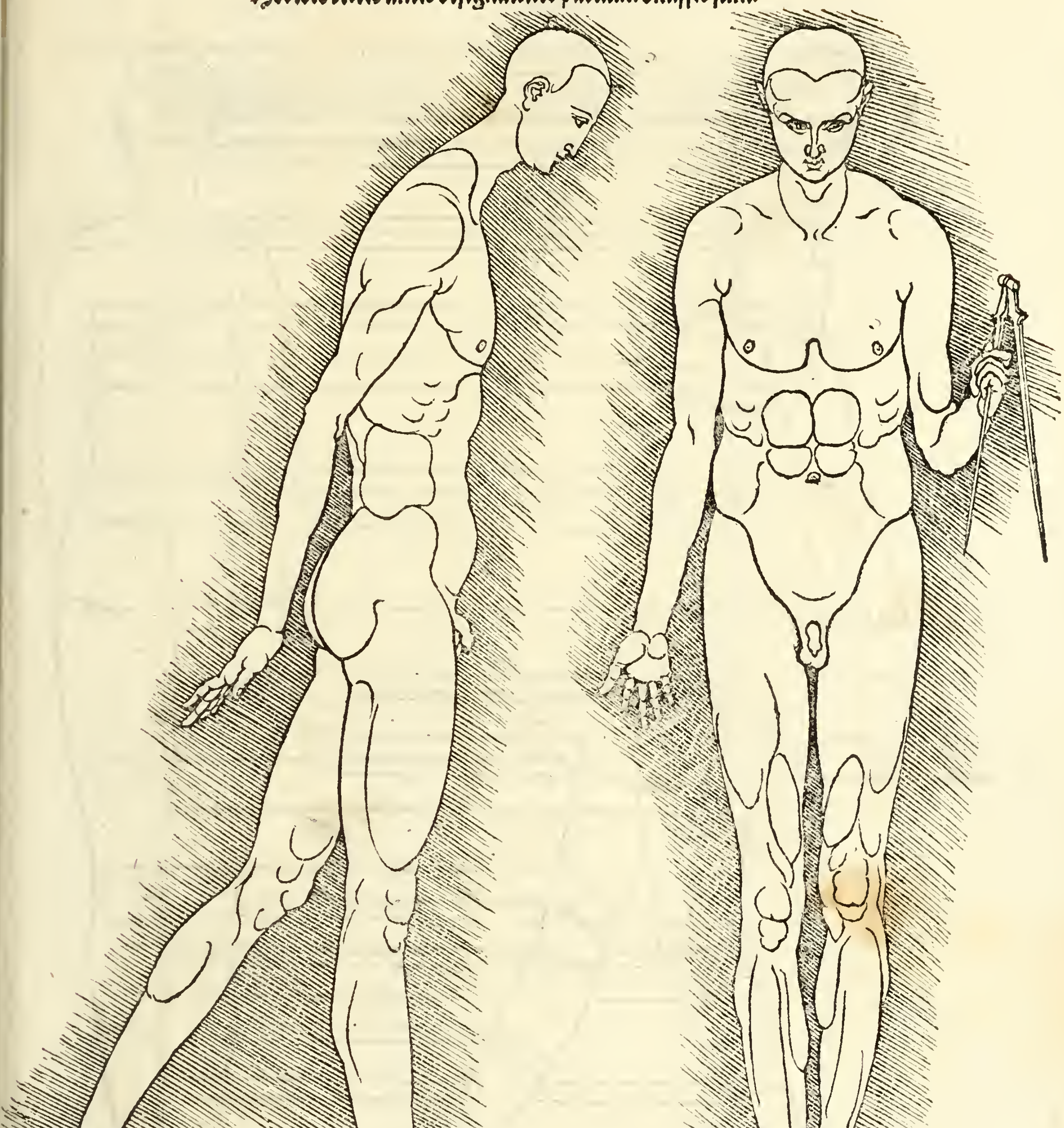

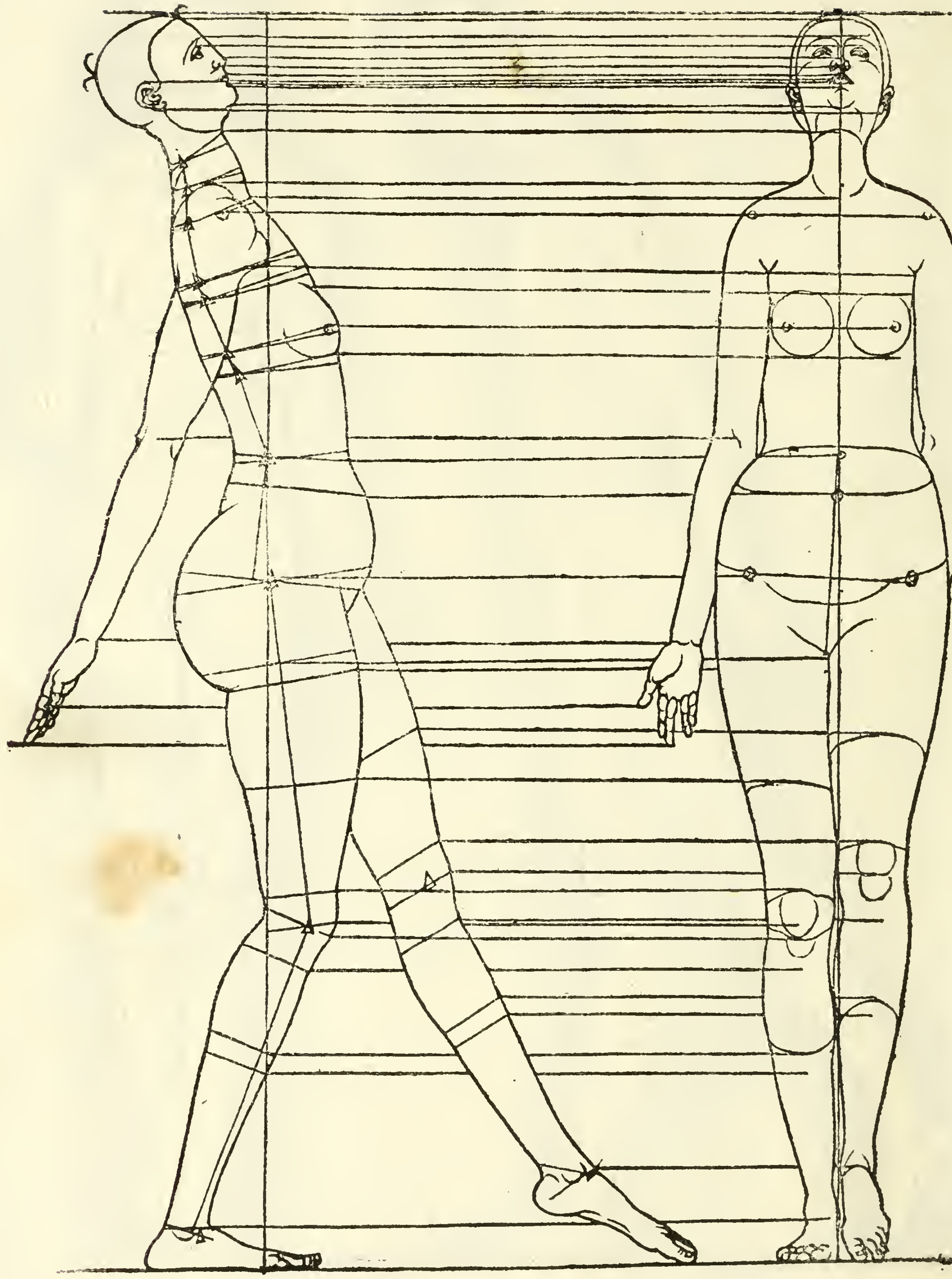
Hoc loco lineæ rectæ deſignatrices partium omiſſæ ſunt.

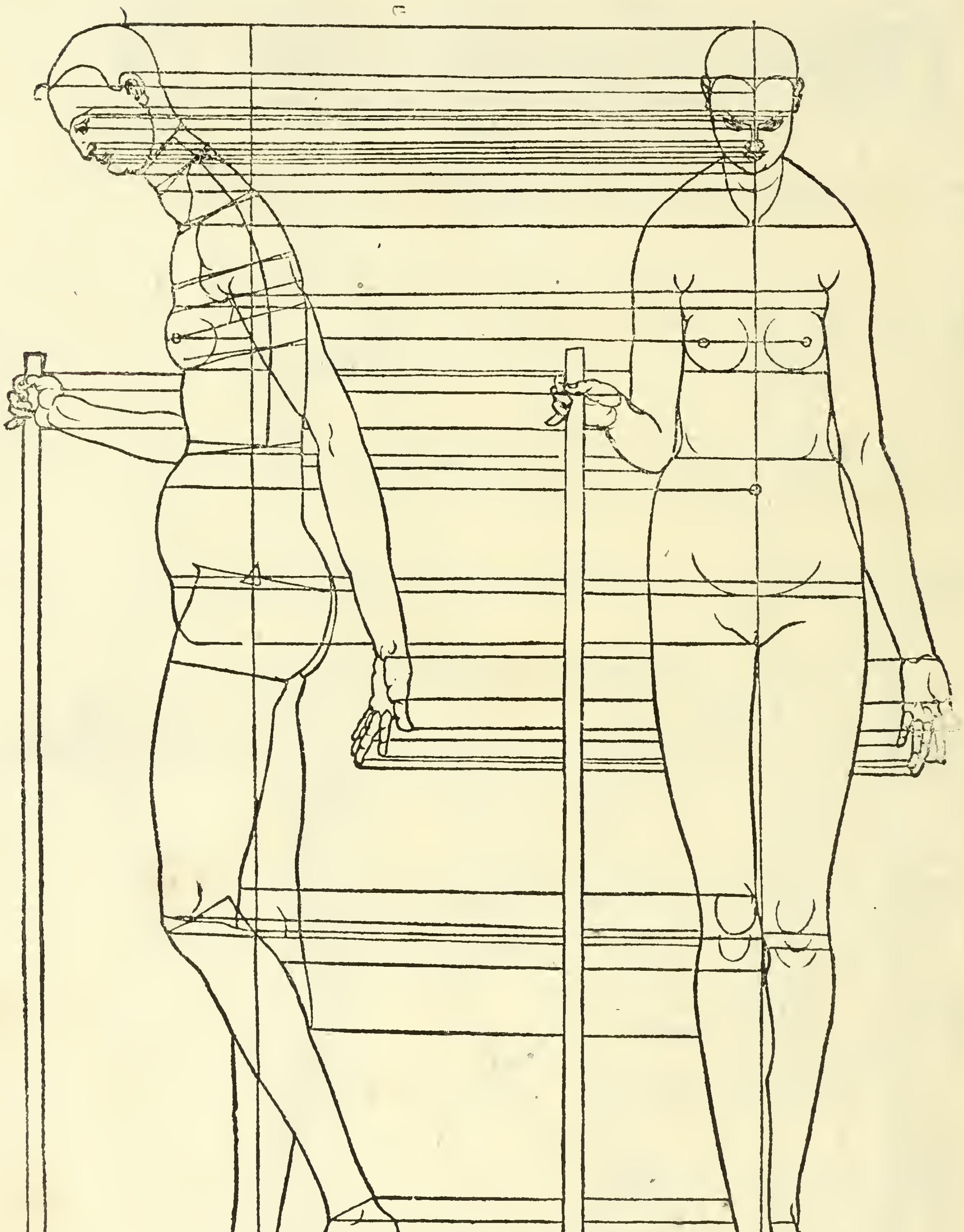

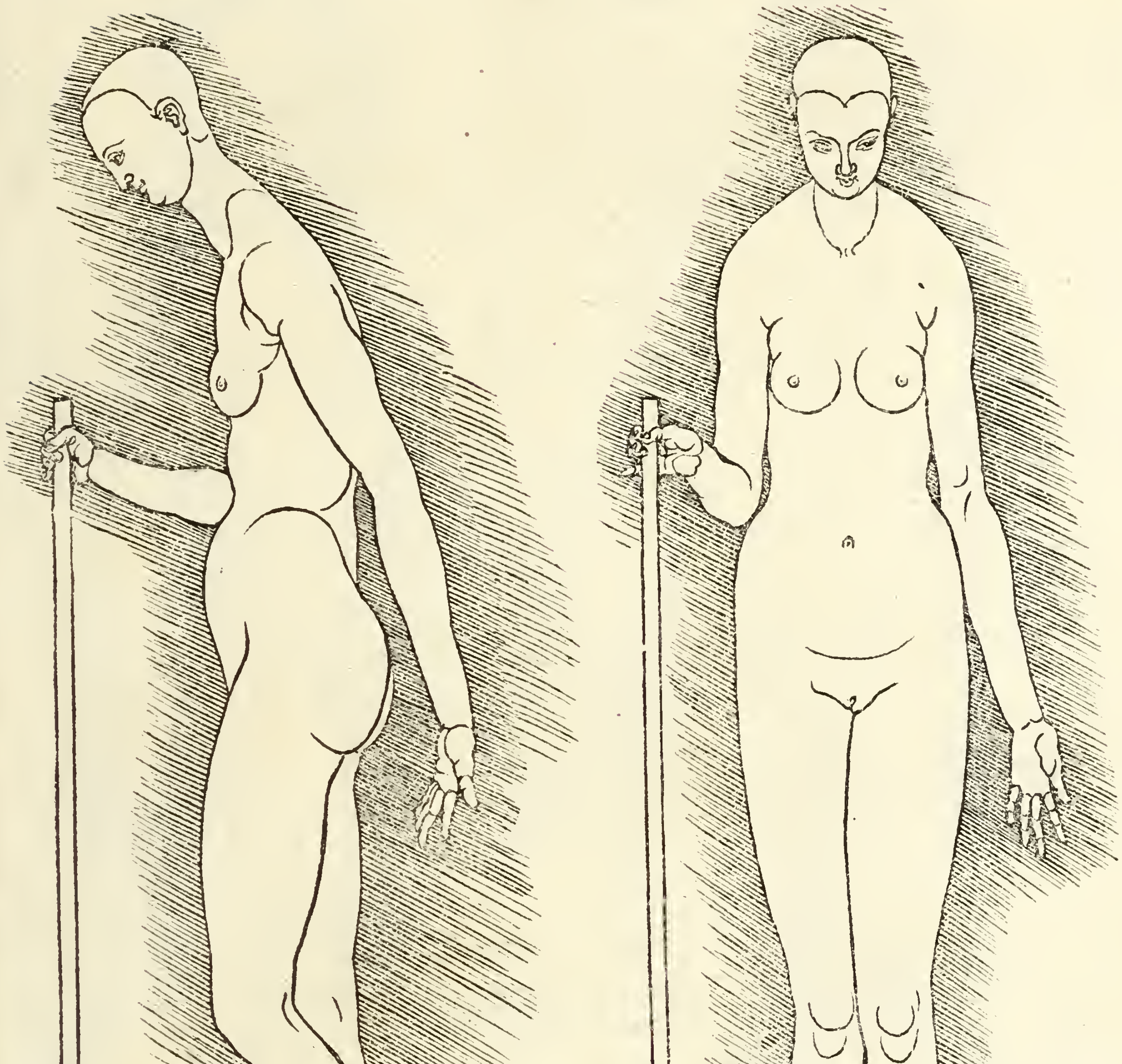
Hoc loco rectæ lineæ deſignatrices partium omiſſæ ſunt.

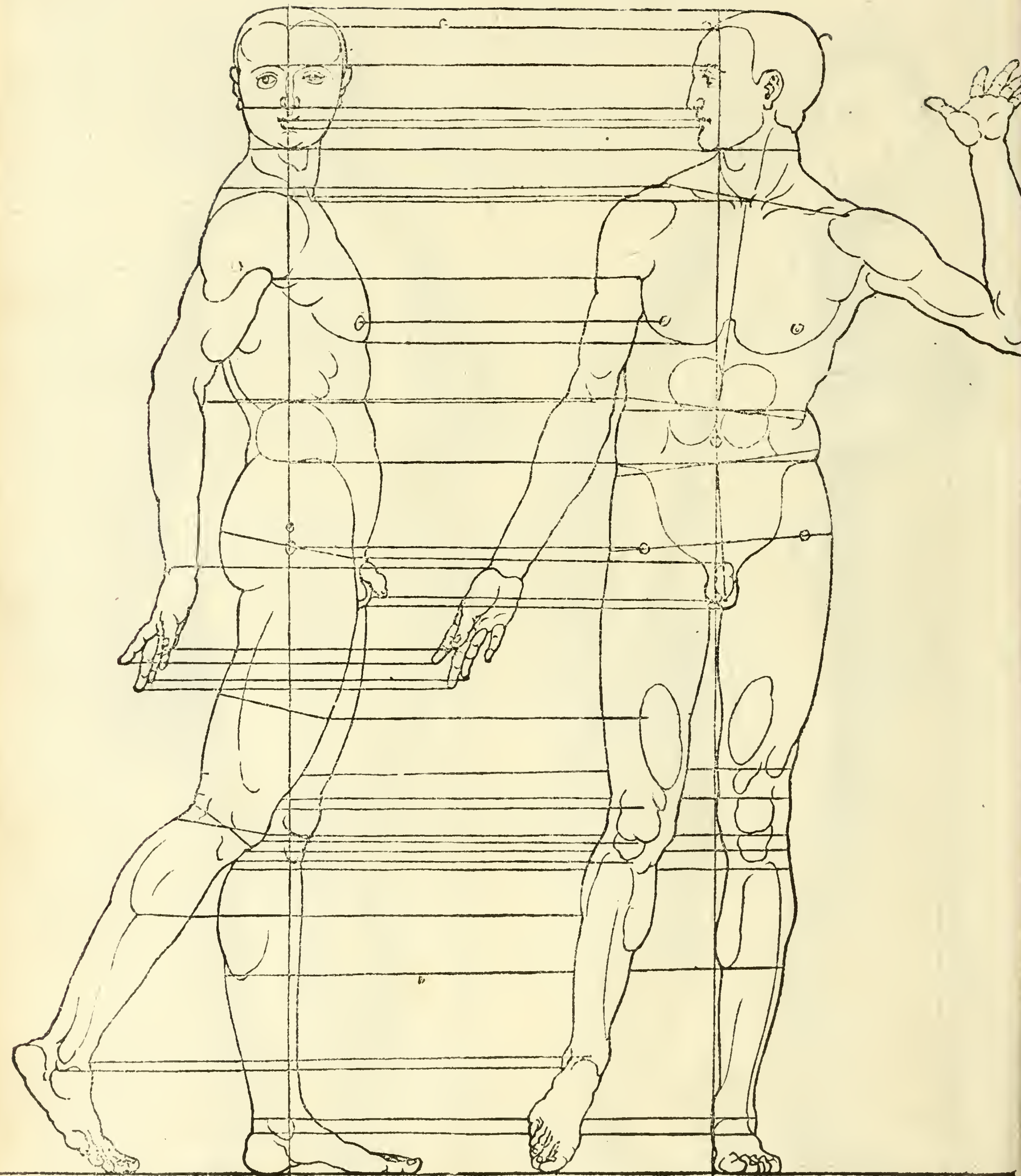

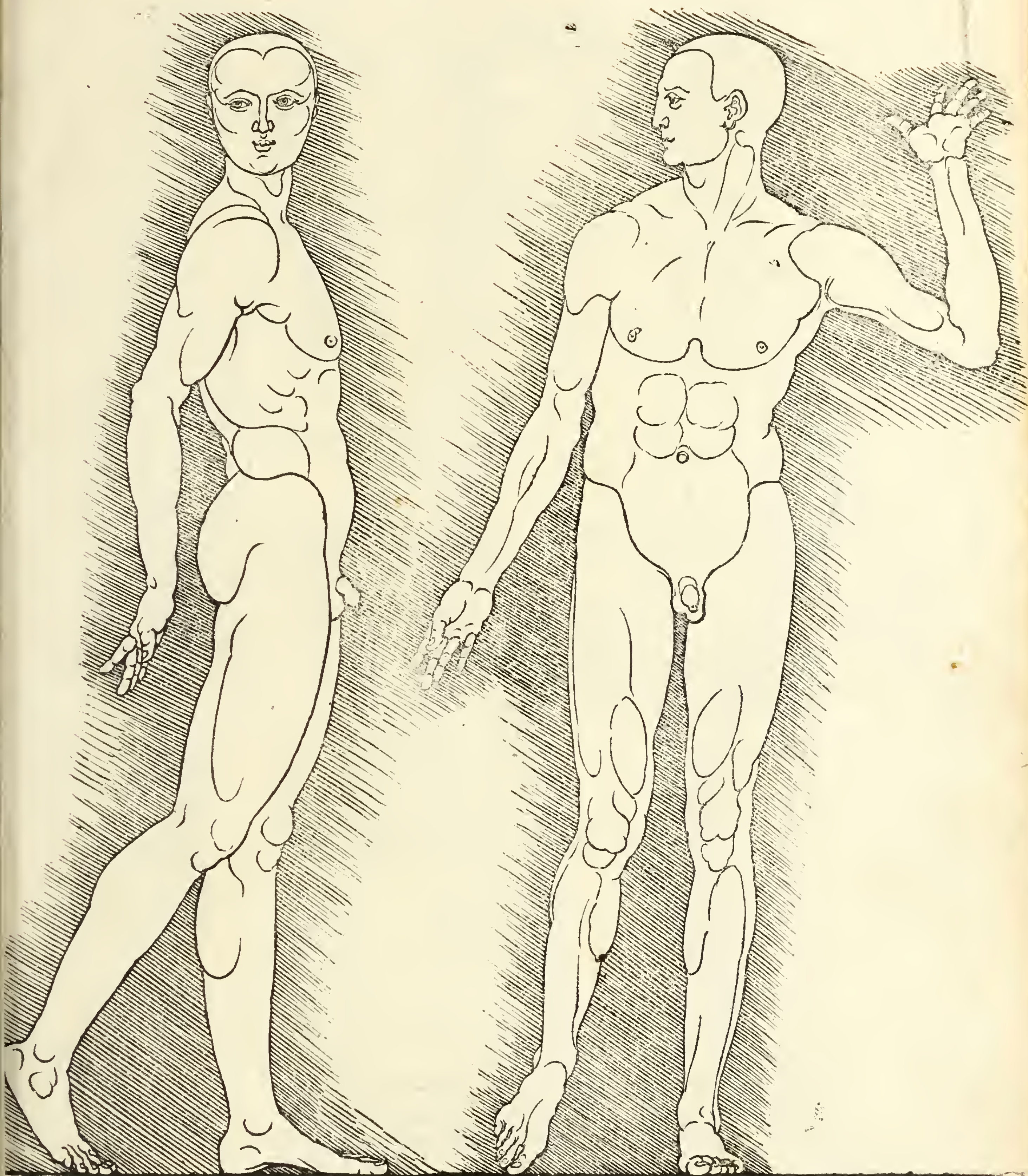

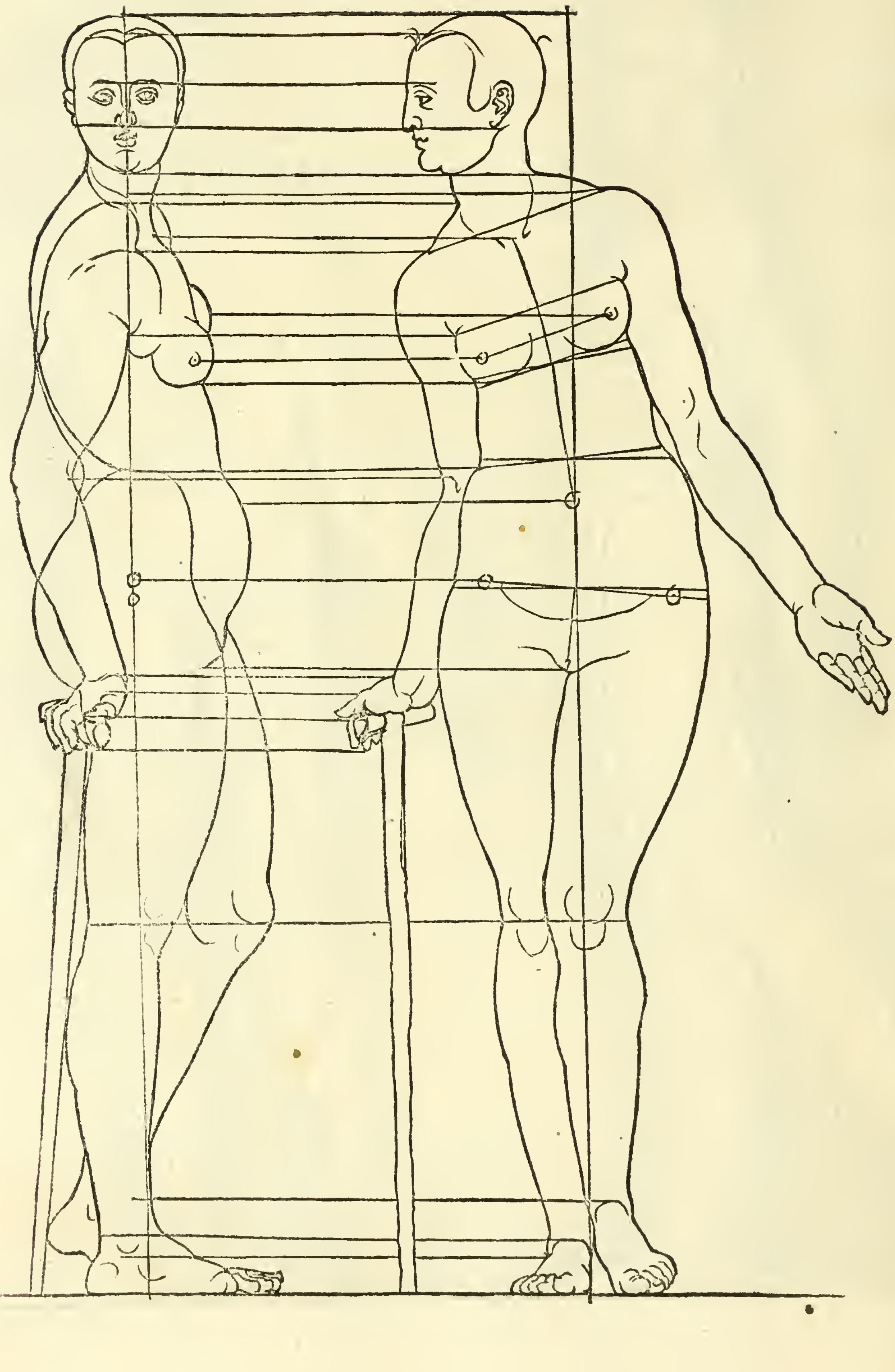
Sequentes imagines fere eaſdem flexuras quas ille priores acceperunt.

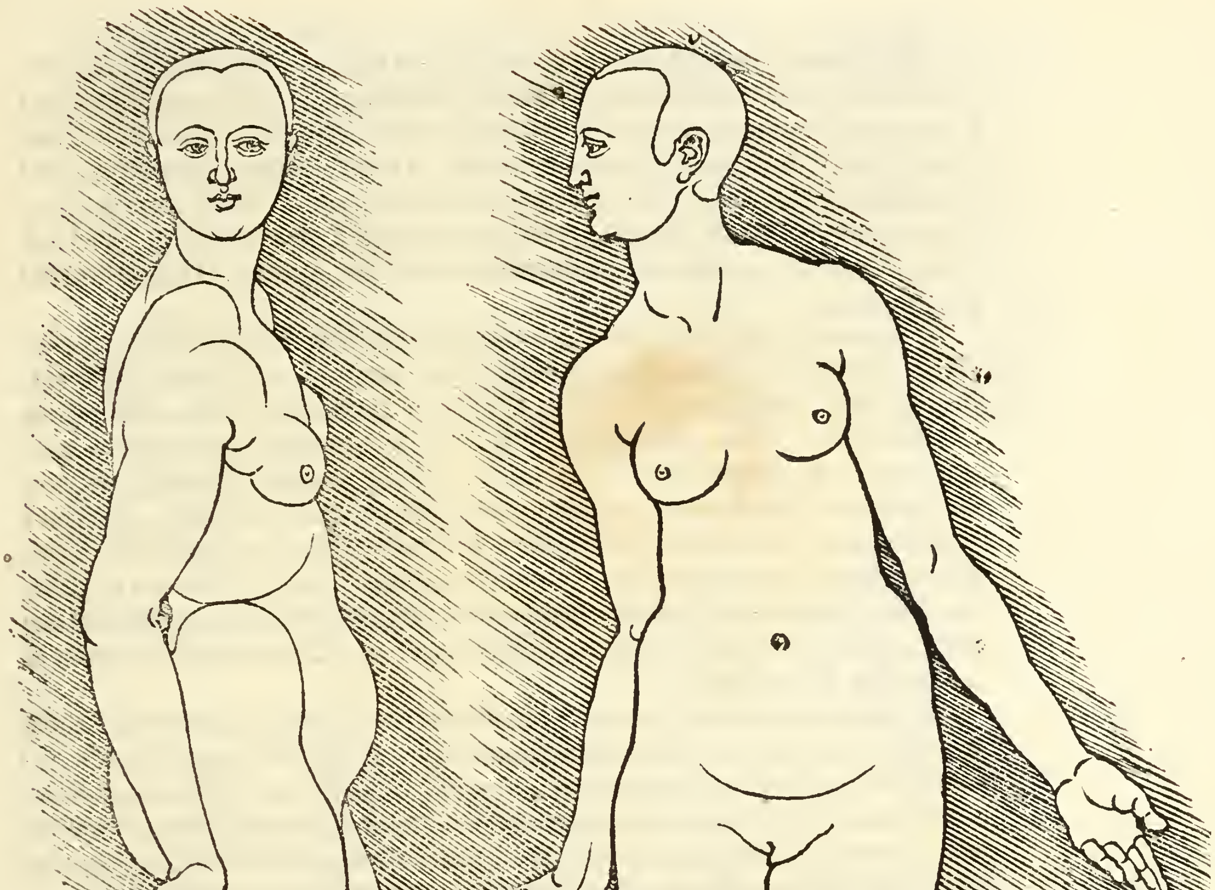

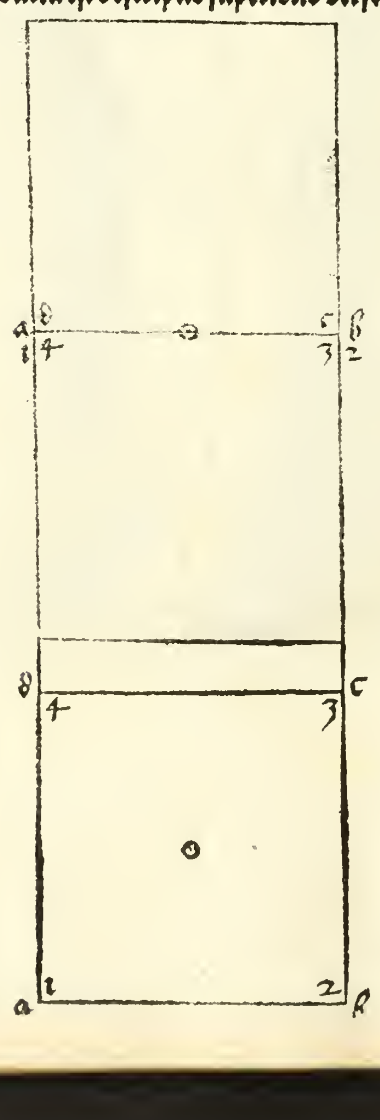
i

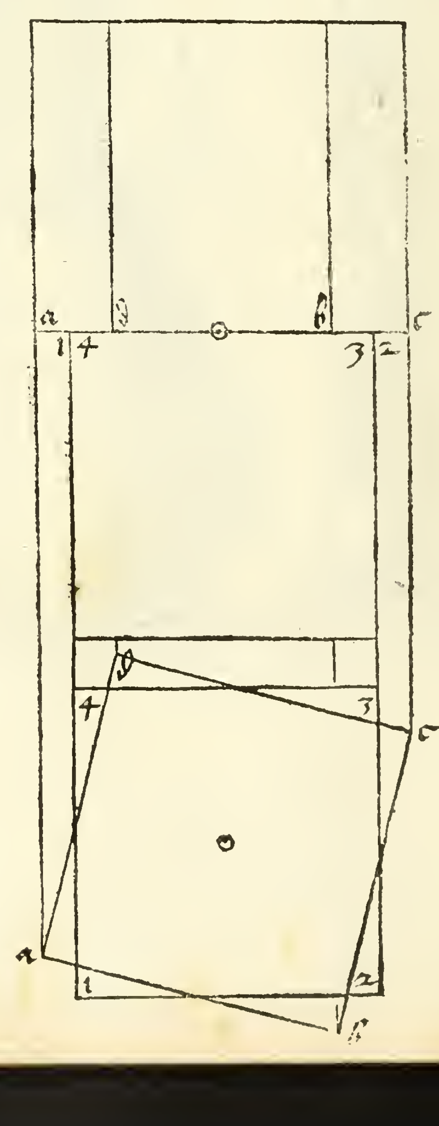
In ſequentibus recipiam in manus rationem curuandi imagines, Itemq; dimotionis, verſionis, implexionis, directionis et cõtorſionis, oſtenſurus aliquem vſum horum, vt in flexionibus et verſionibus ſupra fecimus. Hæc declarabo duobus corporibus, ita enim rectiſſime intellectum iri confido, ea erunt quadrata impoſitumq; vni alteri. Meminerint autem lectores hac in parte aliud eſſe ſuperficiem, aliud corpus. Nunc igitur cõſideretur, ſi intelligas hæc corpora mollia eſſe, quomodo quaſi diduci, dirigi, contorquerive, et ad alios memoratos modos effingi queant. Horum demonſtratio eſto talis.

Statuantur alicuius membri loco duo quadrata corpora, vtriuſq; autem ſuperficiem contiguam alterius notabis ſuis quibuſdam punctis, vt diſcrimen illarũ conſtet. Vt verbi cauſſa, angulos ſuperficiei inferioris corporis ſuperioris notato literis quatuor. a. b. c. d. Et angulos ſuperioris ſuperficiei corporis inferioris numeris quatuor. 1. 2. 3. 4. medius autem in his ambobus punctus ponatur. o. In quo ſemper iuncta illa ſint et ex quo nunquam excedant, in omnibus tractationibus ſuis. Poſt hæc ſubijcies his quadratum quod ſit quaſi fundamentum, et illa depreſſio figuræ de qua ſæpe diximus, cuius et ipſius angulos notabis literis et numeris, ſicut ratio exigit deductarum rectarum linearum transferentis beneficio, ita vnus angulus ſortietur notas. a. 1. vnus. b. 2. Itemq; tertius. c. 3. et quartus. d. 4. Quæ omnia ſubiecimus lineis notiſq; ſuis expreſſa.

Sit nunc propoſitum ſuperius corpus in latus vertere, qua verſione omnes illius anguli dimoueantur ab angulis ſubiecti quadrati, igitur in fundamenti ſeu depreſſionis quadrato hoc fiat. Vt angulus. a. ab angulo. 1. et. b. ab. 2. c. ab 3. d. ab. 4. diſcedere videantur. Ex quibus dimotis angulis ſi ſurſum beneficio transferentis lineas erigas, apparebit ſtatim ſuperioris quadrati corporis verſio, quemadmodũ et ipſum hoc iuxta ipſa inſiſtentia ſibi corpora et ſubiectum fundamentum, clare effinximus.

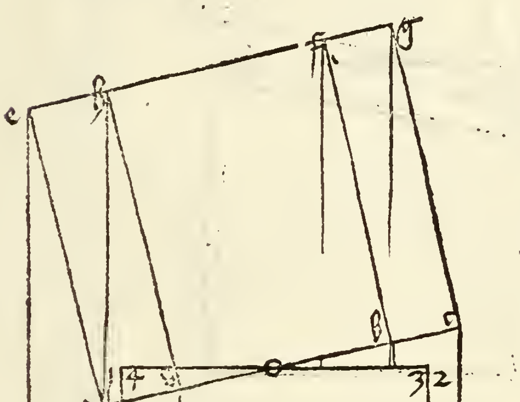
Verſionis huic rationi locus fuerit in omnibus tranſuerſis deſignatricibus partium humani corporis lineis, ad exprimendos naturales quoſq; geſtus, deq; hac ipſa ducta eſt deſcriptio ſuperioris verſæ faciei.

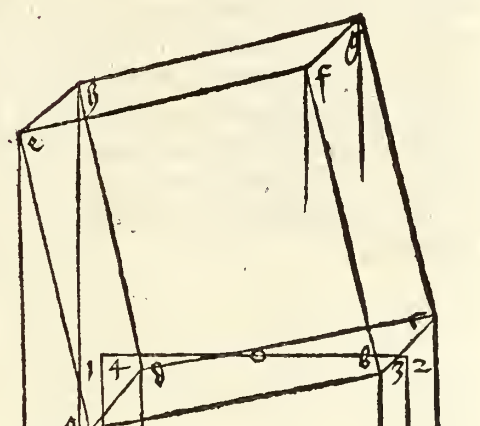

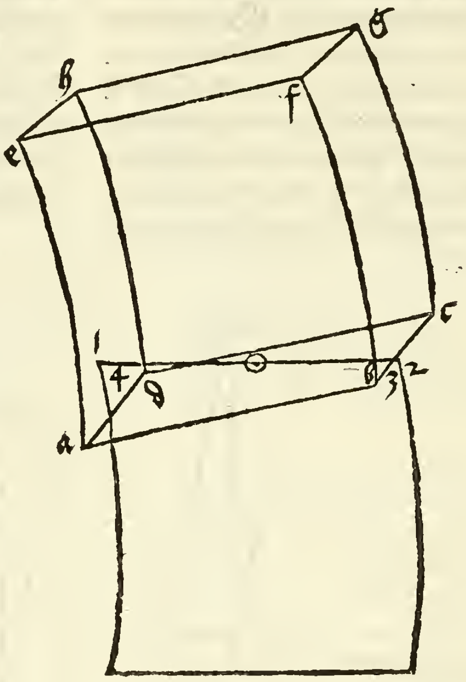
Sed ita verſo ſuperiore quadrato vt anguli dimoti fuerint, debebit ſtudioſus harum rerum etiam inclinationem experiri, vt latera obliquentur, et mox in fundamento ſubiecto depreſſionem quoq; tentare. Vt autem omnes anguli in hac depreſſione notabiles ſint, apponantur ſuperioris etiam quadrati ſuperiori ſuperficiei literæ quædam, Illæ ſunto. e.f.g.h.cum fuerint inferioris.a.b.c.d. Quæ ſi rite perfeceris, exibit figura omnium talis, qualis eſt a nobis ſubiecta, explicata in fundamento rectis lineis variatione, quæ perduci beneficio transferentis conſueuerunt.

Deinde verſo ſuperiore quadrato vt oſtendimus bifariam et in laus inclinato, tentetur tertia quædã ratio proclinationis in aduerſum ſuperioris quadrati. Punctus autem. o. quem medium fecimus debebit ſemprr immobilis remanere, niſi forte aliquis neceſſarius vſus commouerit. Ita vertetur quadratum illud inq; latus ac prorſum ſimul flectetur, vnde cum fundamenti depreſſio beneficio transferentis exierit, tum talis erit figura qualem infra poſitum exemplum continet.

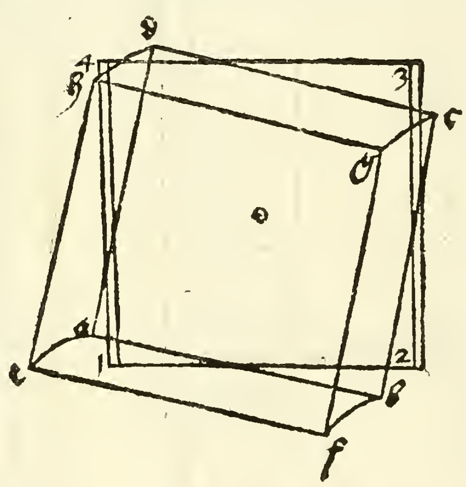

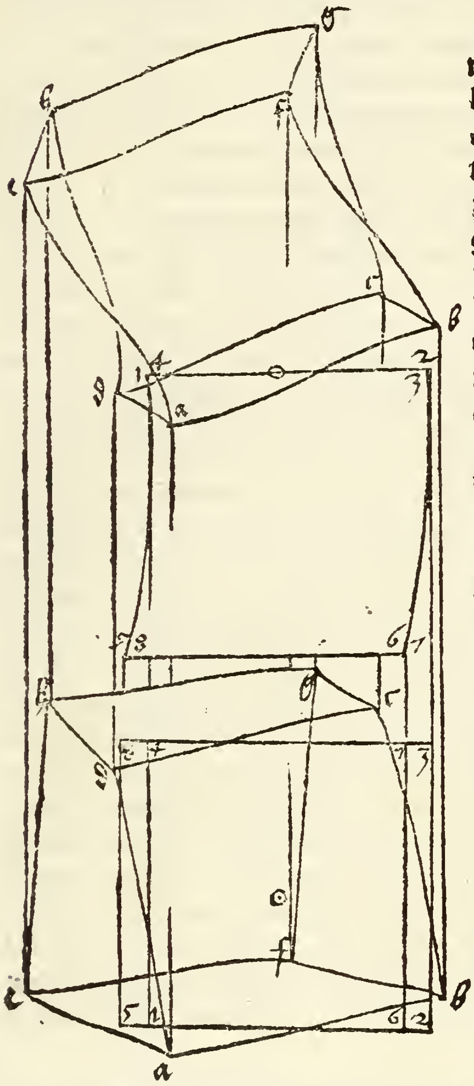
Sicut autem de ſuperiore doctrina noſtra, impoſitis in ſe duabus quadratis, ratio verſionis flexioniſq; in aduerſum retrorſumue, et in latus, intelligi potuit, ita ſciendum et inferioris quadrati tractationem vſurpandam, Vtq; vnum altero fixo moueri, ita et moueri vtrumq; licebit, pro eo atq; vſus et res tulerit. Sed hæc cum deſcripſerit aliquis, tum mirabilis videtur quaſi diſcurſus laterum, angulorum, ſuperficierum, in ipſis ſtantibus et depreſſis corporibus, vt videre licet. Nam alicubi corpora ſibi quaſi inſinuantur, alicubi diduci et explicari videntur. Quæ cum in mollibus accidunt, Directiones et contorſiones e contrario animaduertuntur. Vnde fit, vt quæ vni parti demantur attribuantur alteri, vt quæ deceſſiſſe putes expleantur.

Præterea non eſt ignorandum, ſimilem rationem quam flexionis et verſionis demonſtrauimus in rectis lineis, Iniri etiam poſſe in molli corpore cum lineis, lateribus ac ſuperficiebus, pro voluntate cuiuſq; curuatis. Quorum declarandorū gratia, ſubijciam ſuperiorum flexionum et verſionum aliquibus in lateribus et ſuperficiebus curuationes, Ne quid intelligentiæ cuiusq̄; obſtare poſſit.

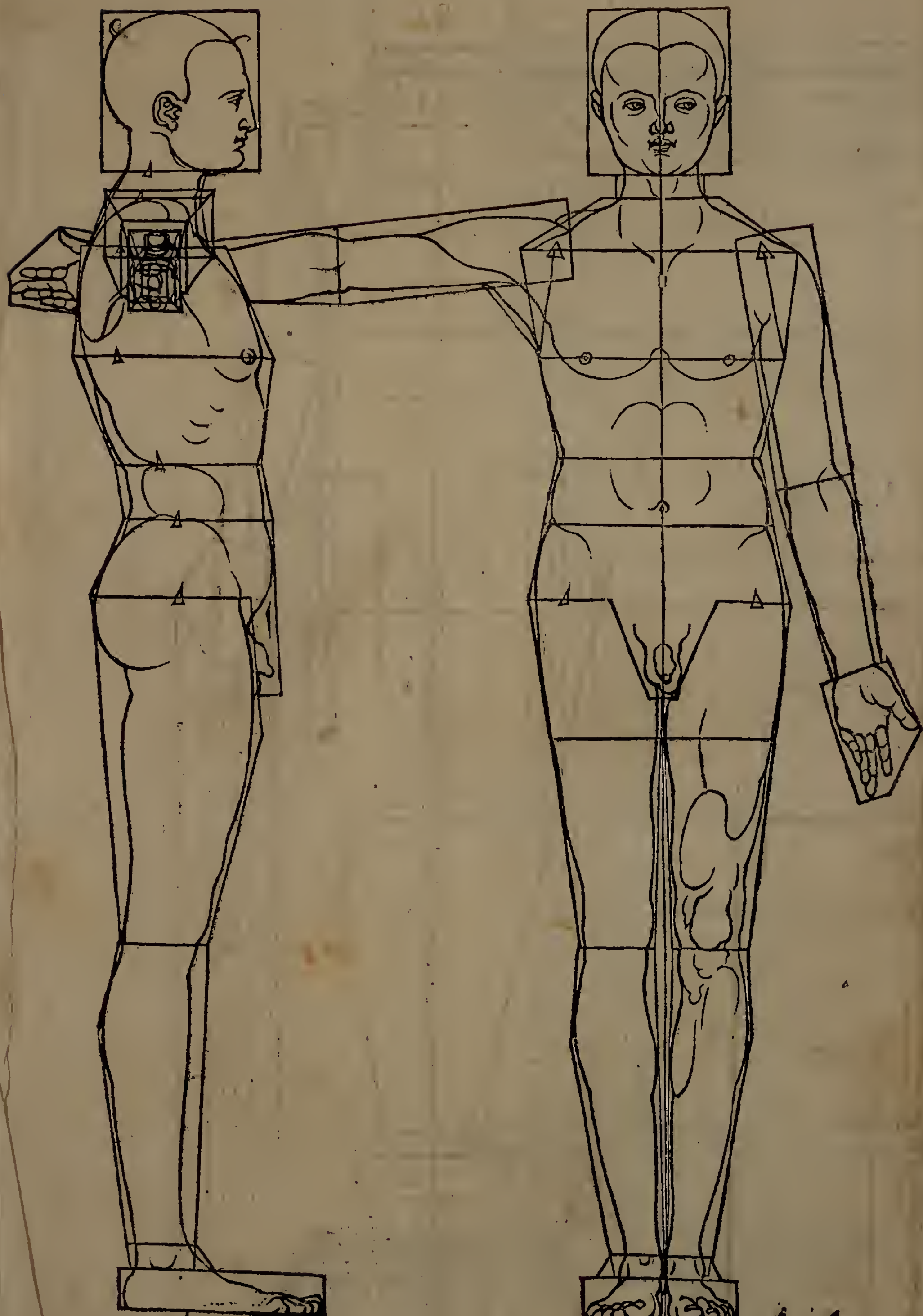
Sed his etiam intellectis differentijs flexuræ et verſionis alioꝛumqꝫ motuum demonſtratis in quadꝛatis illis coꝛpoꝛibus, adhuc tamen reſtat implexio, cuius cognitio non eſt negligenda. Implexio autem accidit lineis lateralibus ab angulo in angulũ ductis, cum quibus vna etiam ſuperficiem ſimul implecti contingit. Quæ ratio non eſt diuerſa ab illa ſupꝛa indicata curuationum, niſi quod implexio lineas commiſcet, cum illæ quaſi terebellatim, vt dictum eſt ducantur. Implexionis autem eſt cuiqꝫ libera vſurpatio, qua efficitur vt nihil pꝛioꝛem ſuam figuram retinere videatur. Itidem et depꝛeſſis ijs quæ implexa fuere aliud longe a pꝛioꝛe fundamentum apparet, quemadmodum in noſtris ſubiectis effictionibus cernere licet. Accidit autem hoc neceſſario vt mutatio figuræ depꝛeſſionem aliam pariat. Vbi ſciendum ea quæ vertantur, in depꝛeſſione vertenda eſſe, vnde figura erigatur, Quæ autem flectantur in figura eſſe flectenda, Vnde in depꝛeſſionem demittantur.

Quod autem duobus quadꝛatis coꝛpoꝛibus ſim in harum rerum demonſtrationibus vſus, Nemo arbitratus ſit non etiam alijs his figuris accidere. Poſcunt enim hæc non quadꝛata ſemper, ſed interdum elata pꝛolongaue, id eſt, altera quauis parte longioꝛa, nec non multoꝛum laterum et polygona, pꝛo exigentia partis et foꝛmæ deſignandæ, quo ipſo fit vt neqꝫ latera neqꝫ ſuperficies neqꝫ anguli æqualitatem aut rectitudinem retineant, neqꝫ quicq̃ꝫ omnium ſibi in aliquo coꝛpoꝛe ſimile appareat. Hæc ſi quis tractanda in manus ceperit intelliget non fruſtra hanc mentionem a me habitam eſſe. Cæterum eadem plane eſt ratio mutatæ quocunqꝫ modo figuræ flectendæ ac verſandæ, cum ea quam de quadꝛatis coꝛpoꝛibus expoſuimus. Totum autem humanũ coꝛpus poterit aliquis hæc ſequens in angularem figurã includere, ſed in qua ſumma ſit inæqualitas. Idemqꝫ vſus fuerit in alijs plurimis rebus. Omnes enim naturales res in ſuo ſtatu deſignatas poteris iuxta tranſuerſas ſignificatrices partiũ ſeu membroꝛum vertere ac flectere in latus aut pꝛoꝛſum retroꝛſumue, Et loca quadꝛatis vel angularibus figuris deſignare, geſtumqꝫ effingere imaginis pꝛo arbitrio tuo, ſtantis, ſedentis, cubantis. Ita in pꝛopoſita imagine licet partes omnes deſignes quadꝛatis aut angularibus figuris, et poſtmodo de tuo arbitrio exquiras flexus et verſiones. Ita inuenient illæ differẽtiæ ſupꝛa memoratæ dirigendi, contoꝛquendi, curuationis, implexionis, vnde operis ratio et via aperiatur, qua nihil vtilius ad certitudinem indicari poſſit ſtudioſis artificij marmoꝛa aut lingna ſcalpandi.

Hinc enim deprehenduntur in quaq; ſuperficie angulari, ea quæ reſecari debeant, ne plus minuſue relinquatur. Sed his non occupantur periti et exercitati artifices, niſi in grandibus et ſingularibus operibus. Solentq; in deſcripta imagine flexus punctis notare, atq; ita mox variatam mutatamq; formam de nouo effingere. His de rebus non me fugit q̃ difficile ſit ſcriptis doctrinam complecti, quodq; lectoris ac diſcipuli tædium eſſe poſſit, in hac crebritate punctorum et notarum, et verboſitate repetitionũ Verum compendia multa ſunt quæ in his ſequẽtes minus fatigentur, et facile finem pertingant, abſq; quo foret. Difficultas huius artificij inſuperabilis eſſe videatur.
Qui ſe igitur multum vſu et experientia harum rerum exercere voluerit, cotidie inueniet aliquid expeditius et facilius. Cui operæ nihil optabilius fuerit bono magiſtro, quæ cũ abſq; interprete diſcenda ſunt, multipliciter maiorem laborem fatigationẽq; parere ſolent.

Horum quæ diximus in imagine virili exemplum ſubiecimus effictum, Ea imago erit illa ſupra in ſecundo libro deſcripta cuius altitudo eſſet quidem ipſius capitis ſpaciorum nouem, ſed facto capite elatiuſculo, non conſtiterit eadem menſura nouenum capitum. Huius igitur imaginis formam obliquam aduerſamq; incluſimus vndiq; quadratis et angularibus figuris, quæ ipſæ quidem et elatiores et humiliores de tranſuerſis diſtinctricibus ipſarum exeunt, fiuntq; inequalia propter formam partium quibus accomodant̃. Huius imaginis etiã altitudinem nouem ſectionibus diuiſimus in decem figuras angulares, Sectionum autem hæc ſunt nomina. Tranſuerſa linea menti, Scapularum, Iugulorum, Mammarum, Cinctus, Coxarum, Summi femoris, Genu, Imi tali ſub tibia. Sed maioris claritatis gratia, imaginis primum formam vndiq; incluſam quadrangularibus figuris linearum expoſuimus obliquam et aduerſam, ſtantem et erectam abſq; flexu, protenſo brachio dextro, ſiniſtro dependente. Sed in parte altera cartæ cernes tantum quadrangulares linearum figuras inſiſtentes ſibi, omiſſa formæ effictione. Poſtea hæc ipſa quadrangula impoſita in ſe, et incidentia imaginem, aſpicies infra in fundamento depreſſa, beneficio transferentis, ita vt ſeparatim de capite factum ſupra vidiſti. Poſtea ſeorſim ſectionum illarũ ſingulas rotundationes conſentaneas quadrangulis ſuis deſcripſimus, quod exquirendum eſt et in aduerſa et obliqua effigie. Atq; ex hoc apparet quid in ſingulis ſectionibus quadrangulæ ſuperficiei decedere debeat. Hoc loco aduertendum, cum quadrangularis ſuperficies in eadem ſectione vna eſt ſuperioris corporis altera inferioris quæ in ſe impoſita ſint. Tunc intelligi etiam vtriuſq; vnam et eandem circunductionem. Quadrangula etiam ſectionum ſeorſum expoſita cancellatim lineis diſtinximus, vt ſi quid verſum flexumue fuerit, debite de his informari poſſit. Alicubi enim contingit quadrangula prolongari vt comprimantur alicubi Rhombos effici, tum igitur ſecundũ hæc partium formã debite rotundare oportebit, cum autem quadrangula Rhombi fiunt conſequenter et cancellatim lineæ ductæ ſecundum eam figuram cadunt. Cum autem aliquid quod amplum eſſet anguſtum factum fuerit, vtere adminiculo Variantis cuius in priore libro Schema expreſſimus. Poſtea has ſectiones vniuerſas depreſſas in fundamento quaſi coacervauimus, omiſſis quadrangulis, vt perſpici poſſet qualis eſſet illarum in ſe incidentia, et quatenus vna alteram excederet.

i 4

Caput

Mentum
Scapulæ
Juguli

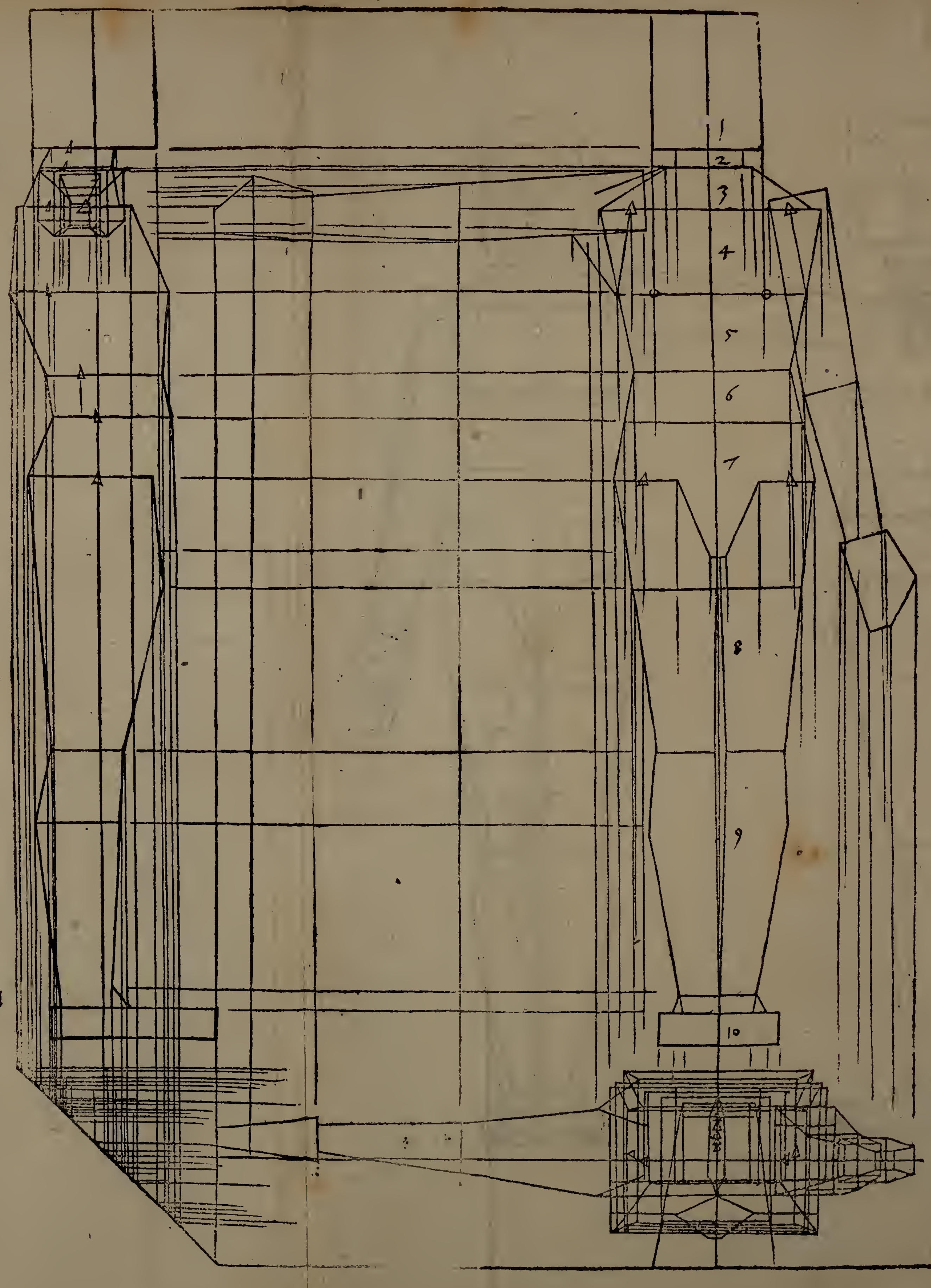
Mammæ

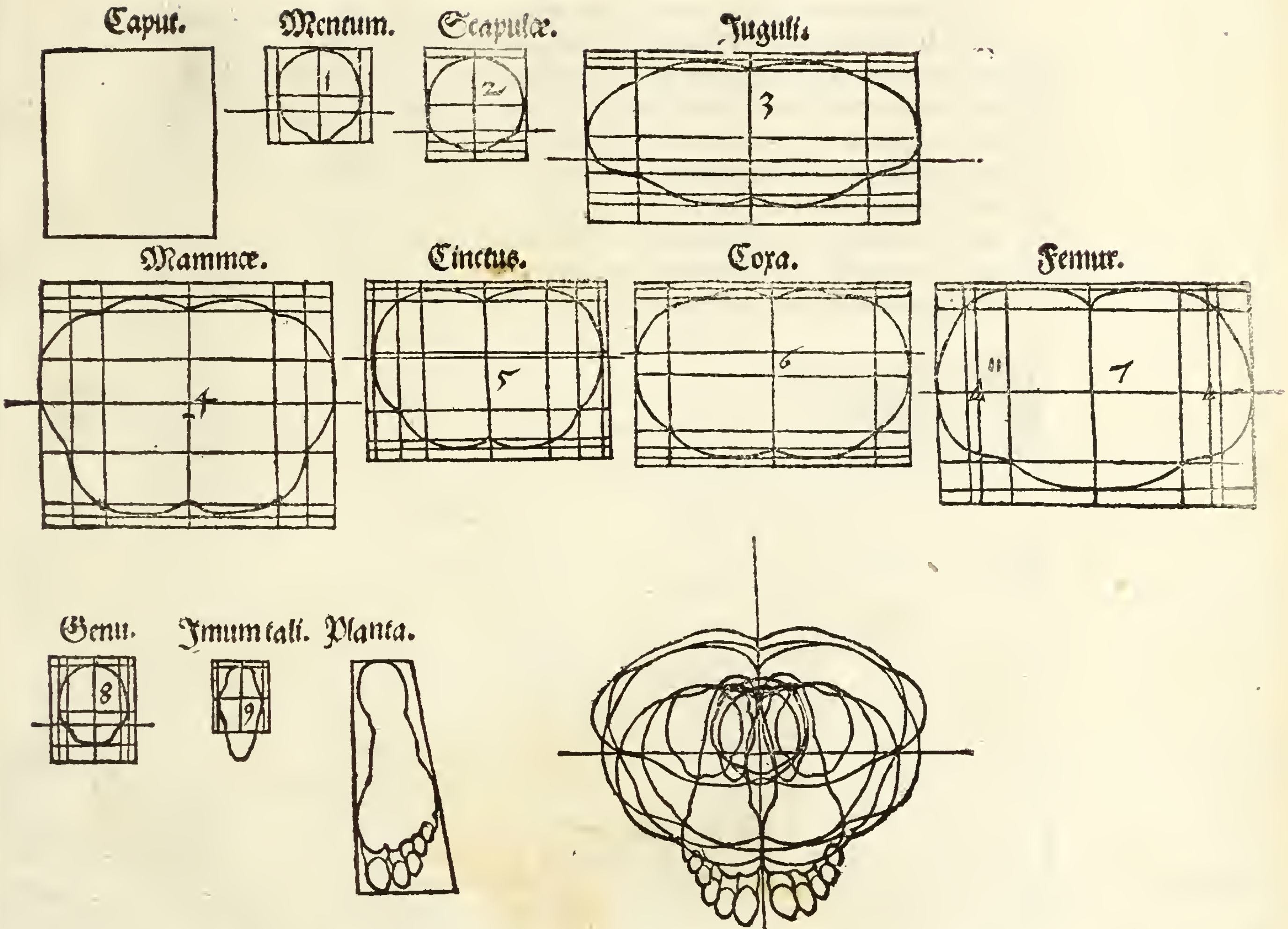
Cinctus
Coxa

Femur

Genu

Imum tali
Planta

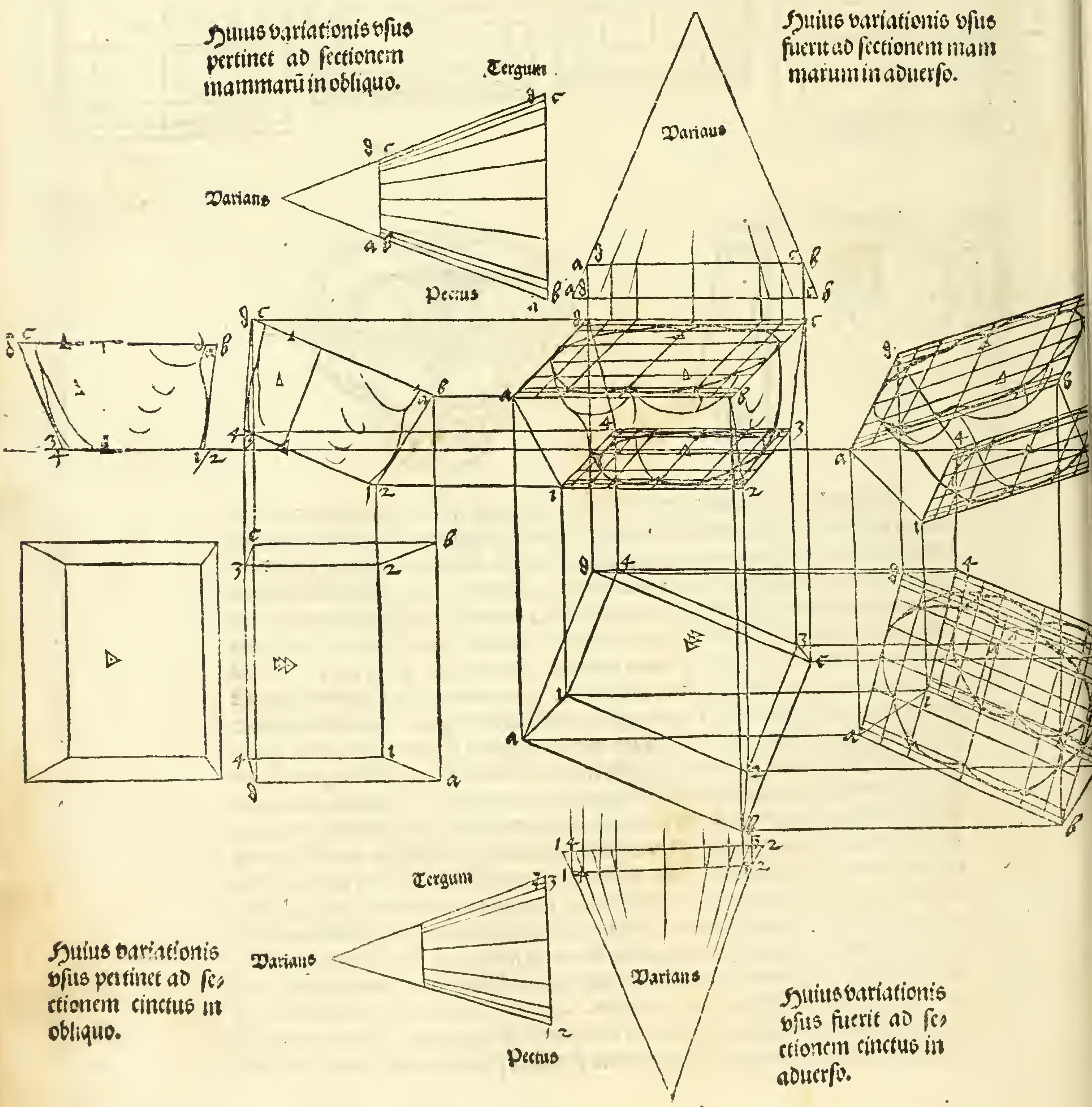

Poſt hæc libet exquirere quæ ſit diuerſitas aſpectus iſtarum ſectionum cum non magis recta in ſuis quadrangularibus ſuperficiebus inſtiterint ſibi, ſed fuerint motione quaſi impulſæ. Quoꝝ declarandorum gratia proponatur exemplum, Quadrangulæ ſectionis quæ acciderit intra mammas et cinctum. Hoc ipſum ſolidum quadrangulum imponatur primum obliquæ formæ rectam in tranſuerſam lineā, et angulos ſupra vbi de mammis reſectum ſit notabis literis in priore parte. a. b. in poſteriore. c. d. Sed vbi reſectum ſit de cinctu, notabis frontem. 1. 2. tergum. 3. 4. Hinc ſubijcies fundamentum ſuum ſeu depreſſionem, notatam et ipſam ſimiliter literarū et numerorum eiſdem notis. Vt omnia ſibi mutuo reſpondeant. Deinde obliquæ formæ recte impoſitum in tranſuerſam quadrangulum, flectetur per notas ſpinæ prorſum. Subijcieturqꝫ et eidem depreſſio ſua, notabunturqꝫ anguli quiqꝫ ſuis literis ſuiſqꝫ numeris. Ita proclinatum hoc corpus acceperit nouā depreſſionem. Tum deinde hæc depreſſio in priore parte vbi pectus ſit, vertetur prorſus in aduerſum et bene in rectum latus ſubter memoratam lineam tranſuerſam. Quo facto ex omnibus notis literaꝝ ac numeroꝝ educentur lineæ ſurſum vltra tranſuerſam. Mox per has, vt diximus, erectas lineas ex literis ac numeris ſuis, traduces tranſuerſas ex obliquæ formæ quadrangulo impoſito in tranſuerſam, vt initio dictum eſt, idqꝫ transferentis beneficio efficietur. Notentur autem quæqꝫ literæ ac numeri, et omnia euidenter conſtabunt, Atqꝫ ita laterum lineæ deſcribantur, apparebitqꝫ illa in latus verſio. Eritqꝫ iam hæc pars flexa prorſus, et verſa in latus. Tum poſtea ipſa hæc ita flexa et verſa pars, in dextrum latus ſuper tranſuerſa flectetur per ſpinæ notas, Atqꝫ omnibus ex angulorum literis et numeris, huius rectæ partis et flexæ prorſus, itemqꝫ verſæ et

flexæ in latus deduces perpendiculares, perq; illas tranſuerſas ex omnibus literis ac numeris depreſſionis verſæ duces transferentis beneficio, Vbiq; cernentur ſeſe in literis ac numeris ſuis ſcindere, illis in locis laterales circumduces lineas, et congruentia omnia reperientur. Intra autem has cancellos diſtribues linearum de obliquæ et aduerſæ formæ ſectionum nouatis quadrangulis, pro latitudine et denſitate superiore et inferiore, idq; fiet beneficio variantis. Poſtremo formæ effictionem per cancellos inſcribes in erecta ſimul ac depreſſa parte, qualis inſcribi debebit, et vt nos feciſſe cernes. Quemadmodum autem docui hanc partem tractari poſſe, Ita de omnibus licet faciat aliquis. Neceſſe autem fuerit hæc habere præparata, ad imagines in geſtu ſuo poſito corripiendas, et cum aſpectui quaſi ſubtrahere quis ac ſuffurari voluerit.

Huius variationis vſus pertinet ad ſectionem mammarũ in obliquo.

Huius variationis vſus fuerit ad ſectionem mammarum in aduerſo.

Huius variationis vſus pertinet ad ſectionem cinctus in obliquo.

Huius variationis vſus fuerit ad ſectionem cinctus in aduerſo.

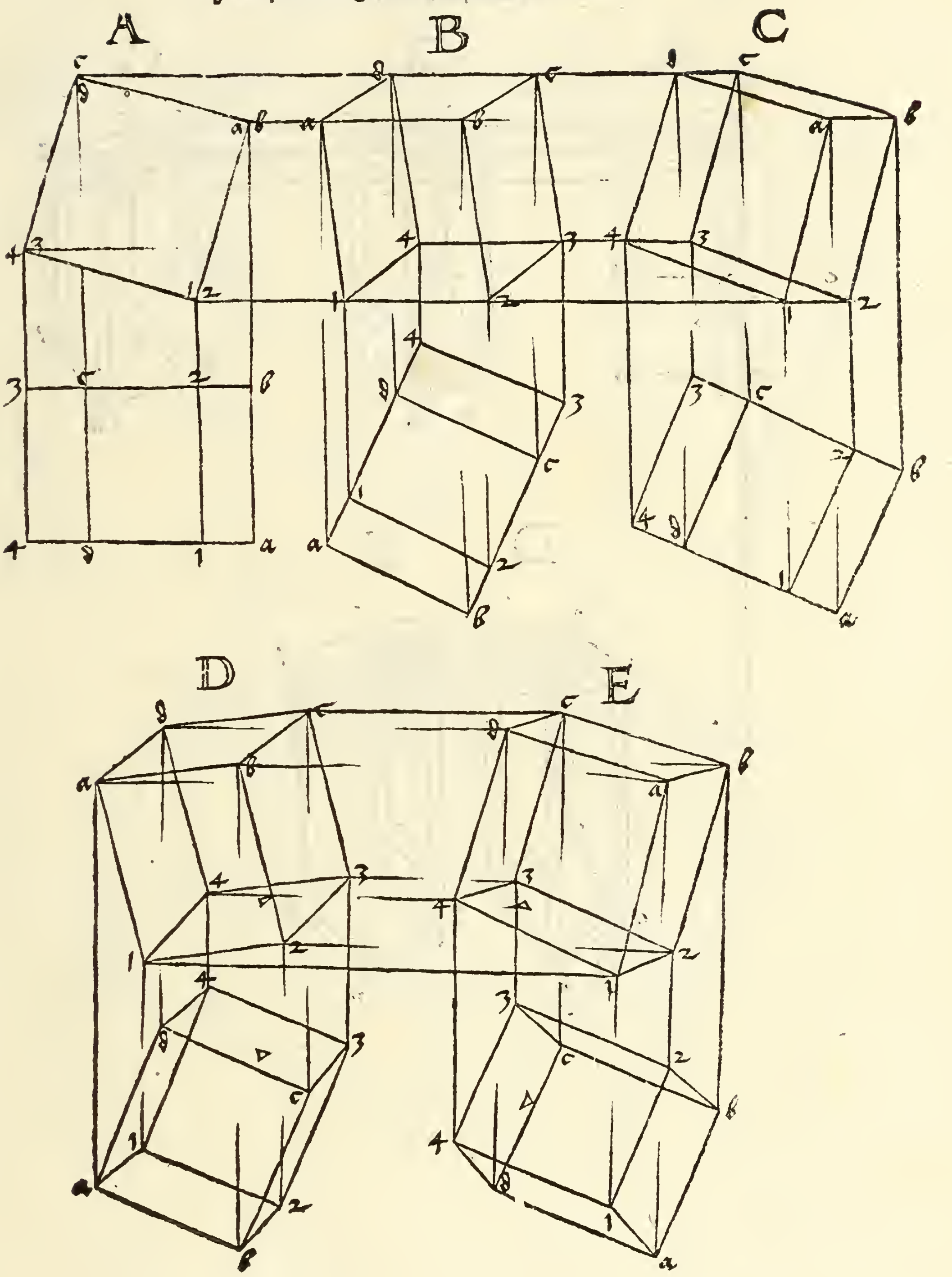
Sed nunc oſtenſa hac ratione exemplo maiuſculæ partis propoſitæ de humana effigie, nempe eius quæ eſſet intra mammas et cinctum, ex quo per omnes partes inſiſtentes ſibi quid fieri deberet intelligi poſſet, cum de recta linea ſtatus variaretur. Exequar eandem nunc deinceps rationem in flexionibus omnium ordine partium incluſarum quadrangulis ſuis. Quarum ſtatum et ponemus pro arbitrio noſtro et variabimus, relinquentes vnicuiq; libertatem faciendi vt ipſe voluerit. Et ad hæc quidem ſi quid ante ipſis aptum aut vtile forte expoſitum ſit, etiam nunc reſumemus. Ceterũ, vt ante quoq; monuimus, diligentia hac in parte opus eſt, cum omnium partium in ſuis quadrangulis commotarum alia ſit q̃ dudum forma in deſcriptionibus, et ſtantium et depreſſarum, primum autem flecti pars aliqua ſolet prorſum aut retrorſum, Deinde in latus verti, mox etiam flecti in latus, quæ omnia ex hac ratione conuenienter deduci conſueuere. Quod autem in ſequentibus aliquid prius dictorum repetitum inuenietur, ſciendum neceſſitate factum, vt ſequens doctrina cum antegreſſa congrueret. Aliquantiſper etiam cogitaui illo eſſe vnico exemplo contentus, ſed veritus ſum vt ex illo parum intelligerentur reliqua. Proponam autem principio, Imaginis initialem partem, id eſt, quadrangulum capitis, cuius tractationi erunt ſimiles aliarum quoq; partium tractationes. Notantur autem primum ſuperiores anguli quatuor literis.a.b.c.d. Inferiores aũt numeris.1.2.3.4. Ita vt.a.ad.1.b.ad.2.c.ad.3.d.ad.4. reſpondeat. Poſtmodo ſpectans obliquã faciem, promotam illam a linea altitudinis imaginis flecto prorſum vt deſpiciat, Eq; hoc depreſſio efficienda, vnde cognoſcatur quam longa ſuperiora inferioribus prominentiora ſint. Hæc notantur litera.A. poſtea obuerto contra me depreſſionem vt aduerſa facies fiat et aſpiciens, Vertoq; a fronte nonnihil in latus dextrum. Atq; ita erigo lineas ex omnibus punctis literarum et numerorum. Deinde ex literis et numeris iuxta poſitæ obliquæ faciei deſpicientis A. beneficio transferentis lineas protraho tranſuerſas per illas erectas. Vbi igitur ſectiones a literis et numeris coinciderint, ibi anguli deſignantur ſupra literarum infra numerorum. Cum autem ſuis notas lateribus coniunxi, tum apparet aduerſa facies, de obliqua illa flexa prorſus, et verſa in latus, cum ipſa erecta tum etiam depreſſa. Hæcq; ipſa notantur litera.B. ſed inſuper etiam cognoſcendum qualis hæc ipſa pars.B. in effictionibus obliquata erecta depreſſaq; appareat. Nam ſcitu opus eſt qualem quicq; in effictione in obliquo et in aduerſo formam ſortiatur. Iam igitur hæc pars.B. in aduerſo prorſus flexa et in latus verſa deinceps ita obliquabitur. Depreſſionem obuerſam contra me vt aſpiciens fieret, ſicut dixi, Hanc reuertes æquabiliter vt obliqua fiat, Moxq; eriges ex huius depreſſionis literis ac numeris lineas ex transferente, vbiq; iuxta erit aduerſa flexa verſaq; facies, ibi traduces ex omnibus punctis numerorum et literarum tranſuerſas cum transferente per illas erectas ex depreſſione lineas. Atq; ita vbi cernes ſeſe lineas tranſcurrere, ibi impones notas literarum ac numerorum et latera iunges. Ita habebis depreſſam et erectam formam huius partis, cui addes notã literæ.C. Ex his deinceps inuenienda eſt hæc eadẽ pars flexa prorſus, verſa in latus, etiã in latus flectat̃, cuius rationis aliquid ſupra attigimus, ſed nunc ita facies. Erectã partẽ.B. flectes in latus dextrũ, iam ante verſam in idem latus, et cum reliqueris illi ſubiectam depreſſionem ſuam, ita poſtmodo illam conuenientem huic flexuræ efficies. Variari enim oportet vt ſuperiores anguli.a.b.c.d. quaſi cadant in latus dextrum, Inferiora autẽ latera.1.2.et.3.4. coarctentur quẽ-

admodum et ſuperiora.a.b.et.c.d. Id hoc pacto fiet. De transferente duces ex angulorum ſuperiorum literis. a. b. c. d. perpendiculares in depreſſionem, et apparebit ſtatim abſciſio ac productio linearum.a.b.et.c.d. declarantur enim lineis literarum demiſſis ſuperne in depreſſionem. Similiter et demittuntur lineæ ex punctis numerorum. Quibus et ipſis oſtenditur quanto arctiora fiant latera.1.2.et.3.4.in hac depreſſione q̄ꝫ dudum fuerant. Atqꝫ ita cernes qualis in depreſſione flexura et quaſi reiectio exiſtat ab erecta parte. Hucqꝫ appones notam literæ. D. Quod ipſum, opus fuerit perſpectum habere, quale in obliquo videatur. Id ſic conſequere. Huius partis. D. depreſſionem conſtitues obliquæ, ſicut ſupra de parte. C. dictum eſt. Quo facto eriges ex omnibus punctis literarum ac numerorum lineas beneficio transferentis, poſtea ex parte notata litera. D. Traduces tranſuerſas per erectas, Et quibus in locis ſcindi lineas videris, illis appones ſuas numerorum literarumqꝫ notas, Inductiſqꝫ lateribus habebis formam huius partis obliquam, cui apponatur nota literæ. E. atqꝫ ita demum abſoluta habebis huius partis obliqua et aduerſa quorum in opere vſus erit.

Poſt hæc propone quadrangulum colli, tractatoqꝫ ſimiliter et ad illum capitis modū. Sed paulo minus prorſum flectes, pauloqꝫ vertes minus in latus, minusqꝫ in ipſum flectes. Ipſius etiam angulos literis.a.b.c.d.et numeris.1.2.3.4.inſignies. Atqꝫ ita apparebunt formæ partium erectarum et depreſſarum, maxime in poſteriori ratione notæ. D. et. E. quorum ſit in opere vſus. Hæc ipſa cuſtodies et in alijs ſequentibus partibus imaginis, ſed inferiores quaſqꝫ minus flectes ac vertes, vt in omnibus ordo et conſequentia ſeruetur. Atqꝫ hinc apparebit corporis implexio in latus conuerſi inclinatioqꝫ ea quæ prorſus quæqꝫ in latus fit.

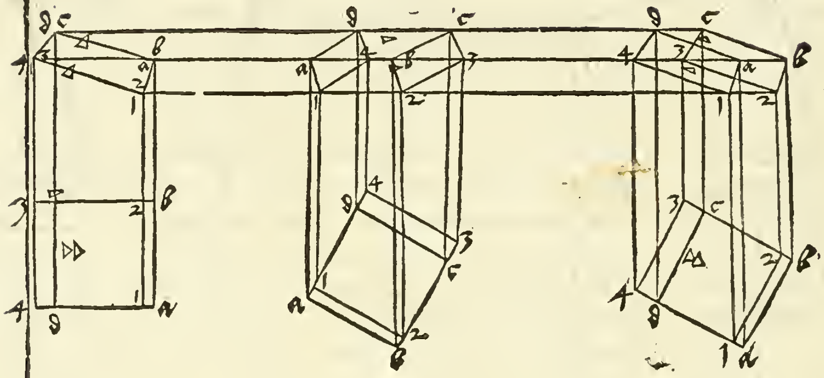
Cum autem ita progrediendo perueneris ad partem quæ notatur ſectione mammæ et cinctus, Relinques illam recte ſtantē, ſed conuertes paululum in latus dextrū, et quibus opus fuerit ea exprimes. Triplici aūt expreſſione tantum opus eſt. Obliqua propter primam depreſſionem quæ vertenda eſt, et erigenda, et tertia in qua verſio obliquatur. Et has depreſſiones notabis literis. C. D. E. neqꝫ ordiere ab. A. vt ſemper D. E. copulentur. Hoc etiam ſcies ſi depreſſionem aduerſam vertere velis, Nunq̄ꝫ futurum vt decipiaris, ſi primum incluſeris eam partem quam verſurus ſis rectangulo quadrilatero, atqꝫ ita incluſam partem vna cum quadrilatero verteris. Aut ſi exquiſiueris verſionem iuxta lineam rectam perpendiculariter, animaduertens anguli ne obtuſi an acuti partis illius ad lineam exeant, obliquis autem vtere, vt oſtenſum eſt ad tranſuerſas rectas lineas. Vltimum erit corpus quadrangulum intra ſectionē cinctus et vmbilici, quod in ſectione vmbilici promouebis ſeu flectes prorſus, Et ſubijcies illi depreſſionem ſuam quæ quia eſt poſterior ſignabis litera. E. Aduerſam autē partem notabis litera. D. Bifariam autem ſolummodo hæc pars exprimitur, quia ſemel tantum flectitur, Et in aduerſa quidem cū educta fuerit erectis e depreſſione ſua lineis, et inductis per transferentem tranſuerſis omnia plane recteqꝫ apparebunt.

Hæc quadrangulata pertinent ad caput.

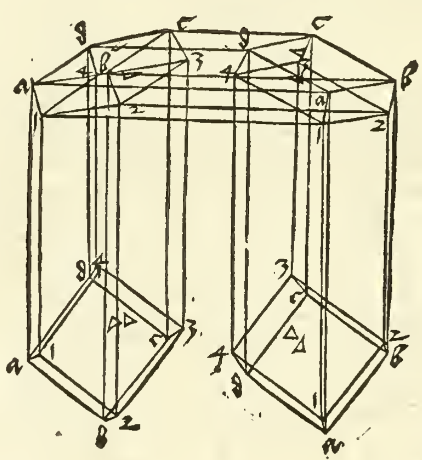

Hæc ſunt colli.

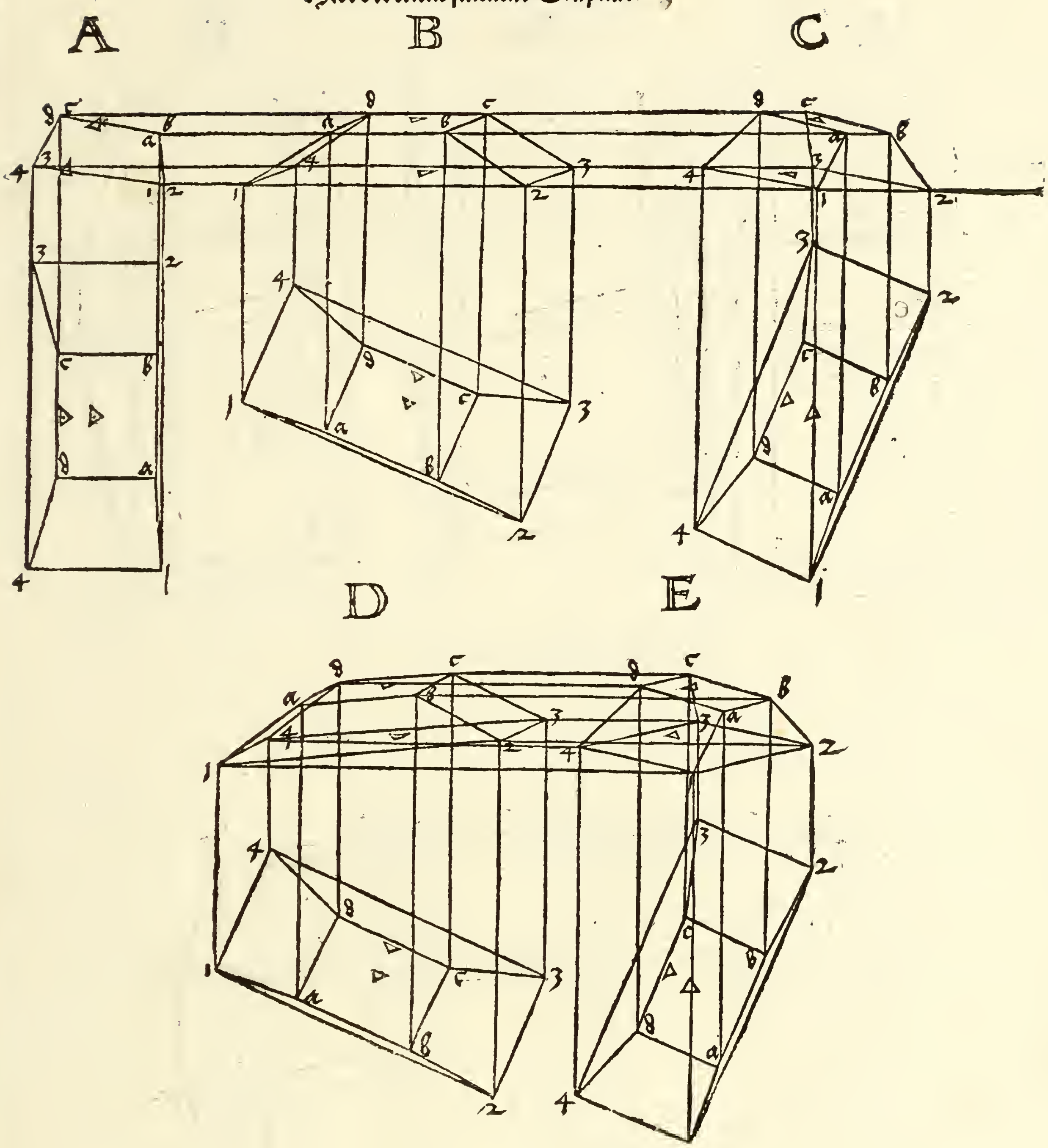
A B C

D E

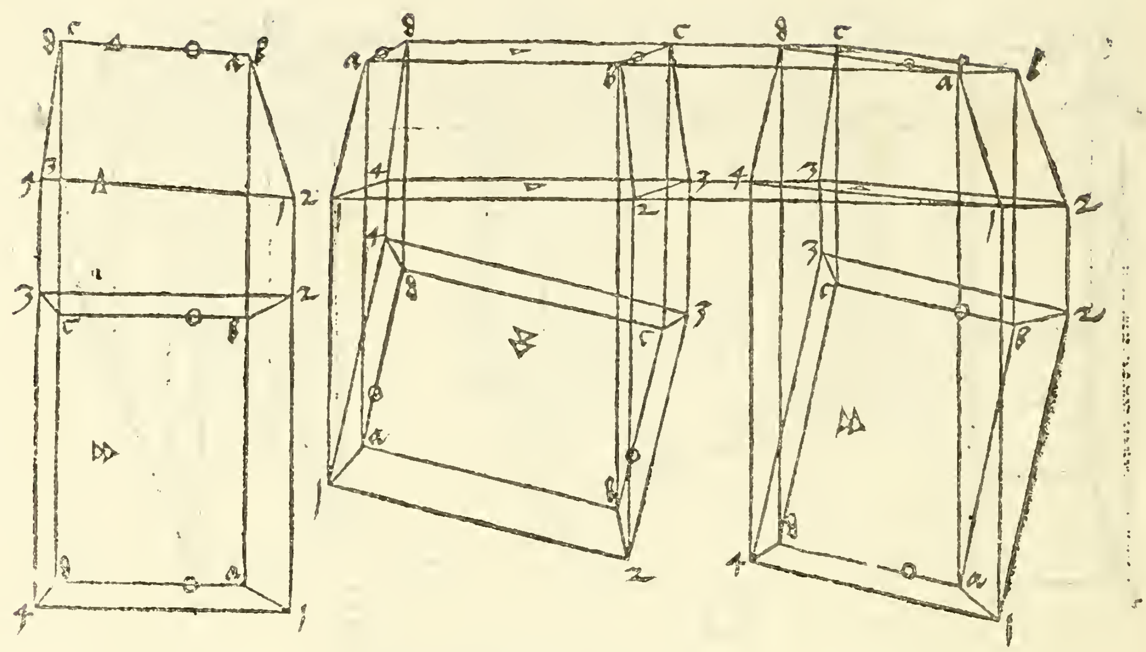

Hæc debentur ſummis Scapulis.

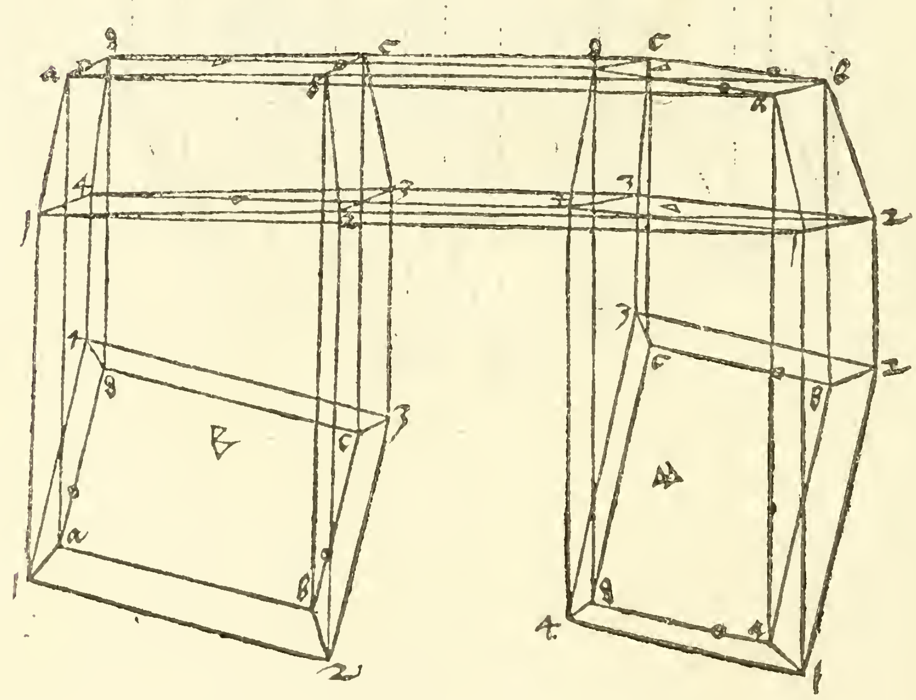

Hæc ſunt ſuperioris Thoracis.

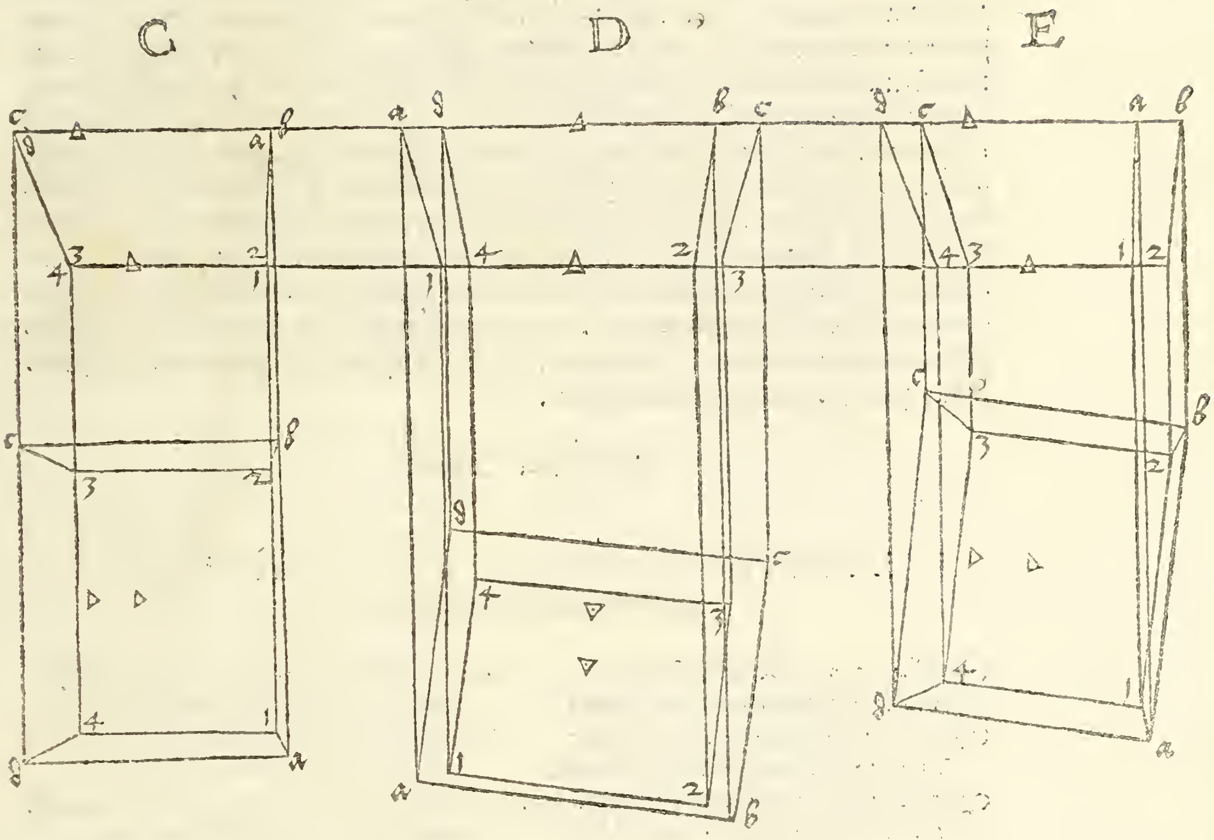
A B C

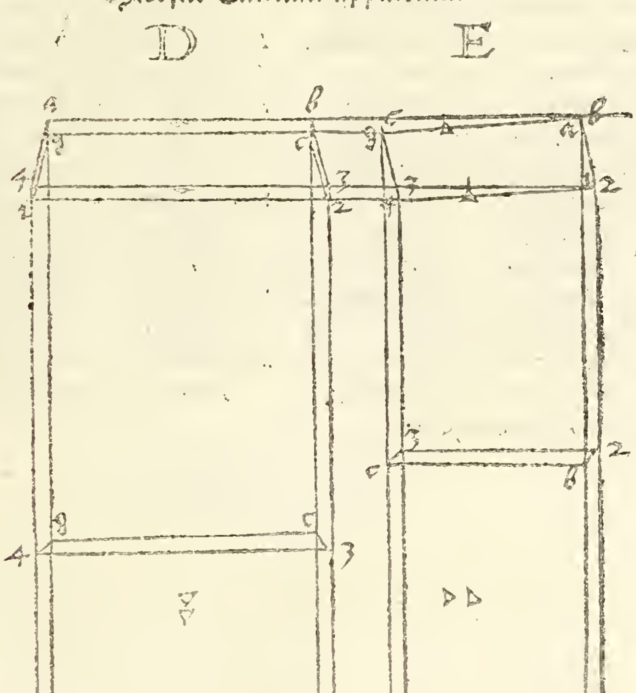
D E

Hæc vero inferioris.

Hæc ſub Cinctum applicentur.

Hanc noſtram doctrinã ſi quis vſurpandam in manus ſuſceperit, primum imagines particulatim vt recte commenſuratione explicet et apta ſtatura effingat, Tum flectat conuenienter, et ſuas illis depreſſiones ſubijciat, erigatq; inde perſpectiuæ artis inſeruiens rationibus, atq; de his laudabile probandumq; opus efficere ſtuduerit, Is facile ſentiet quid fructus ſibi vtilitatiſq; hinc ſperandum ſit, neq; dubium mihi eſt quin ipſe hæc ſecutus cum plura tum etiam meliora ſit exquiſiturus. Neq; me fugit hæc multis in locis difficilia, intellectu vſuq; viſum iri, Sed his facile ſtudium diligentiaq; ſuccurret. Obſcuritas enim ſcriptorum aſſiduiate lectionis et cura, vinci ſemper ſolet. Atq; hoc loco finire placuit his de rebus doctrinã meam, quod ſi Deus fauorem aſpirarit conatibus meis, alias picturæ plureſq; rationes ſcriptis meis poſtmodo explicabo, Ne noſtrates pictores manuum tantum vſu, ſed veris etiam præceptis artis valere videantur, qua re neq; Deo glorioſius neq; gratius noſtris hominibus quicq̃, vt arbitror, facere poſſim.

Finis libri Quarti.

ELEGIA BILIBALDI PIRCKEYMHERI in obitum Alberti Dureri.

Qui mihi tam multis fueras iunctißimus annis
Alberte, atq; meæ maximæ pars animæ
Quo cum ſermones poteram conferre ſuaues
Tutus, & in fidum ſpargere uerba ſinum.
Quur ſubito infelix mœrentem linquis amicum.
Et celeri properas non rediture pede
Non caput optatum licuit, non tangere dextram,
Vltima nec triſti dicere uerba uale
Sed uix tradideras languentia membra grabato,
Quum mors accelerans te ſubito arripuit
Heu ſpes fallaces, & mens ignara malorum.
Quam lapſu celeri cuncta repente cadunt.
Omnia Durero dederat fortuna ſecunda
Ingenium, formam, cum probitate fidem
Omnia ſed rurſus celeri mors abſtulit auſu
Tollere ſed laudes improba non ualuit
Virtus namq; manet Dureri, atq; inclita fama,
Splendebunt donec ſydera clara polo.
I decus, i noſtræ non ultima gloria gentis,
Ductore & CHRISTO regna ſuperna pete
Illic non uano gaudebis ſemper honore,
Pro meritis fœlix premia digna ferens.
Donec nos fragiles erramus mortis in umbra,
Et miſeri cymba labimur inſtabili
At nos præſeruans aderit quum gratia Chriſti
Hoc duce fœlices ingrediemur iter
Interea mœſti lachrymas fundemus amico
Nil quibus afflictis dulcius eſſe poteſt.
Accedentq; preces, ſummum placare tonantem
Quæ poßint, quicq̃ ſi pia uota ualent.
Et ne quid tumulo deſit, ſpargemus odores
Narciſſum, uiolas, lilia, ſerta, roſas.
Fœlix interea ſomno requieſce beato
Dormit. n. ĩ Chriſto, uir bonus haud moritur.

EPITAPHIVM EIVSDEM.

Albertus poſtq̃ pingendo ornauerat orbem,
Arteq; tam lepida cuncta repleta forent.
Nunc reſtat cœlum, dixit, pingatur ut altum,
Mox terram linquens ſydera clara petit.

ALIVD.

Ingenium, probitas, candor, prudentia, uirtus,
Ars, pietaſq; fides, hic tumulata iacent.

ALIVD AB EODEM.

Per lachrymas poſſet ſi uita Alberte, reuerti
Non corpus uili hoc contegeretur humo.
Sed quia non lachrymis, nec flendo fata mouentur
Mœrendo tantum ſoluimus inferias.

EPITAPHIA IN ALBERTVM
Durerum, Eobani Heſſi.

Quo ſitus Albertus tumulo Dureru*s*, eodem
  Picturæ ratio tota ſepulta iacet.

ALIVD.

Artis & ingenij laudem ſi fata morentur
  Certum eſt Durerum non potuiſſe mori.
Ergo ſub hoc nondum totus iacet ille ſepulcro
  Ingenij famam uiuus ad aſtra tulit.

ALIVD.

Quid properas ſubſiſte parum lecture uiator,
  Hic ſita Dureri mollitcr oſſa cubant.
Eſt operæ precium talem ſpectare ruinam
  Cum qua picturæ concidit omnis honor.

ALIVD.

Quid uitam coluiſſe iuuat quaſcunq; per artes
  Quando ea momento mors rapit atra breui
Par fuit Alberto Pictorum nemo, ſed illum
  Fata diu ſummum non potuere pati
Præſcidit ergo uiri uitam mors falce maligna
  Et dixit moriens ſic quoq; non morieris.

ALBERTO DVRERI NOBILIS.
pictori & Geometræ in Norico. Q. V.
An. LVII. Ioach. Camer. F.

Filum Alberte tibi, cum neret parca ſupremum
  Et plenum uitæ conglomeraret opus,
Sic pro te fertur rerum natura locuta,
  Vlteriora petens tempora pauca tibi.
Parcite fatales euoluere penſa ſorores
  Ducitur ex iſta gloria noſtra colo
Vnus quas rerum uiuas ego procreo formas,
  Hic ſimiles ueris fingere doctus homo eſt.
Quid quod noſtræ huius uires ſuperantur ab arte
  Et natura parens quod nequit iſte poteſt?
Hoc ego continuata feror, neq; diuidor, inq;
  Veris hiems medio uer hiemiſq; manet.
Hic ut ſpectentur uiuos facit inter humati
  Hoc antiqua uidet ſæcula poſteritas.
Hic ferat ut tellus omnis paſſim omnia quæ ſunt,
  Quæq; futura putant quæq; fuere facit.
Talia, cum uellet concedere parca roganti,
  Abſtulerat crinem Perſephonea ſacrum.

Ἰωαχείμου.

οἷς ποτ᾽ ἀπελλαῖαι χεῖρες θαυμαστ᾽ ἐδόκησαν
  ἢ βαιὸν ζῶντας ταῦτ᾽ ἐθέλοιμι βλέπειν,
ὅσσ᾽ ἀπὸ Δυρήρου τέχνης μνημεῖα λίποντο
  ζωγράφου ἔργ᾽ ἀγαθοῦ ξυγγραφέως τε καλοῦ.
ἦ τάχ᾽ ταῦθ᾽ ὁρόωντες, ἀπελλῆς οὐ μόνον ἡμῖν
  ἀλλὰ καὶ ἀστείοις τευθόσιν, εἶπον, ἔην.

M. Beatis. S.

Memoriæ Alberti Dureri, viri optimi, ac ætate ſua pictoris abſolutiſſimi, qui non ſolum primus e Germanis picturam auxit, illuſtrauit, ac ad ſeueriorem legem reſtrinxit, ſed et literis poſteritati commendare cœpit, ob quam rem, precipue vero mores compoſitos, prudentiam ac modeſtiam ſingularem, Nurenbergenſibus ſuis, imo cæteris omnibus fuit chariſſimus, Diuo vero Maximiliano, ac nepoti eius Carolo, Cæſaribus, nec non Ferdinando Hungariæ ac Bohemiæ Regi, acceptiſſimus, qui illum annuo largoq; ſtipendio fouerunt, ac ſummo proſequuti ſunt fauore. Obijt autem non ſine magno amicorum deſyderio. 8. Idus Aprilis. Anno. 1528. Aetatis vero ſuæ. 57.

Bilibaldus Pirckeymherus
amico integerrimo. M. P.

In his libris qui operam lectionis forte poſuerit, cum alia inter excudendum ad‐miſſa et a ſe animaduerſa errata benigne corrigat tum notata a nobis emendet. In q̃z primis in præfatione primi libri permutatos verſus et confuſam ſententiam inter excuſſionem operis. Hoc modo.a.3. a tergo Verſu. 23. lege Non etiam fugiebat me quanto difficilior eſſet labor futurus mortuo authore q̃z fuiſſet viuo, et quod maxime contrarium eſſet, occupatus &c. At Verſu vltimo et deinceps primo ſequentis cartæ dele hæc verba. Labor futurus mortui authore q̃z fuiſſet viuo, et quod max. contrariũ eſſet.

Poſtea in libro.3.carta.a.1. Verſu a fine.2.lege ſi qui.

a.2.V.8.pone punctum ante.nihil.12.punctum ante, relinquet tolle. Tolle et a tergo V.11.a fine poſt exitu:.

a.3.V.3.ad dele. V.12.le.diſcernit.V.15.le.totam hanc rationem.V.24. leg. παραλλήλως.V.26.le.decurtationis.V.5. a fine le. decurtatione. a. vltimo V.1. lege productioribus.

b.1.a tergo Iuxta imaginem virilem ſic lege. Infra genu. Ima ſura exterius. Ima eadem interius. Mons ped.

b.2.a tergo V.a fine.7.le.vt.a.c.deſcr.

c.2.ſupra prima facie le. elatam.

c.3.a tergo in ſcriptura intra capita. V.2.lege ſed duo.

c.4.V.12.lege hanc non hac. V.25.le.quæ non qua. V. 7. a fine le. acutius. A ter‐go.V.6.le.labeonibus.

c.6.V.20.lege elaborantur.V.25.lege tenuia.

e.1.V.1.lege propoſitæ. e.4.a tergo.V.1.lege peruertendi.V.15.lege niſi vſui ac‐comod.V.12.a fine lege appon.

Ad peruertentis diuerſionem aſcribe. Menſ. viril.imagi.vltimo loco deſcr.in libro.2.

f.3.V.19.lege ipſi ſu.a tergo. V.9.lege putandum? V.21.dele cer.V.29.le.Eodem enim modo et.

f.4 a tergo.V.17.a fine lege tenuibus. f. 5. V.14.a fine lege nequaquam.

Libro.3.g.2.a tergo.V.5.lege deſignatæ part. g.3.V.10.lege nerui.

g.4.V.3.lege angularibusue fig.V.5.a fine lege cranium.A tergo. V.2. lege illa.

g.5.V.a fine.3.lege aggrediamur, a tergo.V.12. lege dextrum autem dirig.

I.2.columna.2.V.2. lege in latus. V.6. lege ſemper.I.5.V.16.lege aliis has fig.

V.vltimo lege ſcalpendi. A tergo.V.7.lege facile ad fin.V.8.lege foret, diff. V.11. a fine lege ſint, tunc intel.

k.1.V.5.a fine lege, quomodo etiam in la.a tergo.V.9.lege oblique,

k.4.a tergo. V.8.lege aſſiduitate lecti.

Finitum opus Anno a ſalutifero partu.1534. 9.Cal. Decemb.
Impenſis viduæ Durerianæ, per Hieronymum
Formſchneyder Norinbergæ.

H1052,
H10522